ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ

ΗΤΟΙ

ΕΞΙΧΝΙΑΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΕΞ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΚΑΤΩΤΕΡΑΣ ΝΟΥΒΙΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΣΥΗΝΗΝ ΚΑΤΑΡΑΚΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ, ΚΑΙ ΕΚ ΤΟΥΤΟΥ ΑΧΡΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΘΑΛΑΣΣΗΣ. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΕΚΑΣΤΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΕΙ ΠΑΡΑ ΤΑΣ ΔΥΩ ΟΧΘΑΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΤΕΡΑΣΤΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΤΙ ΘΕΑΜΑΤΩΝ, ΠΕΡΙ ΙΕΡΟΓΛΥΦΩΝ, ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΚΑΙ ΚΑΘΕΞΗΣ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

ΣΥΛΛΕΧΘΕΝΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΣ, ΠΡΟΣΘΗΚΑΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΣΙ ΠΛΟΥΤΙΣΘΕΝΤΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙΣ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥ

Π. Κ. Κ. ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Ι. Α. ΚΟΣΜΕΤΟΥ,
ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΗΣ ΥΠΟ Ε. ΠΑΝΑ.

1841.

» Εἰσὶν, οἵτινες ἐδιάσθησαν ὑπ᾽αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, ἧς περιέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλούσῃ παραλαβεῖν· καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων τὴν περὶ αὐτῶν Ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν.

(Ἰώσηπος Φλάβιος. Ἰουδαϊκ. Ἀρχαιολ. ἐν τῷ προοιμ.)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Ὁ τὴν τυχοῦσαν ἐντύπωσιν προξενεῖ εἰς καθέκαστον φιλομαθῆ καὶ ἡ ἀνάμνησις τοῦ ὀνόματος, καὶ ἡ ἀξιοπερίεργος Ἱστορία τῆς Αἰγύπτου· διότι ἡ γῆ αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἑστία, ὡς εἰπεῖν τῶν μαθήσεων καὶ τῶν τεχνῶν τῆς τε Ἑλλάδος, καὶ ἐπομένως τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Τὸ περισσότερον μέρος τῆς Ἀσίας, καὶ σχεδὸν ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἦσαν βεβυθισμένοι εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας, ἐν ᾧ ἡ Αἴγυπτος διὰ τοσούτων συνετῶν Βασιλέων, καὶ Σοφῶν Ἱερέων ἤκμαζε κατὰ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν δόξαν· ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Αἰγύπτου, ἥτις πρὸ τοῦ Ψαμμιτίχου διεκλονίσθη καὶ ἔπαθεν ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐπιδρομῶν τῶν Ποιμένων Ἀράβων, τῶν Αἰθιόπων καὶ τῶν Ἀσσυρίων κατὰ τὴν θείαν Γραφὴν, κατεπορθήθη καὶ κατεστράφη τέλος ὑπὸ τοῦ σκληροῦ Καμβύσου, καὶ τῶν μετ᾽ αὐτὸν ἑπομένως Περσῶν.

ὑποδουλωθεῖσα ἡ γῆ αὕτη ὑπὸ τοιούτων νικητῶν, τῶν ἀνατρεψάντων ὅλην τὴν ὑπεροχὴν τῶν καλῶν της, καὶ παραλυσάντων τό, τε πολιτικὸν καὶ θρησκευτικὸν αὐτῆς σύστημα, ὑποταχθεῖσα εἶτα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου (μετὰ θάνατον ὅμως τοῦ ὁποίου ἀνέλαβεν αὐτὴ ἐπὶ Πτολεμαίων μίαν νέαν ὕπαρξιν ἐπίσημον), ὑποπεσοῦσα ἔπειτα εἰς τὸν ζυγὸν τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Βυζαντίου, κυριευθεῖσα ἑπομένως ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων Ἀράβων, ἐγένετο ἐναλλὰξ τὸ θέατρον τῶν φώτων καὶ τῆς εὐδαιμονίας, τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς δυστυχίας.

Ἡ Αἴγυπτος, διὰ τέλη πολιτικὰ, ἦτον διὰ παντὸς κεκαλυμμένη ὑφ' ἑνὸς παχυλοῦ μυστηριώδους πέπλου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου παρατηροῦντες αὐτὴν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μόλις ἐδυνήθησαν νὰ λάβωσι γνώσεις τινὰς τὰς ὁποίας εἰς ἡμᾶς μετέδωκαν· αὐτοὶ πρῶτον μὲν ἦσαν ἀμαθεῖς τῆς ἐγχωρίου γλώσσης, δεύτερον δὲ δὲν ἐδύναντο νὰ ὑπερνικήσωσι καὶ τὰς δυσχερείας τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ὁποῖοι αὐστηρῶς ἀπεμπόδιζον τὸ νὰ παρεισδύσωσιν οἱ ξένοι εἰς τὰ τῆς ἐπικρατείας των· διὰ δὲ τὰ τοιαῦτα κωλύμματα, ἔπεται, ὅτι αἱ διηγήσεις αὐτῶν περὶ Αἰγύπτου δὲν ἔχουσι καθ' ὅλα τὸ ἀξιόπιστον.

Οἱ ἀρχαῖοι Βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον Βιβλ. Α'. καὶ τὸν Στράβωνα

Βιβλ. ΙΖ'. ἀπεμάκρυνον μεθ' ὅσης προσοχῆς τοὺς ξένους ἀπὸ τὰ ἔνδον τῆς ἐπικρατείας των, εὐχαριστούμενοι εἰς μόνα τὰ πλούτη τῆς γῆς αὐτῶν· καὶ ἡ τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ἀπαγορεύσεως αὐστηρότης ὠφέλησε τὰ μέγιστα τοὺς Φοίνικας, ὡς πλουτήσαντας καὶ ἐνδυναμωθέντας διὰ τοῦ κατὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, καὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἐρυθρὰν αὐτῶν ἐμπορίου.

Οἱ δὲ Ἱερεῖς οἱ διακρατοῦντες τὰς πρώτας τάξεις τῆς Βασιλείας καὶ ἔχοντες τὰς πρώτας ἀξίας, φρονοῦντες ὅτι ἡ εὐτυχία τοῦ λαοῦ ἐξήρτητο ἐκ τῆς διατηρήσεως τῶν τοπικῶν ἐθίμων, συνεισέφερον καὶ αὐτοὶ τὰ μέγιστα εἰς τὸ νὰ διακόψωσι πᾶσαν κοινωνίαν μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν καὶ τῶν Αἰγυπτίων· αὐτὸ δὲ τὸ θεμελιῶδες ἀξίωμα τῆς τῶν Αἰγυπτίων μισοξένου πολιτικῆς, διατηρεῖται μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν παρὰ τοῖς Σίνοις· αἱ δὲ δυστυχεῖς ἐκβάσεις, αἱ ὁποῖαι ἑπομένως ἐξηφάνησαν διὰ παντὸς τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐλευθερίαν, ἐδικαίωσαν πληρέστατα τὴν γνώμην αὐτὴν τῶν Ἱερέων, καὶ ἐβεβαίωσαν τοὺς περὶ τούτου αὐτῶν φόβους. \\

\\ Τῆς πτώσεως τῆς Βασιλείας ταύτης τὰ προοίμια ἤρξαντο, ὅτε ὁ Ψαμμίτιχος τὸ πρῶτον καὶ ὁ Ἀμασις ἑπομένως εὐκόλυναν τὴν κοινωνίαν καὶ τὰς σχέσεις τῶν Αἰγυπτίων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἐπὶ τῶν Φαραὼ Βασιλέων τῶν πρὸ τῶν ῥηθέντων τὸ τάγμα τῶν Ιερέων πολυπληθὲς ὂν καὶ ἰσχυρὸν, μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς ἐπιῤῥοῆς του, ἀνθίστατο καὶ διεκώλυεν [αὐστηρῶς τὴν μετὰ τῶν ἄλλων Εθνῶν] ἐπιμιξίαν, διότι, καθὼς οἱ παρὰ Ἰνδοῖς Βραχμάνες, οὕτω καὶ τὸ τάγμα αὐτὸ ἦτον ὁ ταμίας καὶ τῆς θρησκείας, καὶ τῶν γνώσεων, καὶ διεκράτει εἰς ἓν εἶδος ὑποταγῆς καὶ αὐτοὺς τοὺς Βασιλεῖς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, καὶ διώκει τὴν Αἴγυπτον θεοκρατικῶς κατὰ τὸν Διόδωρον. Εἰς τὸν ῥοῦν τοῦ χρόνου τὸν μεταξὺ Καμβύσου καὶ Αλεξάνδρου, ἡ Αἴγυπτος κατέστη θέατρον πολιτικῶν συνεχῶν πολέμων· αἱ καταβαλλόμεναι διηνεκῶς δυνάμεις ὑπὸ ἀναφλεγομένης [ἐφέσεως πολλῶν ἀρχηγῶν τῆς Αἰγύπτου, πρὸς ἀπολύτρωσιν τῆς αὐτῶν πατρίδος ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν Περσῶν, ἐπέφερον εἰς ταύτην τὴν δυστυχῆ γῆν κακὰ μέγιστα, ὡς ἐπακόλουθα συνήθως αὐτὰ ἄφευκτα τῶν ἐπαναστάσεων, καὶ τῆς πεισματώδους ἀντιστάσεως ἑνὸς λαοῦ, ὅστις διέσωζε τὴν μνήμην ἀνεξάλειπτον τῆς προτέρας αὐτοῦ δόξης καὶ ἀνεξαρτησίας· μεταξὺ δὲ τῶν τοσούτων δυστυχημάτων, οἱ Αἰγύπτιοι ἐξουσιαζόμενοι παρὰ ξένων Βασιλέων, ἐλησμόνησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς διατυπώσεις καὶ τὰ ἔθιμα τῶν προγόνων των, καὶ ἔκτοτε οὐδὲν αἴτιον διεκώλυε πλέον τὴν περιέργειαν τῶν κατερ-

χομένων εἰς τὴν Αἴγυπτον ξένων, καὶ ἐκ τούτων μάλιστα τῶν Σοφῶν τῆς Ελλάδος ἕνεκα νεωτέρων γνώσεων, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰς σχολὰς τῶν ὑστεροχρόνων Ιερέων φοιτῶντες, ἐγένοντο οἱ Φιλόσοφοι, οἱ Μαθηματικοὶ, καὶ οἱ Νομοθέται τῆς πατρίδος των· οἷον ὁ Ὀρφεὺς, ὁ Μουσαῖος, ὁ Μελάμπους, ὁ Δαίδαλος, ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Σόλων ὁ Αθηναῖος, Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, Πλάτων ὁ Κλεινὸς, Αναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, Εὔδοξος ὁ Κνίδιος καὶ Μαθηματικὸς, Δημόκριτος ὁ Αβδηρήτης, Οἰνοπίδης ὁ Χῖος καὶ ἄλλοι· ἀλλ' αὐτοὶ ὅσας ἰδέας νεωτέρων γνώσεων καὶ μαθήσεων παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Ιερέων παρέλαβον, διότι τὰς ἐξηκρίβωσαν, καὶ τὰ τυχόντα μεγάλα ἀνέδειξαν, ἀπέκτησαν διὰ τὴν τοῦ νοὸς αὐτῶν ὀξύτητα, μνήμην ἀθάνατον. (α)

Ὁ δὲ μετὰ τούτους Ηρόδοτος ὁ Αλικαρνασεὺς

(α) Οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Χαλδαῖοι εἶχον μὲν γνώσεις ἐπιστημῶν καὶ μαθήσεων πρὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' αὐταὶ ἦσαν συνεσταλμέναι καὶ περιωρισμέναι εἰς μικρὸν ἀριθμὸν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι, διότι μετήρχοντο ταύτας πρὸς μόνην ἐπίδειξιν τῆς αὐτῶν σοφίας, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ὑπολήψεως πρὸς αὐτοὺς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ἐκάλυπτον αὐτὰς ἐπιμελῶς, ὡς ἀνωτέρω ἐῤῥέθη, ὑφ' ἑνὸς παχυλοῦ μυστηριώδους πέπλου· ἀλλ' οἱ Ελληνες ἐφάνησαν οἱ διαῤῥήξαντες πρῶτοι τὸν τοιοῦτον πέπλον, ὡς διδάξαντες δημοσίῳ καὶ παραδόντες φανερῶς τὰς ἐπιστήμας καὶ μαθήσεις.

συνέγραψεν ὅσα εἶδεν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἤκουσε παρὰ τῶν Ἱερέων, καὶ εἰς τὸ σύγγραμμα τούτου εὑρίσκομεν κατὰ πρῶτον τὰ τῶν τῆς Αἰγύπτου πόλεων ὀνόματα μεταφρασμένα Ἑλληνιστί· μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν τόπων καὶ πόλεων τῆς Αἰγύπτου, τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τῆς αὐτοῦ Ἱστορίας, καί τοι διεφθαρμένων τῶν Αἰγυπτιακῶν ὀνομασιῶν, πέντε μόναι πόλεις μετεφράσθησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν, τοὐτέστιν Ἑρμούπολις ἡ μεγάλη, τὸ Πηλούσιον, ἡ Ἡλιούπολις, ἡ Κροκοδειλούπολις, καὶ ἡ μικρὰ Ἑρμούπολις· ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν Αἰγυπτιακῶν τούτων ὀνομάτων τῶν μεταφρασμένων Ἑλληνιστὶ, ηὐξήνθη εἰς τοὺς μετὰ τὸν Ἡρόδοτον περιηγησαμένους τὴν Αἴγυπτον καὶ συγγράψαντας τὰ περὶ αὐτῆς· καὶ ὁ Στράβων ἐπονομάζει Ἀφροδιτούπολιν καὶ Πανόπολιν τὰς δύω ἐκείνας πόλεις, τὰς ὁποίας ὁ Ἡρόδοτος σημειοῖ Αἰγυπτιαστὶ Χέμις, καὶ Ἀρτάβηχις, φθορᾷ τοῦ Χμὶν, καὶ τοῦ Ἀθὼρ-βάκι.

Ὁ Ἀλέξανδρος, νικητὴς τῶν Περσῶν, ἔφερεν εἰς τὴν Αἴγυπτον τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ τῆς δυναστείας αὐτῶν (τοὐτέστι τῶν Πτολεμαίων), ἐξέλιπον ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τὰ ὕστατα ἴχνη τῆς ἀρχαίας διοικήσεως, καὶ αὐτῶν τῶν Αἰγυπτιακῶν ἐθίμων· πάντα ἀνεξαιρέτως προσέλαβον μορφὴν Ἑλληνικήν· τὸ αἷμα τῶν Αἰγυπτίων ἐνοθεύθη διὰ τῆς ἐ-

πιμιξίας καὶ τῶν γαμικῶν συναφειῶν μετὰ τῶν Μακεδόνων· ὁ πρὸς τὰς μαθήσεις ἔρως ἐναρκώθη μεταξὺ τῶν ἐντοπίων, αἱ Σχολαὶ ἐρημώθησαν, τὸ τάγμα τῶν Ἱερέων περιορίσθη εἰς μόνα τὰ τῆς ἱεροπραξίας του, καὶ παρημέλησε διόλου τὴν σπουδὴν καὶ μάθησιν, τὴν τοσοῦτον ἐπιμελουμένην παρὰ τῶν αὐτῶν προγόνων εἰς διάστημα πολλῶν αἰώνων.

Μετὰ τὴν τελείαν ἀποκατάστασιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐγένοντο μεγάλαι μεταβολαί· οἱ Ἕλληνες μετέφρασαν εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν τὰ ὀνόματα τῶν περισσοτέρων πόλεων τῆς Αἰγύπτου, τὰς ὁποίας ἄλλως πως δὲν ἐγνώριζον πλέον, εἰ μὴ ἐπ' ὀνόματι τῶν διεφθαρμένων πολλάκις μετωνυμιῶν· καὶ αὐτὴ ἡ τῶν ὀνομάτων μεταλλαγὴ κυριωτέρως προῆλθεν ἐκ τούτου, διότι οἱ Ἕλληνες ἠγωνίσθησαν εἰς τὸ νὰ ἐφεύρωσι σχέσεις μεταξὺ τῆς ἑαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν θρησκείας· κατὰ δὲ τὸ τοιοῦτον αὐτῶν ἀξίωμα, ἐζήτουν τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων θρησκείαν, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι τοὺς εὗρον· τοιουτοτρόπως δὲ ἡ Ἀθὼρ τῶν Αἰγυπτίων ἐνομίσθη ὡς ἡ αὐτῶν Ἀφροδίτη· ὁ Ἀμμοὺν, ὡς ὁ αὐτῶν Ζεὺς, ὁ Φθὰ, ὡς ὁ αὐτῶν Ἥφαιστος, ἡ Νειτ, ὡς ἡ αὐτῶν Ἀθηνᾶ, ὁ Χὼρ ἢ Ἆρος, ὡς ὁ αὐτῶν Ἀπόλλων· ὁ Θώουθ, ἢ Θὼθ, ὡς ὁ αὐτῶν Ἑρμῆς· καὶ τέλος ἡ

Ισις καὶ ὁ Οσιρις, ὡς τὰ ὀνόματα Ἡλίου καὶ Σελήνης.

Οἱ Ἕλληνες διότι δὲν ἐννόουν τὴν τῶν Αἰγυπτίων γλῶσσαν, τὴν ὁμιλουμένην καὶ γραφομένην διὰ πολλοῦ καὶ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Βασιλείας αὐτῶν, δὲν ἐδύναντο οὔτε ὀρθῶς νὰ γράψωσιν, οὔτε ἀκριβῶς νὰ μεταφράσωσι τὰ τῶν πόλεων ὀνόματα τῆς Αἰγύπτου· ὅθεν διὰ νὰ μάθῃ τις τὴν Αἴγυπτον ἐπ' ἀκριβείᾳ μὲ μόνον τὸ μέσον τῶν Ελλήνων Συγγραφέων δὲν δύναται· οὐχὶ, διότι πρέπει νὰ παροραθῶσιν ὅσα περὶ αὐτῆς συνέγραψαν, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ διευκρινηθῶσιν.

Ἡ ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐρεύνης καὶ διευκρινήσεως ὠφέλεια προσήλωσε τὸν νοῦν σοφῶν τινῶν ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον καὶ δέκατον ὄγδοον αἰῶνα, τῶν ἐνασχοληθέντων εἰς τὴν περὶ ἀρχαιολογίας τῆς Αἰγύπτου μελέτην ἀλλ' αὐτοὶ συνέγραψαν κατὰ μέρος μόνον καὶ ἐπιπολαίως περὶ ταύτης· οἱ δὲ τούτων πόνοι καθὰ ἀτελεῖς, δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς τὸ νὰ μάθωμεν ἐντελῶς τὴν Αἴγυπτον, τὴν πρὸ τῆς ἐκστρατείας καὶ ἐφόδου τοῦ Καμβύσου, διότι οὔτε ἐσημείωσαν, οὔτε ἀπέδειξαν τὴν πρὸς τὰς ἐναλήθους Αἰγυπτιακὰς ὀνομασίας ἀναφορὰν τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων, διότι ἡ ἐκτέλεσις ἑνὸς τοιούτου καὶ τηλικούτου ἀναγκαίου συγγράμματος ὑπέκειτο εἰς μεγάλας

δυσκολίας· ἀλλὰ χάρις εἰς τοὺς νεωτέρους, τοὺς γενομένους δι' ἀτρύτων πόνων ἐγκρατεῖς τῆς Κοπτικῆς γλώσσης, τοὺς ἐγκύψαντας διὰ βαθυτάτης μελέτης εἰς τὰς περὶ τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν ὀνομασιῶν αὐτῶν ἐξιχνιάσεις μὲ ἱκανὴν ἐπίδοσιν, καὶ χορηγήσαντας εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν Συγγραμμάτων των, τὴν τῶν περισσοτέρων ὀνομασιῶν γνῶσιν.

Ἡ τῶν Κοπτῶν γλῶσσα εἶναι ἡ αὐτὴ τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου, γεγραμμένη διὰ χαρακτήρων τοῦ Ελληνικοῦ Ἀλφαβηταρίου, καὶ διασωζομένη εἰς πολυπληθῆ χειρόγραφα ἐμπεριέχοντα ἅπαντα, Λειτουργίας, Μαρτυρολόγια, τὴν Παλαιάν τε καὶ Νέαν Διαθήκην, καί τινας Γραμματικὰς καὶ Λεξικὰ Κοπτοαραβικά. Ταῦτα δὲ τὰ εἰς πολλὰς Εὐρωπαϊκὰς Βιβλιοθήκας κείμενα χειρόγραφα, μαρτυροῦσι τρανώτατα, ὅτι ἡ Αἰγυπτιακὴ γλῶσσα διετηρήθη καὶ ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Περσῶν, καὶ ἐπὶ τῶν Ελλήνων Πτολεμαίων, καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης, καὶ τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἐπὶ τῶν Αράβων, καὶ ἐπὶ τῶν Συρσασίων] Σουλτάνων, καὶ ἐπὶ τῶν Ὀθωμανῶν μέχρι τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος, καθ' οὓς χρόνους εἰσέτι αὐτὴ ὡμιλεῖτο εἰς τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον παρὰ τῶν Κοπτῶν.

Πάντες οἱ ἐννοοῦντες τὴν Κοπτικὴν, καὶ καταγινόμενοι εἰς τὴν σπουδὴν τῆς γλώσσης ταύτης,

εἶναι ἐντελῶς πεπεισμένοι περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῆς μετὰ τῆς γλώσσης τῶν ἀρχαίων Οἰκητόρων τῶν Θηβῶν, καὶ τῆς Μέμφεως, αἱ περισσότεραι λέξεις, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰ Συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὡς λέξεις ἰδίαι τῆς Αἰγυπτιακῆς φωνῆς, εὑρίσκονται καὶ εἰς τὴν νῦν Κοπτικὴν μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν· ἔτι δὲ καὶ τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν ἀρχαίων Φαραὼ βασιλέων, κατὰ τὸν χρονολογικὸν κανόνα τοῦ Μανεθῶνος, (α) ἔχουσι καὶ αὐτὰ τὴν αὐτὴν ἐξήγησιν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Κοπτῶν.

Ἄνευ περισσοτέρων λόγων καὶ ἄλλων ἀποδείξεων περὶ τῆς γνώμης ταύτης, φέρεται μόνον πρὸς ἔνδειξιν περίτρανον, ἡ εἰς Ραχήτιον εὑρεθεῖσα ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς παρελθούσης ἐκστρατείας τῶν Γάλλων εἰς Αἴγυπτον, τὴν ὁποίαν ἡ τῶν ὅπλων τύχη παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀγγλους, τοὺς ἐκστρατεύσαντας τῷ 1801 ἔτει, κατὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Γάλλων ὡς μέγα καὶ πολύτιμον λάφυρον· τοῦτο δὲ τὸ ἀξιόλογον καὶ ἀξιοπερίεργον μνημεῖον τῆς ἀρχαιότητος,

(α) Μανεθὼς Αἰγύπτιος, κατήγετο ἐκ Σεβεννύτου, ἢ Διοσπόλεως καὶ Θηβῶν τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, καὶ ἱερεὺς χρηματίσας Ἡλιουπόλεως, συνεγράψατο τὴν πάτριον αὐτοῦ ἱστορίαν Ἑλληνιστί, τῆς ὁποίας ἀποσπασμάτιά τινα κεῖνται παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ, Εὐσεβίῳ, καὶ εἰς τὴν τοῦ Συγκέλλου χρονογραφίαν· ἤκμασε 230 χρόνους πρὸ Χριστοῦ ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων.

εἶναι ἐν ἐπάνω εἰς πέτραν γεγλυμμένον τρίγλωσσον θέσπισμα τῶν Ἱερέων τῆς Αἰγύπτου, ἐμπεριέχον μεγάλας τιμὰς πρὸς τὸν νέον Βασιλέα Πτολεμαῖον τὸν Ἐπιφανῆ, καὶ καταγεγραμμένον μὲ χαρακτῆρας ἱερογλυφικοὺς μὲ τοὺς τῆς κοινῆς γλώσσης τῶν Αἰγυπτίων, (α) καὶ τοὺς Ἑλληνικούς· εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιγραφὴν αἱ λέξεις Χέμι (Αἴγυπτος), Φοούρο [β] (Βασιλεὺς), Νιερφιούτ (Ναοί), Οὐήβι (Ἱερεῖς), Τουὴβ (Ἱέρεια), Ἤπ (φόρος), Μὲρ (γενναῖν) Ἀνούτι (θεῖον), ὡς λέξεις οὖσαι καθαραὶ τῶν Κοπτῶν, καὶ ἄλλαι ἔτι φράσεις ἐντελῶς σύμφωνοι μὲ τὴν τῶν Κοπτῶν γραμματικὴν, βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ τούτων γλῶσσα εἶναι ἡ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχαία.

(α) Περὶ δὲ τῶν στοιχείων τῶν γραμμάτων, τῶν τε Ἱερογλυφικῶν καὶ τῶν δημοτικῶν κοινῶν, λέγει καὶ ὁ Ἡρόδοτος Βιβλ. Β', ταῦτα "Αἰγύπτιοι γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψῆφοισιν. Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιοῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασιν ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιεῖν, Ἕλληνες δὲ ἐπ' ἀριστερὰ διφαήοισι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἱερὰ, τὰ δὲ δημοτικὰ καλέεται." φαίνεται δὲ ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἱστορικοῦ τούτου, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι προτοῦ νὰ διέλθωσι τὰ 21 στοιχεῖα τῶν Ἑλλήνων, κατ' ἔθος τῶν Ἀσιανῶν ἐνῶν, ἔγραφον καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τῶν δξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά.

(β) Περὶ Φοούρω ἢ Πουρω Αἰγυπτιαστὶ δηλοῦντος Βασιλέα, ὁ Φλάβιος περὶ Ἰουδακ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. Η'. λέγει ταῦτα· "ἵνα τὴν ἄγνοιαν ἀφέλω καὶ ποιήσω τοῦ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν· ὁ Φαρὼ κατ' Αἰγυπτίους Βασιλέα σημαίνει."

Επὶ τῆς ἐξουσίας τῶν τε Περσῶν, Ελλήνων, καὶ Ρωμαίων, τὰ ἀσθενῆ ἐγκαταλείμματα τοῦ ἔθνους τῶν Αἰγυπτίων διεφύλαττον εἰσέτι τὰς αὐτὰς ἀρχαίας ὀνομασίας τῶν πόλεων τῆς πατρίδος αὐτῶν, αἱ δὲ Ελληνικαὶ μετωνυμίαι τῶν Αἰγυπτιακῶν πόλεων, ἔλαβον τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀποίκους Ἕλληνας. Ταύτας δὲ τὰς τῶν Ελλήνων μετωνυμίας ἐδέχθησαν ἐπομένως καὶ οἱ παλαιοὶ Ρωμαῖοι· καὶ ἐπειδὴ μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν ἐγνώριζον τὴν Αἴγυπτον, εἰμὴ δι' αὐτῶν τῶν Ελλήνων καὶ Ρωμαίων, τὰ ὀνόματα μὲ τὰ ὁποῖα ἐκάλουν αὐτὰς τὰς πόλεις οἱ αὐτόχθονες, εἰς ἡμᾶς δὲν διεσώθησαν· ὅταν ἐπὶ τοῦ Καλίφου Ομερ υἱοῦ Χατὰπ, ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Αμερ Ἐπν-Ἐλ-Ἂς, ὑπέταξε τὴν Αἴγυπτον τῷ 639 ἔτει, καὶ τῆς Ἐγίρας τῷ 18, οἱ Αραβες ἔχοντες ἀνέκαθεν μικρὰς σχέσεις μετὰ τῶν Ελλήνων καὶ Ρωμαίων, ἀφῆκαν εἰς τὰς πόλεις ἄνευ φθορᾶς καὶ μεταλλαγῆς τὰς αὐτὰς Αἰγυπτιακὰς ὀνομασίας, μὲ τὰς ὁποίας ὠνόμαζον αὐτὰς οἱ Κόπται, καθὼς διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ Ρωμαῖοι διεφύλαξαν τὰς τῶν Ελλήνων ὀνομασίας. Εκτὸς δὲ τούτου, οἱ Κόπται, Ιακωβῖται ὄντες τὴν αἵρεσιν, (α) καὶ μισοῦντες τοὺς Ελληνας

(α) Ιάκωβος Σύρος τὸ γένος, μαθητὴς κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, μονοφυσίτης, μίαν μόνην φύσιν, μίαν μόνην θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐν τῷ Χριστῷ βλασφημῶν.

ἐξουσιαστὰς αὐτῶν, ὡς ὀπαδοὶ αὐτοὶ ἄλλων δογμάτων διαφερόντων τῶν Ορθοδόξων Ελλήνων, οὓς ὠνόμαζον Μελκίτας, ἤτοι Βασιλικοὺς, διότι ὑπήκουσαν εἰς τὸ θέσπισμα τοῦ Αὐτοκράτορος Μαρκιανοῦ, δεχθέντες τὴν τετάρτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, διευκόλυναν εἰς τοὺς Ἄραβας τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου· ὁ δὲ στρατηγὸς Αμερ εὐχαριστηθεὶς εἰς τὴν τοιαύτην τῶν Κοπτῶν προθυμίαν, καὶ ὢν πολεμικὸς μᾶλλον, ἢ πολιτικὸς, ἐνεπιστεύθη καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τοὺς Κόπτας τὴν φροντίδα τῆς περὶ τῶν φόρων συλλογῆς, τοὺς ὁποίους εἰς τὰς κατ' Αἴγυπτον πόλεις καὶ χωρία ἐπέθηκε· τὰ δὲ περὶ τῆς συνεισφορᾶς ταύτης κατάστιχα καταστρωθέντα παρὰ τῶν Κοπτῶν μὲ τὰς Αἰγυπτιακὰς ὀνομασίας τῶν πόλεων καὶ χωρίων, ἐδέχθησαν καὶ οἱ Αραβες ταύτας, μετά τινος ὅμως μετασχηματισμοῦ· καὶ τοῦτο αὐτὸ σαφηνίζει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν τὰ περὶ τῶν πόλεων καὶ χωρίων Αραβικὰ ὀνόματα ἔχουσιν ὁμοιότητα μετὰ τῶν Αἰγυπτιακῶν, ἢ Κοπτικῶν, καὶ διαφέρουσι διόλου τῶν Ελληνικῶν ὀνομάτων.

Παρατηρητέον δὲ, ὅτι τὰ Αἰγυπτιακὰ ὀνόματα τῶν πόλεων, σπανίως πολλὰ ἔχουσιν ὁμοιότητά τινα μετὰ τῶν Ελληνικῶν ὀνομασιῶν, καὶ ἡ τούτων εἰς τὴν Ελλάδα φωνὴ μεθερμήνευσις εἶναι ἄνευ βάσεως, καὶ διόλου ἀσύμφωνος μὲ τὰς αἰτιολογίας

καὶ τὰς περιστάσεις ἑκάστης Αἰγυπτιακῆς πόλεως· εἰπώθη ἀνωτέρω, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐζήτουν νὰ εὕρωσι τοὺς θεοὺς αὐτῶν εἰς τὴν θρησκευτικὴν λατρείαν τῶν Αἰγυπτίων· αἱ δὲ προλήψεις αὐτῶν κατέπεισαν αὐτοὺς, ὥστε νὰ ὑπολάβωσιν, ὅτι εὗ. ρον τάχα αὐτούς· αὐτοὶ διότι ἦσαν ἄπειροι τῆς τῶν Αἰγυπτίων γλώσσης, τὰ τῶν πόλεων ὀνόματα ἐφαίνοντο εἰς αὐτοὺς βάρβαρα, καὶ εἰς τὴν ἀκοήν αὐτῶν τὴν συνειθισμένην εἰς τὸν εὔφωνον ἦχον τῆς μελωδικῆς αὐτῶν γλώσσης, τραχέα καὶ κακόφωνα, διὸ καὶ ἠθέλησαν νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὰς τὰς πόλεις τὰς πλέον συμφώνους ὀνομασίας μὲ τὸν ἰδιωτισμὸν τῆς τε γλώσσης αὐτῶν καὶ τῶν ἐννοιῶν. Παρατηροῦντες ἔτι αὐτοὶ μετὰ προσοχῆς ὁποία ἦτον ἡ κυριωτέρα θεότης ἡ λατρευομένη εἰς ἑκάστην πόλιν τῆς Αἰγύπτου, ἐπωνόμασαν αὐτὰς μὲ ἐκείνας τὰς ἑαυτῶν θεότητας, τὰς ὁποίας ἐνόμισαν ὡς συμφώνους μετὰ τῶν Αἰγυπτιακῶν· ἐκ δὲ τούτου προέκυψεν, ὅτι δύω πόλεις, αἵτινες παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἔφερον τὸ αὐτὸ ὄνομα, παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις εἶχον αὐτὸ διαφορετικώτερον· τοιουτοτρόπως δὲ ἡ κατὰ τὴν κατωτέρω Αἴγυπτον Ἑρμούπολις, τῶν Ελλήνων ἡ μικρὰ, ὠνομάζετο παρὰ τῶν αὐτοχθόνων Πτιμενχὸρ, ἡ δὲ κατὰ τὴν Ἑπτάνομον ἡ μεσαίαν Αἴγυπτον κειμένη μείζων, ἐκαλεῖτο Σχοῦμ· ὡσαύτως καὶ αἱ τρεῖς παρ' Ἕλ-

λησιν Ἀφροδιτουπόλεις, ἡ μὲν κατὰ τὸ Δέλτα, ἐκαλεῖτο παρ' Αἰγυπτίοις Ἀθὼρ-βάκι, ἡ δὲ κατὰ τὴν Ἑπτάνομον Τπὶχ, καὶ ἡ κατὰ Θηβαΐδα κειμένη Ἀσφούν· καὶ ἄνευ περισσοτέρων ἄλλων τοιούτων ἀποδείξεων, τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων Λεοντόπολις, Πηλούσιον καὶ Ἡλιούπολις, εἶναι τὰ μόνα, τὰ διαφυλάττοντα ἐντελῶς τὴν σημασίαν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος, τὰς δὲ ἄλλας Αἰγυπτιακὰς ὀνομασίας τῶν πόλεων, οἱ Ελληνες διὰ τὴν ῥηθεῖσαν κακοφωνίαν, μετεσχημάτισαν καὶ μετέβαλον. Ἔτι δὲ καὶ ἡ διαφορὰ τῆς προφορᾶς συνετέλεσε καὶ αὐτὴ μᾶλλον εἰς τὴν φθορὰν τῶν Αἰγυπτιακῶν ὀνομάτων· τὸ Ελληνικὸν Ἀλφαβητάριον περιορισμένον ὂν, ὡς πρὸς ἐκεῖνο τὸ τῶν Αἰγυπτίων δὲν εἶχε στοιχεῖα κατάλληλα πρὸς ἔκφρασιν τῶν καμῶ ν ὅλων καὶ στροφῶν τῆς τραχυτάτης Αἰγυπτιακῆς γλώσσης· πολλὰ ψηφία ταύτης, ἐπειδὴ καὶ ἦσαν ξένα εἰς τοὺς Ελληνας, κατηναγκάσθησαν αὐτοὶ ἕνεκα τούτου νὰ μεταχειρισθῶσιν ἀντ' ἐκείνων τὰ ἴδια, ὅσα δηλαδὴ ἀπέδιδον σχεδὸν τὸν αὐτὸν φθόγγον· ἡ δασύτης τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ψηφίου Χ, προφερομένου χώρι παρὰ τοῖς Κόπταις, ἦτον εἰς αὐτοὺς ἀγνώριστος, διὸ παραλιπόντες τὸ τοιοῦτον τραχύτατον ψηφίον, ἐσχημάτισαν τὴν λέξιν Ὧρι, ἢ Ὧρος· τὸ Αἰγυπτιακὸν ψηφίον ἔτι τὸ κείμενον μεταξὺ τοῦ Σ, καὶ τοῦ Ζ τραχὺ, διότι

δὲν ἐσυμφώνει μὲ κἀνὲν ψηφίον Ἑλληνικόν, ἀντὶ τούτου μετεχειρίσθησαν ποτὲ μὲν τὸ Τ, ποτὲ δὲ τὸ Σ, καθὼς τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Σζεμνούτι, προφερομένου παρὰ τῶν Ἑλλήνων Σεβέννυτος, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος Σζάνι, προφερομένου Τάνις· ἔτι δὲ μὴ δυνάμενοι αὐτοὶ νὰ προφέρωσι καὶ τὸ Αἰγυπτιακὸν δασύτατον στοιχεῖον τῶν δύω ΣΣ, μετεχειρίσθησαν τὸ Χ, οἷον ἀντὶ Ἴσχὶμ, Χέμμις, καὶ ἀντὶ Ἐσινούσιρι, Χενόσιρις, τοὐτέστι Κοισσὸς-Οσίρεως.

Καὶ ἐὰν οἱ Ἕλληνες μετήλλαξαν τὰ Αἰγυπτιακὰ ὀνόματα, διότι τὸ Ἀλφαβητάριον αὐτῶν δὲν ἦτον τοσοῦτον ἱκανόν, ὥστε νὰ σχηματίσῃ ὅλους τοὺς φθόγγους τῶν Αἰγυπτιακῶν στοιχείων, δὲν ἦτον ὅμως καὶ τὸ τῶν Ἀράβων τοιοῦτον· τὸ ἔθνος αὐτὸ πρῶτον μὲν, διὰ τὰς ἐκ γειτόνων μετὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀνέκαθεν σχέσεις αὐτοῦ καὶ τὰ ἐμπορικὰ συναλλάγματα, εἶχε καὶ πολλὰς λέξεις κοινὰς μετ' αὐτῶν· δεύτερον δὲ, τὸ τῶν Ἀράβων Ἀλφαβητάριον εἶναι ἰσάριθμον σχεδὸν μετὰ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων, καθὼς καὶ μετὰ τοῦ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς Ἀσίας· Ἀλφαβηταρίου, ἐν ᾧ τὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι ἐλλειπὲς σχηματισμοῦ τινῶν στοιχείων, τῶν διὰ τοῦ λάρυγγος μάλιστα προφερομένων.

Ἡ παρὰ τῶν Ἀράβων γενομένη μεταβολὴ εἰς

τὰ Αἰγυπτιακὰ ὀνόματα εἶναι πολλὰ μικρά· καὶ ἐπειδὴ τὸ Π, Ο, εἶναι εἰς αὐτοὺς ἄγνωστα, μετεχειρίσθησαν ἀντὶ τούτων, τὸ μὲν ΜΠΕ αὐτῶν στοιχεῖον ἀντὶ τοῦ Π, τὸ δὲ ΑΛΙΦ, ἀντὶ τοῦ Ο, καθὼς καὶ ἀντὶ τοῦ Θ, καὶ Τ, τὸ ΝΔΑΛ· παρατηρητέον ὡσαύτως, ὅτι οἱ Ἄραβες προέταξαν διὰ τὴν εὐφωνίαν τῶν πρώτων στοιχείων αὐτῶν τὸ ΑΛΙΦ κατ' ἀρχὰς ὅλων τῶν ὅσων ἐδέχθησαν Αἰγυπτιακῶν ὀνομάτων, οἷον Ἀβουσὶρ, Ἀτχφὶχ, Ακχμὶν, Ασνὰ, Ἀσουὰν, καὶ ἄλλων πολλῶν.

Τὸ δὲ Ἀλφαβητάριον, τὸ ἀρχαῖον τῶν Αἰγυπτίων συνίστατο ἐκ στοιχείων εἴκοσι καὶ πέντε, καὶ ἐχρῶντο τοῦτο αὐτοὶ μέχρι τοῦ τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ὅτε γενόμενοι αὐτοὶ Χριστιανοὶ, ἐδέχθησαν ὁμοῦ μετὰ τῆς θρησκείας καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων εἰκοσιτέσσαρα ψηφία, ἐξ ὧν τὰ μὲν δέκα καὶ ὀκτὼ ἦσαν ὁμόφωνα μετὰ τῶν πρώτων αὐτῶν γραμμάτων, τὰ δὲ λοιπὰ ἓξ, τὸ Γ, Δ, Ζ, Ξ, Υ, Ψ, ἦσαν ξένα εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, διὸ καὶ μετεχειρίζοντο ταῦτα εἰς ὅσας λέξεις ἔγραφον Ἑλληνικάς· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τῶν Ἑλλήνων εἰκοσιτέσσαρα ψηφία δὲν ἦσαν ἱκανὰ νὰ σχηματίσωσιν ὅλας τὰς στροφὰς καὶ προφορὰς τῶν φθόγγων τῆς Αἰγυπτιακῆς αὐτῶν γλώσσης, προσέθηκαν ἀναγκαίως εἰς τὰ τῶν Ἑλλήνων εἰκοσιτέσσαρα, καὶ ἕτερα ἑπτὰ στοιχεῖα ἐκ τοῦ ἰδίου ἀρχαίου αὐτῶν

δημοτικοῦ Ἀλφαβηταρίου, ὅσα δηλαδὴ ἐσχημάτιζον τὰς καμπὰς τῆς γλώσσης αὐτῶν καὶ τοὺς φθόγγους ἐκείνους, τοὺς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φωνὴν ξένους καὶ ἀήθεις, καὶ οὕτω συνεκρότησαν τὸ νέον αὐτῶν Ἀλφαβητάριον, ἐκ τριάκοντα καὶ ἑνὸς ψηφίων, τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς διεσώθη.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων, περὶ δὲ τῶν τεχνῶν τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἐπιστημῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἀνήγειρον τοσαῦτα θάμβος προξενοῦντα μνημεῖα, καταγράψαντες ἐπ' αὐτὰ καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἱστορίαν δι' ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν σημείων, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγνωσις, διὰ τοσούτων ἤδη αἰώνων, ἐνομίζετο ὡς ἀδιάλυτον αἴνιγμα, ἐκθέτονται τὰ ἑφεξῆς.

Ἐξ ὅτου ἡ Φιλολογία καὶ Ἀρχαιολογία πρὸς ταῖς ἄλλαις μαθήσεσιν, ἤρξατο πρὸ δύω σχεδὸν αἰώνων ἐκ φιλοτίμου ἁμίλλης νὰ προοδεύῃ διὰ βαθυτάτης σκέψεως καὶ ἀκριβολογίας, ὁ ἔρως αὐτὸς τῆς τῶν ἀρχαίων ἐξιχνιάσεως, καρπὸς ἀκαμάτου φιλολογίας, ὑπέκκαυσε καὶ ὑπερέθισε πολλοὺς τῶν ἐν Εὐρώπῃ πεπαιδευμένων, καὶ παρέσυρε καὶ ἕως εἰς αὐτὰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰγύπτου, πρὸς ἐξιστόρησιν τῶν πολυπόνων ἐκείνων δαπανηρῶν καὶ τεραστίων ἔργων τῶν Φαραὼ Βασιλέων· ἀλλ' αἱ διὰ τοσούτων χρόνων ἀκριβεῖς αὐτῶν παρατηρήσεις, δὲν ἐχορήγησαν εἰς ἡμᾶς ἰδέας ἄλλας πλήρεις,

καὶ δείγματα τῶν πόνων αὐτῶν σαφέστερα, εἰμὴ τὴν περὶ τοῦ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς συστήματος τῶν Αἰγυπτίων πληροφορίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ὑπολείπεται τὸ κυριώτερον, τοὐτέστιν οἱ κανόνες διὰ τῶν ὁποίων ἐγένοντο οἱ κατ' ἐκλογὴν σχηματισμοὶ καὶ καλλωπισμοὶ κατὰ τὸν δοθέντα προσδιορισμόν, εἰς ἕκαστον εἶδος τῶν θαυμασίων ἐκείνων οἰκοδομῶν.

Οἱ ἐν Εὐρώπῃ πεπαιδευμένοι ἔτη ἤδη πεντήκοντα καὶ ἐπέκεινα, πρὸ τῆς εὑρέσεως, ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τῶν Γάλλων εἰς Αἴγυπτον, τοῦ προρρηθέντος ἐπισήμου παλαιογραφικοῦ ὑπομνήματος κατὰ τὸ Ῥαχήτιον, ἢ ψηφίσματος ἐκείνου τριγλώσσου τῶν Αἰγυπτίων Ἱερέων, τοῦ χορηγήσαντος εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους Σοφοὺς ἄνδρας, ἐκ παραθέσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, ἰδέας νέας καὶ πληροφορίας περὶ ἀναπτύξεως τῶν ἱερογλυφικῶν σημείων, ἠγνόουν αὐτοὶ εἰσέτι, ὅτι τὰ ἐπάνω τῶν μνημείων τῆς Αἰγύπτου γεγλυμμένα τοσαῦτα Ἱερογλυφικὰ σημεῖα ἦσαν ἐκ τούτων καὶ φωνητικὰ, ἀναγόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἔθνους· καὶ πεπεισμένοι, ὅτι οὐδέποτε θέλουν φθάσει οἱ ἄνθρωποι εἰς κατάληψιν αὐθις καὶ ἀνάγνωσιν τῶν ἱερογλυφικῶν αὐτῶν σημείων, ἠμέλησαν διόλου, καὶ οὐδὲ ἐφρόντισαν περὶ τούτου, τοῦ νὰ ἀντιγράψωσι μετ' ἀκριβείας

τὰς ἐκτεταμένας διὰ χαρακτήρων ἱερογλυφικῶν ταύτας ἐπιγραφὰς, τὰς ἐπὶ τὰ διάφορα ἐκεῖνα πρόσωπα τῶν ἱστορικῶν ἀναγλύφων γεγλυμμένας.

Μεταξὺ δὲ ἐκείνων τῶν ἀπείρων σειρῶν τῶν ἀναγλύφων, τῶν διασωζομένων εἰσέτι εἰς τὰ λυπηρὰ ἐρείπια τῶν κατὰ τὰς Θήβας Φαραωνητικῶν μεγαλοπρεπῶν παλατίων, παρίσταται καταγεγραμμένη Ἱερογλυφικῶς καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν ὅλη ἡ ἱστορία τῶν τῆς δεκάτης ὀγδόης λεγομένης δυναστείας, τῆς καὶ μόνης ἐπισήμου καὶ ἐκδήλου ὡς ἀρχηγέτιδος καὶ προβόλου τῶν ὑφισταμένων μέχρι τούτου τεραστίων μνημείων τῶν λαμπροτέρων Φαραὼ Βασιλέων, τῶν ὁποίων ἡ ἐποχὴ εἶναι ἐπίσης ἡ μόνη ἀξιομνημόνευτος, ὡς ἐκ τῶν ἀναγλύφων δῆλον, τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἱστορίας· διότι τὸ ἔθνος αὐτὸ ἀπὸ φιλοδοξίαν ὑπερβάλλουσαν, ἠθέλησε πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑπερηφάνοις καταπληκτικοῖς αὐτοῦ ἔργοις, τὸ νὰ ἀναγινώσκωσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἑπομένων αἰώνων, ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους τῶν παλατίων τὴν ἱστορίαν τῶν ἐνδοξοτέρων αὐτῶν Βασιλέων· καὶ τῷ ὄντι εἶναι τὸ μόνον ἔθνος τὸ ὁποῖον ἐξέτεινε τὰς τολμηρὰς αὐτοῦ ἐπιχειρήσεις καὶ μέχρι τούτου, ὥστε νὰ καταγράψῃ ἐπὶ τὰς πέτρας τοιαῦτα μεγάλα πράγματα μὲ τόσην πλατυτάτην ἔκθεσιν, τὰ ὁποῖα ὑποκρύπτουσι τὸ κυριώτερον μέρος τῆς Αἰγυπτιακῆς ἱστορίας, τὴν

ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι οἱ περὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν δυναστειῶν αὐτῆς συγγράψαντες, ὅ, τε Ἡρόδοτος, ὁ ἱερεὺς Ἡλιουπόλεως Μανεθὼς, Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Στράβων Γεωγράφος, Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανὸς, καὶ αὐτὸς ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος εἰς ἡμᾶς ἀπεσιώπησαν.

Ἀλλὰ πρὸς ἔρευναν, συλλογὴν καὶ ἀνάγνωσιν αὐτῶν τῶν ἀποσιωπηθέντων ὑπομνημάτων τῶν καταγεγραμμένων ἐπὶ τὰ τοσαῦτα μνημεῖα, τὰ ἐξιστοροῦντα καὶ ἀνακηρύττοντα τὴν ἀρχαϊκὴν ἡμερότητα τῶν ὁπωσοῦν πεπολιτισμένων ἠθῶν, καὶ τὴν ἐκ τούτων πρόοδον εἰς τὰς μαθήσεις καὶ τέχνας, τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ φέρωσι τοὺς κατ' ἔφεσιν καρποὺς, καὶ νὰ διαχύσωσι τὸ ἐκζητούμενον φῶς ἐπὶ τὸ βαθύτατον σκότος τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, χρεία τον ἀνδρὸς εἰδήμονος καὶ ἐμπείρου τῶν Ἱερογλυφικῶν σημείων, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀναγνώσεως τούτων νὰ διασαφηνίσῃ τὰ ἀσαφῆ, καὶ νὰ διαλευκάνῃ τὰ φαινόμενα ἐκεῖνα σκοτεινὰ τῶν καταγεγραμμένων ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν, κειμένων ἐπάνω τῶν ἀπείρων μνημείων καὶ ἀναγλύφων, τῶν διασωζομένων καὶ κατὰ τὰς δύω ὄχθας τοῦ Νείλου, καὶ μὴ κατεδαφισθέντων εἰσέτι, καθὼς κατὰ δυστυχίαν, ἄλλα τούτων πολλὰ κατεστράφησαν· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα ἐγέννησεν ἡ Γαλλία, ὅστις ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀφοσιώσατο ἑαυτὸν εἰς τὴν μάθησιν καὶ γνῶσιν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρχαίας

γλώσσης, τῆς ὁποίας ἐγκρατὴς γενόμενος, εἰσεχώρησε δι' αὐτῆς εἰς τὸ ἄδυτον τῶν ἱερογλυφικῶν σημείων καὶ νομιζομένων ὡς ἀπορρήτων καὶ ἀνερμηνεύτων, ἐγνώρισε τέλος πόνῳ πολλῷ καὶ ἀκριβεῖ παρατηρήσει καὶ συγκρίσει, τὴν ἀληθῆ σημασίαν καὶ ἔννοιαν ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ φωνητικῶν χαρακτήρων ἐκ τῶν τριῶν τάξεων, τουτέστι τῶν κυρίως Ἱερογλυφικῶν, τῶν Ἱερατικῶν, καὶ τῶν Δημοτικῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἀνέγνω πρῶτον διάφορα ὀνόματα Αὐτοκρατόρων τῆς Ρωμης, Πτολεμαίων, Περσῶν βασιλέων, καὶ τῶν Φαραὼ, καὶ ἑπομένως ἀνέδραμεν εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἑρμηνείαν πολλῶν ἐπιγραφῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαίων, ὡς ἐκ τῶν πονημάτων αὐτοῦ δῆλον· κατώρθωσε τῷ 1828 ἔτει, δι' ἀδείας καὶ τρόπων τῆς Γαλλικῆς διοικήσεως, καὶ ἀπῆλθε κατὰ τὸν ἐκ παιδὸς θερμὸν αὐτοῦ πόθον, πρὸς ἐξιστόρησιν καὶ παρατήρησιν αὐτοψεὶ τῶν κατὰ τὰς Θήβας καὶ κατὰ τὴν Νουβίην ὑφισταμένων θαυμαστῶν καὶ ἐξαισίων Φαραωνητικῶν ἔργων, ἀνέγνω τὰς ἐπ' αὐτὰ ἐπιγραφὰς, καὶ προσεπορίσατο ἐξ αὐτῶν γνώσεις ἐπιστημονικὰς παντοδαπὰς τῆς ἱστορίας τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἔθνους· μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ εἰς Γαλλίαν, ἁρπάγη ὑπὸ τοῦ θανάτου τῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐγκαταλείψας ὁ πρόβολος αὐτὸς ἐκ νέου τῆς τῶν Ἱερογλυφικῶν ἀναγνώσεως Σαμπολιὼν, μνήμην τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀτελεύτητον.

Ἐκ τῶν ἀξιοτιμήτων τούτου περιγραφῶν καὶ ἐξιχνιάσεων, καὶ ἄλλων ἔτι πρὸ τούτου καὶ μετὰ τοῦτον περιηγητῶν καὶ συγγραφέων, ἐρανισάμεθα τὰ κυριώτερα, τὰ ὁποῖα μετὰ προσθήκης σημειωμάτων ἐκ τῆς αὐτοψεὶ καὶ ἡμῶν παρατηρήσεως, ἐκτιθέμεθα καθ' εἱρμὸν εἰς τὴν βίβλον ταύτην, πρὸς ἰδέαν καὶ πληροφορίαν καὶ τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν, εἰς ὅσους αὐτῶν ἔρως ἐντέτηκται Φιλολογίας, καὶ Ἀρχαιολογίας, καὶ ἔφεσις εἰς τὸ νὰ μάθωσι ξένα, θαυμαστὰ καὶ ἀνήκουστα διὰ μέσου τῶν Ἱερογλυφικῶν χαρακτήρων, τῶν καταγεγραμμένων πρὸ Χριστοῦ περὶ τοὺς δεκαεπτὰ αἰῶνας ἐπὶ τὰ τοσαῦτα ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον μνημεῖα, τὰ ὡς μαρτύρια ταῦτα ὄντα παλαίτατα καὶ περίτρανα τοῦ τε ἀρχαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῶν πρώτων Αἰγυπτίων, τῆς τούτων προόδου εἰς τὰς μαθήσεις καὶ τέχνας, καὶ τῶν ἐκστρατειῶν τῶν Βασιλέων αὐτῶν Φαραὼ, κατὰ διαφόρων ἐθνῶν Ἀσιανῶν, τουτέστι Σκυθῶν, Ἀσσυρίων, Βάκτρων, Ἰνδῶν καὶ ἄλλων, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοσούτων ἄλλων Ἐθνῶν, τῶν εἰς τὰ ἐνδότερα οἰκούντων τῆς Ἀφρικῆς, τῆς ὀλίγον εἰσέτι εἰς ἡμᾶς γνωστῆς· τὰ πολλὰ ὀνόματα τῶν Ἀσιανῶν αὐτῶν λαῶν καὶ τὰ τῶν Ἀφρικανῶν καθίστανται ὑποθέσεις νέων ἐξιχνιάσεων κατὰ τὴν Γεωγραφίαν, πρὸς σύνθεσιν πίνακος ἐθνογραφικοῦ τοῦ κόσμου κατὰ τὴν πλέον ἀρχαίαν περίοδον τῆς αὐτοῦ ἱστορίας· δὲν εἶναι ὅμως δυσχερὲς νὰ γνω-

ρισθῆ ἡ ἐκ παραλλήλου συνωνυμία τῶν κατ' Αἰγυπτίους ὀνομασιῶν αὐτῶν τῶν λαῶν μετὰ τῶν ὀνομάτων, τῶν ἀναφερομένων παρὰ τῶν Ἑλλήνων Γεωγράφων, καὶ πρὸ πάντων μετ' ἐκείνων τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς τὰ τῆς θείας Γραφῆς βιβλία.

Ἡ κατὰ Γεωγραφικὴν τάξιν ἔκθεσις τῆς παρούσης βίβλου περιγράφει γενικῶς τὰ τῆς Αἰγύπτου· ἄρχεται ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς κατωτέρας Νουβίης, καὶ τοῦ δευτέρου καταράκτου, συμπεριλαμβάνει τὰ κατὰ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Λιβύην ὅρια τῆς ἄνω Αἰγύπτου, ἔτι δὲ καὶ τὰς τρεῖς Ὀάσεις, καὶ τελευτᾷ μέχρι τῆς Μεσογείου θαλάσσης· σαφηνίζει τὰς τῶν ἀρχαίων ὀνομασίας περὶ τοῦ ποταμοῦ Νείλου, καὶ προτείνει τὰς γνώμας τῶν νεωτέρων περὶ τῶν ἀρχῶν τούτου· δεικνύει τὰς διαιρέσεις τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ ποταμοῦ αὐτῆς, ἐξισορεῖ λεπτομερῶς τὰ ἐν ἑκάστῃ πόλει ἀρχεῖα, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὰ κατὰ τὰς περικρότους ποτὲ Θήβας καὶ τὰ κατὰ τὴν Νουβίην διασωζόμενα μεγαλοπρεπῆ ἀξιάγαστα μνημεῖα καὶ γιγαντιαῖα ἐκπλήξεως ἄξια ἔργα, Ναῶν, Παλατίων, Τάφων, λελατομημένων Σπηλαίων, Κολοσσῶν, Ὀβελίσκων, Σφιγγῶν, καὶ τὴν πλυθὴν τὴν ἄμετρον τῶν εἰς αὐτὰ, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τοὺς κατὰ τὰς Θήβας θέας ἀξίους τάφους τῶν Φαραὼ, ἀναγλύφων, τῶν παριστανόντων τάς τε τῶν Βασιλέων αὐτῶν ἐπισήμους πράξεις, πολλὰς διαφόρους μορφὰς καὶ ἄλλας ἀξιοπερίεργους σκηνὰς, θριάμβων, τελετῶν, πανηγύρεων, καὶ τὸ θαυμασιώτερον, τὴν τῶν Αἰγυπτίων ψυχολογίαν, τὰς μετὰ θάνατον ποινὰς καὶ τὰ βραβεῖα, τοὐτέστι τὸ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δόγμα, ὡς ἀρχαῖον, καὶ οὐχὶ νεώτερον, ὥς τινες φρονοῦσι παραλόγως. Ἐπὶ δὲ τούτοις σημειοῖ τὰς ἐποχὰς τῆς θεμελιώσεως ἑκάστου μνημείου ῥητῶς ὑπὸ ποίων· διηγεῖται τὰ περὶ τῆς Μοίριδος λίμνης, τὰ περὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Νείλου μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διώρυγος ἐκείνης, τὰ περὶ τοῦ Λαβυρίνθου, καὶ τὰ περὶ τῶν Πυραμίδων, τῶν μεταξὺ τῶν θαυμασίων τῶν ἀρχαίων χρόνων ἀριθμουμένων, καὶ προξενουσῶν ἔκπληξιν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων διὰ τὴν ἔκτασιν τῶν γιγαντιαίων αὐτῶν διαμετρήσεων.

Ἐμπεριέχει τέλος τὰ γεγονότα ἐπὶ τῶν Φαραὼ, ἐπὶ τῶν Περσῶν, τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον τὸν μέγαν ἐπὶ τῶν φιλοκόσμων Πτολεμαίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεβιώσατο ἡ Αἴγυπτος, καὶ ἐπανέλαβε νέαν περίοδον δόξης καὶ λαμπρότητος, οἵτινες σεβασθέντες μὲ πολιτικὸν φρόνημα τὰ τῶν Αἰγυπτίων καθεστῶτα καὶ νόμιμα, τά τε εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ ἔθιμα, καὶ τὰς τέχνας ἀναγόμενα, ἀνεκαίνισαν καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Νουβίην πολλοὺς Ναοὺς, παθόντας ὑπὸ τῆς φανητιώδους σκληρότητος τῶν Περσῶν, καὶ ἄλλους ἐκ θεμελίων ἀνήγειραν πρὸς τιμὴν τῶν τῆς Αἰγύπτου ψευδοθεοτήτων, καθὼς ἀπὸ τῶν ἀνα-

καλυφθεισῶν ἐπὶ τῶν προπύλων αὐτῶν τῶν Ναῶν Ἑλληνιστὶ καταγεγραμμένων ἐπιγραφῶν, (τῶν εἰς τὴν βίβλον ταύτην ἀναφερομένων), διατρανοῦται ἡ παρ' ἑκάστου αὐτῶν τῶν Πτολεμαίων γενομένη ἀνέγερσις ἐκ καινῆς, ἢ ἐπισκευή· τὸ αὐτὸ δὲ ἀνοχῆς φρόνημα ἐνδείξατο πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ ὁ μετὰ τὴν ὑστάτην Αἰγύπτου βασίλισσαν διαβόητον ἐκείνην καὶ ἀπόγονον τῶν Πτολεμαίων Κλεοπάτραν, ἐξουσιάσας τῆς Αἰγύπτου Καῖσαρ Αὔγουστος, καὶ καθεξῆς οἱ τῆς Ῥώμης Αὐτοκράτορες, οἵτινες εἰς τοὺς ναοὺς τῶν Αἰγυπτίων καὶ εἰς ἄλλας ἔτι οἰκοδομὰς, ἐγκατέλιπον ὡσαύτως καὶ αὐτοὶ ἴχνη ὑπομνηστικὰ καὶ τῆς αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ πορείας καὶ διαβάσεως· τελευταῖον ἐπάγεται εἰς τὴν Γεωγραφικὴν ἔκθεσιν ταύτην ὡς σφραγὶς, ἡ κατάκτησις τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῶν Ἀράβων Μουσουλμάνων ἐπὶ τοῦ Καλίφου Ὁμερ-Χατὰπ, στρατηγοῦντος τοῦ Ἀμερ Ἐπν-Ἐλ-Ἂς τῷ 639 ἔτει, καὶ ἡ περιγραφὴ πόλεών τινων τῆς νῦν Αἰγύπτου.

Σημειωτέον δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσιν, ὅτι εἰς τὰ κατὰ τὰς Θήβας ἄπειρα ἀνάγλυφα, τὰ παριστῶντα μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰς τῶν τῆς δεκάτης ὀγδόης Φαραὼ βασιλέων ἐκστρατείας, καὶ τοὺς κατὰ τοσούτων ἐθνῶν θριάμβους αὐτῶν, ὡς ἐρρέθη, οὐδὲ εὑρέθη ἡ κατ' εὐχὴν ἐκζητουμένη δι' ἀναγλύφων ἱστορία τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς Αἰγύπτου

παρὰ τοῦ πρώτου τῆς ῥηθείσης δυναστείας Ἀμόσεως, ἀπὸ τὸν διὰ τοσούτων πολλῶν χρόνων ζυγὸν τῶν Ποιμένων Ὑκσὼς λεγομένων· ὡς συμβεβηκὸς αὐτὸ τοιοῦτον, τὸ ὁποῖον ἔχει μεγάλην συνάφειαν μὲ τὰ συμβάντα ὡς πρὸς τὸν Ἰωσὴφ εἰς Αἴγυπτον, τὴν ἔλευσιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰακὼβ, καὶ τὴν δουλείαν τῶν Ἑβραίων· μὲ ὅλον τὸ ὅτι εἰς τὸ κατὰ τὰς Ἀνατολικὰς Θήβας παμμέγιστον παλάτιον (Καρνὰκ τανῦν) ἢ μᾶλλον αὐτὸ πόλιν, πλήρη μνημείων ἐξαισίων, ἀνεγηγερμένων καθ' ὅλην τὴν Φαραωνιτικὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ κατὰ διαφόρους περιόδους παρὰ τῆς ΙΗ'. ΙΘ'. Κ'. ΚΑ'. καὶ ΚΒ'. δυναστείας, μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων ἐκεῖσε καθιστορισμένων νικῶν καὶ τροπαίων τῶν Φαραὼ, θεωρεῖται γεγλυμμένος καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ Φαραὼ, Σεσόνχιως, κατὰ δὲ τὴν θείαν Γραφὴν Σουσακείμ, τοῦ κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος τῆς βασιλείας Ῥοβοὰμ υἱοῦ Σολομῶντος ἐκπορθήσαντος τὴν Ἱερουσαλὴμ 990 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, λεηλατήσαντος τὸν Ναὸν καὶ τὰ τοῦ Ἰούδα βασίλεια, καὶ μετακομίσαντος τὰ πλούτη καὶ τὰ ἀναθήματα εἰς Αἴγυπτον.

Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ βασιλεῖς ποιμένες Ὑκσὼς, στερεωτέρως μᾶλλον καθιδρύθησαν εἰς τὴν κατωτέραν Αἴγυπτον, τυχὸν ἡ παριστῶσα τοὺς πολέμους κατ' αὐτῶν, καὶ τέλος τὴν ἀποβολὴν τούτων ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἱστορία ἦτον καταγεγραμμένη παρὰ

τῶν καταπολεμησάντων καὶ ἀποβαλόντων αὐτοὺς Ἀμόσεως καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀμενὸφ τοῦ πρώτου ἀπογόνων τῶν Αἰγυπτίων ἐκείνων Βασιλέων τῆς δεκάτης [ἕκτης δυναστείας, τῶν ὁποίων οἱ ξένοι αὐτοὶ ἥρπασαν τὸν θρόνον, καὶ σημειωμένη δι' ἀναγλύφων, ἢ εἰς τοὺς ναοὺς καὶ βασιλικοὺς οἴκους τῆς Μέμφεως, ἢ τῆς Τάνεως, ἢ εἰς τὴν Ἄναριν, τὴν καθ' Ἕλληνας Ἡρὼ καὶ Ἡρωόπολιν, καὶ κατ' Ἄραβας τανῦν Ἀπου-Κεσσεὶδ, κειμένην κατὰ τὸ μέρος Σαλεχιὲ, πόλιν ποτὲ εὐρύχωρον, χωρητικὴν στρατοπέδου, περιτετειχισμένην καὶ καλῶς ὀχυρωμένην· ἀλλ' αὐταὶ αἱ πόλεις κατηδαφίσθησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν, καὶ ἂν ὑπῆρχον τοιαῦτα ὑπομνήματα, συνετρίβησαν καὶ συναπωλέσθησαν καὶ αὐτὰ μὲ τὰς ῥηθείσας ὁμοῦ πόλεις.

Ἀλλ' ἐφ' ἅπασι τούτοις τοῖς συμπερασμοῖς περὶ τούτου, δὲν εἶναι ἔξω πιθανότητος καὶ τὸ ἐφεξῆς· οἱ Αἰγύπτιοι, ἔθνος εἰς ἄκρον δεισιδαῖμον καὶ ματαιόφρον, οἱ ὁποῖοι διὰ μόνην κενοδοξίαν νικήσαντες τόσας δυσκολίας, ἐγείραντες τοιαῦτα τεράστια μνημεῖα, καὶ καταγράψαντες ἐπ' αὐτὰ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐκστρατειῶν αὐτῶν καὶ θριάμβων, διὰ νὰ ὑψωθῶσιν ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα ἔθνη, ἴσως κατὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησαν νὰ φανῶσι τοσοῦτον εἰλικρινεῖς, ὥστε καὶ τὰ βλάψαντα αὐτοὺς καὶ ταπεινώσαντα νὰ ἐγχαράξωσι, καὶ οὕτω νὰ ἀποδείξωσι τοὺς μὲν θεοὺς αὐτῶν ἀσθενεῖς, τὴν δὲ

θρησκείαν αὐτῶν ψευδῆ πρὸς αἰσχύνην αὐτῶν.

Μέχρι τῆς δεκάτης ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, οἱ Ἱστορίαν συγγράφοντες διεφύλαττον τὸν τῆς θρησκείας ὑψηλὸν καὶ ἔξοχον χαρακτῆρα· ἀλλ' οἱ πρὸ τοῦ τέλους ταύτης καὶ καθεξῆς νεώτεροι Ἱστοριογράφοι καὶ ἀρχαιολόγοι, οὐδὲ ἐχρωμάτισαν τὰ αὐτῶν συγγράμματα μὲ τὰς ἰδέας τῆς θρησκείας, καὶ οὐδὲ μνημονεύουσι ταύτης σπουδαίως, ἀλλὰ παροδικῶς καὶ ἐπιπολαίως.

Πάντες σχεδὸν οἱ νεώτεροι ἀπὸ τὸν χριστιανισμὸν ἀπομακρυνόμενοι, οἱ μὲν πολεμοῦσιν αὐτὸν, οἱ δὲ δεικνύουσιν ἓν εἶδος ἀδιαφορίας, τὸ ὁποῖον φέρει τέλος πάντων τὴν νέκρωσιν εἰς τὸ ἀνθρώπινον αἴσθημα.

Οὐδεὶς τούτων τῶν Συγγραφέων τῶν νεωτέρων συνδέει τὰ ἱστορούμενα μετὰ τῆς θρησκείας, οὐδεὶς ἀνάγει τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις εἰς τὰς βουλὰς καὶ ἀποφάσεις τῆς θείας καὶ αἰωνίου Σοφίας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν αὐταὶ ἐξήρτηνται· αὐτοὶ ἐρευνῶντες καὶ πολυπραγμονοῦντες τὰ τῆς ἀρχαιότητος, μήτε ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἀνακαλυψιν καὶ φανέρωσιν τῶν πλέον ἀρχαίων ἱερῶν παραδόσεων, τῶν ἀνιουσῶν διὰ τῆς ὁμοφώνου μαρτυρίας ὅλων τῶν αἰώνων, ἄχρι Μωϋσέως, καὶ ἐπικυρουσῶν τὰς τούτου ῥήσεις, τὰς διακηρυττούσας ἐκπεφασμένως τὴν τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ ἐξαστράψασαν δύναμιν, τὴν καὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον παραγαγόντα τῷ

μένῳ λόγῳ αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, καὶ τὴν γῆν κατοικηθεῖσαν αὖθις μετὰ τὸν κατακλυσμὸν κατ' ὀλίγον παρὰ τῶν υἱῶν καὶ ἀπογόνων τοῦ Νῶε, καθὼς καὶ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος Αἴγυπτον, τὴν ὑποτεθειμένην ὡς οἰκισθεῖσαν οὐχὶ παρὰ τοῦ Μεσρὲμ ἢ Μεσραΐμ, δευτέρου υἱοῦ τοῦ Χὰμ κατὰ τὴν τῆς θείας Γραφῆς ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐξ ἀποίκων δῆθεν Αἰθιόπων, κατὰ τὴν σφαλερὰν καὶ ἀλόγιστον γνώμην αὐτῶν τῶν νεωτέρων, τῶν κατὰ τῆς ἀδιαψεύστου ἱερᾶς ἱστορίας ἀντιστρατευομένων, καὶ παντὶ τρόπῳ ἀγωνιζομένων εἰς τὸ νὰ ἀποδώσωσι ταῦτα πάντα εἰς ἄλλας βεβιασμένας ἀρχὰς καὶ ἀνυπάρκτους αἰτίας, καὶ οὕτω νὰ ἀκυρώσωσι τὴν τοῦ Κόσμου κτίσιν, τὸν Κατακλυσμόν, τὸν συνοικισμὸν τῆς γῆς, καὶ τῶν ἄλλων ἀξιομνημονεύτων ἐπιτήμων συμβάντων τὸ κῦρος, τὸ παραδοθὲν εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν ἀρχαιοτέρων τοῦ κόσμου σεπτῶν βιβλίων, μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἱκανοὶ ἐκ τούτων Φυσιολόγοι, οἱ παρεισδύσαντες καὶ προχωρήσαντες εἰς τὰ τῆς φύσεως μυστήρια, εὗρον ἐπάνω τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων, καὶ εἰς τὰ βαθύτερα τῆς γῆς τὰ τοῦ κατακλυσμοῦ περίτρανα δείγματα.

Ἡ περὶ τὴν ἱστορίαν ἔρευνα αὐτῶν τῶν νεωτέρων, ἐὰν ἀνήρχετο εἰς τὰς πρώτας βεβαίας ἐκείνας καὶ ἐναλήθους ἀρχὰς, ἀναμφιβόλως ἤθελε προπαρασκευάσει τὰ τῶν ἀνθρώπων πνεύματα, καὶ πρὸ πάντων τὴν νεολαίαν πρὸς τὰς τῆς θρησκείας ἱερὰς ἀληθείας, χωρὶς τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατον νὰ στηριχθῇ αὐτὴ ποτὲ εἰς τὴν πίστιν καὶ χρηστοήθειαν· ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶναι κατὰ δυστυχίαν ὁ σκοπὸς τῶν νεωτέρων τὴν σήμερον, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τὰ συγγράμματα αὐτῶν διόλου ἀποκλείεται ἡ τῶν Ἑβραίων ἱστορία, ἡ βάσις αὕτη τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως.

Ἀπὸ δὲ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἄλλων μαθήσεων, τῶν κακῶς παραδιδομένων ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς διεφθαρμένοις καιροῖς εἰς τὴν νεολαίαν, καὶ ἐστερημένων πάσης θρησκευτικῆς ἰδέας καὶ Εὐαγγελικῆς ἐπιρροῆς, ἐπήγασεν ἡ τῆς ἠθικῆς διαφθορὰ, καὶ τῶν ἐκ ταύτης φρικτῶν ἀνοσιουργημάτων ἡ συνέπεια ἐκορυφώθη μέχρι τοσούτου, ὥστε ἡ ἱστορία τῶν παρελθόντων αἰώνων μήτε παρέδωκεν εἰς ἡμᾶς τοιαῦτα παρόμοια κακὰ, τουτέστι τὸν κατὰ θρησκείας καὶ τῶν ὑπουργῶν ταύτης χλευασμὸν καὶ διωγμὸν, τὴν διηνεκῆ πάλην κατὰ τῶν ἀρχῆθεν νομίμων καθεστώτων τῆς κοινῆς εὐταξίας, τὴν ἐμμανῆ σπουδὴν πρὸς ἔκδοσιν καὶ διάδοσιν ἐφημερίδων καὶ βιβλίων κακοηθεστάτων, τῶν μὴ διαχωριζόντων τὸ, τε δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ τῶν δικαιολογούντων ἕκαστον κρίμα καὶ ἐπίβουλον ἔγκλημα, τὸ καταρτιζόμενον κατὰ τῆς κοινῆς ταύτης εὐταξίας καὶ τῆς εἰρηνείας εὐτυχοῦς τῆς τῶν ἀνθρώπων ὁμηγύρεως καταστάσεως· ἀξιώματα στασιώδη, ἐλεεινὰ καὶ ἀποτρόπαια, τὰ ὁποῖα τὸ

ἀποφώλιον τέρας ἐκεῖνο τῆς πρὸ χρόνων Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀπέτεκε, καὶ δι' οἰκτροτάτων φρικωδεστάτων συμφορῶν καὶ αἱματοχυσιῶν ἐσφράγισεν· ἄπορον τῇ ἀληθείᾳ, πῶς εἰσέτι ἔθνη τινα ἐξαπατώμενα παρασύρονται ἐλεεινῶς ὑπ' αὐτῆς τῆς ψευδοῦς ὀλεθρίου ἰδέας, ἥτις οὐδεμίαν ἔχει πραγματιώδη βάσιν, ἀλλ' εἶναι αὐτόχρημα φρενήτου νοὸς πλάσμα καὶ κύημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ Αἰγύπτου, καὶ τῶν φυσικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῆς διαιρέσεων.

» Καὶ εἰσῆλθεν Ἰσραὴλ εἰς Αἴγυπτον, καὶ Ἰακὼβ παρῴκησεν ἐν γῇ Χάμ. . Ἔθετο Κύριος τοὺς λόγους τῶν σημείων, καὶ τῶν τεράτων αὐτοῦ ἐν γῇ Χάμ. »
Ψαλμ. 104.

Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ μεταλλάττουσα συνεχῶς δεσπότας, ὑπέστη πολυγρονίους καὶ ὀλεθρίους ἀνασατώσεις καὶ μεταβολάς· ποτὲ μὲν ὑποδεδουλωμένη ὑφ' ἑνὸς νικητοῦ, συνενοῦτο μετὰ τῆς μοναρχίας του, ὡς ἐπὶ Περσῶν, ποτὲ δὲ ὑποκειμένη εἰς ἄλλους δεσπότας, ὡς ἐπὶ Πτολεμαίων, ἐφαίνετο ὡς ἀναβεβιωκεία, καὶ τρόπον τινα ἀνεξάρτητος· δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον, ἂν ὁ τόπος αὐτὸς ἤδη κατὰ διάμετρον διαφέρῃ τοῦ ὅτι ποτὲ ἦτον, ὅτε οἱ κάτοικοι τούτου φθάσαντες εἰς ἱκανὸν βαθμὸν πολιτισμοῦ ἐδόξαζον ὅλαις δυνάμεσι τὴν, καὶ αὗται εἰς τοιαύτην γῆν ἐνεργὸν φύσιν· ἡ περίοδος τῶν δυστυχιῶν τὴν ὁποίαν ἡ Αἴγυπτος

υἱοῦ του Ῥάμψιως, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 1300, τὰ πρὸς Μεσημβρίαν ὁρ᾽α ταύτης ἐκτάνθησαν μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Νουβίης, καὶ ἄχρι τῶν ὁρίων τῆς Αἰθιοπίας, ἑκατὸν λεύγας μακρὰν ἄνωθεν τῆς Συήνης καὶ τοῦ δευτέρου καταράκτου· ἔνδειξις δὲ τούτου ὅτι καθ᾽ ὅλην τὴν ἀνωτέραν Νουβίην καὶ μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Αἰθιοπίας θεωροῦνται εἰσέτι πληθὺς μεγαλοπρεπῶν Αἰγυπτιακῶν ἐρειπίων καὶ μνημείων· ἀλλ᾽ αὐτὴ ἡ ἐκτεταμένη δύναμις καὶ ἐξουσία τῆς τῶν Αἰγυπτίων δυναστείας, ἐξησθένησεν ἑπομένως βαθμηδὸν, ἐπὶ τῶν διαδόχων τῶν ῥηθέντων Φαραὼ Βασιλέων, καὶ περιωρίσθη εἰς μόνην τὴν κυρίως λεγομένην Αἴγυπτον, τοὐτέστιν ἀπὸ τῶν ἄνωθεν μερῶν τῆς Συήνης μέχρι τῆς Μεσογείου.

Ἡ Αἴγυπτος πρὸς ἀνατολὰς ἐξουσίαζε καὶ τὰς φυλὰς τῶν πλανητῶν Ἀράβων, τῶν κατασκηνούντων μεταξὺ τοῦ Νείλου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης· ἀλλ᾽ αὐτὴ φαίνεται δὲν ἦτον ἐκ τούτου τοῦ μέρους ὡς ὡρισμένον ὅριον τῆς τῶν Αἰγυπτίων δυναστείας· ταύτην μὲν οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ νῦν Κόπται, εἰς τὸν ψαλτῆρα αὐτῶν 105 ψαλμὸν, καὶ 135, ὀνομάζουσι Φιόμ-Ἀννσσαρὶ, οἱ δὲ Ἄραβες Ἐλ-Πάχαρ-Ἰλ-Ἄχμαρ· ἐρρέθη, ὅτι ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα δὲν ἦτον τὰ ἐκ τοῦ Ἀνατολικοῦ τούτου μέρους ὅρια τῆς Αἰγυπτιακῆς δυναστείας· ὁ περίφημος περιηγητὴς Κάρστεν Νεβοὺρ εἰς τὴν ὁδοιπορίαν τῆς περιηγήσεως αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ Σίναιον ὄρος, ἀνεκάλυψε πρὸς

δύσιν τῆς κοιλάδος καλουμένης παρὰ τῶν Ἀράβων Πενὶ-Σαυάλχα, καὶ πρὸς Ἀνατολὰς τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἓν μνημεῖον παράδοξον τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου, ἐπάνω τῆς κορυφῆς ἑνὸς ὑψηλοῦ ὄρους καλουμένου παρὰ τῶν πέριξ φυλῶν Ἀράβων Δζέπελ ἐλ-Μοκιέφεπ ἤτοι ὄρος γεγραμμένον· τοῦτο δὲ τὸ ἀρχαῖον μνημεῖον εἶναι ἓν εὐρύχωρον οἰκοδόμημα, ἐμπεριέχον καὶ ἔνδον τούτου καὶ πέριξ ἕνα μέγαν ἀριθμὸν λίθων ἐπιταφίων πεπληρομένων Ἱερογλυφικῶν, ἐχόντων ἓξ καὶ ἑπτὰ ποδῶν ὕψος· ἡ δὲ γλυφὴ τῶν Ἱερογλυφικῶν εἶναι τόσον ἔντεχνος, ὅσον καὶ ἡ εἰς τοὺς κατὰ τὴν Θηβαΐδα Ναοὺς θαυμαζομένη.

Τὸ κοιμητήριον αὐτὸ ὡς πολλὰ ἀρχαῖον, ἀποδεικνύει ἀναντιῤῥήτως, τὸ ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι κατῴκησαν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων τὰ Ἀνατολικὰ παράλια τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου· ἀλλὰ τὸ νὰ ἀποικισθῶσι τῆς πατρίδος αὐτῶν, κατηνάγκασαν ἀναμφιβόλως αὐτοὺς ἰσχυρὰ τυχὸν ἐμπορικὰ αἴτια. ἔπεται λοιπὸν, ὅτι ταῦτα (ἐὰν αἱ ἔξω τῶν περάτων τοιαῦται ἀποικίαι δὲν ἦσαν συστήματα στρατιωτικὰ, τεταγμένα πρὸς διαφύλαξιν τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τὰς καταδρομὰς τῶν Ἀράβων.) Τὰ ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου κέρδη ἦσαν τόσον μεγάλα, ὥστε ἓν ἔθνος, οἷον τὸ τῶν Αἰγυπτίων, τοσοῦτον φιλόπατρι, ἄλλως πως δὲν ἐδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ νὰ ὑπερνικήσῃ πρὸ πάντων

καὶ τὰς πολιτικὰς δυσχερείας, αἱ ὁποῖαι ἀπεμπόδιζον τὴν μετὰ τῶν ἔξω κοινωνίαν.

Τὰ κατὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν παράλια τῆς Αἰγύπτου, ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν Λιβύην πόλεως Παραιτωνίου (1), ἕως τῆς παραθαλασσίου ἐκεῖθεν τοῦ Πηλουσίου λίμνης Σιρβωνίδος, καὶ περαιτέρω ἄχρι τῆς Παλαιστίνης, δὲν εἶχον ἀσφαλεῖς λιμένας πρὸς τοὺς πλέοντας (2), διὸ καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν Αἰγυπτίων, τοῦ ὁποίου οἱ κυριώτεροι κλάδοι ἐχορήγουν

(1) Τὸ Παραιτώνιον αὐτὸ ἐπὶ Πτολεμαίων διὰ τὴν θέσιν τὴν παράλιον καὶ τὸν λιμένα του, ἦτον ἐπίσημον· κατοχυρωμένον παρ' αὐτῶν, ὡς ἄλλος Προμαχὼν κατὰ τὸ μέρος τὸ δυτικὸν τῆς Αἰγύπτου, καθὼς καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀνατολικοῦ μέρους τὸ Πηλούσιον· ἐσχάτως ἀνεκάλυψαν εἰς αὐτὸ ἀξιοπερίεργα τινα ἐρείπια· ἄθλιος ἤδη τόπος, ἀπέχων ἱκανὸν διάστημα πρὸς δύσιν τῆς Ἀλεξανδρείας καλούμενος παρὰ τῶν Ἀράβων Ἀλ-Παρατούν.

(2) Ἀπὸ γὰρ Παραιτωνίου τῆς Λιβύης ἕως Γ'όππης τῆς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ, οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἀσφαλῆ λιμένα πλὴν τοῦ (κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν) Φάρου. Διόδ. Βιβλ, Α. καὶ τῷ ὄντι ὅλη ἡ παραθαλασσία ἀπὸ τοῦ ἐκεῖθεν τῆς Ἀλεξανδρείας (ἐκτὸς ταύτης) πρὸς Λιβύην μέρους ἄχρι Παλαιστίνης, Φοινίκης καὶ Συρίας ὑστερεῖται λιμένων· πρόκεινται ναὶ πρὸ τῆς Ἰόππης ἀρχαίοθεν πέτραι φορηταί, καθὼς καὶ πρὸ τῆς Τύρου, Σιδῶνος, Βηρυτοῦ καὶ ἄλλων πόλεων κατὰ Συρίαν παραλίων, ἀλλ' αὐταὶ ἐχρησίμευον ἐπὶ τρικυμιῶν, καὶ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος εἰς τὰ μικρὰ τοῦ τότε χρόνου πλοῖα· ἀλλ' ἤδη μέγαν κίνδυνον διατρέχουσιν ἐν καιρῷ χειμῶνος, μάλιστα τὰ πλέοντα τὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας πέλαγος· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ γείτων τῆς Συρίας Κύπρος οὐδένα λιμένα ἔχει εὔορμον καὶ ἀσφαλῆ.

εἰς αὐτοὺς τὴν κοινωνίαν καὶ σχέσιν μετὰ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ Αἰθιοπίας καὶ Ἰνδίας, κατεβίασεν αὐτοὺς νὰ κατοικήσωσι παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἐπὶ Ψαμμιτίχου καὶ ἐπὶ Πτολεμαίων μάλιστα, καὶ νὰ ἐκτανθῶσιν ὡς ἄποικοι μέχρι καὶ τῆς Πετραίας Ἀραβίας, καθὼς ποτε καὶ οἱ Φοίνικες.

Ἡ τῆς Αἰγύπτου θέσις διαιρεῖ αὐτὴν φυσικῶς εἰς δύω κυριώτερα μέρη, τουτέστιν εἰς ἀνωτέραν καὶ κατωτέραν Αἴγυπτον· ὁ δὲ ῥοῦς τοῦ Νείλου εἶναι τὸ αἴτιον τῆς τοιαύτης διαιρέσεως· ἐφ' ὅσονὁ ποταμὸς αὐτὸς, ἀφ' οὗ διατρέξῃ τὸν πρῶτον καταράκτην, φέρεται εἰς τὴν κοίτην αὐτοῦ, ἡ Αἴγυπτος εἶναι ὡς ἄλλη κοιλὰς ἐκτεταμένη μὲν, ἀλλὰ μετρίου πλάτους· ὅταν δὲ αὐτὸς φθάσῃ κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα διαιρεῖται εἰς δύω ῥεῖθρα, ἢ δύω κυριωτέρους, ὡς εἰπεῖν, κλάδους, καὶ οὕτως εἰσβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον· καὶ αὕτη ἡ διαίρεσις τοῦ ποταμοῦ διαγράφει τὰ ὅρια τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου πρὸς Ἄρκτον, καὶ τὰ τῆς κάτω πρὸς Μεσημβρίαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα μέχρι θαλάσσης· οἱ δὲ δύω ζυγοὶ τῶν ὀρέων, οἱ ὁποῖοι περιστοιχοῦσι τὰς δύω ὄχθας τοῦ Νείλου, καθ' ὅλην τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον, μεταλάττουσιν εἰς τὴν κάτω τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν· ὁ κατὰ τὴν Ἀραβίαν ζυγὸς κλίνει πρὸς ἄνεμον Καικίαν, (Γραικολεβάντε καὶ ὁ κατὰ τὴν Λιβύην πρὸς ἄνεμον Ἀργέστην

(Πονέντε μαϊστρο)· καὶ ὁ μὲν πρῶτος τελευταῖ εἰς τὰ πέριξ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὁ δὲ ἄλλος κατὰ τὴν Μαρεότιδα, ἢ Μαρείαν λίμνην.

Ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖτο εἰς τρία μέρη, εἰς τὸ Δέλτα, ἢ τὴν κάτω Αἴγυπτον, εἰς τὴν Μεσαίαν, ἢ ἑπτάνομον, καὶ εἰς τὴν Θηβαΐδα, ἢ ἀνωτέραν Αἴγυπτον· ἄδηλον μέν, ἂν ἡ τοιαύτη διαίρεσις ὑπῆρχε καὶ ἐπὶ τῶν Φαραὼ Βασιλέων, διότι οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τούτου ὁ Ἡρόδοτος, δῆλον δὲ, ὅτι ἀνέκαθεν ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖτο εἰς πολλὰς ἐπαρχίας, καλουμένας Νομοὺς, τῶν ὁποίων καθ' ἕκαστος ἐκαλεῖτο ἐπ' ὀνόματι τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ πόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν διέτριβεν ὁ Νομάρχης· τὸν Νομὸν ἐκάλουν οἱ Αἰγύπτιοι Πθόσσ, καὶ ἡ ὀνομασία αὕτη εἶναι ταυτοσήμαντος μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς· ὁ ἀριθμὸς τῶν Νομῶν ἔλαβε μεταβολὰς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς παρὰ τῶν ἀλλεπαλλήλως ἐξουσιασάντων τὴν Αἴγυπτον· ἐν δὲ τῷ πολυχρονίῳ διαστήματι τῶν πολλῶν Δεσποτῶν, καὶ τῶν τοσούτων ταραχῶν καὶ μεταβολῶν, πολλαὶ τῶν ἐπισήμων πόλεων τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν Φαραὼ Βασιλέων, ἀπέβαλον τὴν αὐτῶν λαμπρότητα, καὶ σχεδὸν ἠφανίσθησαν, καὶ ἄλλαι νέαι Πόλεις ἀντ' ἐκείνων ἀνηγέρθησαν· καὶ πάλιν ἄλλαι, αἱ ὁποῖαι ἀρχαιόθεν ἦσαν ἀσήμαντοι, συνωκίσθησαν καὶ ηὐξήθησαν. Ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἡ Ῥακῶτις, καὶ ἡ Βίζα, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τῆς δυνα-

στείας τῶν Αἰγυπτίων ἦσαν κῶμαι ἄσημοι, ἐγένοντο μετὰ ταῦτα πόλεις περιφανεῖς καὶ πρωτεύουσαι, καὶ τὴν μὲν πρώτην ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐκάλεσεν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ηὔξησε τὴν περιοχήν της, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἀφιέρωσε τὴν δευτέραν εἰς τὸν πεφιλημένον αὐτοῦ Ἀντίνοον.

Κατὰ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον, ὁ Σέσωστρις Ῥαμεσσῆ ἐγένετο ὁ πρῶτος, ὁ διαιρέσας τὴν Αἴγυπτον εἰς τριάκοντα ἓξ Νομαρχίας, ἀλλὰ κατὰ τὸν Στράβωνα φαίνεται, ὅτι ἡ τοιαύτη διαίρεσις προηγεῖτο τοῦ Σεσώστριος· οἱ παρὰ τῶν Νομῶν ἀπεσταλμένοι συνήρχοντο εἰς τὸν κατὰ τὸ κέντρον τῶν τριάκοντα ἓξ αὐτῶν Νομῶν κείμενον Λαβύρινθον, ὁ ὁποῖος ἦτον μέγα καὶ ἐκτεταμένον ὑπόγαιον Παλάτιον, πρὸς σκέψιν τῶν ἐν γένει ὑποθέσεων τῆς Βασιλείας ἐπὶ ἐπισήμων περιστάσεων· ἑκάστη τῶν τριῶν ῥηθεισῶν μεγάλων διαιρέσεων, ὑποδιαιρεῖτο εἰς ἰδιαιτέρας διοικήσεις· ἡ Θηβαΐς ἐμπεριεῖχε Νομαρχίας δέκα, ἡ Μεσαία Αἴγυπτος δέκα καὶ ἕξ, καὶ ἡ κατωτέρα δέκα· οἱ ἐπὶ Πτολεμαίων καὶ Ῥωμαίων Γεωγράφοι ἐσημείωσαν μόνα τὰ ὀνόματα τῶν Νομῶν τῶν διασωζομένων ἐπὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν αὐτοὶ συνέγραψαν· καὶ μ' ὅλον τὸ ὅτι αἱ ὀνομασίαι τῶν τριάκοντα καὶ ἓξ Νομῶν, τῶν ἐπὶ τῶν Φαραὼ ἀρχαϊκῶν ἐκείνων εἰς ἡμᾶς δὲν διεσώθησαν, θέλουσιν ὅμως γίνῃ γνωσταὶ τοὐλάχιστον αἱ πρωτεύουσαι Πόλεις τούτων εἰς τὴν ἐφεξῆς περὶ τούτου πραγματείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Περὶ ὀνόματος τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ποιητῶν ἀθάνατος τῇ μνήμῃ Ὅμηρος, πρῶτος ὠνόμασε τὴν γῆν ταύτην Αἴγυπτον, ἑπομένως δὲ καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων Συγγραφεῖς τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀπέδωκαν εἰς τὸ ὡραῖον αὐτὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ἀρδευόμενον ὑπὸ τοῦ Νείλου· τούτων δὲ τῶν Συγγραφέων καὶ Γεωγράφων τινὲς ἐπεβάλοντο νὰ διασαφήσωσι καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν σημασίαν τῆς λέξεως.

Κατὰ μὲν τὸν Βυζάντιον Στέφανον, ἡ Αἴγυπτος ὠνομάσθη παρὰ Αἰγύπτου υἱοῦ Βήλου, ὁ ὁποῖος βασιλεύσας τεσσαράκοντα τρεῖς χρόνους, καὶ καταστρεψάμενος τὴν τῶν Μελαμπόδων καλουμένην ταύτην χώραν, τὴν ὠνόμασεν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Αἴγυπτον· ἀλλ' οἱ συγγράψαντες καὶ χρονολογήσαντες τὰ τῆς Αἰγύπτου Ἕλληνες, οὔτε ἀριθμοῦσι τοιοῦτον Βασιλέα Βῆλον μεταξὺ τῶν Βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, ὑπὸ δὲ τῷ ὀνόματι τούτῳ ἀναφέρουσιν ἕνα τῶν πρώτων Βασιλέων τῆς Βαβυλῶνος· τούτων δὲ οἱ περισσότεροι παράγουσι τὸ ὄνομα ἀπὸ Αἰγύπτου ἀδελφοῦ τοῦ Δαναοῦ Βασιλέως Αἰγύπτου,

καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων τραγῳδοὶ ἐξιστόρησαν τὴν αἰτίαν τῆς μεταξὺ τούτων τῶν ἀδελφῶν διαφορᾶς, καὶ τὰ πραχθέντα τῶν πεντήκοντα θυγατέρων Δαναΐδων κατὰ τῶν πεντήκοντα υἱῶν τοῦ Αἰγύπτου ἀνδρῶν αὐτῶν, οὗ ἕνεκα κατηναγκάσθη ὁ Δαναὸς, ὡς σύμβουλος τῆς κακουργίας, νὰ ἀναχωρήσῃ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος περιπλανώμενος διὰ πολλοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, κατήντησεν εἰς Ἄργος, ὅπου κατῴκουν οἱ Πελασγοὶ· ἀλλ' ὁ Αἰσχύλος εἰς τὴν τραγῳδίαν τῶν ἱκετῶν λέγει, ὅτι αἱ Δαναΐδες δὲν ἐφόνευσαν τοὺς υἱοὺς τοῦ Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅτι ἀνεχώρησαν τῆς Αἰγύπτου, διὰ νὰ μὴ βιασθῶσι νὰ ὑπανδρευθῶσι τοὺς υἱοὺς τοῦ ῥηθέντος.

Ὁ χρονολογικὸς κανὼν τῶν Βασιλέων τῆς Αἰγύπτου οὐδένα ἐμπεριέχει Βασιλέα ὑπὸ τῷ ὀνόματι Αἴγυπτος· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα καὶ τὸ τοῦ Δαναοῦ εἶναι ὀνόματα μᾶλλον Ἑλληνικὰ, ἢ Αἰγυπτιακὰ, καὶ τοῦτο αὐτὸ πληροφορούμεθα παρὰ τοῦ Μανεθῶνος ἱερέως καὶ Συγγραφέως τῆς Αἰγύπτου, τοῦ ὁποίου ἀπόσπασμα ἀναφέρει Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος ἐν τῷ κατὰ Ἀπίωνος λόγῳ Α'. ὅστις λέγει, ὅτι ὁ Ἀρμαΐς καὶ Σέσωστρις εἶναι οἱ παρὰ τοῖς Ἕλλησι Δαναὸς καὶ Αἴγυπτος· κατ' αὐτὸν ὁ Σέσωστρις Ῥαμεσσῆ υἱὸς τοῦ τρίτου Ἀμενόφιως, ἐκστρατεύσας ἔξω τῆς Αἰγύπτου, ἀφῆκεν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀρμαΐν τὴν διοίκησιν τῆς Βασιλείας· ἀλλ'

ὁ ἀχάριστος αὐτὸς κατετυράννησε τὴν Αἴγυπτον ὠμότατα, καὶ ἐφαντάσθη τὴν Βασιλείαν· ὁ Ῥαμεσσῆς πληροφορηθεὶς περὶ τῆς κακοηθείας καὶ τῶν δολίων σκοπῶν τοῦ ἀδελφοῦ, ἐτάχυνε τὴν ἐπιστροφήν του εἰς Αἴγυπτον· ὁ δὲ Ἁρμαῖς φοβηθεὶς ἀνεχώρησε τῆς Αἰγύπτου, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὠνομάσθη Δαναός· ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη, ἐπειδὴ συμπίπτει κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, καθ' οὓς ὁ Σέσωστρις ἐβασίλευσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὰ παρὰ τοῦ Μανεθῶνος ἐξιστορούμενα ἔχουσι πιθανότητος.

Ὁ Λεξικογράφος Ἡσύχιος, φαίνεται ὡς ἐξηγῶν τὸ αἴτιον, δι' οὗ ὠνομάσθη ὁ τόπος αὐτὸς Αἴγυπτος· αὐτὸς λέγει· «Αἴγυπτος, ὁ Νεῖλος ὁ ποταμὸς, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα ὑπὸ τῶν Νεωτέρων Αἴγυπτος ἐκλήθη.» ἐν ἑνὶ δὲ λόγῳ, ἡ ἀρχαιότης γνωρίζει, ὅτι Αἴγυπτος ὠνομάζετο ὁ Νεῖλος· ἡ Αἴγυπτος δὲν εἶναι τὸ μόνον παράδειγμα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἑνὸς Ποταμοῦ, ὠνομάσθη καὶ ὅλος ὁ τόπος, διότι καὶ ἡ μεγάλη Ἤπειρος τῶν Ἰνδιῶν ἐκλήθη ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ, ὃς τις ῥέει κατὰ τὸ δυτικὸν ταύτης μέρος.

Πολλοὶ τῶν νεωτέρων συγγραφέων ἐπεχείρησαν μὲν νὰ ἑτοιμολογήσωσι τὸ ὄνομα Αἴγυπτος, ἀλλ' ἐτροπολόγησαν μᾶλλον αὐτὸ κατὰ τὴν αὐτῶν φαντασίαν, πρὸ τοῦ νὰ βασανίσωσι τὸ, ἐὰν τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶναι Ἑλληνικὸν, ἢ Αἰγυπτιακὸν, ἐξ οὗ

καὶ ἐπήγασαν αἱ τοσαῦται διαφοραί· οἱ μὲν ὑπολαβόντες αὐτὸ ὡς Ἑλληνικὸν, δοξάζουσιν, ὅτε δηλοῖ τόπον Κοπτῶν, διὰ τὸν λόγον, ὅτι αἶα λαμβάνεται συνεχῶς παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀντὶ τοῦ γαία, καὶ ἀπὸ τοῦ, γυπτὸς, σχηματίζεται εὐκόλως τὸ ὄνομα Αἴγυπτος, τουτέστι γῆ Κοπτῶν· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἀνασκευάζεται διὰ τῶν ἑφεξῆς λόγων, πρῶτον μὲν τὸ ὄνομα Αἴγυπτος ἀνήκει ἀνέκαθεν εἰς τὸν Νεῖλον· καὶ ἐπειδὴ καταχρηστικῶς ἑπομένως ὠνομάσθη ὅλη ἡ γῆ ἐκείνη μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἆρα δὲν δύναται νὰ ἑτοιμολογηθῇ, ἀντὶ γῆς Κοπτῶν· δεύτερον δὲ, ἡ Κοπτὸς ἦτον μία πόλις τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐγνώσθη βραδέως παρὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι οἱ κατελθόντες τούτων εἰς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους, δὲν εἰσεχώρησαν περαιτέρω τῆς Μέμφεως, ἡ ὁποία ἀφίσταται ἑκατὸν σχεδὸν ὥρας μακρὰν τῆς Κοπτοῦ Πόλεως· τέλος δὲ πάντων, ἐὰν οἱ Ἕλληνες ἤθελον τὴν τοῦ ὀνόματος τῆς Αἰγύπτου παραγωγὴν ἀπό τινος τῶν αὐτῆς πόλεων, ἀναμφιβόλως ἤθελον ἐκλέξῃ μίαν ἐξ ἐκείνων τῶν κατὰ τὴν κατωτέραν Αἴγυπτον, ὡς γνωστῶν εἰς αὐτοὺς, ἢ κατ' ἐξοχὴν τὴν Πόλιν τῶν ἑκατονταπύλων Θηβῶν, τὴν ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ὁμήρου παρ' αὐτοῖς πολυθρύλλητον.

Ἡ γνώμη τὴν ὁποίαν ἀπεδέχθησαν οἱ σπουδάσαντες τὴν τῶν Κοπτῶν γλῶσσαν Σοφοί τινες τῆς

Εὐρώπης, εἶναι ἐκείνη ἡ τοῦ πεπαιδευμένου Ἀββᾶ Ῥενεδὼ, ὅς τις εἰς τὸ Σύγγραμμα αὐτοῦ καλούμενον Συλλογὴ τῶν ἀνατολικῶν λειτουργιῶν, ἀγωνίζεται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ λέξις Κόπτ, εἶναι φθορὰ τῆς λέξεως Αἴγυπτος· οἱ παρατηροῦντες, λέγει ὁ ῥηθεὶς, τὰς μεταξὺ τούτων τῶν ὀνομάτων διαφορὰς, καὶ ἀφαιροῦντες τὴν συλλαβὴν, αι, καὶ ος, εὑρίσκουσι παραμένουσαν μόνην τὴν λέξιν Γυπτ, ἥτις κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει τοῦ Κόπτ, διότι οἱ Αἰγύπτιοι, ἀντὶ τοῦ ψηφίου Γ, χρῶνται ἀείποτε τὸ Κ, ἐπειδὴ οὐ μόνον ὑστερεῖται τὸ Ἀλφαβητάριον αὐτῶν τοῦ στοιχείου Γ, ἀλλ' οὔτε δύνανται νὰ λαρυγγίσωσιν αὐτό· μὲ ὅλα ταῦτα τὰ ὑποθετικὰ, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπορρίψωμεν τὴν γνώμην τοῦ Ἡσυχίου τοῦ πληροφοροῦντος ἡμᾶς, ὅτι τὸ ὄνομα Αἴγυπτος ἦτον ἴδιον ἀνέκαθεν τοῦ Νείλου, καὶ ὅτι ἐπομένως ἐγένετο τῆς ὅλης Αἰγύπτου· τὸ δὲ ὄνομα Κόπτ μὲ τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν οἱ Ἄραβες τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ χριστιανοὺς Ἰακωβίτας, οὐδέποτε ἦτον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Κόπταις, καὶ οὔτε εὑρίσκεται τοιοῦτον ὄνομα εἰς τὰ σωζόμενα Αἰγυπτιακὰ χειρόγραφα· (1) ὅτι δὲ οἱ Αἰγύπτιοι οὐδέποτε ὠνόμασαν τὴν πα-

(1) Ἡ τοσαύτη παρεξήγησις προέρχεται ἀπὸ τὴν ἄγνοιαν τῆς ἐναλήθου σημασίας τῆς λέξεως Κόπτ, ἥτις παράγεται ἀπὸ τοῦ κόπτω, διότι οἱ ἡμέτεροι οὕτως ὠνόμασαν τοὺς Αἰγυπτίους χριστιανοὺς Κόπτας, ὡς ἀποκόψαντας ἑαυτοὺς καὶ ἀποχωρήσαντας τῆς Ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ τὸ τέλος τοῦ πέμπτου

τρίδα αὐτῶν μὲ τοιοῦτον ὄνομα Κόπτ, πρόκειται ἡ ἰσχυρὰ μαρτυρία τοῦ Πλουτάρχου, ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος, καὶ Ὀσίριδος, ὅς τις πληροφορεῖ ἡμᾶς, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐπ' ἄλλῳ ὀνόματι ἐγνώριζον τὴν Αἴγυπτον· καὶ αὐτὸ τὸ ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου ὄνομα εἶναι τὸ μόνον, δι' οὗ ἡ Αἴγυπτος διακρίνεται εἰς ὅλας τὰς Αἰγυπτιακὰς μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ χειρόγραφα τῆς αὐτῆς γλώσσης.

Ἀλλὰ πρὸ τοῦ νὰ διασαφισθῇ τὸ ἐνάληθες ὄνομα τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ τούτου σημασία, ὡς ἀναγκαῖον κρίνεται νὰ ἀναλυθῶσι καὶ ἄλλα τινα ὀνόματα μὲ τὰ ὁποῖα ἐπωνομάσθη αὐτὸς ὁ τόπος παρὰ τῶν Ἑλλήνων, Φοινίκων, Ἑβραίων, Περσῶν καὶ Ἀράβων.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, ἢ μᾶλλον ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα οἱ Ἕλληνες ἀπέδωκαν εἰς τὴν Αἴγυ-

αἰῶνος, διὰ τῆς τῶν Μονοφυσιτῶν αἱρέσεως. Οἱ τὴν κακοδοξίαν ταύτην νοσήσαντες Αἰγύπτιοι, διότι χλευάζοντες ἐκάλουν τοὺς ὀρθοδόξους Μελχίτας, ἤτοι βασιλικοὺς, ὡς δεχθέντας τὴν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Μαρκιανοῦ συναθροισθεῖσαν τετάρτην οἰκουμενικὴν Σύνοδον, τὴν τοὺς μίαν φύσιν ἐν χριστῷ φρονοῦντας ἀναθεματίσασαν, ὠνόμασαν καὶ αὐτοὶ κατ' ἴσην χλεύην, τοὺς ἀντιδοξοῦντας αὐτοὺς καὶ ἀποκοπέντας ἀπ' αὐτῶν, τὸν μὲν ἕνα Κόπτην, τοὺς δὲ πολλοὺς Κόπτας· τὴν δὲ κοινὴν ταύτην εἰθισθεῖσαν παρὰ πᾶσιν ὀνομασίαν, παραλαβόντες οἱ τὴν Αἴγυπτον ἐξουσιάσαντες Ἄραβες, ὠνόμασαν καὶ αὐτοὶ τοὺς Αἰγυπτίους αὐτοὺς Κίπτ.

πτον, ἐκ τούτων πολλὰ ἔλαβον τὰς ἀρχὰς ἐξ ἀρχαίας αὐτῶν παραδόσεως περὶ τοῦ τόπου τούτου· οἷον Ἀσ-ρία κατὰ τὸν Βυζάντιον Στέφανον, καὶ Ποταμίτης, ἡ Ποταμία ἀπὸ τοῦ διαφήμου αὐτῆς Ποταμοῦ· ὁ δὲ Εὐστάθιος ὁμοῦ καὶ ὁ Στέφανος καλοῦσιν αὐτὴν Ἀετίαν ἀπό τινος Ἰνδοῦ Ἀετοῦ λεγομένου· ἀλλ' αὐτὸ τὸ ὄνομα Ἀετία ἢ Ἀετὸς, καθὼς καὶ τὸ Αἴγυπτος, εἶναι ἐκεῖνο τὸ τοῦ Νείλου, τὸ ὁποῖον ἀπεδόθη εἰς αὐτὸν διὰ τὴν ὀξυτάτην ὁρμὴν αὐτοῦ κατὰ τὸν Διόδωρον. Ἡ τῆς Αἰγύπτου ἱστορία, διότι ἦτον ἀρχαιοτέρα τῆς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ τόπος αὐτὸς συνῳκίσθη πρὸ τῆς Ἑλλάδος, ἐπωνόμασαν οἱ Ἕλληνες τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὸν Στέφανον καὶ Ὠγυγίαν, δηλοῦσαν πρᾶγμα κατὰ πολλὰ ἀρχαῖον, καὶ ἀνερχόμενον εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ Ὠγυγίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατ' αὐτοὺς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καθότι παρ' αὐτοῖς ἡ ἐποχὴ αὐτὴ ἦτον ἡ πλέον ἀφεστηκεῖα τῆς αὐτῶν ἱστορίας.

Αὕτη ὠνομάσθη καὶ Ἡφαιστεία· τὸ παρ' Αἰγυπτίοις ὄνομα τοῦ παιητοῦ Θεοῦ, ἦτον Φθᾶ, τὸ ὁποῖον οἱ Ἕλληνες ὑπέλαβον ὡς τὸ τοῦ Ἡφαίστου, ἐὰν δὲ αὐτὸ παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, ἔπεται νὰ εἶναι συνώνυμον τοῦ Πάφτι, ἢ Παφνούτι (ἐξοῦ τὸ ὄνομα Παφνούτιος, μὲ τὸ ὁποῖον ὠνομάσθησαν πολλοὶ τῶν ἁγίων Αἰγύπτιοι), τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸν Θεὸν, καὶ λαμβάνεται ἀντὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Πικάχι ἀνούτι, τουτέστι γῆ, ἢ τό-

πος Θεοῦ· τὸ δὲ ὄνομα αὐτὸ παραβάλλεται μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τῶν ἀποδιδομένων καὶ παρ' ἡμῶν εἰς τὸν πανάγαθον Θεόν, καὶ ἡ Αἴγυπτος ἐπίσης ἐδύνατο νὰ ὠνομασθῇ τόπος Θεοῦ, διότι οὕτως ηὐδόκησε νὰ εὐεργετῇ αὐτὴν διὰ τοῦ θαυμασίου φαινομένου τῶν τοῦ Νείλου ἐτησίων ἀναβάσεων, τῶν καρποφορουσῶν αὐτὴν, καὶ ἀναμφιβόλως ἄνευ τούτων, ὁ τόπος αὐτὸς ὁ τόσον εὔκαρπος καὶ πλούσιος, ἤθελεν εἶναι μία βαθεῖα καὶ ἐκτεταμένη ἀμμώδης ἐρημία· οἱ Αἰγύπτιοι αἰσθανόμενοι ταύτην τὴν εὐεργεσίαν καὶ χάριν, ἀπέδωκαν ταύτην εἰς τὸν προνοητὴν Θεὸν ὑπὸ τῷ ὀνόματι Φθᾶ, ὅθεν οἱ Ἕλληνες παρήγαγον τὸ ἐπώνυμον Ἡφαιστεία, πιστεύσαντες ὅτι ὁ παρ' Αἰγυπτίοις Φθᾶ, ἦτον ὁ αὐτὸς Ἥφαιστος. Ὠνομάσθη ὡσαύτως, κατὰ τὸν Στέφανον, ἡ Αἴγυπτος παρὰ τῶν Ἑλλήνων Μελάμβολος, διὰ τὸ μελανοειδὲς τῶν βόλων τῆς γῆς αὐτῆς· καὶ κατωτέρω θέλομεν ἰδῇ, ὅτι τὸ ἐπίθετον αὐτὸ, εἶναι ἡ ἀληθὴς μετάφρασις τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος τῆς Αἰγύπτου· κατὰ τὸν αὐτὸν Τοπογράφον οἱ Φοίνικες ἐκάλουν αὐτὴν Μύαρα Τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα ἐφθάρη παρὰ τῶν ἀντιγραφέων, καὶ κατ' ἀρχὰς ὀρθογράφετο Μύσρα ἀπὸ τοῦ Μίσρ, τὸ ὁποῖον ὄνομα οἱ τῆς Ἀσίας λαοὶ ἀπέδιδον πρὸ αἰώνων, καὶ ἀποδίδουσιν εἰσέτι εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Οἱ Ἑβραῖοι ἐγνώριζαν αὐτὴν ὑπὸ τῷ ὀνόματι Μεσραὶμ, καὶ Μεσραΐμ, καὶ οἱ Ἄραβες ὀνομάζου-

σιν αὐτὴν μέχρι ταύτης Μίσρ· αἱ δὲ δύω αὐταὶ λέξεις, φαίνεται, ὅτι παράγονται ἀπὸ μίαν ἀρχήν. οἱ μὲν Ἑβραῖοι πρεσβεύουσιν (ὡσαύτως καὶ οἱ χριστιανοὶ) ἀδιστάκτως κατὰ τὴν θείαν Γραφὴν, ὅτι ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Μεσραΐμ υἱοῦ τοῦ Χὰμ, ὃς τις μετὰ τὸν κατακλυσμὸν συνῴκησε τὴν Αἴγυπτον· οἱ δὲ Ἄραβες, κατὰ τὸν Ἀπδ-Ἀρασσίτ-Ἐλ Βακούϊ (1) παρὰ τοῦ Μίσρ υἱοῦ τοῦ Μεσραΐμ, υἱοῦ τοῦ Χὰμ, υἱοῦ τοῦ Νῶε.

Εὑρίσκεται εἰσέτι εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον τῶν Βασιλειῶν, κεφ'. ΙΘ'. ἀντὶ Μεσραΐμ ἡ λέξις Ματζοὺρ, ἢ Μασσοὺρ, καὶ ἐπειδὴ αὗται αἱ δύω λέξεις εἶναι συνώνυμοι, δοξάζουσιν οἱ Ῥαβῖνοι, ὅτι ἡ Αἴγυπτος ὠνομάσθη οὕτω, διὰ τὴν φυσικὴν αὐτῆς ὀχυρότητα· τὸ δὲ Μασσοὺρ, παράγεται ἀπὸ τοῦ Ἑβραϊκοῦ Σοὺρ, ἢ Τσοὺρ, καὶ δηλοῖ τόπον ἰσχυρόν, διότι ἡ Αἴγυπτος περικυκλουμένη ὑπὸ θαλασσῶν καὶ ἐρήμων, φαίνεται ὡς ἀπρόσβλητος· ἡ δὲ πόλις τῆς Τύρου ἐπειδὴ ὠνομάσθη παρὰ τῶν Φοινίκων Σοὺρ, ἔχει ἡ λέξις αὕτη τὴν αὐτὴν ἀρχὴν διὰ τὸ ὀχυρὸν τῆς θέσεως αὐτῆς, διὸ καὶ κατὰ τοὺς τῶν Ἑλλήνων Ἱστορικοὺς, ὁ ἔφορος Θεὸς τῆς Πόλεως ταύτης ἦτον ὁ Ηρακλῆς· ἡ μονοσύλλαβος λέξις Σζὸρ, εἶναι

(1) Ἀπδ' Ἀρασσίτ-Ἐλ-Βακούϊ, εἰς τὴν Γεωγραφίαν αὐτοῦ ἐπιγραφομένην, βίβλος ἐκλέτουσα τὰς παραδόσεις περὶ τῶν θαυμασίων τοῦ παντοδυνάμου Βασιλέως (Θεοῦ)· ὁ ῥηθεὶς ζῇ περὶ τὰ τέλη τοῦ ὀγδόου καὶ ἀρχὰς τοῦ ἐννάτου αἰῶνος τῆς Ἐγίρας.

Αἰγυπτιακὴ, καὶ δηλοῖ ὡσαύτως ἰσχυρόν· ἀλλ' ἐὰν αὐτὴ εἶναι τῷ ὄντι Αἰγυπτιακὴ, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐδανείσθησαν ταύτην παρὰ τῶν Ἑβραίων, ἢ αὐτο παρ' ἐκείνων, τοῦτο μὲν μένει ἀδιάλυτον, εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι Μίσρ, Μασσοὺρ, καὶ Μεσραΐμ ἦσαν τὰ ὀνόματα, διὰ τῶν ὁποίων τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔθνη, οἷον οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Ἀσσύριοι, καὶ οἱ Ἄραβες ἐγνώριζον τὴν Αἴγυπτον· ἔτι δὲ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι ὠνόμαζον τὴν Αἴγυπτον Μεσρεδὶ, τὸ ὁποῖον εἶναι σύμφωνον μετὰ τοῦ Μεσραΐμ καὶ τοῦ Μίσρ.

Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος, ὀνομάζει τὴν Αἴγυπτον Χεμία, καὶ ἀφαιρουμένου τοῦ λήγοντος α, Χέμι, ἢ Χῆμη· καὶ κατὰ συγκοπὴν Χμὶ· καὶ τοῦτο αὐτὸ τὸ ὄνομα ἐπειδὴ κεῖται εἰς τὰ Κοπτικὰ Ἐκκλησιαστικὰ βιβλία τῆς τε Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, καὶ εἰς τὰ χειρόγραφα τῶν Μαρτυρολογίων, καὶ τοῦ Λαυσαϊκοῦ, εἶναι τὸ ἀρχαῖον τῆς Αἰγύπτου· ἡ δὲ τοιαύτη σημασία παρατηρεῖται μεταξὺ ὅλων τῶν Ἐθνῶν τῆς Ἀσίας, τὰ ὁποῖα παράγουσι τὸ ὄνομα τῆς χώρας αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῆς θέσεως καὶ τῶν ἰδιωμάτων αὐτῆς, ἢ ἀπό τινος ἄλλης περιστάσεως ἀναφορικῆς εἰς αὐτήν· « ἡ Αἴγυπτος, λέγει ὁ Ἡρόδοτος βιβλ. β'. εἶναι ἀνόμιος διόλου τῇ ὁμόρῳ Ἀραβίᾳ, τῇ Λιβύῃ, καὶ τῇ Συρίᾳ· τὸ ἔδαφος αὐτῆς συνίσταται ἀπὸ μελαίνης γῆς διεσκασμένης καὶ εὐκολοθρύπτου,

μορφωθείσης ἀπὸ τῆς ἧς καταφέρει ὁ Νεῖλος Ἰλύος ἐκ τῆς Αἰθιοπίας, ἣν καὶ ἐπισωρεύει διὰ τῆς κατ' ἔτος πλημμύρας.» ἡ παρατήρησις αὐτὴ τοῦ Ἁλικαρνασέως ἱστορικοῦ, ἐπιβεβαιοῦται καὶ παρὰ τῶν νεωτέρων τῶν περιελθόντων τὴν Αἴγυπτον· τοῦτο δὲ τὸ μελανοειδὲς χρῶμα τῆς Ἰλύος τοῦ Νείλου ὑπεκίνησε καὶ τὸν Οὐϊργίλιον, Γεωργικῶν βιβλ. Δ'. νὰ γράψῃ τάδε.

»..... ἡ δ' ὀπόθεν ψάμμος κατιοῦσα
»μέλαινα, λιπαίνει Αἴγυπτον χλοερήν.»

Ἕνεκα δὲ ταύτης τῆς ἰδιότητος οἱ πρῶτοι μετὰ Μεσραὶμ οἰκήτορες τῆς Αἰγύπτου ὠνόμασαν τὴν χώραν Χὰμ, Χάμι, Χήμι καὶ Χμί· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα ἐγνώριζον οἱ τῶν ἑλλήνων Συγγραφεῖς, διότι καὶ ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος λέγει· «ἔτι τὴν Αἴγυπτον ἐν τοῖς μάλιστα Μελάγγειον οὖσαν, ὥσπερ τὸ μέλαν τοῦ ὀφθαλμοῦ, Χήμι-α καλοῦσιν.» ὀρθώτερον δ' ἐδύνατο νὰ εἴπῃ ὁ Χαιρωνεὺς, «Πιχήμι (1) Ἀμβάλ.» δηλοῦντος, τὸ μὲν Πι-

(1) Ἀπὸ τοῦ χήμι παρήχθη τὸ ὄνομα χημεία· ἡ δὲ ἐπιστήμη αὕτη ἔλαβε τὰς ἀρχὰς παρὰ τῶν Αἰγυπτίων· ὁ Αὐτοκράτωρ Διοκλητιανὸς ἐν Αἰγύπτῳ διατρίβων, κατέκαυσεν ὅλας τὰς βίβλους τῆς χημείας τὰς γεγραμμένας παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων· ἴδε τὸν Σουΐδαν εἰς τὴν λέξιν χημεία, καὶ εἰς τὴν, Διοκλητιανός.

»Ἐὰν πολυπραγμονήσωμεν τὴν τῶν ξύλων καὶ ἀνθράκων ποσότητα, τῶν καταναλισκομένων εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὰς μικρὰς τῆς χυμικῆς ἐργασίας, πρέπει νὰ θαυμάσωμεν, βλέποντες τοὺς

χήμι, μέλαν, τὸ δὲ Ἀμβάλ, τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν· αἱ ὀνομασίαι αὐταὶ, Χὰμ, Χάμι καὶ Χήμι διαφέρουσι μόνον κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν, καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν σημασίαν τὴν συνώνυμον μὲ τὸ μέλαν· τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶναι τόσον ἀρχαῖον, ὅσον καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἔθνους, διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ Ἕλληνες πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιθέτοις, ἐπωνόμασαν τέλος τὴν Αἴγυπτον καὶ μὲ τὸ ἀληθὲς ὄνομα αὐτῆς Ἑρμοχύμιον καὶ Μελάμβολον κατὰ τὸν αὐτὸν Στέφανον, καὶ χώραν Μελαμπόδων κατὰ τὸν Εὐστάθιον, τουτέστιν ἡ χώρα τῶν ἐχόντων πόδας μέλανας, ἢ τῶν κατοικούντων γῆν μελαίνην.

Τέλος δὲ ὡς τελεία λαμβάνεται ἀπόδειξις καὶ τὸ

Αἰγυπτίους ἐκτελοῦντας διὰ τοσούτων ἀθενοῦς ὕλης τῶν, ὑδατωδῶν ξηρῶν φυτῶν καὶ τῶν βολβίτων ἄξιολογα ἔργα, τὰ ἀπὸ τὴν χωνείαν τῶν μετάλλων γινόμενα, καὶ μὲ τόσην τελειότητα, ὅσην ἐμφαίνουσι τὰ ἀπὸ ὀπτὴν γῆν κατασκευασμένα εἴδωλα, καὶ ἄλλα, καὶ ἐργαζομένους αὐτοὺς τὴν καλουμένην Πορκελλάναν· καὶ τὸ παραδοξότερον, διότι τὸ τῆς ὕλης ταύτης ἐπικάλλυμμα, ἀπαιτεῖ διὰ τὴν λειότητα καὶ στιλπνότητα, μεγίστην ἰσότητα, συνέχειαν, καὶ πυρὸς δύναμιν· τὸ δὲ χυμικὸν τοῦτο ἔργον τῶν Αἰγυπτίων, δεικνύει ὅτι αὐτοὶ ἐγίνωσκον ἐντελῶς τὴν χυμικὴν τέχνην· τόσον δὲ ἐπιστημόνως ἦσαν κατασκευασμένοι οἱ φοῦρνοι, οἱ ὁποῖοι μὲ ὅλην τὴν ἔλλειψιν τῆς δαψιλείας τῶν ξύλων καὶ εὐκολίας, ἠδύναντο καὶ διετήρουν τὴν ἀναγκαίαν θερμότητα, ὅσον τὴν σήμερον μόλις δυνάμεθα νὰ τὸ κατανοήσωμεν, ὡς ἀγνοοῦντες τὸ τούτων σχῆμα, καὶ τὸν τῆς χρήσεως αὐτῶν τρόπον.

τοῦ Προφητάνακτος Δαβίδ, ὅς τις ἐν τῷ 104 ψαλμῷ δὶς καλεῖ τὴν Αἴγυπτον γῆν Χάμ, τὴν οὕτως ὀνομαζομένην ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του 1030 ἔτη πρὸ Χριστοῦ καὶ ἐπέκεινα, καὶ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑβραίων. Χὰμ ἢ χάμι (μέλαν), ἔχει μεγάλην τὴν ἀναφορὰν καὶ ἀναλογίαν ὡς πρὸς τὸν Χὰμ, γεννήτορα τοῦ Μεσραΐμ ἢ Μεσραὶμ διό καὶ πολλὰ πιθανὸν τό, ὅτι ὁ Μεσραὶμ ὁμοῦ μετὰ τοῦ πατρός του Χὰμ ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον, τὴν ὁποίαν ὁ υἱός ᾠκησε καὶ εἰς αὐτὴν πρῶτος ἐβασίλευσε, καὶ ὅτι διὰ τὴν ἀναφορὰν ἐκ περιστάσεως, καὶ τοῦ ὀνόματος Χὰμ, δηλοῦντος μέλας, καὶ τῆς ἰδιότητος τὴς γῆς, ὠνομάσθη παρὰ τῶν πρώτων οἰκιστῶν ἡ Αἴγυπτος Χὰμ, ἢ Χάμι· οἱ τῆς θύραθεν δὲν δύνανται νὰ εὕρωσι τὴν τῶν γενῶν ἀρχὴν, εἰμὴ εἰς τὴν τῶν υἱῶν καὶ ἐγγόνων τοῦ Νῶε γενεαλογίαν, καὶ ἔνδειξις τὸ τοῦ Πλουτάρχου ἀποδοθὲν εἰς τὴν Αἴγυπτον, Χεμία ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίρεως, καὶ ἐν τῷ τοῦ Ἄμμωνος, τοῦ τοσοῦτον περιφανοῦς μαντείου εἰς τὴν Λυβίην, βλέπομεν ὡσαύτως τὸ τοῦ Χὰμ ὄνομα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Περὶ τοῦ Νείλου

Μεταξὺ τῶν πολλῶν παραδόξων φαινομένων, τῶν ἐφελκόντων τὴν προσοχὴν τῶν παρατηρητῶν εἰς τὰ περὶ τῆς Αἰγύπτου, ὁ Νεῖλος ἐπέχει τὴν πρώτην τάξιν· ὁ μέγας αὐτὸς Ποταμὸς διὰ τῶν περιοδικῶν αὐτοῦ ἀναβάσεων προξενεῖ τὴν εὐτυχίαν, καὶ ὡς εἰπεῖν τὴν ζωὴν εἰς τὴν γῆν τὴν ὁποίαν ἀρδεύει, καὶ ἄνευ τούτου αἱ τῆς Αἰγύπτου εὔφοροι πεδιάδες, ἤθελεν εἶναι μία ἐκτεταμένη ψαμμώδης ἔρημος. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐγίνωσκον ταύτην τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅτι ἄνευ τοῦ Νείλου ἡ γῆ αὐτῶν, οὐ μόνον ἤθελεν εἶναι ἄγονος, ἀλλὰ καὶ ἀκατοίκητος, διό καὶ εὐγνωμονοῦντες προσέφερον ἓν εἶδος λατρείας εἰς τὰ ἀγαθοποιὰ ὕδατα τοῦ Ποταμοῦ τούτου.

Τὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη διὰ πολλοῦ ἠγνόουν τὰς ἐκροὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰσέτι αἱ γνῶμαι περὶ τούτων μερίζονται, ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἐδυνήθησαν νὰ καθορίσωσι μετὰ πληρεστάτης ἀκριβείας τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου αὐταὶ ὑπάρχουσι· καὶ οὐ θαυμαστόν, ἐὰν οἱ Ἕλληνες τῶν ὁποίων αἱ περὶ Γεωγραφίας εἰδήσεις δὲν ἦσαν

παρὰ τοσοῦτον ἐκτεταμέναι, παρ' ὅσον εἶναι αἱ τῶν νεωτέρων, ἀφῆκαν διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν εἰς ἡμᾶς περὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Νείλου εἰδήσεις ἀντιφατικὰς καὶ συγκεχυμένας.

Ὁ Ἡρόδοτος, ὅτε περιηγεῖτο τὴν Αἴγυπτον, ἠρώτησε καὶ ἐξέτασε πολλοὺς ἱερογραμματεῖς τῶν Αἰγυπτίων, καὶ κατοίκους τῆς Λιβύης περὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Νείλου, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο ἔμαθεν, εἰμὴ μύθους γελοιώδεις περὶ τούτου, τοὺς ὁποίους διηγεῖται εἰς τὸ δεύτερον τῶν αὐτοῦ βιβλίων· ὁ δὲ Διόδωρος λέγει, ὅτι ὁ Νεῖλος ἔχει τὰς πηγάς του εἰς τόπους ἀοράτους, οἱ ὁποῖοι κεῖνται κατὰ τὴν ἐσχάτην Αἰθιοπίαν, εἰς ἔρημον χώραν καὶ ἀπρόσιτον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν καυμάτων· ὡσαύτως καὶ ὁ Στράβων ἐφράνει, ὅτι ὁ Νεῖλος ἐλάμβανε τὰς ἀρχάς του κατὰ τὴν Μαυριτανίαν εἰς ἕνα τόπον κατοικούμενον ὑπὸ τεράτων καὶ ἀγρίων θηρίων· οἱ Γεωγράφοι καὶ Ἱστορικοὶ τῶν ἑλλήνων, καί τοι διαφέροντες τὰς γνώμας πρὸς ἀλλήλους, κατὰ τοῦτο μόνον εἶναι σύμφωνοι, ὅτι ὁ Νεῖλος ἔχει τὰς αὐτοῦ πηγὰς εἰς τὴν Αἰθιοπίαν.

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, οἱ Ἰησουῖται τῆς Πορτογαλλίας ὁδηγούμενοι ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου, καὶ ἁπλήστου φιλοτιμίας εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀβυσσινίας, ἐνόμισαν, ὅτι ἀνεκάλυψαν τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Γοϋάμα γῆν Σακάλαν· εἰς ταύτην τὴν γνώμην

συμφρονήσαντες καὶ ἄλλοι ἑπομένως, καθώρισαν ταύτας τὰς ἐκροὰς, καθὼς καὶ οἱ Ἰησουῖται, ὑπὸ τὴν 10 Γεωγραφικὴν μοίραν καὶ 59 λεπτὰ τοῦ εὔρους, καὶ προσθέτουσιν, ὅτι ὁ Νεῖλος διατρέχων τὴν Αἰθιοπίαν εἰσβάλλει εἰς μέγα τινα Ποταμὸν, ὃν οἱ Ἄραβες καλοῦσι Πάχρ-Ἰλ-Ἀπιὰδ (ἀσπροπόταμον)· ὁ Ποταμὸς αὐτὸς ὅμως φρονεῖται παρὰ πολλῶν Γεωγράφων, ὅτι εἶναι ὁ ἀληθὴς Νεῖλος, καὶ ὁ στοχασμὸς περὶ τούτου εἶναι ὁ τῶν πλέον πεφωτισμένων τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος.

Ἡ ἐν Λονδίνῳ ἑταιρεία, οὕτω δὴ λεγομένη τῆς Ἀφρικῆς, τίθησι τὰς ἀρχὰς τοῦ ῥηθέντος ἀσπροποτάμου, ἢ μᾶλλον τοῦ Νείλου πρὸς Μεσημβρίαν, τῆς Δαρφοὺρ εἰς τὴν χώραν τῆς Δόνκα ὑπὸ τὴν 25 γεωγραφικὴν μοίραν τοῦ μήκους, καὶ τὴν 8 τοῦ βορείου εὔρους. 2 μοίρας περίπου κατὰ νότον τῶν ἀρχῶν τοῦ Ποταμοῦ Ἀπάβι, ὃν οἱ Ἰησουῖται καὶ ἄλλοι ὑπέλαβον ὡς Νεῖλον· δοθείσης δὲ τῆς γνώμης ταύτης, ἡ ὁποία φαίνεται θεμελιωμένη ἐπὶ τὰ πράγματα, ἕπεται ὅτι οἱ δύω ποταμοὶ Ἀπάβι καὶ Ταϰαζὲ οἱ ποτίζοντες τὴν Ἀβυσσινίαν εἶναι ὁ Ἀστάπους καὶ ὁ Ἀσταβόρας, οἱ κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων εἰσβάλλοντες εἰς τὸν Νεῖλον· ἡ δὲ τούτων εἰσβολὴ γίνεται πλησίον τοῦ τόπου λεγομένου Ἰαλὰϰ, οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Νουαβιὰχ, ἣν ὁ περίφημος περιηγητὴς Γάλλος δ' Ἀνμβὶλ ὑποθέτει ὡς τὴν ἀρχαίαν Μερόην· οἱ Ἰησουῖται καὶ

οἱ μετ' αὐτοὺς λοιποὶ εἰς μάτην ἄρα ὑπέλαβον, ὅτι διέῤῥηξαν τὸ κάλυμμα, τὸ ὁποῖον διὰ τοσούτων αἰώνων ἔκρυπτεν εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν διάγνωσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Ποταμοῦ τῆς Αἰγύπτου· διότι αἱ ἐνδείξεις αἱ ἐπιτρέψασαι τὴν Ἀφρικανὴν ἑταιρείαν ἐν Λονδίνῳ διὰ νὰ καθορίσῃ σχεδὸν τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀσπροποτάμου, ἢ Νείλου πιστοποιοῦσι μᾶλλον τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν περιηγητῶν τῆς Ἀφρικῆς, τῶν συναποδημησάντων μετὰ τῶν ἐμπορικῶν φορτίων (κερβανίων) τῆς τε Πουρνοῦ καὶ ἄλλων πλησιοχώρων μερῶν τῶν ἐκροῶν τούτου τοῦ Ἀσπροποτάμου, ἐκ τῶν ὁποίων μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ τούτου Νείλου εἰς τὴν Μεσόγειον, λογίζεται τὸ διάστημα 1440 γεωγραφικῶν μιλίων κατὰ γραμμὴν εὐθεῖαν. (1)

(1) Νεώτεροι τινὲς ὑποθέτουσιν, ὅτι ὁ κατὰ τὴν Γουϊνέαν τῆς Ἀφρικῆς ἐπίσημος ποταμὸς Νίγρος ἢ Νίγερ, καλούμενος ἐντοπίως Ζαλίπα ἢ Ζολίπα, ὁ λαμβάνων τὰς ἀρχάς του ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Γουϊνέαν δύω τόπων Κουράνκο καὶ Σολιμάν, κειμένων ὑπὸ τὴν 8 καὶ 9 μοίραν τοῦ βορείου πλάτους, καὶ 11 καὶ 12 τοῦ Δυτικοῦ τῶν Παρισίων μήκους, καὶ ῥέων ἀπὸ Δυσμῶν πρὸς Ἀνατολὰς, σχηματίζει ἐκεῖθεν τῆς Πόλεως Σέγο, εὐρυχωροτάτην τινα λίμνην, καλουμένην ἐπιτοπίως Βάχρ-Σολδὰν, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα ῥέοντα πρὸς Ἀνατολὰς, συμπεριλαμβάνοντα καὶ τοὺς κατ' Αἰθιοπίαν καὶ Ἀβυσσινίαν ποταμοὺς, καὶ μάλιστα τὸν ῥηθέντα Πάχρ-Ἐλ-Ἀπιάδ, τὸν καταῤῥέοντα ἀπὸ τῶν λεγομένων ὀρέων τῆς Σελήνης καὶ κυρίως Νεῖλον, καὶ αὐξανόμενα, συνιστῶσι τοιουτοτρόπως τὸν μέγαν Ποταμὸν τῆς Αἰγύπτου· ἀλλὰ τὸ περὶ τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης ταύτης χρήζει ἐναληθεστέρας πληροφορίας·

Κατὰ νεωτέρας πληροφορίας ὁ μέγας αὐτὸς ποταμὸς ἔχει τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ ἀπὸ τὰ κατὰ τὴν Ἀβυσσινίαν λεγόμενα ὄρη τῆς Σελήνης, Τζέπελ-Ἐλ-Κάμαρ κατ' Ἄραβας, ὅπου καὶ ὀνομάζεται ἀσπροπόταμος, Πάχρ-Ἰλ-Ἀπιὰδ, ὑπὸ δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο διαπερνᾷ τὴν ἐπαρχίαν κατοικουμένην ὑπὸ ἀγρίων καὶ ἀκοινωνήτων μαύρων, Δόνγα, τὴν χώραν τῶν δυνατῶν Χελούκων μαύρων, καὶ κατὰ τοὺς λόγους, ἀνθρωποφάγων· τὴν κατοικουμένην ἐπίσης ὑπὸ εἰδωλολατρῶν μαύρων χώραν Δένδα, καὶ ἀφ' οὗ διέλθῃ ἐκ δεξιῶν τὴν εἰς τὸ Βασίλειον ποτὲ Σενναὰρ χώραν Δὰρ-Ἐλ-Ἀΐζ κατὰ τὴν ἀνωτέραν Νουβίην, καὶ ἀφίσῃ ἐξ ἀριστερῶν τὴν ἐπαρχίαν Κορτοφὰν, συνενοῦται ἐκ δεξιῶν μὲ τὸν ἀπὸ Ἀβυσσινίας καταῤῥέοντα ἕτερον ποταμὸν Κυανὸν λεγόμενον, Πάχρ-Ἰλ-Ἔζρὰκ, τὸν ὁποῖον ἐσφαλμένως ὑπέλαβον ὡς Νεῖλον· μετὰ δὲ τὴν συνένωσιν τοῦ μετὰ τοῦ δευτέρου ῥηθέντος ποταμοῦ, λαμβάνει τὸ ὄνομα Νεῖλος, καὶ διέρχεται ῥέων ἐπ' ὀνόματι τούτῳ διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς ἀνωτέρας Νουβίης (τῆς ὑποτεταγμένης ἤδη εἰς τὸ κράτος τῆς Αἰγύπτου) Χαλφάϊ, Χένδι, Δάμερ, Δόνγολα, Δέῤῥι καὶ ἄλλας πόλεις ταύτης τῆς χώρας, ἐκνεύει ἔπειτα πρὸς Ἄρκτον, καὶ διαῤῥέων καταφέρεται εἰς τὸν κατὰ τὴν κατωτέραν Νουβίην δεύτερον (ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς Αἰγύπτου) καταράκτην, Οὐάδι-Χάλφα, διέρχεται εἶτα κατὰ μῆκος ὅλην τὴν κατω-

τέραν Νουβίην, καὶ διαγράφων διαφόρους ἐλιγμοὺς καθ' ὅλον τὸν ῥοῦν αὐτοῦ συγκλείεται τέλος εἰς στενὴν ἐντομὴν δύω σειρῶν ὀρέων, διὰ τῶν ὁποίων καταφέρεται εἰς τὸν πρῶτον καταράκτην ἄνωθεν τῆς Συήνης, Ἀσουάν.

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον περὶ πολλοῦ αὐτὸν τὸν καταράκτην, περὶ οὗ διεθρύλλουν ὅτι ὁ ἦχος αὐτοῦ ἦτον φοβερὸς, καὶ ἠκούετο μακρόθεν· ἀλλὰ τὰ περὶ τοῦ τοιούτου φαινομένου λαλούμενα καὶ μεγαλυνόμενα κατ' ἀρέσκειαν ἑκάστου παράδοξα, αἱ πληροφορίαι τῶν νεωτέρων περιηγητῶν ἀπέδειξαν κενὰ καὶ μάταια· παρὰ τῶν Ἀράβων καλεῖται ὁ μὲν πρῶτος καταράκτης Χελλάλ, ὁ δὲ κατὰ τὴν Νουβίην δεύτερος Οὐάδι Χάλφα· τὸ πλάτος τοῦ Νείλου κατὰ τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ πρώτου καταράκτου εἶναι διαστήματος σχεδὸν ἑνὸς μιλίου· τὸ περὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ποταμοῦ Ὄρος διευθυνόμενον πρὸς τὸν καταράκτην, διακόπτεται κατὰ κάθετον εἰς τὸν Νεῖλον, καὶ πάλιν ἀναφαίνεται κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ποταμοῦ, σχηματίζον πληθὺν σκοπέλων ἐγγὺς ἀλλήλων, ἐξ ὧν πολλοὶ τούτων εἶναι ὡς ἄλλα νησίδια· κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ ποταμοῦ, κυριωτέρως οἱ σκόπελοι εἶναι οἱ πλέον πλησιάζοντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ οἱ πλέον ἀπότομοι, οἱ ὁποῖοι αὐξάνουσι τὰ ἐμπόδια τῶν ῥευμάτων· τοιουτοτρόπως δὲ ὁ Νεῖλος ἀνακοπτόμενος καὶ ἀπεμποδιζόμενος ὑπὸ τοιούτων διαφραγμάτων δέκα ἀλλεπαλ-

λήλων νησιδίων, προσβάλλει μεθ' ὁρμῆς κατ' αὐτῶν, ἀνυψοῦται, ὑπερπηδᾷ αὐτὰ, καὶ οὕτω σχηματίζει μίαν σειρὰν μικρῶν καταράκτων ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ποδὸς κατὰ τὸ ὕψος· κατὰ δὲ τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ ποταμοῦ, διότι τὰ διαφράγματα δὲν εἶναι τοσοῦτον πολλὰ, ἐπὶ τῆς ἀναβάσεως τούτου, τὰ πλοιάρια διαπλέουσιν ἀκωλύτως δι' ἀνεωγμένων ἱστίων, τὸ δὲ περιεργότερον πολλοὶ ἀπότομοι βράχοι περὶ τὸν καταράκτην, εἶναι πλήρεις ἱερογλυφικῶν σημείων· αἱ δὲ ἰδέαι τῶν ἀρχαίων καὶ αἱ ψευδοδοξασίαι τῶν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας νεωτέρων, δεικνύουσι, πόσα δύναται ἡ ἀπάτη! διότι ὁ διαθρυλλούμενος πρῶτος αὐτὸς καταράκτης τοῦ Νείλου ὁ τόσον φοβερός ποτε, μόλις εἶναι προσοχῆς ἄξιος.

Ὁ Νεῖλος ἀφ' οὗ ὑπερπηδήσῃ τοὺς ἀποτόμους ἐκείνους σκοπέλους μᾶλλον, ἢ νήσους, διατρέχει τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ Μεσημβρίας πρὸς Ἄρκτον, περιοριζόμενος εἰς μίαν μόνην κοίτην διεσπαρμένην ἐκ νήσων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπισήμων ἕως τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα· ἐντεῦθεν δὲ διασχίζεται εἰς διάφορα ῥεῖθρα ἢ κλάδους, οἵτινες ἀρχαιόθεν ἦσαν ἑπτὰ, καὶ περὶ τῶν ὁποίων θέλει πληροφορηθῇ ὁ φιλαναγνώστης εἰς τὸ περὶ τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου κεφάλαιον. Κατὰ τὰς νεωτέρας ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, τὸ μὲν Δαμιάτι κεῖται ὑπὸ τὴν 31 καὶ 25 λεπτὰ γεωγραφικὴν μοίραν τοῦ μή-

κους, ἡ δὲ Συήνη ὑπὸ τὴν 24 καὶ λεπτὰ 5. ἔπεται λοιπόν, ὅτι ὁ Νεῖλος διατρέχει κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἐπέκεινα τῶν 180 λευγῶν εἰς τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου.

Ἐπὶ τῶν θερινῶν τροπῶν τοῦ ἡλίου, ὁ Νεῖλος ἐξερχόμενος τῆς ὄχθης αὐτοῦ ἐπλημμύρει οὐ μόνον τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον, τὴν Μεσαίαν καὶ τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ μέρος τῆς κατὰ Λιβύην γῆς, καί τινας τόπους τῆς Αἰγυπτιακῆς Ἀραβίας, καὶ ἐκάλυπτεν ἡ τῶν ὑδάτων αὐτοῦ πλημμύρα ἓν διάστημα δύω ἡμερῶν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον· ἡ δὲ τοιαύτη ἔκτακτος ἀνάβασις καὶ αὔξησις καταβρέχουσα τὴν κατάξηρον γῆν ὑπὸ τοῦ φλογεροῦ ἡλίου, προὐξένει τὴν μεγάλην ἐκείνην εὐφορίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ Αἴγυπτος ἐπωνομάσθη ἡ σιτοθήκη τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας· περὶ δὲ τῆς τοῦ Νείλου περιοδικῆς ἀναβάσεως, οἱ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων, ἢ ἐγίνωσκον τὸ αἴτιον ταύτης, καὶ ἔκρυπτον τὴν ἀλήθειαν εἰς τοὺς τυχόντας, διὰ νὰ δώσωσι περὶ τοῦ ποταμοῦ ὑψηλοτέρας ἰδέας, ἢ καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς αὐτῶν Βασιλείας καταντήσαντες εἰς ἀμάθειαν, ἀπώλεσαν τὴν διάγνωσιν τῶν φυσικῶν αἰτιῶν τοῦ φαινομένου τούτου· ἢ οὕτω λοιπόν, ἢ ἄλλως, καὶ οἱ Ἕλληνες οἱ κατελθόντες εἰς Αἴγυπτον, καὶ συναναστραφέντες μετὰ τῶν ἱερέων, δὲν ἐδυνήθησαν νὰ λάβωσι πλήρεις καὶ ἀληθεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ πράγματος τούτου. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, Εὐθυμενὴς ὁ

Μασσαλιώτης, Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι ἐκθέτουσι τὰς διαφόρους αὐτῶν δοξασίας περὶ τοῦ φαινομένου τούτου, τὰς ὁποίας ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις βιβλ'. Δ'. ἀναφέρει· ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸν καὶ ἀξιοσημείωτον, ὁ πρεσβυγενὴς τούτων ἁπάντων τῶν ῥηθέντων Ὅμηρος δεικνύει, ὅτι ἐγίνωσκε τὸ πραγματικῶδες αἴτιον τῆς τοιαύτης ἀναβάσεως, διότι ἐπωνομάζει τὸν Νεῖλον Διϊπετῆ, ὡς ἀπὸ Διὸς πίπτον τὸ ὕδωρ καὶ πληρούμενον· («Αἰγύπτοιο διϊπετέος ποταμοῖο.») Ὁ Νεῖλος, ὡς προεῤῥέθη, λαμβάνει τὰς ἀρχάς του ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν Ἀβυσσινίαν καλουμένων ὀρέων τῆς Σελήνης, καταῤῥέει διὰ τῆς Ἀφρικῆς ἐν διαστήματι 600 ὡρῶν καὶ ἐπέκεινα, εἰσέρχεται εἰς τὴν Αἴγυπτον, διατρέχει 200 ἔτι ὥρας δι' αὐτῆς, καὶ εἰσβάλλει τέλος εἰς τὴν Μεσόγειον· πρὸ δὲ τῆς τούτου εἰσβολῆς εἰς τὴν θάλασσαν ὥρας πεντήκοντα, διαιρεῖται εἰς ῥεῖθρα δύω μεγάλα, εἰσβάλλοντα τὰ μὲν εἰς Ῥαχήτι, τὸ δὲ εἰς Δαμιάτι, ἀπέχοντα ὥρας ἑξήκοντα ἀπ' ἀλλήλων· οἱ ἐτήσιοι ἄνεμοι πνέοντες συνήθως ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Μεσημβρίαν κατὰ Μάϊον, Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον, τὰ περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου εἰς τὴν θάλασσαν ἐπισωρευόμενα νέφη, ὠθοῦσι σφοδρῶς διὰ τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὰ ῥηθέντα ὑψηλὰ ὄρη τῆς Ἀβυσσινίας, ὅπου συνεπισωρευόμενα διαῤῥήγνυνται εἰς βροχὰς κατὰ Ἰούλιον, Αὔγουστον καὶ Σεπτέμ-

βριον, καὶ προξενοῦσι τὸ θαυμάσιον φαινόμενον αὐτὸ τῆς τοῦ Νείλου πλημμύρας· ἄρχεται αὐτὴ συνήθως κατὰ τὸν Αἰγυπτιακὸν μῆνα Ἐπιφί, καὶ συμπληροῦται κατὰ τὸν Θωΐθ, ἢ Πεοφί· ἡ δὲ τοιαύτη περιοδικὴ ἐποχὴ συμπίπτει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουνίου, καὶ ἐκτείνεται μέχρι Σεπτεμβρίου.

Τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου, ἀφ' οὗ καταταλάξῃ καὶ καθαρισθῇ, εἶναι τὸ πλέον ὑγιεινὸν τῆς γῆς· ὁ πηλὸς τὸν ὁποῖον ὁ ποταμὸς καταφέρει ἐπὶ τῆς ἀναβάσεως αὐτοῦ εἶναι μέλας· ἡ δὲ δύναμις τοῦ ἡλίου καταξηραίνουσα αὐτὸν, τὸν ἀποκαθιστᾷ κυτρινοῦπομέλανον· τοῦτον δὲ ὁ Ποταμὸς καταθέτει κατὰ σειρὰς ὁριζοντίους, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πεπυκνωμένας· οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐδόξαζον, ὅτι ἐκ τοῦ πηλοῦ τούτου οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἐγεννήθησαν, κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ'. Α'.

Ὁ Νεῖλος διαφόρως ἐπωνομάσθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ Τζέτζης εἰς Λυκόφρονα ἐπαριθμεῖ τὰς ὀνομασίας οὕτως·« ὁ Νεῖλος τρὶς μετωνομάσθη, πρότερον γὰρ Ὠκεανὸς αὐτὸς ἐκαλεῖτο, δεύτερον Ἀετὸς, ὅτι ὀξέως ἐπέρρευσε, τρίτον Αἴγυπτος, τὸ δὲ Νεῖλος ἐστὶ νέον.» Ὁ Σικελλιώτης Διόδωρος βιβλ'. Α'. πληροφορεῖ εἰς ἡμᾶς, ὅτι τὸ ἀρχαιότερον ὄνομα τοῦ Ποταμοῦ ἦτον Ὠκεάμης, ὡς τοῦτο ὁρᾶται οὕτω γεγραμμένον εἰς τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα τοῦ Συγγραφέως τούτου, καὶ ὄχι καθὼς οἱ παλαιοὶ

ἀντιγραφεῖς, καὶ οἱ ὀπαδοὶ τούτων νεώτεροι διαφθείραντες τὴν λέξιν, ἀντὶ Ὠκεάμης, ἔγραψαν κακῶς καὶ γράφουσιν Ὠκεάνης, ὑπολαβόντες, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐπωνόμασαν τοιουτοτρόπως τὸν ποταμὸν αὐτῶν, διότι ἐδόξαζον τάχα αὐτοὶ αὐτὸν, ὡς μείζονα τῶν λοιπῶν ποταμῶν τῆς γῆς, καὶ μὲ τὸν Ὠκεανὸν ὅμοιον· ἀλλ' οἱ Αἰγύπτιοι δὲν ἐφρόνουν καθὼς καὶ οἱ Ἕλληνες, τὸ τοῦ Ὁμήρου (Φ) «. . .

. . . . . Ὠκεάνοιο.

«ἐξ οὗπερ πάντες ποταμοὶ, καὶ πᾶσα θάλασσα,
«καὶ πᾶσαι κρῆναι, καὶ φρέατα μακρὰ νάουσιν.»

Διότι ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν κατὰ τὰς ἀπαγορεύσεις τῶν ἱερέων, ὡς προερρέθη, ἀποστροφὴ αὐτῶν, τὴν ὁποίαν ἐπίστευον ὡς κατοικίαν τοῦ Τυφῶνος, (δαίμονος κακοποιοῦ,) δὲν ἐπέτρεπεν εἰς αὐτοὺς νὰ διασημάνωσι διὰ τοιούτου βδελυροῦ ὀνόματος τὸν Νεῖλον, παρὰ τοῦ ὁποίου ἀπελάμβανον τοσαύτας εὐεργεσίας.

Ὁ Σσαμπολλιὼν ἐστοχάζετο, ὅτι Ὠκεάμης εἶναι λέξις Αἰγυπτιακὴ, παραγομένη ἀπὸ τῆς οὐκάμι, ἢ μᾶλλον οὐχάμι, μέλας· διότι κατὰ τὸν Εὐστάθιον (ψευδοπλούταρχος περὶ Ποταμῶν), ὁ Νεῖλος ἐπωνομάσθη καὶ μέλας παρὰ τῶν Αἰγυπτίων· ὅθεν ἡ Αἰγυπτιακὴ αὐτὴ λέξις οὐκάμι, ἢ οὐχάμι, μετεφράσθη Ἑλληνιστὶ ὀρθότατα μέλας. Τὸ δεύτερον ὄνομα, ἢ μᾶλλον ἐπίθετον Ἀετὸς, λέγει ὁ Διόδωρος, ὅτι διεδέχθη ὁ Νεῖλος μετὰ τὸ Ὠκεάμης·

ὠνομάσθη δὲ Ἀετὸς κατὰ τὸν Τζέτζην, διὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βιαίαν ὁρμὴν τῶν ῥευμάτων αὐτοῦ κατὰ τόπους· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν τοῦτο ὄνομα διεφύλαξαν, διεφθαρμένως ὅμως, καὶ οἱ Κόπται, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς λέξεως Πιαούτι καὶ κοινῶς Ἀούτι, ἐσήμαινον τὸν Νεῖλον, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις, τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀναμφιβόλως προεφέρετο Παχὼν (Ἀετός) Περὶ δὲ τοῦ τρίτου ὀνόματος τοῦ Ποταμοῦ Αἴγυπτος, προεδρέθησαν αἱ διάφοραι γνῶμαι τῶν νεωτέρων· τοῦτο δὲ τὸ ἐν χρήσει ὄνομα παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις Ἕλλησιν, οἷον παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, καὶ πιθανῶς παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ, διεδέχθη ἐκεῖνο τὸ τοῦ Νείλου, ἀναφερόμενον παρὰ τοῦ Ἡσιόδου, Ἡροδότου, Διοδώρου, Στράβωνος καὶ πολλῶν ἄλλων.

Οἱ παλαιοὶ καὶ νεώτεροι διαμερίζονται τὰς γνώμας περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὀνόματος τούτου· ὁ Διόδωρος βεβαιοῖ, ὅτι ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Νειλέως ὠνομάσθη καὶ ὁ ποταμὸς Νεῖλος· ἀλλ' ὁ χρονολογικὸς κανὼν τοῦ Μανεθῶνος δὲν ἀναφέρει τοιοῦτον ὄνομα βασιλέως· ἕπεται λοιπόν, ὅτι αὐτὸς ὁ καλούμενος παρὰ τοῖς Ἕλλησι Νειλεὺς, ὠνομάζετο ἄλλως πως παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, καθὼς ὁ τῆς δεκάτης ἐννάτης δυναστείας πρῶτος βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Θούορις, ὠνομάζετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι πρωτεὺς, οὕτω, πιθανόν, ὁ Νεῖλος ἦτον μὲν εἷς τῶν Βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, εἶχε δὲ

καὶ ἄλλας ἐπωνυμίας, κατὰ τὴν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων συνήθειαν τῶν Ἀσιανῶν, τὴν κοινὴν οὖσαν καὶ εἰς τοὺς Βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου· ὁ μέγας Σέσωστρις ἐπωνυμεῖτο καὶ Ῥαμεσσῆ, καὶ ὁ υἱός καὶ διάδοχος αὐτοῦ ἐκαλεῖτο καὶ αὐτὸς Σέθωσις, ἢ Σέσωστρις, Ῥαμψὶς, ἢ Ῥαμεσσῆ καὶ Φέρων, καὶ βεβαιότερον Μηνέφθα.

Ὁ περὶ τῶν βασιλευσάντων εἰς τὰς μεγάλας Θήβας κατάλογος, ὁ διασωθεὶς εἰς ἡμᾶς παρὰ τοῦ Ἐρατοσθένους, φαίνεται ὅτι ἐπιβεβαιοῖ τὰ προβαλλόμενα, λέγει δὲ αὐτὸς, «Θηβαίων ἐβασίλευσε Φρουρὼν, ἤτοι Νεῖλος»· ὃς τις ἀριθμεῖται τριακοστὸς ἕβδομος τῆς τῶν Θηβῶν δυναστείας· τοῦτο μὲν δεικνύει, ὅτι αὐτὸς ὠνομάζετο ἀδιαφόρως Φρουρὼν ἢ Νεῖλος, ἀλλὰ δὲν παριστᾷ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι παρ' αὐτοῦ ὠνομάσθη καὶ ὁ ποταμὸς Νεῖλος· καθὼς καὶ ἡ ἐτυμολογία τῶν ὑπολαμβανόντων, ὅτι τὸ Νεῖλος σύγκειται ἐκ δύω Ἑλληνικῶν λέξεων, Νε-ιλυν, διὰ τὸν ὃν καταφέρει ἐπὶ τῶν κατ' ἔτος αὐτοῦ ἀναβάσεων, νέον πηλὸν, ἡ ὁποία εἶναι μᾶλλον ἐτυμολογία τεχνικὴ, ἢ βάσιμος.

Τέλος πάντων οἱ Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ὠνόμαζον τὸν Νεῖλον Ἴαρο (ποταμός)· τὸ ὄνομα δὲ αὐτὸ καὶ οἱ Ἑβραῖοι παραλαβόντες, ἐκάλουν αὐτὸν Ἰάρ· καὶ οἱ ἀπόγονοι ὡσαύτως τῶν Αἰγυπτίων Κόπται, διεφύλαξαν τὴν αὐτὴν περὶ τοῦ ποταμοῦ ὀνομασίαν Ἴαρο, ἢ Φιάρο εἰς τὰ αὐτῶν μαρτυρολόγια, διη-

γούμενοι περὶ τινων θανατωθέντων Κοπτῶν ὑπὲ
τοῦ δόγματος αὐτῶν τῷ ΙΒ'. καὶ ΙΓ'. αἰῶνι ἐπ
τῶν Σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις, Ἕλ
λησι καὶ ἄλλοις διαφόρων ὀνομάτων τοῦ Νείλου
τὸν ὁποῖον καὶ ἡ θεία Γραφὴ ὀνομάζει Γεὼν, καὶ
τὸ Ἀλεξανδριανὸν χρονολογικὸν Γεὼν Θηβαΐδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ Νουβίης τῆς κατωτέρας, Ὁμόρου τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, ἥτις διαιρεῖται εἰς μέρη δύω, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον καλεῖται παρὰ τῶν Ἀράβων Οὐάδι-Κενοὺς, τὸ δὲ δεύτερον Οὐάδι-Νὸεπουὸ, καὶ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τοῦ Νείλου μεταξὺ τοῦ καταράκτου Οὐάδι-Χάλφα, καὶ τῆς Ἀσουὰν, (Συήνης), ἑτέρου, καλουμένων κοινῶς πρώτου καὶ δευτέρου καταράκτου.

Οὐάδι-Χάλφα, κεῖται ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τοῦ δευτέρου καταράκτου κατὰ τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ὅπου ὁρῶνται ἐρείπια Ναῶν καὶ μιᾶς Πόλεως μεγάλης· ὁ εἷς ἐκ τῶν Ναῶν τούτων ᾠκοδομήθη ἐπὶ τοῦ Φαραὼ Ἀμενόφωως τοῦ Β'. υἱοῦ καὶ διαδόχου Τουθμώσεως τοῦ Γ'. (Μοίριδος), εἰς τὸν ὁποῖον ἔκαμεν ἀφιερώσεις τινὰς ὁ μέγας Ῥαμεσσῆς, Σέωστρις κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς, ἐσχάτως δὲ καὶ ὁ τῆς ΚΓ'. δυναστείας Φαραὼ Ὀσορτάσεν ἢ Ὀσώρθων, εἰς τὸν ὁποῖον αἱ θεότητες τῆς Νου-

βίης παρέδωκαν ταύτης τὰς ἐπαρχίας· οἷον τὴν Σαμίκ, Ὀσάου, Σοάτ, Ὀσσαρκίν, Κὸς καὶ ἄλλας τρεῖς ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἐξέτριψεν ὁ χρόνος· ὁ δ' ἄλλος καὶ μείζων πρὸς Μεσημβρίαν κατεδαφισμένος ἐπίσης Ναὸς, ᾠκοδομήθη ἐπὶ Φαραὼ Τουθμώσεως τοῦ τρίτου (Μοίριδος) ἡ δὲ κρημνισθεῖσα Αἰγύπτιος αὐτόσε μεγάλη Πόλις καὶ ἐρημωθεῖσα, ἐκαλεῖτο Πεένι, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Φαραὼ, ὡς μεθόριον τῆς Νουβίης, εἶχον στρατιωτικὰς δυνάμεις πρὸς ὑποταγὴν τῶν μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου καταράκτου λαῶν.

Ἰζέπελ-Ἀδδὲχ· ὅπου θεωρεῖται εἰς Ναὸς ἐσκαμμένος εἰς ἀπότομον· τὰ περισσότερα τούτου ἀνάγλυφα εἶχον ἐπικαλυφθῇ ποτὲ παρὰ τῶν Κοπτῶν μέ ἄσβεστον, οἵτινες εἶχον καταστήσει τὸν ἐθνικὸν τοῦτον Ναὸν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐζωγράφησαν τοὺς τοίχους της μὲ μορφὰς ἁγίων, καὶ πρὸ πάντων μὲ τὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἀλλὰ πεσόντος τοῦ ἀσβέστου, ἀνεκαλύφθησαν τὰ ἀνάγλυφα καὶ ἀνεγνώσθησαν αἱ Ἱερογλυφικαὶ ἐπιγραφαὶ, ὅτι τὸ τέμενος αὐτὸ ἦτον ἀφιερωμένον εἰς τὴν τῶν Αἰγυπτίων Θεότητα Θὼθ παρὰ τοῦ Φαραὼ Ὥρου, υἱοῦ Ἀμενόφιως τοῦ καὶ Μέμνονος.

Ἱπσανπουὶ, ὅπου κεῖνται τὰ πλέον ἐξαίρετα μνημεῖα τῆς Νουβίης τουτέστι δύω Ναοὶ ἐσκαμμένοι εἰς ἀπότομον πέτραν, πλήρεις ἀναγλύφων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μικρότερος εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν

Ἀθὼρ παρὰ τῆς Νοφρὲ-Ἀρι, γυναικὸς Ῥαμσσῆ τοῦ μεγάλου ἢ Σεσώστριως, κεκαλλωπισμένος ἔξωθεν διὰ μιᾶς ἐξαιρέτου προόψεως, πρὸ τῆς ὁποίας ὑψοῦνται ἓξ κολοσσοὶ, ὕψος ἔχοντες ὁ καθεὶς περὶ τοὺς τριακονταπέντε πόδας, ἐσκαμμένοι ἐπίσης εἰς τὴν αὐτὴν πέτραν, φέροντες τὴν μορφὴν τοῦ Φαραὼ Σεσώστριως, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ ἔχοντες εἰς τοὺς πόδας ἕνα τῶν υἱῶν αὐτῶν, οἱ δ' ἄλλοι τὰς μορφὰς τῶν θυγατέρων του μετ' ἐπιγραφῆς τῶν ὀνομάτων αὐτῶν· ὁ δὲ μεγαλήτερος Ναὸς εἶναι ἓν τῶν κλεινῶν θαυμασίων, διότι ἡ μόνη ἐργασία τῆς τοιαύτης πολυπόνου λατομίας καὶ ἐκφορᾶς τῆς τοσαύτης ὕλης, ἐξιστᾷ τὸν νοῦν τὸν ἀνθρώπινον· ἡ πρόοψις τούτου καλλωπίζεται διὰ τεσσάρων κολοσσῶν καθημένων, ἐχόντων ὕψος ὑπὲρ τοὺς ἑξήκοντα πόδας, πάντες λελατομημένοι ἐντέχνως, καὶ θαυμασμοῦ ἄξιοι, παῤῥησιάζοντες καὶ αὐτοὶ τὸν αὐτὸν Σέσωστριν· τοιαύτη μὲν εἶναι ἡ εἴσοδος, τὰ δὲ ἔνδον θαυμασιώτερα· ἀλλὰ τὸ νὰ παρεισδύσῃ τις διὰ τῆς μικρᾶς ἐκείνης εἰσόδου, τὴν ὁποίαν μέλλει νὰ ἀνοίξῃ, διότι ὅλος ὁ Πυλὼν εἶναι κεκαλυμμένος ἀπὸ τῆς ἐπισωρευομένης ἄμμου, εἶναι μοχθηρὸν καὶ ἐπίπονον, καὶ τὸ νὰ εἰσέλθῃ ὡς εἰς μίαν κάμινον ἕνεκα τοῦ ἐμπεριεχομένου κεκλεισμένου ἀφορήτου φλογώδους ἀέρος, εἶναι ἡ μεγαλητέρα βάσανος· εἰς αὐτὸν δὲ τὸ ὀρυκτὸν σπήλαιον ἢ ἄντρον, πρῶτον ὑπάρχει μία αὐλὴ βαστα-

ζομένη ὑπὸ ὀκτὼ παχυτάτων κατασκευαστῶν τε τραγώνων στηριγμάτων, πρὸ τῶν ὁποίων κεῖνται ἄλλοι τόσοι κολοσσοὶ ὕψους ποδῶν τριάκοντα, ἐχοντες καὶ αὐτοὶ τὴν μορφὴν τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Ῥαμσσῆ· ὅλοι δὲ οἱ τοῖχοι αὐτῆς τῆς εὐρυχώρου αὐλῆς εἶναι πλήρεις ἱστορικῶν ἀναγλύφων, ἀναφορικῶν εἰς τὰς τοῦ Φαραὼ τούτου κατὰ τὴν Ἀφρικὴν κατακτήσεις, καὶ πρὸ πάντων τὸ ἐφ' ἑνὸς ἀναγλύφου θριαμβευτικὸν αὐτοῦ ἅρμα, περιστοιχούμενον ἀπὸ μίαν πληθὺν αἰχμαλώτων μαύρων, φυσικοῦ ἀναστήματος, παριστᾶ μίαν συναρμογὴν καὶ συνένωσιν πλήρη ἐξαιρέτου χάριτος· αἱ δὲ λοιπαὶ αὐλαὶ μετρούμεναι δεκαὲξ εἶναι πεπληρωμέναι θρησκευτικῶν ἀναγλύφων ἀξιοπεριέργων· εἰς δὲ τὸν μυχὸν τοῦ Ναοῦ ἢ ἀδύτου, ὁρῶνται καθήμενοι τέσσαρες λαξευτοὶ ἀνδριάντες τέχνης γλαφυρᾶς, παρησιάζοντες τὸν Ἄμμωνα-Ῥᾶ, τὸν Φρὲ, τὸν Πτᾶχ, καὶ τὸν Ῥαμεσσῆ καθήμενον ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Ἴπριν, ἡ τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων Πρῆμνις, πόλις ποτὲ καλῶς ὀχυρομένη· εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχουσι τέσσαρα ἄντρα λελατομημένα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐπίσης εἰς τὰς ἀποτόμους· τὸ ἀρχαιότερον τούτων ἀνέρχεται εἰς τοὺς χρόνους Τουθμώσεως τοῦ Α'. ἔτη πρὸ Χριστοῦ 1600, καὶ ἐπέκεινα· κατὰ δὲ τὸν μυχὸν τούτου κεῖνται τέσσαρα σχήματα παριστῶντα τὸν Ἱερακοκέφαλον Θὼθ δὶς, καὶ τὸν ῥηθέντα Φαραὼ δὶς· τὸ δὲ δεύτερον ἄντρον ἀνάγε-

ται εἰς τὰς ἡμέρας τῆς βασιλείας τοῦ Μοίριδος, τοῦ ὁποίου ὁ ἀνδριὰς εἶναι καθήμενος ἐν μέσῳ τοῦ Θὼθ καὶ τῆς Σατὲ (Ἥρας τῶν Αἰγυπτίων)· τὸ δὲ τρίτον ἄντρον ὠρύχθη ἐπὶ Ἀμενόφιως τοῦ β'. κατὰ τὸν μυχὸν τούτου ἵσταται ὁ ἀνδριὰς τοῦ Φαραὼ τούτου ἐν μέσῳ δύω ἡγεμόνων ὑπεξουσίων, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἐπιγράφεται Ὀσορσατὲ, καὶ ὅς τις προσφέρει πρὸς τὸν Φαραὼ αὐτὸν τοὺς φόρους τῶν πρὸς Μεσημβρίαν μερῶν, καὶ τὰ τούτων φυσικὰ προϊόντα, τουτέστι λέοντας, λαγωοὺς καὶ ἄλλα· τὸ δὲ τέταρτον ἄντρον ἐλατομήθη ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ῥαμσσῆ, ὅπου θεωρεῖται αὐτὸς καθήμενος ἐν μέσῳ τοῦ Ἱερακοκεφάλου Ἑρμοῦ, καὶ τῆς Σατὲ (Ἥρας).

Δέρι, ἡ καὶ πρωτεύουσα ταυῦν τῆς Νουβίης, ὅπου καὶ ὁ διοικητὴς ταύτης διημερεύει· κεῖται αὐτόσε εἷς ὡραῖος Ναὸς ἐσκαμμένος εἰς ἀπότομον πέτραν, εἰς τὸν ὁποῖον διατηροῦνται εἰσέτι τινὰ ἀνάγλυφα τῶν τοῦ Σεσώστριως κατακτήσεων, ὅπου φαίνονται γεγλυμμένα τὰ ὀνόματα καὶ οἱ τίτλοι τῶν ἑπτὰ αὐτοῦ παίδων, καὶ ὀκτὼ θυγατέρων. Εἰς Δέρι εἶναι τόσοι πολλοὶ καὶ ὑψηλοὶ ἐπὶ τοσοῦτον Φοίνικες, ὥστε εἰς κἀνένα ἄλλο μέρος τῆς Αἰγύπτου ὅμοιοι δὲν ὑπάρχουσι· συνεικάζεται λοιπὸν μήπως καὶ ἡ Δέρι εἶναι ἡ τῶν ἀρχαίων κατὰ Νουβίην πόλις Φοινικῶν.

Ἀμάδα· ὁ Ναὸς ταύτης ᾠκοδομήθη παρὰ τοῦ Μοίριδος, κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ ἐπιγραφὰς, ὁ ὁποῖος

ἐν ᾧ ἔτι οἰκοδομεῖτο, ἀπέθανεν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ἀμένωφις ἐξηκολούθησε μὲν τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν κατέλαβεν ὁ θάνατος πρὸ τοῦ τέλους ταύτης· ὁ δὲ μετ' αὐτὸν Τούθμωσις ὁ Δ'. ἀνεπλήρωσε τὰ ἐλλείποντα καὶ τὸν ἐτελείωσε· τὰ ἀνάγλυφα τοῦ Ναοῦ τούτου εἶναι ἔργα τῆς ἐξαιρέτου ἐποχῆς τῶν Αἰγυπτιακῶν τεχνῶν, καὶ ὑπέρκειντα πολλῶν ἄλλων.

Οὐάδι-Ἐσσαπούα, τουτέστι κοιλὰς λεόντων, τοιουτοτρόπως δὲ ὠνομάσθη, ἕνεκα τῶν Σφιγγῶν τῶν καλλωπιζόντων ποτὲ τὸν περίπατον ἑνὸς αὐτόσε μνημείου, κατασκευασθέντος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σεσώστριως, τοῦ ὁποίου τέσσαρες κολοσσοὶ, δύω μὲν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δύω σειρῶν τῶν Σφιγγῶν, καὶ δύω εἰς τὸ τέλος τούτων θεωροῦνται ὄρθιοι πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Φρὲ (Ἡλίου) καὶ τοῦ Φθᾶ (Ἡφαίστου.)

Δακκὲχ, ἡ τῶν ἀρχαίων ψέλχη· ἀπό τινων ἀρχαίων γεγλυμμένων εἰς τὸν ἐνταῦθα Ναὸν Ἱερογλυφικῶν, ἐμφαίνεται ὅτι καὶ αὐτὸς ᾠκοδομήθη παρὰ τοῦ φιλοκόσμου Μοίριδος· μετὰ δὲ ταῦτα, τὴν πρώτην αὐλὴν ᾠκοδόμησεν ὁ ἐπὶ δευτέρου Πτολομαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἔτη πρὸ Χριστοῦ 280 γενόμενος Βασιλεὺς τῶν Αἰθιόπων Ἐργαμένης, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ. Γ'. ἠλευθέρωσε τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τῆς Θεοκρατικῆς ἐξουσίας, δι' ὠμοτάτου ὅμως τρόπου, ἀποσφάξας ὅλους τοὺς ἱε-

ρεῖς τῆς χώρας ἐκείνης· ἡ Νουβία, μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς ΚΖ'. τῶν Σαϊτῶν δυναστείας, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 520, καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ Περσῶν, ἀπέῤῥιψε τὴν εἰς Αἴγυπτον ὑποταγήν της, καὶ ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Αἰθίοπας μέχρι τοῦ τρίτου Πτολομαίου Εὐεργέτου τοῦ πρώτου, ὅς τις διὰ τῶν ἐκστρατειῶν του συνήνωσε πάλιν αὐτὴν μετὰ τῆς Αἰγύπτου· τοιουτοτρόπως λοιπὸν αὐτὸς ὁ Ναὸς ὁ μετὰ τὸν Μοῖριν καλλωπισθεὶς μετὰ προσθηκῶν παρὰ τοῦ τῶν Αἰθιόπων βασιλέως Ἐργαμένου, κατὰ συνέχειαν ἐπεσκευάσθη ὡσαύτως καὶ προσεκαλλωπίσθη παρά τε τοῦ ῥηθέντος Ἐργέτου, τοῦ υἱοῦ του Φιλοπάτορος, καὶ τοῦ ἐγγόνου τούτου Ἐργέτου τοῦ Β'. καὶ ἐν ὑστέροις παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐγούστου.

Χιρσὲ-Χουσσὰν, ἢ Χὶρφ-Χουσεῖν, ἡ παλαιὰ Χίρις· ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἄλλο Ῥαμέσσειον, οἰκοδομηθὲν μεγαλοπρεπῶς παρὰ Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου, καὶ ἀνατεθὲν παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν Φθὰ (Ἥφαιστον), ἤδη δὲ κατηδαφίσθη τὸ περισσότερον τούτου μέρος, καὶ τὸ λοιπὸν κεῖται Ἐρείπιον, ὅπου θεωροῦνται εἰσέτι ἀνάγλυφα ἐξαιρέτου ἐργασίας.

Δανδοὺρ, ὅπου ὑπάρχει Ναὸς ἀτελὴς ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Αὐτοκράτορος Αὐγούστου· τὰ ἀντικρὺ δὲ τῆς Δανδοὺρ ἄντρα ἀποδίδουσι μίαν Ἠχὼ θαυμασίαν, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνει τὰ φωνούμενα

βροντοφώνως καὶ καθαρώτατα μέχρι τῶν ἑνδεκα συλλαβῶν.

Καλαπσσὲ, ἡ ἀρχαία Τάλμις, κειμένη ἀμέσως κατὰ κάθετον τοῦ τροπικοῦ· ὁ ἐνταῦθα Ναὸς ὁ εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ὥρου καὶ τῆς Ἴσιδος Μανδούλης ἀνατεθειμένος, δεικνύει ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν τρεῖς διαφόρους ἐποχὰς οἰκοδομῆς· τὴν μὲν ἐπὶ Ἀμενόφιως τοῦ Β', διαδόχου τοῦ Μοίριδος γενομένην, τὴν δὲ δευτέραν ἐπὶ Πτολεμαίων, καὶ τὴν ὑστάτην ἐπὶ Αὐγούστου, Γαΐου, Ἰουλίου, καὶ Τραϊανοῦ· τὰ δὲ τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ ἀνάγλυφα ὁρῶνται βεβαμμένα μετὰ χρώματος κυανοῦ· τὸ δὲ ἄδυτον καὶ ἡ πρὸ τούτου αὐλὴ ἦσαν ἀμφότερα κεχρυσωμένα· τὸ ὄνομα Τάλμις ἀναγινώσκεται καὶ εἰς τὰς ἐν τῷ Ναῷ ἐπιγραφὰς, ὅς τις Ναὸς ἐχρησίμευσε ποτὲ καὶ ὡς ἐκκλησία χριστιανῶν· οἱ κάτοικοι τοῦ μεγαλητέρου ἤδη τούτου χωρίου τῆς κάτω Νουβίης ἀριθμοῦνται περὶ τὰς διακοσίας φαμηλίας.

Πλησίον δὲ τῆς Καλαπσσὲ κεῖται ἓν ἀξιοπερίεργον μνημεῖον εἰς τὸ χωρίον Πὲτ-Οὐάλι, ὅπου θαυμάζονται τὰ ἱστορικὰ τούτου ἀνάγλυφα τὰ καλλωπίζοντα αὐτό· οἱ δὲ Πίνακες τῶν ἀναγλύφων ἀνάγονται εἰς τὰς ἐκστρατείας τὰς κατὰ τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Ἀφρικανῶν τοῦ Σεσώστριως, νέου ἔτι αὐτοῦ ὄντος, καὶ σταλέντος παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ῥαμσσῆ κατὰ τὸν Διόδωρον, βιβλ. Α'. μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων καταγεγλυμμένων νικῶν

καὶ τροπαίων κατὰ Ἀράβων καὶ Αἰθιόπων, καὶ τοῦ θριάμβου του, ὁρᾶται ὁ Σέσωστρις ἄγων καὶ παρρησιάζων εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ τὸν βασιλέα τῶν Αἰθιόπων, ἐπιγραφόμενον Ἀμενεμὸφ υἱὸν τοῦ Ποέρη αἰχμάλωτον, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Φαραὼ ἐπὶ τραπεζῶν κείμενα λάφυρα ἢ δασμοὺς, ἀλύσους χρυσᾶς, δέρματα Πανθήρων, τεμάχια Ἐβένου, σάκκους πεπληρωμένους χρυσῆς κόνεως, ὀδόντας Ἐλεφάντων, πτερὰ στρουθοκαμήλων, τόξα καὶ βέλη, σκεύη πολύτιμα καὶ ἄλλα πολλὰ· μετὰ δὲ τοὺς θησαυροὺς αὐτοὺς, ἔπονται ἀγόμενα τὰ ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς θηρία καὶ ἄλλα, οἷον λέοντες, Πανθῆρες, στρουθοκάμηλοι, Πίθηκες, καὶ Καμηλοπάρδαλεις, πάντα δὲ ταῦτα εἶναι μὲ ὅλην τὴν ἐντέλειαν γλαφυρῶς λελαξευμένα· ἡ δὲ ἐκστρατεία εἶναι ἡ αὐτὴ, περὶ ἧς ἀναφέρει, ὡς προεῤῥέθη, ὁ Διόδωρος κατὰ τῶν Αἰθιόπων, τοὺς ὁποίους καταπολεμήσας ὁ Σέσωστρις, ἠνάγκασεν αὐτοὺς φόρους τελεῖν Ἔβενον, καὶ χρυσὸν, καὶ τῶν Ἐλεφάντων τοὺς ὀδόντας. Ἐπάνω τῶν ἱστορικῶν ἀναγλύφων τοῦ θριάμβου τοῦ Ῥαμεσσῆ, τῶν ἀγομένων αἰχμαλώτων Αἰθιόπων τὸ ὄνομα ἐπιγράφεται δὶ ἱερογλυφικῶν ψηφίων Χουσὶ, ἤτοι Χουσαῖοι οἱ ἀπὸ τοῦ Χοὺς καταγόμενοι Αἰθίοπες, τοῦ ὁποίου οἱ ἀπόγονοι κατὰ τὴν Ἱερὰν Γραφὴν, καὶ τοὺς θύρεθεν, ἐκτανθέντες κατὰ μεσημβρίαν, καὶ κατοικήσαντες κατ' ἀρχὰς τὴν ἔρημον Ἀραβίαν ἕως τῆς ἐρυθρᾶς

θαλάσσης, διεπέρασαν ἔπειτα ταύτην καὶ προχώρησαν εἰς τὴν χώραν τὴν νῦν γνωριζομένην διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Αἰθιοπίας.

Καρδάσσι ἢ Κόρδα· ἐνταῦθα ὑπάρχει εἷς μικρὸς Ναὸς ἄνευ ἀναγλύφων τῆς Ἴσιδος ἀσήμαντος.

Ταφὰκ, ἡ ἀρχαία Τάφις, ἢ Δάπις (Φώτ. Κῶδ. Π.), καὶ ὁ εἰς αὐτὴν Ναὸς ἄνευ ἀναγλύφων καὶ Ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν, κατὰ δὲ τὸ μόρφωμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς δεικνύεται, ὅτι αὐτὸς οἰκοδομήθη ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης.

Δεπουδ, ἢ Δεπουδὲ· τὸ ἐνταῦθα διὰ τριῶν Προπύλων μικρῶν κτίριον ἀνέκειτο εἰς τὸν Ἄμμων-Ρὰ καὶ εἰς τὴν Ἀθὼρ, καὶ ἐκ παρέργου εἰς τὸν Ὄσιριν καὶ εἰς τὴν Ἶσιν· τοῦ ὁποίου τὸ περισσότερον μέρος κατεσκεύασε βασιλεύς τις τῆς Αἰθιοπίας καλούμενος Ἀθαράμων ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι ἦτον προκάτοχος, ἢ διάδοχος ἄμεσος τοῦ ῥηθέντος εἰς Δακκὲχ (Ψέλχιν), Ἐργαμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Περὶ τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, περὶ Ὁρίων, περὶ Διαιρέσεων αὐτῆς, καὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ αὐτῆς ὀνόματος.

Ἡ νῆσος Φίλαι εἶναι τὰ κατὰ Μεσημβρίαν μὲν ὅρια τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, κατ' Ἄρκτον δὲ ἡ κορυφὴ τοῦ Δέλτα· τοῦτο δὲ τὸ μεταξὺ διάστημα κεῖται ἐντὸς τῆς 24 καὶ τῆς 30 Γεωγραφικῆς μοίρας, καὶ συμπεριλαμβάνει 150 καὶ ἔτι πρὸς, Γαλλικὰς λεύγας ἀπὸ Μεσημβρίας πρὸς Ἄρκτον· ὅλον αὐτὸ τὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου εἶναι ὡς μία κοιλὰς πλάτους ἀνομοίου, κατὰ μέσον τῆς ὁποίας ὁ Νεῖλος περιοριζόμενος εἰς τὴν κοίτην αὐτοῦ, σχεδιάζει διαῤῥέων ἑλιγμοὺς καὶ καμπὰς πολυαρίθμους· αὐτὴ δὲ ἡ κοιλὰς ποτὲ μὲν εὑρύνεται εἰς διάστημα ἱκανὸν κατά τινα μέρη, ποτὲ δὲ κατὰ πολλὰ στενοῦται· κατὰ τὴν Ἑρμωνθιν καὶ Ἄσφυνην, τουτέστι μεταξὺ τῶν δύω τούτων ποτὲ Πόλεων, οἱ δύω ζυγοὶ τῶν ὀρέων οἱ σχηματίζοντες ταύτην τὴν κοιλάδα, τοσοῦτον προσεγγίζουσι πρὸς ἀλλήλους, ὥστε τὸ μεταξὺ αὐτῶν στενὸν διάστημα, διὰ τοῦ ὁποίου

ρέει ὁ Νεῖλος, πολλάκις γίνεται ἄπλευστον διὰ τὴν μεγάλην ἐνταῦθα ὁρμὴν τῶν ὑδάτων, καὶ οἱ ὁδοιπόροι καταναγκάζονται νὰ ἐκκλίνωσι τῆς παραποταμίου ὁδοῦ, καὶ νὰ περιέλθωσι τὸν κατὰ Λιβύην ζυγόν, διὰ νὰ καταντήσωσιν εἰς τὴν Ἀσφυνην καὶ Λατόπολιν· οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσι ταῦτα τὰ προσεγγίζοντα πρὸς ἄλληλα κατὰ πρόσωπον ὄρη Δζεπλεῖν, ἤτοι τῶν δύω ὀρέων.

Ἡ ἀνωτέρα Αἴγυπτος φαίνεται ὅτι ἦτον τὸ μέρος τῆς βασιλείας ταύτης, τὸ πλέον συνοικισμένον ἀρχαιόθεν· καὶ τῷ ὄντι εἰς αὐτὸ περιέχονται Πόλεις ἀρχαῖαι, οἷον αἱ Θῆβαι, ἡ Κοπτὸς, ἡ Πανόπολις, τὸ μέγα παλάτιον τῆς Καρνὰκ, καὶ περιπλέον οἱ Ναοὶ τῆς Κουρνοὺ καὶ τῆς Μεδινὲ-Ταποῦ· τὰ μνημεῖα ταῦτα τὰ ὁποῖα κεῖνται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Θηβῶν, εἶναι μὲν ἀξιοπερίεργα διά τε τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν αὐτῶν μεγαλοπρέπειαν, τὴν χαρακτηρίζουσαν τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀρχιτεκτονικὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην· ἀλλ' εἰς αὐτὰ παρατηρεῖται ἡ νηπιότης τῆς τέχνης καὶ ἡ πρώτη σπουδὴ καὶ δοκιμὴ τῶν Αἰγυπτίων πρὸς τὰ ὡραῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς σχήματα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διαπρεπέστατα ἐμφαίνονται εἰς τοὺς ναοὺς τῆς τε Λατοπόλεως καὶ τῆς Τεντυρίδος τοὺς ὡραιοτέρους καὶ ἐντελεστέρους τῆς Αἰγύπτου.

Οἱ Ἕλληνες διῄρουν τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον εἰς δύω μέρη, εἰς Ἑπτάνομον καὶ εἰς Θηβαΐδα· τὸ

μὲν πρῶτον ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῶν συνιστώντων αὐτὸ ἑπτὰ Νομῶν, τουτέστι τῆς Μέμφεως, Ἀφροδιτουπόλεως, Κροκοδειλοπόλεως, Ἡρακλεουπόλεως τῆς μεγάλης, Ὀξυρύγχου, Κυνοπόλεως, καὶ Ἑρμουπόλεως τῆς μεγάλης, κειμένων ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Μεσημβρίαν· τὸ δ' ἄλλο μέρος ἐκάλουν οἱ Ἕλληνες Θηβαΐδα ἀπὸ τῶν μεγάλων Θηβῶν, καὶ ἐκτείνετο ἀπὸ τοῦ Λυκοπολίτου Νομοῦ, ἕως τῶν Μεσημβρινῶν περάτων τῆς Αἰγύπτου.

Εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡ διαίρεσις αὐτὴ τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, δὲν ἀνέρχεται ἕως τῶν χρόνων τῶν βασιλέων, τῶν καταγομένων ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους τῶν Αἰγυπτίων· ὁ δὲ Ἡρόδοτος, ὁ περιηγησάμενος τὴν Αἴγυπτον ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς τῶν Περσῶν δυναστείας, οὐδὲ ἀναφέρει περὶ τούτου, μ' ὅλον τὸ ὅτι ἀναφέρει συνεχῶς τὰς κατὰ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον κειμένας Πόλεις· διὸ καὶ συνεικάζεται, ὅτι αὐτὴ ὠνομάζετο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχαιόθεν Μάρις, διότι οὕτω γράφεται εἰς ὅλα τὰ Κοπτικὰ βιβλία.

Ἡ λέξις Μάρις σύγκειται ἐκ δύω Αἰγυπτιακῶν λέξεων ἀπὸ τῆς Μὰ ἢ Πίμα (τόπος), καὶ τῆς λέξεως Ῥὶς, δηλούσης Μεσημβρίαν· καὶ τῷ ὄντι ἡ ἀνωτέρα Αἴγυπτος κεῖται πρὸς Μεσημβρίαν τοῦ Δέλτα καὶ τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου· τὸ ὄνομα Μάρις ἀναφέρεται εἰς ὅλην τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον, συμπεριλαμβάνον ὡσαύτως καὶ τὴν Θηβαΐδα, καὶ

εἶναι ἐντελῶς σύμφωνον μετὰ τοῦ Σαΐδ τῶν Ἀράβων· ἡ Αἴγυπτος, κατὰ τοὺς Γεωγράφους Ἀραβας, ἡ Μεσημβρινὴ, ἄρχεται ἀπὸ τῆς Καΐρου Πόλεως καὶ τῆς Δζίζαχ, κοινῶς Γκίζα (χωρίου πρὸς δύσιν τῆς Καΐρου κειμένου ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ, πλησίον τοῦ ὁποίου εὑρίσκονται αἱ Πυραμίδες), καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῶν καταρακτῶν·

Οἱ Ἄραβες τανῦν διαιροῦσι τὸ Σαΐδ ἢ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον εἰς τρία μέρη· τὸ μὲν πρῶτον ὀνομάζουσι Σαΐδ-Ἐλ-Οὐάτχα, καὶ συμπεριλαμβάνει τὴν χώραν καὶ τὰς Πόλεις τὰς μεταξὺ τῆς Καΐρου Πόλεως καὶ τῆς Ἀπουτὶγ (Ἄβοτις), τὸ δὲ δεύτερον ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἀπουτὶγ, ἕως τῆς Κέφτχ (Κοπτοῦ), καὶ καλοῦσι Σαΐδ-Ἐλ-Ἀουσσάτχ, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἄνω Αἰγύπτου ἕως τῆς Ἀσουὰν (Συήνης) ὀνομάζουσι Σαΐδ-Ἐλ-Ἀάλα, τουτέστι τὸ πλέον ὑψηλὸν Σαΐδ.

Ὄρη τῆς ἀνωτέρας καὶ τῆς Μεσαίας Αἰγύπτου.

Αἱ δύω σειραὶ τῶν ὀρέων αἱ καθορίζουσαι τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον κατὰ Ἀνατολὰς καὶ κατὰ Δύσιν εἶναι γνωσταὶ ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα ζυγὸς ὁ κατὰ τὴν Ἀραβίαν καὶ ὁ κατὰ τὴν Λιβύην· ἀλλ' εἶναι καὶ τοῦτο ἀναμφίβολον, ὅτι κατὰ τὰ διάφορα ὕψη τούτων, εἶχον αὐτοὶ οἱ ζυγοὶ καὶ ἴδια

ὀνόματα ἀπὸ τῶν γειτνιαζουσῶν εἰς αὐτοὺς Πόλεων ἐξ Ἀνατολῶν καὶ ἐκ Δύσεως τοῦ Νείλου.

Μεταξὺ τῆς Συήνης καὶ τῆς Ἐλεφαντίνης νήσου εἶναι δύω ὄρη τὰ ὁποῖα ὁ Ἡρόδοτος βιβλ'. Β'. κατὰ τοὺς πρὸς αὐτὸν λόγους τοῦ ἱερογραμματέως τῆς Σάϊος, ὀνομάζει Μόφι καὶ Χρόφι· ταῦτα δὲ τὰ Αἰγυπτιακὰ ὀνόματα ὀρθογράφονται Μούφι καὶ Χρόφ, καὶ δηλοῦσι τὸ μὲν καλόν, τὸ δὲ κακόν· ἀλλ' αὐτὴ ἡ τοῦ καλοῦ κατ' ἀντίθεσιν τοῦ κακοῦ ὀνομασία τῶν δύω αὐτῶν ὀρέων, ἐλήφθη βεβαίως ἀπὸ τοπικῶν τινων περιστάσεων ἀγνώστων εἰς ἡμᾶς.

Τὸ κείμενον ὄρος πρὸς τὰ μεσημβριανὰ ἔσχατα τῆς Θηβαΐδος, ἐγγὺς τῆς Συήνης, ὑστάτης ταύτης Πόλεως τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου κατὰ Μεσημβρίαν, ὀνομάζεται εἰς τὸν Κοπτιστὶ βίον Παύλου τοῦ ἐρημίτου Μερρεΐτ.

Τὸ δὲ κατὰ Λιβύην ὄρος τὸ ἀντικρὺ τῆς Πόλεως Σνὲ (Λατοπόλεως), ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἐκ ταύτης τῆς Πόλεως, ὡς τοῦτο ὁρᾶται εἰς τὸν Κοπτιστὶ βίον καὶ τὰς πράξεις τοῦ ὁσίου Παχωμίου· «ὁ ὅσιος αὐτὸς ἀναστὰς ἐπορεύθη μετά τινων ἀδελφῶν Ἀν-πτόου, εἰς τὸ ὄρος, Ἀν-Σνὲ, τῆς Σνὲ· τὸ πέριξ τῆς Πόλεως Ἑρμωνθίδος (Ἑρμόντ) ὄρος ἐκαλεῖτο Σσέμι· ἔτι δὲ διὰ τῶν τριῶν ὀνομάτων Ψεσσοχὲ, Ῥοτασσὰνσ καὶ Τερὶβ, ὀνομάζονται αἱ τρεῖς κορυφαὶ τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ ζυγοῦ τῶν ὀρέων, τοῦ κειμένου μεταξὺ τῆς Ἑρμωνθίδος καὶ

τῆς μικρᾶς Ἀπολλωνοπόλεως (Κὸς-πέρπερ)· περιξ δὲ τῆς ὑστάτης Πόλεως ταύτης, τὸ κατὰ τὴν Ἀραβίαν κείμενον ὄρος ἐγνωρίζετο ὑπὸ τὸ ὄνομα Χασσὲ· ἄνωθεν μὲν τῆς μικρᾶς Κροκοδειλοπόλεως (Ἀτριπὲ), πλησίον δὲ τῆς Πανοπόλεως (Σχμὶν), ὁ κατὰ τὴν Λιβύην ζυγὸς ἐκαλεῖτο παρ' Αἰγυπτίοις Πτόου-ἂν-Ἀτριπὲ, ὄρος Ἀθρίβεως ἀπὸ τῆς Πόλεως ταύτης· ὡσαύτως ἡ Σισοὺτ (Λυκόπολις), Πιὸμ (ὁ νομὸς τῆς Κροκοδειλοπόλεως), καὶ ἡ κωμόπολις Τιλόσζι, μετέδωκαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς τὰ γειτνιάζοντα ὄρη· τὸ δὲ καθηρίζον τὴν Μέμφιν πρὸς δύσιν ὄρος ἐκαλεῖτο Πσσόμι· ὅλαι δὲ αἱ ῥηθεῖσαι ὀνομασίαι τῶν ὀρέων ἐλήφθησαν ἀπὸ τοῦ βίου ὡσαύτως τοῦ ὁσίου Παχωμίου Κοπτιστί.

Πόλεις τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου.

Ἐπὶ τῶν Φαραὼ βασιλέων, ἡ ἀνωτέρα Αἴγυπτος, ὡς προεῤῥέθη, διαιρεῖτο εἰς δύω μέρη, εἰς τὸ τῆς Θηβαΐδος καὶ εἰς τὸ τῆς Μεσαίας Αἰγύπτου· καὶ πάλιν ὑποδιαιρεῖτο τὸ μὲν πρῶτον εἰς δέκα Πθόσσ, ἤτοι Νομοὺς, τὸ δὲ δεύτερον εἰς δέκα καὶ ἓξ. ταῦτα δὲ τὰ δύω μέρη ἔσονται ἐφεξῆς ἡ πραγματεία δύω τμημάτων τῶν συνιζώντων τὸ Κεφάλαιον τοῦτο, ἡ δὲ ἑκάστη Πόλις ἰδιαίτερον ἄρθρον, σημειοῦν τό, τε Ἑλληνικὸν, τὸ Αἰγυπτιακὸν, καὶ Ἀραβικὸν ὄνομα ἑκάστου τόπου, [illegible] περιγραφὴν τῶν Νο-

ἐπιγραφῶν καὶ ἄλλων ἀρχαιοτήτων, μετὰ δὲ ταῦτα τὰ πρῶτα τμήματα, ἕπεται ἓν τρίτον βραχύτατον δηλωτικὸν τῶν πρωτευουσῶν Πόλεων τῶν εἴκοσι καὶ ἓξ Νομῶν τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου.

Τμῆμα πρῶτον.

Μετὰ τὴν κατωτέραν Νουβίην καὶ ἀρχὴν τῆς Αἰγύπτου, ὁ Νεῖλος διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν νήσων, σχεδιαζομένων παρὰ τῶν κοκκωτῶν (ἀπὸ γρανίτην) ἀποτόμων πετρῶν, ὑψουμένων ἄνωθεν τῶν ὑδάτων· ὁ ἀριθμὸς τῶν νήσων τούτων εἶναι πολὺς, ἀλλ' αἱ ἐπισημότεραι τούτων εἶναι ἐκεῖναι αἱ γνωσταὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐπ' ὀνόματι Τάκομψος, Φίλαι, καὶ Ἐλεφαντίνη· καὶ πρῶτον περὶ τῆς μεθορίου τῆς Νουβίης καὶ Αἰγύπτου Πόλεως Παρεμβολῆς.

Παρεμβολή.

Επάνω τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Νουβίης, δέκα ὥρας μακρὰν πρὸς Μεσημβρίαν τῆς Συήνης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου ἔκειτο ἡ Πόλις Παρεμβολὴ, ἡ ὁποία ὠνομάσθη οὕτω, διότι εἰς αὐτὴν (πιθανὸν καὶ ἐπὶ τῶν Φαραὼ), ἐπὶ Πτολεμαίων, καὶ ἐπομένως ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης κατῴκει ἀείποτε ἓν ἱκανὸν σῶμα στρατιωτῶν πρὸς διαφύλαξιν τῶν ὁρίων. εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν θεωροῦνται τὰ λείψανα ἑνὸς ἀρχαί-

οὐ Ναοῦ μετὰ τριῶν Προπύλων, ἢ Προπυλαίων· ὁ Ναὸς αὐτὸς εἶναι ἀρχαιότερος τῶν λοιπῶν πέριξ αὐτοῦ οἰκοδομῶν τοῦ τε Προνάου καὶ τῶν Προπυλαίων· καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι καταρχὰς ἡ τῶν Αἰγυπτιακῶν Ναῶν κατασκευὴ ἦτον μικρὰ καὶ συνεσταλμένη, ἀλλ' ἡ πληθὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ τούτων πλουσιότης αὐξανομένη ὀλίγον κατ' ὀλίγον, προσέθηκε μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς πρώτους ἀρχαίους Ναοὺς ἑκάστης Πόλεως καὶ συνῆψεν εἰς αὐτοὺς καὶ ἄλλας ἔτι οἰκοδομὰς καταστήσασα αὐτοὺς εὐρυχώρους διὰ μεγαλοπρεπῶν Προνάων ἢ Προπυλαίων· ἐφ' ἑνὸς δὲ τῶν εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον τριῶν Προπυλαίων, θεωρεῖται καταγεγραμμένη ἡ Ἑλληνιστὶ τετριμμένη ἐπιγραφὴ αὕτη.

»Ὑπὲρ βασιλέως Πτολεμαίου καὶ βασιλίσσης Κλεο»πάτρας, τῆς βασιλέως ἀδελφῆς καὶ γυναικός, Θεῶν »Φιλομητόρων, Ἴσιδι καὶ Σεράπιδι καὶ τοῖς συν»ναοις Θεοῖς.

Οἱ ἐν Αἰγύπτῳ Ναοὶ ἦσαν συνήθως ἀφιερωμένοι εἰς ἕνα, σπανίως δὲ καὶ εἰς δύω τῶν κυριωτέρων θεῶν τῶν Αἰγυπτίων, οἷον, ἢ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ὀσίριδος, ἢ τῆς Ἴσιδος, ἢ τοῦ Σεράπεως, ἢ καὶ τῶν ἄλλων· ἀλλὰ πρὸς τῇ κυριωτέρᾳ ταύτῃ θεότητι τοῦ Ναοῦ, οἱ Αἰγύπτιοι εἰς τὸν αὐτὸν Ναὸν ἐσεβάζοντο καὶ ἄλλας θεότητας· καὶ αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ εἰς τὰς ἐπιγραφὰς σημειούμενοι ἄνευ ὀνόματος μὲ μόνας τὰς λέξεις ταύτας « καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς.

Ὁ δὲ κατὰ τὴν ἄνωθεν ἐπιγραφὴν Πτολεμαῖος καὶ ἡ ἀδελφὴ καὶ γυνὴ αὐτοῦ Κλεοπάτρα ἦσαν τέκνα Πτολεμαίου τοῦ Ἐπιφανοῦς· ἐβασίλευσεν ὁ Φιλομήτωρ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἔτη πρὸ χριστοῦ 181, ἑξαετὴς ἢ ἑπταετὴς τὴν ἡλικίαν καὶ κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς Νόμους ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ μετὰ ἔνδεκα χρόνους τῆς βασιλείας αὐτοῦ· φαίνεται λοιπόν, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν Χρόνον τῶν γάμων του, πρὸ τοῦ νὰ γεννήσῃ τέκνον, οἱ κάτοικοι τῆς Πόλεως Παρεμβολῆς ἀνέστησαν τὰ τοῦ Ναοῦ αὐτῶν Προπύλαια εἰς τὴν Ἶσιν καὶ εἰς τὸν Σέραπιν, διὰ δὲ τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, οὔτε μνεία γίνεται τέκνων, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐν Κύπρῳ πρὸ τῆς πύλης τῆς Κιτίων Μητροπόλεως ὁρωμένην ἐφ' ἑνὸς ξυλοπάτου, εἰς τὴν ὁποίαν μνημονεύονται καὶ τὰ τέκνα τοῦ Φιλομήτορος. συμπίπτει δὲ ἡ τοῦ Ναοῦ τούτου ἐπιγραφὴ τῷ 163 ἔτει πρὸ Χριστοῦ.

Τάκομψος--Ταχιμσὰχ.

Μεταξὺ τῆς ῥηθείσης πόλεως Παρεμβολῆς καὶ τῆς νήσου τῶν Φιλῶν κεῖται ἡ νῆσος Τάκομψος· ταύτην κατῴκουν κοινῶς ποτὲ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὡς ἐγγὺς τῶν ὁρίων, καὶ οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ μὲν εἰς τὴν κατὰ τὸ Μεσημβρινὸν μέρος τῆς νήσου κώμην, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι εἰς τὴν κατ' Ἄρκτον· περὶ τῆς ὁποίας Στέφανος ὁ Βυζάν-

τιος λέγει· « Τάκομψος, κώμη ἐν τοῖς ὁρίοις Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων πρὸς τῇ Φιλίᾳ νήσῳ.

Ἡ Ἑλληνικὴ λέξις Τάκομψος, ἡ Μετάκομψος εἶναι φθορὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως Ταχιμσὰχ, ἡ Μετχεμσὰχ, δηλούσης κατοικίαν Κροκοδείλων, διότι πέριξ ταύτης τῆς νήσου ἐτρέφοντο ποτὲ Κροκόδειλοι· οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐθεώρουν τὴν Τάκομψον, ὡς προφυλακὴν τῆς ἐφεξῆς ἱερᾶς παρ' αὐτοῖς νήσου τῶν Φιλῶν.

ΘΗΒΑΙΣ

Νῆσος τῶν Φιλῶν— Μανλὰκ Αἰγυπτιαστὶ— Πιλὰκ Κοπτιστὶ— Τζεζιρὲτ-ἑλ-Πιρπὲ τανῦν, καὶ Μπιλάκ.

Πρὸ τοῦ καταράκτου 1500 ὀργυιὰς ἄνωθεν πρὸς Μεσημβρίαν, κεῖται ἡ νῆσος Φίλαι ὑπὸ τὴν 24. Γεωγραφικὴν μοίραν καὶ λεπτὸν ἓν τοῦ πλάτους, καὶ τὴν 30. καὶ 34. λεπτὰ τοῦ μήκους κατὰ τὸν Μεσημβρινὸν τῶν Παρισίων· ταύτης δὲ τὸ μὲν μῆκος εἶναι ὀργυιῶν 192. τὸ δὲ πλάτος κατὰ τόπους 68. πρὸς τὸ Μεσημβρινὸν μέρος τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται τὰ κυριώτερα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, καὶ τείχη τεθεμελιωμένα κύκλῳ τῶν βράχων, τὰ

ὁποῖα περιέφραττον αὐτὴν πανταχόθεν· μεταξὺ δὲ τῶν τοσούτων εἰς αὐτὴν μνημείων, ἵστανται εἰσέτι πέντε Ναοὶ ἡμιφθαρεῖς, ἐξ ὧν ὁ εἷς καὶ μέγιστος ἦτον ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἶσιν.

Δέκα καὶ ἓξ κίονες ἔχοντες δύω ποδῶν καὶ τριῶν δακτύλων περιφέρειαν, καὶ δεκατεσσάρων ποδῶν καὶ ἓξ δακτύλων ὕψος, ἐσχημάτιζον ἓν τετράγωνον ὕπαιθρον, πρὸ τοῦ ὁποίου ἵσταντο δύω ὀβελίσκοι· εἰσήρχοντο δὲ εἰς τὸν κυριώτερον Ναὸν τῆς Ἴσιδος διὰ μέσου δύω στοῶν παραλλήλων, σχηματιζομένων ὑπὸ Κιόνων πεπληρωμένων ἀναγλύφων βεβαμμένων· ἡ τοῦ Ναοῦ εἴσοδος συνέχεται μετὰ τῶν ῥηθεισῶν δύω περιστύλων στοῶν· δύω Λέοντες ἐκ κοκκωτοῦ λίθου κολοσσώδους μεγέθους, κείμενοι πρὸ δύω μονολίθων ὀβελίσκων ὕψος 44. ποδῶν ἐχόντων, πεπληρωμένων ἀναγλύφων καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτῶν πλευρὰς, ἐφανέρωναν τὴν εἰς τὸν Ναὸν πρώτην εἴσοδον.

Ἡ δὲ εἴσοδος αὕτη ἦτον ἓν μέγα προπύλαιον, εὖρος ἔχον 118. ποδῶν καὶ 54. ὕψος, τοῦ ὁποίου ὅλη ἡ ἐπιφάνεια εἶναι πλήρεις ἀναγλύφων· τοῦτο δὲ συνίσταται ἐκ δύω μεγίστων οἰκοδομημάτων διακεχωρισμένων διὰ μιᾶς πύλης, ἐχούσης ἐπὶ κεφαλῆς μίαν κορωνίδα Αἰγυπτιακῆς κατασκευῆς, διὰ τῆς ὁποίας εἰσήρχοντο εἰς μίαν αὐλὴν, περιοριζομένην, ἀπὸ μὲν δύσεως ἀπὸ ἕνα μικρὸν Ναὸν κεκαλλωπισμένον διόκτὼ κιόνων, ἐξ Ἀνατολῶν δὲ ἀπὸ μίαν

στοὰν δέκα ὡσαύτως κιόνων, παράλληλον πρὸς τὸν ἀπέναντι ἕτερον μικρὸν Ναόν· διὰ δὲ ταύτης τῆς δευτέρας αὐλῆς ἤρχοντο εἰς δεύτερον προπύλαιον μικροτέρας ἀναλογίας τοῦ πρώτου, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἰς μίαν στοὰν ἐκ δέκα κιόνων, πεπληρομένων, καθὼς καὶ οἱ περὶ τὰ δύω πλάγια τοῖχοι, ἀναγλύφων βεβαμμένων διὰ χρωμάτων ὡραίων· τέλος δὲ πάντων μετὰ πολλὰς ἄλλας αὐλὰς ἤρχοντο εἰς τὸ ἔσχατον τοῦ Ναοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ δύω γωνίαι ἐσχημάτιζον δύω παραδας ἢ Ναϊσκους μονολίθους, ἐμπεριέχοντας τὰ σύμβολα τῆς ψευδοθεότητος τῶν Αἰγυπτίων Ἴσιδος· ὁ Ναὸς αὐτὸς σώζεται μὲν εἰσέτι ὁλομελὴς, ἀλλὰ βεβλαμμένος τὰ μέγιστα.

Εἰς δὲ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Ναοὺς ἐν Φίλαις σώζονται εἰσέτι αἱ στοαὶ ἢ Πρόναοι, εἰς δὲ τὸν μικρότερον ἐκ τῶν τριῶν Ναὸν (τοῦ ὁποίου τὸ Προπύλαιον συνιστάμενον ἐκ δύω μόνον κιόνων, ὕψος ἔχει ποδῶν 15 καὶ πλάτος 8.), ἐπάνω τῆς Πύλης, ὁρᾶται ἡ ἑφεξῆς ἑλληνιστὶ ἐπιγραφή.

» Βασιλεὺς Πτολεμαῖος καὶ Βασίλισσα Κλεοπάτρα » ἡ ἀδελφὴ, καὶ Βασίλισσα Κλεοπάτρα ἡ γυνὴ, » Θεοὶ Εὐεργέται, Ἀφροδίτῃ ».

Κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπιγαφῆς ταύτης ὁ Πτολεμαῖος αὐτὸς εἶναι εὐεργέτης ὁ β', ὁ καὶ Φύσκων· ἀλλ' αὐτὴ μνημονεύει δύω Βασιλισσῶν ὑπὸ τῷ αὐτῷ ὀνόματι, τῆς μὲν μιᾶς ἀδελφῆς, τῆς δὲ ἄλλης

γυναικὸς τοῦ βασιλέως· ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη δεικνύει ὅτι ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως δὲν ἦτον γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ εἶχον ἀμφότεραι τίτλον βασιλισσῶν· ἡ δὲ τοιαύτη ἀπορία διαλύεται οὕτως.

Εὐεργέτης ὁ β' αὐτὸς, μετὰ θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλομήτορος ἔτη πρὸ Χριστοῦ 147, ἔφθασε δρομαίως ἀπὸ τῆς Λιβύης ὁπλησμένῃ χειρὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον· ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ καὶ χήρα τοῦ Φηλομήτορος Κλεοπάτρα, μὴ δυναμένη νὰ ἀντιπαραταχθῇ, παραχωρεῖ εἰς αὐτὸν τὸν θρόνον ἐπὶ συμφωνίᾳ, ὥςε νὰ λάβῃ αὐτὴν εἰς γυναῖκα· ἀλλὰ μετὰ ἕνα χρόνον τῆς νυμφεύσεως αὐτοῦ μετ' αὐτῆς καὶ μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτῷ υἱὸν, ἀποβάλλει αὐτὴν καὶ νυμφεύεται τὴν θυγατέρα αὐτῆς καὶ ἀνεψιὰν αὐτοῦ Κλεοπάτραν. ἰδοὺ λοιπὸν αἱ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν δύω Κλεοπάτραι. ἡ ἀποβεβλημένη αὐτὴ ἀδελφὴ μὴ ὑποφέρουσα τὴν τοιαύτην αἰσχύνην, διεγείρει τοὺς φιλοῦντας αὐτὴν Ἀλεξανδρεῖς κατὰ τοῦ Φύσκωνος, ἀποδιώκεται αὐτὸς τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ μένει αὐτὴ μόνη βασίλισσα. ἀλλὰ μὲ ὅλους αὐτῆς τοὺς τρόπους, μὴ δυναμένη νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀδελφὸν ἀπὸ τοῦ νὰ μὴν ἐπαναλάβῃ τὴν βασιλείαν, καταναγκάζεται νὰ ἀπομακρυνθῇ, καὶ νὰ ἀπέλθῃ πρὸς Δημήτριον βασιλέα τῆς Συρίας τὸν ἄνδρα τῆς δευτέρας θυγατρός της. ὁ δὲ Εὐεργέτης μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν

αὐτοῦ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, βλέπων ὅτι ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ εἶχεν ἰσχυρὰν φατρίαν, ἐστοχάσθη ὡς μόνον τρόπον τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ, νὰ εἰρηνεύσῃ μετ' αὐτῆς· γενομένης λοιπὸν τῆς διαλλαγῆς, ἐπανέκαμψεν αὐτὴ εἰς Αἴγυπτον πρὸς τὸν ἀδελφόν· μετὰ δὲ τὴν διαλλαγὴν ταύτην, ἐτάχθη τὸ ὄνομα αὐτῆς καὶ νὰ ἐκφωνῆται καὶ νὰ ἐπιγράφηται ὡς βασιλίσσης πρὸ τοῦ ὀνόματος τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

Ὁ Εὐεργέτης λυτρωθεὶς τῶν ἔσω καὶ ἔξω αὐτοῦ ἐχθρῶν, καὶ σεβαζόμενος, καθὼς καὶ ὁ Προκάτοχος αὐτοῦ καὶ ἀδελφός, τὴν τῶν Αἰγυπτίων θρησκείαν, κατὰ μίμησιν αὐτοῦ τοῦ Φιλομήτορος, τοῦ ἀνακαινίσαντος τὸν ἐν Ἀνταιοπόλει μέγιστον Ναὸν, ᾠκοδόμησε καὶ αὐτός, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 125, εἰς τὰς Φίλας, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Αἰγυπτίων, τὸν μικρὸν αὐτὸν Ναὸν, ἀφιερώσας αὐτὸν εἰς τὴν Ἀθῦρ, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐκάλλουν Ἀφροδίτην.

Περὶ ἑνὸς Ὀβελίσκου ἐν Φίλαις.

Ἄγγλος τις περιηγητὴς ὀνόματι Οὐὶνξ τῷ 1815 ἔτει, ἀνεκάλυψεν ἕνα Ὀβελίσκον ἐκ κοκκωτοῦ λίθου, κείμενον καὶ κεχωσμένον ὑπὸ τὴν ψάμμον ἔμπροσθεν τοῦ ῥηθέντος μεγάλου Προπυλαίου τοῦ Ναοῦ τῆς Ἴσιδος· ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς τοῦ στυλοπάτου τοῦ Ὀβελίσκου τούτου ἦτον καταγεγραμμένη μία ἀναφορὰ τῶν Ἱερέων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἴσιδος

πρὸς τὸν ῥηθέντα Πτολεμαῖον Εὐεργέτην τὸν Β'. ὁ χρόνος ταύτης τῆς ἀναφορᾶς συμπίπτει εἰς τὸ πρὸ Χριστοῦ 125 ἔτος, καθ' ὃν χρόνον ὁ Φύσκων αὐτὸς ᾠκοδόμησε τὸν ἐν Φίλαις προῤῥηθέντα μικρὸν Ναὸν, διότι καὶ εἰς ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν τῆς ἀναφορᾶς τῶν ἱερέων, ἀναφέρονται καὶ αἱ δύω ὡσαύτως Κλεοπάτραι· ἔχει δὲ ἡ ἐπιγραφὴ οὕτω.

«Βασιλεῖ Πτολεμαίῳ καὶ Βασιλίσσῃ Κλεοπάτρᾳ τῇ «ἀδελφῇ, καὶ Βασιλίσσῃ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ Θεοῖς « Εὐεργέταις χαίρειν· οἱ ἱερεῖς τῆς ἐν τῷ Ἀβάτῳ (1), » καὶ ἐν Φίλαις Ἴσιδος, Θεᾶς μεγίστης· ἐπεὶ οἱ παρε» πιδημοῦντες εἰς τὰς Φίλας στρατηγοὶ καὶ ἐπιστά» ται, καὶ Θηβάρχαι καὶ βασιλικοὶ Γραμματεῖς,

(1) Ἄβατον, αὐτὴ ἦτον μικροτάτη νῆσος πλησιεστάτη εἰς τὰς Φίλας, ἄβατος πᾶσι καὶ ἀπροσπέλαστος, κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος, εἰς τὴν ὁποίαν κατά τινα ἐρισμένον καιρὸν οἱ Ἱερεῖς διαβαίνοντες ἐναγίαζον καὶ κατέστερνον τὸν νομιζόμενον τάφον αὐτόθι τοῦ Ὀσίριδος, μὲ τὸ αὐτὸ φυτὸν τῆς μηθίδης, τὸ κατὰ τὸ μέγεθος ὑψηλότερον τῆς ἐλαίας, μὲ τὸ ὁποῖον περιεσκιάζετο ὁ τάφος· κατὰ δὲ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον Βιβλ'. Α', εἰς αὐτὸ τὸ νησίδιον οἱ Ἱερεῖς ἐδείκνυον τὸν τάφον τοῦ Ὀσίριδος κοινῇ τιμώμενον, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν 360 κρατῆρας, τοὺς ὁποίους οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι ἱερεῖς ἐγέμιζον γάλακτος, καὶ ἐθρήνουν, ἀνακαλούμενοι τὰ ὀνόματα τῶν Θεῶν Ὀσίριδος καὶ Ἴσιδος· οἱ δὲ κάτοικοι τῆς Θηβαΐδος ὡς μέγιστον ὅρκον ἐνόμιζον, ἐάν τις ἐξ αὐτῶν ἤθελεν ὀμόσῃ τὸν εἰς τὴν νῆσον ταύτην Ὄσιριν.

» καὶ ἐπιστάται Φυλακιτῶν (1), καὶ οἱ ἄλλοι
» πραγματικοὶ πάντες, καὶ αἱ ἀκολουθοῦσαι δυνά-
» μεις, καὶ ἡ λοιπὴ ὑπηρεσία (2), ἀναγκάζουσιν ἡ-
» μᾶς παρουσίας (3) αὐτοῖς ποιεῖσθαι οὐχ ἑκόντας·
» καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου συμβαίνει ἐλαττοῦσθαι τὸ
» ἱερὸν, καὶ κινδυνεύειν ἡμᾶς τοῦ μὴ ἔχειν τὰ νο-
» μιζόμενα πρὸς τὰς γινομένας ὑπέρ τε ὑμῶν καὶ
» τῶν τέκνων θυσίας καὶ σπονδάς· δεόμεθα ὑμῶν,
» θεῶν μεγίστων, ἐὰν φαίνηται, συντάξαι Νουμη-
» νίῳ τῷ Συγγενεῖ, καὶ ἐπιστολογράφῳ, γράψαι λό-
» χῳ τῷ Συγγενεῖ (4) καὶ στρατηγῷ τῆς Θηβαΐ-
» δος, μὴ παρενοχλεῖν ἡμᾶς πρὸς ταῦτα μηδ' ἄλλῳ
» μηδενὶ ἐπιτρέπειν τὸ αὐτὸ ποιεῖν, καὶ ἡμῖν δι-

(1) Ἐπιστάται Φυλακιτῶν, οἷον οἱ Φυλακῖται, οἱ ἐπιστάται τῶν στρατευμάτων, οἱ πρὸς φύλαξιν αὐτοῦ τοῦ μέρους μεταξὺ τῆς Παρεμβολῆς καὶ τῶν Φιλῶν τεταγμένοι ἐναντίον τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Νουβαίων· ἡ δὲ τοιαύτη στρατιωτικὴ φυλακὴ κατὰ τὸ μέρος αὐτὸ τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου ἦτον καθωρισμένη κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, καὶ ἐπὶ τῶν Ψαμμὼ Βασιλέων, καὶ ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, κατὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν εὑρεθεισῶν ἐπιγραφῶν, καὶ τέλος ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης κατὰ τὸν Στράβωνα βιβλ. ΙΖ'.

(2) Οὐ μόνον οἱ ἐπιστάται τῶν στρατευμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ στρατὸς (αἱ δυνάμεις), καὶ ὅλοι οἱ ἀκόλουθοι (ὑπηρεσία) τῶν ὀφφικιαλίων τῆς διοικήσεως ἐζήμιουν τὸν Ναὸν, διὸ καὶ ἡ κατακραυγὴ τῶν ἱερέων ἦτον δικαιοτάτη.

(3) Παρουσίας, τουτέστι συνεισφορὰς, πληρωμὰς, δόσεις.

(4) Συγγενεῖ· αὐτὸς ἦτον εἷς τίτλος ἔντιμος, διδόμενος τότε παρὰ τῶν Βασιλέων πρὸς τοὺς διαφέροντας ἀξιωματικοὺς αὐτῶν·

» δόναι τοὺς καθήκοντας περὶ τούτων χρηματι-
» σμοὺς (1) ἐν οἷς ἐπιχωρηγῆσαι ἡμῖν ἀναθῆναι σή-
» λην, ἐν ᾗ ἀναγράψωμεν τὴν γεγονείαν ἡμῖν ὑφ' ὑ-
» μῶν περὶ τούτων φιλανθρωπίαν, ἵνα ἡ ὑμετέρα
» χάρις ἀείμνηστος ὑπάρχῃ παρ' ἡμῖν εἰς τὸν ἅπαν-
» τα χρόνον. τούτου δὲ γενομένου, ἐσόμεθα καὶ ἐν
» τούτοις, καὶ τὸ Ἱερὸν τὸ τῆς Ἴσιδος εὐεργετημένοι,

Εὐτυχεῖτε.

Ἔνδειξις δὲ τοῦ ὅτι οἱ Ἱερεῖς τῆς Ἴσιδος ἔλαβον ὅσα ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου Εὐεργέτου,

τοῦτο δὲ τὸ ἔθος παρέλαβον καὶ οἱ Μακεδόνες τῆς Αἰγύπτου παρὰ τῶν Περσῶν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Δαρεῖος εἰς τὴν μάχην τῶν Ἀρβήλων κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶχε περὶ αὐτὸν κατὰ τὸν Διόδωρον, τὸν Ἀρριανὸν, καὶ τὸν Ἀθήναιον, ἓν δυνατώτατον σῶμα πολεμιστῶν, οἵτινες ἐκαλοῦντο Συγγενεῖς τοῦ Βασιλέως. Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος Κεφάλ. ΙΔ'. διηγεῖται τὴν συνομιλίαν Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεως μετὰ τριῶν αὐτοῦ σωματοφυλάκων, ὅς τις ὑπέσχετο εἰς ἐκεῖνον, ὅς τις ἐξ αὐτῶν τῶν τριῶν ἤθελε δώσῃ τὴν ἀληθεστέραν καὶ συνετωτέραν ἀπόκρισιν περὶ ὧν αὐτὸς ἔμελλε νὰ προτείνῃ, νικητήριον γέρας, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν τίτλον τοῦ Συγγενοῦς. ''καὶ Συγγενής μου κληθήσεται,, ὁ δὲ Ἀρριανὸς Κεφάλ. Ζ'. λέγει, ὅτι, ὅταν ὁ Καλλίνης στρατηγὸς τοῦ Ἱππικοῦ σώματος προσεκλαύθη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἐν ὀνόματι τῶν στρατιωτῶν του, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, ''ἀλλ' ὑμᾶς τε ξύμπαντας ἐμαυτῷ τίθεμαι Συγγενεῖς.,,

(1) Χρηματισμούς, δηλοῖ ἀπόρασιν τῆς ἐξουσίας, καὶ κατὰ τὸν Ἡσύχιον, χρηματισμὸς σημαίνει νομοθεσίαν, ἢ μᾶλλον νομοθέ-

πρόκειται ἡ ὕψωσις τοῦ Ὀβελίσκου τούτου ἔμπροσθεν τοῦ Προπυλαίου τοῦ Ναοῦ, καὶ ἡ διὰ τῆς τοιαύτης στηλογραφίας κοινοποίησις καὶ διακήρυξις τῆς ἀναφορᾶς. ὁ Εὐεργέτης ἐφάνη προστάτης τῆς θρησκείας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φιλομήτωρ· οἱ Πτολεμαῖοι σχεδὸν πάντες οὐδέποτε παρεῖδον ἢ ἐπελάθοντο τὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου παράδειγμα, ὅστις τοσοῦτον εὐστόχως ἐφεύρε τὸν τρόπον τῆς τῶν Αἰγυπτίων εὐχαρίστου ὑποταγῆς εἰς τὴν αὐτοῦ δυναστείαν, ὥστε ὡς πρῶτον αὐτοῦ ἔργον ἐνόμισεν ἐν Αἰγύπτῳ νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τὸν βοῦν Ἄπιν.

Ὁ ῥηθεὶς Ὀβελίσκος καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτοῦ πλευρᾶς εἶναι πλήρης Ἱερογλύφων. ἡ δὲ τούτων ἔννοια ἴσως δὲν διαλαμβάνει τὴν ῥηθεῖσαν Ἑλληνιστὶ ἀναφορὰν τῶν Ἱερέων, ἀλλὰ τὰς ἐκφράσεις τῆς εὐχαριστίας τῶν ἱερέων πρός τε τὴν Ἶσιν καὶ τὸν Πτολεμαῖον, ἕνεκα τῆς ἧς ἀπήλαυσαν χάριτος κατὰ τὴν ἱκεσίαν αὐτῶν.

Ὁ εὑρετὴς τοῦ Ὀβελίσκου τούτου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς μετεκόμισε τῷ 1816 ἔτει, καὶ τὸν Ὀβελίσκον καὶ τὸ αὐτοῦ ἐκ κοκκωτοῦ λίθου συλόπατον μετὰ κόπου καὶ καταβολῆς ἀδρᾶς εἰς Ἀγγλίαν.

τημα· ὅθεν οἱ καθήκοντες χρηματισμοὶ ἐννοοῦνται ἐνταῦθα, αἱ κατὰ τὸ ἔθος τότε τῆς Αἰγύπτου ἔγγραφοι τῆς ἐξουσίας ἀποφάσεις καὶ ἐπιταγαί, τὰς ὁποίας ὁ ἐπιστολογράφος κατ' ἐπιταγὴν ἔμελλε νὰ γράψῃ καὶ νὰ ᾖσῃ πρὸς τοὺς ἱερεῖς διὰ τὴν αὐτῶν ἀσφάλειαν.

Ἐπάνω τοῦ Προπύλου ἢ Προπυλαίου τοῦ μεγίσου ῥηθέντος Ναοῦ τῆς Ἴσιδος ὁρᾶται ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ αὐτη.

« Βασιλέως Πτολεμαίου, Θεοῦ, Φιλοπάτορος, Φι-
« λαδέλφου, καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων
« τὸ προσκύνημα τῇ Ἴσιδι κυρίᾳ ὃ ἔγραψε Λυσί-
« μαχος πάρεδρος· (ἔτος) Ιβ'. (κατὰ μῆνα) Με-
« σορί.

Κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἡ λέξις βασιλέως, ἀποδίδεται εἰς τὸ προσκύνημα, οἷον τοῦ βασιλέως τὸ προσκύνημα· καὶ ἐκ τούτου πληροφορούμεθα, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε τὸν ῥηθέντα Λυσίμαχον ἐπιτροπικῶς, διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς λατρείας αὐτοῦ εἰς τὴν Ἶσιν· ἀλλὰ ποῖος εἶναι ὁ Πτολεμαῖος αὐτός; ἆρα ὁ ἐκ τῶν Πτολεμαίων τέταρτος ὁ Φιλοπάτωρ; ἀλλ' αὐτὸς εἶχεν ἕνα μόνον υἱὸν Πτολεμαῖον τὸν ἐπιφανῆ, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ λέγει, καὶ τῶν τέκνων· ὅθεν κατὰ πάντα λόγον ἡ ἐποχὴ τοῦ ΙΒ'. ἔτους τῆς βασιλείας κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν, ἀνάγεται εἰς τὸν Πτολεμαῖον τὸν Αὐλητὴν, νόθον υἱὸν τοῦ δευτέρου Σωτῆρος· ὁ Αὐλητὴς αὐτὸς ἐβασίλευσεν ἀπὸ 81. μέχρι τοῦ 58. ἔτους πρὸ Χριστοῦ, ὁ δὲ δωδέκατος χρόνος τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καθ' ὃν κατεγράφη ἡ ἐπιγραφὴ, συμπίπτει τῷ 70. ἔτει πρὸ Χριστοῦ· μετὰ χρόνους δὲ 21 τῆς βασιλείας τούτου, τουτέστι πρὸ Χριστοῦ 58 ἔτη, οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἀπέβαλον αὐτὸν τοῦ Θρόνου, καὶ ἔκλεξαν

βασιλίσσεις αὐτῶν τὰς δύω αὐτοῦ θυγατέρας τὴν Βερινίκην, καὶ τὴν Περίκροτον ἐκείνην διὰ τοὺς ἔρωτας αὐτῆς, ὑστάτην Κλεοπάτραν, ἐξ ὧν ἡ μὲν νεωτέρα ἡ Κλεοπάτρα μόλις ἦτον ἐχρόνων δεκατεσσάρων, ἡ δὲ πρεσβυτέρα δεκαπέντε.

Μία ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐπάνω ἑνὸς τῶν ἐν Φίλαις δύω ἐκ κοκκωτοῦ λίθου Ὀβελίσκων, δι' ἑρυθρῶν στοιχείων καταγεγραμμένη, περιέχει τάδε.

Βασιλέως Πτολεμαίου, Θεοῦ, νέου Διονυσίου, Φιλοπάτορος καὶ Φιλαδέλφου καὶ τῶν τέκνων, τὸ προσκύνημα παρὰ τῇ κυρίᾳ Ἴσιδι καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς. Θεόδοτος Ἀγεσιφῶντος Ἀχαιὸς ἀπὸ Πατρῶν ἐποίησεν.

Ἡ μὲν πρώτη ῥηθεῖσα ἐπιγραφὴ ἀποδίδωσιν εἰς τὸν Αὐλητὴν δύω ἐπωνυμίας, Φιλομήτορα, καὶ Φιλάδελφον, ἡ δὲ δευτέρα καὶ τρίτον ἐπίθετον, Νέον Διονύσιον· ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη δεικνύει, ὅτι μετὰ δύω ἐπιθέτων ἐπωνομάσθη καθ' ὃν χρόνον ἀνηγορεύθη βασιλεὺς, τὸν δὲ τίτλον Νέος Διονύσιος, ἣ Βάκχος ἔλαβε μετὰ ταῦτα, ὃν τρόπον καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ θυγάτηρ Κλεοπάτρα κατὰ τὸν δέκατον καὶ ἕκτον χρόνον τῆς βασιλείας αὐτῆς ἐπωνομάσθη Νέα Ἶσις· ἔτι δὲ εἰς μὲν τὴν πρώτην ἐπιγραφὴν γίνεται μνεία τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, εἰς δὲ τὴν δευτέραν μόνα τὰ τέκνα· δεῖγμα δὲ τοῦτο, ὅτι ὅτε ἡ δευτέρα ἐπιγραφὴ ἐγράφη, ὁ Αὐλητὴς ἦ-

τον χηρεύων· ἡ δὲ ἱστορία παρεσιώπησε τὸ ὄνομα τῆς βασιλίσσης γυναικὸς αὐτοῦ· αὐτὸς ἔμελλε νὰ λάβῃ καὶ δευτέραν γυναῖκα, κατὰ τὸν Ἀππιανὸν ἐν τῷ περὶ πολέμων τοῦ Μιθριδάτου, τὴν θυγατέρα τοῦ Μιθριδάτου αὐτοῦ τοῦ Εὐπάτορος, ὡσαύτως καὶ ὁ ἕτερος ἀδελφὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος Βασιλεὺς τῆς Κύπρου τὴν ἄλλην θυγατέρα τοῦ Μιθριδάτου, καὶ μάλιστα ἦσαν καὶ ἐνεγγυημέναι μετὰ τῶν Πτολεμαίων· ἀλλὰ, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 63, ὁ τοῦ Μιθριδάτου θάνατος διέλυσε καὶ τὸ συνοικέσιον αὐτὸ, καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ κεκρυμμένην συμμαχίαν τῶν δύω αὐτῶν Πτολεμαίων κατὰ τῶν ἀσπόνδων τοῦ Μιθριδάτου ἐχθρῶν Ῥωμαίων.

Ὁ πρῶτος Πυλὼν τοῦ μεγάλου Ναοῦ τῆς Ἴσιδος κατεσκευάσθη παρὰ τοῦ Φιλομήτορος, ἀντὶ τοῦ προϋπάρχοντος αὐτόσε ἑτέρου ἀρχαιοτέρου, ἐγερθέντος παρὰ τοῦ ὑστάτου δυστυχοῦς Φαραὼ Νεκτανέβου, τοῦ ἐκβληθέντος ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐφόδου εἰς Αἴγυπτον τῶν Περσῶν· ὁ δὲ Πρόναος ἀνηγέρθη παρὰ Εὐεργέτου τοῦ δευτέρου· τὰ δὲ ἀνάγλυφα τοῦ Προπυλαίου, ἐγένοντο κατὰ διαφόρους καιρούς· τινὰ μὲν τούτων μετὰ τὸν Πτολεμαῖον Ἀλέξανδρον τὸν πρῶτον, υἱὸν Εὐεργέτου τοῦ Β', καὶ ἀδελφὸν σωτῆρος τοῦ Β', τουτέστι πρὸ Χριστοῦ 107 καὶ 89 ἔτη, ἄλλα δὲ πρὸ τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ Αὐλητοῦ 70 χρόνους πρὸ Χριστοῦ, καὶ τὰ λοιπὰ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης Αὐγούστου καὶ

Τιβερίου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβάφησαν πάντα ταῦτα τὰ ἀνάγλυφα μετὰ διαφόρων χρωμάτων, τῶν ὁποίων ὑφίστανται εἰσέτι ἐγκαταλείμματα. Πλησίον τῶν Φιλῶν εἶναι καὶ ἕτερον Νησίδιον καλούμενον τὴν σήμερον μὲν Πεχιγὲ, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ σωζομένας ἐπιγραφὰς δὶ Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν σημείων, ὠνομάζετο Σνέμ· τὸ νησίδιον αὐτὸ ἐτιμᾶτο ὡσαύτως ὑπὸ τῶν δεισιδαιμόνων Αἰγυπτίων ὡς προσκύνημα, καὶ ἔτρεχον παντα-χόθεν τῆς Αἰγύπτου εἰς αὐτὸ οἱ προσκυνηταί· ὁ ἐν-ταῦθα Ναὸς ἦτον ἀφιερωμένος εἰς τον Κνούφην καὶ εἰς τὴν Ἀθὼρ, καὶ ἀνηγέρθη προηγουμένως παρὰ τοῦ Φαραὼ Ἀμενόφιος τοῦ Β'. εἰς τὰ τούτου ἐρεί-πια κεῖνται καὶ τὰ λείψανα ἑνὸς ἀνδριάντος κο-λοσσώδους τοῦ ῥηθέντος Φαραώ· καθ' ὅλους τοὺς βράχους αὐτόσε, τοὺς συνισταμένους ἀπὸ τὸν πλέον ὡραῖον κοκκωτὸν (Γρανίτην) λίθον, θεωροῦνται κα-ταγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων προσκυ-νητῶν, καὶ μεταξὺ τούτων, μεγάλων ἀνδρῶν καὶ Βασιλέων.

Ἐκ τῶν πολλῶν τούτων ἀρχαιοτήτων συνεικά-ζεται. ὁποῖον σέβας προσέφερον οἱ Αἰγύπτιοι, ὡ-σαύτως καὶ τὴν ἣν εἶχον ὑπόληψιν, κολακεύοντες τὰς προλήψεις, καὶ οἱ Πτολεμαῖοι, καὶ ἐν ὑστέροις οἱ τῆς ἀρχαίας Ῥώμης Αὐτοκράτορες, πρὸς τὴν μικρὰν ταύτην Νῆσον τῶν Φιλῶν (1), τῆς ὁποίας

(1) Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστιανὸς κατὰ τὸ 530 ἔτος, καθ' ὃν χρό-νον ἐπέφερε τὴν ὑστάτην πληγὴν εἰς τὴν διαρκοῦσαν εἰσέτι εἰ-

το ὄνομα γράφεται διαφόρως· ὁ μὲν Στράβων κα-λεῖ αὐτὴν Φύλας, ὁ δὲ Πλούταρχος Φίλαι, Στέφα-νος ὁ Βυζάντιος Φίλαν, καὶ εἰς τὴν σημείωσιν τῶν ἀξιωμάτων τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας Φιλίς· ἡ δὲ διαφορὰ αὐτὴ τῆς ὀρθογραφίας δεικνύει, ὅτι τὸ ὄνομα δὲν εἶναι Ἑλληνικόν. Ὁ Γεώργιος Ζοέγα παράγει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ῥήματος Φέλχ ἢ Φόλχ, δηλοῦντος προσβάλλειν, διὰ τὴν κατὰ τῶν βράχων τῆς νήσου ταύτης προσβολὴν δῆθεν τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου· ἀλλὰ κατὰ τὴν περιγρα-φὴν τῆς θέσεως ἤδη τῶν Φιλῶν, δὲν φαίνεται ἡ τοῦ ποταμοῦ κατ' αὐτῆς προσβολὴ μεγάλη, καὶ πιθα-νόν, οἱ Αἰγύπτιοι ὠνόμασαν αὐτὴν οὕτω διὰ τὴν ἐγγύτητα τῆς νήσου εἰς τὸν καταράκτην· τὸ δὲ ἀληθὲς Αἰγυπτιακὸν ὄνομα ταύτης κατὰ τὰς τῶν Κοπτῶν βίβλους, εἶναι Πελὰκ, ἢ Πιλὰκ, καὶ δη-λοῖ ὅριον, ἢ τόπον ἀφεστηκότα· καὶ τοιαύτη ἦτον ἡ τῆς νήσου ταύτης θέσις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Αἰγυ-

δωλολατρείαν, ἐξόντωσε διὰ τοῦ ἐπισήμου ἐκείνου Ναρσῆ τοῦ Περσαρμενίου, ἀρχιστρατηγοῦντος τῷ τότε ἐπὶ τὰ ὅρια τῆς Αἰ-γύπτου καὶ Αἰθιοπίας, καὶ τὴν εἰς τὴν νῆσον ταύτην τῶν Φιλῶν ἐμφωλεύσασαν μᾶλλον μετ' ἐπιμονῆς μεγάλης δεισιδαιμονίαν· ἀ-πηγόρευσε σφοδρῶς, τῇ προσταγῇ τοῦ Αὐτοκράτορος, τὴν εἰς τὸν Ναὸν αὐτὸν τῆς Ἴσιδος εἴσοδον τοῦ λοιποῦ· κατέῤῥιψε μέρος τοῦ Ναοῦ, ἐφυλάκωσε τοὺς ἀντισταμένους καὶ ἀντιλέγοντας Ἱερεῖς, καὶ ἀπέπεμψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ εἴδωλον τῆς τε Ἴσιδος καὶ τῶν ἄλλων ψευδοθεοτήτων τῆς νήσου ταύτης, ὅπου ἡ εἰδωλο-μανία, ὡς εἰς ἀπρόσιτον τόπον εἶχεν εἰσέτι τὸ καταφύγιόν της.

πτίων· οἱ Ἄραβες τανῦν καλοῦσιν αὐτὴν Δζεζιρὲτ-ἐλ-Πιρπὲ, τουτέστι νῆσον τοῦ Ναοῦ, διότι Πιρπὲ κατὰ τὴν τῶν ἀρχαίων Θηβαίων διάλεκτον δηλοῖ ναὸν, καὶ ἐκ τούτου παρέλαβον τὴν λέξιν καὶ οἱ Ἄραβες.

Σήτις Νῆσος πλησίον τοῦ Καταράκτου.

Γερμανός τις τῷ 1817 ἔτει καθιστορῶν τὰς τῆς Αἰγύπτου ἀρχαιότητας, ἀνεκάλυψεν εἰς μίαν σμικροτάτην Νῆσον πλησίον τοῦ καταράκτου τὰ ἐρείπια ἑνὸς κατεδαφισθέντος Ναοῦ, ἅτινα μόλις ἐφαίνοντο ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· μεταξὺ δὲ τῶν λειψάνων τῆς στοᾶς τοῦ Ναοῦ εὗρεν ἕνα λίθον Θηβαϊκὸν μελανοειδοῦς χρώματος τριῶν ποδῶν καὶ ἑπτὰ δακτύλων ἔχοντα ὕψος, ἑνὸς ποδὸς καὶ δέκα δακτύλων εὖρος, καὶ πέντε δακτύλων καὶ ἡμίσεως βάθος, ἐπὶ τὸν ὁποῖον ἦτον γεγλυμμένη μία Ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ, διαλαμβάνουσα ὅτι οἵτε βασιλικοὶ τῶν στρατευμάτων καὶ ἄλλων ὑπουργιῶν ἄνδρες ἐπὶ Εὐεργέτου τοῦ Β΄, κατέβαλον ἐκ συνεισφορᾶς αὐτῶν τὰ πρὸς τὰς θυσίας καὶ σπονδὰς τῶν ἐπιτοπίων θεοτήτων ἀναγκαῖα χρήματα· τὸ μνημεῖον αὐτὸ εἶναι ἀξιοπερίεργον, ὡς ἐμπεριέχον ἰδικάς τινας νεωτέρας ἀνακαλύψεις, καὶ πρὸ πάντων τὴν ἐπισημοτέραν πληροφορίαν περὶ τῶν ἀναφερομένων ὀνομάτων τῶν ἐπιτοπίων Θεοτήτων, συνωνυμουμένων μετὰ τῶν Θεῶν τῶν Ἑλλήνων· ἔχει δὲ ἡ ἐπιγραφὴ οὕτως.

» Ὑπὲρ Βασιλέως Πτολεμαίου καὶ Βασιλίσ-
» σης Κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς, Θεῶν
» Εὐεργετῶν καὶ τῶν τέκνων. Ἡρωτδης Δη-
» μοφῶντος Βερνικεὺς, ὁ ἀρχισωματοφύ-
» λαξ καὶ στρατηγὸς, καὶ οἱ Συνάγοντες ἐν
» Σήτει τῇ τοῦ Διονύσου Νήσῳ Βασιλισταὶ, ὧν
» τὰ ὀνόματα ὑπόκειται, Χνούβει (1) τῷ
» καὶ Ἄμμωνι, Σάτει τῇ καὶ Ἥρᾳ, Ἀνούκει
» τῇ καὶ Ἑστίᾳ, Πετεμπαμέντει τῷ καὶ
» Διονύσῳ, Πετενσήτει τῷ καὶ Κρόνῳ, Πε-
» τενσήνει τῷ καὶ Ἑρμεῖ (2), Θεοῖς μεγά-
» λοις, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐπὶ τοῦ Καταρά-
» κτου δαίμοσι, τὴν στήλην, καὶ τὰς πρὸς

(1) Χνούφις, ἢ Χνούβις ἐπίσης ὠνομάζετο ὁ Ζεὺς αὐτὸς καὶ Ἄμμων, ὁ ὑπὸ τὸ σχῆμα ποτὲ μὲν κερατοφόρου Κριοῦ, ποτὲ δὲ ὄφεως γλυφόμενος ἢ ἱστορούμενος.

(2) Τὰ τρία ὀνόματα ταῦτα Πετεμπαμέντις, Πετενσήτις καὶ Πετενσήνις, πιθανὸν, ὅτι εἶναι ἐπίθετα μᾶλλον αὐτῶν τῶν Θεοτήτων, ἢ ὀνόματα αὐτῶν κύρια, ὁ Κνούφις καὶ ὁ Ἑρμῆς ἐλατρεύοντο ἰδιαιτέρως εἰς τὰ ὅρια τῆς Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας· καὶ ἡ κυριωτέρα Θεότης τῆς κατὰ τὴν Νουβίην πόλεως Δὰκ-Κὲχ, ἥτις ἦτον ἡ πάλαι ψέλχη, κειμένης ἀνωτέρω τῆς Συήνης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀφίσταται εἴκοσι ὥρας, ἦτον ὁ Ἑρμῆς, Πυτνώβις, ἢ Παϊτνούφις καλούμενος ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων· καὶ δῆλον τοῦτο ἀπὸ τὰς ἐφεξῆς δύω ἐπιγραφὰς, τὰς εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ εἰς Δὰκ-Κὲχ Ναοῦ ὁρωμένας.

» θυσίας καὶ σπονδὰς τὰς ἐσομένας ἐν τῇ
» Συνόδῳ, κατὰ τὰς πρώτας ἐννίτας τοῦ
» μηνὸς ἑκάστου εἰσενηνεγμένα χρήματα,
» ἐπὶ Παπίου τοῦ Ἀμμωνίου προστάτου, καὶ
» Διονυσίου τοῦ Ἀπολλωνίου ἱερέως τῆς Συνόδου.
» Ἡρωΐδης Δημοφῶντος, Σεραπίων Ἀμμωνίου,
» Ἀμμώνιος Ἀπολλωνίου, Ἑρμίας Ἀμμωνίου,
» Ἀσκληπιάδης Πτολεμαίου. Ξενιάδης Σωκράτους.
» Παπίας Ἀμμωνίου.
» Διονύσιος Ἀπολλωνίου, Διονύσιος Ἀμμωνίου,
» Ἁρμόδιος Βασιλείου Νησιώτης.
» Φιλάμμων Φιλάμμονος·
» Ἀμμώνιος Ἀπολλωνίου.
» Πετεαιόησις Φανούφιος. Διονύσιος Ἀπολλωνίου.
» Δωρίων Ἀπολλωνίου.
» Ψένχνουβις Πελλίου. Ἀσκληπιάδης Διονυσίου.
» Πανίσκος Κεφαλῶνος, Διονύσιος Σωκράτους,
» Εὐμενὴς Διονυσίου.

» Θεῷ μεγίστῳ Ἑμεῖ Πυτνούβιδι, Αἰγύπτου συνορίην καὶ Αἰ-
» θιόπων μετέχοντι· τὴν περὶ τὸν Ναὸν χρύσωσιν ἐποίησεν ἱερεὺς
» ἀνὴρ μομεμημένος Ἀκύλας Σατουρνεῖνος Οὐετρανός, εὐξάμενος
» ῥῶσιν καὶ τέκνοις καὶ γαμετῇ.

» Τὸ προσκύνημα Πετόησις ἱερουργὸς ποιῶ παρὰ τῷ κυρίῳ Παῦ-
τνουφι. Ἐκ δὲ τούτων τῶν δύω ἐπιγραφῶν βεβαιοῦται, ὅτι ὁ Ἑρ-
μῆς παρ' Αἰγυπτίοις ὠνομάζετο οὕτω· τὸ δὲ Πετενσήνις κατὰ
τὴν ἐπιγραφήν, εἶναι ἓν ἐπίθετον, καὶ οὐχὶ τὸ καθ' αὐτὸ Αἰγυ-
πτιακὸν ὄνομα τοῦ Ἑρμοῦ.

» Ψενόηρις Πετήσιος. Ἀπολλώνιος Ἰτάκου.
» Πρώταρχος Πρωτάρχου. Πελλίας Ζμενιχνούβιος.
» Σεραπίων Ἀπολλωνίου.
» Διονύσιος Κεφαλωνος.
» Παχνότης Τοτέους.
» Πελλίας Πελλίου.

Ὁ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην Πτολεμαῖος εἶναι Εὐεργέτης ὁ β'· ἡ δὲ βασίλισσα Κλεοπάτρα καὶ ἀδελφὴ, εἶναι ἡ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Φιλομήτορος θυγάτηρ, καὶ τοῦ Εὐεργέτου ἀνεψιά· καὶ εἰς μὲν τὴν ἐν Φίλαις ἐπιγραφὴν μνημονεύονται, ὡς προεῤῥέθη, δύω Κλεοπάτραι, ὧν ἡ μία ἦτον ἡ πρώτη αὐτοῦ γυνὴ καὶ ἀδελφὴ, ἡ δὲ ἄλλη ἀνεψιὰ καὶ δευτέρα αὐτοῦ γυναῖκα· καὶ ἐπειδὴ εἰς ταύτην τὴν ἐν Σήτει τῇ νήσῳ ἐπιγραφὴν λέγεται τὸ, καὶ τῶν τέκνων, καὶ οὐδὲ μνεία γίνεται τῆς πρώτης γυναικὸς Κλεοπάτρας, συνάγεται ἐκ τούτου ὅτι, αὐτὴ μὲν ἀπέθανεν, ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς εἶναι ἡ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην Βασίλισσα Κλεοπάτρα, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Εὐεργέτης ἐγέννησεν ἓξ τέκνα, δύω υἱοὺς καὶ τέσσαρας θυγατέρας· ὁ δὲ χρόνος ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς συμπίπτει τῷ 117 ἔτει πρὸ Χριστοῦ, πρότινων χρόνων τοῦ θανάτου τοῦ Εὐεργέτου. (1)

---

(1) Ἐρέσσεως ἔργον ἦτον τὸ νὰ φλαχθῇ ἡ σειρὰ καὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς ἱστορίας τῶν Πτολεμαίων αὐτῶν κατὰ τὰς ἐποχὰς τῶν χρόνων καθ' οὓς ἐβασίλευσαν· ἀλλ' ἡ ἀπὸ τῆς ἀνωτέρας

Οἱ δὲ κατὰ τὰς ἀνωτέρω ὑπογραφὰς, οἵτε βασιλισταὶ, ἢ μᾶλλον βασιλικοὶ ὀφφικιάλιοι, καὶ οἱ ἄλλοι ξένοι καὶ ἐντόπιοι, οἱ καταβαλόντες ἐκ συνεισφορᾶς τὰ χρήματα, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ Σήτει ταύτῃ τῇ νήσῳ τοῦ Διονύσου ἢ Βάκχου εὑρέθη ἡ ἐπιγραφὴ, ἔπεται, ὅτι εἰς αὐτὴν συνήχθησαν, καὶ ἐψηφίσαντο τὸν κοινὸν ἔρανον, καὶ εἰς αὐτὴν ἀνέστησαν τὴν στήλην, καὶ ἀνέθεντο ταύτην εἰς τὰς ψευδοθεότητας, τὰς ὁποίας εἰς αὐτὸ τὸ Νησίδιον ἐλάτρευον.

Σήτις δὲ, ἡ Σέτις, εἶναι ὄνομα Αἰγυπτιακὸν, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ὀνόματος τῆς Θεότητος Πετενσήτις τοῦτο δῆλον, καὶ σημαίνει ἴσως ἡ Νῆσον Διονύσου, ἡ καταράκτην.

Ἐλεφαντίνη -Τζεζιρὲτ-Ἰλ-Σὰγ τανῦν.

Τῆς νήσου ταύτης, τὸ μὲν μῆκος εἶναι 700. ὀργυιῶν, τὸ δὲ πλάτος 200. τῆς δὲ κυρίως Πόλεως Ἐλεφαντίνης, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἡ νῆσος ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν, ἡ περίμετρος ἐκτείνεται ἕως 400 σχεδὸν ὀργυιῶν· εἰς αὐτὴν θεωροῦνται εἰσέτι, τρεῖς μικροὶ ναοὶ στηριζόμενοι ἐπὶ ἀψίδων καὶ κιόνων, ἐξ

Αἰγύπτου καὶ τῶν Καταρακτῶν ἐκ Μεσημβρίας κατὰ γραμμὴν εὐθεῖαν πρὸς Ἄρκτον μέχρι θαλάσσης διαδιζουσα περιγραφὴ αὕτη τῶν πόλεων τῆς Αἰγύπτου, διακωλύει καὶ δὲν ἐπιτρέπει τὸ νὰ ὑπερπηδήσῃ τις τὰς Πόλεις, διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν πρακτικῶν τῶν Πτολεμαίων τούτων κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς ἱστορίαν.

ὧν ὁ εὐρυχωρότερος κατὰ τὸν Στράβωνα, ἀνέκειτο εἰς τὸν Κνὶφ, Κνὲφ, ἢ Κνούφιν τὸν καὶ Ἄμμωνα, τὸν ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἐλάτρευον οἱ κάτοικοι τῆς Θηβαΐδος, ὡς ἀγαθοδαίμονα, ὑπὸ μὲν τὸ ἔμβλημα ὄφεως κυκλικὸν σχῆμα ἔχοντος, ὡς Κνούφιν, ὑπὸ δὲ τὸ τοῦ Κριομόρφου, ὡς Ἄμμωνα. οἱ δύω περὶ τὴν κυριωτέραν πύλην τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἄμμωνος κοκκωτοὶ λίθοι, ἵστανται εἰσέτι καταγεγραμμένοι μὲ συμβολικὰ ἀνάγλυφα καὶ ἱερογλυφικὰ, καὶ καθ' ὅλον τὸν Ναὸν τὰ ἀνάγλυφα παριστῶσι τὸν Ἄμμωνα ὑπὸ τὸ σχῆμα Κριοῦ κερατοφόρου (1). εἰς ἓν μέρος τοῦ Ναοῦ θεωρεῖται ἡ αὐτὴ θεότης ἔνδον ἑνὸς Ναΐσκου, ὡς ἐν θαλάμῳ· ἡ δὲ ἔννοια τοῦ τοιούτου ἀναγλύφου ἀναφέρεται ἀναμφιβόλως εἰς τὴν τελετὴν ἐκείνην τὴν περιγραφομένην παρὰ τοῦ Διοδώρου εἰς τὸ τέλος τοῦ πρώτου αὐτοῦ βιβλίου, εἰς τὴν ὁποίαν κατ' ἔτος πανήγυριν οἱ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων μετέφερον τὸν Ναΐσκον, ἢ θάλαμον αὐτὸν τοῦ Διός, ἢ Ἄμμωνος διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν περαίαν τῆς Λιβύης, καὶ μετά τινας ἡμέρας ἐπέστρεφον αὐτὸν πάλιν εἰς τὸν κατὰ τὴν Ἐλαφατίνην Ναὸν, δεικνύοντες δὲ αὐ-

(1) Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου Εὐαγγελ. Προπαρασκ. βιβλ. Γ'. λέγει. "Κατὰ δὲ τὴν Ἐλεφαντίνην Πόλιν τετίμηται ἄγαλμα, πεπλασμένον μὲν, ἀλλ' ἀνδρίκελον καὶ καθήμενον, κυανοῦν τε τὴν χροιὰν, κεφαλὴν δὲ Κριοῦ κεκτημένον, καὶ βασίλειον, κέρατα τράγεια ἔχον, οἷς ἕπεστι κύκλος δυσκοειδής."

τοῦ, τὴν θεότητα ὡς ἐρχομένην κατὰ πᾶν ἔτος νεωστὶ δῆθεν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας.

Εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἔνδον ἑνὸς ἐπίτηδες κατασκευασμένου φρέατος ἀρχαιόθεν, ἐπάνω τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἵσταται εἰσέτι τὸ Νειλομέτριον μονόλιθον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁρῶνται σεσημειωμέναι κατὰ γραμμὰς αἱ μέγισται, μεσαίαι καὶ ἐλάχισται ἀναβάσεις τοῦ Νείλου· ὅταν δὲ ἔφθανον εἰς 24 πήχεις (1) αὐταὶ, τότε τὸ μέτρον τῆς ἀναβάσεως ἐλογίζετο πλῆρες, καὶ πᾶσα ἡ Αἴγυπτος πλουσίως ἐκαρποφόρει· ἀλλ' ὅταν ἐξ ἐναντίας, ἢ ὑπέρκειτο ἡ ἐτήσιος ἀνάβασις τῶν 24 πήχεων, ἢ ἦττον συνέβαινε τῶν 18 πήχεων, ἡ τοιαύτη ἀνάβασις ἐπέφερεν ἀφορίαν καὶ ζημίαν μεγάλην. ἐπὶ τοῦ τοίχους τοῦ φρέατος τούτου ἀρχαίαι τινες τετριμμέναι ὑπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου ἐπιγραφαὶ διασώζονται εἰσέτι, ὡς ὑπομνήματα τῶν τελείων ἀναβάσεων. μεταξὺ δὲ τούτων ὁρᾶται ἡ ἀμέσως ἄνωθεν τῶν 24 πήχεων καταγεγραμμένη ἐφεξῆς ἐπιγραφή.

» Ἥδε ἡ τοῦ Νείλου ἀνάβασις ἔτει ... Λουκίνου.
» Σεπτιμίου Σεουήρου, Εὐσεβοῦς, Περτίνακος, Σε-
» βαστοῦ τοῦ κυρίου. ἐπὶ Οὐλπίου Πριμιανοῦ τοῦ
» λαμπροτάτου Ἡγεμόνος. πήχεις ΚΔ, παλαιστοὶ
» Δ, δάκτυλοι. ...

(1) Πῆχυς ἐνταῦθα ἐννοεῖται ἡ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος μέχρι δακτύλων ἔκτασις.

Εἰς τὴν νῆσον ταύτην φαίνονται λατομεῖα λίθου κοκκωτοῦ ἢ σπυρίτου· τὸ ταύτης Αἰγυπτιακὸν ὄνομα εἶναι ἄγνωστον, καλεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Ἀράβων τανῦν Ἰζεζιρὲτ- Ἰλ-Σὰγ, τουτέστι νῆσος διηνθισμένη, καὶ κεῖται ἀπέναντι τῆς Συήνης.

Πρὸ τῆς περιγραφῆς τῆς Συήνης, δέον νὰ μὴ σιωπηθῶσι καὶ αἱ κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου ἐφεξῆς ἀρχαιότητες· ἔνδεκα ὥρας ἄνωθεν τῆς Συήνης πρὸς Μεσημβρίαν, εἰς τὸ μέρος τὸ καλούμενον παρὰ τῶν Ἀράβων Γάρδας ἢ Καρτάσι, φαίνονται λατομεῖα μεγάλα ἀπό τε τῶν πολλῶν ὀρυγμάτων καὶ τῶν ἐναπολειφθέντων ἔργων· εἰς μίαν δὲ ἀπότομον πέτραν λελατομημένην ὁρᾶται ἓν σπήλαιον ὀρυκτόν, τοῦ ὁποίου εἶναι κατασκευασμένη ἡ πύλη κατὰ τὸν Αἰγυπτιακὸν τρόπον· περὶ δὲ ταύτην ἐπάνω τοῦ τοίχου θεωροῦνται Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ περὶ τὰς ἑκατόν, χαραχθεῖσαι παρὰ τῶν ἐλθόντων εἰς προσκύνησιν τῆς ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ λατρευομένης Ἴσιδος· ἐκ δὲ τούτων σημειοῦται μόνον ἡ ἐφεξῆς καὶ ὁμοία σχεδὸν μὲ τὰς λοιπάς.

» Τὸ προσκύνημα Αὐρηλίου Σωτῆρος τοῦ καὶ Ἰούδου,
» εὐεργετηθεὶς ὑπὸ τῆς κυρίας μυριωνύμου Ἴσιδος
» Θεᾶς μεγίστης, καὶ ἱερεὺς Τόμου· ἔτους ΚΒ ...
» Φαρμουθὶ ΙΓ. ἐπ' ἀγαθῷ.

Τόμου, ἐνταῦθα ὁ γράψας τὴν ἐπιγραφὴν ἐννοεῖ τὸν τόπον ὅλον τῶν λιθοτομίων, ὅς τις κατὰ τὴν

σημασίαν τοῦ πράγματος ὠνομάζετο Τόμος ἀπὸ τῆς τομῆς τῶν λίθων· τὸ δὲ ἔτος ΚΒ, εἶναι τὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀδριανοῦ, τὸ ὁποῖον συμπίπτει τῷ 133 ἔτει μετὰ Χριστὸν κατὰ Ἀπρίλλιον.

Συήνη-Σουὰν-Ἀσουὰν τανῦν.

Συήνη Πόλις ποτὲ ἐπὶ τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου κειμένη, καὶ ὑστάτη τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν ὁρίων, τὴν ὁποίαν ἀναφέρων ὁ Στέφανος ὁ Βιζάντιος λέγει· «Συήνη, Πόλις Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας ἐπὶ τῷ Νείλῳ» καὶ εἰς τῆς ὁποίας τὴν πρὸ ποδῶν ἑνὸς βουνοῦ θέσιν κεῖται τανῦν ἡ κώμη Ἀσουὰν. αὐτὴ ἐμπεριεῖχε πολλὰς οἰκοδομὰς καὶ Ναοὺς εὐρυχώρους μετὰ μεγαλοπρεπῶν Προπυλαίων τῶν ὁποίων οὐδὲ ἴχνος παρέμεινεν, ἀλλὰ πάντα κατεσκάφησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. κεῖται ἡ Συήνη κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ὑπὸ τὴν 24 μοίραν 5 λεπτὰ καὶ 23 ὑπόλεπτα τοῦ Γεωγραφικοῦ πλάτους, καὶ εἶναι γνώμων τῶν θερινῶν τροπῶν τοῦ Ἡλίου, καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς διέρχεται τότε τὸ κατὰ κορυφὴν σημεῖον, τὰ σώματα γίνονται ἄσκια περὶ Μεσημβρίαν, καθὼς καὶ τὸ βάθος τῶν εἰς τὴν πόλιν ταύτην φρεάτων φωτίζεται κατὰ κάθετον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ μέσην ἡμέραν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

Περιξ τῆς Συήνης ἦσαν τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα

Λατομεῖα τοῦ σπυρίτου ἢ κοκκωτοῦ (Γρανίτου) λίθου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα οἱ Αἰγύπτιοι ἔκοπτον τοὺς πλέον μεγάλους Ὀβελίσκους, καὶ τὰ λοιπὰ τεράστια σώματα τῶν μονολίθων. μεταξὺ δὲ τῶν αὐτόθι ἐγκαταλειμμάτων θεωρεῖται εἷς ὁλόκληρος Ὀβελίσκος μῆκος ἔχων ὑπὲρ τοὺς 55 πόδας, καὶ προσκείμενος ἀτελὴς εἰς τὴν ριζιμαίαν φυσικὴν εἰσέτι αὐτοῦ πέτραν, μαρτυρεῖ τὰς δυνάμεις καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῶν Αἰγυπτίων· ἀπὸ δὲ ταῦτα τὰ λατομεῖα ἐκόπη ὁλομελὴς καὶ ὁ εἰς τὰς Δυτικὰς Θήβας ὑψωθεὶς θαυμάσιος ἐκεῖνος Κολοσσὸς μᾶλλον ἢ ἀνδριὰς τοῦ βασιλέως Ὀσυμανδίου τοῦ κυρίως εἰπεῖν Ἀμενὼφ τοῦ Γ'.

Τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τῆς Πόλεως ταύτης ἦτον Σουὰν, οἱ δὲ Ἄραβες προσέθηκαν εἰς τὸ σύμφωνον Σ, τὸ ψηφίον αὐτῶν ἀλίφ, καὶ προφέρουσι τὴν λέξιν Ἀσουάν.

Ὄμβος-Ἄμβο-Κόουμ ὄμπου τανῦν.

Μετὰ τοὺς βράχους τῆς Συήνης, εἰς τοὺς καταπλέοντας τὸν ποταμὸν, ὀκτὼ ὥρας μακρὰν τῆς Συήνης κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου δεξιόθεν, κεῖται ἡ Ὄμβος, πρωτεύουσα καὶ ἐπίσημος ποτὲ Πόλις καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων εἰσέτι τῆς Ῥώμης, τοῦ Νομοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον συμπεριλαμβάνετο καὶ ἡ Συήνη· τῆς Ὄμβου ταύτης

τὰ ἐρείπια μαρτυροῦσι τὴν τῶν οἰκοδομῶν αὐτῆς μεγαλοπρέπειαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν ἱδρυμένοι δύω Ναοί, ἐκ τούτων ὁ πρὸς τὸν Ποταμὸν νεύων Ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἔχει μὲν μῆκος 185 ποδῶν, πλάτος δὲ 114. ὁ πρῶτος Πρόναος, ἢ Προπύλαιον τούτου συνίσταται ἀπὸ δεκαπέντε κίονας δέκα καὶ ὀκτὼ πόδας ἔχοντας περιφέρειαν καὶ τριάκοντα ἑπτὰ ὕψος, τὸ δὲ ἑπόμενον δεύτερον Προπύλαιον, συνίσταται ἀπὸ δέκα κίονας· περὶ δὲ τὴν ἔνδον Παρωροφίδα τοῦ Ναοῦ, θεωρεῖται καταγεγραμμένη ἐντελῶς καὶ καλῶς ἡ ἑλληνιστὶ ἐπιγραφὴ αὕτη,

» Ὑπὲρ βασιλέως Πτολεμαίου καὶ βα-
» σιλίσσης Κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς,
» Θεῶν Φιλομητόρων, καὶ τῶν τέκνων,
» Ἀρωήρει Θεῷ μεγάλῳ Ἀπόλλωνι καὶ
» τοῖς Συννάοις Θεοῖς· τὸν Σηκὸν, οἱ ἐν
» τῷ Ὀμβίτῃ τασσόμενοι πεζοί τε καὶ ἱππεῖς
» καὶ οἱ ἄλλοι, εὐνοίας ἕνεκα τῆς εἰς αὐτούς.

Ἐπειδὴ εἰς ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν μνεία γίνεται καὶ τῶν τέκνων τοῦ Πτολεμαίου Φιλομήτορος, ἡ ἐποχὴ τῆς ἀνακαινήσεως τοῦ ἀρχαίου τούτου Ναοῦ τῶν Αἰγυπτίων, παρεμπίπτει μεταξὺ τῶν γάμων τοῦ Φιλομήτορος μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Κλεοπάτρας καὶ τοῦ χρόνου τοῦ θανάτου αὐτοῦ, τουτέστι μεταξὺ τοῦ 164, καὶ τοῦ 147 ἔτους πρὸ Χριστοῦ.

Οἱ εἰς τὸν Ὀμβίτην Νομὸν τεταγμένοι πρὸς διαφύλαξιν τῶν κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ὁρίων τῆς Αἰγύπτου στρατιῶται πεζοί τε καὶ ἱππεῖς μετὰ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὰς βασιλικὰς ὑπουργίας κατὰ τὸν Νομὸν τοῦτον εὑρισκομένων, πρὸς εὐχαριστίαν χάριτος τινος πρὸς αὐτοὺς γενομένης παρὰ τοῦ Ἀρωήρου ἢ Ἀπόλλωνος, ἀνεκαίνισαν τὸν ἀρχαῖον τοῦτον Ναὸν, καὶ ἐκαλλώπισαν αὐτὸν μετὰ ἀναγλύφων καὶ ζωγραφιῶν διαφόρων.

Πρὸς Ἄρκτον τοῦ ῥηθέντος Ναοῦ ἔκειτο ὁ δεύτερος καὶ μικρότερος ἕτερος Ναὸς ἀνατεθειμένος εἰς τὴν Ἶσιν, ὡς ἀπὸ τὰ γυναικεῖα ἀνάγλυφα, τὰ ἐπὶ τὰ Κιονόκρανα ὁρώμενα τοῦτο δῆλον· ἀρχαιόθεν αὐτὴ ἡ Πόλις συνεκοινώνει μὲ τὸν Νεῖλον διὰ μιᾶς διώρυγος, ἑπομένως δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτον ἐπλησίασεν εἰς αὐτὴν, ὥστε κατέῤῥιψεν ἓν τῶν Προθύρων τῆς περιοχῆς τῶν Ναῶν, καὶ ἐπαπειλεῖ καὶ τῶν λοιπῶν τὸν κρημνισμόν.

Οἱ Κόπται δὲν παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος τῆς Πόλεως ταύτης, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως ἐγράφετο Ἄμβο ἢ Ὄμβο, ὄνομα τὸ ὁποῖον φέρουσιν εἰσέτι τὰ ἐρείπια αὐτῆς, καλούμενα παρὰ τῶν Ἀράβων Κόουμ-Ὄμπου, τουτέστι Σκοπιὰ τῆς Ὄμβου.

Ἡ ἀφιέρωσις κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνάγεται εἰς τὸν Ἀρωήρην ἢ Ἀπόλλωνα Θεὸν μέγιστον· ἡ λέξις Ἀπόλλων εἶναι σύμφωνος μὲ τὸ Αἰγυπτιακὸν

ὄνομα Ἀρωήρης, καὶ τοῦτο βεβαιούμεθα παρὰ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος. «ὃν πρεσβύτερον Ὧρον ὑπὸ Αἰγυπτίων, Ἀπόλλωνα δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων καλεῖσθαι.»

Ὁ Ναὸς αὐτὸς διαφέρει τῶν ἄλλων Αἰγυπτιακῶν Ναῶν, διότι κατὰ μῆκος εἶναι διηρημένος εἰς δύω ἐντελῶς σύμμετρα μέρη, σχηματίζων δύω ἰδιαιτέρους Ναοὺς, διακεχωρισμένους δὶ ἀψίδων, συνημμένων καθ' ὅλον τὸν ἄξωνα τοῦ κτηρίου· παρατηρεῖται εἰσέτι ὅτι τὸ μέτωπον τοῦ Ναοῦ ἔχει δύω σφαίρας πτερωτὰς (1) κατὰ τὴν αὐτὴν γραμμὴν παραλλήλως τοῦ μετώπου, τεθειμένας ἐπάνω τῆς εἰς τὸν Ναὸν εἰσόδου τῶν δύω τούτων διηρημένων μερῶν· ὁ Ναὸς οὗτος, τοῦ ὁποίου τὰ ἐρείπια προξενοῦσι μεγίστην ἐντύπωσιν, ὑπῆρχεν εἰς ἕξ Θεότητας τῶν Αἰγυπτίων ἀνατεθειμένος, ἀνὰ τρεῖς εἰς ἑκάστην τῶν τούτου εἰς δύω διαιρέσεων· καὶ εἰς μὲν τὸ ἓν μέρος ἐλατρεύετο ὡς Ἱερακόμορφος ὁ γηραιὸς Σεβὲκ-ρὰ, ἤτοι ὁ Κρόνος, ἡ Ἀθὼρ ἤτοι ἡ Ἀφροδίτη, καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς Κγόνς-χὸρ, εἰς δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ Ἀρωήρης, ἤτοι ὁ Ἀπόλλων ἡ Τσονενουφρὲ καὶ ὁ ταύτης υἱὸς Πνεβχὼ· καὶ αὗται ἦσαν

(1) Ἐπάνω τῆς πύλης ἑκάστου εἰδωλείου οἱ Αἰγύπτιοι εἴθιζον νὰ καταγράφωσι ποτὲ μὲν μίαν σφαίραν πτερωτὴν, ὡς σύμβολον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κινήσεως, ποτὲ δὲ τὸν οὐρανὸν Ἀγαθοδαίμονα (Ὄσιριν) ὑπὸ τὸ ἔμβλημα ὄφεων ἐπὶ τῶν οὐρανίων αὐτῶν ἱσταμένων, καὶ ἐχόντων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μίαν σφαίραν.

αἱ κύριαι Θεότητες τῆς Ὄμβου· ὁ δὲ Κροκόδειλος ὁ κεχαραγμένος εἰς τὰ νομίσματα ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης τοῦ Νομοῦ Ὀμβίτου, εἶναι τὸ ἔμβλημα τοῦ ῥηθέντος Κροκοδειλοκεφάλου Σεβὲκ-ρά. εἶναι δὲ γνωσὸν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Ὄμβου ἐτίμων μεγάλως τὸν Κροκόδειλον, ἡ δὲ πρὸς αὐτὸ τὸ ἀμφίβιον θηρίον λατρεία, ἀναμφιβόλως ἦτον, ὡς ἐρρέθη, συμβολική.

Σίλσιλις—Σζολσζέλ—Ττζέπελ Σούλσουλε τανῦν.

Ἀντικρὺ εἰς τὴν περαίαν τῆς Λιβύης καὶ οὐ μακρὰν τῆς Ὄμβου, ἔκειτο ἡ Σίλσιλις· ὁ Νεῖλος κατὰ τὸ μέρος τοῦτο στενούμενος μᾶλλον ὑπὸ τῶν δύω ἀντιπροσώπων προσεχῶν ζυγῶν τῶν Ὀρέων τῶν τε Ἀραβικῶν καὶ Λιβυκῶν, τῶν περιοριζόντων αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον, προσβάλλει μετὰ μεγάλης ὁρμῆς· περὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Λιβυκοῦ ζυγοῦ εὑρίσκετο ἡ Σίλσιλις, πέριξ τῆς ὁποίας φαίνονται ὀρύγματα λατομίων τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων βαθύτατα, τῶν ὁποίων ἡ εἴσοδος εἶναι εὐπρεπῶς καλλωπισμένη μετὰ μικρῶν Πυλώνων ἐκ λαξευτῶν λίθων· μετὰ δὲ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἀπείρων λίθων, διὰ τῶν ὁποίων τὰ τοσαῦτα τεράστια οἰκοδομήματα εἰς τὴν Ὄμβην ἠγέρθησαν, εἰς ὅλας ἐκείνας τὰς κενὰς ὁδοὺς τῶν λα-

τομίων αὐτῶν, οἱ τῶν Θηβῶν Βασιλεῖς κατεσκευάσαν Ναΐδια, στοὰς εὐπρεπισμένας μὲ πολυειδῆ ἀνάγλυφα, καὶ ταφεῖα· οἱ δὲ Ναΐσκοι κατεσκευάσθησαν κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς, παρά τε τοῦ Ἀμενόφιως τοῦ καὶ Μέμνονος, Ὥρου, Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ῥάμψεως τοῦ καὶ Ῥαμεσσῆ Μεϊ Ἀμοῦν, βασιλέων τῆς μεγαλουργοῦ δεκάτης ὀγδόης δυναστείας· οἱ λελατομημένοι αὐτοὶ Ναΐσκοι μὲ χάριν κομψότητος, ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὸν Νεῖλον, τὸν ὁποῖον ὡς Θεὸν ἐλάτρευον, καὶ ἐκάλουν Χάπι Μώϋ, τουτέστι ζωοποιοῦ πατρὸς ὕδωρ.

Οἱ Αἰγύπτιοι ὠνόμαζον τὴν κωμόπολιν ταύτην Σζολσζὲλ, δηλούσης τῆς λέξεως μετὰ λόγου διὰ τὴν στενότητα τοῦ τόπου, φραγμόν· οἱ δὲ Ἄραβες εὑρίσκοντες ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τῆς ὀνομασίας ταύτης καὶ τῆς λέξεως αὐτῶν Σούλσουλε (ἀλύσεως), ὠνόμασαν τὸν τόπον αὐτὸν Δζέπελ Σούλσουλε, ἤτοι ὄρος ἀλύσεως· καὶ διὰ νὰ ἐπαληθεύσωσι τὸ πρᾶγμα, ἔπλασαν ὅτι ἐνταῦθα ποτὲ ὁ Νεῖλος ἐκλείετο διὰ μιᾶς ἀλύσεως ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τὴν ἄλλην.

Ἀπολλωνόπολις ἡ μεγάλη-Ἀτβὼ, Ἐδφοὺ τανῦν.

Ἡ πόλις αὐτὴ κεῖται κατὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, ἀπέχουσα ἓν τριτημόριον λεύγας ἀπὸ

τούτου· ἡ πληθυς καὶ ἡ ὡραιότης τῶν μνημείων αὐτῆς μαρτυροῦσι ταύτην ὡς Πόλιν ποτὲ ἐπίσημον· οἱ δὲ Ἕλληνες πιστοὶ εἰς τὸ σύγημα αὐτῶν, τὸ νὰ ἀνάγωσι τὰ πάντα εἰς τὴν αὐτῶν θρησκείαν, ὠνόμασαν αὐτὴν Ἀπόλλωνος Πόλιν.

Ὁ κυριώτερος Ναὸς τῆς πόλεως ταύτης παρεβάλλετο κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν μὲ τοὺς εἰς Θήβας καὶ τοὺς εἰς Μέμφιν Ναούς· τὸ μὲν μῆκος τούτου ἦτον 424 ποδῶν, τὸ δὲ πλάτος 212. τὸ ὕψος τῶν ἐξ ἑκατέρου μέρους τοῦ πρώτου Πυλῶνος κειμένων δύω Ὀβελίσκων ὑπέρκειται τῶν 107 ποδῶν, αἱ δὲ τέσσαρες τούτων πλευραὶ εἶναι πλήρεις ἀναγλύφων μιᾶς ἀναλογίας Κολοσσώδους, παριστόντων μορφώματα συμβολικὰ καὶ προσφορὰς πρὸς Θεούς. μετὰ δὲ τὸν Παμμέγιστον τοῦτον Πυλῶνα, ἕπεται μία εὐρύχωρος αὐλὴ, τῆς ὁποίας τὰ τρία μέρη περιστοιχοῦνται ἀπὸ μίαν στοὰν, ὑποστηριζομένην ἐπὶ τριάκοντα Κιόνων, τὸ δὲ πρῶτον Προπύλαιον τοῦ Ναοῦ ὑψηλὸν πόδας πεντήκοντα ἐσχημάτιζε τὸ τέταρτον μέρος τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐλαίας. αἱ δὲ δέκα καὶ ὀκτὼ Κίονες τοῦ ῥηθέντος πρώτου Προπύλου συντεγταμέναι εἰς τρεῖς σειρὰς ἔχουσιν ὕψος ποδῶν τεσσαράκοντα περιφέρειαν ποδῶν εἴκοσι, καὶ τὰ Κιονόκρανα κύκλον ποδῶν τριάκοντα. ἓν δεύτερον Πρόπυλον κείμενον ἀντικρὺ τοῦ πρώτου, ἀναλογίας μικροτέρας, διευθύνετο εἰς δέκα αὐλὰς, διὰ τῶν ὁποίων εἰσήρχοντο εἰς τὸ

τοῦ Ναοῦ ἐνδότερον· τῶν αὐλῶν αὐτῶν τὸ ὕψος εἶναι ποδῶν τριάκοντα καὶ ἑνός, καὶ φωτίζονται διὰ θυρίδων ἄνωθεν ἐκ τοῦ ὀρόφου. τὰ διάφορα ἀνάγλυφα παριστῶσι σκηνὰς συμβολικὰς, καὶ τὰ πολλὰ Ἱερογλυφικὰ καλύπτουσιν ὅλα τὰ μέρη τῶν Πυλώνων, τὰς ϛοὰς, τοὺς Κίονας, καὶ τοὺς ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τοίχους. ὅλα δὲ ταῦτα ἦσαν βεβαμμένα μὲ χρώματα φαιδρὰ, τὰ ὁποῖα ἐπαυξάνουσι τὴν καλλονὴν τοῦ Ναοῦ τούτου· μὲ ὅλον τὸν διατρέξαντα μακρὸν χρόνον, ἐξ ὅτου ὁ Ναὸς αὐτὸς κατεσκευάσθη, διατηρεῖται ὅμως καθ' ὅλα τὰ μέρη αὐτοῦ ἀκέραιος· ἡ δὲ παράδοξος αὕτη διάρκεια ὀφείλεται εἰς τὰς παμμεγίστους πέτρας τῆς οἰκοδομῆς, τῶν ὁποίων αἱ πλέον μικραὶ ἔχουσι μῆκος μὲν ποδῶν ἐννέα, αἱ δὲ λοιπαὶ δεκαπέντε καὶ δεκαοκτὼ ποδῶν, καὶ βάθος δέκα· ἡ πλέον ἀρχαία ἐποχὴ τοῦ Ναοῦ τούτου ἀνέρχεται εἰς Πτολεμαῖον τὸν Ἐπιφανῆ, καὶ ἐπομένως εἰς τὸν Φιλομήτορα, Εὐεργέτην τὸν Β', καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἀλέξανδρον μετὰ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Βερινίκης, κατὰ τὰς διὰ φωνητικῶν Ἱερογλύφων Ἐπιγραφάς.

Ὁ Ναὸς αὐτὸς ἀναμφιβόλως ἀνέκειτο εἰς τὸν ταυτώνυμον Ἀρωήρην καὶ Ὧρον (Ἀπόλλωνα), περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Εὐσέβιος Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς βιβλ. Γ'. λέγει. «τὸ δὲ δεύτερον φῶς τῆς » Σελήνης ἐν Ἀπόλλωνος Πόλει καθιέρωται, ἔστι δὲ » τοῦτο σύμβολον ἱερακοπρόσωπος ἄνθρωπος, ζι-

» βύνῃ χειρούμενος Τυφῶνα, Ἱπποποτάμῳ εἰκα- » σμένον, λευκὸν δὲ τῇ χρόᾳ τὸ ἄγαλμα.... Θεὸς » δὲ τιμᾶται ἐν τῇ Πόλει ταύτῃ ὁ Ὧρος.»

Πρὸς τῷ Ἀρωήρει εἰς τὸν Ναὸν αὐτὸν κατὰ φωνητικὰς ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφὰς, ἀνεκαλύφθη, ὅτι ἐλατρεύοντο καὶ αἱ ἐφεξῆς θεότητες τῶν Αἰγυπτίων· ἡ Χάρ-χα, τουτέστιν ἡ ἐπιστήμη καὶ γνῶσις, ἡ Ἀθὼρ (ἡ Αἰγύπτιος Ἀφροδίτη) καὶ ὁ ταύτης υἱὸς Χάρσον-Τχὸ, ἢ Ὧρος, ὅστις ἦτον ὁ κατὰ τὴν μυθολογίαν καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἔρως.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Στράβωνος, καὶ αὐτοῦ τυχόν τοῦ Ἡροδότου, ἡ Πόλις αὐτὴ φαίνεται, ὅτι ἦτον πεπτωκυῖα τῆς λαμπρότητος αὐτῆς· ὁ ἐξ Ἁλικαρνασσοῦ ἱστορικὸς αὐτὸς οὔτε ἀναφέρει αὐτὴν, ὁ δὲ Στράβων ἁπλῶς μόνον καὶ παροδικῶς ὀνομάζει αὐτὴν ἄνευ τινος ἐξαιρέσεως· ἀλλ' ἐπὶ τῶν Φαραὼ βασιλέων, ἠριθμεῖτο μεταξὺ τῶν προτευουσῶν πόλεων τῆς Αἰγύπτου, καλουμένη παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Ἀτβὼ, ὅπερ δηλοῖ τόπον ἄδενδρον, οἱ δὲ Ἄραβες μεταποιήσαντες τὴν λέξιν ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ἐδφού.

Ἱερακόπολις.

Μικρὸν περαιτέρω τῆς Ἐδφοὺ, ῥηθείσης Ἀπολλωνοπόλεως, εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον παρὰ τῶν Ἀράβων τανῦν Κέλεχ, ἔκειτο ποτὲ ἡ Πόλις

αὐτη, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια μαρτυροῦσι ταύτην ὡς ἀρχαίαν καὶ ἐπίσημον Πόλιν τῶν Αἰγυπτίων, τὸ Αἰγυπτιακὸν αὐτῆς ὄνομα εἶναι εἰς ἡμᾶς ἄγνωστον.

Εἰλήθεια-Ἐλκάπ τανῦν.

Ἡ Πόλις αὕτη ἔκειτο εἰς τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου ἐγγὺς τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων· τὰ ἐρείπια τῶν Ναῶν αὐτῆς περιείχοντο ποτὲ εἰς μίαν περιοχὴν τετράγωνον κατεσκευασμένην ἀπὸ πλίνθους παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, καὶ ὁμοίαν μετ' ἐκείνων τῶν τῆς Ὄμβου, τῆς Καρνὰκ, τῆς Μεδινὲ-Ταποὺ εἰς Θήβας, καὶ τῶν τῆς Δένδερα περιβόλων τῶν Ναῶν· τὸ δὲ μῆκος ἑκάστης γωνίας τοῦ περιτειχίσματος τούτου τῆς Εἰληθείας εἶναι ποδῶν Γεωμετρικῶν 800 περίπου· ἓν δὲ τέταρτον τῆς ὥρας πρὸς Ἄρκτον, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων ἔκειτο εἷς μικρὸς Ναὸς τῶν Αἰγυπτίων οἰκοδομηθεὶς ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Φαραὼ Μοίριδος, πλήρης Ἱερογλύφων καὶ θρησκευτικῶν διαφόρων ἐμβλημάτων.

Ἐπάνω δὲ τῶν ὑψωμάτων τῶν ὀρέων αὐτῶν φαίνονται σπήλαια λελατομημένα παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, πρὸς ταφὴν τῶν τεταριχευμένων σωμάτων τῶν νεκρῶν αὐτῶν μετὰ ἀναγλύφων καὶ διαφόρων ζωγραφιῶν, καὶ μεταξὺ τούτων ἓν ἀξιόλογον

μέγα ἀνάγλυφον, παριστὸν εἰς τὸν παρατηρητὴν πάντα ἐντελῶς τὰ σχήματα ὅλων τῶν οἰκιακῶν ἐνασχολήσεων τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων· ὅπου φαίνονται ἡ, τε Γεωργία, ἡ σπορὰ, ὁ θερισμὸς, ἡ σύναξις τῶν καρπῶν, ἓν ὑποκείμενον γράφων τὴν ποσότητα τῶν συναγομένων σάκκων τοῦ σίτου, τὴν γεωργίαν τοῦ λινοῦ, τὴν τῶν ἀμπέλων, τὴν ἁλιευτικὴν καὶ τὴν τῶν ζώων θήραν· ἓν μέρος τοῦ ἀξιολόγου τούτου μνημείου τῆς ἀρχαιότητος περιέχει καὶ τὸν πλοῦν διὰ τοῦ ποταμοῦ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῶν· θεωροῦνται εἰσέτι καὶ αἱ ἐπικήδειαι τελεταὶ καὶ τὰ προσφερόμενα πρὸς τοὺς Θεούς· ἐν ἑνὶ λόγῳ ὁ Πίναξ αὐτὸς παρέχει περισσοτέρας ἰδέας περὶ τῆς οἰκιακῆς ζωῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἢ ὅσα οἱ Συγγραφεῖς τῶν τε Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων συνέγραψαν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης· ὁ λελατομημένος αὐτὸς τάφος κατεσκευάσθη πρὸς ταφὴν τῆς φαμιλλίας ἑνὸς Ἱερογραμματέως τῆς Εἰληθείας καλουμένου Φαπέ· ἓν ἕτερον ταφεῖον ὑπόγαιον ἑνὸς μεγάλου ἱερέως τῆς Θεᾶς Εἰληθείας καλουμένης Σοβὰν, ἡ ὁποία εἰς τὸ ἀνάγλυφον αὐτῆς ἔχει τὴν ἐποχὴν τῆς βασιλείας τοῦ Φαραὼ Ῥαμεσσῆ Μεϊαμοῦν. Τὸ δὲ πλησίον τούτου ἕτερον ὑπόγαιον ταφεῖον, διὰ τὴν ἱστορικὴν ἔκθεσιν αὐτοῦ εἶναι περιεργείας ἄξιον· τοῦτο δὲ κατεσκευάσθη παρά τινος ἐπισήμου Ἀρχιναυάρχου Ἀμώσεως υἱοῦ Ὀπσχενέ· ἡ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἔκθεσις συ-

νίσταται ἀπὸ τριάκοντα σειρὰς φωνητικῶν Ἱερογλύφων, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ῥηθεὶς μετὰ τὴν διήγησιν τῶν πράξεων ἑνὸς τῶν προγόνων του, τοῦ χρηματίσαντος εἰς ἐπίσημον ὑπουργίαν ἑνὸς τῆς δεκάτης ἕκτης Δυναστείας Βασιλέως, ἐκφράζεται περὶ ἑαυτοῦ οὕτως, ὅτι αὐτὸς ἀνέλαβε τὸ ναυτικὸν ὑπούργημα ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Ἀμώσεως, (ὑσάτου τῆς δεκάτης ἑβδόμης νομικῆς Δυναστείας, τὸν ὁποῖον ὁ παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ Μανεθὼς καλεῖ Ἀλισφραγμούθωσιν) (1), πρὸς τὸν ὁποῖον εἰς Τάνιν εὑρισκόμενον παρεγένετο αὐτὸς, καὶ κοινωνὸς ἐγένετο τῶν τότε ἐκεῖσε πολέμων (ἀναμφιβόλως τῶν κατὰ τῶν Ποιμένων), ὑπουργῶν εἰς τὰ ὕδατα (τοῦ Νείλου)· ἑπομένως μαχόμενος εἰς Μεσημβρίαν

(1) Μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἡ τῶν Ποιμένων ἐν Αἰγύπτῳ δυναστεία τάττεται παρὰ τῶν ἱστορικῶν ἀρχαιόθεν, ὡς ἡ δεκάτη ἑβδόμη. ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἐξουσίασε ποτὲ ὅλην τὴν Αἴγυπτον, εἰμὴ τὴν κάτω, καὶ μέρος ὑπὲρ τὴν Μέμφιν τῆς μεσαίας Αἰγύπτου· εἰς δὲ τὴν κυρίως ἀνωτέραν Αἴγυπτον τὴν Θηβαΐδα, συμπεριλαμβάνουσαν καὶ τὸ γειτνιάζον μέρος τῆς μεσαίας, καὶ ἐκεῖθεν τὸ τῶν καταρακτῶν πρὸς Νουβίην, ἐξουσίαζον Βασιλεῖς αὐτόχθονες, τοὺς ὁποίους οἱ Αἰγύπτιοι σεβαζόμενοι ὡς νομίμους, τάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν σειρὰν τῆς ΙΖ'. αὐτῶν δυναστείας· πρὸς δὲ βεβαίωσιν τούτου, φέρεται ἐν συντόμῳ ἡ παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ Φλαβίῳ λόγῳ Α'. κατὰ Ἀπίωνος μαρτυρία τοῦ Μανεθῶνος ἱερέως Αἰγυπτίου, ὅς τις λέγει ταῦτα. "τῶν ἐκ τῆς Θηβαΐδος καὶ τῆς ἄλλοις Αἰγύπτου "(τουτέστι τοῦ ἀνωτέρου μέρους τῆς μεσαίας Αἰγύπτου) Βασι"λέων γενέσθαι ἐπανάστασιν ἐπὶ τοὺς Ποιμένας, καὶ πόλεμον

ἔλαβεν αἰχμαλώτους καὶ λάφυρα, εἶτα ἠκολούθησε τὸν βασιλέα αὐτὸν Ἄμωσιν διὰ τοῦ Νείλου εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ τέλος ὑπῆρξε ναύαρχος καὶ ἐπὶ Τουθμόσεως τοῦ πρώτου.

Τέταρτον ταφεῖον ἐπὶ τὸ ὁποῖον εἰσὶ καταγεγραμμένοι τέσσαρες ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γένους φέροντες τίτλον Σουτὲν-σι-Σοβὰν, δηλαδὴ Πρίγκιπες τῆς Εἰληθείας, διοικηταὶ χρηματίσαντες ταύτης ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν πρώτων Φαραὼ τῆς ΙΗ' Δυναστείας, τουτέστιν Ἀμενο-φτὲπ, ἢ Ἀμενόφιως τοῦ Α'. (τὸν ὁποῖον ὁ Μανεθὼς καὶ ὁ Εὐσέβιος τάττουσι τρίτον τῆς αὐτῆς δυναστείας) Τουθμόσεως τοῦ Α', Τουθμόσεως τοῦ β', (Χεβρὼν) τῆς Ἀμένσιως, καὶ Τουθμόσεως τοῦ Γ', (Μοίριδος)· παρὰ τοῖς ῥηθεῖσιν αὐτοῖς, οἱ διοικηταὶ αὐτοὶ εἶχον βαθμὸν ὑψηλὸν ὡσαύτως καὶ παρὰ ταῖς βασιλίσσαις, τῇ Ἄχμωσει-Ἀραρὲ, καὶ τῇ ἄλλῃ Ἄχμωσει, γυναιξὶ τῶν ῥηθέντων δύω πρώτων βασιλέων, καὶ παρὰ τῇ Ῥανοφρὲ, θυγατρὶ τῆς βασιλίσσης Ἀμένσιως, καὶ ἀδελφῇ τοῦ Μοίριδος, ταῦτα δὲ τὰ βασιλικὰ ὀνό-

"συρράγῃναι μέγαν καὶ πολυχρόνιον, ἐπὶ δὲ βασιλέως Ἀλισφραγ"μουθώσεως (Πατρὸς Τουθμόσεως τοῦ Α,) νικηθέντας ὑπ' αὐτοῦ "καὶ ἐκπεσόντας τῆς ἄλλης Αἰγύπτου πάσης (τουτέστι τῆς κά"τω). κατεκλείσθησαν εἰς Ἄβαριν (Ἡρωόπολιν)· τὸν δὲ υἱὸν τοῦ "ῥηθέντος Τούθμωσιν ἐπιχειρῆσαι μὲν αὐτοὺς διὰ πολιορκίας ἐ"λεῖν κατὰ κράτος, ἀλλ' ἐπεὶ ταύτης ἀπέγνω, ἐποίησε συμβά"σεις, ἵνα τὴν Αἴγυπτον ἐκλιπόντες, ὅπη βούλονται ἀπέλθωσιν,"

ματα λογίζονται ὡς ἄλλη προσθήκη τοῦ εἰς τὴν Ἄβυδον ῥηθησομένου Πίνακος.

Ἀλλ' οἱ τῆς Εἰληθείας Ναοὶ πρὸ πολλοῦ ἐκρημνίσθησαν, καὶ οὐδὲ ἴχνος αὐτῶν παρέμεινε, τὰ δὲ κρημνίσματα τούτων μετεκομίσθησαν πρὸς ἀνακένισιν τοῦ τε Προχώματος τῆς Λατοπόλεως κατὰ τῆς ὁρμῆς ἐκεῖσε τῶν ῥευμάτων τοῦ Νείλου, καὶ ἐπ' ἄλλα μέρη δι' ἄλλας κατωτέρας οἰκοδομάς· ἀλλ' ἀπό τινων λειψάνων πετρῶν μὲ Ἱερογλυφικοὺς φωνητικοὺς χαρακτῆρας, ἐγνώσθη ὅτι καὶ ὁ τῆς Εἰληθείας Ναὸς ἦτον ἀνατεθειμένος εἰς τὸν Πρεσβύτην Κρόνον τὸν Αἰγύπτιον Σεβὲκ, οἰκοδομηθέντες αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πόλεως ταύτης Ναοὶ, καὶ καλλωπισθέντες ἐπί τε τῆς βασιλίσσης Ἀμενσσῆς, ἐπὶ τοῦ υἱοῦ της Μοίριδος, ἐπὶ Ἀμενόφιως τοῦ β'. τοῦ καὶ Μέμνονος, καὶ ἐπὶ Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου.

Οἱ Ἕλληνες ἐπίστευσαν, ὅτι ἡ λατρευομένη εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν Θεότης τῶν Αἰγυπτίων, ἦτον ἡ παρ' αὐτοῖς Εἰλήθεια, ἀλλ' ἡ τοῦ ὀνόματος τούτου μετάφρασις ὡς ἀνωτέρω, εἶναι ἀκριβεστάτη (1)· οἱ Ἄραβες ὀνομαζουσι τὴν Πόλιν ποτὲ ταύτην Ἐλκάβ· ταύτην δὲ ἀναφέρει καὶ ὁ Στέφανος.

(1) Ὁ Εὐσέβιος εἰς τὸ αὐτοῦ τρίτον βιβλίον λέγει· "ἔτι τὸ τρίτον φῶς τῆς Σελήνης ἡ τῆς Εἰληθείας Πόλις θεραπεύει. τὸ δὲ ξόανον τε ὑπωπται εἰς Γῦπα πετόμενον, οὗ τὸ πτέρωμα ἐκ σπουδαίων (ἀκριβῶν) συνέστηκε λίθων.

Κνούφις.

Μεταξὺ τοῦ διαστήματος τοῦ διαχωρίζοντος τὴν Εἰλήθειαν ἀπὸ τῆς Λατοπόλεως, ἔκειτο ἡ Κνούφις ἢ Κνούβις κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου· ἓν Πρόχωμα κατασκευασμένον καθ' ὅλην τὴν παραποτάμιον ἔκτασιν, ἐκτείνετο ὅσον καὶ ἡ Πόλις ποτὲ αὕτη, τῆς ὁποίας οἱ Ναοὶ, ἴσως καὶ αὐτὴ ὅλη ἦτον περιτετειχισμένη· πλησίον τῶν Ναῶν τῶν καλλωπισμένων μετὰ πινάκων Ἱερογλυφικῶν, ἦτον μία δεξαμενὴ περιστοιχουμένη ὑπὸ Κιόνων· ἡ ἀνωτέρα Αἴγυπτος ἐλάτρευεν ἰδιαιτέρως τὴν Θεότητα ταύτην Κνούφις καὶ Κνὲφ ὡς Ἀγαθοδαίμονα καὶ καλὴν νόησιν (1).

Λατόπολις—Σνὲ—Ἄσνα ταυῦν ἢ Ἔσνε.

Μετὰ τὴν Κνούφιν ἔκειτο κατὰ τὴν Δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου ἡ Λατόπολις ὑπὸ τὸν 25 Μεσημ.

(1) Ὁ αὐτὸς ὡσαύτως Παμφίλου λέγει. "τὸν Δημιουργὸν, ὃν Κνὴφ οἱ Αἰγύπτιοι προσαγορεύουσιν, ἀνθρωποειδῆ· τὴν δὲ χροιὰν "ἐκ κυανοῦ μέλανος ἔχοντα, κρατοῦντα ζώνην καὶ σκῆπτρον· "ἐπὶ δὲ κεφαλῆς, πτερόν βασίλειον περικείμενον·" καὶ τῷ ὄντι, ἐπάνω ὅλων τῶν Αἰγυπτιακῶν μνημείων, ἡ καλουμένη Θεότης, ὁτὲ μὲν Ἀμοῦν, ὁτὲ δὲ Νοῦβ δὶ Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν, παριστᾶται κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου σχήματα, καὶ πολλάκις ἀντὶ ἑνὸς ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα αὐτὴ δύω μεγάλα πτερὰ διαφόρων χρωμάτων.

βρινὸν καὶ 38 λεπτὰ τοῦ Ἀρκτικοῦ πλάτους· ἡ μεγάλη αὐτὴ Πόλις ἦτον ᾠκοδομημένη παρὰ τὸν ποταμόν, καὶ ὑπῆρχε ποτὲ πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ· ἡ τοῦ ποταμοῦ ὄχθη ἐνταῦθα εἶναι περιτετειχισμένη ἐξ ἑνὸς Προχώματος πρὸς διαφύλαξιν ταύτης ἀπὸ τῆς προσβολῆς τῶν τοῦ Νείλου ρευμάτων, τῶν ὁποίων ἡ ὁρμὴ εἶναι σφοδρὰ καὶ βιαία αὐτόσε.

Εἰς τὴν Πόλιν ταύτην ἦτον ἱδρυμένος Ναὸς μέγας· τὸ μνημεῖον τοῦτο ἔχει τελειότητά τινα τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ παριστᾷ κατὰ τὸ σχέδιον τῶν διαιρέσεων αὐτοῦ καὶ τῶν καλλωπισμῶν, ἐπίσημον τύπον τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς· ὁ ὑψηλὸς τοῦ Ναοῦ Πρόναος ἢ Πρόπυλον στηρίζεται ἐπὶ εἰκοσιτεσσάρων Κιόνων, πεπληρωμένων μὲν διαφόρων συμβολικῶν ἀναγλύφων, ἀηδεστάτων ὅμως· ὡσαύτως καὶ οἱ τοῖχοι τοῦ Προνάου ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν εἶναι καλλωπισμένοι καὶ αὐτοὶ μετὰ θρησκευτικῶν ἀναγλύφων καὶ ἀπείρων Ἱερογλύφων βεβαμμένων μετὰ διαφόρων χρωμάτων· ὁ Πρόναος αὐτὸς εἶχε τρεῖς Πύλας, διὰ μὲν τῆς κατὰ τὸ μέσον εἰσήρχοντο εἰς τὸν Ναὸν, διὰ δὲ τῶν πλαγίων δύω, εἰς δύω ὑπερῷα τὰ περικυκλοῦντα ὅλον τὸν Ναόν· ἔσωθεν δὲ τοῦ ὀρόφου τοῦ Προνάου παριστᾶται ὁ Ζωδιακὸς κύκλος, γεγραμμένος ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης· ὁ Πρόναος μετὰ τοῦ προστεθέντος εἰς αὐτὸν Προπύλου διαμένει εἰσέτι ἀχέραιος, τοῦ ὁποίου τότε ἔσωθεν

καὶ τὸ ἔξωθεν τῆς ἐπιφανείας μέρος εἶναι 5000 τετραγωνικῶν βημάτων, πεπληρωμένον ὅλον Ἱερογλυφικῶν συμβόλων.

Ὁ ῥηθεὶς Πρόναος κατεσκευάσθη ἐπὶ Κλαυδίου, ὡς ἀπὸ τῶν μεγάλων φωνητικῶν Ἱερογλύφων δεικνύεται· ἡ δὲ Κορωνὶς τούτου καὶ ἡ Πρόοψις καὶ ἡ πρώτη τάξις τῶν Κολωνῶν καὶ αἱ τούτων γλυφαὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Οὐεσπεσιανοῦ καὶ Τίτου, τὸ δὲ ὑστερόχρονον μέρος τοῦ Προνάου τούτου φέρει τὰ ὀνόματα τοῦ Ἀντωνίνου, Μάρκου Αὐριλίου, καὶ τοῦ Κομμόδου· ἐκ δὲ τῶν ἔσωθεν τοῦ Προνάου στηλῶν, τούτων τινὰς ἐκαλλώπισαν διὰ γλυφῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ, Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου· ἀλλ' ἐξαιρουμένων τινῶν ἀναγλύφων ἐπὶ Δομετιανοῦ, ὅλα τὰ ἄλλα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν τοιχῶν τοῦ Προνάου ἀνάγλυφα ἐτεχνουργήθησαν παρὰ τοῦ Σεπτίμου Σεβίρου, καὶ τοῦ δυστυχοῦς Γέτα, τὸν ὁποῖον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀντωνῖνος ὁ καὶ Καρακάλας οὐ μόνον βαρβαρικῶς ἐθανάτωσεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν τῆς Αὐτοκρατορίας ἀπέξυσεν ἀπὸ τῶν δημοσίων μνημείων καὶ ἐξήλειψε, καθὼς καὶ ἐνταῦθα, μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἐσφυροκοπήθη, ἀναγινώσκεται ὅμως καθαρώτατα· πρὸ τοῦ Ναοῦ τούτου τοῦ ὑστεροχρόνου, ὑπῆρχε καὶ ἀρχαιότερος Ναὸς τῶν Αἰγυπτίων εἰς Λατόπολιν, καὶ κατὰ τὰς ἐπί τινας πέτρας παρεῤῥιμμένας εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἔσνε διὰ φωνητι-

κῶν Ἱερογλύφων ἐπιγραφὰς, δεικνύεται ὅτι ὁ ἀρχαῖος κατασκαφεὶς αὐτὸς Ναὸς, ᾠκοδομήθη παρὰ τοῦ Φαραὼ Τουθμόσεως τοῦ Β', καὶ ἐκαλλωπίσθη παρὰ τοῦ Μοίριδος.

Τὸ κτίριον αὐτὸ ὑπῆρχε μὲν τὸ τῆς Λατοπόλεως κυριώτερον, ἀλλὰ δὲν ἦτον μόνον, κατὰ τὸν Ἀφρικανὸν λεγόμενον Λέοντα, τὸν κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα περιηγησάμενον καὶ τὴν Αἴγυπτον· ἡ Πόλις αὕτη ἦτον ἔτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἐπίσημος διὰ τὰς διασωζομένας πλήρεις Ἱερογλύφων οἰκοδομὰς καὶ τὰ θαυμασίου τέχνης ταφεῖα· ἐν ἑνὶ δὲ λόγῳ, τοιοῦτος μέγιστος Ναὸς, οἷος ὁ ἱστορούμενος, ἀναγκαίως εἶπετο νὰ ἔχῃ περὶ αὐτὸν καὶ ἄλλης ὁμοίας οἰκοδομὰς, μὲ τὰς ὁποίας συνήθως περικυκλοῦνται οἱ μεγάλοι Ναοὶ τῆς Αἰγύπτου· ὁ Ναὸς αὐτὸς κατέστη τανῦν ἀποθήκη Βάμβακος, καὶ χάρις κατὰ τοῦτο, διότι θέλει διατηρηθῇ ἐπί τινι καιρῷ ἔτι ἀκέραιος καὶ ἀκατάβλητος.

Ὁ Στράβων λέγει. « Λάτον τὸν ἐν τῷ Νείλῳ ἰχθὺν Λατοπολῖται τιμῶσιν· ἀλλὰ τὸ ὀψάριον αὐτὸ οὐδὲ φαίνεται γεγλυμμένον, ἢ ζωγραφισμένον εἰς αὐτὸν τὸν Ναὸν, ἐξ ἐναντίας δὲ τὰ ἀνάγλυφα τοῦ Κριομόρφου Ἄμμωνος καὶ ἔσωθεν τοῦ Προνάου καὶ ἔξωθεν μάλιστα τούτου, ἄνωθεν τῶν ἐπιφανεστέρων μερῶν τῆς Πύλης, ὅπου συνήθως θεωρεῖται ἡ πτερωτὴ σφαῖρα ἐπάνω ὅλων τῶν Πυλῶν τῶν Αἰγυπτιακῶν Ναῶν, ὡς σύμβολον τῆς τοῦ Θεοῦ

ἐν τῷ κόσμῳ κινήσεως, μαρτυροῦσιν ἀναντιρρήτως, ὅτι ὁ Ναὸς αὐτὸς ἦτον καθιερωμένος εἰς τὸν Ἄμμωνα· παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐκαλεῖτο ἡ Πόλις αὕτη Σνὲ, οἱ δὲ Ἄραβες προσθέντες κατ' ἀρχὰς τῆς λέξεως τὸ ἀλίφ, προφέρουσιν ταύτην Ἄσνα, ἢ Ἔσνα.

Ἀπὸ τῆς ῥηθείσης Λατοπόλεως τρία τέταρτα τῆς ὥρας μακρὰν πρὸς Ἄρκτον θεωροῦνται τὰ ἐγκαταλείμματα ἑνὸς ἑτέρου Αἰγυπτιακοῦ Ναοῦ ἀρχαίου· αὐτὸς πρῶτον ἐβλάβη εἰς πολλὰ μέρη, παρ' ἑνὸς ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων δυναστῶν Μαμελούκων τῆς Αἰγύπτου, Ἰσμαὴλ μπεγ, ὅς τις ἀνέσκαψε πολλὰ μέρη τῶν θεμελίων τοῦ Ναοῦ, ἐπ' ἐλπίδι εὑρέσεως θησαυροῦ κατορωρυγμένου, ἀλλ' ἤδη ἐκρημνίσθη διόλου· τὰ τοῦ Ναοῦ αὐτοῦ ἀνάγλυφα ἦσαν βεβαμμένα· ὁ δὲ ὄροφος τοῦ Προνάου ἐκαλλωπίζετο μὲ ἕνα καταγεγραμμένον ἐκλειπτικὸν κύκλον· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας τοῦ Προνάου Κολώνης τῆς πλησίον τῆς Πύλης τοῦ Ναοῦ, ἐθεωρεῖτο μία βεβλαμμένη κακόγραφος ἐπιγραφὴ ἑλληνικὴ, ἥτις ἐπιδιορθωθεῖσα ἔχει οὕτω.

» Θεῷ μεγίστῳ Ἄμμωνι ..... καὶ Ἀρποκρᾶς
» Τιθόητους ἐποίησαν τὴν γλυφὴν καὶ τὴν ζω-
» γραφίαν τοῦ ςύλου εὐσεβίας χάριν, ἐπ' ἀγαθῷ.
» ἔτ.. Ι. Ἀντωνίου Κυρίου. Παχών...

Τὸ δέκατον ἔτος τῆς Αὐτοκρατορίας Ἀντωνίου τοῦ εὐσεβοῦς συμπίπτει τῷ 147 ἔτει μετὰ Χριςὸν·

ὅτε κατὰ μῆνα Μάϊον, ἡ ἀφεθεῖσα ἄνευ ἀναγλύφων καὶ ζωγραφιῶν Κολώνη τοῦ Προνάου ἐτελειοποιήθη καὶ αὐτὴ καὶ ἐκαλλωπίσθη ὑπὸ ἰδιωτῶν τινῶν Αἰγυπτίων· μεταξὺ δὲ τῶν ἐρειπίων τοῦ Ναοῦ, ἀνάγλυφά τινα φέρουσι τὸ ὄνομα τοῦ Πτολεμαίου Εὐεργέτου τοῦ Α'. καὶ τῆς Βερενίκης γυναικός του· ἔτι δὲ ἐπὶ τῆς διασωζομένης μιᾶς Κολώνης, τὸ τοῦ Φιλοπάτορος, καὶ ἀλλαχοῦ τὸ τοῦ Ἀδριανοῦ, Ἀντωνίνου καὶ Βέρου τῶν Αὐτοκρατόρων· αἱ καθ' ὅλον τὸν Πρόναον ὁμοῦ καὶ κατὰ τὸν Ζωδιακὸν βαφαὶ ὑπῆρχον τόσον ζωηραὶ, ὥστε ἂν δὲν ἦτον τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐζωγραφίσθη ἡ ῥηθεῖσα Κολώνη, ἦσαν ὅμως πλησιόχρονοι.

Οἱ Αἰγύπτιοι μέχρι τέλους τοῦ τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ὅτε, διὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ πίστεως, παραιτήσαντο μὲν τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ τοὺς Ναοὺς αὐτῶν, ἐγίνωσκον ὅμως εἰσέτι ὅλας τὰς ἀρχὰς τῶν τεχνῶν, τὰς ὁποίας κατὰ παράδοσιν διεδέχθησαν διαδοχικῶς παρὰ τῶν προγόνων αὐτῶν· ἴξευρον τὴν περὶ τὰ διάφορα καλλωπίσματα τῶν Ναῶν χρύσωσιν, τὴν γραφὴν καὶ τὴν ζωγραφίαν· δὲν εἶχον ἀπωλέσει τὸ μυστήριον τῆς κατασκευῆς τῶν βαφῶν, τῶν τόσον μονήμων καὶ ζωηρῶν, μὲ τὰς ὁποίας οἱ Πατέρες αὐτῶν ἐκαλλώπισαν τὰς μεγάλας Θήβας καὶ ἄλλας Πόλεις καὶ Ναοὺς τῆς Αἰγύπτου· ὅλοι σχεδὸν οἱ Ναοὶ οἱ

ἐξ ἀρχαίων χρόνων μέχρι τοῦ τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος οἰκδομηθέντες, ἢ ἐπισκευασθέντες μετὰ τῶν προσθέντων ἐπομένως εἰς αὐτοὺς προπυλαίων, ἢ προνάων, διασώζουσι μέχρι τῆς σήμερον τὰς βαφὰς ζωηρότατα καὶ λαμπρότατα, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων παρατηρεῖται περιπλέον μετ' ἄκρας ἐκπλήξεως ἡ πολλὴ φαιδρότης τοῦ ἐρυθροῦ, κιανοῦ, καὶ κυτρίνου χρώματος· οἱ Αἰγύπτιοι ἐξηκολούθουν ἀκαταπαύστως καὶ μέχρι τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου ἔτι ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνος καλλωπίζοντες τοὺς ναοὺς αὐτῶν διὰ διαφορομόρφων ἀναγλύφων καὶ ἱερογλύφων φωνητικῶν τε, τυπικῶν, καὶ συμβολικῶν κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπαράλλακτον τρόπον τῶν ἀρχαίων αὐτῶν Ναῶν· αὐτοὶ δὲν εἶχον ἀποβάλη τὸν γενικὸν χαρακτῆρα τῶν τεχνῶν, τὸν εἰς αὐτοὺς ὄντα οἰκειότατον, διὸ καὶ τὰ τεχνουργηθέντα παρ' αὐτῶν ἀνάγλυφα καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τρίτην ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα, λογίζονται παρὰ τῶν εἰδότων, ὡς ἔργα χιλίων ἑπτακοσίων σχεδὸν χρόνων πρὸ Χριστοῦ.

Ἀφροδιτόπολις ἡ Πρώτη—Ἀσφοὺν τανῦν.

Τρεῖς ὥρας μακρὰν πρὸς Ἄρκτον τῆς ῥηθείσης Λατοπόλεως, ἔκειτο κατὰ τὴν Δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου ἡ τῶν Αἰγυπτίων Ἄσφυνις, ἡ παρὰ τῶν Ἑλλήνων Ἀφροδιτόπολις ἡ πρώτη, τῆς ὁποίας οἱ

Ἄραβες διαφυλάξαντες τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα καλοῦσιν αὐτὴν Ἀσφοὺν· φαίνονται εἰσέτι καὶ τὰ τοῦ ἐνταῦθα ποτὲ Ναοῦ ἐρείπια.

Κροκοδειλούπολις καὶ Τούφιον- Ταοὺδ τανῦν

Μεταξὺ τῆς Ἀφροδιτοπόλεως καὶ Ἑρμωνθίδος κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ἔκειτο ἡ παρὰ τοῦ Στράβωνος μὲν Κροκοδειλούπολις, παρὰ δὲ τοῦ Πτολεμαίου Τούφιον, ὅπου ἡ τῶν Ἀράβων ἤδη κώμη καλουμένη Ταοὺδ· ἡ θέσις τῆς Πόλεως ταύτης διαφιλονεικεῖται, ἀλλ' αἱ εἰς τὸν αὐτόσε Ναὸν ὁρώμεναι γλυφαὶ καὶ παριστῶσαι τὸ ἀμφίβιον τοῦτο, καθωρίζουσι μετ' ἀποφάσεως, ὅτι ἡ Πόλις ποτὲ αὕτη ἔκειτο εἰς τὸ τῶν Ἀράβων ῥηθὲν χωρίον Ταοὺδ, ἥτις πάλαι ποτὲ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἐκαλεῖτο Θουὼτ, δηλούσης τῆς λέξεως ἱερόν.

Ἑρμωνθὶς–Ἑρμὸντ–Ἀρμὰντ τανῦν

Ὀλίγον περαιτέρω τῆς Κροκοδειλοπόλεως πρὸς Ἄρκτον κατὰ τὴν Δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, ὑπῆρχεν ἡ Ἑρμωνθὶς, κειμένη εἰς εὐρύχωρον πεδιάδα, καὶ ἀφισταμένη τῶν μεγάλων Θηβῶν δύω λεύγας, ἢ ὥρας· ταύτης μνημονεύων ὁ Στέφανος ἐν τῷ περὶ Πόλεων λέγει· «Ἑρμωνθὶς, Πόλις Αἰγύπτου, » ἀφ' ἧς Ζεὺς Ἑρμωνθίτης, καὶ Ἀπόλλων· ἔτι, ἀφ'

» ἧς καὶ Νομὸς Ἑρμωνθίτης· ἔστι δὲ ἐκεῖ καὶ Ἶσι» δος ἱερόν· » ὁ κυριώτερος τῆς Πόλεως ποτὲ ταύτης Ναὸς διευθύνετο παραλλήλως πρὸς τὸν Νεῖλον, τοῦ ὁποίου τὸ μῆκος εἶναι ποδῶν 143, λιθόκτιστος ὅλος, περικυκλούμενος ὑφ' ἑνὸς ὑπερώου ἑδραζομένου ἐπὶ Κιόνων, καὶ ἔμπροσθεν τούτου ὑπῆρχεν εἷς περίβολος σχηματιζόμενος ὡσαύτως ὑπὸ δέκα Κιόνων· τὰ γλυπτὰ εἰς τὸν Ναὸν αὐτὸν Σύμβολα ἀναφέρονται εἰς τὰς τῶν Αἰγυπτίων ψευδοθεότητας τὸν Μανθοῦ, εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Ῥιθὼ, καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτῶν Χαρφρὲ· ὁ Ναὸς διαιρεῖται εἰς τρεῖς αὐλὰς, τῶν ὁποίων τὸ ὕψος εἶναι ποδῶν εἴκοσι καὶ ἑνός· ὁ Ναὸς αὐτὸς ᾠκοδομήθη κατὰ τὰ ἀνάγλυφα καὶ τὰς ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφὰς, παρὰ τῆς ὑστάτης Κλεοπάτρας, θυγατρὸς τοῦ Πτολεμαίου Αὐλητοῦ, πρὸς διηνεκῆ μνήμην τῆς μετὰ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἀσελγείας αὐτῆς, τῆς ὑπ' αὐτοῦ συλλαβούσης καὶ κυησάσης υἱὸν, τὸν ὀνομασθέντα Καισαρίωνα· ὁ δὲ ἀστρονομικὸς κατὰ τὴν ὀροφὴν τοῦ Ναοῦ ὁρώμενος Ἥλιος, ὑπῆρξεν ὁ θεματισμὸς τῆς γεννήσεως τοῦ ῥηθέντος νόθου τοῦ Καίσαρος· τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα, τὸ γραφόμενον παρὰ μὲν τοῦ Στράβωνος Ἑρμονθὶς, παρὰ δὲ Εὐσταθίου τοῦ Βυζαντίου Ἑρμωνθὶς, εἶναι μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Ἑρμὸντ, ἢ Ἀρμὸντ συνώνυμον, οἱ δὲ Ἄραβες προσθέντες τὸ Ἀλὶφ καλοῦσιν αὐτὴν Ἀρμὰντ, ἢ Πέλετ Μοῦσα, τόπον Μωϋσέως.

» Καὶ δώσω (Κύριος) τὴν Πόλιν τοῦ Ἀμμὼν (1) εἰς νομὰς Καμήλων, καί τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν εἰς νομὴν προβάτων. Ἰεζεκ. Κεφ. ΚΕ.'

» Καὶ δώσω φόβον ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἀπολῶ Γὴν Παθωρῆς (καὶ Παθουρῆς), καὶ παραχθήσεται Συήνη. Ἰεζεκ. Κεφ. Λ.'

ΘΗΒΑΙ--ΤΑΠΕ.

Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, πρῶτος φαίνεται ὁ Ὅμηρος ἐξύμνησε τὰς Θήβας, διὰ τὰς ἑκατὸν Πύλας αὐτῆς καὶ τὸν πλοῦτον· αὐταὶ ἐκτίσθησαν κατὰ τὸν Διόδωρον, παρ' ἑνὸς τῶν τοῦ Μηνᾶ (ἢ μᾶλλον, Μεσραὶμ) διαδόχων Βουσίριδος τοῦ Β'. (2) ἀλλ' οἱ

(1) Ἀμμὼν (Ναμοὺν) ἐκαλεῖτο μὲν τὸ πρὸς Ἀνατολὰς μέρος τῶν Θηβῶν, Φαθωρῆς δὲ, ἢ Παθουρῆς μερικῶς τὸ πρὸς Δύσιν τῆς Πόλεως ποτὲ ταύτης μέρος, καὶ γενικῶς ὅλη ἡ Θηβαΐς.

(2) Διόδωρος ὁ Σικελιώτης εἰς τὸ Α'. βιβλ. λέγει, ὅτι Βούσιρις ὁ δεύτερος ἔκτισε τὴν Διὸς Πόλιν τὴν μεγάλην, ἧς ὁ περίβολος ἦτον ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα σταδίων καὶ ἐμπεριεῖχε οἰκοδομήματα μεγάλα καὶ Ναοὺς εὐπρεπεῖς· ἀλλ' αὐτὸς ὁ περίβολος τῶν τειχῶν περιεῖχε τὸ πρὸς Ἀνατολὰς μόνον μέρος τῶν Θηβῶν. Σημειωτέον δ' ὅτι οὐδεὶς Βούσιρις ἀριθμεῖται ἐν τῷ χρονικῷ τοῦ Εὐσεβίου, (ὅς τις τὰ τῶν Αἰγύπτιων ἐρανίσατο ἀπὸ τῶν εἰς τρία μέρη διῃρημένων περὶ Θεῶν, Ἡμιθέων, καὶ νεκύων τοῦ Μανεθῶνος χρονικῶν, τῶν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ τῆς κατὰ τὴν Παλαιστήνην

τῶν Ἑλλήνων Συγγραφεῖς, καθὼς καὶ οἱ τῶν Αἰγυπτίων ἱερεῖς, δὲν συμφωνοῦσι περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ κτίσαντος αὐτὰς, καὶ ἀναμφιβόλως ἠγνόουν αὐτό· ἐκ δὲ τῆς ἀσυμφωνίας ταύτης, μένει ἀδιάλυτος ἡ ἀπορία τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐβλήθησαν τὰ πρῶτα τῶν Θηβῶν θεμέλια, καὶ παρὰ ποίου μετὰ βεβαιότητος· ὅθεν καὶ προκύπτει τὸ ἀναμφίβολον, ὅτι αἱ Θῆβαι εἶναι τόσον ἀρχαῖαι, ὅσον καὶ τὸ ἔθνος τῶν Μεσριτῶν τὸ κατοικῆσαν ἐκ πρώτης ἀρχῆς τὴν Αἴγυπτον.

Αἱ Θῆβαι κατ' ἀρχὰς περιορίζοντο εἰς μόνην τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, καὶ ὁ τόπος τῆς πεδιάδος ὁ κείμενος μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων, εἶναι ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον θεωροῦνται εἰσέτι τὰ ἐρείπια τοῦ πλέον μεγάλου καὶ ἀρχαιοτέρου Ναοῦ τῆς Αἰγύπτου, καλουμένου τὴν σήμερον ἀπὸ τοῦ αὐτόσε Ἀραβικοῦ χωρίου Καρ-

Καισαρείας τούτου ἐπισκόπου σωζομένων,) εἰμὴ ὁ ἐκ τῆς δεκάτης ὀγδόης δυναστείας τῶν Διοσπολιτῶν Φαραὼ Βασιλέων δέκατος, ὁ καὶ Ἀθώρις καλούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Μανεθῶνος ἐν τῷ παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ Φλαβίῳ κατὰ Ἀπίωνος λόγῳ μνημονευόμενος, ὅς τις καὶ ἦτον ὁ διαβόητος ἐκεῖνος τύραννος Βούσιρις· ἀλλ ἐκ τῶν φωνητικῶν Ἱερογλυφικῶν τῶν ἐπὶ τοὺς διασωζομένους εἰς ταύτας τὰς Θήβας Ὀβελίσκους κεχαραγμένων, πληροφορούμεθα, ὅτι οἱ πρὸ τοῦ Ἀθώριος τοῦ καὶ Βουσίριδος γενόμενοι ἐκ τῆς αὐτῆς σειρᾶς λοιποὶ Βασιλεῖς, ἤγειραν πολλὰ ἐκ τῶν ἐκεῖσε ὁρωμένων μέχρι ταύτης μεγαλοπρεπῶν κτιρίων, ὡς ἐρεξῆς ῥηθήσεται.

νὰκ· ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ Πόλις αὕτη συνωκίσθη καὶ ηὐξήθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὑπὸ πλήθους ἐπληρώθη καὶ ἡ δυτικὴ ὄχθη τοῦ Νείλου οἴκων, Παλατίων καὶ Ναῶν· ἔκτοτε αἱ Θῆβαι ἐκτάνθησαν ἀπὸ τῶν Ἀραβικῶν μέχρι τῶν Λιβυκῶν ὀρέων, καὶ ἐγένετο ὅλων τὸ μεταξὺ αὐτὸ διάστημα μία Πόλις, διαχωριζομένη ὑπὸ τοῦ κατὰ μέσον ῥέοντος ποταμοῦ· ἡ ἔκτασις ἦτον μεγίστη, ἡ περιφέρεια ταύτης ἐκτείνετο λεύγας σχεδὸν δώδεκα, καὶ ἡ διάμετρος δύω καὶ ἡμίσειαν· ἡ πληθὺς τῶν κατοίκων ἦτον ἀνάλογος ὡς πρὸς τὴν τοιαύτην αὐτῆς ἔκτασιν, οἱ δὲ οἶκοι, κατὰ τὸν Διόδωρον, ἦσαν τετρώροφοι καὶ Πεντώροφοι.

Οὐδὲν σημεῖον παρέμεινε τῶν τε τειχῶν καὶ τῶν περικρότων ἑκατὸν Πυλῶν αὐτῆς· φαίνεται δὲ, ὅτι αὐταὶ δὲν ὑπῆρξαν, ἢ ὅτι συνηριθμοῦντο, κατὰ τὸν Διόδωρον, καὶ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα Προπύλαια τῶν Ναῶν (1)· οἱ διάφοροι στοχασμοὶ πολλῶν νεωτέρων Σοφῶν πρὸς ἐξήγησιν τῆς λέξεως ἑκατὸν πυλοὶ (2) τοῦ Ὁμήρου, ὅς τις συνέγραφεν ὡς ποιητὴς, καὶ οὐχὶ ὡς Γεωγράφος, μένουσι κενοὶ καὶ μάταιοι.

(1) Οὐ Πύλας ἑκατὸν ἐσχηκέναι τὴν Πόλιν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ μεγάλα Προπύλαια τῶν ἱερῶν, ἀφ' ὧν ἑκατόμπυλον ὠνομάσθαι, καθάπερεἰ Πολύπυλον. Διόδ. Βιβλ. Α΄.

(2) Αἵ τ' ἑκατόμπυλοι εἰσί, διηκόσιοι δ' ἂν ἑκάστην
ἄνδρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισι, καὶ ὄχεσφιν. Ἰλ ί.

Οἱ ἐκ τῆς δεκάτης ὀγδόης δυναστείας τῶν Φαραὼ οἱ βασιλεύσαντες εἰς τὰς Θήβας ἔτη πρὸ τοῦ χριστιανικοῦ ἔτους χίλια ἑξακόσια καὶ ἐπέκεινα, καὶ οἱ καθεξῆς μέχρι τῆς εἰκοστῆς ἕκτης δυναστείας, ὡς ἑπομένως ῥηθήσεται, ἐκαλλώπισαν τὴν Πόλιν ταύτην λαμπρότατα μετὰ παμμεγίστων πολυτελῶν Ναῶν, ἐξαισίων τοσούτων οἰκοδομῶν, Κολοσσαίων ἀνδριάντων, πολλῶν μονολίθων Ὀβελίσκων, θαυμαστῶν ἀναγλύφων καὶ ἄλλων μεγαλουργίας θεαμάτων, καταστήσαντες αὐτὴν τῆς ὅλης τότε Αἰγύπτου τὸ ἐγκαλλώπισμα· μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἀφ' οὗ ἡ Μέμφις ἐκτίσθη καὶ κατέστη βασιλεύουσα τῆς Αἰγύπτου, αἱ Θῆβαι ἀμελητεῖσαι ἐταπεινώθησαν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Καμβύσου ἔπαθον τὰ μέγιστα, καὶ δὲν ἀνορθώθησαν πλέον· ὁ κατακτητὴς αὐτὸς τῆς Αἰγύπτου Πέρσης ἐλεηλάτησε τοὺς Ναοὺς καὶ τῆς Πόλεως ταύτης, ἐκρήμνησε καὶ κατηδάφισεν ὁμοῦ μετὰ τῶν Ναῶν, καὶ ὅσας ἄλλας ἐδυνήθη ἀξιολόγους αὐτῆς οἰκοδομὰς, ἔργα κλεινὰ ἀρχαῖα, πολυδάπανα καὶ περιλάλητα δαιδάλματα· κατέκαυσεν αὐτὴν, ἤνοιξε παλαιὰς θήκας καὶ καθύβρισε τοὺς τεταριχευμένους νεκροὺς (μωμίας), ἐθανάτωσε πολλοὺς τῶν πρωτίστων ἱερέων, καὶ ἄλλους ἐξώρισεν ἔξω τῆς Αἰγύπτου, διεσκόρπισε τοὺς κατοίκους, τὴν ἐρήμωσε, καὶ συνετέλεσεν ἐν ἑνὶ λόγῳ ὠμότατα εἰς τὴν τελείαν κατάπτωσιν τῆς δόξης αὐτῆς καὶ λαμπρότητος.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Στράβωνος, τουτέστιν ἐπὶ Αὐγούστου, ἡ ἔκτασις ὅλη τῶν Θηβῶν περιορίζετο εἰς τινας κώμας (1), καθὼς καὶ ἤδη τρία εὐτελῆ χωρία τῶν Ἀράβων, Καρνὰκ, Λούξορ, καὶ Γουρνοὺ εὑρίσκονται εἰς ὅλον τὸν τόπον καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ, ὅπου τὸ πάλαι αἱ περίδοξοι Θῆβαι ὑπῆρχον. Θεωροῦνται εἰσέτι εἰς τὰ ἐρείπια τούτων μετ' ἐκστάσεως τὰ ἀξιοθαύμαστα ἐγκαταλείμματα ἐκ τῶν πολλῶν ὑπομνημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ ἀθανασία διέσωσε καὶ διαφύλαξεν ἀπό τε τῶν προσβολῶν τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, καὶ τῆς τῶν πορθητῶν μανίας· ἐπιλείψει ὁ χρόνος εἰς τὴν κατὰ πλάτος αὐτῶν περιγραφὴν, διὸ καὶ ἐκθέτονται τὰ ἐφεξῆς αὐτῶν κυριώτερα.

Ὁ Ναὸς τοῦ χωρίου τανῦν Καρνὰκ, ἦτον ἀναμφιβόλως τὸ ἐπισημότερον τῶν ἀρχαίων Θηβῶν κτίριον, τοῦ ὁποίου ἡ περιφέρεια ἐκτείνετο ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν ὥραν· πρὸ τοῦ πρώτου Πυλῶνος διευθυνομένου ἀπὸ Δύσεως πρὸς Ἀνατολὰς, ἵστανται δύω μέγιστοι ἐκ κοκκωτοῦ λίθου μονόλιθοι Κολοσσοὶ, διὰ τοῦ ὁποίου Πυλῶνος εἰσήρχοντο εἰς μίαν μεγάλην αὐλὴν κεχωρισμένην κατὰ τὸ μέσον διὰ Κιόνων· κατὰ μὲν τὸ δεξιὸν μέρος ταύτης φαίνεται ὡς ἦν Παλάτιον, κατὰ δὲ τὸ βάθος αὐτῆς ἐξ ἀριστερῶν ἵστατο μία μεγάλη σειρὰ Κιόνων, παράλ-

(1) Νυνὶ δὲ κωμηδὸν συνοικεῖται. Στράβων βιβλ'. ιζ'.

ληλος μὲ τοὺς κατὰ τὸ μέσον Κίονας· εἰς δὲ τὸ πέρας ταύτης ἔκειτο δεύτερος Πυλὼν, καὶ πρὸ τούτου ἵσταντο ὡσαύτως ἐκ κοκκωτοῦ λίθου δύω ὀβελίσκοι θαυμασμοῦ ἄξιοι, 80 ποδῶν ἔχοντες ὕψος· μετὰ δὲ τὸν δεύτερον αὐτὸν Πυλῶνα ἦτον τὸ κυριώτερον Πρόπυλον τοῦ Ναοῦ. ὅλοι δὲ οἱ Κίονες ἀριθμοῦνται 142, τεταγμένοι εἰς δύω κατὰ σειρὰν πεντάδας, ἐξ ὧν εἴκοσι Κίονες ἔνδεκα ποδῶν ἔχοντες διάμετρον, καὶ τριάκοντα περιφέρειαν, ἐσχημάτιζον τὴν κατὰ τὸ μέσον σειράν· τῶν δὲ ἄλλων δύω πεντάδων ἡ διάμετρος ἦτον ποδῶν ἑπτά· τὸ μὲν ὕψος τῶν πρώτων ἦτον 60 ἕως 70 ποδῶν, τῶν δὲ δευτέρων κατὰ τὴν διάμετρον αὐτῶν ἀνάλογον· μετὰ τὸ ῥηθὲν Πρόπυλον εἶπετο μία ἄλλη εἴσοδος διὰ τεσσάρων ἐκ κοκκωτοῦ λίθου Ὀβελίσκων γλαφυρῶς λαξευμένων, ἐξ ὧν τρεῖς ἵστανται εἰσέτι εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, οἵτινες πρόκεινται τοῦ ἐκ κοκκωτοῦ λίθου Ναΐσκου, καλλωπιζομένου μετὰ γλυφῶν, παριστησῶν σκηνὰς συμβολικὰς καὶ τὴν ψευδοθεότητα, πρὸς τὴν ὁποίαν ἦτον ἀφιερωμένος ὁ Ναὸς, καὶ αὐτὴ ἦτον ὁ Ἀμμοὺν, ἢ Ἄμμων, ὁ παρ' Ἕλλησι Ζεὺς, ἐξ οὗ καὶ αἱ Θῆβαι Διὸς Πόλις ἐκλήθησαν· ὁ τοῦ Ναΐσκου ὄροφος βεβαμμένος μετὰ χρώματος κυανοῦ, εἶναι διαπεποικιλμένος μὲ ἀστέρας χρώματος κυτρίνου· ὄπισθεν δὲ τούτου φαίνονται πολλὰ οἰκήματα καὶ ὑπερῷα στηριζόμενα ἐπὶ Κιόνων· καὶ συντόμως εἰπεῖν αἱ ἐκτετα-

μέναι αὐταὶ πολυτελεῖς οἰκοδομαὶ συμπεριλαμβάνονται εἰς ἕνα περιτετειχισμένον περίβολον, πλήρη πολυειδῶν συμβόλων καὶ Ἱερογλύφων, περιγεγλυμμένων καὶ κατὰ τὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῶν τειχῶν ἐπιφάνειαν.

Κύκλῳ τοῦ μεγάλου τούτου Ναοῦ, εἷς ἕτερος περίβολος περιελάμβανεν οὐ μόνον τὸ ῥηθὲν μέγα οἰκοδόμημα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐφεξῆς· ἡ κατ' Ἄρκτον Πύλη, δι' ἧς εἰσήρχοντο εἰς τὸν δεύτερον αὐτὸν περίβολον περιεστοιχεῖτο ὑπὸ Σφιγγῶν, τῶν ὁποίων αἱ βάσεις ὑφίστανται κείμεναι εἰς ἕνα περίπατον ἐστρωμένον ὑπὸ πλατυτάτων πετρῶν· φαίνεται δὲ καὶ πρὸς Δύσιν τοῦ μεγάλου Ναοῦ εἷς Πυλὼν κρημνισμένος, καὶ ἔξωθεν τούτου εἰς τὴν πρώτην αὐλὴν τὴν περικυκλουμένην ὑπὸ στοῶν, ἵσταντο Κολοσσοὶ ἐκ διαφόρων λίθων, καὶ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου· περὶ δὲ τὸ τέλος τῆς αὐλῆς ταύτης ἔκειτο δεύτερος Πυλὼν καλλωπισμένος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῶν προτέρων· ἡ Πύλη διὰ τῆς ὁποίας εἰσήρχοντο εἰς μίαν δευτέραν αὐλὴν τὴν φέρουσαν εἰς τὸ ἄδυτον, ἦτον κατεσκευασμένη ἀπὸ κοκκωτὸν λίθον πλήρη ἐντέχνων Ἱερογλυφικῶν Συμβόλων· πρὸ δὲ τῆς πρώτης πύλης τούτου τοῦ δευτέρου Ναοῦ, ἦτον εἷς περίπατος ἔχων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν Σφίγγας ταυροκεφάλους, ὅς τις ἐτελεῦτα εἰς μίαν πλατεῖαν ἑνὸς δευτέρου περιπάτου Σφιγγῶν Ἀνθρωποκεφάλων, καὶ ἑπομένως εἰς τρίτην Σφιγγῶν Κριοκεφάλων· αὐτὸς δὲ ὁ τελευταῖος περίπατος τῆς πλατείας καὶ μείζων τῶν ἄλλων, εἶχε τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τοῦ ἐν τῷ χωρίῳ Λούξορ Ναοῦ, καὶ ἐτελεῦτα εἰς τὴν πρὸς Νότον Πύλην τοῦ εἰς τὸ χωρίον Καρνὰκ προῤῥηθέντος πρώτου Ναοῦ.

Εἰς αὐτὸν τὸν θαυμάσιον Ναὸν ἡ Παλάτιον ἐξεκενώθη ὅλη ἡ Φαραωνιτικὴ μεγαλοπρέπεια, ὅλον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι ἐπενόησαν μέγα, καὶ εἰς πρᾶξιν αὐτὸ ἔβαλον· ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὅσα ἂν ἄλλα εἰς Θήβας καὶ ἀλλαχοῦ προξενῶσιν ἔκπληξιν καὶ ἐνθουσιασμόν, φαίνονται ὡς πρὸς αὐτὰ τὰ εἰς Καρνὰκ τεράστια, οὐτιδανὰ καὶ εὐτελέστατα· εἰς αὐτὸν τὸν Ναὸν ἡ Παλάτιον πρὸς τοῖς ἄλλοις καταπληκτικοῖς ἔργοις, θεωροῦνται γεγλυμμένα καὶ τὰ ἔκτυπα τῶν ἀρχαίων ἐπισημοτέρων Φαραὼ καὶ λαμπροτέρων διὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν πράξεων· τούτων δ' ἕκαστος ἔχει ἰδίαν φυσιογνωμίαν διαφέρουσαν τῶν προκατόχων του· εἰς Πίνακας Κολοσσώδεις εἰσὶ γεγλυμμένα μεγαλοπρεπῶς καὶ Ἡρωϊκῶς τὰ τῶν πολέμων αὐτῶν ἀνδραγαθήματα, καὶ μεταξὺ τούτων καὶ ὁ παρὰ τῇ ἱερᾷ Γραφῇ βασιλ'. Γ'. Κεφ. ΙΔ'. καὶ Παραλειπ... Β'. Κεφ'. ΙΒ'. Βασιλεὺς Σουσακειμ, ὁ Σεσσὸχ ἢ Σέσσονχις τοῦ Μανεθῶνος, ὁ ἐπὶ Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Σολομῶντος κυριεύσας τῆς Ἱερουσαλὴμ ἔτη πρὸ Χριστοῦ 990, ἱστορεῖται ἄγων αὐτὸς καὶ ῥίπτων εἰς τοὺς πόδας

τῶν Θηβαϊκῶν Θεοτήτων πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, δὲ Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν, καὶ τὴν τοῦ Ἰούδα βασιλείαν (Ἰουδαχα-Μαλὲκ), τὸ δὲ ἔκτυπον τῆς μορφῆς τῆς παρουσιαζούσης τὴν Βασιλείαν τοῦ Ἰούδα, εἶναι ὅμοιον καὶ ἀπαράλλακτον μὲ τὴν τῶν Ἑβραίων φυσιογνωμίαν, καὶ ἴσως καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἱεροβοὰμ τῆς μορφῆς ὁ τύπος· τὰ εἰς Καρνὰκ τεράστια ἔργα ἄρχονται ἀπὸ τῆς ΙΗ'. δυναστείας, καὶ παρεκτείνονται ἄχρι τῆς ΚΣ'. ταῦτα δὲ πάντα ἐμφαίνουσι πρὸς θαυμασμόν, ἀλληλένδετόν τινα σειρὰν Παλατίων καὶ Ναῶν, καὶ διὰ τῆς αὐτῶν συνενώσεως, ἐκστατικὸν τῷ ὄντι σύνδεσμον ὅλων τῶν μετὰ τὴν ΙΗ'. Μοναρχιῶν τῆς Αἰγύπτου καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς.

Τὸ δεύτερον Παλάτιον μετὰ τῶν Ναῶν τὸ εἰς τὸ χωρίον Λούξορ τῆς ἀρχαίας βασιλευούσης τῆς Αἰγύπτου, ἂν δὲν ἔχῃ τὴν ἀναλογίαν κατὰ τοὺς τεραστίους Κολοσσώδεις ὄγκους τῶν εἰς τὸ χωρίον Καρνὰκ οἰκοδομῶν, ὑπερτερεῖ ὅμως ἐκείνων κατὰ τὴν ὡραιότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν· δύω θαυμάσιοι Ὀβελίσκοι ἐκ κοκκωτοῦ λίθου ὑπὲρ τοὺς ὀγδοήκοντα πόδας μετὰ τῆς βάσεως αὐτῶν κατὰ τὸ ὕψος, πλήρεις καὶ κατὰ τὰς τέσσαρας αὐτῶν πλευρὰς Ἱερογλύφων κομψῶς γεγλυμμένων, καὶ ἀναλόγων ὡς πρὸς τὴν λοιπὴν αὐτῶν τῶν μονολίθων καλλονὴν καὶ τελειότητα, παρρησιάζονται

κατὰ πρῶτον (1) ἐνταῦθα δὲ εἰς τοὺς πόδας καὶ τὰς βάσεις τῶν ἐξαισίων τούτων σωμάτων φανεροῦται τὸ, μέχρι ποίου βαθμοῦ οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἀνήγαγον τὰς περὶ Μηχανῶν αὐτῶν γνώσεις· αὐτοὶ ἀνηγέρθησαν παρὰ τοῦ Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου τοῦ καὶ Σεσώστριος εἰς τὸ λαμπρότατον αὐτὸ τοῦτο Παλάτιον, ἐπιγραφόμενον δὲ Ἱερογλύφων φωνητικῶν ἐπὶ τοῦ ἀριστέρου Ὀβελίσκου, ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΡΑΜΕΣΣΕΙΟΝ· μετ' αὐτοὺς εἵποντο τέσσαρες ἀνδριάντες Κολοσσώδεις ποδῶν τεσσαρά-

(1) Ἐκ δὲ τῶν δύω τούτων ἀξίων θαυμασμοῦ ὡς πρὸς τὸ ὕψος καὶ τὴν γλαφυρὰν ἐργασίαν Ὀβελίσκων, τῶν πρὸ τοῦ Πυλῶνος τοῦ Ῥαμεσσείου Παλατίου ἀνυψωμένων, ὁ ἐκ δεξιῶν ἱστάμενος προσεφέρθη δῶρον παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως Μ. Α. πρὸς τὴν Γαλλικὴν Συνταγματικὴν Βασιλείαν, ἡ ὁποία ἀπέστειλε τὸν Μαθηματικὸν Λεπὰ, ὅς τις κατεβίβασε μεθ' ὅσης ἐπιτηδειότητος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ οὗ ἵστατο διὰ τριάκοντα αἰώνων καὶ ἐπέκεινα τόπου, καὶ διὰ τοῦ Νείλου μετέφερεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἐκ ταύτης διὰ τοῦ ἐπίτηδες κατασκευασθέντος πλοίου ἐν Γαλλίᾳ καὶ σταλέντος, Λούξορ προσφυῶς ὀνομασθέντος, μετεκόμισεν εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας, καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ Σηκουάνα (Σέιν) εὐόδωσεν εὐτυχῶς εἰς τὰ Παρίσια, ὅπου τῷ 1836 ἔτει κατὰ Ὀκτώβριον, ἐπισταθέντος τοῦ ῥηθέντος μαθηματικοῦ εἰς τὸ ἐπιχείρημα, ἀνυψώθη εἰς τὴν Πλατείαν καλουμένην ταυτὸν τῆς Ὁμονοίας, ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως τῶν Γάλλων, καὶ ἑκατὸν περίπου χιλιάδων θεατῶν μετὰ πολλοῦ κρότου.

Σημειωτέον δέ, ὅτι διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἤδη τῶν Ἱερογλυφικῶν, ἐγνώσθη ὅτι πάντα τὰ εἰς τοὺς Ὀβελίσκους ἐν γένει γεγλυμμένα

κοντα τὸ ὕψος, (κεχωσμένοι ἤδη εἰς γῆν ἐξ ἡμισείας ἀμφότεροι μέχρι στηθῶν·) τοῦ αὐτοῦ Ῥαμεσσῆ, καὶ ἑπομένως ἵστατο τὸ περικλεὲς Προπύλαιον, τοῦ ὁποίου ἡ γλαφυρὰ καὶ περικαλλὴς κορωνὶς ἄνωθεν, παριστᾶ δὶ ἀναγλύφων διαφόρους μάχας, εἰς τὰς ὁποίας παρατηροῦνται πολεμισταὶ μαχόμενοι ἐφ' ἁρμάτων διίππων· ὄπισθεν τοῦ Πυλῶνος θεωρεῖται ὑπερῷον ἑδραζόμενον ἐπὶ δεκαὲξ Κιόνων· καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τούτου ὑπῆρχον δύω ἕτερα παρόμοια· ἡ περίστυλος αὔτη αὐλὴ ἐτελεῦτα πρὸς Νότον, ὅπου μεταξὺ δύω οἰκοδομῶν ἦτον μία Πύλη, δι' ἧς ἡ ὁδὸς ἐφέρετο εἰς δύω σειρὰς ἀνὰ ὀκτὼ Κιόνων παχυτάτων, τελευτόντων εἰς μίαν ἑτέραν εἴσοδον τρίτης αὐλῆς, περιστοιχουμένης κατ' Ἀνατολὰς μὲν ὑφ' ἑνὸς ἑτέρου ὑπερῴου ὑποκρατουμένου ὑπὸ εἰκοσιἑξ Κιόνων· κατὰ δὲ τὸ βάθος τῆς τρίτης ταύτης αὐλῆς πρὸς Νότον ἦτον ὁ Πρόναος, καλλωπιζόμενος διὰ τριάκοντα δύω Κιόνων, διηρημένων εἰς δύω πενταάδας ἀνὰ δέκα καὶ ἓξ εἰς μίαν ἑκάστην· διὰ τοῦ Προνάου εἰσήρχοντο εἰς τὸ

δὲν περιέχουσι κατὰ τὴν πρὸ πολλοῦ σφαλερὰν ἰδέαν, μεγάλα θρησκευτικὰ μυστήρια, ὑψηλὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας, ἐπιστημῶν καὶ μαθήσεων ἀπόῤῥητα, ἢ ἀστρονομίας διδάγματα, ἀλλ' ὅλα ταῦτα τὰ εἰς τοὺς Ὀβελίσκους κεχαραγμένα εἶναι ἁπλαῖ ἀριθμήσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδεικτικαὶ καὶ πομπώδεις τῶν Κτιρίων, πρὸ τῶν ὁποίων συνήθως ἵσταντο, καὶ παρὰ ποίων Φαραὼ ἀνυψώθησαν.

ἄδυτον περιεχόμενον ὑπὸ πολλῶν μεγάλων αὐλῶν, περιστοιχουμένων ὡσαύτως ὑπὸ Κιόνων· τὸ Παλάτιον αὐτὸ μετὰ τῶν Ναῶν κεῖται παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, ὑπερασπιζόμενον ποτὲ ἐναντίον τῶν προσβολῶν τοῦ ποταμοῦ ὑφ' ἑνὸς ἐκ λίθων προχώματος, ἀλλὰ τὰ ὕδατα τοσοῦτον αὐτὸ ἔβλαψαν, ὥστε οὐ διὰ πολλοῦ ἔτι δύναται νὰ ἀνθέξῃ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ περικλεοῦς τούτου οἰκοδομήματος, τοῦ ὁποίου αἱ πλησίον τοῦ ποταμοῦ Κολῶναι ἐγγίζουσι σχεδὸν εἰς τὴν ὄχθην τούτου.

Ὁ πρῶτος θεμελιωτὴς τοῦ κατὰ τὴν κώμην ταύτην Λούξορ Παλατίου ὑπῆρξεν ὁ Φαραὼ Ἀμενὼφ ὁ Γ', ὁ καὶ Μέμνων, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἡ ἀπὸ Μεσημβρίας πρὸς Ἄρκτον οἰκοδομὴ, τουτέστιν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Νείλου μέχρι τῶν 16 μεγάλων Κιόνων, ὕψος ἐχόντων ποδῶν 45· καθ' ὅλα τὰ Κιονόκρανα τούτων καὶ ἄλλων εἰσέτι περαιτέρω 64 στηλῶν ἀκεραίων τῶν περισσοτέρων, τῶν καλλωπιζουσῶν τὸ μέγα αὐτὸ οἰκοδόμημα, ἀναγινώσκεται διὰ μεγάλων Ἱερογλύφων φωνητικῶν τὸ ὄνομα τοῦ Φαραὼ τούτου ὡς κτίτορος· καὶ αὐτὸ μὲν ἦτον τὸ πρὸς Ἄρκτον τῶν Θηβῶν Ἀμενόφειον ἢ Μεμνόνειον· ἡ δὲ δευτέρα αὐτόσε μεγίστη οἰκοδομὴ ἡ πρὸς Ἄρκτον ὅλη, ἡ ὁποία κατεσκευάσθη ὡς ἰδιαίτερον μνημεῖον, μὲ ὅλον ὅτι συνέχεται διὰ τῆς μεγάλης σειρᾶς τῶν Κιόνων μετὰ τοῦ ῥηθέντος Ἀμενοφείου, ἐγένετο ὑπὸ Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου

(Σεσώστριος), ὃς τις οὐ μόνον ἐκαλλώπισε τὸ τοῦ προγόνου αὐτοῦ Ἀμενὼφ Παλάτιον, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερον πλησίον τούτου ᾠκοδόμησε, καθὼς ἀπὸ τῶν γεγλυμμένων φωνητικῶν Ἱερογλύφων ἐπί τε τὴν κορωνίδα τοῦ περικαλοῦς ῥηθέντος Πυλῶνος ἢ Προπυλαίου, ἡ τοῦ Σεσώστριος ἀφιέρωσις ἀναγινώσκεται, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνεται καθ' ὅλα τὰ Κιονόκρανα τῆς μεγάλης σειρᾶς τῶν Κιόνων, τὴν ὁποίαν αἱ τῶν νῦν χωρικῶν (Φελάχιδων) ἐλεεινὰ καλύβαι εἰσέτι εἰς γῆν δὲν ὑπέκρυψαν· ἡ δὲ ἔννοια τῆς ἐπιγραφῆς τῆς ἀφιερώσεως τοῦ Ῥαμεσσῆ ἔχει οὕτως· «ἡ Ζωὴ, ὁ Ἀρωήρης, τέκνον τοῦ Ἄμμωνος, » Κυρίου τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω, δὶς ἀγαπητόν, » ὁ Ὧρος πλήρης δυνάμεως, ὁ φίλος τοῦ κόσμου, » ὁ βασιλεὺς, (ἥλιος φύλαξ τῆς ἀληθείας, δεδοκιμα» σμένος παρὰ τοῦ Φρὲ), ὁ προτιμητέος υἱὸς τοῦ » Βασιλέως τῶν Θηβῶν, ὁ καθήμενος ἐπὶ τὸν θρό» νον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐξουσιάζων ἐπὶ γῆς, » ἐξετέλεσε ταύτας τὰς οἰκοδομὰς πρὸς κλέος τοῦ » Πατρὸς αὐτοῦ Ἄμμων-Ῥὰ, Βασιλέως τῶν Θεῶν, » κατασκευάσας τὸ Ῥαμέσσειον αὐτὸ ἐν τῇ Πόλει » τοῦ Ἄμμωνος, ἐν τῷ Ὄπφ (Μεσημβρινῷ μέρει » τῶν Θηβῶν)· ταῦτα δὲ ἐποίησεν ὁ υἱὸς τοῦ ἡλίου, » ὁ ἠγαπημένος τοῦ Ἄμμωνος Ῥαμεσσῆς».

Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῆς ἐπιφανείας τῶν δύω εἰς τὸ κατὰ τὴν κώμην Λούξορ Ῥαμέσσειον Πυλώνων, εἶναι ἅπασα κεκαλυμμένη μὲ γλαφυρὰς γλυφὰς

ὅλας πολεμικὰς, ὅπου βλέπεται ὁ μέγας Ῥαμεσσῆς καθήμενος ἐπὶ θρόνου μεταξὺ τοῦ στρατοπέδου του, δεχόμενος τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν στρατευμάτων, καὶ ἐρευνῶν ὅλα τὰ τῆς ἐκστρατείας· ἀλλαχοῦ ὁ τῶν Αἰγυπτίων στρατὸς τεταγμένος πρὸς μάχην· ἅρματα πολεμικὰ, ἄλλα ἔμπροσθεν, ἄλλα ὄπισθεν, καὶ ἄλλα περὶ τὰ δύω πλάγια, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ πεζοὶ τακτικῶς τεταγμένοι κατὰ τετράγωνον σχῆμα· καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος πόλεμος αἱματώδης, τροπὴ τῶν ἐναντίων, δίωξις παρὰ τῶν νικητῶν, διάβασις ποταμοῦ, κυρίευσις μιᾶς πόλεως καὶ πολλῶν αἰχμαλώτων· ἡ δὲ ἐκστρατεία αὕτη ἐγένετο κατὰ Ἀσιανῶν Ἐθνῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν τῶν αἰχμαλώτων ἐμφαίνεται ὅτι εἶναι γένη Βάκτρων, Μήδων καὶ Βαβυλωνίων· ὁ δὲ τόπος τούτων τῶν ὑστάτων ῥητῶς ὀνομάζεται Ναχαραίνα (Μεσοποταμία) — οἱ Ὀβελίσκοι, τέσσαρες Κολῶναι, ὁ Πυλὼν καὶ τὸ ἐκτεταμένον περίστυλον τῆς αὐλῆς, αὐτὰ μόνον ἐναπελείφθησαν, καὶ σχεδιάζουσι τὴν σήμερον τὸ Ῥαμέσσειον· προϊόντων δὲ τῶν χρόνων, ὁ ἀρχαῖος καλλωπισμὸς τῆς κειμένης Πύλης μεταξὺ τῶν δύω ἐκείνων ὄγκων τοῦ Προπύλου, ἐπειδὴ ἐβλάφθη, ἀνοικοδομήθη ἐκ νέου ὅλον τὸ Πρόπυλον ἔτη πρὸ Χριστοῦ 733 ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ΚΔ'. δυναστείας, νικητοῦ τῶν Αἰγυπτίων, βασιλέως τῶν Αἰθιόπων Σάββακου, διὸ καὶ ἀντ' ἐκείνων τοῦ Σεσώστριος, ἐτέθησαν

ἐπὶ τοῦ νέου Πυλῶνος τὰ ἀνάγλυφα τοῦ ἀνακαινιστοῦ Σάββακου, ὁ ὁποῖος δι' ἐνιαυτῶν δώδεκα διοίκησε τὰ τῆς Αἰγύπτου μετὰ πολλῆς γλυκύτητος καὶ πραότητος, προσφέρων τὰς συνήθεις τεταγμένας προσφορὰς πρὸς τοὺς πυλιούχους τῶν Παλατίων καὶ τῆς τῶν Θηβῶν μεγαλοπόλεως· μία ἔτι μικρὰ ἐπισκευή τινων ἐπικρανίων ἐγένετο εἰς αὐτὸ τὸ Ῥαμέσσειον, καὶ ἐφ' ἑνὸς τούτου ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα Ἱερογλυφικῶς τοῦ Πτολεμαίου Φιλομήτορος, γεγονότος ἔτη πρὸ Χριστοῦ 215, διὰ τῆς ἐφεξῆς ἐπιγραφῆς· ἀνακαίνισις τοῦ οἰκοδομήματος παρὰ Πτολεμαίου Αἰωνοβίου, ἠγαπημένου τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ Φθὰ (Ἡφαίστου), καὶ παρὰ τῆς κυρίας τοῦ Κόσμου Ἀρσινόης, Θεῶν Φιλοπατόρων ἠγαπημένων ὑπὸ τοῦ Ἄμμουν-Ρὰ Βασιλέως τῶν Θεῶν».

Ταῦτα εἶναι τὰ κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τῶν Θηβῶν ἐγκαταλείμματα τῶν θαυμασίων μνημείων· ἡ δὲ Δυτικὴ περαία ταύτης τῆς περικρότου ποτὲ μεγαλοπόλεως ἐμπεριέχει τόσον μέγαν ἀριθμὸν οἰκοδομῶν, ὅσον οὐδὲ ἡ κατ' Ἀνατολὰς τοῦ Νείλου. Τὰ ἐρείπια τοῦ εἰς ταύτην τὴν δυτικὴν περαίαν πρώτου ἀξιοθαυμάστου μνημείου εἶναι ἐκεῖνα, τουτέστιν ἐκείνου τοῦ ἀρχαίου οἰκοδομήματος, τὸ ὁποῖον ἐκάλεσαν Μεμνόνειον καὶ ἐπομένως Τάφον Ὀσυμανδύου, μὲ ὅλον τὸ ὅτι κατὰ τὰς διασωζομένας διὰ φωνητικῶν Ἱερογλύφων ἐπάνω εἰς ἑκατὸν σχεδὸν μέρη τοῦ κτιρίου τούτου ἐπιγραφὰς, ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα Ῥαμμέσσειον Δυτικόν· τούτου δὲ καμμένα μέρος δὲν ἔμεινεν ὁλομελὲς, ἀλλ' ὅσα μέρη ἀπέφυγον τὴν τῶν Περσῶν ἐπὶ Καμβύσου βαρβαρόδη μανίαν, καὶ τὴν φθορὰν ἐπομένως τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ἀρκοῦσι πρὸς ἰδέαν καὶ κατάληψιν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος· ὅλαι αἱ γλυφαὶ αἱ ἐπικαλύπτουσαι ποτὲ καὶ καλλωπίζουσαι τὸ Πρόπυλον, ἐγένοντο ἀφανεῖς, καὶ παρέμειναν μόνα τὰ κάτω τούτου μέρη, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι καταγεγραμμένοι οἱ βασιλικοὶ τίτλοι Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου (Σεσώστριος), ἔτι δὲ καὶ οἱ Πίνακες, οἵτινες Παριστῶσι προσφέροντα τὸν Φαραὼ αὐτὸν τὰς προσφοράς του εἰς τὰς τῶν Θηβῶν ψευδοθεότητας, οἷον πρὸς τὸν Ἄμμων-Ρὰ, Ἄμμωνα γεννήτορα, πρὸς τὴν Θεὰν μητέρα ὁμοῦ καὶ σύζυγον Μοὺθ καὶ ἄλλας, καὶ δεχόμενον ἀμοιβαίως τὰς παρ' αὐτῶν χάριτας, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους λόγους, λέγει πρὸς τὸν Ῥαμεσσῆ ὁ Ἄμμων-Ρὰ, ὁ Βασιλεὺς τῶν Θεῶν, ὁ κατοικῶν εἰς τὸ κατὰ τὰς Θήβας αὐτὸ Ῥαμέσσειον· «υἱὲ ἀγαπητὲ, κύριε τοῦ κόσμου Ῥαμεσσῆ, ἡ καρδία μου σκιρτᾷ ὑπὸ χαρᾶς βλέπων τὰς μεγαλουργίας σου· καὶ Σὺ μὲν ἀνέθηκάς μοι τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα, ἐγὼ δὲ ἀντιδωροῦμαι σοι τό, ἀπὸ μιᾶς ζωῆς καθαρᾶς νὰ μεταβῇς ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ Σὲβ Κρόνου)». ὅθεν ἐκ τούτων πάντων οὐδεμία ὑπολείπεται ἀμφιβολία περὶ τοῦ ἀληθινοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκοδομήματος τούτου.

Οἱ πολεμικοὶ Πίνακες, οἱ εἰς τὰς νίκας τοῦ κατακτητοῦ τούτου ἀναφερόμενοι, καλύπτουσιν ὅλον τὸ μέγιστον σῶμα τοῦ νεύοντος εἰς τὴν πρώτην αὐλὴν Πυλῶνος, αἱ δὲ διασωζόμεναι ἐπάνω εἰς πολλὰ μέρη εἰσέτι πολεμικαὶ αὐταὶ σκηναὶ ἔχουσι τὴν αὐτὴν σχεδὸν ὁμοιότητα μὲ τὰς εἰς τὸ Ἀνατολικὸν τῶν Θηβῶν ῥηθὲν Ῥαμέσσειον, καὶ καθιστοροῦσι τὴν κατὰ τῶν Ἀσιανῶν ἐχθρῶν ἐκστρατείαν· οἱ κατὰ σειρὰν Κίονες, οἱ πλαγίως ἱστάμενοι εἰς τὴν πρώτην αὐλὴν, δὲν ὑπάρχουσι τὴν σήμερον· τὸ μέγα ἐκεῖνο διάστημα, τὸ μεταξὺ ποτε τῶν ὑπερῴων καὶ τῶν δύω Πυλώνων ὑπεκρίβη ὑποκάτω τῶν μεγάλων θραυσμάτων τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου καὶ μεγαλοπρεποῦς ἀνδριάντος Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου, καθὼς αἱ διὰ μεγάλων λαμπρῶν Ἱερογλύφων ἐπιγραφαὶ ἐπί τε τοὺς βραχίονας καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τοῦ στυλοπάτου τοῦ ἀνδριάντος γεγλυμμέναι, τὸ τοῦ Ῥαμεσσῆ ὄνομα ἀριδήλως μαρτυροῦσιν· ὁ Κολοσσὸς αὐτὸς καίτοι καθήμενος, ὕψος εἶχε ποδῶν 35, μὴ μετρουμένης τῆς ἐξ ἄλλου λίθου βάσεως, εὖρος ἐχούσης ποδῶν 33. καὶ ὕψος 6. ἵστο δὲ ὁ ἀνδριὰς αὐτὸς ἔμπροσθεν τοῦ δευτέρου Πυλῶνος ἐξ ἀριστερῶν· ἐπάνω δὲ τῶν ὑπερῴων τῆς δευτέρας αὐλῆς ὁρᾶται ἓν μέγα ἀνάγλυφον, τοῦ ὁποίου αἱ δύω ἄκραι ἐβλάφθησαν, παριστὸν τὸν μέγαν Ῥαμεσσῆ ἑορτάζοντα τὴν πανήγυριν τοῦ πρωτίστου Θεοῦ τῶν Θηβῶν τὸν διπλοῦν Ὧρον ἢ Ἀμ-

μωνα τὸν γεννήτορα· ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει μία σειρὰ ἀγαλμάτων τῶν βασιλέων τεταγμένη κατὰ τάξιν διαδοχικὴν, οἷον Α. Μηνᾶς ἢ Μήνης (ὁ ἐκ τῶν νεκύων πρῶτος, κατὰ τὸν Εὐσέβιον)· Β. ἓν ἐπίθετον βασιλικὸν ἄδηλον (πιθανὸν τοῦ Πατρὸς τοῦ ἑπομένου Φαραὼ, τὸν ὁποῖον ὁ Μανεθὼς ὀνομάζει Ἀλισφραγμούθωσιν). Γ Ἄμωσις. Δ Ἀμενόφθ ὁ πρῶτος. Ε. Τούθμωσις ὁ πρῶτος. Ϛ. Τούθμωσις ὁ τρίτος. Ζ Ἀμενόφθ ὁ δεύτερος. Η Τούθμωσις ὁ τέταρτος. Θ Ἀμενόφθ ὁ τρίτος. Ι Ὧρος ΙΑ Ῥαμεσσῆς ὁ πρῶτος. ΙΒ Οὐσερὲ ἢ Μηνέφθα ὁ πρῶτος (υἱὸς τοῦ Ῥαμεσσῆ ὁ δι ὀλίγου βασιλεύσας). ΙΓ Ῥαμεσσῆς ὁ μέγας (ὁ τὸν ἀδελφὸν Οὐσερὲ διαδεξάμενος)· ἡ σειρὰ αὕτη δεικνύει τὴν κατ' εὐθείαν γραμμὴν τῆς γενεαλογίας τῶν προγόνων τοῦ κατακτητοῦ τούτου· τὸν δὲ δεύτερον Τούθμωσιν (Χέβρων) παρέλιπον, διότι Τούθμωσις ὁ τρίτος (Μοῖρις), ἦτον υἱὸς τῆς θυγατρὸς Τουθμώσεως τοῦ πρώτου. (1)

(1) Τὸ τῶν Φαραὼ τῆς ΙΗ', Λαμπροτέρας κατ' Αἴγυπτον Δυναστείας τῶν Ὀνομάτων Παράλληλον.

„ Ἡ ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐπὶ τὰ διασωζόμενα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος φωνητικῶν, Ἱερογλυφικῶν, ἀκριβεστέρα πληροφορία.	οἱ κατὰ τὸν Μανεθῶνα παρὰ Ἰωσήπῳ τῷ Φλαβίῳ κατὰ Ἀπίωνος Α'.	—Οἱ κατὰ τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ·
Α'. Μηνᾶς (Μεσραὶμ) ὁ ἀρχηγὸς καὶ προβούλος τῶν κατ' Αἴγυπτον Δυναστειῶν.	1, Θούμμωσις καὶ Τέθμωσις.	1. Ἄμωσις.

Μετὰ δὲ μίαν ἐκτεταμένην περίστυλον αὐλὴν, ὁ Πυλῶν ὁ εἰς μίαν ἄγων ἄλλην περίστυλον, (ἐξ ὧν τέσσαρες μόνον Κίονες ὑφίστανται ἔτι,) παρίστα πρὸς τοῖς ἄλλοις δύω γεγλυμμένας Θεότητας, ἐχούσας τὸ πρόσωπον αὐτῶν τετραμμένον πρὸς τὸν Πυλῶνα, καὶ τὰ ὄμματα αὐτῶν στηριγμένα εἰς τὴν δευτέραν ταύτην αὐλὴν, αἱ δύω αὗται

Β'. Ἄμωτις, πατὴρ τῆς ΙΗ' Δυναστείας.
Γ'. Ἀμενὲφ ὁ Α'. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν.
Δ'. Τοῦθμωσις ὁ Α'. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν.
Ε. Τοῦθμωσις ὁ Β'. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν. ὁ Χεῦρων, Ἄπαις.
Ϛ'. Ἀμενσῆ, ἀδελφὴ τοῦ Ἀνώβεν.
Ζ'. Τοῦθμωσις ὁ Γ'. υἱὸς τῆς ῥηθείσης, ὁ περιώνυμος Μοῖρις.
Η'. Ἀμενὲφ ὁ Β'. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν.
Θ'. Τοῦθμωσις ὁ Δ'. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν, ὁ πολλοὺς Ὀβελίσκους ἀνιστήσας
Ι'. Ἀμενὲφ ὁ Γ'. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν, ὁ καὶ Μέμνων.
ΙΑ'. Ὧρος, υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν, Ἄπαις.
ΙΒ'. Θώσαρ, θυγάτηρ Ὥρου ἡ τοῦ Μανεβώνος Ἀκεγχρὶς
ΙΓ'. Ῥαμεσσῆς ὁ Α'. νιὸς τοῦ Ὥρου ἐ-

2. Χεῦρων.
3. Ἀμένωφις.
4. Ἡ Ἀμεσῆ
5. Μίφρ ε-Μοῖσις.
6. Μησραμούθωσις.
7. Θμῶσις.
8. Ἀμένωφις.
9. Ὧρος.
10. Ἡ Ἀκεγχρίς.
11. Ῥάμωτις.
12. Ἀκεγχέρης
13. Ἀκεγχέρης ὕστερ.
14. Ἁρμαΐς.
15. Ῥαμέσσης.
16. Ἁρμέσσης Μιεμοῦν.
17. Ἀμένωφις.

πωνυμούμενος καὶ Μακτουσῆ.
ΙΔ'. Οὐσιρέϊς ἢ Μηνέφθας ὁ Α. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν, ἐπωνυμούμενος εἰς τὸ Ταφεῖον αὐτοῦ καὶ Νουσέϊς, Ἀθωθὶ καὶ Α-μενεῖ
ΙΕ'. Ὁ δεύτερος υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν μετὰ

2. Χεῦρων
3. Ἀμένωφις.
4. Μίφρις
5. Μισραμούθωσις
6. Τοῦθμωσις
7. Ἀμένωφις ὁ καὶ Μέμνων.
8. Ὧρος
9. ἡ Ἀχενχέρσις.
10. Ἀθωρὶς
11. Χενχέρις.
12. Ἀχεγχρῆς.
13. Χεφρῆς.
14. Ἁρμάης, ὁ καὶ Δννκός.
15. Ῥαμεσσῆς ὁ καὶ Αἴγυπτος.
16. Μένωφις.

θάνατον τοῦ Α', Ἁμασσῆ ἢ Ῥαμεσσῆ ὁ Γ' ὁ καὶ μέγας, καὶ Σέσωσις κατὰ τὸν Ἡρόδοτον.
Ις'. Μηνέφθας ὁ Β'. υἱὸς τοῦ Ἀνώβεν.
ΙΖ'. Μηνέφθας ὁ Γ'. υἱὸς τούτου.
ΙΗ'. Ῥαμέσσης ὁ Α'. υἱὸς αὐτοῦ.

Θεότητες εἶναι, ὁ μὲν τῆς σπουδῆς καὶ τῆς μαθήσεως καὶ εὑρετὴς τῶν γραμμάτων Θὼθ (ὁ παρ' Αἰγυπτίοις Ἑρμῆς, ὁ λεγόμενος παρὰ τῶν Ἑλλήνων Τρισμέγιστος), φέρων μορφὴν Ἰβικεφάλου, καὶ ἱστάμενος ἐξ ἀριστερῶν, ἡ δὲ σύντροφος αὐτοῦ Θεότης Σὰφ, ἐκ δεξιῶν, ἥτις φέρει τὸν τίτλον κυρία τῶν γραμμάτων καὶ πρόεδρος τῆς Βιβλιοθήκης· τὰ περὶ αὐτὰς τὰς ψευδοθεότητας Ἱερογλυφικὰ φωνητικὰ σημειοῦσι ταῦτα· «τὸ οἴκημα τῶν βιβλίων»· ὁ ἀναγινώσκων τὴν εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον περιγραφὴν τοῦ Διοδώρου περὶ τοῦ μνήματος τοῦ Ὀσυμανδύου, καὶ ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ τοῦ Ῥαμεσσείου αὐτοῦ, θέλει ἀπορήσει εὑρίσκων καθ' ὅλα τὰ τοῦ οἰκοδομήματος τὴν αὐτὴν τάξιν, τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, καὶ τὴν αὐτὴν ἀπαράλλακτον σχεδὸν ὁμοιότητα καὶ συμφωνίαν. Ὁ Σικελιώτης αὐτὸς λέγει, ὅτι ὅσα ἂν αὐτὸς περιγράφει περὶ τοῦ μνήματος τοῦ Ὀσυμανδύου εἶναι σύμφωνα μὲ τὸν Ἑκαταῖον, τὸν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου συνταξάμενον καὶ αὐτὸν τὰς Αἰγυπτιακὰς ἱστορίας.

Ὁ Διόδωρος αὐτὸς βιβλ. Α'. σημειοῖ, ὅτι ἀπὸ τῶν Τάφων εἰς τοὺς ὁποίους κατὰ παράδοσιν ἐνταφιάσθησαν αἱ Παλλακίδες τοῦ Διός, δέκα στάδια μακρὰν ὑπάρχει βασιλέως μνῆμα τοῦ προσαγορευθέντος Ὀσυμάνδεως· καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὰς αὐτοψὶ νέας παρατηρήσεις, ἓν διάστημα σχεδὸν ἴσον τῶν εἴκοσι σταδίων ἀπὸ τὸ Ῥαμέσσειον αὐτὸ

κεῖται μία κοιλὰς περιέχουσα δώδεκα γυναικῶν τάφους, καλλωπισμένους μὲ ζωγραφίας καὶ ἐπιγραφὰς· πλὴν οὐχὶ τάφους παλλακίδων, ἀλλ' Αἰγυπτίων Βασιλισσῶν, τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος τίτλος εἰς τὰ αὐτῶν Παράσημα ἦτον ἀείποτε τὸ νὰ ὀνομάζωνται σύνευνοι τοῦ Ἄμμωνος. (1)

Αὐτοῦ τοῦ μνήματος λέγει ὁ Διόδωρος· « κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον ὑπάρδον ὑπάρχειν Πυλῶνα λίθου ποικίλου· ὁ πρῶτος αὐτὸς Πυλὼν τοῦ Ῥαμεσσείου εἶναι τῷ ὄντι πεποιημένος ἀπὸ λίθους κοκκίνους καὶ λευκούς· « διελθόντι δὲ αὐτὸν εἶναι λίθινον περίστυλον τετράγωνον Κ. Τ. Λ.» ὅλα ταῦτα, ὅτε μέγας ἀνδριὰς εἰς θραύσματα ἤδη, καὶ οἱ γεγλυμ-

(1) Οἱ Ἕλληνες Παλλάδας αὐτὰς ἐκάλουν καὶ οὐχὶ Παλλακίδας· ὁ δὲ Εὐστάθιος εἰς τὴν λέξιν Παλλὰς λέγει· " ἡ δὲ ἱστορία εἰς ταὐτὸν ἄγει τῇ νεάνιδι τὴν Παλλάδα, οὕτω παρὰ τοῖς Παλαιοῖς τὰς μείρακας ὀνομάζεσθαι λέγουσα·,, αἱ ἐν Αἰγύπτῳ Ἱέρειαι, αἱ ἀφιερωμέναι εἰς τὸν Ἄμμωνα, καθήγοντο ἀπὸ γένος λαμπρὸν, καθὼς τοῦτο ἐμφαίνεται γεγλυμμένον εἰς τὸν ἑπόμενος ρηθησόμενον Ναὸν, τὸν κείμενον εἰς τὴν κοιλάδα Ἐλ-Ἀσσάζιφ· εἰς τὸ τὴν μεγάλην αὐλαίαν ἐκείνου τοῦ Ναοῦ ἀνάγλυφον ὁρᾶται ὁ Φαραὼ Μοῦρις καὶ ἡ μικρὰ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ θυγάτηρ λαμπρῶς ἐνδεδυμένη, μετ' ἐπιγραφῆς τοιαύτης· " ἡ ἠγαπημένη θυγάτηρ τοῦ Βασιλέως, καὶ θεία νύμφη Ῥανοφρὲ,,. ὁ τίτλος οὗτος ὁ διδόμενος εἰς τὴν τοῦ Μοίριδος θυγατέρα ἔτι ἀνήλικον, δεικνύει, ὅτι αὐτὴ ἡ Παῖς ἀφιερώθη ὡς ἱέρεια εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἀμμωνος, καὶ ἦτον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λαμπροῦ γένους κορασίων καλουμένων Παλλάδων τοῦ Ἀμμωνος.

μένοι Πίνακες παριστῶντες τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Ἀσιανῶν Ἐθνῶν τῶν Βακτρίων, Σκυθῶν καὶ ἄλλων, τοὺς ἀγομένους αἰχμαλώτους μὲ χεῖρας κεκομμένας καὶ ἐρριμμένας ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Ῥαμεσσῆ (ὡς ἀπὸ τῶν πεσόντων ἀπὸ τὰ τείχει ἀναγλύφων καὶ συντριβέντων δῆλον), τὸν θρίαμβον τοῦ Βασιλέως ἐπανακάμπτοντος ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ πανηγυριζόντος θρησκευτικῶς· ἐφεξῆς δὲ καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ὁ Διόδωρος μέχρι τῆς ἱερᾶς βιβλιοθήκης ἐξιστορεῖ, εἶναι ἀπαράλλακτα· ἀλλ' ἡ οἰκοδομὴ τῆς βιβλιοθήκης ἢ εἰς τὸ Ῥαμέσσειον ποτὲ κατηδαφίσθη, καθὼς καὶ τὸ περισσότερον μέρος τούτου τοῦ παμμεγίστου οἰκοδομήματος, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκτασις ἦτον περισσοτέρα, διότι οὐδὲν ἄλλο μνημεῖον τοσοῦτον ἔπαθεν εἰς τὰς Θήβας, ὅσον αὐτὸ τὸ Ῥαμέσσειον, ἔτι δὲ καὶ τὸ Μεμνόνειον· ἡ δὲ σύγκρισις τῶν ἐρειπίων τούτου μετὰ τῆς παρὰ τοῦ Διοδώρου περιγραφῆς τοῦ μνήματος τοῦ Ὀσυμάνδεως, ὅσην καὶ ἂν ἔχῃ ὁμοιότητα, διαφιλονεικεῖται ὅμως παρά τινων πεπαιδευμένων τῆς Εὐρώπης εἰσέτι· ἐπιφέρει δὲ ὁ τὸ βάθος τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων ὡς οὐδεὶς ἄλλος ἀκαμάτως ἀνιχνεύσας, καὶ διασκεδάσας τὸν παχύτατον γόφον τὸν κατακαλύπτοντα διὰ τοσούτων αἰώνων τὸ ὑποτιθέμενον ἀνερμήνευτον τῆς τῶν Ἱερογλύφων ἀναγνώσεως, καὶ προώρας τὸν βίον ἀπολιπὼν Σσαμπολλιὼν, ἐπιφέρει λέγομεν, τὸ δυοῖν θάτερον,

ἢ τὸ μνημεῖον τὸ ἐπ' ὀνόματι Ὀσυμάνδεως περιγραφόμενον παρὰ τοῦ Διοδώρου, τὸν ὁποῖον ὁ Διόδωρος τῶν ὅσων ἐξιστορεῖ φέρει μάρτυρα, εἶναι τὸ αὐτὸ Δυτικὸν κατὰ τὰς Θήβας Ῥαμέσσειον, ἢ ὑπάρχει τύπος καὶ μίμημα αὐτὸ τοῦ Ὀσυμανδύου ἢ Ὀσυμάνδεως μνήματος.

Εἰς τὴν Δυτικὴν περαίαν ταύτην, ὅπου ἤδη τὸ εὐτελὲς χωρίον τῶν Ἀραβῶν Μεδινε-Ἀπού, καὶ ὅπου κεῖνται σωροὶ τοσούτων ἐρειπίων, πρὸς Νοτον τοῦ ῥηθέντος Ῥαμεσσείου, κατὰ τὴν κοιλάδα Ἐλ-Ἀσσαζιφ, κεῖνται τὰ ἐρείπια ἑνὸς ἀρχαίου οἰκοδομήματος· ἀπὸ δὲ τὰ διεσπαρμένα θρύσματα τῶν λίθων καὶ τὰς ἐπ' αὐτοὺς γλυφὰς, καὶ τοὺς ἐπὶ τοὺς διασωζομένους εἰσέτι τοίχους ἐπιγραφὰς, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τὰ τῆς ὑφισταμένης ἐκ κοκκωτοῦ λίθου Πύλης ἀνάγλυφα, καὶ ἀπὸ ἄλλα μὴ κατεδαφισμένα μέρη καὶ καταγεγραμμένα τοῦ εὐσυχόρου τούτου οἰκοδομήματος, ἐγνώσθη ὅτι ἦτον Ναὸς μεγαλοπρεπὴς ἀνατεθειμένος εἰς τὴν κυριωτέραν ψευδοθεότητα τῶν Θηβῶν, πρὸς τὸν Ἄμμων-Ῥὰ Ἄμμωνα ἥλιον, ὃς τις ἐλατρεύετο ἐντεῦθα ἰδικῶς ἐπ' ὀνόματι Ἄμμων-Ῥὰ Νπεπ Ἄννε-Κγετ Ἀνῦῶ, τουτέστιν ὁ Ἄμμων-Ἥλιος, ὁ κύριος τῶν θρόνων καὶ τοῦ Κόσμου· ὅλαι αἱ ἀριερώσεις εἶναι διπλαῖ καὶ γενόμεναι ταυτοχρόνως ἐπ' ὀνόματι δύω Βασιλέων, ἐξ ὧν ὁ μὲν προέχων καλεῖται κατὰ τὰ φωνητικὰ Ἱερογλυφικὰ, Ἀμενενθὲ, ὁ δὲ ἑπόμενος

Τοῦθμωσις ὁ τρίτος, ὁ παρ' Ἕλλησι Μοῖρις· ἄπορον βέβαια, διατὶ ὁ ἄγνωστος αὐτὸς προηγεῖται τοῦ Μοῦδος, καὶ ἀποτέρων διατὶ ἐπί τινα μέρη τοῦ Ναοῦ τούτου, τό τε γεγλυμμένον ὄνομα καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ ῥηθέντος Ἀμενενθὲ φαίνονται, τὰ μὲν ἀπεξεσμένα, τὰ δὲ τετσιμμένα, καὶ ἀντὶ τούτων κατεγράφη τὸ ὄνομα Τοῦθμώσεως τοῦ δευτέρου (Χεβρών)· τοῦτο δὲ διαλύεται διὰ τῶν ἐφεξῆς· ἅ ὅτι ὁ πρῶτος Τοῦθμωσις διεδέχθη τὸν Πατέρα του Ἀμενὸφ τὸν πρῶτον καὶ ἀρχηγὸν τῆς ΙΗ'. δυναστείας τῶν Διοσπολιτῶν βασιλέων· β'. αὐτὸν δὲ διεδέχθη ὁ υἱὸς αὐτοῦ Τοῦθμωσις ὁ δεύτερος, ὁ κατὰ τὸν Μανεθῶνα Χέβρων, καὶ ἀπέθανεν ἄπαις· γ'. διάδοχος δὲ τούτου ἐγένετο ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Ἀμηνσι, τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ τῷ Ἰωσήπῳ Μανεθῶνι καλεῖ Ἀμεσσην, καὶ ἀδελφὴν λέγει τοῦ Ἀμενόφεως, καὶ τάττει μετὰ τὸν Χέβρωνα· δ'. ὅτι τῆς Βασιλίσσης ταύτης ὁ πρῶτος ἀνὴρ ἐκαλεῖτο ἁπλῶς Τοῦθμωσις, καὶ ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐγεννήθη ὁ τρίτος Τοῦθμωσις, ὁ Μήφρις μὲν αὐτὸς τοῦ Μανεθῶνος, Μοῖρις δὲ παρ' Ἕλλησιν. ε'. μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ ἁπλῶς Τοῦθμώσεως τούτου, ἔλαβεν ἡ Ἀμηνσι καὶ δεύτερον ἄνδρα καλούμενον Ἀμενενθὲ, ὃς τις διοικοῦσα τὰ τῆς βασιλείας ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικός του Βασιλίσσης, καὶ ἐπιτρόπευε καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Μοῖριν καθ' ὅλον τὸ διαστημα τῆς μικρᾶς ἡλικίας του· ἡ ἀπόξεσις λοιπὸν τοῦ ὀνόματος

καὶ ἡ συντριβὴ τὴν ὁποίαν ἔλαβον τὰ κατὰ τὸν Ναὸν αὐτὸν ἐπίθετα τοῦ Ἀμενενθὲ, δεικνύει, ὅτι ἡ ἐπὶ τὸν Τοῦθμωσιν ἡ Μοῖριν, ὀρφανὸν ὄντα, ἐπιτροπὴ τοῦ ῥηθέντος ἐγένετο βαρυτάτη καὶ μισητὴ, διὸ καὶ πρὸς ἐκδίκησιν, βασιλεύσας, τό,τε ὄνομα καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ἀμενενθὲ τὰ μὲν ἀπέξεσε, τὰ δὲ διόλου συνέτριψε, καὶ ἀντ' ἐκείνων ἐπέγραψε τό,τε ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, εἰ καὶ μὴ Βασιλέως, ἀλλ' ἐπιτρόπου τῆς βασιλείας, ἔτι δὲ καὶ τοῦ θείου αὐτοῦ Τουθμώσεως τοῦ β'. ἡ Χέβρων.

Ὅλαι αἱ διὰ Ἱερογλύφων ἐπιγραφαὶ αὐτοῦ τοῦ Ἐλ-Ἀσσαζὶφ μνημείου μαρτυροῦσιν, ὅτι αὐτὸ κατεσκευάσθη ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀμενενθὲ ἐπ' ὀνόματι τῆς Βασιλίσσης Ἀμηνσὲ, καὶ τοῦ νεάζοντος υἱοῦ της Μοίριδος, ὅτε αὐτὸς ἐπλησίαζεν εἰς τὸν νόμιμον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ χρόνον, καθ' ὃν ἔμελλε νὰ βασιλεύσῃ· ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ τούτου, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν τῆς παρατάσεως τῶν χρόνων τῆς βασιλείας τῆς Ἀμηνσε κατὰ τὸν Μανεθῶνα, συμπίπτει εἰς τὸ 1560 ἔτος πρὸ Χριστοῦ· αὐτὸς ἀνεκαινίσθη κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἑπομένως, καθὼς ἀπὸ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἐπὶ πολλῶν γεγλυμμένων καταπεσουσῶν ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ Ναοῦ Πετρῶν, καὶ μάλιστα ἐξ ἐκείνων δι' ὧν ἐκτίσθη ὁ τοῖχος, ἐπὶ τὸ ὁποῖον στηρίζεται τὴν σήμερον ἡ παράστασ τοῦ

ἀπὸ κοκκωτὸν λίθον ῥηθέντος ἄνωθεν Προπύλου, ἀναγινώσκονται τὰ ὀνόματα τῶν ἀνακαινιστῶν τοὺτε Φαραὼ Ὥρου, Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μηνέφθα τοῦ Α'. ὡσαύτως καὶ ἡ ἐκ τῶν τριῶν αὐλῶν τοῦ Ναοῦ τελευταία εἶναι πλήρης Ἱερογλυφικῶν ἀναγλύφων, κακοζήλων ὅμως, τῶν μαρτυρούντων τὴν τοιαύτην κακότεχνον ἐπισκευὴν, γενομένην ἐπ' ὀνόματι Πτολεμαίου Εὐεργέτου τοῦ δευτέρου, καὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Κλεοπάτρας.

Τὰ λυπηρὰ περιλείμματα ἑνὸς τῶν ἐπισημοτέρων μνημείων τῶν Θηβῶν κεῖνται καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν αὐτὴν δυτικὴν περαίαν, ὅπου ἡ τῶν Ἀράβων τανῦν Κόμη Κούρνα· αὐτὴ ἡ μεγίστη οἰκοδομὴ, ἡ παραβαλλομένη κατὰ τὴν ἔκτασιν μὲ ἐκείνην τὴν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου τοῦ Παλατίου Καρνὰκ, σχεδὸν ἐγένετο ἀφανής· ὑφίστανται εἰσέτι ἐρείπιά τινα, μόλις φαινόμενα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἡ ὁποία πληρουμένη ἀπὸ τὴν κατατιθεμένην κατ' ἔτος λάσπην ἐπὶ τῶν ἀναβάσεων τοῦ Νείλου, ἐκάλυψε τὸ Παλάτιον αὐτό· τὸ περισσότερον τούτου μέρος διότι ἦτον κατεσκευασμένον ἀπὸ πέτρας τιτανώδεις, οἱ Φελάχιδες ὀλίγον κατ' ὀλίγον συνέτριψαν αὐτὰς καὶ μετέβαλον εἰς ἄσβεστον πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἐλεεινῶν αὐτῶν καλυβῶν· ἀλλ' ὅσα ἔτι παρέμεινον μαρ-

τυροῦσι τὴν μεγαλοπρέπειαν ταύτης τῆς ἀρχαίας οἰκοδομῆς.

Ταῦτα τὰ ἐρείπια κεῖνται εἰς ἓν 1800 ποδῶν κατὰ μῆκος διάστημα, τὸ ὁποῖον πληροῦται, ὑψοῦται, καὶ ἀπὸ τὴν κατατιθεμένην κατ' ἔτος ἰλὺν τοῦ ποταμοῦ, καλύπτεται ἀπὸ μεγάλα χόρτα, καὶ μεταξὺ τῆς ἐπιφανείας τούτου τὰ διεσπαρμένα ἄπειρα σημεῖα τουτέστι τὰ κατάλοιπα τῶν ἐπικρανίων, τὰ κόμματα τῶν Κιόνων, τα θραύσματα τῶν Κολοσσῶν, καὶ τὰ συντρίμματα τῶν ἀμίτρων ἀναγλύφων, ὅσα ἡ τοῦ ποταμοῦ ἰλὺς δὲν κατεκάλυψεν εἰσέτι καὶ δὲν ἀπέκρυψε διὰ παντός, ἐκπλήττουσι τὴν ὄρασιν τῶν φιλαρχαίων περιηγητῶν· αὐτὸ ὑπῆρχον δεκαοκτὼ Κολοσσοί, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μικρότερος εἶχε ὕψος ποδῶν εἴκοσι ὅλοι αὐτοὶ ἐκ διαφόρου ὕλης μονόλιθοι, ὡς ἐξ ἑνὸς συνετρίβησαν, καὶ τὰ ὀγκώδη αὐτῶν κόμματα θεωροῦνται διεσπαρμένα τῇδε κακεῖσε τὰ μὲν ἐπὶ τὴν ἐπιφανειαν εἰσέτι τῆς γῆς, τὰ δὲ εἰς τὸ βάθος τῶν ὀρυγμάτων, τῶν γενομένων παρὰ τῶν σκαπανέων καὶ σκαπτήρων· βλέπονται ἔτι ἐπ' αὐτὰ τὰ βεβλαμμένα καὶ ἠκρωτηριασμένα λείψανα, τὰ ὀνόματα τῶν Ἀσιανῶν Ἐθνῶν (ἐξ ὧν πρὸ πάντων ἦσαν οἱ μόνοι τῷ τότε φαινόμενοι δυνατοὶ Ἀσσύριοι), τῶν ὁποίων οἱ ἀρχηγοὶ ὡς οἰχμάλωτοι περιεκύκλουν τὰ ὑποπόδια των Κολοσσῶν, τῶν παῤῥησιαζόντων τὸν νικητὴν αὐτῶν Φαραὼ

Ἀμένοφιν τὸν τρίτον, ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ὁ Μαεθὼν τάττει δεύτερον, καὶ ὃν οἱ Ἕλληνες Μέμνονα ἐκάλεσαν· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὰ παράσημα δεικνύουσιν, ὅτι ἐπὶ τὸν τόπον αὐτὸν ἦτον ἐγειγερμένον τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο οἰκοδόμημα τῶν Θηβῶν, τὸ παρ' Ἕλλησι Μεμνόνειον, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις Ἀμενόφειον.

Περὶ δὲ τὰ ἔσχατα τῶν ἐρειπίων τούτων, πρὸς τὸ μέσος τοῦ ποταμοῦ, ἵστανται εἰσέτι οἱ δύω περιβόητοι Κολοσσῶδεις Ἀνδριάντες, ὕψος ἔχοντες ποδῶν ἑξήκοντα, ἐξ ὧν ὁ πρὸς Ἄρκτον ἦτον ὁ περικλεὴς ἐκεῖνος καὶ περιαλλητος ὁ ἐπ' ὀνόματι Κολοσσὸς τοῦ Μέμνονος, μονόλιθοι ἀμφότεροι ἐκ λίθου Θηβαϊκοῦ, καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ ἐκτεταμένων βάσεων ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου, αὐτοὶ παριστῶσι τὸν Φιρατὼ καθήμενον καὶ τὰς χεῖρας ἔχοντα ἐξεπλωμένας ἐπάνω τῶν γονάτων ἐν σχήματι ἡσυχῶν· αἱ διασωζόμεναι εἰσέτι Ἱερογλυφικαὶ ἐπιγραφαί, καθὼς καὶ ἐκεῖναι αἱ ἐπὶ τὰ νῶτα τοῦ θρόνου τοῦ πρὸς Μεσημβρίαν Κολοσσοῦ, καὶ ἐπὶ τὰ πλάγια τῶν δύω βάσεων γεγλυμμέναι, αἴρουσι πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ ἀξιώματός του, τοῦ ὁποίου οἱ δύω θαυμάσιοι αὐτοὶ μονόλιθοι ἐμφαίνουσι τὰ σημεῖα τοῦ χαρακτῆρος, καὶ διαιωνίζουσι τὴν μνημην· ἡ δὲ Ἱερογλύφων φωνητικῶν ἐπιγραφὴ ἡ ἐπὶ τὰ ὀπίσθια τοῦ θρόνου γεγλυμμένη, λεγει ῥητῶς τὰ συνηθη πομπικὰ ταῦτα· εὐ

Ισχυρὸς Ἀρωήρις, ὁ μέτριος τῶν μετριωτέρων, ὁ βασιλεὺς Ἥλιος, ὁ κύριος τῆς ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλίου, ὁ κύριος τῶν διαδημάτων, ὁ Ἀμενότφ ὁ ἠγαπημένος τοῦ Ἄμμων-Ρὰ, ὁ Ὧρος αὐτὸς ὁ λαμπρότατος, ὕψωσε τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα πρὸς κλέος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἄμμωνος, καὶ ἀνέθηκε πρὸς αὐτὸν τὸν Κολοσσώδη τοῦτον ἐκ λίθου σκληροῦ Ἀνδριάνταν· ἐπὶ δὲ τὰ δύω πλάγια τῶν βάσεων ἀναγινώσκεται διὰ μεγάλων κομψῶν Ἱερογλυφικῶν, καὶ ἡ ἐφεξῆς ἑτέρα τυφώδης ἐπιγραφή· ὁ κύριος καὶ δεσπότης τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω, ὁ μεταρυθμιστὴς τῶν ἠθῶν, ὁ τὸν κόσμον κρατῶν ἐν ἡσυχίᾳ, ὁ Ὧρος ὁ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ παταξας τους βαρβάρους, ὁ βασιλεὺς Ἥλιος, κύριος τῆς ἀληθείας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἡλίου Ἀμενότφ, ὁ ἠγαπημένος τοῦ Ἄμμων Ρὰ βασιλέως τῶν Θεῶν· ταῦτα δὲ τὰ πομπικὰ ἦσαν τὰ ὀνόματα καὶ οἱ τίτλοι τοῦ ἐκ τῆς ΙΗ'. δυναστείας τρίτου Ἀμενόφιως, ὃς τις ἐγένετο πρὸ Χριστοῦ ἔτη 1500. ὅθεν ἐκ τούτων πάντων ἐπαληθεύουσι τὰ τοῦ Παυσανίου, ὃς τις εἰς τὰ περὶ Ἀττικῆς διηγούμενος περὶ τοῦ κατὰ τὰς Θήβας Κολοσσοῦ τούτου λέγει, ὅτι οἱ Θηβαῖοι διῖσχυρίζοντο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ὅτι τὸ ἄγαλμα αὐτὸ δὲν ἦτον τοῦ Μέμνονος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἀνθρώπου ἐντοπίου καλουμένου Φαμενόφ· ἀλλὰ γὰρ οὐ Μέμνονα οἱ Θηβαῖοι λέγουσι, Φαμένοφα δὲ εἶναι τῶν ἐγχω-

ρίων, οὗ τοῦτο ἄγαλμα ἦν· οἱ δύω αὐτοὶ Κολοσσοὶ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα προέκειντο τοῦ κυριωτέρου Πυλῶνος τοῦ Ἀμενοφείου πρὸς ἐγκαλλώπισμα· καὶ μὲ ὅλην τὴν βλάβην καὶ φθορὰν, τὴν ὁποίαν ἐπέφερεν ἐπ' αὐτὰ τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος ὅ,τε χρόνος καὶ ὁ φανητιασμός, παρατηρεῖται ὅμως εἰσέτι ἡ κομψότης καὶ γλαφυρότης τῆς γλυπτικῆς τέχνης, καὶ μάλιστα εἰς τὰ ἐπὶ τὰς πλευρὰς τῶν θρόνων καὶ τῶν δύω αὐτῶν Κολοσσῶν γεγλυμμένα ἀνάγλυφα τῶν ὀρθίων ἱσταμένων γυναικῶν, ὕψος ἐχουσῶν ποδῶν δεκαπέντε· ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κόσμου, καὶ ἡ πλουσιότης τῶν ἐνδυμασιῶν, δείκνυσι τὴν ὑψηλὴν ἀξίαν αὐτῶν· αἱ ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων αὐτῶν ἐγγεγραμμέναι δὶ Ἱερογλύφων ἐπιγραφαὶ, αἱ ἐξαπλούμεναι καθ' ὅλον τὸν πόδα τῶν θρόνων καὶ τῶν δύω Κολοσσῶν τοῦ Ἀμενόφιως, πληροφοροῦσιν ἀναγινωσκόμεναι, ὅτε τὸ μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἔκτυπον εἶναι τῆς Βασιλίσσης μητρὸς τοῦ Βασιλέως αὐτοῦ, καλουμένης Μάουτ-Χεμ-Βὰ, τὸ δὲ ἐκ δεξιῶν, τῆς Βασιλίσσης γυναικὸς τοῦ αὐτοῦ Φαραὼ, λεγομένης Ταΐα.

Ἡ ταυτότης λοιπὸν τοῦ παρ' Ἕλλησι μὲν Μεμνονείου, τοῦ δὲ παρ' Αἰγυπτίοις Ἀμενοφείου εἶναι εἰς τὸ ἑξῆς ἀναμφίβολος· τὸ δὲ Παλάτιον αὐτὸ ἦτον τὸ πλέον ἔκπληκτον τῶν θαυμασίων τῆς ἀρχαίας ταύτης τῶν Θηβῶν Μητροπόλεως· αἱ γενο-

μεναι ἀνασκάψεις οὐ πρὸ πολλοῦ παρ' ἑνὸς Ἕλληνος Ἰωάννου, ἀνεκάλυψαν μίαν πληθὺν βάσεων Κιόνων, καὶ ἕνα μέγαν ἀριθμὸν ἀγαλμάτων λεοντοκεφάλων, λίθου σπυρίτου μέλανος, τὸ δὲ μᾶλλον, δύω μεγαλοπρεπεῖς Κολοσσώδεις Σφίγγας ἀνδροκεφάλους, λίθου ὑποκοκκίνου, μιᾶς ἐργασίας κομψοτάτης, παριστώσας τὸν Φαραὼ αὐτὸν Ἀμένοφιν τὸν τρίτον (1)· ἡ φυσιογνωμία τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως αὐτοῦ ἔχει καὶ ἐνταῦθα, καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ ὁμοιότητά τινα Αἰθιοπικὴν, καὶ εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ὁμοία, καθὼς ὁρᾶται εἰς τε τοὺς διασωθέντας Πίνακας τῶν ἀναγλύφων τοῦ κατὰ τὴν Κώμην Λούξορ Μεμνονείου, καὶ εἰς τὰς ζωγραφίας τοῦ κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς κοιλάδος Πιπὰν-Ἐλ-Μολοὺκ τάφου αὐτοῦ τοῦ βασιλέως.

(1) Περὶ τὸ Μεμνόνειον τοῦτο ἐτῷ 1820 ἔτει, ἐπὶ τῶν γενομένων ἀνασκάψεων παρὰ τοῦ ῥηθέντος Ἕλληνος Ἰωάννου, ἀνεκαλύφθησαν πολλῶν Κολωνῶν στυλόπατα, πλῆθος Ἀνδριάντων λεοντοκεφάλων ἐκ λίθου σπυρίτου μέλανος, καὶ ἐπὶ τούτοις δύω μέγιστοι θαυμάσιαι Σφίγγες ἀνδροκέφαλοι, φέρουσαι τὸ ἔκτυπον τῆς μορφῆς τοῦ Φαραὼ τούτου Ἀμενὸφ τοῦ τρίτου· αἱ δύω αὐταὶ Σφίγγες διὰ τοῦ Νείλου μετεφέρθησαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν· ὅπου ἠγοράσθησαν παρὰ τῆς Ῥωσσικῆς Αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, καὶ μετεκομίσθησαν διὰ τῆς μεσογείου, τοῦ Ὠκεανοῦ, καὶ τῆς Βαλτικῆς διὰ πλοίου Ἑλληνικοῦ εἰς Πετρούπολιν τῷ 1832 ἔτει, πρὸς καλλωπισμὸν τῆς λαμπρᾶς βασιλευούσης πόλεως ἐκείνης ἔτι πολείνα.

Ὁ πρὸς Ἄρκτον ῥηθεὶς περιλάλητος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις Ἀνδριὰς ἦτον ἐκεῖνος, ὅς τις ἐνομίζετο τοῦ Μέμνονος, καὶ ἦχει καθεκάστην ἡμέραν ἅμα τῇ προσβολῇ πρὸς αὐτὸν τῶν πρώτων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου· ἱκανοὶ Συγγραφεῖς, οἷον ὁ Παυσανίας, ὁ Πλίνιος, ὁ Τάκιτος, ὁ Ἀμμιανὸς, Διονύσιος ὁ περιηγητὴς, Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς, καὶ ἄλλοι ἀναφέρουσι περὶ τῆς φωνῆς ταύτης, καὶ πλῆθος ἐπιγραφῶν Ἑλληνικῶν καὶ Λατινικῶν θεωροῦνται καταγεγραμμέναι ἐπὶ τὰ σκέλη αὐτοῦ τοῦ Κολοσσοῦ τῶν ἐλθόντων καὶ ἀκουσάντων τὴν μελῳδίαν· καὶ μεταξὺ τούτων ἡ ἐφεξῆς ἐπιγραφὴ ἐμφαίνει τό,τε Ἑλληνικὸν καὶ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τοῦ ὁποίου ἦτον ὁ Ἀνδριάς.

Ἔκλυον αὐδήσαντος ἐγὼ Πόπλιος Βαλβῖνος (1)
φωνὰς τὰς θείας Μέμνονος ἢ Φαμενὸφ.

Προστίθενται ἔτι καὶ ὅσα διηγεῖται ὁ Στράβων βιβλ'. ΙΖ'. ὅτε ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἵσταται τὸ ἄγαλμα αὐτὸ μετὰ καὶ ἄλλων, καὶ ἤκουσε τὸν ἦχον· «ἀφ' ὧν δὲ παρὼν, λέγει, ἐπὶ τῶν τόπων με-

(1) Τόσον ὁ Πόπλιος Βαλβῖνος αὐτὸς, ὅσον καὶ αἱ ἐπίσημοι καὶ περιφανεῖς Ματρῶναι τῆς Ῥώμης, Ἰουλία Βομίλλη, Σικελία Τριβούλλη, καὶ Πουλίθα Βαλβίνη (σύζυγος πιθανὸν τοῦ ἀνωτέρου) συνώδευον τὴν Αὐτοκράτορα Σαβῖναν Συζυγον τοῦ Ἀνδριανοῦ, τὴν πρὸς καθιστόρησιν ἐλθοῦσαν τῶν ἀρχαίων ὑπομνημάτων τῶν Θηβῶν τῷ 130 ἔτει μετὰ Χριστόν.

» τὰ Γάλλου Αἰλίου (στρατηγοῦ), καὶ τοῦ πλήθους
» τῶν συνόντων αὐτῷ φίλων τε καὶ στρατιωτῶν,
» περὶ ὥραν πρώτην ἤκουσα τοῦ ψόφου, εἴτε δὲ
» ἀπὸ τῆς βάσεως, εἴτε ἀπὸ τοῦ Κολοσσοῦ, εἴτε
» ἀπὸ τῶν κύκλω καὶ περὶ τὴν βάσιν τινὸς ἐπί-
» τηδες ποιήσαντος τὸν ψόφον, οὐκ ἔχω διϊσχυρί-
» σασθαι· διὰ γὰρ τὸ ἄδηλον τῆς αἰτίας, πᾶν μᾶλ-
» λον ἐπέρχεται πιστεύειν, ἢ τὸ ἐκ τῶν λίθων οὕ-
» τω τεταγμένων ἐκπέμπεσθαι τὸν ἦχον ». ὁ σο-
φὸς Γεωγράφος ἐν ὀλίγοις τέλος λέγει τὴν γνώμην
του, ὅτι κάθε ἄλλο περισσότερον ἐπέρχεται εἰς τὸν
νοῦν του νὰ πιστεύσῃ, ἢ ἀπὸ τοιούτους μονολί-
θους νὰ ἐξέρχηται ὁ ἦχος· ὅθεν καὶ ὑπεννόησεν,
ὅτι αὐτὸ ὅλον ἦτον θαυματουργὸς μηχανὴ τῶν
Θηβαίων λαοπλάνων ἱερέων, ἀλλὰ διὰ τὰς προλή-
ψεις, δὲ ἠθέλησε παῤῥησιαστικώτερον νὰ γράψῃ
καὶ νὰ ἐκφαυλίσῃ τὸ μυστήριον· τὴν μηχανουρ-
γίαν ταύτην πιθανόν, οἱ τῶν Θηβῶν Ἱερεῖς
παῤῥησίαζον ὡς μίαν ἀντικειμένην τερατουργίαν,
καθ' ὅσων ἠκούοντο καὶ ἐπιστεύοντο περὶ τῶν θαυ-
μάτων τῆς τῶν χριστιανῶν ἱερᾶς θρησκείας, διότι
ἀφ' οὗ ἐκηρύχθη καὶ ἐστηρίχθη εἰς Αἴγυπτον ἡ
τοῦ Χριστοῦ πίστις, ἡ φωνὴ τοῦ Μέμνονος ἐσιώ-
πησε καὶ δὲν ἠκούσθη πλέον.

Ὄπισθεν τοῦ ῥηθέντος Ἀμενοφείου ἓν διάστημα
ἱκανὸν ἐπάνω ἑνὸς ὑψώματος κεῖται εἷς μικρὸς ἀρ-
χαῖος Ναός, εἰς τὸν ὁποῖον εἰσέρχονται δι' ἑνὸς μι-

κροῦ Προπύλου, κεκαλυμμένου ἔξωθεν μὲ γλυφὰς
τέχνης καλλίστης· οἱ Πίνακες, οἱ ὡραΐζοντες τὸ
Πρόπυλον παριστῶσι Πτολεμαῖον Σωτῆρα τὸν δεύ-
τερον, προσφέροντα τὰς προσφορὰς αὐτοῦ πρὸς
τὴν θεότητα Ἀθὼρ (Ἀφροδίτην), πρὸς τὴν Θμὲ
ἢ Θεμέϊ, θεότητα ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης (Θέ-
μιδα) καὶ πρὸς ἄλλας· ὁ Ναὸς αὐτὸς εἶναι διῃρη-
μένος εἰς τρεῖς αὐλὰς συνημμένας· εἰς μὲν τὴν κα-
τὰ μέσην γεγλυμμένην ὅλην, περιέχονται Πίνακες
μετὰ προσφορῶν πρὸς ὅλους τοὺς Θεοὺς τοὺς λα-
τρευομένους εἰς Θήβας, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν
Ἀθὼρ καὶ Θμέϊ· ὅλαι αἱ γλυφαὶ τοῦ κατὰ μέσον
Ναοῦ ἀνάγονται εἰς τὸν τῆς Βασιλείας Πτολεμαίου
τοῦ Φιλοπάτορος χρόνον, ὅπου θεωρεῖται αὐτὸς ἐ-
πακολουθούμενος παρὰ τῆς γυναικός του Ἀρσι-
νόης, προσφερούσης τὰς λατρείας της πρὸς τὰς
ῥηθείσας, δύω ψευδοθεότητας· δύω μόνον Πίνακες
φέρουσι τὴν εἰκόνα τῆς μορφῆς Πτολεμαίου τοῦ
Ἐπιφανοῦς, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ ῥηθέντος· ἀνα-
γινώσκεται δὲ ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ ἡ ἐφεξῆς ἐπι-
γραφὴ διὰ τοὺς γενομένους καλλωπισμοὺς ἐπὶ τῆς
βασιλείας ἐσχάτως τοῦ Εὐεργέτου, καὶ τῶν δύω
αὐτοῦ γυναικῶν, περὶ ὧν προεῤῥέθη ἀνωτέρω ἐν τῷ
περὶ Φιλῶν. « Καλλίστη ἀνακαίνισις γενομένη
παρὰ τοῦ Βασιλέως, βλαστήματος τῶν φωτεινῶν
Θεῶν, δεδοκιμασμένου παρὰ τοῦ Φθᾶ, Πτολεμαίου
τοῦ Αἰωνοβίου, καὶ παρὰ τῆς Βασιλίσσης ἀδελφῆς

δεσποτίσσης τοῦ Κόσμου, καὶ παρὰ τῆς Βασιλίσσης γυναικὸς δεσποτίσσης τοῦ Κόσμου Κλεοπατρῶν, Θεῶν μεγίστων ἠγαπημένων παρὰ τοῦ Ἄμμων-Ρᾶ.

Εἰς μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ Ναοῦ ἐλατρεύετο ἰδίως καὶ κυρίως ἡ Ἀθώρ, εἰς δὲ τὰ ἀριστερὰ ἡ Θμεῖ· ἀλλ' ὅλοι οἱ Πίνακες οἱ ὡραΐζοντες αὐτὸ τὸ μέρος ἀνάγονται εἰς τὰς ἐπισήμους τελετὰς, τὰς τελουμένας παρ' αὐτῆς τῆς Θέμιδος, εἰς τὴν γέενναν τῶν Αἰγυπτίων· αἱ δὲ τοιαῦται τελεταὶ σημειοῦνται πρὸς περιέργειαν ὡς ἐφεξῆς.

Οἱ δύω δεσπόται τοῦ φοβεροῦ τούτου τόπου, ὅπου αἱ ψυχαὶ κρίνονται, ὁ Ὄσιρις καὶ ἡ Ἶσις δέχονται πρῶτον τὰς λατρείας τοῦ Πτολεμαίου καὶ τῆς Ἀρσινόης Θεῶν Φιλοπατόρων· ἑπομένως παρρησιάζεται ἡ σκηνὴ τοῦ ψυχοστασίου ἐφ' ἑνὸς ἐκτεταμένου ἀναγλύφου, ὅπου ὁρᾶται τὸ τοῦ Ἅδου Πραιτώριον (Ἀμεντὲ), ὁ μέγας κριτὴς Ὄσιρις προκαθέζεται, οἱ δὲ τεσσαράκοντα δύω κριταὶ πάρεδροι τοῦ Ὀσίρεως τεταγμένοι εἰς δύω γραμμὰς, φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῆς πτερὸν στρουθοκαμήλου, ὡς Σύμβολον δικαιοσύνης· ὁ δὲ Αἰγύπτιος Κέρβερος, τέρας σύνθετον ἐκ τριῶν διαφόρων φύσεων, Κροκοδείλου, Λέοντος, καὶ Ἱπποποτάμου, παριστᾶται ἀνοίγων τὸν πλατύτατον αὐτοῦ φάρυγγα πρὸς φρίκην καὶ τρόμον τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχῶν· τὸ δὲ ὄνομα τοῦ τέρατος αὐτοῦ ἀναγινώσκεται

Τεσοὺμ-Ἀνεμὰν, τουτέστιν ὁ Παμφάγος Ἅδης· περὶ δὲ τὴν Πύλην τοῦ Κριτηρίου φαίνεται ἡ Θμεῖ (Θέμις) δίμορφος, ὡς ἀληθείας Θεὰ καὶ δικαιοσύνης, ἡ ὁποία παρρησιάζει τὴν ψυχὴν ἑνὸς Αἰγυπτίου ὑπὸ σχῆμα ἀνθρώπινον μετ' ἐπιγραφῆς τοιαύτης· «ἡ διατρίβουσα Θμεῖ εἰς τὰ ψυχοκατοικητήρια, ὅπου αὐτὴ κρατεῖ τὴν πλάστιγγα ζυγοστατοῦσα τὰς καρδίας, οὐδεὶς κακοῦργος ταύτην διαφεύγει· πλησίον δὲ τοῦ μέλλοντος νὰ κριθῇ, ἀναγινώσκεται ἡ λέξις αὕτη, «ἡ κάθοδος μιᾶς ψυχῆς εἰς τὸν Ἅδην»· παρὼν δὲ ἐκεῖ καὶ ὁ Ἄνουβις υἱὸς τοῦ Ὀσίρεως, ὡς Θωοκέφαλος (Τζακαλοκέφαλος), βάλλουσι μετὰ τῆς Θμεῖ εἰς τὴν πλάστιγγα, ὁ μὲν τὴν καρδίαν τοῦ κρινομένου Αἰγυπτίου, ἡ δὲ ἓν πτερὸν, ὡς ἔμβλημα δικαιοσύνης· μεταξὺ δὲ τοῦ κινδυνώδους ὀργάνου τῆς πλάστιγγος, τῆς κρατούσης ἐν μετεώρῳ ἀπηωρημένην τὴν περὶ ψυχῆς ἀπόφασιν, καὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ὀσίριδος, ἵσταται ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου τῆς ἀληθείας ὁ Θὼθ (Ἑρμῆς) ὡς Ἰβηκέφαλος καὶ ἑρμηνεὺς τῶν θείων λογίων, καὶ γραμματεὺς ἅμα τῆς τῶν ἄλλων Θεῶν δικαιοσύνης, ὁ ὁποῖος σημειώσας τὴν ἐπενεχθεῖσαν ἀπόφασιν κατὰ τῆς καρδίας τοῦ ἀποθανόντος Αἰγυπτίου, ἀπέρχεται νὰ ἀναφέρῃ ταύτην εἰς τὸν Ὄσιριν. Πρὸς τοῖς ῥηθεῖσι καματεροῖς, δαπανηροῖς, καὶ τεραστίοις ἔργοις τῶν Φαραὼ καὶ κατὰ τὰς δύω ἀντικρὺ ποταμίους ὄχθας τῶν Θηβῶν, δέον νὰ περιγραφθῶ-

σιν, ἵν' οὕτως εἴπωμεν, καὶ τὰ τῆς Νεκροπόλεως τῶν Βασιλέων αὐτῶν, τῶν ὁποίων τοὺς τάφους ὁ Στράβων βιβλ'. ΙΖ'. ὀνομάζει « θήκας βασιλέων ἐν σπηλαίοις λατομητὰς περὶ τεσσαράκοντα, θαυμαστῶς κατεσκευασμένας, καὶ θέας ἀξίας » αὐτοὶ κεῖνται εἰς τὴν δυτικὴν περαίαν τῶν Θηβῶν εἰς μίαν κοιλάδα καλουμένην Πιπὰν-Ἐλ-Μολοὺκ· τὸ δὲ ὄνομα ταύτης τῆς κοιλάδος δὲν εἶναι ὁλοσχερὲς Ἀραβικὸν, δηλοῦν Πύλας βασιλέων, ἀλλ' εἶναι φθορὰ καὶ μετάφρασις ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Πιπὰν-Οὐρόου (ὑπόγαια Φαραὼ), οἱ ὁποῖοι ἐπίτηδες ἔκλεξαν τοιοῦτον τόπον ἐντελῶς πρόσφορον ὡς πρὸς ταύτην τὴν λυπηρὰν ἀποτεταγμένην ἄφυκτον ἀνάγκην παρὰ τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· μίαν κοιλάδα, λέγομεν, κατάξηρον, ἀγρίαν, περιεχομένην ὑπὸ ὑψηλῶν ἀποτόμων Πετρῶν, καὶ τῷ ὄντι τόπον κλαυθμῶνος· εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν τῶν ἀποτόμων βουνῶν, θεωροῦνται Πύλαι τετράγωνοι φραγμέναι ὑπὸ τῶν κρημνισμάτων αἱ περισσότεραι, ἔχουσαι τὴν αὐτὴν κατασκευὴν ἐξ ἴσου ὅλαι, διὰ τῶν ὁποίων εἰσέρχονται εἰς τοὺς τάφους αὐτοὺς τῶν βασιλέων.

Οἱ μέχρι τοῦδε εὑρεθέντες καὶ ἀνεῳχθέντες τάφοι τῶν Βασιλέων ἀριθμοῦνται δώδεκα, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνταφιάσθησαν τὰ σώματα τῶν Φαραὼ, τῶν καταγομένων ἀπὸ τὰς τῶν Θηβαίων ἢ Διοσπολιτῶν ΙΗ', ΙΘ', καὶ Κ'. Δυναστείας· οὐδεμία τά-

φος διεφυλάχθη οὔτε τῆς δυναστείας, οὔτε τῆς διαδοχῆς εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ τόπου τῶν διαφόρων αὐτῶν βασιλικῶν τάφων· ὁ καθεὶς τούτων κατεσκεύασε τὸν ἴδιον αὐτοῦ ὅπου ἐστοχάσθη νὰ εὕρῃ ἱκανὰς πέτρας καὶ προσφόρους ὡς πρὸς τὴν ἀναλογίαν τοῦ ταφείου του· ἡ ῥηθεῖσα κοιλὰς εἶναι ἐπισωρευμένη καὶ ἐπιστιβαγμένη σχεδὸν ἀπὸ λόφους θραυσμάτων Πετρῶν, τῶν ἐξαχθεισῶν ἀπὸ τὴν πολύμοχθον φρικτοτάτην ἐκείνην ἐργασίαν τῆς λιθοτομίας, τὴν γενομένην εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀποτόμου τούτου ὄρους· ἀφ' οὗ τις διέλθῃ διὰ μιᾶς τοιαύτης ἁπλῆς Πύλης, εἰσέρχεται ἀδοκήτως εἰς στοὰς μεγάλας κεκαλυμμένας μὲ ἀνάγλυφα τέχνης ἀρίστης, διαφυλάττοντα τὰ περισσότερα αὐτῶν τὴν φαιδρότητα καὶ ζωηρότητα τῶν χρωμάτων· μετὰ δὲ τὰς στοὰς ὑπάρχουσιν αὐλαὶ στηριζόμεναι ἐπὶ κτιστῶν ποδῶν πολυτελεστέρως καλλωπισμένων· καὶ τέλος ἕπεται ἡ κυριωτέρα αὐλὴ καὶ εὐρυτέρα πασῶν τῶν ἄλλων, τὴν ὁποίαν οἱ Αἰγύπτιοι ὠνόμαζον χρυσῆν, κατὰ δὲ τὸ μέσον ταύτης ὑπῆρχεν ἡ ὑπερμεγέθης Λάρναξ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔκειτο κεκηδευμένος καὶ τεταριχευμένος (βαλσαμωμένος) ὁ νεκρὸς τοῦ βασιλέως· εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφθῶσι λεπτομερῶς τὰ ἄπειρα ἀνάγλυφα τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτὰ τὰ ὑπόγαια καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἐπιγραφῶν· ἀλλ' ὅσον πρὸς γενικὴν ἰδέαν ἐκθέτονται τὰ ἐφεξῆς, διότι ὁ ὡραϊσμὸς αὐτῶν τῶν βασι-

λικῶν τάφων ὑπῆρχε συστηματικός, καὶ ὅσα ἂν εὑρίσκωνται εἰς τὸν ἕνα, τὰ αὐτὰ σχεδὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· ἐπὶ τὴν Πύλην τῆς πρώτης εἰσόδου ἄνωθεν θεωρεῖται γεγλυμμένον ἐν ἀνάγλυφον (τὸ αὐτὸ θεωρεῖται καὶ ἐπάνω ὅλων τῶν ἄλλων πρώτων θυρῶν τῶν βασιλικῶν μνημάτων ἐπίσης), τὸ ὁποῖον εἶναι ὡς προοίμιον, ἡ προέκθεσις τῶν ἔνδον καλλωπισμάτων τῶν Φαραωνιτικῶν αὐτῶν ταφείων· εἷς γεγλυμμένος κύτρινος δίσκος ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὸν Ἥλιον ὡς κριοκέφαλον, τουτέστι τὸν Ἥλιον δυόμενον καὶ ὑπερχόμενον τὸ κάτωθεν ἡμισφαίριον, καὶ λατρευόμενον παρὰ τοῦ γονυπετοῦντος Βασιλέως· ἐκ δεξιῶν τοῦ δίσκου, ἤγουν πρὸς Ἀνατολὰς, εἶναι ἡ Θεὰ Νέφθυς (ἡ Ῥέα τῶν Αἰγυπτίων), καὶ ἐξ ἀριστερῶν, ἤτοι πρὸς Δύσιν ἡ Ἶσις, κρατοῦσα τὰ δύω ἄκρα τῆς πορείας τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἐπάνω ἡμισφαίριον· περὶ δὲ τὰ πλάγια τοῦ Ἡλίου εἶναι γεγλυμμένος εἷς μέγας Κάνθαρος, ὡς ἔμβλημα τόσον ἐνταῦθα, ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ, γεννήσεως καὶ διαδοχῆς.

Ἡ ἔννοια τούτων πάντων ἀνάγεται εἰς τὸν τελευτήσαντα Βασιλέα, ὁ ὁποῖος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ διατρέχοντος Ἡλίου ἀπὸ Ἀνατολῶν εἰς Δυσμὰς, ὀφείλει ὡσαύτως καὶ αὐτὸς νὰ εἶναι ὁ ζωοπάροχος, ὁ φωτοδότης τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἡ πηγὴ ὅλων τῶν τε φυσικῶν καὶ ἠθικῶν ἀγαθῶν πρὸς τοὺς ἐγκατοί-

κους· εἰς τὸ ῥηθὲν ἐπὶ τῆς Πύλης ἀνάγλυφον θεωρεῖται εἰσέτι μία ἐπιγραφὴ, ἡ ὁποία μεθερμηνευομένη ἔχει οὕτως. «Ἰδοὺ τί λέγει ὁ Ὄσιρις, κύριος Ἀμεντὶ, τοῦ Ἅδου· δίδομεν μονὴν πρὸς κατοικίαν εἰς τὸ δυτικὸν Ἱερὸν Ὄρος, πρὸς σὲ τὸν Βασιλέα κύριον τοῦ Κόσμου Ἀμενόφ Κ. Τ. Λ. ἔτι ζῶντα·» αὐτὴ ἡ ὑστάτη φράσις δεικνύει, ὅτι οἱ τάφοι αὐτοὶ τῶν Φαραὼ, ἔργα πολύπονα μέγιστα, κατεσκευάζοντο ἔτι ζώντων αὐτῶν· διὸ καὶ πρώτη φροντὶς πάντων τῶν Αἰγυπτίων Βασιλέων ἦτον, κατὰ τὸ γνωστὸν πνεῦμα τοῦ παραδόξου αὐτοῦ καὶ διαφορετικοῦ ἔθνους, τὸ νὰ προνοήσωσιν ἀμέσως περὶ κατασκευῆς ταφείου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ γένηται πρὸς αὐτοὺς καταφύγιον ἔσχατον· πρὸς δὲ ἀποτροπὴν ὁποιασδήποτε ἰδέας κακοῦ οἰωνοῦ, ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τούτου, ἔτι ζώντων αὐτῶν, κεῖται εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς τάφους ἔνδον τῆς πρώτης εἰσόδου ἀριστερόθεν εἷς Πίναξ παραμυθητικὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ὁρᾶται βασιλικῶς ἐσχηματισμένος ὁ Φαραὼ, παῤῥησιαζόμενος εἰς τὸν Ἱερακόμορφον Φρὲ τουτέστι τὸν Ἥλιον, ὅς τις ἀπευθυνόμενος εἰς αὐτὸν τὸν φέροντα ἐπὶ τῆς γῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἐκφράζεται οὕτως· «Ἰδοὺ τί λέγει ὁ Φρὲ, Θεὸς μέγας καὶ κύριος τοῦ Οὐρανοῦ· ἡμεῖς παρέχομέν σοι μακρότητα ἡμερῶν, ἵνα βασιλεύῃς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐνεργῇς τὰ βασιλικὰ καθήκοντα τοῦ Ὥρου εἰς τὸν Κόσμον».

Ἡ τῆς πρώτης στοᾶς ὀροφὴ εἶναι ὡσαύτως καταγεγραμμένη διὰ ὑποσχέσεων μεγάλων πρὸς τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἐπὶ γῆς ἔκτασιν τῆς ζωῆς αὐτοῦ· μετὰ δὲ ταύτην τὴν στοὰν ἕπεται μικρὰ αὐλὴ περιέχουσα διάφορα ἀνάγλυφα, εἶτα δὲ ἄλλαι στοαὶ καὶ αὐλαὶ κεκαλυμμέναι μὲ μίαν μεγάλην σειρὰν Πινάκων, παριστόντων τὴν τοῦ Ἡλίου πορείαν ἐπὶ τὸ καθ' ἡμᾶς ἡμισφαίριον, (δηλοῦσαν εἰκονικῶς τὴν τοῦ βασιλέως ζωὴν), καὶ ἀπέναντι τούτου ἐπὶ τὸν τοῖχον τὴν πορείαν πάλιν τοῦ Ἡλίου ἐπὶ τὸ κάτω ἡμισφαίριον, (εἰκὼν αὖθις τοῦ βασιλέως μετὰ θάνατον)· πλῆθος ἔτι Πινάκων θεωροῦνται ἀναφορικῶν εἰς τὴν πορείαν τοῦ Ἡλίου, καὶ διηρτημένων εἰς δώδεκα σειράς, καὶ ἐφ' ἑκάστην μία Πύλη κατὰ ἀριθμὸν τῶν δώδεκα ὡρῶν τῆς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι Πύλαι φυλάττονται παρ' ἑνὸς μεγάλου ὄφεως· τὰ δὲ ἑρπετὰ ταῦτα ἔχουσι πάντα τὰς σημασίας των, οἷον Τεκ-Χὸ, ὄρις σπινθηροβόλος, Σατεμπερβάλ, ὄφις ἔχων πυροβόλον ὄμμα, Ταπανθώ, τὸ κέρας τοῦ Κόσμου. Κ. Τ. Λ. περὶ δὲ τὰ πλάγια τῶν φοβερῶν τούτων φυλάκων, ἀναγινώσκεται τοῦτο· « κατοικεῖ εἰς τὴν μεγάλην ταύτην Πύλην, τὴν ὁποίαν ἀνοίγει εἰς τὸν Θεὸν Ἥλιον· πλησίον τῆς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου πρώτης Πύλης, κατέγραψαν τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τῆς ἡμέρας ἀστρονομικῶς ὑπὸ σχῆμα ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι φέροντες ἀστέρα ἐπὶ κεφαλῆς βα-

δίζουσι πρὸς τὸ βάθος τοῦ τάφου, καὶ δεικνύουσι διὰ τῆς τοιαύτης πορείας τὸν δρόμον τοῦ Ἡλίου· ἐφ' ἑκάστην δὲ τῶν δώδεκα τούτων ὡρῶν ἐνεχάραξαν τὸ πλοιάριον τοῦ Ἡλίου, πλέον εἰς τὸν οὐράνιον ποταμὸν ἐπὶ τὸν αἰθέρα, τὸν ὁποῖον ἐδόξαζον ὡς ἀρχὴν πάντων τῶν ἐν τῇ φύσει κατὰ τὴν μυθώδη αὐτῶν φιλοσοφίαν· κατὰ τὴν πρώτην λοιπὸν ὥραν τὸ πλοιάριον αὐτὸ ἀποπλέον, λατρεύεται παρὰ τῶν πνευμάτων τῆς Ἑω· μεταξὺ δὲ τῶν Πινάκων τῆς δευτέρας ὥρας, παρατηρεῖται ὁ μέγας ὄφις Ἄποφις, ὁ νομιζόμενος παρ' Αἰγυπτίοις ἀδελφὸς, καὶ ὁμοῦ ἐχθρὸς δοξαζόμενος τοῦ Ἡλίου, ἐπιτηρούμενος παρὰ τῆς Θεότητος Ἀτμοῦ· εἰς τὴν τρίτην ὥραν ὁ Ἥλιος φθάνει εἰς τὴν οὐρανίαν ζώνην, ὅπου ἀποφασίζει τὸ περὶ τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν τόπων εἰς τοὺς ὁποίους μέλλουν νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὴν νέαν αὐτῶν μετάστασιν· ὅπου βλέπεται ὡσαύτως ὁ Ἀτμοὺ καθεζόμενος ἐπὶ τοῦ βήματος αὐτοῦ ζυγοστατῶν τὰς ἀνθρωπίνους ψυχὰς τὰς παρουσιαζομένας πρὸς αὐτὸν κατὰ τάξιν· τούτων δὲ μία ὡς καταδεδικασμένη, φέρεται πάλιν εἰς τὴν γῆν εἰς ἕνα σκάφος, διευθυνομένη πρὸς τὴν Πύλην τὴν φυλαττομένην παρὰ τοῦ Ἀνεπὼ (Ἀνούβιως), καὶ ὅπου αὐτὴ ἄγεται ῥαβδιζομένη παρὰ κυνοκεφάλων, ἔμβλημα δὲ τοῦτο τῆς οὐρανίου δικαιοσύνης· ὁ καταδικασθεὶς ὁρᾶται ὑπὸ μορφὴν χοίρου, καὶ ἄνωθεν τούτου ἀναγινώσκεται διὰ μεγάλων

χαρακτήρων Ἱερογλυφικῶν ΛΑΙΜΑΡΓΙΑ· καὶ ἀναμφιβόλως ὡς παράνομον καὶ κεφαλαιῶδες ἁμάρτημα ἐδόξαζον οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τὴν ἀδδηφαγίαν, καθὼς καὶ τὴν λαγνείαν, τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν καὶ τὰ ἄλλα, καὶ τοὺς μὲν διεφθαρμένους ὑπὸ τῆς ἀσωτίας παρίστον ὑπὸ μορφὴν τράγου (ὡς ζώου λάγνου), τοὺς δὲ ὀκνηροὺς ὑπὸ μορφὴν χελώνης (ὡς βραδυπόρου), ὡσαύτως καὶ τὰς ἄλλας κακὰς ἕξεις ἀναλόγως καὶ καταλλήλως. Ὁ Ἥλιος ἐπισκέπτεται κατὰ τὴν πέμπτην ὥραν τὰ Ἡλύσια πεδία τῆς Αἰγυπτιακῆς φλυαρίας, κατοικούμενα ἀπὸ τὰς μακαρίας ψυχὰς τὰς ἀναπαυομένας ἀπὸ τοὺς γηΐνους πόνους, αἵτινες φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῆς πτερὸν στρουθοκαμήλου, ὡς ἔμβλημα τῆς εὐθείας καὶ ἐναρέτου αὐτῶν διαγωγῆς, τρυγῶσαι τοὺς καρποὺς τῶν οὐρανίων δένδρων.

Ἡ τοῦ Ἡλίου πορεία εἰς τὸ κάτω ἡμισφαίριον τοῦ σκότους, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν δώδεκα ὡρῶν τῆς νυκτός, τουτέστιν ὅλον τὸ ἐναντίον ἐκ διαμέτρου τῆς ῥηθείσης προτέρας σκηνῆς, εἶναι γεγλυμμένον ἐπὶ τὸν ἀπέναντι τοῖχον τῶν βασιλικῶν τάφων· ἐνταῦθα ὁ Ἥλιος μεγαλοπρεπῶς τρέχει τὰς ὑπογείους ζώνας, εἰς τὰς ὁποίας προεδρεύουσι διαφόρων σχημάτων Θεότητες ὁπλισμέναι μὲ σπάθας· ἐπ' αὐτὰς τὰς ζώνας ἢ κύκλους κατοικοῦσιν αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν, δοκιμάζουσαι διαφόρους τιμωρίας, καὶ αὐτὸς ἦτον ὁ τόπος τῆς κολάσεως

τῶν Αἰγυπτίων· αἱ ἁμαρτωλαὶ ψυχαὶ τιμωροῦνται κατὰ διαφόρους τρόπους εἰς τὰς περισσοτέρας ζώνας, ἢ κύκλους αὐτοὺς τοὺς καταχθονίους, τοὺς ἐπισκεπτομένους παρὰ τοῦ Ἡλίου· οἱ Αἰγύπτιοι παρίστον ἐκεῖνα τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα τὰ τραχυνθέντα ἐμμόνως εἰς τὴν ἁμαρτίαν, πάντοτε ὑπὸ σχῆμα ἀνθρώπινον, καὶ ἐνίοτε ὑπὸ μορφὰς συμβολικὰς Γερανοκεφάλων, ἢ Ἱερακοκεφάλων, ζωγραφισμένων πάντων τούτων μὲ βαφὰς ὅλως μαύρας, πρὸς ἔνδειξιν τῆς πονηρᾶς καὶ ἀχρείας αὐτῶν φύσεως, καὶ τῆς καταδίκου αὐτῶν ἀτελευτήτου διαμονῆς εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ σκότους· οἱ μὲν τούτων ὁρῶνται σφικτότατα δεδεμένοι εἰς Πασσάλους, καὶ οἱ τῆς ζώνης φύλακες κινοῦντες σπάθας κατ' αὐτῶν, ἐλέγχουσιν αὐτοὺς διὰ τὰ πεπραγμένα παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἄλλοι δὲ κρεμάμενοι κάτω τὴν κεφαλὴν, ἄλλοι τὰς χεῖρας ἔχοντες δεδεμένας καὶ τὴν κεφαλὴν κεκομμένην, βαδίζουσι κατὰ σειρὰς ἐκτεταμένας, τινὲς πάλιν τὰς χεῖρας ἔχοντες ὄπισθεν δεδεμένας, σύρουσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὰς καρδίας των, ἀπεσπασμένας ἀπὸ τὰ στήθη των· εἰς δὲ μεγάλους λέβητας ἀλλαχοῦ βράζονται ἄλλαι ψυχαί, ἢ ὑπὸ σχῆμα αὐταὶ ἀνθρώπινον, ἢ ὑπὸ ὀρνέου τινός, ἢ καὶ μόνον αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν καὶ αἱ καρδίαι.

Εἰς ἑκάστην ζώνην ἢ κύκλον πλησίον τοῦ ἁμαρτήματος, ἀναγινώσκεται Ἱερογλυφικῶς ἤτε κα-

ταδίαν καὶ ἡ τιμωρία οὕτως· αὐταὶ αἱ κακαὶ ψυχαὶ, μήτε βλέπουσι τὸν Θεὸν, ὅτε διαχέει τὰς ἀκτίνας του, ἀλλ' οὔτε ἀκούουσι τὴν φωνὴν αὐτοῦ ὅταν διέρχηται τὰς ζώνας αὐτῶν· ἐξ ἐναντίας δὲ ὅπου ἐρῶνται αἱ δίκαιαι ψυχαὶ, θεωροῦνται γεγραμμένα ἄνωθεν τούτων τὰ ἑξῆς· εὗται εὗρον χάριν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Θεοῦ, αὗται κατοικοῦσι τὰς τῆς ζόης μονὰς, ἔνθα αὐταὶ μὲν ζῶσι ζωὴν οὐράνιον, εὐφραινόμεναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ, τὰ δὲ ἀφεθέντα παρ' αὐτῶν σώματα ἀναπαύονται διὰ παντὸς εἰς τοὺς τάφους αὐτῶν. Αὗται αἱ δύω ῥηθεῖσαι σειραὶ τῶν γεγλυμμένων Πινάκων πληροφοροῦσιν εἰς ἡμᾶς ἀποχρόντως περὶ τοῦ συστήματος τῆς τῶν Αἰγυπτίων ψυχολογίας καὶ κατὰ τὰ δύω ταῦτα τὰ ἐπισημότερα καὶ ἠθικώτερα περὶ τῶν ἀμοιβῶν καὶ τῶν ποινῶν· τοιουτοτρόπως δὲ ἐντελέστατα ἀποδεικνύεται καὶ βεβαιοῦται τὸ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δόγμα καὶ τῶν Αἰγυπτίων, περὶ οὗ οἱ ἀρχαῖοι συνέγραψαν καὶ τῷ ὄντι αὕτη ἡ πειθὼ τῆς μετὰ θανατον ὑπαρξεως τῶν ψυχῶν εἶναι μεγίστη καὶ παραμυθίας διηνεκοῦς εἰς τὸν μετὰ σώματος τοῦτον βίον, διότι ὁ πιστεύων εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἀθανασίαν, εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, καὶ εἰς τὰς ποινὰς ἐκείσε καὶ τὰ βραβεῖα ἀδικούμενος, ἔχει ἐκδικητοῦ ἐλπίδα, πάσχων μὲ ὁποιονδήποτε τρόπον, ἔχει λυτρωτοῦ προσδοκίαν, φοβούμενος τὸν θάνατον, ἔχει τῆς

μελλούσης μακαρίας ζωῆς τὴν πεποίθησιν· ἀναγκαῖος ἔτι καὶ ὁ περὶ τῶν μελλόντων ποινῶν καὶ τιμωριῶν φόβος εἰς τὴν εὐστάθειαν καὶ εἰρηναίαν κατάστασιν τῆς τῶν ἀνθρώπων ὁμηγύρεως, ὡς ἀποτρεπτικὸς εἰς τοὺς ἔχοντας τὴν τῆς συνειδήσεως μάστιγα, παντὸς εἴδους μελετουμένου κρυφίως κακοῦ· καὶ οὐ μόνον οἱ Αἰγύπτιοι κατὰ τοὺς ῥηθέντας Πίνακας εἶχον βεβαιότητα περὶ τοῦ Δόγματος τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, διότι ὅσα ἐπιστεύοντο περὶ μελλούσης ζωῆς, ταῦτα καὶ κατεγράφοντο εἴς τε τοὺς Ναοὺς αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ ταφεῖα, ἀλλὰ καὶ ἔργοις αὐτοῖς τὴν τῶν ψυχῶν ὕπαρξιν ἐπισημοτέρως ἐδείκνυον διὰ τῶν βαλσάμων, τῶν ἐνταφιασμῶν, καὶ τῶν πολυτελῶν μνημείων.

Ἡ ψυχολογικὴ αὐτὴ στοὰ περιέχεται καὶ εἰς τοὺς δύω τοίχους ταύτης, καὶ εἰς τὰς δύω πρώτας αὐλὰς τῶν μνημάτων τῶν Φαραὼ, καὶ μάλιστα τοῦ πέμπτου Ῥαμεσσῆ, εἰκονίζουσα, ὡς ἐρρέθη, διὰ τοῦ καταπληκτοτάτου τούτου θεάματος τὴν τῶν ψυχῶν διπλῆν στάσιν· ἔτι μία ὁμοία ὑπόθεσις, ἀλλὰ συντεταγμένη κατὰ νοῦν ἀπ' εὐθείας ἀστρονομικὸν, καὶ κατὰ μέθοδον τακτικοτέραν, διότι αὐτὸς ὡς Πίναξ μαθήσεως, εἶναι ἐξηπλωμένος καθ' ὅλον τὸν ὄροφον, καὶ περιλαμβάνει καθ' ὅλον τὸ μῆκος τὴν δευτέραν στοὰν, καὶ τὰς δύω ἑπομένας αὐλὰς· ὁ οὐρανὸς, ὑπὸ σχῆμα γυναικὸς, τῆς ὁποίας τὸ σῶμα εἶναι πεποικιλμένον μὲ ἄστρα,

περικαλύπτει τὰ τρία μέρη αὐτῆς τῆς μεγάλης γεγλυμμένης ἱστορίας· τὸ σῶμα ταύτης τῆς γυναικὸς ἐκτείνεται καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ Πίνακος, ἡ κεφαλὴ αὐτῆς νεύει πρὸς Δύσιν, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες περατοῦσι τὰ ὅρια τοῦ μήκους τοῦ Πίνακος, διῃρημένου εἰς δύω γραμμὰς ἴσας· ἡ μὲν κατὰ τὸ ἀνώτερον μέρος, παριστᾷ τὸ ἐπάνω ἡμισφαίριον καὶ τὴν πορείαν τοῦ Ἡλίου κατὰ τὰς δώδεκα ὥρας τῆς ἡμέρας, ἡ δὲ κατὰ τὸ κατώτερον μέρος γραμμὴ, τὸ λοιπὸν ἡμισφαίριον καὶ τὴν κίνησιν τοῦ Ἡλίου εἰς τὸ διάστημα τῶν δώδεκα ὡρῶν τῆς νυκτός.

Ἡ καθεκάστη ὥρα τῆς ἡμέρας διαγράφεται ἐπὶ μὲν τὸ σῶμα τοῦ οὐρανοῦ δι' ἑνὸς δίσκου ἐρυθροῦ, εἰς δὲ τὸν Πίνακα διὰ δώδεκα πλοιαρίων, εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται πλέων ὁ Ἥλιος εἰς τὸν Ὠκεανὸν (αἰθέρα) τοῦ οὐρανοῦ· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ὥραν καθ' ἣν ἀποπλέει, δέχεται τὴν τῶν θεοτήτων ἑκάστης ὥρας λατρείαν· εἰς τὴν δευτέραν, ἡ ψυχὴ τοῦ Βασιλέως ἐκείνου τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ Ταφεῖον, προϋπαντᾷ τὸ πλοιάριον τοῦ Ἡλίου καὶ προσκυνεῖ τὸ φῶς αὐτοῦ· εἰς τὰς λοιπὰς ὥρας, τὸ πλοιάριον παραπλέει τὴν οἴκησιν τῶν μακαρίων, κατάφυτον ὅλην μὲ παντοδαπὰ δένδρα, εἰς δὲ τὴν δωδεκάτην καταδύει εἰς τὸ λοιπὸν ἡμισφαίριον τῆς νυκτός· κατ' αὐτὸν ἔτι τὸν ὅροφον ὑπάρχουσι τύποι Ἱερογλυφικοὶ τῆς τῶν ἄστρων θέσεως καὶ τῶν ἐπιῤῥοιῶν αὐτῶν καθ' ὅλας τὰς ὥρας ἑκάστου μη-

νὸς καὶ χρόνου· ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα εἷς Πίναξ ἐπιῤῥοιῶν ἀνάλογος μὲ ἐκεῖνον τὸν χρυσοῦν κύκλον, τὸν γεγλυμμένον ποτὲ ἐπὶ τοῦ μνήματος τοῦ Ὀσυμάνδεως ἢ Ὀσυμανδύου κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ'. Α'. ἐπὶ τὸν ὁποῖον ἦσαν καταγεγραμμέναι αἱ ἡμέραι τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὰ κατὰ φύσιν γενόμενα εἰς τὰ ἄστρα ἐπὶ τῶν ἀνατολῶν καὶ δύσεων, καὶ αἱ ἐκ τούτων ἀποτελούμεναι ἐπισημασίαι· τοῦτο δὲ δεικνύει ἀναντιῤῥήτως, ὅτι ἡ ἀστρολογία τῶν Αἰγυπτίων ἀνήρχετο εἰς πορρωτέρους χρόνους καὶ ἀφεστηκότας· ἡ τῆς ἀρχαίας ταύτης ἀστρονομίας ἐπιστήμη ἀναγκαίως ὑπῆρχε συνημμένη μετὰ τῆς ἀστρολογίας, εἰς τοιοῦτον τόπον, ὅπου ἡ θρησκεία ἦτον ἡ ἀμετάβλητος βάσις ὅλου τοῦ κοινωνικοῦ βίου· εἰς τοιοῦτον λοιπὸν πολιτικὸν σύστημα, ὅλαι αἱ μαθήσεις ἔμελλον νὰ ἔχωσι δύω τάξεις διαφερούσας, τὴν τάξιν τῶν ἐξηκριβωμένων πραγμάτων, τὴν συνιστῶσαν τὰς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐνεστῶσας μαθήσεις, καὶ τὴν θεωρητικὴν τάξιν, τὴν συνδέουσαν τὴν μάθησιν εἰς τὰ τῆς θρησκείας· ἀναγκαῖος δεσμὸς, καὶ ἀπαραίτητος αὐτὸς μάλιστα ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα ἡ θρησκεία, διὰ νὰ εἶναι ἰσχυρὰ, ἠθέλησε νὰ περιορίσῃ ὅλην τὴν ἐπικράτειαν ἐκείνην, καὶ τὴν σπουδὴν ποτὲ ἐκεῖσε καὶ μάθησιν εἰς την αὐτῆς δεσποτείαν· ὁ τοῦ Ῥαμεσσῆ Μεϊ-Ἀμμοῦν τάφος οὐδὲν ἄλλο περιέχει, εἰμὴ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν καταδίκην·

ἀλλ' ἡ μεγάλη αὐλὴ τοῦ τάφου Ῥαμεσσῆ τοῦ Ε, (ὅπου ἡ νεκροδόχος λάρναξ), ὑπέρκειται κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἄλλων· ὁ ὄροφος διεφύλαξεν ὅλας τὰς βαφὰς, ἡ δὲ φαιδρότης αὐτῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε πρέπει τις νὰ πεισθῇ εἰς τὸ θαῦμα πρῶτον τῆς διατηρήσεως τῶν Αἰγυπτιακῶν κτιρίων, διὰ νὰ πιστεύσῃ ἔπειτα, ὅτι τὰ ἀσθενῆ τῶν βαφῶν χρώματα ἴσχυσαν νὰ ἀνθέξωσιν ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα ἤδη αἰῶνας.

Οἱ ἀπηρτισμένοι καὶ τετελειωμένοι βασιλικοὶ τάφοι εἶναι μικροῦ ἀριθμοῦ· τουτέστιν ὁ τοῦ τρίτου Ἀμενόφιως (Μέμνονος), τοῦ ὁποίου τάφου ὁ καλλωπισμὸς διόλου κατηδαφίσθη, ὁ τοῦ Ῥαμεσσῆ Μεϊ-Ἀμμοὺν, ὁ τοῦ πέμπτου Ῥαμεσσῆ, ἴσως καὶ τοῦ μεγάλου Ῥαμεσσῆ, καὶ ὁ τῆς Βασιλίσσης Θάοσερ θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ Ὤρου· τούτων τινὲς εἰσι τελειωμένοι, ἄλλοι δὲ ἀτελεῖς· καὶ τοῦτο δεικνύει τὸ, ὅτι οἱ βασιλεῖς ἔτι ζῶντες διώριζον τὴν κατασκευὴν τοῦ τάφου αὐτῶν, καὶ ἐὰν πρὸ τοῦ τέλους τῆς κατασκευῆς κατελάμβανεν αὐτοὺς ὁ θάνατος, ἡ ἐργασία ἐμποδίζετο, καὶ τὸ μνημεῖον ἔμενεν ἀτελές· ὁ καλύπτων τὴν λάρνακα κοκκωτὸς λίθος τοῦ Ῥαμεσσῆ Μεϊ-Ἀμμοὺν, ἔχων πόδας δέκα τὸ μῆκος καὶ ἐπιγεγλυμμένον τὸ ἔκτυπον τοῦ Φαραὼ τούτου, μετ' ἐπιγραφῆς δὶ Ἱερογλύφων φωνητικῶν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, μετεκομίσθη πρό τινων χρόνων εἰς Ἀγγλίαν, καὶ κοσμεῖ ἤδη, ὡς ὑ-

πόμνημα ἀξιάγαστον, τὸ μουσεῖον τῆς Πόλεως Κανταβριγίας.

Εἰς τὴν ῥηθεῖσαν κοιλάδα Πιπαν-Ἐλ-Μολοὺκ, θαυμάζεται παρὰ πάντων τῶν περιηγητῶν ἡ ἐκπλαγὴς φαιδρότης τῶν βαφῶν καὶ ἡ λεπτότης τῶν γλυφῶν τοῦ τάφου Μηνέφθα τοῦ πρώτου, ἢ Οὐσιρεΐ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κάλλιστος νεκρικὸς κρυπτὴρ φθείρεται καθεκάστην, ὅπου εἰσέτι μόλις διαμένει εἰς τὴν πρώτην αὐλὴν εἷς ἀνάγλυφος Πίναξ ἄξιος θεωρίας καὶ προσοχῆς, εἰς τὸν ὁποῖον τέσσαρα γένη διάφορα πρὸς ἄλληλα, ἄγονται παρὰ τοῦ προσβευομένου παρ' Αἰγυπτίοις Ποιμένος τῶν λαῶν Ὤρου, φέροντος μετὰ χεῖρας τὴν ποιμαντικήν του ῥάβδον· οἱ ἐκ τῶν γενῶν αὐτῶν εἶναι τὸν ἀριθμὸν δώδεκα, ἀνήκοντες ἀνὰ τρεῖς εἰς ἕκαστον γένος. ἐκ τούτων οἱ τρεῖς οἱ ἐγγύτεροι εἰς τὸν Ὤρον, ἔχουσι χρῶμα ὑποκύτρινον, ἀνάστημα ἀνάλογον, φυσιογνωμίαν ἥμερον, ῥίνα ὀλίγον γρυπώδη, κόμην πεπλεγμένην, καὶ ἐνδεδυμένοι λευκά, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ σημειοῖ αὐτοὺς ἐπ' ὀνόματι Ῥὸτ ἀν-Νερόμε, (τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, οἱ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωποι, τουτέστιν οἱ Αἰγύπτιοι) οἱ ἐφεξῆς τρεῖς ἐμφαίνουσιν ὄψιν διαφορετικὴν, δέρμα χρώματος μελαγχρόου, ῥίνα ὅλως γρυπώδη, πώγωνα μέλανα καὶ βαθύτατον, ἐνδυμασίαν βραχεῖαν διαφόρων χρωμάτων, ἡ δ' ἐπιγραφὴ τούτων φέρει Ναμοὺ, (Ἀσιανοί)· οἱ μετὰ ταῦτα ἄλλοι τρεῖς διάδηλοι ἀπὸ

τοῦ χρώματος αὐτῶν, ὅτι εἶναι οἱ τῆς Ἀφρικῆς μαῦροι, σημειοῦνται καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ναχάζι· τέλος δὲ οἱ ὕστατοι τρεῖς, χρῶμα ἔχοντες οἷον τὸ ἡμέτερον, δέρμα λευκόν, ῥίνα εὐθεῖαν, ὄμματα κυανᾶ, πώγωνα ξανθὸν ἢ κόκκινον, ἀνάσημα ὑψηλόν, ἐνδεδυμένοι δέρματα βοῶν καὶ στίγματα φέροντες ποικιλτὰ εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος αὐτῶν, καλοῦνται Ταμχοὺ· διὰ μέσου τῆς φυσιογνωμονίας τῶν δώδεκα ὑποκειμένων αὐτῶν, οἱ Αἰγύπτιοι ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσιν ἐνταῦθα τοὺς κατοίκους τῶν τεσσάρων μερῶν τοῦ κόσμου κατὰ τὸ σύστημα αὐτῶν· οἷον Α'. τοὺς κατοίκους τῆς Αἰγύπτου, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀρχαίου τούτου ἔθνους, ἐσχημάτιζε ἓν μέρος τοῦ κόσμου. Β'. τοὺς Ἀσιανούς. Γ'. τοὺς κατοίκους τῆς Ἀφρικῆς διὰ τῶν μαύρων. Δ'. τοὺς κατοίκους τέλος τῆς Εὐρώπης, οἵτινες κατὰ τὴν ἀφεστηκεῖαν ἐκείνην ἐποχὴν, οὐδὲ ἐσήμαινον εἰς τὸν τότε κόσμον· σημειωτέον δὲ, ὅτι δὲν ἐννοοῦνται ἐνταῦθα μόνον οἱ τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὅθεν αὐτοὶ διεπέρασαν καὶ κατῴκησαν τὴν Εὐρώπην.

Τὸ ταφεῖον τοῦ πρώτου Ῥαμσσῆ, πατρὸς καὶ προκατόχου τοῦ Οὐσιρέϊ, κατεκαλύφθη ἀπὸ τὰς πεσούσας τοῦ ὄρους πέτρας· συνίστατο δὲ αὐτὸ εἰς δύω ἐπιμήκεις στοὰς ἄνευ γλυφῶν, αἵτινες τελευτῶσιν εἰς μίαν αὐλὴν ζωγραφισμένην, ὅπου κεῖται

ἡ ἐκ λίθου σπυρίτου λάρναξ τοῦ Βασιλέως κεχρωματισμένη διὰ βαφῶν· τὸ δὲ τοῦ περιβοήτου Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου ἢ Σεσώστριος ταφεῖον, ὑπάρχει μὲν εἰς τὴν ῥηθεῖσαν κοιλάδα ἐκ δεξιῶν τὸ τρίτον, ἀλλὰ τὸ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Αἰγυπτίου ἀνδρὸς μνημεῖον, φαίνεται ὅτι ἐγένετο καταδρομῆς ἀντικείμενον, ἢ ἐπὶ τῆς καταπορθήσεως τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ χειρῶν βαρβάρων, ἢ ὑπὸ τῶν συμβάντων χειμάρρων, τὰ ὁποῖα συμβεβηκότα κατέχωσαν αὐτὸ μέχρι ὀρόφου· ἀλλ' οἱ σκάψαντες καὶ μετὰ πόνου καὶ κόπου πολλοῦ εἰσελθόντες εἰς ἓν μέρος τοῦ ὑπογείου τούτου ἕως εἰς τὴν πρώτην αὐλὴν, εἶδον ὅτι τὸ τῆς κατασκευῆς σχέδιον ἦτον ἐκτεταμένον καὶ καλλωπισμένον μὲ γλυφὰς ἐξαιρέτου τέχνης, κρίναντες αὐτοὶ οἱ πεπαιδευμένοι παρατηρηταὶ τὸ τῆς γλυφῆς γλαφυρὸν ὅλου τοῦ τάφου ἀπὸ τοῦ ἐναπομείναντος ἐκ τῶν γλυφῶν αὐτῶν μικροῦ εἰσέτι μέρους· ἐὰν δέ τινες ἐργολάβοι ἀναλάβωσι τὴν τῶν ἀνασκάψεων ἐργασίαν φιλοτιμώτερον, βεβαίως μὲν θέλουσιν εὕρῃ τὴν τοῦ κατακτητοῦ τούτου λάρνακα, ἀλλ' ἀμφιβάλλεται ἡ τῆς βασιλικῆς μομίας εὕρεσις, διότι τὸ μνημεῖον αὐτὸ κατεπατήθη καὶ ἐσυλήθη πρὸ αἰώνων ἀμνημονεύτων, ἢ παρὰ τοῦ Καμβύσου τοῦ κατακαύσαντος τὰς Θήβας, συλήσαντος τὰ πλούτη ὅλων τῶν Ναῶν, καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλικοὺς νεκροὺς (μομίας) περιῤῥίσαντος, ἢ τέλος παρ' ἄλλων κατακτητῶν.

Μετὰ δύω ἔτι τάφους τῶν δύω υἱῶν τοῦ ῥηθέντος Σεσώστριος ἀπερίττως κατασκευασμένων, ὁ τρίτος εἶναι τῆς Βασιλίσσης καλουμένης κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν Θάοσερ, θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ Ὥρου, τὸν ὁποῖον ὡς μόνη αὐτὴ τούτου διάδοχος καὶ διαδέχθη, ταύτην δὲ ὀνομάζει ὁ Μανεθὼν εἰς τὸ χρονικόν του Ἀχενχέρσιν· ὁ δὲ μετὰ πέντε διαδοχὰς ταύτης βασιλεύσας Ῥαμέρη καθήρπασε τὸν τάφον αὐτῆς, καὶ ἐπέθηκε τὰς ἰδίας ἐπιγραφὰς αὐτοῦ καὶ τὰ παράσημα· ἀλλ' ὁ χρόνος καταῤῥίψας τὰς περισσοτέρας, ἀνεκάλυψε τὸν σφετεριστὴν, καὶ ἐφανέρωσε διὰ τῶν ὑποκάτω γεγλυμμένων ἐπιγραφῶν τὴν κτηματίαν τοῦ ταφείου τούτου ῥηθεῖσαν Βασίλισσαν.

Τὸ δὲ μέγα καὶ μεγαλοπρεπέστερον ὅλων τῶν ταφείων τῶν κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν κοιλάδα ἔτι διασωζομένων, εἶναι ἐκεῖνο τοῦ σφετεριστοῦ Ῥαμέρη προκατόχου Ῥαμεσσῆ Μεϊ-Ἀμοὺν· ἀλλ' ὁ χρόνος καὶ οἱ καπνοὶ καθημαύρωσαν ὅλην τὴν λαμπρότητα τῶν χρωμάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἦσαν καθωραϊσμένοι οἱ τῶν τάφων τούτων περισσότεροι· ἐκτὸς τῶν λοιπῶν καλλωπισμάτων τοῦ ταφείου τοῦ ῥηθέντος Ῥαμέρη, ὀκτὼ μικραὶ αὐλαὶ κατασκευασμέναι πλαγίως εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν στοὰν, εἶναι κεκαλλωπισμέναι μὲ γλυφὰς ἀξιολόγους καὶ ἀξιοπεριέργους· τούτων μὲν ἡ μία ἐμπεριέχει πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν παράστασιν

τῶν ἐργασιῶν τοῦ μαγειρίου, ἄλλη δὲ οἰκιακὰ πλούσια σκεύη διάφορα, κατασκευασμένα ἐξ ἀκριβῶν ξύλων Ἰνδικῶν, καὶ κεκολυμμένων μετὰ ἐνυφασμάτων ὡσαύτως Ἰνδικῶν, καὶ ἄλλη πάλιν ἐμπεριέχει μίαν πλήρη ὁπλοθήκην, ὅπου ὁρῶνται διαφόρου εἴδους ὅπλα, καὶ τὰ στρατιωτικὰ παράσημα τῶν Αἰγυπτιακῶν λεγεώνων· καὶ ἀλλαχοῦ εἰς ἄλλην αὐλὴν, γεγλυμμένα τὰ βασιλικὰ πλοιάρια μὲ ὅλους τοὺς καλλωπισμοὺς αὐτῶν.

Πιθανώτατον, ὅτι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι βασιλεῖς τῆς ΙΗ'. δυναστείας κεῖνται ἐνταφιασμένοι εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην Πιπὰν-Ἐλ-Μολοὺκ, διὸ καὶ ἐνταῦθα ζητητέον τοὺς τάφους Ἀμενόφιως τοῦ Α', καὶ Β', καὶ τῶν τεσσάρων Τουθμώσεων, οἵτινες ἄλλως πως δὲν δύνανται νὰ ἀνευρεθῶσιν, εἰμὴ διὰ μιᾶς πολυπόνου ἀπείρου ἐργασίας πρὸς καθαρισμὸν τῶν προπόδων τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων ἀποτόμων πετρῶν, εἰς τοὺς κόλπους τῶν ὁποίων οἱ τάφοι αὐτοὶ ἐλατομήθησαν· ἡ κοιλὰς αὕτη ὑποκρύπτει ἴσως καὶ τοὺς τάφους τῶν Θηβαίων βασιλέων τῆς νομίμου ΙΖ. καὶ τῆς Ιϛ. δυναστείας· πρὸς δὲ τούτοις πολλὰ τῶν Φαραωνιτικῶν ταφείων τούτων φέρουσιν ἐπὶ τὰ τείχει αὐτῶν γεγλυμμένην τὴν μαρτυρίαν, ὅτι αὐτὰ πρὸ πολλῶν αἰώνων ἠνοίχθησαν, παρετηρήθησαν, καὶ ἀφέθησαν, ὡς καὶ τὴν σήμερον ἐπισκέπτονται καὶ παρατηροῦνται παρὰ τῶν περιέργων, οἵτινες, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἔτι, νο-

μίζουσιν ὅτι λαμπρύνονται διὰ παντὸς, ὅταν γράψωσι τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπὶ τὰς ζωγραφίας καὶ ἐπὶ τὰ ἀνάγλυφα, τὰ ὁποῖα τοιουτοτρόπως ἔβλαψαν καὶ μετεσχημάτισαν· οἱ μάταιοι ὅλων τῶν αἰώνων ἔχουσιν ἐκεῖ ἀπείρους παραστάτας, ὅπου πρῶτον εὑρίσκουσιν οἱ περίεργοι ὅλων τῶν ἐποχῶν τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες κατέγραψαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν, οἱ μὲν τούτων ἀρχαιότεροι κατὰ τὸ ἱερατικὸν Ἱερογλυφικὸν ἀλφαβητάριον, οἱ δὲ νεώτεροι κατὰ τὰ δημοτικὰ γράμματα· πολλοὺς ἔτι εὑρίσκουσι τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων, ὡς τοῦτο δῆλον ἀπὸ τῆς παλαιογραφίας· πολλοὺς τῶν ἐπὶ τῆς δημοκρατίας τῶν Ῥωμαίων· ὀνόματα Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης· πληθὺν ἀγνώστων ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, τιτλοφορουμένων ἐν μέσῳ τῶν προγενεστέρων, ἢ ὑστεροχρόνων, δι' ὀνομάτων τοσούτων ὑπερβετικῶν· ὀνόματα ἔτι Κοπτῶν, συνημμένα μετὰ προσευχῶν· τέλος δὲ καὶ τὰ τῶν Εὐρωπαίων ἄπειρα.

Τὰ μεγαλουργῆ, ἀξιάγαστα καὶ ἐπαίνων κρείττονα ὑφιστάμενα ἔτι ὑπομνήματα καὶ λείψανα τῶν Ναῶν, τῶν Πόλεων, τῶν Κολοσσῶν, τῶν Ὀβελίσκων, καὶ τῶν ταφείων τῆς μεγαλοπόλεως τῶν Θηβῶν, τὸ ἀγλάϊσμα ποτὲ αὐτὸ τῆς Αἰγύπτου, ἐπιφέρουσι ναὶ μὲν θάμβος καὶ ἔκστασιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, ἀλλὰ προξενοῦσιν ἐν ᾧ καὶ αἰ-

σθήματα λυπηρὰ πρὸς τοὺς βλέποντας τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην τῶν κτιρίων μεγαλοπρέπειαν, καταδεδικασμένην τὴν σήμερον διὰ τοσούτων χαλασμάτων καὶ κρημνισμάτων, εἰς γῆν ἀνεπιμέλητον, ἀγεώργητον, ἔρημον καὶ κατάξηρον καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἐκπλήρωσιν περίτρανον τῆς τοῦ Θεοῦ προαγγελθείσης διὰ τοῦ Ἰεζεκιὴλ πρὸ ἑκατὸν χρόνων σχεδὸν τῆς τοῦ σκληροῦ Καμβύσου ἐφόδου, θείας ἀποφάσεως, τῆς ὡρισαμένης διὰ τῶν φαινομένων ἤδη σημείων τὸν ὄλεθρον καὶ τὴν ἐρήμωσιν.

Ἐπὶ δὲ τῆς παρούσης καταστάσεως τῶν Θηβῶν, κατάλληλον καὶ προσφυὲς ἐνταῦθα μᾶλλον, ἢ εἰς Τροίαν, τὸ τοῦ Ἀγαθίου ἐφεξῆς ἐπίγραμμα.

Ὦ Πόλι, Πῆ Σέο κεῖνα τὰ τείχεα; Πῆ Πολύολβοι
Νηοὶ; Πῆ δὲ βοῶν κράατα τεμνομένων;
Πάντα μόθος, χρονίητε χύσις, καὶ Μοῖρα Κραταιὴ
Ἥρπασεν, ἀλλοίην ἀμφιβαλοῦσα τύχην.
Καί σε, τόσον νίκησε βαρὺς χθόνος· ἀλλ' ἄρα μοῦνον
Οὔνομα Σὸν κρύψαι καὶ κλέος οὐ δύναται.

Τὰ δὲ χωρία Καρνὰκ καὶ Λούξορ, ἢ Ἑλ-Ὄκσουρ, τὰ παρὰ τῶν Ἀράβων καλούμενα ὡσαύτως Ἀκσορὰτν, (δύω φρούρια) εἶναι οἱ μόνοι κατοικημένοι τόποι τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Νείλου, ἀλλὰ καὶ τὰ δύω ταῦτα πενιχρὰ καὶ εὐτελέστατα, τῶν ὁποίων τὸ δεύτερον περικλείεται εἰς τὸν περίβολον αὐτοῦ τοῦ Ναοῦ, τὰ δὲ κατὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην

τοῦ ποταμοῦ δύω χωρία Κούρνα καὶ Μαδινὲχ-Ταπού, κεῖνται πλησίον καὶ αὐτὰ τῶν αὐτόθι ἀρχαίων Ναῶν, τῶν ὁποίων φέρουσι τὰ ὀνόματα.

Ἡ Πόλις αὕτη ἐκλήθη Θῆβαι, καὶ ἑπομένως Διὸς Πόλις, καὶ κατὰ συγκοπὴν Διόσπολις, τὸ δὲ Θῆβαι ἐὰν παράγεται ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως Ταπὲ, δηλοῦν κεφαλὴν, εἶναι προσφυέστατον, καθὸ κεφαλῆς καὶ πρωτευούσης Πόλεως τότε αὐτῆς οὔσης ὅλης τῆς Αἰγύπτου· ὠνομάζετο αὐτὴ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Τὸπθ, ἢ κυρίως Θβάκι-Ἄντε-Πισμοῦν, οἷον ἡ Πόλις τοῦ Ἄμμωνος, ἡ δὲ μετάφρασις αὐτὴ συμφωνεῖ ὀρθότατα μὲ τὸ Διὸς πόλιν, διότι τὸν Ἄμμωνα οἱ Ἕλληνες ὡς προειρέθη, ἐδόξαζον ὡς τὸν ἑαυτῶν Δία.

Ἀπολλωνόπολις ἡ μικρὰ-Κὸς-Βερβίρ-Κοὺς Ταυῦν.

Μετὰ τὰς Θήβας πρὸς Ἄρκτον, εἰς τοὺς καταπλέοντας τὸν Νεῖλον κεῖται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἡ μικρὰ Ἀπολλωνόπολις, ἥτις ὠνομάσθη μικρὰ πρὸς διαφορὰν τῆς προρρηθείσης μεγάλης Ἀτβῶ, καὶ ἤδη Ἀσφοὺν· εἰς τὴν Πόλιν ταύτην ἦτον ἱδρυμένος Ναὸς μέγας τῶν Αἰγυπτίων πρὸς τιμὴν τοῦ τῶν Αἰγυπτίων Ἀρωήρου, ἤτοι τοῦ Ἀπόλλωνος· τὰ ὀνόματα αὐτὰ εἶναι ταυτώνυμα, διότι ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Ἴσι-

δος καὶ Ὀσίριδος λέγει· ὅτι ὁ Ἀρωήρης καλεῖται πρεσβύτερος Ὧρος ὑπὸ Αἰγυπτίων, Ἀπόλλων δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων· οἱ ὁποῖοι ἀναμφιβόλως πρὸς διαφορὰν τῆς εἰς τὴν κάτω Αἴγυπτον Ἡλιουπόλεως, ἐκάλεσαν τὰς ἐν Αἰγύπτῳ ἄλλας Πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐλάτρευον ὡς Θεότητα τὸν Ἥλιον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ σημαίνοντος ἀλληγορικῶς τὸν Ἥλιον· τὰ ἐρείπια τοῦ Ναοῦ τούτου φαίνονται εἰσέτι, καὶ πρὸ πάντων ὁ μεγαλοπρεπὴς αὐτοῦ Πρόναος, τοῦ ὁποίου τὸ περισσότερον μέρος εἰς τὴν γῆν ἐβυθίσθη· περὶ δὲ τὴν παρωροφίδα τούτου ἀναγινώσκεται ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ αὕτη.

» Βασίλισσα Κλεοπάτρα καὶ Βασιλεὺς Πτο-
» λομαῖος, Θεοὶ μεγάλοι Φιλομήτορες καὶ Σω-
» τῆρες, καὶ τὰ τέκνα (τοῦ βασιλέως), Ἀρωήρει
» Θεῷ μεγίστῳ καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς.

Ἡ προηγουμένη Βασίλισσα Κλεοπάτρα εἶναι ἡ προρρηθεῖσα θυγάτηρ τοῦ Φιλομήτορος, ἀνεψιὰ δὲ καὶ γυνὴ Εὐεργέτου τοῦ β', ὅς τις ἀφῆκε δύω υἱοὺς μετὰ θάνατον ἀνηλίκους ὑπὸ τὴν μητρικὴν ἐπίσκεψιν, Σωτῆρα τὸν β', καὶ Ἀλέξανδρον τὸν ά. ἡ Κλεοπάτρα μήτηρ ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ μετ' αὐτῆς κοινωνὸν τοῦ θρόνου τὸν νεώτερον αὐτῆς υἱὸν Ἀλέξανδρον, ἀλλ' οἱ Ἀλεξανδρεῖς κατεβίασαν αὐτὴν εἰς τὸ νὰ ἐκλέξῃ τὸν πρεσβύτερον, ὁ ὁποῖος συνεβασίλευσε μετ' αὐτῆς χρόνους δέκα· ἀλλ' ἡ φιλόδοξος ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας Κλεοπάτρας αὐ-

τὴ μήτηρ, εὑροῦσα αἰτίας καὶ κατειποῦσα κατ' αὐτοῦ, ἀπεδίωξε τὸν υἱὸν τοῦ θρόνου, καὶ προσεκαλέσατο ἀντ' αὐτοῦ τὸν νεώτερον Ἀλέξανδρον ἀπὸ τῆς Κύπρου, τῆς ὁποίας νήσου εἶχε διωρίσει αὐτὸν στρατηγὸν διοικητὴν ἡ μήτηρ Κλεοπάτρα (1) καὶ συνεβασίλευσε μετ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ 89 ἔτους πρὸ Χριστοῦ, καθ' ὃν χρόνον μὴν ὑποφέρων αὐτὴν ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τὰς κακοπραγίας αὐτῆς, τὴν ἐφόνευσεν, ὅτε δὲ ὁ Σωτὴρ, ὁ καὶ Λαθοῦρος, συνεβασίλευε μετὰ τῆς μητρός, ἐγέννησε τέκνα μετὰ

(1) Παρὰ Ἰωσήπου τοῦ Φλαβίου, Βιβλ. ΙΓ', μανθάνομεν, ὅτι ὁ Σωτὴρ αὐτὸς ἐκπεσὼν τῆς Βασιλείας, ἦλθεν ἀδείᾳ τῆς μητρὸς εἰς Κύπρον μετὰ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀναχώρησιν, ὡς στρατηγὸς διοικητὴς τῆς νήσου· τοῦτον δὲ προσεκαλέσαντο οἱ Πτολομαεῖς καὶ οἱ Γαζαῖοι πρὸς βοήθειαν, πολεμούμενοι ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Ἰουδαίων Βασιλέως· διὸ καὶ κατέπλευσεν εἰς Παλαιστίνην μετὰ στρατοῦ πεζῶν τε καὶ ἱππέων περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας· ἡ δὲ μήτηρ βλέπουσα τὸν υἱὸν διὰ τῶν κατὰ Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην νικῶν αὐτοῦ αὐξανόμενον, ἐφρόντισεν, ὥστε νὰ μὴν ἀφίσῃ αὐτὸν τὸν πλησίον ἐλθόντα καὶ ἐπιποθοῦντα τὴν τῆς Αἰγύπτου Βασιλείαν υἱὸν νὰ προοδεύσῃ περισσότερον, ὅθεν μετὰ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐξώρμησε μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Ἀλεξάνδρου κατ' αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ ἀπεδίωξεν ἀπὸ τὴν Φοινίκην· ἀλλ' αὐτὸς φεύγων ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον, φρονῶν ὅτι αἰφνιδίως αὐτὴν ἐπὶ τῆς ἀπουσίας τῆς μητρὸς, δύναται νὰ ἐξουσιάσῃ, ἀλλὰ τὰ τῆς Αἰγύπτου μὴ προχωρήσαντα εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν ὃν ἐστοχάζετο τρόπον, κατηνάγκασαν αὐτὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Γάζαν, καὶ ἐκεῖθεν νὰ παλινδρομήσῃ εἰς Κύπρον.

τῆς ἀδελφῆς καὶ γυναικὸς αὐτοῦ Κλεοπάτρας καὶ αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας κατεβίασεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ νὰ διαζευχθῇ, καὶ νὰ νυμφευθῇ τὴν ἄλλην ἀδελφὴν αὐτοῦ Σελήνην, καὶ μετ' οὐ πολὺ κατηναγκάσθη πάλιν παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ νὰ ἀφήσῃ καὶ ταύτην· αὕτη ἡ διπλὴ βία καὶ δυναστεία τῆς βασιλίσσης μητρὸς ἀποδεικνύει πόσον ἦτον αὐτὴ φίλαρχος καὶ ζηλότυπος, μὴν ὑποφέρουσα ἄλλην ὁμότιμον καὶ σύνθρονον, μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἦσαν αὐτῆς θυγατέρες, καὶ πόσον ὁ υἱὸς πειθήνιος τῶν τῆς μητρὸς θελημάτων· ὁ χρόνος λοιπὸν τῆς ἀνωτέρω ἐπιγραφῆς περιλαμβάνεται εἰς τοὺς δέκα χρόνους τῆς βασιλείας τοῦ Σωτῆρος μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ 117 μέχρι τοῦ 107 ἔτους πρὸ Χριστοῦ· καὶ ἐπειδὴ ἡ φιλόδοξος μήτηρ ἐξουσίαζε τὸν υἱὸν, διὰ δὲ τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, προέταξε τὸ αὐτῆς ὄνομα· μνημονεύει μὲν τῶν τέκνων τοῦ Σωτῆρος· ἀλλ' ἀποσιωπᾷ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς τοῦ Πτολομαίου υἱοῦ κατὰ ζηλοτυπίαν ὡς προερρέθη· τὸ δὲ Φιλομήτορες καὶ Σωτῆρες, καὶ ἡ μήτηρ, καὶ οἱ δύω αὐτῆς υἱοὶ οἰκειοπιήθησαν ὡς ἄλλην ἐπωνυμίαν, καθὼς καὶ τῆς μὲν ἀνὴρ, τῶν δὲ Πατὴρ ὁ Εὐεργέτης πρότερον, τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Φιλομήτορος μετὰ θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του προσέλαβεν.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἐκάλουν τὴν Πόλιν ταύτην, Κὸς-Βρεῦϊρ, σημαίνουσα ἡ λέξις Βερβῖρ, φλογερὸν, ἴσως

διὰ τὸν εἰς τὴν Πόλιν ταύτην λατρευόμενον Ἥλιον οἱ Ἄραβες διαφυλάξαντες τὸ ἀρχαῖον ὄνομα Κὸς, καλοῦσιν αὐτὴν Κούς.

Κοπτὼ—Κέφτ τανῦν.

Ἕπεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου ἡ μεσόγειος Πόλις Κοπτὼ, κειμένη περὶ τοὺς τρόποδας σχεδὸν τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων· εἰς αὐτὴν ἐμπεριεῖχοντο δύω Ναοὶ, τῶν ὁποίων διαχωρίζονται εἰσέτι τὰ διεσπαρμένα ἐρείπια· τούτους δὲ ἔβλαψαν καὶ οἱ Κόπται πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐν Κοπτῷ Ἐκκλησίας αὐτῶν, ὅπου βλέπονται ἀπὸ τὴν μετακομισθεῖσαν ὕλην πέτραι, ἔχουσαι γεγλυμμένα Ἱερογλυφικῶς τὰ ὀνόματα τοῦ τε Νεκταναβοῦ, Φαραὼ τῆς τριακοστῆς ἐσχάτης Φαραωνιτικῆς δυναστείας, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 360. ὡσαύτως τοῦ Αὐγούστου, Κλαυδίου καὶ Τραϊανοῦ.

Ἡ Πόλις αὕτη ἦτον ἐπὶ τῶν Φαραὼ, ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης, διάσημος, διὰ τὴν διὰ ξηρᾶς κοινωνίαν αὐτῆς μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει τρεῖς καὶ τέσσαρας ἡμέρας, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐμπόριον· ὁ παρὰ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον λιμὴν, Μυὸς ὅρμος καλούμενος (1) ὑπῆρχε τὸ κέντρον πο-

(1) Τὴν θέσιν τοῦ Μυὸς ὅρμου, τοσούτου διασήμου κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ θαυμαζομένου παρὰ τῶν πλεόντων τὴν Ερυθρὰν, οὐδὲ δύνανται αἱ νεώτεροι τῶν περιηγητῶν μὲ ὅλην τὴν αὐτῶν ἐπίπονον ἔρευναν, νὰ καθωρίσωσιν εἰσέτι

τὲ τοῦ ἐμπορίου τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας, καὶ τῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτὸν παραλίων τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ἐφέροντο οἱ φόρτοι τῆς Ἀραβίας, Αἰθιοπίας, ἴσως δὲ καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν διὰ θαλάσσης, καὶ μετεκομίζοντο ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος λιμένος διὰ ξηρᾶς εἰς τὴν Κοπτὼ, καὶ ἐκ ταύτης διὰ τοῦ Νείλου εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον· ἀφ' οὗ δὲ ἐκτίσθη εἰς τὰ αὐτὰ παράλια περαιτέρω πρὸς Μεσημβρίαν, ἡ Πόλις μετὰ τοῦ λιμένος Βερενίκη παρὰ τοῦ Πτολεμαίου Εὐεργέτου τοῦ Α', ἐπ' ὀνόματι τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐκαθαρίσθη καὶ ἡ ὁδὸς αὐτὴ, καὶ κατεσκευάσθησαν εἰς αὐτὴν σταθμοί· ἡ μεταφορὰ τῶν ἀγωγίμων ἐγίνετο, καὶ ἀπὸ τῶν δύω ῥηθέντων λιμένων διὰ δύω διαφορετικῶν ὁδῶν, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἡ τῆς Βερενίκης παραιτήθη καὶ ὡς ἀποτέρα, καὶ διότι ἀποστατήσασα κατὰ τῶν Ῥωμαίων, πολιορκήθη, κατεπορθήθη καὶ κατηδαφίσθη παρὰ τοῦ Διοκλητιανοῦ (1) οἱ δὲ ἀγωγεῖς καὶ μεταφέροντες τὰς πραγματείας διὰ τῶν Καμήλων ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς μέχρι τῆς Κοπτοῦ, ἦσαν οἱ σκηνῖται Ἄραβες, οἱ περιπλανώμενοι ἀναμέσον τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς

(1) Θεωροῦνται εἰσέτι τῆς παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν Βερενίκης τὰ ἐρείπια, διαχωρίζεται ἡ διεύθυνσις τῶν ὁδῶν της, ὁρᾶται ἔτι εἷς μικρὸς Ναὸς Αἰγυπτιακὸς πλήρης γεγλυμμένων Ἱερογλυφικῶν μορφωμάτων, ἀλλὰ κεκαλυμμένος ὑπὸ τῆς Ψάμμου.

Ἐρυθρᾶς· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Στράβων βιβλ. ΙΖ΄. λέγει· ὅτι ἡ Κοπτὼ ἦτον κοινὴ τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ Ἀραψιν.

Ἐφέροντο δὲ καὶ οὐ πρὸ πολλοῦ εἰσέτι τὰ τῆς Αἰγύπτου προϊόντα ἀπό τε τῆς Κοπτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς κειμένης ἀνωτέρω ταύτης ῥηθείσης Ἀπολλωνοπόλεως, Κοὺς, εἰς τὸν παρὰ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον λιμένα, λεγόμενον Κοσσεΐρ, τὸν μεταξὺ τοῦ Μυὸς ὅρμου καὶ τῆς Βερενίκης κείμενον, ὅπου γενομένων, τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγμάτων, μετεκομίζοντο ἐκεῖθεν εἰς τὰς ῥηθείσας Κὲφτ καὶ Κοὺς κώμας τὰ τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας προϊόντα, καὶ πρὸ πάντων ὁ τοῦ Ἰεμενίου καὶ τῆς Μόκκας Καφὲς, ὁ ὁποῖος ἐλογίζετο ὁ πλέον καθαρὸς καὶ ἐνώθευτος. (1)

Μὲ ὅλον τὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες μικρόν τι παρήλλαξαν τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τῆς Πόλεως ταύτης Κὲφτ, καὶ μετεποίησαν αὐτὸ Κοπτὼ ἡ Κοπτὸς, ἀλλὰ φύλακες ἀκριβεῖς τοῦ συστήματος αὐτῶν τοῦ νὰ οἰκοιοποιῶνται τὰ πάντα, παρήγαγον τὴν λέξιν κατὰ τὸν Πλούταρχον ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος, ἀπὸ τοῦ Κόπτω, διότι, διὰ τὸν τοῦ Ὀσίριδος θάνατον, ἡ Ἴσις ἔκοψεν ἐνταῦθα δῆθεν ἕνα

(1) Ἡ παρέλιος τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ λιμένα ἔχουσα κώμη Ἀραβικὴ Κοσσεΐρ, κατοίκους ἔχει περὶ τοὺς ἑπτακοσίους, καὶ τινες ἀποθήκας διὰ τὰς πραγματείας.

τῶν πλοκάμων της· οἱ δὲ Ἄραβες διεφύλαξαν τὴν λέξιν καθαρὰν, καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὴν Κὲφτ, καθὼς καὶ οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, ἡ Πόλις αὕτη ἦτον πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ, καὶ θρόνος ἐπισκοπικὸς ὑπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας.

Τεντυρὶς-Νικεντόρι-Δενδέρα τανῦν.

Πρὸς Ἄρκτον τῆς Κοπτοῦ, ὁ Νεῖλος διευθύναται ῥέων πρὸς δυσμάς· εἰς δὲ τὸ μέρος τοῦτο ὑπὸ τὴν 30 Γεωγραφικὴν μοίραν καὶ 20 λεπτὰ τοῦ μήκους, καὶ 26 καὶ 8 λεπτὰ τοῦ πλάτους, κεῖται ἡ Τεντυρὶς κατὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, μικρόν τι ἀφισταμένη τούτου· αὐτὴ ἦτον πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ, καὶ ἡ περιοχὴ αὐτῆς εὔφορος καὶ πλήρης Φοινίκων· ὁ κυριώτερος Ναὸς τῆς Πόλεως ταύτης εἶναι μὲν ἀξιοθέατος διὰ τὴν ὑπὲρ πάντα τὰ Αἰγυπτιακὰ εἰδωλεῖα μεγαλοπρέπειαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἀλλὰ πάντα τὰ ἀνάγλυφα ὡς κακόζηλα, μαρτυροῦσι τὴν πτῶσιν τῆς ἀρχαίας γλυφικῆς τῶν Αἰγυπτίων· πρῶτον ἔκειτο μία Πύλη κατασκευασμένη ἐκ παμμεγίστων πετρῶν, πλήρης Ἱερογλυφικῶν, ἡ ὁποία ἦτον μέρος ἑνὸς περιβόλου τοῦ περιέχοντος τὸν ἐφεξῆς μέγιστον Ναόν.

Ὁ Ναὸς αὐτὸς ἦτον 200 ποδῶν κατὰ τὸ μῆκος, καὶ 140 κατὰ τὸ πλάτος· τὸ Πρόπυλον ἦτον ὑψηλότερον τοῦ Ναοῦ· ἡ αὐστηρὰ ἁπλότης τῆς ἀρχι-

τεκτονικῆς ἐκαλλωπίζετο δὲ ἀπείρων Ἱερογλυφικῶν ἀναγλύφων, τὰ ὁποῖα οὐδόλως ἐμπόδιζον τὰς ὡραίας γραμμάς· μία πλατυτάτη παρωροφὶς περιελάμβανε μεγαλοπρεπῶς ὅλον τὸ οἰκοδόμημα κύκλω. τρεῖς κολοσσώδεις κεφαλαὶ λεόντων ἀπὸ τὰ πλάγια τῶν τοίχων τοῦ Ναοῦ προκύπτουσαι, ἐξέχεον τὸ ὕδωρ διὰ τῶν στομάτων αὐτῶν, πρὸς δροσισμὸν τῶν διαφόρων τοῦ Ναοῦ οἰκημάτων, διότι καθ' ὅλον τὸ ἔδαφος τοῦ Ναοῦ εὑρίσκονται ἰδιαίτεροι Ναΐσκοι καλωπισμένοι μετὰ ἀναγλύφων, παριστόντων Ἀστρονομικοὺς καὶ Μαθηματικοὺς Πίνακας· τὴν σήμερον τὸ ἥμισυ τούτων κατεχώθη εἰς τὰ ἐρείπια ἑνὸς χωρίου, τὸ ὁποῖον οἱ Ἄραβες εἶχον ποτὲ κτίσει ἐπάνω σχεδὸν τοῦ Ναοῦ. Τὸ Πρόπυλον συνιστάμενον ἀπὸ δεκαοκτὼ Κιόνων 24 ποδῶν περιφερείας, τῶν ὁποίων ἕκαστος διέστατο ἀπὸ τοῦ ἄλλου 12 πόδας, ἦτον ὁ τῆς ἀρχαιότητος ὡραιότερος τύπος· ἓν ἕτερον Πρόπυλον θεωρεῖται πρὸς ἀνατολὰς κεχωσμένον εἰς τὰ ἐρείπια τῶν οἰκοδομημάτων, τοῦ ὁποίου τό τε σχῆμα, τὰ ἀνάγλυφα, καὶ ἡ ἀναλογία εἶναι ἡ αὐτὴ σχεδὸν καὶ ὁμοία μετὰ τοῦ ῥηθέντος πρὸς Ἄρκτον κειμένου πρὸ τοῦ μεγάλου Ναοῦ πρώτου Προπύλου· τοῦτο δὲ τὸ δεύτερον Πρόπυλον φαίνεται ἀπὸ τῆς αὐτοῦ θέσεως, ὅτι ἦτον ἡ ἀνατολικὴ εἴσοδος εἰς τὸν τῆς Ἴσιδος μικρὸν Ναόν, τὸν ὄπισθεν τοῦ μεγάλου Ναοῦ κείμενον, καὶ εἶναι ἐπίσημον διὰ τὴν

δὶ ὡραίων Ἑλληνικῶν χαρακτήρων ἐφεξῆς ἐπιγραφὴν, τὴν ἐπαναλαμβανομένην καθ' ὅλην τὴν περιξ τοῦ Προπύλου τούτου Παρωροφίδα.

» Ὑπὲρ Αὐτοκράτορος Καίσαρος, Θε-
» τοῦ υἱοῦ, Διὸς Ἐλευθερίου, Σεβαστοῦ. Ἐπὶ
» Ποπλίου Ὀκταύου ἡγεμόνος, καὶ Μάρκου.
» Κλωδίου Ποστόμου ἐπιστρατήγου, Τρύφω-
» νος στρατηγοῦντος,
» οἱ ἀπὸ τῆς μητροπόλεως καὶ τοῦ Νομοῦ τὸ Πρόπυλον
» Ἰσιδι Θεᾷ μεγίστῃ, καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς.
» Ἔτους ΛΑ'. Καίσαρος, Θωὺθ Σεβαστῇ.

Αἱ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ὀνομασίαι, ἡγεμὼν, ἐπιστράτηγος, Στρατηγὸς, δηλοῦσιν, ὅτι ὁ μὲν ἡγεμὼν ἦτον ὁ Ἐπίτροπος, ὁ τοποτηρητὴς καὶ γενικὸς διοικητὴς ἐκ μέρους τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης πάσης τῆς Αἰγύπτου, τουτέστιν ὁ Ἀντιβασιλεὺς, ὁ καὶ φέρων τίτλον Αὐγουσταλίου, ὁ δὲ Ἐπιστράτηγος καὶ καθ' ἑτυμολογίαν Ἀρχιστράτηγος, ἦτον μιᾶς ὁλοκλήρου Ἐπαρχίας, οἷον, ἢ τῆς ἄνω ἢ τῆς κάτω Αἰγύπτου, οὐ μόνον ὁ πολιτικὸς διοικητὴς πολλῶν Νομῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ Πολεμικὸς, ὁ δὲ Στρατηγὸς ἦτον ἑνὸς μικροῦ Νομοῦ πολιτικὸς διοικητὴς, τουτέστι Νομάρχης· ὅτι δὲ αἱ ὀνομασίαι τῶν τριῶν αὐτῶν διοικητῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἦσαν σύμφωνοι μὲ τὰ πράγματα, τοῦτο δεικνύεται ἐκ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς, καὶ ἐξ ἄλλων ἔτι εὑρεθησῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον. σημειωτέ-

ον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ ἡγεμόνες καὶ Ἐπιστράτηγοι ἐν Αἰγύπτῳ, ἦσαν πάντες ὡς ἐξ ἑνὸς Ῥωμαῖοι, οἱ δὲ στρατηγοὶ ἢ Νομάρχαι, ἀδεία τῶν ῥηθέντων, ἐκλέγοντο παρὰ τῶν κατοίκων τῆς Αἰγύπτου Ἑλλήνων τε καὶ Αἰγυπτίων κατὰ τὴν διαίτησιν τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, πρώτου κατακτητοῦ τῆς Αἰγύπτου.

Τὰ δ' ἄλλα τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης σημαντικώτερα εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν κατεσκευάσθη τὸ Πρόπυλον· καὶ πρῶτον μὲν, ὅτι ὁ Καῖσαρ αὐτὸς ἦτον ὁ Αὔγουστος, τοῦτο βεβαιοῦται ἀπὸ τῆς λέξεως, Θεὸς, διότι οὐδεὶς ἄλλος προσηγορεύθη Θεὸς (Δίβους παρὰ Λατίνοις) εἰμὴ Ἰούλιος ὁ Καῖσαρ, ὁ υἱοθετήσας τὸν συγγενῆ αὐτοῦ Αὔγουστον τοῦτον· ἐπομένως δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν τριάκοντα χρόνων καὶ ἑνὸς, διότι εἰς τὴν σειρὰν τῶν Αὐτοκρατόρων, μόνος ὁ Αὔγουστος ἐβασίλευσεν ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα χρόνους· εἰς αὐτὸν ὡσαύτως ἀνήκει καὶ ἡ προσηγορία Ζεὺς ἐλευθέριος κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν, τὴν ἀποδοθεῖσαν πρὸς αὐτὸν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦτε πολιτικοῦ αὐτοῦ τρόπου πρὸς αὐτοὺς, καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ εὐεργεσιῶν πρὸς ὅλην τὴν Αἴγυπτον.

Δεύτερον δὲ τὸ ἔτος ΛΑ. Καίσαρος, καὶ τὸ Θωὺθ Σεβαστῇ, ἀνάγεται εἰς τὸ τριακοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου· ὁ δὲ χρό-

νος αὐτὸς συμπίπτει εἰς τὸ ἀπὸ τῆς γεννήσεως Χριστοῦ πρῶτον ἔτος· δύω ὅτι ἐπιγραφαὶ εὑρεθεῖσαι, ἡ μὲν ἐν Φίλαις τῇ νήσῳ, ἡ δὲ ἐπὶ τὸ Πρόπυλον καταγεγραμμένη τοῦ κατὰ τὴν Νουβίην ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πόλει Ψέλχῃ, τανῦν Δαχ-Κεχ, Ναοῦ τοῦ Θὼθ, ἢ Θωὼτ Αἰγυπτίου Ἑρμοῦ, φέρουσι τὴν αὐτὴν ἐποχὴν τοῦ ΛΑ. ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ Αὐγούστου· ὁ Θωὺθ εἶναι ὁ Σεπτέμβριος μὴν, ἡ δὲ Σεβαστὴ εἶναι λέξις ἐπίθετος, καὶ τὸ οὐσιαστικὸν αὐτῆς ἡμέρα, οἷον Σεβαστὴ πρώτη, δευτέρα καὶ καθεξῆς ἐννοεῖται ἔξωθεν· αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἡμέρα ἦτον ἐπώνυμος τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος, ἡ δὲ συνήθεια τῶν τοιούτων ἐπωνύμων ἡμερῶν ἐπεκράτει καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ἐπάνω ἑνὸς μαρμάρου ἐπιγραφῆς τῶν Ἀτταλικῶν βασιλέων, ἡ ὁποία ἀναμιμνήσκει τὴν ἡμέραν τοῦ Βασιλέως τῆς Περγάμου Εὐμένους, (ἐν τῇ Βασιλέως Εὐμένους ἡμέρᾳ)· πρὸ δὲ ταύτης μεταξὺ τῶν πολλῶν παρὰ τῶν Ἀθηναίων χορηγηθεισῶν τιμῶν πρὸς τὸν Πολιορκητὴν Δημήτριον, κατέταξεν, κατὰ τὸν Πλούταρχον ἐν τῷ περὶ Δημητρίου, τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐσχάτην ἡμέραν τοῦ μηνὸς Μουνυχιῶνος, καὶ καθώρισαν αὐτὴν, ὡς ἡμέραν αὐτοῦ ἐπώνυμον· κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τοῦτο ἔθος, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ὡσαύτως, ἡμέραι τινες τοῦ χρόνου ἐπωνυμοῦντο μὲ τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, καὶ τὸ τοιοῦτον ἔθος περιῆλθεν ἔπειτα καὶ εἰς τοὺς

μετὰ τοὺς Πτολεμαίους Αὐτοκράτορας τῆς Ῥώμης.

Ἡ εὑρεθεῖσα ἐπιγραφὴ εἰς τὴν μεγάλην Ὄασιν, τὴν πλησιόχωρον τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, διαλαμβάνει ταῦτα. «Ἔτος Β'. Λουκίου Λιβίου Σεβαστοῦ Σουλπικίου Γάλβα Αὐτοκράτορος Φαωφὶ Α'. Ἰουλίᾳ Σεβαστῇ.» δεικνύεται λοιπὸν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ πρώτη τοῦ Φαωφὶ ἦτον ἡμέρα ἐπώνυμος τῆς Λιβίας γυναικὸς τοῦ Αὐγούστου, ἡ ὁποία μετὰ θάνατον τοῦ Αὐτοκράτορος ἀνδρὸς αὐτῆς ἐπωνομάσθη Ἰουλία Σεβαστή. Ἡ ἐποχὴ ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ὑστερόχρονος πεντήκοντα μὲν καὶ τέσσαρας χρόνους, ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ Αὐγούστου, πεντήκοντα δὲ καὶ ἑνὸς τῆς Ἰουλίας· μὲ ὅλον τοῦτο ἐξηκολούθουν ἔτι τὸ νὰ σημειοῦσιν εἰς τὰ δημόσια ἔργα τὴν ἐπωνυμίαν ταύτης τῆς Αὐγούστης. Δύω δὲ ἡμέραι παρατηροῦνται ἐπώνυμοι τοῦ Αὐγούστου μία ἐκείνη ἡ τῆς κατακτήσεως τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἄλλη ἡ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως· ἡ τῆς ἁλώσεως τῆς Πόλεως ταύτης πανηγυρίζετο ἐνδόξως ἐν Ῥώμῃ, πιθανὸν δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ὡς τοιαύτη, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ τῆς χώρας ταύτης ἀπολύτρωσις, καὶ τὸ τέλος τῶν τοσούτων μετὰ θάνατον τοῦ Πτολεμαίου Αὐλητοῦ, διατρεξάντων κακῶν μεταξὺ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς θυγατρός, τῆς περιβοήτου ἐκείνης, οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν πολὴν ὡραιότητα, ὅσον διὰ τὰ θέλγητρα τῶν ἄλλων χαρίτων, καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς

ὁμιλίας καὶ πειθοῦς, ὑστάτης βασιλίσσης τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτρας, καὶ διὰ τοὺς μετ' αὐτῆς ἔρωτας τοῦ Ἀντωνίου, καὶ τὰς ἐντεῦθεν συμφορὰς, τῶν ὁποίων ἡ Αἴγυπτος κατέστη θέατρον· καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἐλογίζετο ἐπώνυμος καὶ ἑόρτιος τοῦ Αὐγούστου, εἶναι ὅμως ἀσύμφωνος μὲ τὴν περίστασιν ταύτην, διότι ἡ πόλις τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκυριεύθη τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς Ἐκτηλίου τοῦ μετὰ ταῦτα κληθέντος Αὐγούστου· ἡ δὲ πρώτη τοῦ μηνὸς τούτου συμπίπτει εἰς τὰς ἑπτὰ τοῦ παρ' Αἰγυπτίοις μηνὸς Μεσωρὶ, καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν εἰς τὸν μῆνα Θωὺθ· ἡ δὲ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Αὐγούστου, ἡ χαρμοσύνως πανηγυριζομένη καθ' ὅλην τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν καὶ αὐτὴν τὴν Αἴγυπτον, ὡς ἡμέρα ἐπώνυμος αὐτοῦ, συνέπιπτεν εἰς τὴν εἰκοστὴν ἕκτην τοῦ ῥηθέντος Αἰγυπτιακοῦ μηνὸς Θωὺθ· ὅθεν ἡ σύμπτωσις αὐτὴ διαλύει πᾶσαν ἀμφιβολίαν, περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐποχῆς τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἴσιδος εἰς Τεντυρίδα, ἡ ὁποία κατεγράφη κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίσημον ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Αὐγούστου, τουτέστιν εἰς τὴν ἐννάτην τῶν καλανδῶν τοῦ Ὀκτωβρίου, ἥτις ἦτον ἡ εἰκοστὴ τρίτη Σεπτεμβρίου.

Ἐπάνω τῆς παρωροφίδος τοῦ προρρηθέντος ἀπὸ δέκα καὶ ὀκτὼ Κιόνων συνισταμένου μεγαλοπρεποῦς Προπύλου ἢ Προνάου εἰς τὴν Τεντυρίδα, θεωρεῖται καὶ ἑτέρα τετριμμένη μὲν ὑπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου, ἀλλ' ἐπιδιορθωθεῖσα ἐρεχθὴς ἐπιγραφὴ.

» Ὑπὲρ Αὐτοκράτορος Τιβερίου Καίσαρος, νἱοῦ
» Σεβαστοῦ, Θεοῦ
» Σεβαζοῦ υἱοῦ, ἐπὶ Αὐτιλλίου Ποπλίου Φλάκου ἡγεμ.
» Ἐπιστρατήγου.
» Σεραπίωνος Τρυχάμβου στρατηγοῦντος.
» Οἱ ἀπὸ τῆς μητροπόλεως καὶ τοῦ νομοῦ τὸ Πρόναον
» Ἀφροδίτῃ Θεᾷ μεγίστῃ καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς.
» Ἔτος Καίσαρος Τιβερίου, Ἀθὺρ ΚΑ'.

Ὁ Αὔγουστος Καίσαρ τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ τρόπον μετεχειρίσθη τόσον ἐπωφελῶς, ὡς πρὸς τὰς τῆς Αἰγύπτου ἀνάγκας, καὶ τόσον νουνεχῶς, ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἐντοπίων, ὥστε αὐτοὶ διέσωζον πρὸς αὐτὸν, καὶ πρὸς τὰς διαταγάς του, σέβας βαθύτατον καὶ ἀείμνηστον, διὸ καὶ ὁ Τιβέριος καὶ διάδοχος αὐτοῦ δὲν ἐδύνατο νὰ λάβῃ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων τίτλον ἐπισημότερον καὶ κολακευτικώτερον, εἰμὴ τὸν τοῦ νέου Αὐγούστου ἢ Σεβαστοῦ.

Ὁ Πρόναος καὶ ὅλος ὁ μέγας αὐτὸς Ναὸς ἀρχαιόθεν ἦτον ἀφιερωμένος παρὰ τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὴν θεὰν αὐτῶν Ἀθὼρ, τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων καλουμένην Ἀφροδίτην.

Ὁ Στράβων ὅς τις περιηγεῖτο καθιστορῶν τὴν Αἴγυπτον πεντήκοντα ἑπτὰ χρόνους πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ῥηθείσης ἐπιγραφῆς τοῦ μεγίστου Προνάου τῆς Τεντυρίδος λέγει· ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Πόλεως ταύτης ἐτίμων τὴν Ἀφροδίτην· καὶ ἀναμ-

φιβόλως, οὐχὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἀλλὰ τὴν αὐτῶν Ἀθὼρ, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ μέγας καὶ κυριώτερος Ναὸς κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν, ἦτον ἀφιερωμένος· ὁ Συγγραφεὺς αὐτὸς λέγει ῥητῶς οὕτω· « τιμῶσι δ' Ἀφροδίτην· ὄπισθεν δὲ τοῦ Νεὼ τῆς Ἀφροδίτης, Ἴσιδος ἐστὶν ἱερόν· » τῷ ὄντι δὲ, ὄπισθεν τοῦ μεγάλου τούτου Ναοῦ θεωροῦνται εἰσέτι τὰ λείψανα ἑνὸς μικροτάτου Ναοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν περὶ τὴν παρωροφίδα προῤῥηθεῖσαν ἐπιγραφὴν τοῦ κεχωρισμένου εἰς τὴν ἄμμον καὶ εἰς τὰ ἐρείπ.α τοῦ Προπύλου τοῦ Ναοῦ τούτου, βεβαιοῦται ἡ τοῦ Γεωγράφου ἀλήθεια, ὅτι ὁ σμικρὸς αὐτὸς Ναὸς ἦτον ὁ τῆς Ἴσιδος.

Τὰ τοῦ Προπύλου τοῦ μεγάλου Ναοῦ Κιονόκρανα σχηματίζονται ἀπὸ γυναικεῖα ἀνάγλυφα, ἔχοντα κατὰ κορυφὴν ἓν σχῆμα Ναοῦ· ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ μέσον τοῦ Ναοῦ, καὶ ἐπ' ἄλλα αὐτοῦ μέρη θεωρεῖται ἡ αὐτὴ γυναικεία κεφαλὴ, φέρουσα τὸ αὐτὸ σχῆμα· καὶ αὐτὴ εἶναι ἀναντιῤῥήτως ἡ τῆς θεότητος Ἀθὼρ τῆς κυρίως λατρευομένης ποτὲ εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον· καὶ οἱ ὑπολαβόντες ὅτι τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ τῆς Ἴσιδος, ἐλανθάσθησαν, διότι εἰς πολλὰ ἀνάγλυφα βλέπεται συνεχῶς, ὅτι ἡ Ἴσις εἶναι ἔκδηλος ἀπὸ τοῦ σχήματος τοῦ ὡς θρόνου, τὸ ὁποῖον φέρει ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ λογιζόμενον ὡς Ἱερογλυφικὸν αὐτῆς σύμβολον· καὶ καθὼς τὰ ἀνάγλυφα αὐτῶν τῶν ἴδιω

αὐταδέλφων παριστῶσιν αὐτὰς ἐγγὺς ἀλλήλων, τοιουτοτρόπως οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τοὺς Ναοὺς αὐτῶν ᾠκοδόμουν ἐγγύτατα· οἱ δὲ εἰς τοὺς Ναοὺς τούτων, κατὰ τὰς ῥηθείσας δύω ἐπιγραφὰς, Σύνναοι Θεοὶ, ἦσαν ἡ Ἶσις ἐν τῷ τῆς Ἀθὼρ, καὶ ἐν τῷ τῆς Ἰσιδος ἡ Ἀθὼρ, ὁ Ὄσιρις καὶ ὁ Ὧρος.

Ἡ θεμελίωσις τῶν δύω διαληφθέντων Προπύλων, ἣ Προνάων ἤρξατο ἐπὶ τῆς περικρότου ὑσάτης Κλεοπάτρας καὶ τοῦ μετὰ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος υἱοῦ αὐτῆς κληθέντος Καισαρίωνος, τῶν ὁποίων τὰ Κολοσσώδη ἀνάγλυφα θεωροῦνται εἰς τὸ τοῦ Ναοῦ ἐνδότερον· καὶ πέρας ἔλαβε τὸ μὲν τῆς Ἰσιδος Πρόπυλον ἐπὶ Αὐγούστου, τὸ δὲ τῆς Ἀθὼρ ἐπὶ Τιβερίου, δαπάνῃ τῶν κατοίκων τῆς μητροπόλεως Τεντυρίδος καὶ τοῦ Νομοῦ αὐτῆς· μετὰ δὲ τούτους ἐπεσκεύασαν καὶ ἐκαλλώπισαν τότε Πρόπυλα καὶ τὸν Ναὸν, ὅτε Γάϊος, ὁ Κλαύδιος καὶ ὁ Νέρων κατὰ τὰ γεγλυμμένα αὐτῶν ἐπίθετα καὶ ὀνόματα διὰ ψηφίων Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν.

Τὸ ὄνομα Τεντυρὶς ἡ Τέντυρα δὲν εἶναι Ἑλληνικὸν, ἀλλὰ μετεποιήθη ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Νικεντὰρι· οἱ δ' Ἄραβες φυλάξαντες τὸ Ἑλληνικὸν, καλοῦσι τὰ ἐρείπια τῆς Πόλεως ταύτης Δένδερα, ἢ Δενδεράχ.

Οἱ μὲν ἄλλοι Αἰγύπτιοι μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἤξευρον τὴν κακίαν τῶν Κροκοδείλων, καὶ πόσον εἶναι αὐτοὶ ὀλέθριοι, ἐσέβοντο ὅμως αὐτούς· οἱ δὲ Τεν-

τυρῖται πρὸς αὐτὸ τὸ ἔχθιστον τῶν ἀμφιβίων θηρίων ἁπάντων, ἔσωζον φυσικὴν ἀντιπάθειαν, καὶ κατὰ πάντα τρόπον ἀνίχνευον καὶ διέφθειρον αὐτούς· περὶ τούτου Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει ταῦτα. «Τεντυρὶς πόλις Αἰγύπτου καθαρτικὴ τῶν Κροκοδείλων.

Εἰς τὸν Ναὸν τῆς Τεντυρίδος, τὸν ὄντα, τῷ ὄντι, τῆς τῶν Αἰγυπτίων Ἀρχιτεκτονικῆς ἀριςούργημα, ὑφίστανται δύω ἀστρονομικὰ μνημεῖα ἐπίσημα. Εἷς Ζωδιακὸς γεγλυμμένος κατὰ τὸν ὄροφον τοῦ Προπύλου, καὶ ἓν πλανησφαίριον ἔνδον τοῦ Ναοῦ κατὰ τὴν ὀροφὴν ὡσαύτως· ὁ Ζωδιακὸς τοῦ Προπύλου παριστᾷ τὰ δώδεκα Ζώδια κατὰ τὴν ταξιν, καθ' ἣν αὐτὰ διατρέχει ὁ Ἥλιος, ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς τὸ Ζώδιον τοῦ Λέοντος· ὁ Ἥλιος παριστᾶται ὡς δίσκος, τοῦ ὁποίου αἱ κατὰ κάθετον ἀκτῖνες ἀποχωρίζονται καὶ ἀφίστανται τοῦ Καρκίνου, ὅς τις εἰς τὴν τάξιν τῶν Ζωδίων εἶναι ὁ ὕστατος· εἰς δὲ τὸ πλανησφαίριον τὰ δώδεκα Ζώδια σχηματίζουσι κωνικὸν σχῆμα, ὅπου ἡ τάξις αὐτῶν διαφυλάττεται· προηγεῖται ὁ Λέων, ὁ δὲ Καρκῖνος ὡς ἔσχατος, κεῖται αὐτοῦ ἄνωθεν· θεωροῦνται εἰς τοὺς ῥηθέντας δύω Πίνακας εἷς μέγας ἀριθμὸς ἀστέρων, καὶ σχήματα συμβολικὰ ὡς ἀστερισμοὶ, παριστάμενα ὑπὸ μορφαῖς ἰδίαις καὶ πρεπούσαις εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες κατέταξαν εἰς τὸν οὐρανὸν τοιαῦτα ἐμβλήματα, ὑπὸ τὸ

σχῆμα τῶν ὁποίων ἐλάτρευον αὐτοὶ τὰς αὐτῶν θεότητας, καθὼς ἑπομένως καὶ ἡ Ἑλλὰς διδαχθεῖσα παρὰ τῆς Αἰγύπτου, κατέταξεν εἰς τὴν Οὐράνιον σφαῖραν τοὺς Θεοὺς αὐτῆς καὶ ἥρωας.

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Ζωδιακοῦ Λοξοῦ κύκλου, τόσον εἰς τὸ Εἰδωλεῖον τῆς Τεντυρίδος, ὅσον καὶ εἰς τὰ Εἰδωλεῖα τῆς Λατοπόλεως (Ἄσνα), καὶ τῆς Ἑρμωνθίδος, ἔστησε τὴν προσοχὴν πολλῶν πεπαιδευμένων τῆς Εὐρώπης· ἐξεδόθησαν παρ' αὐτῶν πολλαὶ ἐξηγήσεις, ἀλλ' ἅπασαι διαφέρουσαι πρὸς ἀλλήλας· διότι δύσκολον λογιζόμενοι τὴν περὶ τῶν Ζωδιακῶν τούτων πληροφορίαν, διεφιλονείκουν περὶ τοῦ, ἂν αὐτοὶ εἶναι ἀρχαϊκοὶ πρῶτοι τύποι, ἢ ἴσα μᾶλλον ἑνὸς ἄτλοῦ πρωτοτύπου, δι' ἀδείας τῶν Ἱερέων, τῶν μὴ συγχωρούντων πώποτε τοὺς νεωτερισμοὺς, κατὰ μίμησιν καταγραφόμενα εἰς τοὺς Ναοὺς· ἡ δὲ ὑποθετικὴ ἀστρονομικὴ αὐτὴ ἐποχὴ τῶν Ζωδιακῶν, ὁποία καὶ ἂν εἶναι δὲν ἀποδεικνύει τὴν ὑπολαμβανομένην ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ Ναοὶ αὐτοὶ ἐκτίσθησαν, καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἐφρόνησαν τοῦτο, τὰ μέγιστα ἐλανθάσθησαν· τῶν Αἰγυπτίων ἔθνους παλαιοτάτου, αἱ ἀρχαὶ, καθὼς εἶναι βεβυθισμέναι εἰς τὸ σκότος, οὕτω καὶ οἱ τούτων Ναοὶ μετὰ τῶν συμβολικῶν εἰς αὐτοὺς ἀναγλύφων· ἀλλ' ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τούτου, αἱ μέχρι τοῦδε εὑρεθεῖσαι ἐπάνω τῶν Προπύλων τῶν Ναῶν Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ, διαχέουσιν ἱκανὸν φῶς εἰς τὰς σκοτεινὰς ζητήσεις, ἢ ὅλοι ὁμοῦ οἱ Ζωδιακοί (1).

Ταβέννη--Ταβεννίσι--Τζεζιρὲτ--Ἰλ-Γὰρπ τανῦν.

Μεταξὺ τῆς Τεντυρίδος καὶ τῆς μικρᾶς Διοσπόλεως, κεῖται ἡ νῆσος Ταβέννη, τὴν ὁποίαν οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσι Τζεζιρὲτ-ἰλ-Γὰρπ, τουτέστι δυτικὴν νῆσον· ἐνόμισαν τινες, ὅτι τὸ ὄνομα Τα-

(1) Νέρος πολλῶν καὶ διαφόρων πρὸς ἀλλήλας μαχομένων δοξασιῶν, προήγαγεν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, τὸ περὶ τῶν Ζωδιακῶν τοῦτο θέμα· ἀλλ' ἐν μέσῳ τοῦ τοσούτου κυματισμοῦ τῶν πολυειδῶν γνωμῶν καὶ τῆς ἀπορίας, ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, καὶ τὸ τοῦ Σσαμπολλιὼν ὡτακούστου ἀλφαβητάριον τῶν Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν σημείων, διέλυσε πᾶσαν ἀμφιβολίαν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνεγνώσθησαν τὰ ἐπὶ τοῦ Προπύλου τῆς Τεντυρίδος, ὅπου ὁ Ζωδιακὸς, οἱ διὰ χαρακτήρων φωνητικῶν τίτλοι, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Αὐτοκρατόρων Τιβερίου, Κλαυδίου, Νέρωνος καὶ Δομετιανοῦ· ἔτι δὲ καὶ ἐπάνω τοῦ Προπύλου τῆς Λατοπόλεως (Ἐσνὰ ἢ Ἄσνα), ὅπου θεωρεῖται εἷς ὕστερος Ζωδιακὸς, ὃς τις ἐφρονεῖτο ὡς ἀρχαιότερος τῆς Τεντυρίδος, ἀνεγνώσθησαν, δυνάμει ὡσαύτως τοῦ ῥηθέντος Ἀλφαβηταρίου, τὰ δὲ Ἱερογλυφικὰ φωνητικὰ σημεῖα ὀνόματα τῶν Αὐτοκρατόρων Κλαυδίου καὶ Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς· ὅθεν συνάγεται ἐκ τῆς προφανοῦς ταύτης ἐνδείξεως, ὅτι οἱ Ζωδιακοὶ οὗτοι εἶναι μᾶλλον ἁπλῶς ἀστρολογικοὶ, ἢ ἀστρονομικοὶ, καταγραφέντες καὶ ἱστορηθέντες ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δεσποτείας ἐν Αἰγύπτῳ τῶν Ῥωμαίων.

βεννίσι παράγεται ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως Ταβὲν, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς νῆσος· ἀλλ' ἡ λέξις Ταβὲν, δηλοῖ τόπον πλήρη φοινίκων, προστιθεμένης δὲ καὶ τῆς λέξεως ἴσι, σημαίνει τόπον πλήρη φοινίκων τῆς Ἴσιδος· τὴν νῆσον ταύτην τῆς Ταβέννης ἢ Ταβεννησίας, ὡς μοναστικῆς ἡσυχίας καταφύγιον, ὁ πολὺς ἐκεῖνος Παχώμιος ἐξελέξατο εἰς κατοικίαν, κτίσας εἰς αὐτὴν μέγα Μοναστήριον, καὶ ἡγησάμενος τῆς τῶν Ταβεννισιωτῶν καλουμένης διαίτης καὶ καινῆς πολιτείας, ἥτις κατὰ Νικηφόρον τὸν Κάλλιστον, διέφερε καὶ κατὰ τοὺς ἀσκητικοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ ἐνδύματα τῶν λοιπῶν μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου.

Διόσπολις ἡ μικρὰ-Χὸ. ἢ Χοὺ

Μετὰ τὴν Ταβέννην εἰς τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ἔκειτο ἡ μικρὰ Διόσπολις, ὅπου τὸ Ἀραβικὸν χωρίον ἤδη Χοὺ· τοῦτο δὲ κεῖται εἰς τὴν αὐτὴν ὑψηλὴν θέσιν, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἦτον ἡ ἀρχαία Πόλις ὑπὸ τὴν 30 καὶ λεπτὰ 57 Γεωγραφικὴν μοίραν τοῦ μήκους, καὶ τὴν 26 καὶ λεπτὰ 11 τοῦ Ἀρκτικοῦ εὖρους· τὰ λείψανα πλίνθων μεγάλων καὶ πετρῶν μεγαλητέρων, μέρος ἑνὸς Προχώματος ἢ Προβόλου, καὶ μία στοὰ σχηματίζουσα τὴν εἴσοδον εἰς ἓν ὑπόγαιον, εἶναι τὰ μόνα φαινόμενα ἐρείπια τῆς Πόλεως ποτὲ ταύτης, τῆς ὁποίας

τὸ ἀρχαῖον Αἰγυπτιακὸν ὄνομα Χοὺ, διεφυλάχθη καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων.

Χηνοβοσκία--Σσενεσίτ.

Εἰς τὸν Νομὸν τῆς μικρᾶς Διοσπόλεως ὑπῆρχον ποτὲ Κωμοπόλεις τινες, καὶ μεταξὺ τούτων οἱ Ἕλληνες τάττουσι τὴν Χηνοβοσκίαν, τὴν ὁποίαν οὕτως ὀνομάζει Εὐστάθιος ὁ Βυζάντιος, ὁ δὲ Στέφανος μὲ ὅλον ὅτι τὴν ὀνομάζει καὶ αὐτὸς χηνοβοσκίαν Πόλιν Αἰγύπτου, ἀναφέρει ὅμως καὶ τὸν πολυϊστορα Ἀλέξανδρον ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Αἰγυπτιακῶν, λέγοντα οὕτως· «ἀντικρὺ δὲ τοῦ Διοσπολίτου Χηνοβοσκίον, μηδὲν εἰς τὴν προσηγορίαν ἐμφέρουσα (ἡ πόλις), νομὰς γὰρ χηνῶν οὐκ ἂν ἴδῃ τις ὑπαρχούσας, βάλλουσαν δὲ τὴν περὶ Κροκοδείλου σπουδήν.» καὶ παρὰ τοῦ Πτολομαίου καλεῖται ἐπίσης Χηνοβοσκίον.

Εἰς τοὺς βίους τῶν ὁσίων τῆς Αἰγύπτου, τοὺς μεταφρασθέντας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς γλώσσης εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, παντοχοῦ ὅπου ἀναφέρεται ἡ κώμη Σσενεσίτ, μεταφράζεται Ἑλληνιστὶ Χηνοβοσκία· εἰς τὴν κώμην ταύτην ὁ θεῖος Παχώμιος νέος ἔτι ὢν, κατὰ τὸν Συναξαριστὴν αὐτοῦ, καὶ ἐθνικὸς, καταλείψας τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον τεταγμένος, δέχεται τὸ εἰς Χριστὸν βάπτισμα, ἐν-

δύεται τὸν μονήρη βίον, καὶ πρὸς τὸν πλησιόχωρον ῥηθέντα τόπον τῆς Ταβεννισίας ἀνατρέχει, ὡς εὐρυέστατον τῶν κατ' ἄσκησιν πόνων· ἔκειτο δὲ ἡ Χηνοβοσκία κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, ἐπάνω μιᾶς ἐγκοπῆς τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων, εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον παρὰ τῶν Ἀράβων τανῦν Κάσρ-Ἐσσαϊάδ.

Βωπὸς--Φβώου.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ἀπέναντι σχεδὸν τῆς μικρᾶς ῥηθείσης Διοσπόλεως, ἔκειτο ἡ παρὰ τῶν Ἑλλήνων Βωπὸς, καὶ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων καλουμένη κώμη Φβώου, ἐπίσημος καὶ αὐτὴ, κατὰ τὸν βίον τοῦ μεγάλου Παχωμίου, διότι καὶ εἰς αὐτὴν ὁ ὅσιος αὐτὸς Ποιμενάρχης τῶν μοναστῶν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν συνδραμόντων πρὸς αὐτὸν ἀρνησικόσμων, ἐπήξατο δεύτερον μοναστήριον· ἡ λέξις Βωπὸς εἶναι ἁπλῆ φθορὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Φβώου· παρὰ δὲ τῶν Ἀράβων τὴν σήμερον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καλεῖται Φέου-Παασσ.

Βερσσόουτ-Φαρσσοὺτ τανῦν.

Κατὰ τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, πέντε σχεδὸν ὥρας κατωτέρω τῆς Διοσπόλεως, ἔκειτο ἡ τῶν Αἰγυπτίων Πόλις Βερσσόουτ, τὴν ὁποίαν ὑ-

πολαμβάνουσι τινες, ἀναποδείκτως ὅμως, ὅτι εἶναι ἡ δευτέρα Ἄκανθος· οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσι τὴν κωμόπολιν ἤδη ταύτην, Φαρσσοὺτ· τὸ ὄνομα αὐτὸ δὲν διαφέρει ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, εἰμὴ κατὰ τὴν ὀρθογραφίαν.

Λεπιδοτόν.

Ἐγγὺς τῆς Πόλεώς ποτε καλουμένης παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Τπουράνι, ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων ἤδη Πουλιένα, κατὰ τὸν Πτολομαῖον, τὸ Λεπιδοτὸν ἔκειτο· ὠνομάσθη δὲ οὕτω παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἡ Πόλις αὐτη, ἕνεκα ἑνὸς ὀψαρίου τοῦ Νείλου, ἐγνωσμένου παρ' αὐτῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα Λεπιδοτὸν, τὸ ὁποῖον ἐδόξαζον, ὅτι ἐλάτρευον μεγάλως οἱ αὐτόθι κάτοικοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Αἴγυπτος Μεσαία.

Ἄβυδος-Ἐλ-Ἀραπὰχ ἢ Ματφουνὲ. καὶ Ἐλ-Περπὶ τανῦν.

Μετὰ ἱκανὰς ὥρας κάτωθεν τῆς Διοσπόλεως εἰς τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ὅπου ἡ ἀραβικὴ ἤδη κώμη Ματφουνὲ (Πόλις κεχωρισμένη), ἔκειτο ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κληθεῖσα Πόλις Ἄβυδος· τὸ δὲ Αἰγυπτιακὸν ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα εἶναι ἄδηλον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐκτάσεως τῶν μεγάλων αὐτῆς ἐρειπίων, δεικνύεται ἡ ἐπὶ τῶν Φαραὼ βασιλέων μεγαλοπρέπεια αὐτῆς καὶ λαμπρότης, εἰς αὐτὴν ἦτον οἰκοδομημένον ἓν ἕτερον κατὰ τὸν Στράβωνα Μεμνόνειον Παλάτιον, κατασκευασθὲν θαυμασίως, ὡς καὶ τὸ κατὰ τὰς δυτικὰς Θήβας Ἀμενόφιον καὶ Ῥαμέσσειον· ἐξ αὐτῆς τῆς Πόλεως τῆς δευτερευούσης ποτὲ τῶν Θηβῶν, ἦτον ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας ἀπήρχοντο εἰς τὴν μεγάλην Ὄασιν (1) οἱ κάτοικοι ταύτης τῆς ἐν μέσῳ τῶν φλο-

(1) Τρεῖς ἦσαν αἱ Ὄασεις, ἐξ ὧν εἰς τὴν βορειοτέραν ὑπῆρχεν ὁ διάφημος ναὸς τοῦ Ἄμμωνος· αὗται ἦσαν περικυκλωμέναι

γερῶν ψάμμων χώρας, διαπραγματευόμενοι εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Λιβύης, μετεκόμιζον τὰ ἐμπορικὰ αὐτῶν συναλλάγματα καὶ κατέθετον εἰς τὴν Ἄβυδον, ἡ πώλησις τῶν ὁποίων συνετέλεσε τὰ μέγιστα πρὸς αὔξησιν τῆς πλουσιότητός της, καὶ ἔνδειξις ταύτης, ἡ πληθὺς τῶν ἐπισήμων μέχρι ταύτης διασωζομένων κτιρίων αὐτῆς.

Μεταξὺ δὲ τούτων ἓν Πρόπυλον ὑψηλὸν, ποδῶν ἑξήκοντα, στηριζόμενον ἐπὶ δύω σειρῶν Κιόνων παχυτάτων, προέκειτο ἑνὸς μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομήματος, κατεδαφισθέντος ἤδη· περαιτέρω τούτου θεωρεῖται Ναός τις πόδας τριακοσίους ἔχων κατὰ τὸ μῆκος, καὶ ἑκατὸν τεσσαράκοντα πέντε κατὰ τὸ εὖρος, τοῦ ὁποίου ὁ Πρόναος συνίστατο ἀπὸ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ Κιόνων, ἐχόντων ὕψος μὲν ποδῶν ἑξήκοντα, περιφέρειαν δὲ ποδῶν δεκαεννέα· ὁ ὄροφος τούτου εἶναι πλήρης ἀναγλύφων, βεβαμμένων διὰ διαφόρων χρωμάτων, τῶν ὁποίων ἡ φαιδρότης παραδόξως διεφυλάχθη μέχρι τούτου· ὁ δὲ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τοῖχος σύγκειται ἐκ παμμεγίστων πετρῶν διϊκνουμένων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς Κίονος·

εἰς μακρὰ διαστήματα ὑπὸ ξηροτάτων ἄμμων· ἀλλ' ὁ πέριξ καὶ ἔνδον τούτων τόπος ἦτον καλλιεργημένος διὰ τὰς αὐτομάτους πηγὰς, μετὰ φυτῶν καὶ δένδρων, εἰς τὰς ὁποίας, διὰ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων καὶ τὸ δροσῶδες τοῦ ὕδατος, οἱ τεθλιμμένοι ἐκ τῆς ἀδιπορίας εἰς τοιαύτην διακεκαυμένην ἔρημον, εὕρισκον ἀναψυχὴν εὐφρόσυνον· περὶ τούτων ῥηθήσεται ὀφειλῆς πλατύτερον.

ἐπὶ τὸν ἄλλον· ἡ εὐρυχωρία τοῦ πρώτου Ναοῦ εἶναι κατὰ μὲν τὸ μῆκος ποδῶν τεσσαράκοντα καὶ ἓξ, καὶ εἰκοσιἑξ κατὰ τὸ εὖρος· δι' αὐτοῦ εἰσήρχοντο εἰς τὸν δεύτερον Ναόν, τοῦ ὁποίου τὸ μῆκος εἶναι ποδῶν ἑξήκοντα τεσσάρων· ἓξ κολοσσώδεις κεφαλαὶ λεόντων περὶ τὰ δύω πλάγια τούτου τοῦ Ναοῦ ἔνδον, καθὼς καὶ εἰς τὸν ἐν Τεντυρίδι, ἐῤῥόσιζον διὰ τοῦ ἐκφερομένου ὕδατος ἀπὸ τῶν στομάτων αὐτῶν τὸ τοῦ Ναοῦ ἔδαφος καθεκάστην· ἐπὶ Στράβωνος, περὶξ τῶν ῥηθεισῶν μεγίστων οἰκοδομῶν, ἐσώζετο εἰσέτι τὸ παρ' Αἰγυπτίοις νομιζόμενον ἱερὸν ἄλσος τῆς Ἀκάνθης, τῆς ὁποίας τὰ ἄνθη καὶ τὸ θαλερὸν καὶ ἥδιστον τῆς χλωρότητος, συνεφώνει μετὰ τῆς λαμπρότητος τῶν μεγαλοπρεπῶν πάλαι ποτὲ κτιρίων.

Ἔνδον μιᾶς αὐλῆς τοῦ τῆς Ἀβύδου, οὕτω δὴ λεγομένου παρὰ τοῦ Στράβωνος Μεμνονείου, ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸ 1818 ἔτος, εἷς ἐπίσημος γεγλυμμένος Πίναξ, συνιστάμενος ἐκ τριῶν ὁριζοντίων σειρῶν, εἰς μὲν τούτων τὰς δύω, εἶναι καταγεγραμμένα δι' Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν ἔνδον, ὡς ἔθος, ὠοειδῶν ἐπιμήκων περιφερειῶν, ἢ κύκλων, τῶν τῆς δεκάτης ὀγδόης (τῆς μόνης ἐξηρημένης διὰ λαμπρῶν ἔργων πασῶν τῶν ἄλλων) δυναστείας, Διοσπολιτῶν ἢ Θηβαίων Φαραὼ Βασιλέων τὰ ὀνόματα καὶ ἐπίθετα, τὰ ἀναφερόμενα παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ ὑπὸ τοῦ Μανεθῶνος, τοῦ τὴν πάτριον

αὐτοῦ ἱστορίαν παρεκτείναντος ἐκτόπιως ἐπὶ πλείονας ἀπωτέρους ἀνυπάρκτους αἰῶνας (1)· εἰς δὲ τὴν τρίτην σειρὰν ἐμπεριέχονται δύω μόνον κύκλοι, φέροντες ὁ μὲν εἷς τὰ ἐπίθετα, ὁ δ' ἄλλος τὸ ὄνομα Ῥαμεσσῆ τοῦ μεγάλου ἢ Σεσώστριος· λέγουσι δὲ ὅτι πέντε ἔτι κύκλοι κατὰ τὴν δευτέραν ὁριζόντιον σειρὰν μετὰ ἐπιθέτων κεῖνται κατὰ συνέ-

(1) Εὐσεβίου τῆς κατὰ Παλαιστίνην Καισαρείας Ἐπισκόπου τοῦ καὶ Παμφίλου, τὰ ἑλληνιστὶ χρονικὰ ἐξέλιπον· ἀλλὰ ταῦτα πρὸ δεκατεσσάρων αἰώνων μεταφρασθέντα Ἀρμενιστὶ, διεσώθησαν· κατηρχὴς τοῦ πέμπτου αἰῶνος ὁ τῶν ἀρμενίων τότε Καθολικὸς Ἰσαὰκ ὁ ἁγιώτ. καὶ ἐνάρετος, καὶ ὁ παρ' αὐτῷ θεοφιλὴς ἀνὴρ καὶ ἑλλόγιμος Μεστρόπιος, ὁ καὶ τὸ τῶν Ἀρμενίων καὶ Ἰβήρων Ἀλφαβητάριον ἐφευρὼν, ὑπὸ φιλοτίμου προθυμίας παρορμηθέντες, πρὸς διάδοσιν τῶν τῆς παιδείας φώτων εἰς Ἀρμενίαν, ἀπέστειλαν νέους τινὰς τῶν ἀρμενίων εὐφυεῖς ἐπὶ σπουδῇ καὶ μαθήσει, εἰς τὰς Σχολὰς Ἀλεξανδρείας, Ἀθηνῶν καὶ Βυζαντίου· οἱ ὁποῖοι συγκεκροτημένοι ἱκανῶς ἐκ τῆς ἐγκυκλίου τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐκπαιδεύσεως, ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς βίβλοις καὶ τοῖς θύραθεν, διὰ τῶν μεστροπικῶν γραμμάτων, μετέφρασαν εἰς τὴν πάτριον αὐτῶν γλῶσσαν καὶ τὰ τοῦ Εὐσεβίου χρονικά· ἐκ δὲ τούτων τῶν χρονικῶν, ὅσα ἀρμενιστὶ διεσώθησαν, οἱ ἐν τῷ κατὰ τὴν νῆσον λεγομένην τοῦ ἁγίου Λαζάρου τῆς Ἑνετίας κοινοβίῳ μοναχοὶ ἀρμένιοι μετά τε τοῦ ἀρμενιακοῦ ὕρους, τῆς παραλλήλου τούτου Λατινικῆς μεταφράσεως, μετὰ καὶ ἀναλέκτων καὶ περικοπῶν Ἑλληνικῶν ἀπό τε τοῦ παρὰ Ἰωσήπῳ Μανεθῶνος, ἀπὸ τῆς Πορφυρίου γραφῆς, ἀπὸ τοῦ Γεωργίου Συγκέλλου, ἀπὸ τῆς χρονογραφικῆς ἐπι-

χειαν ἄνωθεν τοῦ ὀνόματος Τουθμώσεως τοῦ πρώτου, καὶ συνεικάζεται ὅτι εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν πρὸ τοῦ Τουθμώσεως Φαραὼ, οἷον Ἀμενόφιως τοῦ

τομῆς Νικηφόρου τοῦ Πατριάρχου, καὶ τοῦ χρονικοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Πασχαλίου, τύποις αὐτὰ εἰς δύω τόμους τῳ 1818 ἔτει ἐν Ἐνετίᾳ ἐξέδωκαν· λέγει δὲ καταρχὰς τῶν Αἰγυπτιακῶν ὁ μεταφρασθεὶς Εὐσέβιος, ὅτι, μετὰ τὴν τερατώδη ἐκείνην φλυαρίαν τῆς ἀρχαιότητος τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τὰς ὑποτιθεμένας μυριάδας τῶν χρόνων, καθ' οὓς ἐβασίλευσαν Θεοί, ἡμίθεοι, καὶ Νέκυες, ὁ Μεσραὶμ ἐγένετο πρῶτος οἰκιστὴς τῆς Αἰγύπτου, ἐκ τοῦ ὁποίου ἄρχεται ἡ τῶν Αἰγυπτίων πρώτη δυναστεία, καὶ ὅτι ἑπομένως πολλοὶ βασιλεῖς (ἢ μᾶλλον βασιλίσκοι) συνεβασίλευον ταυτοχρόνως, ἄλλοι τούτων ἐν ἑνὶ μέρει τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἕτεροι ἐν ἄλλῳ, τουτέστιν οἱ μὲν συνεστήσαντο τὴν τῶν Θεινητῶν δυναστείαν, καὶ ἐβασίλευον ἐκεῖσε, ἐν ᾧ δὲ συνεβασίλευε καὶ ἡ τῶν Μεμφητῶν δυναστεία, καὶ ἡ τῶν Ἡρακλεοπολιτῶν, καὶ τυχὸν ὁμοῦ καὶ τῶν Διοσπολιτῶν καὶ Ξοϊτῶν· διὰ δὲ τοῦτο καὶ ἡ πληθὺς τῶν χρόνων τῶν κατ' Αἴγυπτον δυναστειῶν, τοιουτοτρόπως λέγει, ἐπισωρεύθη καὶ ἐπηυξήθη· πρὸς δὲ τούτοις τοῖς παρὰ τοῦ Εὐσεβίου, προσίθονται, καὶ τὰ ἑξῆς· ἡ διαδοχὴ τῶν κατ' Αἴγυπτον δυναστειῶν εἶναι πρᾶγμα ἀδύνατον ὅτι διεφυλάχθη κατὰ τάξιν ἐπ' ἀκριβείᾳ, καὶ δὲν διεταράχθη ὑπὸ τῶν συμβεισῶν κατ' Αἴγυπτον πολιτικῶν ἀκαταστασιῶν καὶ ἀναστατόσεων ἐπί τε τῆς ἐφόδου τῶν ξένων, ἐπὶ διαιρέσεων, ἐπὶ ἀναρχίας καὶ δουλείας· ὁ δὲ Μανεθὼν ἠθέλησε ταύτην τὴν διαδοχικὴν τάξιν νὰ διαφυλάξῃ τοὐλάχιστον κατὰ φαντασίαν, διὸ καὶ τοὺς χρόνους τῶν συμφορῶν τῶν δυστυχημάτων, καὶ τῆς ἀσχύνης, καθὼς εἱ λοιποὶ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐφρόντισε μεθ' ὅσης προσοχῆς νὰ ὑποκρύψῃ καὶ νὰ παραμορφώσῃ ὑπὸ ἐθνικῆς αὐτοῦ ματαιοφροσύνης κινούμενος.

πρώτου, Ἀμώσεως, Μιφραμουθώσεως, καὶ δύω ἔτι τυχὸν, τῆς δεκάτης ἑβδόμης νομίμου τῶν Θηβαίων Φαραὼ δυναστείας, διότι τὴν τῶν ποιμένων δυναστείαν (τὴν ὁποίαν ὁ Εὐσέβιος τάττει ὡς ΙΖ'), ἐλογίζοντο ξένην καὶ ληστρικὴν οἱ Αἰγύπτιοι· ἄξιον δὲ παρατηρήσεως ὅτι εἰς τὸ κατὰ τὴν δυτικὴν περαῖαν τῶν Θηβῶν προρρηθὲν Ῥαμέσσειον, ἄνωθεν τῆς σειρᾶς τῶν ἐκεῖσε ἀγαλματίων, τῶν παριστόντων τοὺς προγόνους Φαραὼ βασιλεῖς Ῥαμσσῆ τοῦ μεγάλου, κεῖται ἐπὶ κεφαλῆς πρῶτον τὸ τοῦ Μηνᾶ, τὸν ὁποῖον οἱ Αἰγύπτιοι ἀρχὴν καὶ ῥίζαν ἐλογίζοντο πασῶν τῶν κατ' Αἴγυπτον διαφόρων δυναστειῶν, καὶ εἶναι αὐτὸς ὁ παρὰ τῇ θείᾳ Γραφῇ Μεσραὶμ ἢ Μεσραὶμ, καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἡροδότῳ καὶ Διοδώρῳ καὶ Μανεθῶνι Μηνᾶς, Μήνως, καὶ Μήνης.

Ἀπὸ δὲ τῆς δεκάτης ογδόης ταύτης περικρότου δυναστείας, ἄρχεται ἡ λαμπρὰ ἐποχὴ τῆς Αἰγύπτου, ἥτις παρετάθη σχεδὸν ἀπὸ τοῦ 1700, μέχρι τοῦ 1370 ἔτους πρὸ Χριστοῦ, τουτέστι 330 χρόνους· οἱ ἔσχατοι Φαραὼ τῆς ΙΖ'. νομίμου δυναστείας, οἷον ὁ Μιφραμούθωσις, καὶ ὁ τούτου υἱὸς Ἄμωσις, κατὰ τὸν παρὰ Ἰωσήπῳ τῷ Φλαβίῳ Μανεθῶνα, καταπολεμήσαντες τοὺς Ποιμένας βασιλεῖς Ὑκσσὼς λεγομένους (τοὺς ὁποίους αὐτοὺς Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος ἐν τῷ κατὰ Ἀπίωνος, θέλει,

ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ πρόγονοι αὐτοῦ Ἰσραηλῖται) (1), τοὺς ἐπιδραμόντας ἀπὸ Ἀνατολῶν καὶ ἐξουσιάσαντας τῆς τε κάτωτέρας καὶ μέρος τῆς Μεσαίας Αἰγύπτου δι' ἓξ ἐκ τοῦ γένους αὐτῶν βασιλέων,

(1) Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς Στρωμ. βιβλ. Α. ἐπάγει τὸν Αἰγύπτιον γραμματικὸν, Πλειστονίκην ἐπωνυμούμενον, μνημονεύοντα, εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον τῶν Αἰγυπτιακῶν, τοῦ Ἀμώσεως, καὶ φέροντα μάρτυρα τῶν πράξεων αὐτοῦ τοῦ Φαραὼ, Πτολεμαῖον τὸν Μενδήσιον Ἱερέα, τὸν τὰς τῶν Αἰγυπτίων Βασιλέων πράξεις εἰς τρεῖς βίβλους καὶ αὐτὸν συγγραψάμενον· ὅστις λέγει, ὅτι ὁ ῥηθεὶς Ἄμωσις ἤκμασε κατὰ τὸν Ἀργεῖον Ἴναχον, (ἀλλ' αὐτὸς ὑπῆρξε μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἔτη 1293, κατὰ τὸν ἀναλογισμὸν τῶν χρονικῶν τοῦ Εὐσεβίου, ὁ δὲ Ἄμωσις 1426 ἔτη), καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ Φαραὼ τούτου "Μωϋσέως ἡγουμένου γεγονέναι Ἰουδαίοις τὴν ἐξ Αἰγύπτου πορείαν· ὁ δὲ Μανεθὼς παρὰ Ἰωσήπῳ, ὁ γράψας ἑλληνιστὶ τὴν πάτριον αὐτοῦ ἱστορίαν, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν γραμμάτων (Ἱερογλυφικῶν) μεταφράσας, ὡς λέγει, ταύτην, εἰς τὸ δεύτερον τῶν Αἰγυπτιακῶν αὐτοῦ συνείρει ταῦτα· ὅτι ἐπὶ Βασιλέως Τίμαου (τῆς τῶν Θηβαίων πιθανὸν ις'. δυναστείας), ἀπὸ Ἀνατολῶν Ποιμένες αἰχμάλωτοι, Ὑκσὼς λεγόμενοι (1) καταβᾶσήσαντες ἐπὶ τὴν χώραν (τὴν Αἴγυπτον) ἐστράτευσαν, καὶ ῥαδίως ἀμαχητὶ ταύτην εἷλον· τέλος δὲ κατέστησαν καὶ βασιλεῖς ἐξ αὐτῶν· μετὰ δὲ χρόνους πολλοὺς οἱ τῆς Θηβαΐδος Βασιλεῖς (οἱ τῆς νομίμου ΙΖ'. δυναστείας), ἐπαναστάντες ἐπὶ τοὺς ποιμένας κατεπολέμησαν αὐτούς, ἐξέβαλον τῆς Αἰγύπτου (τουτέστι τῆς μεσαίας καὶ τῆς κάτω), ἐφυγάδευσαν,

(1) Ταῦτα δὲ καὶ τὰ δύω προσηγορικὰ ἀσμένως ἀποδέχεται ὁ Ἰουδαῖος Ἰώσηπος, καὶ δικαιολογῶν αὐτὰ, τοιουτοτρόπως λέγει· "τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὸ Ποιμένειν πάτριον ἦν καὶ νομαδικὸν

κατὰ μὲν τὸν παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ Μανεθῶνα χρόνους 260, κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ 103 ἔτη, βαθμηδὸν ἀπό τε τῆς Μέμφεως, Τάνεως, καὶ τέλος ἀφ' ὅλης τῆς κατωτέρας Αἰγύ-

καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἄβαριν (Ἡρωοπολιν), ὁ δὲ ἐκβαλὼν αὐτοὺς τῆς Αἰγύπτου Βασιλεὺς Τέθμουσις καὶ Θούμμωσις, κατὰ τὸν παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ Μανεθῶνα (2), (αὐτὸς πρὸ τῆς ἐκβολῆς τῶν Ποιμένων ἀπέθανε, καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀμένοφις ὁ Α.) ἀπελπισθεὶς τῆς πολιορκίας, συνεβιβάσθη μετὰ τῶν Ποιμένων, καὶ οὕτως ἀνεχώρησαν πανοικὶ μετὰ τῶν κτημάτων αὐτῶν διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν Χαναὰν· τὰ αὐτὰ δὲ λέγει καὶ ὁ κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα τῷ 169 ἔτει ἀκμάσας, καὶ διὰ τῆς μετ' ἀκριβείας πολλῆς ἀναγνώσεως τῶν θείων Γραφῶν ἐξ Ἑβραίων γενόμενος Χριστιανὸς, καὶ τὸν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον διαδεξάμενος, Ἐπίσκοπος Θεόφιλος ἐν τῷ πρὸς τὸν ἐθνικὸν Αὐτόλυκον τρίτῳ αὐτοῦ λόγῳ· "ὁ Μωϋσῆς ὡδήγησε, λέγει, τοὺς Ἑβραίους ἐκβεβλημένους ἀπὸ γῆς Αἰγύπτου, ὑπὸ Βασιλέως Φαραώ, ᾧ ὄνομα Ἄμωσις·" καὶ παρακατιὼν ὁ αὐτός· "οἱ μὲν Ἑβραῖοι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ παροικήσαντες ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ καταδουλωθέντες, ᾠκοδόμησαν Πόλεις ὀχυρὰς, ὥσε καὶ τῶν πόλεων

ἔχοντες τὸν βίον, οὕτως ἐκαλοῦντο Ποιμένες· αἰχμάλωτοί τε πάλιν οὐκ ἀλόγως παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀνεγράφησαν, ἐπειδήπερ ὁ πρόγονος ἡμῶν Ἰώσηπος ἑαυτὸν ἔφη πρὸς τὸν βασιλέα Αἰγυπτίων αἰχμάλωτον εἶναι".

(2) Τέθμωσις καὶ Θούμμωσις παράγεται ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Αἰγυπτίου Ἑρμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐκάλουν καὶ Τσούτ, καὶ Θσούτ· ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Φαραὼ αὐτοῦ θεωρεῖται εἴς τε τὴν κατὰ τὴν Νουβίην Ἀμάδα καὶ ἀλλαχοῦ καταγεγραμμένον καὶ συνιστά-

πτου ἐξέβαλον αὐτοὺς, καὶ διὰ συμβιβασμῶν ἀπεδίωξαν· μετὰ δὲ τὴν ἡσυχίαν τῶν πραγμάτων συνέταξαν καὶ καθώρισαν οἱ πρῶτοι τῆς ἐπισήμου ἐκείνης ΙΗ'. δυναστείας Φαραὼ νόμους, ἐπεμελή-

τῶν τότε ὀνομαστῶν, δείκνυνται προγενέστεροι οἱ Ἑβραῖοι, οἱ καὶ Προπάτορες ἡμῶν, ἀφ' ὧν καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους ἔχομεν ἀρχαιοτέρας οὔσας ἁπάντων συγγραφέων ,, -

Κατὰ τὸν τοῦ Εὐσεβίου ἀναλογισμὸν ἀπὸ τῶν αὐτοῦ χρονικῶν, ἡ τοῦ Ἀβραὰμ γέννησις τάττεται κατὰ τὸ τρῶτον ἔτος τῆς δεκάτης ἕκτης κατ' Αἴγυπτον Θηβαϊκῆς δυναστείας τῆς παραταθείσης ἔτη 190· ἡ δὲ τοῦ Ἰωσὴφ καθὰ αἰχμαλώτου ἄφιξις εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἑπομένως ἡ δόξα αὐτοῦ ἐκεῖσε καὶ ἐξουσία μετὰ Φαραὼ δευτέρα, τάττεται ἐπὶ τῆς τῶν Ποιμένων Βασιλείας, τῆς παραταθείσης κατ' αὐτὸν τὸν Εὐσέβιον χρόνους 103. ὡσαύτως καὶ ἡ εἰς Αἴγυπτον κάθοδος τοῦ Πατριάρχου Ἰακὼβ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Ἰωσὴφ ἐπὶ τῆς αὐτῆς δυναστείας ἐγένετο, τουτέστι τῷ 290 ἔτει ἀπὸ Ἀβραὰμ, δευτέρῳ τοῦ λιμοῦ, καὶ ἐννάτῳ τῆς Ἡγεμονείας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωσὴφ· τὴν δὲ ἔξοδον τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου ἡγουμένου Μωσέως, τάττουσι μὲν ὀρθῶς τὰ χρονικὰ τοῦ Εὐσεβίου μετὰ 505 ἔτη ἀπὸ τῆς κλήσεως καὶ ἐπαγγελίας τοῦ Ἀβραὰμ, ἀλλ' ἐπὶ Φαραὼ Χενχέρεως τῆς ΙΗ'. δυναστείας· ἀλλ' ἐὰν λογισθῶσιν ὑποθετικῶς, οὐχὶ ἡ ὑπερβολὴ κατὰ τὸν Μα

μενον ἀπο τριῶν φωνητικῶν γραμμάτων· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Συμβολικοῦ μορφώματος μιᾶς Ἴβεως ἱσταμένης ἐπάνω ἑνὸς σημείου ὁμοιότητα ἔχοντος, ὡς γωνίας γεωμετρικῆς, δι' οὗ σχήματος παρίστων οἱ Αἰγύπτιοι πάντοτε τὴν αὐτῶν Θεότητα Θοὺτ, τὸ δὲ δεύτερον γράμμα, εἶναι τὸ Μ, καὶ τὸ τρίτον τὸ Σ. ταῦτα δὲ τὰ τρία, τὸ μὲν ὡς συμβολικὸν τοῦ γράμματος Θ, τὰ δὲ λοιπὰ δύω σύμφωνα, σχεδιάζουσι τὴν λέξιν

θησαν τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας, αἱ ὁποῖαι ὁποίαν πρόοδον ἔλαβον ἐμφαίνεται αὖτη εἰς τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα μνημεῖα, τὰ ὁποῖα οἱ ἐκ τῆς δυναστείας ταύτης καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Νουβίην

νεθῶνα, τῶν πεντακοσίων ἐτῶν τῆς διαρκείας τῶν Ποιμένων ἐν Αἰγύπτῳ, ἀλλ' οἱ διακόσιοι ἑξήκοντα μόνον χρόνοι κατ' ἀναλογισμὸν τῶν χρόνων ἑνὸς ἑκάστου τῶν βασιλευσάντων ἐξ ἐκ τῶν Ποιμένων, κατ' αὐτὸν πάλιν τὸν παρὰ Ἰωσήπῳ Μανεθῶνα, καὶ ἡ τοῦ Ἰωσὴφ τελευτὴ ἐπίσης συμπίπτει εἰς τοὺς χρόνους αὐτῆς τῆς δυναστείας· τούτου δὲ δοθέντος, μετὰ τὸν καὶ τῆς γενεᾶς τοῦ Ἰωσὴφ θάνατον, ὁ ἐκ τῶν διαδόχων τοῦ ἐκδιώξαντος τοὺς Ποιμένας τις, ἢ Ἀμενὸφ ὁ Α', ἢ Τούθμωσις ὁ Α', ἦτον ἴσως ἐκεῖνος, ὅς τις κατὰ τὴν θείαν Γραφὴν, οὐκ ἤδει τὸν Ἰωσὴφ, οὐδὲ ἠθέλησε νὰ γνωρίσῃ τὰς πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ἐπὶ τοῦ ἐπταετοῦς λιμοῦ εὐεργεσίας αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ τῶν Ποιμένων καὶ ἐχθρῶν γενομένας, διὸ καὶ ἐκάκωσε τοὺς Ἰσραηλίτας, βλέπων μάλιστα αὐτοὺς πληθυνομένους καθ' ἑκάστην, καὶ κατεβάρυνεν αὐτοὺς ὠμότατα τῷ Πηλῷ, καὶ τῇ πλινθείᾳ.

Σημειωτέον δὲ, ὅτι καθ' ὅλα τὰ κοτὰ τὰς Θήβας καὶ ἄλλαχοῦ ἀνεγερθέντα μνημεῖα ἐπὶ τῆς ΙΗ'. δυναστείας τῶν νικητῶν Φα-

(Θ. Μ. Σ.) ἐννοουμένων τῶν λοιπῶν ἔξωθεν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς λέξεως Θούτμωσις· ἡ δὲ τοιαύτη τῶν γραμμάτων ἔναρξις συμβολικῶν μορφωμάτων, θεωρεῖται καὶ εἰς ἄλλα τῶν Φαραὼ ὀνόματα, καθὼς καὶ εἰς τὰ τῶν τεσσάρων Φαραὼ Ῥαμσσῆ ἢ Ῥαμεσσῆ, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον γράμμα ἄρχεται ἀπὸ τοῦ συμβολικοῦ μορφώματος τοῦ Ῥὲ, Ῥὰ ἢ Ῥὶ δηλοῦντος ἥλιον· ὃ ῥηθεὶς Τέθμωσις καὶ Θούμμωσις τοῦ Μανεθῶνος καλεῖται κατὰ τὸ πολυώνυμον τῶν Φαραὼ καὶ Λμμωσις.

Γ'στέον δὲ ὅτι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, (κάθ' ὃν τρόπον καὶ οἱ Ἕ-

καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς Θήβας ἀνύψωσαν, τῆς ὁποίας ἡ αὔξησις καὶ ἡ λαμπρότης εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται.

Ἡ ἀρχαιότης τῶν διασωζομένων αὐτῶν μνημείων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι καταγεγραμμένα τά τε ὀνόματα καὶ τὰ ἐπίθετα τῶν παλαιοτέρων Φαραὼ βασιλέων, προάγεται, ὡς ἐδείχθη, ἄχρι χιλίων ἑξακοσίων καὶ ἐπέκεινα χρόνων πρὸ Χριστοῦ· ἐὰν δὲ ἀναφανῶσι καὶ ἄλλα ἴσως ἀνάγλυφα ἀρχαιοτέρων ὀνομάτων καὶ ἐπωνυμιῶν βασιλικῶν, τουτέστι

ραὼ τοσούτων ἐθνῶν. μεταξὺ τῶν θριαμβευτικῶν αὐτῶν ἀναγλύφων καὶ τῶν ἐπιγραφῶν, οὐδὲ εὑρέθη εἰσέτι καταγεγραμμένη Ἱερογλυφικῶς (ἐκτὸς τοῦ κατὰ Σίλσιλιν Προρρηθέντος μικροῦ ἐκείνου ὑπομνήματος τοῦ Ἀρχιναυάρχου Ἀμώσεως), ἡ τῆς Αἰγύπτου ἀπολύτρωσις ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν Ποιμένων· τοῦτο δὲ εἶναι ἓν τοιοῦτον συμβεβηκός, ὥστε εὑρεθέντος γεγραμμένου, ἤθελε δηλώσει σαφέστερον τὴν ἔλευσιν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν Αἰγύπτῳ τῷ Ἑβραίων.

βραῖοι, Φοίνικες, Σύροι καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄραβες, καὶ πάντες οἱ τῆς Ἀσίας), σπανίως πολλὰ ἔγραφον φωνήεντα εἰς τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν γλῶσσαν· διὸ καὶ τὸ Ἀλφαβητάριον αὐτῶν οὐδέποτε ὑπῆρξε κατὰ συλλαβάς. Βλέπομεν, ναί, τὸ τοῦ Πτεροῦ Ἱερογλυφικὸν σημεῖον, καὶ ἄλλα τινα τούτου ὁμόφωνα λαμβανόμενα ὡς τὸ γράμμα Α. ποτὲ δὲ ὡς Ι, καὶ ἄλλοτε ὡς Ε, καὶ Ο, καθὼς καὶ τὸ τῶν Ἑβραίων ℵ Ἄλεφ, καὶ τὸ τῶν Ἀράβων | Ἐλίφ· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀδιαφόρως τὸ Α, καὶ τὸ Ο προέφερον. Ποτὲ μὲν τὸ Ε ὡς Ο, ποτὲ δὲ ὡς Α, καὶ πάλιν τοῦτο ὡς Ο, καὶ τὴν λέξιν Ἄκε, ὡς Ὄκε (σχοῖνον).

τῆς δεκάτης ἕκτης δυναστείας, ἥτις ἦτον ἡ λεγομένη τῶν Θηβαίων, ἐπὶ Ἀβραὰμ, Φαραὼ Βασιλέων, ὁ μὲν ἀναλογισμὸς τῆς χρονολογίας τῆς παρὰ τοῖς Δυτικοῖς παλαιᾶς Γραφῆς καλουμένης Βουλγάτης, καὶ τῆς τῶν νεωτέρων τοῦ Ἑβραϊκοῦ ὕφους μεταφράσεως, τῶν κατὰ πολλοὺς αἰῶνας συντομωτέρων τῆς τῶν Ἑβδομήκοντα, καὶ τῆς τοῦ Σαμαρειτικοῦ ὕφους, θέλει φανῇ ἐπιλήψιμος, ὁ δὲ τῆς παρὰ τοῖς Ἀνατολικῆς χριστιανοῖς κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα ἀναλογισμὸς, ὀρθὸς καὶ πλήρης, ὡς περιλαμβάνων χρονολογίαν ἀπὸ κτίσεως Κόσμου, καὶ ἀπὸ κατακλυσμοῦ πολλαπλάσιον.

Τὰ ἐρείπια τῆς Ἀβύδου κεῖνται πλησίον τῆς Ἀραβικῆς ἤδη κώμης Ματφουνὲ, καλούμενα παρὰ τῶν Ἀράβων Ἐλ-Περπὶ, τουτέστι τοῦ Ναοῦ.

Μετὰ τὴν Ἄβυδον ἐπὶ τὴν δυτικὴν ὡσαύτως ὄχθην τοῦ Νείλου, κεῖται ἡ κωμόπολις Γιρζὲ, ἡ ὡς πρωτεύουσα λογιζομένη τὴν σήμερον τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, μὲ ὅλον τὸ ὅτι κεῖται εἰς τὴν μεσαίαν Αἴγυπτον. Κωμόπολις αὐτὴ μέχρι ταύτης ἐπίσημος καὶ διὰ τὴν πληθὺν τῶν κατοίκων, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας· οἱ Ἄραβες τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον τὴν καὶ Θηβαΐδα, καὶ πολὺ ἔτι μέρος κάτωθεν τῆς Γιρζὲ, ὀνομάζουσι γενικῶς μὲ τὴν λέξιν Σαΐτ· τὸ Αἰγυπτιακὸν καὶ Ἑλληνικὸν ὄνομα τῆς Γιρζὲ ταύτης, ἀγνοεῖται διόλου.

Θεΐς.

Κατὰ τὴν δυτικὴν αὐτὴν περαίαν τοῦ Νείλου, μεταξὺ τούτου καὶ τῶν Λιβυκῶν ὀρέων ἔκειτο μικρά τις Πόλις, καλουμένη παρὰ τοῦ Πτολεμαίου Θεΐς, περὶ τῆς ὁποίας μόνος αὐτὸς ὁ Γεωγράφος ἀναφέρει.

Πτολομαΐς-Ψώη-Μενσσιὲτ-Ἔλ-Νεδὲ ταυῦν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως περαίαν τοῦ Νείλου ἔκειτο ἡ Ψώη ἢ Σώη τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἥτις ὑπῆρχε πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκαλεῖτο κατὰ τὸν Ἑκαταῖον, τὸν ἀναφερομένον παρὰ Εὐσταθίου καὶ Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, Σύϊη, καὶ ὁ Νομὸς Συΐτης· μετὰ δὲ τὴν κατάπτωσιν τῆς τῶν Φαραὼ Βασιλείας, ἡ Ψώη κατέστη Πόλις ἐπίσημος δευτερεύουσα τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, καὶ Πτολομαὶς παρ' αὐτῶν ὠνομάσθη· ἦτο πολυάνθρωπος, καὶ πολιτικὸν εἶχε σύστημα, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἑλλήνων, ὡς λέγει ὁ Στράβων· οὐδὲν τῶν ἀρχαίων αὐτῆς μνημείων διασώζεται.

Πανόπολις, Χέμμις-Σσχὶμ-Ἄχμὶν, ἢ Ἔχμὶν ταυῦν.

Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου ἔκειτο ἡ Πανόπολις, τὴν ὁποίαν ὁ Στράβων ἀναφέρει

ὡς ἀρχαίαν, λέγων· « Πανῶν πόλις, λινουργῶν καὶ λιθουργῶν κατοικία παλαιὰ » (1). Ὁ δὲ Διόδωρος ἱστορεῖ, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἔκτισαν τὴν Πανὸς πόλιν, πρὸς μνήμην τοῦ Πανός, τοῦ συνοδεύσαντος τὸν Ὄσιριν καθ' ὅλας τὰς αὐτοῦ ἐκστρατείας. ἀλλ' αὐτὴ ἡ διήγησις ἐπλαστογράφθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες τὸν Ὄσιριν συνέκρινον μετὰ τοῦ Διονύσου αὐτῶν· ἡ λατρευομένη εἰς τὴν πόλιν ταύτην Θεότης ἐνομίζετο ὡς γεννήτωρ, πρόβολος καὶ καρποδότης· περὶ ἧς Στέφανος ὁ Βυζάντιος περιγράφων τὸ εἶδος τοῦ ἀγάλματος ταύτης, λέγει ταῦτα· « ἔχει δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ τὸ ἄγαλμα μέγα, ... ἐπαίρει δὲ μάζιγας τῇ δεξιᾷ Σελήνῃ, ἧς εἴδωλον φασὶν εἶναι τὸν Πᾶνα » · ὁ Ναὸς τούτου ἦτον μεγαλοπρεπὴς, καὶ τὰ ἐρείπια αὐτοῦ ἦσαν ἔτι ἐπίσημα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ διαφήμου Γεωγράφου Ἄραβος Ἀπουλφέδα, ἐκ τῶν ὁποίων λείψανα μικρὰ παρέμειναν· κεῖνται δὲ αὐτὰ ἔξω τῆς νῦν Κωμοπόλεως Ἀχμὶν πρὸς Ἄρκτον, συνιστάμενα εἰς τέσσαρας μεγίστας πέτρας, καὶ ἄλλα θραύσματα.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἐρειπίων τούτων τὸ ἀξιολογώτε-

(1) Ἐκ τῆς Πόλεως ταύτης κατήγετο Νόννος ἐκεῖνος, ὁ 410 χρόνους μετὰ Χριστὸν ἀκμάσας, ὃς τις συνέθετο Διονυσιακὰ· ποίημα μυθολογικὸν, εἰς τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ βιβλία· ἔτι δὲ καὶ παράφρασιν Ἐπικὴν εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον.

ρον εἶναι ἐν ἐπιστύλιον ἢ ἀρχιδοκός, ὕψος ἔχων δεκαοκτὼ ποδῶν καὶ πλάτος τριῶν, τὸ ὁποῖον ἦτον τεθειμένον ἐπάνω τοῦ Προπύλου τοῦ Ναοῦ· ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς τοῦ εἰς γῆν κειμένου καὶ κεχωσμένου τούτου ἀρχιδοκοῦ, θεωρεῖται μία Ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ, καὶ ὑποκάτω ταύτης τὰ ἀνάγλυφα ἑνὸς Ζωδιακοῦ, ἑνὸς Κενταύρου καὶ Κανθάρου, ἐκτετριμμένα ὑπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου καὶ μόλις διακρινόμενα· τὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης περισσότερα σχεδὸν στοιχεῖα ἐξέτριψεν ὁ χρόνος, καὶ τὸ τῆς ἐννοίας ὕφασμα διέρρηξεν· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα τῆς δυσαναγνώστου ἐπιγραφῆς χάσματα, ὁ Σοφὸς Γάλλος Ἑλληνιστὴς Λετρώνης, πόνῳ πολλῷ ἀναπληρώσας εὐσόχως καὶ εὐεπιβόλως, ἐξέδωκεν οὕτως.

Ὑπὲρ Αὐτοκράτορος Καίσαρος Νερούα Τραϊανοῦ
Σεβαστοῦ, Γερμανικοῦ, Δακικοῦ
Ἀνικήτου, καὶ τοῦ παντὸς αὐτοῦ οἴκου,
Πανὶ Θεῷ μεγίστῳ,
καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς.
Τιβέριος Κλαύδιος Τιβερίου Κλαυδίου Σκιπίωνος υἱὸς
Κουρίνα Ἀπολλίναρις,
ἀπὸ τῶν κεχιλιαρχηκότων, καὶ προστάτης . . . .
ιδος καὶ Πανὸς
Θεῶν μεγίσων, τὸ Πρόπυλον, ἐπὶ Ποπλίου . . . .
Ἐπάρχου
Αἰγύπτου· ἤρξατο ἔργων ποιῶν δηναρίων . . . .
ἐκ τῶν τοῦ Ἱεροῦ προσόδων·

συνετέλεσε δὲ . . . . δαπανήσας ἐκ τῶν
ἰδίων, τὸ ΙΒ′ ἔτος Αὐτοκράτορος Καίσαρος Νερούα
Τραϊανοῦ Σεβαστοῦ, Γερμανικοῦ, Δακικοῦ. Παχὼν ΙΕ.

Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην θεωροῦνται τέσσαρά τινα, Α′, οἱ τοῦ Αὐτοκράτορος τίτλοι, καὶ τὸ ὄνομα τῆς Θεότητος. Β′, τὸ ὄνομα τοῦ κατασκευάσαντος τὸ Πρόπυλον. Γ′, περιστάσεις τινὲς τῆς οἰκοδομῆς· καὶ Δ′, ἡ ἐποχὴ χρόνου, μηνὸς καὶ ἡμέρας· ὁ διαληφθεὶς Λετρώνης ἐπιδιορθωσάμενος τὰ ἐλλείποντα στοιχεῖα τῶν τοῦ Τραϊανοῦ ἐπιθέτων, καὶ τὰς τοῦ κατασκευάσαντος τὸ πρόπυλον ἀπὸ χιλιάρχων Τιβερίου Κλαυδίου πατρωνυμικὰς καὶ ἰδίας αὐτοῦ προσηγορίας, ἀναπληροῖ τὰ χάσματα τῶν φθαρέντων στοιχείων, μὲ τὸ, προστάτης, ἢ καὶ ἐπιστάτης· καὶ κρίνει, ὅτι ὁ Τιβέριος αὐτὸς Κλαύδιος καὶ κάτοικος τῆς Πανοπόλεως, ἐὰν δὲν εἶχε τοιαύτην ἐπιστασίαν τοῦ Ναοῦ, ἢ ἱερατείαν Προφήτου προσωρινὴν, ἢ διὰ βίου, εἰθισμένην ἐπὶ Ῥωμαίων καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ καθ' ὅλην τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν, δὲν ἐδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ τὰ τοῦ Ναοῦ χρήματα πρὸς οἰκοδομὴν· ὁ ῥηθεὶς, περὶ τούτου φέρει ἄλλας μαρτυρίας καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλεξανδρέα Κλήμεντα λέγοντα βιβλ. ς′. τῶν Στρωμάτων ταῦτα· « ὁ γὰρ Προφήτης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τῆς διανομῆς τῶν προσόδων ἐπιστάτης ἐστι « · πιθανὸν ὅτι ἡ περὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν Ναῶν ἐνίοτε ἐπιστασία ἦτον τοιαύτη, καθὼς

καὶ ἡ περὶ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Ναοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν ἐφορίαν καὶ προστασίαν ἔδωκαν ἐνίοτε καὶ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας Ἱερατείαν· μαρτύριον δὲ τούτου ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμὶν Σίμων (Μακκ. Β'. βιβλ. β'. κεφ. Γ'. 4.) ὅς τις ὠνομάσθη προστάτης τοῦ ἱεροῦ, μὲ ὅλον τὸ ὅτι δὲν κατήγετο ἐκ τῶν Ἱερέων· μετὰ τὴν λέξιν Ποπλίου, διὰ τὴν φθορὰν δεκατεσσάρων στοιχείων καὶ ὁλοκλήρων λέξεων, παραλείπει ὁ Ἑλληνιστὴς Λετρώνης τὸν τόπον κενὸν διὰ στιγμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν τότε ὄνομα καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπωνυμίαι τοῦ Ἐπάρχου καὶ Αὐγουσταλίου τῆς Αἰγύπτου καταγεγραμμέναι, τοῦ ὁποίου ἐπίκλην ἦτον καὶ τὸ Πόπλιος, καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ διοικήσεως ᾠκοδομήθη τὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Πανοπόλεως Πρόπυλον· μετὰ δὲ τὰς λέξεις Ποπλίου ἐπάρχου, ἡ λοιπὴ ἔννοια τῆς Ἐπιγραφῆς, ἐπειδὴ ἦτον ἀτελὴς, διὰ τὴν φθορὰν πολλῶν στοιχείων καὶ συλλαβῶν, ὁ ῥηθεὶς διορθωτὴς συνάψας ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν τοιούτου εἴδους τὰς λέξεις, ἀνεπλήρωσε τὴν τῆς ἀσυναρτήτου ἐπιγραφῆς ἔννοιαν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἐντεῦθεν δὲ ἄχρι τέλους αἱ λοιπαὶ λέξεις τῆς ἐπιγραφῆς ἦσαν εὐανάγνωστοι· τὸ δὲ ΙΒ. ἔτος τοῦ Τραϊανοῦ συμπίπτει εἰς 109 μετὰ Χριστὸν τῇ 10 Μαΐου. κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, τὸ μὲν Πρόπυλον κατεσκευάσθη ἐπὶ Τραϊανοῦ, κατὰ δὲ τὴν εὑρεθεῖσαν αὐτόσε ἐπὶ μιᾶς πέτρας

γεγλυμμένην ἐπιγραφὴν διὰ σημείων Ἱερογλυφικοφωνητικῶν, ἡ ἐποχὴ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ τοῦ Πανὸς ἀνάγεται εἰς τὸν Φιλοπάτορα Πτολεμαῖον.

Οἱ ἐγχώριοι, κατὰ τὸν Διόδωρον, ἐκάλουν ὡσαύτως τὴν Πανόπολιν καὶ Χέμμιν, καὶ εἶναι τὸ αὐτὸ Σχῆμ Αἰγυπτιακὸν καὶ Χμὶν ὄνομα, δηλοῦν ἔνθερμον, ὡς κατὰ πάντα οἰκεῖον αὐτὸ εἰς τὸν Πᾶνα, τὸν νομιζόμενον γεννήτορα καὶ καρποφόρον· οἱ δ' Ἄραβες προσθέντες κατ' ἀρχὰς τοῦ Χμὶν τὸ ἀλὶφ, ἢ ἐλὶφ, προφέρουσι τὴν λέξιν τῆς ὀνομασίας Ἀχμὶν καὶ Ἐχμὶν· ἡ Χέμμις ἦτον ποτὲ πόλις ἐπίσημος, περὶ ἧς ὁ Στέφανος ἀναφέρει τὰ τοῦ Ἡροδότου. « Χέμμις πόλις μεγάλη Νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς τῆς νέας πόλιος ». τουτέστι τῆς Πτολεμαΐδος.

Κροκοδειλούπολις ἡ μικρὰ - Ἀτριπὲ-

Ἀτριπὲ ταυῦν.

Ἡ μικρὰ αὕτη Κωμόπολις τῆς Κροκοδειλουπόλεως, ἡ ὁποία Ἀθλίβις καὶ Ἀθριβις παρὰ Στεφάνῳ λέγεται, ἔκειτο πρὸς Ἄρκτον τῆς Πανοπόλεως, καὶ ἐπὶ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, συμπεριλαμβανομένη ποτὲ εἰς τὸν Νομὸν τῆς Χέμμεως· περὶ ταύτης τῆς Ἀθρίβεως, οὐδὲν ἐπίσημον παρὰ τῆς ἱστορίας παρελάβομεν.

Ἀνταιούπολις-Τκόου-Κάου-Ελ-Κιπὶρ-τανῦν.

Κατωτέρω τῆς Πανοπόλεως κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ἔκειτο ἡ ἐπίσημος ἀρχαία Ἀνταιούπολις, ἥτις καλεῖται εἰς τὰς βίβλους τῶν Κοπτῶν Τκόου· εἰς αὐτὴν πρὸς τοῖς ἄλλοις Ναοῖς ὑπῆρχε καὶ ὁ Ναὸς ὁ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀνταίου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ. Α', ἦτον στρατηγὸς τοῦ Ὀσίριδος, ἀνδρεῖος ὡς ἄλλος Ἡρακλῆς, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ὄσιρις ἐπὶ τῆς μυθολογουμένης ἐκστρατείας του, ἐνεπιστεύθη τὴν διοίκησιν τῆς Λιβύης καὶ τῆς Αἰθιοπίας. Οἱ Ἕλληνες καθὼς μετωνόμασαν τὴν θεότητα ἑκάστης Πόλεως τῆς Αἰγύπτου μὲ τὰς Ἑλληνικὰς ὀνομασίας τῶν θεοτήτων αὐτῶν, οὕτως ὠνοματοποίησαν Ἑλληνιστὶ καὶ τὸν Αἰγύπτιον ἄνδρα αὐτὸν, διὰ τὴν ἣν εἶχε ἀναφορὰν τὸ ὄνομα αὐτὸ καὶ αἱ πράξεις εἰς τοὺς μύθους τοῦ Ἡρακλέους αὐτῶν· ἄδηλον ὅμως ἐὰν ἡ μετωνυμία αὐτὴ εἶναι ἀνάλογος καὶ ὁμοία μὲ ἐκείνην τῆς Ἀθὼρ, ἀντὶ Ἀφροδίτης, τοῦ Ὥρου ἢ Ἀρωήρου καὶ Ἀρουήρεως, ἀντὶ Ἀπόλλωνος, τοῦ Χέμμις, ἀντὶ Πανὸς, καὶ τῶν λοιπῶν.

Τοῦ Ναοῦ τούτου ἵστατο μέχρι τοῦ 1819 ἔτους ἡ στοὰ τοῦ Προνάου, οἰκοδομημένου ἐπὶ παχέων στηλῶν μετὰ λίθων μεγάλων, ὧν εἷς εἶχε 30 πόδας μῆκος· ἀλλ' ἡ συμβᾶσα ἐν αὐτῷ τῷ ἔτει μεγίστη πλημμύρα τοῦ Νείλου, κατέῤῥιψε, κατηδάφισε τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ Πρόναον τοῦ Ἀνταίου, καὶ κατεπόντισεν εἰς τὸ τοῦ ποταμοῦ βάθος· χάρις δὲ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἀκαμάτους περιηγητὰς, οἵτινες διέσωσαν εἰς ἡμᾶς καὶ τὸ σχέδιον τοῦ τοιούτου μνημείου καὶ τὴν ἐπὶ τῆς στοᾶς τοῦ Προνάου Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν, τῆς ὁποίας τὰ τετριμμένα καὶ ἐλλείποντα ἀναπληρώσας εὐστόχως καὶ διαλευκάνας ὁ προῤῥηθεὶς Λετρώνης (1) ἐξέδωκεν οὕτω.

» Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Πτολεμαίου καὶ Κλεοπάτρας Θεῶν Ἐπιφανῶν καὶ εὐχαρίστων, καὶ Βασίλισσα Κλεοπάτρα ἡ τοῦ Βασιλέως ἀδελφὴ, Θεοὶ φιλομήτορες, τὸ Πρόναον Ἀνταίῳ καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς. Αὐτοκράτορες Καίσαρες Αὐρήλιοι Ἀντωνῖνος καὶ Οὐῆρος Σεβαστοὶ ἀνανεώσαντο τὴν Στεγαστρίδα· ἔτους τετάρτου Σεβαστῶν. Παῦνι Θ'.

Τὸ πρῶτον μέρος ταύτης τῆς ἐπιγραφῆς ἀναφέρεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Πτολεμαίου Φιλομήτορος, (ὃν τρόπον καὶ τῆς κατὰ τὴν Παρεμβολὴν ἐπιγραφῆς)· καὶ δῆλον τοῦτο, οὐ μόνον ἐκ τῆς λέξεως Θεοὶ Φιλομήτορες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὀνομασίας Θεῶν Ἐπιφανῶν, τῶν ὁποίων ὁ Φιλομήτωρ

(1) Ἐκ τῆς βίβλου τούτου ἐπεγραφομένης ἐξεχνιάσεις πρὸς τὴν τῆς Αἰγύπτου ἱστορίαν ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, τῶν καταγεγραμμένων ἐπάνω τῶν Προπύλων τῶν Αἰγυπτιακῶν Ναῶν, τὰ εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν οἰκειότερα, σποράδην ἐκλεχθέντα συνοπτικῶς ἐκτίθενται.

ἦτον υἱός· τὸ Πρόπυλον αὐτὸ τοῦ Ναοῦ κατεσκευάσθη 163 χρόνους πρὸ Χριστοῦ. Τὸ δὲ δεύτερον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸν Μάρκον Αὐρήλιον καὶ εἰς τὸν Οὐῆρον, συμπίπτει εἰς τὸ 164 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, οἱ ὁποῖοι μετὰ παρέλευσιν 327 χρόνων, τὴν φθαρεῖσαν στεγαστρίδα, τουτέστι τὴν στέγην καὶ ὀροφὴν τοῦ Προπύλου, φιλοτιμούμενοι ἀνεκαίνισαν· τὴν δὲ ἐπιγραφὴν τοῦ Πτολεμαίου κειμένην πρότερον περὶ τὴν παρωροφίδα τοῦ Προνάου ἢ Προπύλου, ἐπὶ τῆς ἀνακαινίσεως τούτου, μετέφερον καὶ ἔθεντο ἐπάνω τοῦ ἐπιστυλίου τοῦ Προνάου, καταγράψαντες κάτωθεν ταύτης καὶ τὰ ὀνόματα τῶν δύω Αὐτοκρατόρων καὶ ἀνακαινιστῶν τοῦ Προνάου. Τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα τῆς Πόλεως ταύτης, τὸ ἀναφερόμενον καὶ παρὰ τοῦ Στεφάνου, δὲν ἔχει κἀμμίαν ὁμοιότητα μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Τκόου, ἐξ οὗ οἱ Ἄραβες ἐσχημάτισαν τὴν ὀνομασίαν τοῦ ἤδη χωρίου Κάου, ἀφαιρέσαντες ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ τὸ πρῶτον σύμφωνον Τ. αὐτοὶ δὲ κατ' ἀρχὰς ὠνόμασαν τὸ χωρίον τοῦτο Κάου-Ἐλ-Χαραπ, τουτέστι τὸ τῶν Ἐρειπίων, καὶ ἐπομένως Κάου-Ἐλ-Κιπὶρ, οἷον τὸ μεγάλον Κάου.

Μούθις-Μούτι.

Πρὸς Ἄρκτον τῆς Τκόου καὶ εἰς τὴν αὐτὴν Ἀνατολικὴν περαίαν, ἔκειτο ἡ μικρὰ Κωμόπολις

καλουμένη, παρὰ μὲν τῶν Ἑλλήνων Μούθις, παρὰ δὲ τῶν Αἰγυπτίων Μούτι· τὸ δὲ ὄνομα αὐτὸ ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τοῦ ὀνόματος Μούθι, τοῦ ἀποδιδομένου παρὰ τοῦ Πλουτάρχου ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίρεως εἰς τὴν Ἶσιν, καὶ ἰσοδυναμοῦντος μετὰ τῆς λέξεως μήτηρ· καὶ τῷ ὄντι, Μούθις εἶναι μία παραγωγὴ τῆς λέξεως Μάου, τῆς κατ' Αἰγυπτίους δηλούσης Μήτηρ·

Ἀπολλωνόπολις-Κὸς-Κὰμ ταν῀υ.

Πρὸς Ἄρκτον ὡσαύτως τῆς Ἀνταιοπόλεως (Τκόου), ἐπὶ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου ἔκειτο ἡ μικρὰ Κωμόπολις, ἡ παρὰ τῶν Ἑλλήνων κληθεῖσα μικρὰ πόλις Ἀπόλλωνος, πρὸς διαφορὰν τῆς μεγάλης (Ἀτβὼ), καὶ τῆς δευτέρας (Κὸς Βαρβὶρ). οἱ Αἰγύπτιοι πρὸς διαφορὰν τῆς Κὸς-Βαρβὶρ ἢ Βερβὶρ (τῆς φλογερᾶς), δευτέρας ἢ μικρᾶς Ἀπολλωνοπόλεως, ἐκάλεσαν αὐτὴν Κὸς-Κὰμ, τρυτέστι τῶν σχοίνων ἢ καλάμων· οἱ δὲ Ἄραβες διεφύλαξαν ἀκριβῶς τὴν Αἰγυπτιακὴν αὐτὴν ὀνομασίαν.

Ἄβοτις-Ἀπουτὶγ ταν῀υ.

Ἐπὶ τὴν δυτικὴν ὁμοίως ὄχθην τοῦ Νείλου, πρὸς Ἄρκτον τῆς ῥηθείσης Κὸς-Κὰμ, ὑπῆρχεν ἡ Πόλις Ἄβοτις, ἡ εἰς τὰς βίβλους τῶν Κοπτῶν

καλουμένη ὡσαύτως Ταποθήκη, ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀποθήκη· οἱ δ' Ἄραβες ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ἀπουτίγ. Θεωροῦνται εἰσέτι εἰς αὐτὴν ἐρείπιά τινα τῶν ἀρχαίων μνημείων της, οὐδὲν ὅμως τούτων ὁλομελὲς, ἀλλὰ κρημνισμένα ἅπαντα καὶ συντετριμμένα· ἀναφέρει ταύτην Στέφανος ὁ Βυζάντιος.

Ὑψηλὶς-Σσὸπτ παρ' Αἰγυπτίοις.

Μετὰ τὴν Ἄβοτιν ἔκειτο ἡ πόλις Ὑψηλὶς παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ Σσὸπτ καλουμένη παρὰ τῶν Αἰγυπτίων· ἀγνοεῖται ἡ σημασία τῆς Αἰγυπτιακῆς αὐτῆς λέξεως· ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης ἐλογίζετο ἡ Ὑψηλὶς πρωτεύουσα Πόλις τοῦ Νομοῦ, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἀναφέρει καὶ ταύτην ὁ Στέφανος.

Λυκόπολις-Σσιοὺτ-Ἀσιοὺτ τανῦν

Μετὰ τὴν Ὑψηλὶν κατὰ τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου ἔκειτο ἡ Λύκων Πόλις, μεγίστη ποτὲ καὶ πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ, ὅπου διὰ τοὺς θρησκευτικοὺς μύθους (κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ. Α'.) τῶν Αἰγυπτίων, ἐτιμᾶτο τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ λύκου σαρκοφάγον ζῶον, τὸ γνωστὸν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς Περσικῆς λέξεως Τζακάλ· οἱ ἐν Αἰγύπτῳ Ἕλληνες ὠνόμασαν αὐτὸ τὸ ζῶον τῆς Αἰγύπτου λύ-

κον, τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐκάλουν μὲν Πισσόνσσ, οἱ δὲ Ἄραβες τὴν σήμερον Ἀπού-Ἀούα, ἕνεκα τῆς κλαυθμηρᾶς ἀγρίας φωνῆς του· τὸ τετράποδον αὐτὸ κατοικεῖ τὰς ἐρήμους, πλησιάζει διὰ νυκτὸς εἰς τὰς κώμας, καὶ ἐὰν ἀποτύχῃ ἄλλης τροφῆς, ἀνασκάπτει τοὺς τάφους, καὶ κατατρώγει τὰ πτώματα· τὸ σαρκοφάγον αὐτὸ θεωρεῖται ἐπάνω πολλῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος γεγλυμμένον, καὶ ζωγραφούμενον περὶ πλέον ἐπὶ πολλῶν μωμιῶν, τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ φέρουσιν ἐπὶ κεφαλῆς τὰ σκῆπτρα ἢ οἱ ῥάβδοι ἐκεῖνοι, οἱ κρατούμενοι παρὰ πολλῶν συμβολικῶν ὑποκειμένων τῆς Αἰγυπτιακῆς θρησκείας.

Ἡ Ἀραβικὴ Κωμόπολις, ἤδη αὕτη εἶναι μία τῶν μειζόνων τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου· ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι ἡ αὐτὴ ἀρχαία, κειμένη ἐπάνω ἑνὸς ὑψώματος, καὶ ἀφισταμένη τοῦ ποταμοῦ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας· μία διώρυξ μετοχετεύει τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου εἰς τὴν Κωμόπολιν Ἀσιοὺτ, τὴν ὁποίαν περαιοῦνται διὰ μιᾶς γεφύρας ἐπὶ τεσσάρων τόξων κατασκευασμένης· πέριξ δὲ τῆς Κωμοπόλεως ταύτης κεῖνται ὄρη τινὰ ἀπότομα, ὅπου φαίνονται σπήλαια ὀρυκτὰ, ὕψος ἔχοντα ποδῶν τριάκοντα καὶ βάθος ἱκανὸν· τὰ ἔνδον τούτων εἶναι πλήρη συμβολικῶν ἀναγλύφων, καὶ σημείων Ἱερογλυφικῶν, ἔτι δὲ καὶ διαπρεπῶν ζωγραφιῶν. ταῦτα δὲ τὰ σπήλαια ἢ ὑπόγαια ἦσαν τῶν Λυ-

κοπολιτῶν Θῆκαι νεκρικαὶ, ἐκ τῶν ὁποίων μέχρι τῆς σήμερον ἐκφέρονται πολλαὶ μωμίαι· ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιτυμβίων Ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν ἐπὶ τὰς νεκρικὰς ταύτας Θήκας, ἢ τάφους, εἶναι τόσον πολὺς, ὥστε, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Γάλλου περιηγητοῦ Δενόν, χρήζουσι πολλῶν μηνῶν πρὸς ἀνάγνωσιν, (ἐὰν ὑποτεθῇ, λέγει, ὅτι εὗρον τὴν τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν κλεῖδα), καὶ χρόνων ἱκανῶν πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ σχεδίασιν τούτων.

Εἶναι γνωστὴ ἡ περὶ πολλοῦ φροντὶς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων περὶ διατηρήσεως τῆς ἀκεραιότητος τῶν νεκρῶν αὐτῶν· αἱ κατὰ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον Πεδιάδες, αἱ ὡς πολύτιμοι λογιζόμεναι διὰ τὴν καλλιέργειαν, δὲν εἶναι παρὰ τοσοῦτον ἐκτεταμέναι, παρ' ὅσον εἶναι αἱ τῆς κάτω Αἰγύπτου· διότι ἐκεῖναι στενοῦνται μεταξὺ τῶν κατὰ ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς περιοριζόντων αὐτὰς πετρωδῶν ὀρέων· ἡ δὲ τοιαύτη τῶν πεδιάδων στενοτάτη ἔκτασις, καὶ ἡ παρὰ τοῦ ποταμοῦ ὑγρότης τῆς γῆς, δὲν ἐπέτρεπε τὴν ταφὴν τῶν πτωμάτων εἰς στενοὺς καὶ καθύγρους τόπους· καὶ ἐπειδὴ ἡ τῶν Αἰγυπτίων δεισιδαιμονία θρησκευτικῶς ἐναπαιτοῦσεν αἰωνίαν τὴν διαμονὴν τῶν νεκρῶν αὐτῶν, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὡς μόνα πρόσφορα καὶ ἀσφαλῆ πρὸς διατήρησιν τούτων ἐλογίζοντο μέρη, ὅσα ὄρυττον καὶ πολυτελῶς κατεσκεύαζον σπήλαια καὶ ὑπόγαια εἰς τὰ πετρώδη καὶ κατάξηρα ὄρη.

Ἡ πόλις αὕτη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ἀδιαφόρως, ποτὲ μὲν Λύκου πόλις, ποτὲ δὲ Λύκων πόλις, καθὼς παρὰ Στεφάνῳ, ἐνίοτε μόνον Λύκων καὶ Λυκὼ· τὸ δὲ Αἰγυπτιακὸν αὐτῆς ὄνομα Σσιοοὺτ δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα μὲ τὸ Ἑλληνικόν· τοῦτο δὲ διεφύλαξαν ἀπαραλλάκτως οἱ Ἄραβες διὰ μόνης τῆς προσθήκης ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς λέξεως τοῦ Ἀλὶφ, καλοῦντες αὐτὴν Ἀσιοὺτ, ἢ Ὀσιούτ.

Ἐκ τῆς Πόλεως ταύτης κατήγετο Πλωτῖνος ἐκεῖνος ὁ Νεωπλατωνικὸς, ὁ περιφημότερος τῶν μαθητῶν Ἀμμωνίου Ἀλεξανδρέως τοῦ Σακκᾶ, ὁ γενόμενος κατὰ τὸν τρίτον μετὰ χριστὸν αἰῶνα· ὑπεκρίνετο ὁ ἀγύρτης αὐτὸς μεγίστην αὐστηρότητα ἠθῶν, καὶ προσεποιεῖτο μίαν ἁγιότητα, ἥτις κατέστησεν αὐτὸν νὰ θεωρῆται ὡς ἡμίθεος· τὰ πονήματα αὐτοῦ γέμουσι μυστικῶν θεωριῶν καὶ σκοτεινῶν συλλογισμῶν ἐκ τῆς πολλῆς αὐτῶν συγχύσεως· ἐκ τῆς αὐτῆς Πόλεως κατήγετο ὡσαύτως ὁ Κόλουθος, ὁ γενόμενος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἕκτου αἰῶνος, ὅς τις συνέθετο Ἑλένης ἁρπαγὴν εἰς 385 στίχους· πατρίδα δὲ τὴν αὐτὴν εἶχε καὶ ὁ σύγχρονος τοῦ ῥηθέντος Τρυφιόδωρος· συνέγραψεν Ἰλίου ἅλωσιν εἰς 9681 στίχους.

Μαμβαλὸτ-Μαμφλοὺτ ἢ Μονφαλοὺτ τανῦν.

Πρὸς Ἄρκτον τῆς Λυκουπόλεως παρὰ τὴν ὁ-

χθην τοῦ Νείλου ἔκειτο ἡ ἀρχαία τῶν Αἰγυπτίων Πόλις Μαμβαλὸτ, περὶ τῆς ὁποίας ὁ κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα περιηγησάμενος τὴν Ἀφρικὴν καὶ Αἴγυπτον Λέων ὁ καλούμενος Ἀφρικανὸς, λέγει εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ Λατινιστὶ ἐκδοθεῖσαν ταῦτα· « οἱ Αἰγύπτιοι ἐθεμελίωσαν τὴν ἀρχαίαν ταύτην μεγάλην Πόλιν, ἥτις κατεδαφισθεῖσα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἤρξατο νὰ ἀνακαινίζηται ἐπὶ τῶν Μουσουλμάνων· ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἔφθασε ποτὲ εἰς τὸν βαθμὸν ἐκείνης τῆς μεγαλοπρεπείας, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῶν Αἰγυπτίων εἶχεν· ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐβλέποντο εἰσέτι μεγάλοι εἰς αὐτὴν καὶ ὑψηλοὶ Κίονες, καὶ ἓν ὡσαύτως Πρόπυλον, πλήρη πάντα ταῦτα ἀναγλύφων καὶ χαρακτήρων Ἱερογλυφικῶν».

Παρὰ τὸν ποταμὸν θεωροῦνται τὴν σήμερον τὰ ἐρείπια ἑνὸς ἐπισήμου κτιρίου, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἦτον Ναός τις· ἡ Κωμόπολις αὕτη ὀνομάζεται ἤδη παρὰ τῶν Ἀράβων Μαμφελοὺτ, τὸ ὄνομα αὐτὸ μικρόν τι διαφέρει τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἀρχαίου Μαμβαλὸτ, δηλοῦντος τόπον ὄνων ἀγρίων.

Κὸς-Κόο-Κουσσιὰχ τανῦν.

Μετὰ τὴν Μαμβαλὸτ ἐπὶ τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου ἔκειτο ἡ ἀρχαία Κωμόπολις τῶν Αἰγυπτίων Κὸς-Κόο, ἡ ὁποία παρὰ τοῦ Εὐσταθίου

καλεῖται Κοὺς, καὶ ἐλογίζετο ἡ μὲ τοιοῦτον ὄνομα τρίτη Πόλις τῆς Ἀνωτέρας Αἰγύπτου μετὰ τὴν προρρηθεῖσαν Κὸς-Βέρβιρ καὶ τῆς Κὸς-Κάμ.

Εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν δόξαν τῶν Ἑλλήνων, ἐλατρεύετο ἡ οὐρανία Ἀφροδίτη, ἡ δὲ γνώμη αὐτὴ εἶναι ἀπίθανος, διότι οἱ Αἰγύπτιοι οὐδέποτε εἶχον ἰδέαν τοιαύτης θεότητος, ἀναλογίαν τινα ἐχούσης μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων οὐρανίας· ἀλλὰ τὸ σύμφωνον μετὰ τῆς θρησκείας τῶν Αἰγυπτίων, καὶ συμβιβαστικὸν μετὰ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Αἰλιανὸς εἰς τὸ περὶ ζώων ἱστορίας ἀναφέρει, ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν κωμόπολιν ἔτρεφον μίαν ἱερὰν δάμαλιν, καθὼς καὶ εἰς τὴν Μόμεμφιν καὶ Ἀτάρβηχιν.

Τάνις ἡ ἀνωτέρα-Θώνι-Τανὰχ τανῦν

Ἡ μικρὰ Πόλις Τάνις ἔκειτο ἐπὶ τὴν αὐτὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου· οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν αὐτὴν Τάνιν ἀνωτέραν, πρὸς διαφορὰν τῆς κατὰ τὴν κάτω Αἴγυπτον ἀρχαίας καὶ διαφήμου ἑτέρας Τάνεως· οἱ Αἰγύπτιοι ἐκάλουν αὐτὴν Θώνι, οἱ δὲ Ἄραβες τὴν κώμην ἤδη ταύτην ὀνομάζουσι Τανὰχ, ἢ Τούναχ, τῆς ὁποίας οὐ μακρὰν θεωροῦνται τὰ ἐρείπια ἑνὸς ὑδραγωγοῦ ἐκ πλίνθων.

Ἀντινόη-Βίσα-Σσὲχ-Ἀπαδὲ τανῦν.

Πλησίον τῆς κατὰ τὴν ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ

Νείλου Ἀραβικῆς κώμης Σσὲχ-Ἀπαδὲ, εἰς τοὺς καταπλέοντας τὸν ποταμὸν, ἐθεωροῦντο ἄπειρα ἐγκαταλείματα τῆς λαμπρᾶς ἐπὶ Ῥωμαίων Πόλεως Ἀντινόης, τὴν ὁποίαν ὁ Στέφανος καλεῖ Ἀντινόειαν, ἥτις ἐκτίσθη παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, πρὸς μνήμην τοῦ ἐκ Βιθυνίας καταγομένου πεφιλημένου παρ᾽ αὐτοῦ εὐειδοῦς Ἀντινόου, τοῦ ῥίψαντος ἑαυτὸν ἑκουσίως, κατὰ τὸν δοθέντα χρησμὸν, εἰς τὸν Νεῖλον, καὶ ἀποπνιγέντος ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ Ἀδριανοῦ κυρίου αὐτοῦ· ὁ Αὐτοκράτωρ αὐτὸς εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου ἦτον ἡ Αἰγυπτιακὴ κώμη Βίσα, ἀνήγειρε πόλιν, καὶ καθωράϊσεν αὐτὴν πολυτελέστατα, καταστήσας ἀείμνηστον, οὐ μόνον τὴν εὐήθειαν αὐτοῦ, πρὸς πίστιν τῶν τοιούτων ὠμοτάτων χρησμῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ τὸ κατάδικον· ἡ Πόλις αὕτη ἦτον ὅλως Ἑλληνὶς, διαφέρουσα τῶν λοιπῶν πόλεων τῆς Αἰγύπτου, ὡς ἔχουσα κατὰ τὰ δοθέντα εἰς αὐτὴν προνόμια, ἰδίαν βουλὴν καὶ διοίκησιν.

Εἰς τὰ ἐρείπια ἤδη τῆς καταστραφείσης Ἀντινόης δὲν ἐθεωροῦντο μνημεῖα ὀγκώδη καὶ Κολοσσώδη, οἷα ἐκεῖνα τὰ τῶν Ἀρχαίων Αἰγυπτίων, τὰ προξενοῦντα θάμβος· ἀλλὰ καθ᾽ ὅλας τὰς οἰκοδομὰς ἐθεωρεῖτο ἡ θαυμάσιος ἀναλογία τῶν χαριεστάτων σχημάτων τῆς ὡραίας ἀρχιτεκτονικῆς καὶ λιθουργικῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων· μεταξὺ δὲ τούτων τῶν μνημείων ἀνεγινώσκετο ἡ ἐφεξῆς ἐπι-

γραφὴ, καταγεγραμμένη ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς τοῦ στυλοπάτου δύω μεγάλων Κιόνων κορινθίου τάξεως, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἵστατό ποτε εἰς τὴν θέσιν του.

Ἀγαθῇ Τύχῃ

Αὐτοκράτορι Καίσαρι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ·
Σευήρῳ Ἀλεξάνδρῳ, Εὐσεβεῖ, Εὐτυχεῖ,
Σεβαστῷ, καὶ Ἰουλίᾳ Μαμμαίᾳ Σεβαστῇ
Μητρὶ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀηττήτων στρατοπέδων,
Ὑπὲρ τῆς νίκης καὶ αἰωνίου διαμονῆς αὐτῶν
Καὶ τοῦ σύμπαντος αὐτῶν οἴκου· ἐπὶ Μηουτου
Ὀνωριανοῦ Ἐπάρχου Αἰγύπτου, ἐπισρατηγοῦντος
Σευήρου Οὐϊβίου Αὐρηλιανοῦ, Ἀντινοέων, νέων
Ἑλλήνων βουλὴ, Πρυτανεύοντος Αὐρηλιανοῦ
Ὡριγένους, τοῦ καὶ Ἀπολλωνίου Βουλευτοῦ, Γυμνασιάρχου καὶ ἐπὶ τῶν γεμμάτων, καὶ ὡς χρηματίζει τῆς φυλῆς Ἀθηναΐδος, ἔτος ΙΑ΄. Ἐπιφί.

Τὸ δέκατον πρῶτον ἔτος τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Ἀλεξάνδρου Σευήρου κατὰ μῆνα Ἐπιφὶ, συμπίπτει τῷ 232 ἔτει μετὰ χριστὸν, κατὰ μῆνα Ἰούλιον, καθ᾽ ὃν χρόνον ὁ Ἀλέξανδρος ἐστράτευσε κατὰ Περσῶν, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ἐννοίας τῆς ἐπιγραφῆς, περὶ ἀηττήτων στρατοπέδων, καὶ τῆς ἧς ἐπεύχονται οἱ Ἀντινοεῖς νίκης· οἵτινες μαθόντες τὰς μεγάλας πολεμικὰς παρασκευὰς τοῦ Αὐτοκράτορος κατὰ Περσῶν, καὶ ἑξοιωνιζόμενοι νίκην ἐ-

τάχυνον διὰ τῆς ὑψώσεως τῶν δύω τούτων μεγάλοπρεπῶν σηλῶν νὰ ἐμφανίσωσι τὴν πρὸς αὐτὸν προθυμίαν των, ἐλπίζοντες ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπανακάμπτων ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας, θέλει διέλθη παροδικῶς διὰ τῆς Αἰγύπτου, καθὼς πρὸ τούτου καὶ ὁ Σέπτιμος Σεβῆρος, καὶ χορηγήσῃ πρὸς αὐτοὺς νέα τινὰ προνόμια, ὡς προκαταλαβόντας τὸν ἐκ τῆς νίκης θρίαμβον αὐτοῦ· ἀλλ' αὐτὸς τῷ 235 ἔτει ἀπὸ χριστοῦ, τῇ 19 Μαρτίου, ἐθανατώθη εἰς τὸν κατὰ Περσῶν πόλεμον, (1)

Τὸ σύστημα τῆς Ἀντινόης ὅτι ἦτον, ὡς ἐρρέθη, ὅλως Ἑλληνικόν, καθὼς καὶ τὸ τῆς κατὰ τὴν Θηβαΐδα Πτολομαΐδος, τῆς οἰκοδομηθείσης παρὰ τῶν Πτολεμαίων, τοῦτο προσεπιβεβαιοῖ ἡ ἐφεξῆς ἐπὶ Ἀντωνίου τοῦ Εὐσεβοῦς Ἐπιγραφὴ, ἥτις σώζεται εἰς τὸ τῆς Βερόνης Μουσεῖον· « ἡ πόλις τῶν Ἀλεξανδρέων, καὶ Ἑρμούπολις ἡ μεγάλη, καὶ ἡ βουλὴ τῶν Ἀντινοέων νέων Ἑλλήνων, καὶ οἱ ἐν τῷ Δέλτα τῆς Αἰγύπτου, καὶ οἱ τὸν Θηβαϊκὸν Νομὸν οἰκοῦντες Ἕλληνες ἐτίμησαν Πόπλιον Αἴ-

(1) Ἡττηθεὶς ἐν τῷ κατὰ Περσῶν πολέμῳ, σφάττεται ὑπὸ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν ὁμοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαμμαίας, τὴν ὁποίαν ὅτε Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, καὶ ἐκ τῶν Λατίνων Αἴλιος ὁ Λαμπρίδιος, μαρτυροῦσι χριστιανὴν· ἥτις κρατούσης τῆς φήμης τότε τοῦ Ὠριγένους, μετεπέμψατο αὐτὸν πρὸς αὐτὴν εἰς Ἀντιόχειαν, διδαχθεῖσα παρ' αὐτοῦ πολλὰ περὶ τῆς θείας διδασκαλίας καὶ τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως.

λιον Ἀριστείδην Θεόδωρον ἐπ' ἀνδραγαθίᾳ καὶ λόγοις ».

Εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐπιγραφὴν τῆς Ἀντινόης, μόνη ἡ βουλὴ σημειοῦται, ἐν ᾧ ἁπλῶς πως ἀναφέρει περὶ τῶν ἄλλων· καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἡ Ἀλεξάνδρεια δὲν εἶχεν εἰσέτι βουλὴν, ἀλλ' ὁ Σέπτιμος Σεβῆρος τῷ 200 ἔτει μετὰ χριστὸν, ἐδωρήσατο τὸ τῆς βουλῆς προνόμιον εἰς τὴν πόλιν ταύτην· ὁ δ' Ἀριστείδης, τοῦ ὁποίου τὸν Ἀνδριάντα ἤγειραν οἱ ἐν Αἰγύπτῳ Ἕλληνες μετὰ τῆς ῥηθείσης ἐπιγραφῆς, κατήγετο ἐξ Ἀδριανουπόλεως τῆς Μυσίας, ἤκμαζεν ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Μάρκου Αὐρηλίου Ἀντωνίνου καὶ τοῦ Κομμόδου· ἐπαινεῖτο μεγάλως παρ' ὅλων τῶν Σοφιστῶν, διά τε τὴν πολυμάθειαν αὐτοῦ καὶ εὐφράδειαν, ἠγαπᾶτο παρὰ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίνου διὰ τὴν ῥητορείαν του· διὰ παρακινήσεως αὐτοῦ ὁ ῥηθεὶς Αὐτοκράτωρ ἀνεκαίνισε τὴν Σμύρνην ὑπὸ σεισμοῦ κρημνισθεῖσαν· τούτου ἕνεκα οἱ Σμυρναῖοι ἔστησαν πρὸς αὐτὸν χαλκοῦν ἀνδριάντα· ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον τετράκις, καὶ περιηγήσατο ταύτην καθ' ὅλον τὸ μῆκος μέχρι Συήνης, καταρακτῶν καὶ Αἰθιοπίας, ὅπου θαυμασθεὶς διὰ τὰ αὐτοῦ προτερήματα, ἠξιώθη παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλλήνων ἀνδριάντος καὶ ἐπισήμου ἐπιγραφῆς.

Ἡ Ἀντινόπολις διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Ναῶν, Θεάτρων, Λουτρῶν καὶ τῶν ἄλλων αὐ-

τῆς λαμπρῶν οἰκοδομῶν, ὠνομάσθη ἡ Ῥώμη τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐγένετο διὰ τὴν τοιαύτην εὔκλειαν αὐτῆς ἐν διαστήματι τινῶν χρόνων πρωτεύουσα τῆς μεσαίας Αἰγύπτου· ἀλλὰ τὸ περισσότερον μέρος τῶν μεγαλοπρεπῶν τούτων μνημείων ἐσχάτως κατηδαφίσθη καὶ μετετράπη εἰς ἐργοστάσιον πρὸς κατασκευὴν Νίτρου.

Τὸ ὄνομα τῆς ἀρχαίας Κωμοπόλεως ταύτης Βίσα, παράγεται, κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν Αἰγυπτίων, ἀπὸ μίαν θεότητα λατρευομένην ὑπὸ τῷ ὀνόματι τούτῳ Βίσα, ἡ ὁποία ἐδοξάζετο ὡς χρησμοδότης· εἰς δὲ τὰ τῶν Αἰγυπτίων ἢ Κοπτῶν ὁσιολόγια ἀναφέρεται πολλάκις τὸ ὄνομα αὐτὸ σύνθετον μετ' ἄλλου ὀνόματος Βισάμμων ἢ Βισαμοὺν, καθὼς καὶ Σεραπάμμων, ἀπὸ τοῦ Σέραπις καὶ Ἄμμων.

Τερὸτ-Ταρουτχ-Ἐσσεριφ τανῦν.

Μετὰ τὴν Ἀντινόην πρὸς τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου μία διώρυξ φέρουσα τὰ τοῦ ποταμοῦ ὕδατα κατὰ μῆκος περὶ τοὺς πρόποδας τῶν Διβυκῶν ὀρέων, καὶ ποτίζουσα τὸν Κροκοδειλοπολίτην Νομὸν (Φαϊοὺμ τανῦν), εἰσέβαλον ποτὲ εἰς τὴν τῆς Μοίρεως λίμνην· εἰς δὲ τὸν τόπον αὐτὸν, ὅπου ἡ διώρυξ ἐλάμβανεν ἀρχὴν, ἔκειτο μία Πόλις τῶν Αἰγυπτίων καλουμένη Τερὸτ· καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχον εἰς τὴν Αἴγυπτον πολλοὶ ἄλλοι τόποι φέροντες τὸ αὐτὸ ὄνομα, ὁ τόπος αὐτὸς, περὶ οὗ ἐνταῦθα ὁ λόγος, ὠνομάσθη παρὰ τῶν Ἀράβων Ταρουτχ-Ἐσσεριφ τανῦν.

Ἑρμούπολις ἡ μεγάλη-Σχμοὺν-Ἀσχμουνσὶν, ἢ Ἀσχμουνεὶν τανῦν.

Μετὰ τὴν Τερὸτ, κατὰ τὴν Διβυκὴν ὡσαύτως περαίαν τοῦ Νείλου, ἀντικρὺ σχεδὸν τῆς Ἀντινόης (Σεχ-Ἀπαδὲ), ἔκειτο Ἑρμούπολις ἡ μεγάλη, Πόλις ποτὲ ἐπὶ τῶν Φαραὼ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς Αἰγύπτου, ἥτις ἐκτίσθη ὀλίγον μακρὰν τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὑπῆρχε πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ· τὰ θεωρούμενα, ὡς ἄλλοι λόφοι ὑψηλοὶ, ἐρείπια αὐτῆς μαρτυροῦσι τὴν ἔκτασιν αὐτῆς καὶ μεγαλοπρέπειαν· μεταξὺ δὲ τούτων ὡράτο μία σοὰ ἡ Πρόπυλον, ἔχον ἑκατὸν πόδας ὕψος, καὶ εἰκοσιπέντε εὖρος, ἑδραζόμενον ἐπὶ δώδεκα Κιόνων κοκκωτοῦ λίθου, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἑξήκοντα πόδας ὕψος, καὶ εἰκοσιτέσσαρας περιφέρειαν, μετὰ πολλῶν ἱερογλύφων. ἔσκεπον δὲ τὸ Πρόπυλον δέκα μεγαλώτατοι λίθοι, τῶν ὁποίων ἡ θέσις εἰς τοιοῦτον ὕψος ἦτον ἀξία θαυμασμοῦ. ἀλλὰ τὸ μεγαλοπρεπέστατον Πρόπυλον ἐσχάτως κατηδαφίσθη· ἐφαίνοντο καὶ τὰ ἀποσπάσματα τῆς οἰκοδομῆς, τὰ συνενοῦντα ποτὲ τὸ Πρόπυλον μετὰ τοῦ πρὸ χρόνων κατεδαφισθέντος Ναοῦ.

Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἐλατρεύετο καὶ ὁ Θὼθ τῶν Αἰγυπτίων, ὁ παρὰ τῶν Ἑλλήνων καλούμενος Ἑρμῆς, ἐξοῦ ἡ πόλις ὠνομάσθη ὑπ' αὐτῶν Ἑρμούπολις· ἀλλ' ἀρχαιόθεν αὐτὴ ὠνομάζετο Σχμοὺν, Σχμὶν ἢ Σχμὶμ ἀπὸ τῆς θεότητος, ἥτις ἐδοξάζετο παρ' Αἰγυπτίοις διὰ τὴν θερμότητα τῆς ζωῆς, ὡς πρόβολος καὶ γεννήτωρ, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ Πανός, τοῦ καὶ εἰς τὴν κατὰ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον Πανόπολιν λατρευομένου ὑπὸ τὸ ὄνομα Σχὶμ ἢ Σχμὶν. τῆς θεότητος ταύτης τὴν λατρείαν εἶχον καὶ οἱ Φοίνικες, κατὰ τὸν παρὰ τοῦ Φωτίου Κώδ. 242 ἀναγνωσθέντα βίον τοῦ φιλοσόφου Ἰσιδώρου, ὁ ὁποῖος μυθιστορεῖ, ὅτι τὸν ὄγδοον υἱὸν Σαδύκου τοῦ Φοίνικος, ἠράσθη ἡ τῶν Φοινίκων Θεὰ Ἀστρονόη, ὡς κάλλιστον τὴν ὄψιν, καὶ ὅτι αὐτὸν κυνηγετοῦντά ποτε, ἐπεδίωξεν αὐτὴ, καὶ ἐν ᾧ ἔμελλε φεύγοντα τοῦτον νὰ καταλάβῃ, ἀπέτεμεν αὐτὸς τὴν παιδοσπόρον ἑαυτοῦ φύσιν· ἡ δὲ διὰ τὸ τοιοῦτον πάθος λυπηθεῖσα, καὶ ἀναζωπυρήσασα αὐτὸν μὲ τὴν ζωογόνον θέρμην, Θεὸν ἀπέδειξε, τὸν ὁποῖον οἱ Φοίνικες Ἔσμουνον ὠνόμασαν διὰ τὴν θέρμην τῆς ζωῆς· τὸ μὲν Ἔσμουνος ὅτι εἶναι ταυτόφθογγον καὶ ταυτοσήμαντον μὲ τὸ Αἰγυπτιακὸν Σμοὺν, εἶναι δῆλον, ἀλλ' ἄδηλον ἐὰν οἱ Φοίνικες παρέλαβον τὸ μυθάριον τοῦτο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων.

Εἰς τὴν πόλιν ποτὲ ταύτην ἔφερον ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐταρίχευον τὰ πτώματα τῶν Ἰβεων κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἀλλὰ τὸ περὶ τούτου λεγόμενον παρὰ τοῦ ῥηθέντος ἱστορικοῦ, μ' ὅλον ὅτι τὸ ἰδικὸν ἔμβλημα τοῦ Θὼθ ἢ Ταάυτου ἦτον τὸ πτηνὸν αὐτὸ ἡ Ἶβις, δὲν εἶναι ὅμως ὁλοσχερῶς πιθανὸν, καὶ ἐννοεῖται διὰ μόνας τὰς Ἶβεις ἐκείνας τὰς τρεφομένας εἰς τοὺς Ναοὺς τῆς Αἰγύπτου, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα φέροντες ἐταρίχευον εἰς τὸν ἐγγὺς τῆς Ἑρμουπόλεως ἐφεξῆς τόπον Ἴβεον.

Τὸ δὲ Ἀραβικὸν χωρίον Ἀχμουνεὶμ εἶναι ἱκανῶς μεγάλον, ἔχον κατοίκους περὶ τὰς 4000.

Μετὰ ταύτην τὴν μεγάλην Ἑρμούπολιν κεῖται τὸ δὴ λεγόμενον Ἀραβιστὶ Πενι-Χασὰν, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ὅπου ὁρῶνται πρὸ τῶν ἄλλων δύω ἐσκαμμένα ὑπόγαια ἢ τάφοι· πρόκειται δὲ πρὸ τῆς εἰσόδου τούτων λαξευτὸς, εἰς τὴν αὐτὴν ἀπότομον πέτραν, Πυλὼν, καλλωπιζόμενος διὰ Κολωνῶν ὁμοίων ὡς πρὸς τὸ μόρφωμα καὶ τὴν συμμετρίαν, μὲ τὰς κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Δωρικὴν τάξιν στήλας· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἔνδον τούτων τῶν ὑπογείων ἐπιστηρίζεται ὑπὸ ὁμοίων Κιόνων· τὰ τῶν τάφων αὐτῶν ὑπόγαια ἐλατομήθησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἐκ τῆς ΚΓ'. δυναστείας τῶν Τανιτῶν βασιλέων Φαραὼ Ὀσώρθονος, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 798, πρὸ τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ Ὀσώρθονος χρόνους δώδεκα, καθ' οὓς οἱ τοιαύτης τάξεως Κίονες

ἦσαν ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ εἰς τὴν κατὰ Καλαβρίαν μεγάλην κληθεῖσαν Ἑλλάδα· ἓν δὲ τούτων τῶν ὑπογαίων, ἦτον ὁ τάφος ἑνὸς διοικητοῦ τῶν τῆς Ἑπτανόμου ἀνατολικῶν γαιῶν καλουμένου Νεόφτ· αἱ τοῦ τάφου του ζωγραφίαι ὑπάρχουσι μιᾶς λεπτότητος, καὶ χάριτος ἀξιοπεριέργου, καὶ σχεδὸν ὑπέρκεινται κατὰ τὴν τέχνην τῶν λοιπῶν κατ' Αἴγυπτον ἀρχαίων· τὰ τετράποδα, τὰ πετεινὰ καὶ τὰ ὀψάρια εἶναι μὲ τόσην μιμητικὴν ἐπιτηδειότητα ἐζωγραφισμένα, ὥστε οὐδὲ παραλάττουσι τὴν τῶν φυσικῶν ὁμοιότητα· τὰ ἐζωγραφισμένα ἀνάγλυφα παριστῶσι πρῶτον τὴν ἀροτρίωσιν διὰ βοῶν, ἢ διὰ χειρῶν ἀνθρωπίνων· τὰ σπέρματα, τὴν σύμμιξιν τούτων μετὰ τῆς γῆς γενομένην ὑπὸ τράγων, καὶ οὐχὶ ὑπὸ χοίρων, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος· πέντε εἴδη ἀρότρων, τὸν θερισμὸν τοῦ σίτου, τοῦ λίνου, καὶ πολλῶν ἄλλων Γεωργικῶν ἐργασιῶν, ἔτι δὲ τὴν καλλιεργίαν τῶν ἀμπέλων, τὸν τρυγητὸν, τὸ πάτημα τῶν σταφυλῶν κατὰ δύω τρόπους, τὸν μὲν δυνάμει χειρῶν, τὸν δὲ διὰ μηχανῆς, τὴν διαφύλαξιν τοῦ οἴνου εἰς πίθους τεθειμένους εἰς ὑπόγαιον, τὴν ἐργασίαν τῶν κήπων καὶ ἄλλων.-Πίναξ ἕτερος ἐμπεριέχων γεγλυμμένας μετὰ χρωμάτων τὰς ἐπιστήμας τῶν χειροτεχνῶν, τὴν λιθογλυφικὴν, ξυλογλυφικὴν, ζωγραφικὴν, λατομικὴν μὲ τὰς ἐργασίας της, τὴν κεραμευτικὴν τέχνην μὲ ὅλας τὰς

τραξεις, τοὺς μὲν πατοῦντας μὲ τοὺς πόδας καὶ ἀποπετροῦντας τὴν γῆν, τοὺς δὲ μὲ τὰς χεῖρας, τὴν ἔψησιν τῆς ἀργίλου καὶ κατασκευὴν διαφόρων ἀγγείων, τὴν ξυλουργικὴν, τεκτονικὴν, ὑελουργικὴν, χρυσοχοϊκὴν, ραπτικὴν, σιδηρευτικὴν καὶ ἄλλας. -- Ἕτερος πάλιν ἐκτεταμένος Πίναξ παριζῶν τὴν πολεμικὴν, τὰς πολιορκικὰς μηχανὰς, κριοὺς, χελῶνας, ὅλας τὰς γυμναστικὰς ἐξασκήσεις, στρατιώτας διαφόρως ὡπλισμένους, μικράν τινα μάχην, καὶ τέλος τὴν κατασκευὴν διαφόρων ὅπλων· -- ἄλλοι Πίνακες παριστῶσι τὴν ἐκ διαφόρων ὀργάνων μουσικὴν, τὴν χορευτικὴν ὑπ' ἀνδρῶν, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν κοινῶν γυναικῶν, χρευουσῶν, ψαλλουσῶν, καὶ ποιουσῶν διαφόρους στροφὰς καὶ λυγισμοὺς τοῦ σώματος αὐτῶν· καὶ ἄλλοι ἔτι Πίνακες ἀναγλύφων, παριστῶντες τὴν κυνηγεσίαν, τὴν ἁλιευτικὴν, τὴν τῶν δούλων παιδείαν, τὰ ἐν τοῖς οἴκοις, τουτέστι διαφόρους οἴκους τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μεγαλοπρεπεῖς, ἀγγεῖα διαφόρων σχημάτων κεχρωματισμένα, σκεύη ἄλλα, ὅλα βεβαμμένα, φορεῖα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς μεγάλοις καὶ περιφανέσι τῶν Αἰγυπτίων, Πίθηκας, γάτους καὶ κύνας, ὡς μέρος ὄντας καὶ αὐτοὺς τοῦ οἴκου, Νάνους καὶ ἄλλα τοιαῦτα φύσεως κακοπλάστου ἀνδράρια, πρὸς διάχυσιν καὶ γέλωτα τῶν κυρίων Αἰγυπτίων, καθὼς καὶ τὴν σήμερον τῶν Ἀσιανῶν, ἔτι δὲ δούλους, δούλας, σφάκτας κρεῶν

καὶ μαγείρους προετοιμάζοντας φαγητὰ πολυποίκιλα· ἐφ' ἅπασι τούτοις μνημεῖα γεγλυμμένα ἱστορικὰ, θρησκευτικὰ, τὴν ναυπηγίαν, καὶ τέλος τὴν ζωολογίαν, τουτέστι τετράποδα ὄρνεα, ἑρπετὰ, ἔντομα καὶ ὀψάρια, καταγεγραμμένα πάντα καὶ χρωματισμένα μὲ ὅλην τὴν τῆς ὁμοιότητος ἐντέλειαν· ἰδοὺ οἱ ἐν δυνάμει καὶ πλούτῳ Αἰγύπτιοι ὁποίους δαπανηροὺς πολυποικίλους, περιφανεῖς, μονίμους, καὶ τέλος παραδόξους καὶ ἀλλοκότους τάφους προκατεσκεύαζον ἔτι ζῶντες!

Ἴβεον, Νίβις-Νχίπ.

Ὁ τόπος αὐτὸς ὁ ἐγγὺς τῆς Ἑρμουπόλεως, καλεῖται παρὰ μὲν Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου, καὶ Σουΐδα, Νίβις, παρὰ δὲ τῶν Λατίνων Ἴβεον· τὸ δὲ ὄνομα αὐτὸ παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Νχὶπ, καὶ δηλοῖ τόπον Ἴβεον· οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν κακοφωνίαν τῆς λέξεως, ἀφαιρέσαντες τὸ τραχέως προφερόμενον Αἰγυπτιακὸν ψηφίον Χὸρ, ἔτι δὲ καὶ τὸ Π, μετεποίησαν τὴν λέξιν Νίβ, προσθέντες δὲ καὶ τὴν λήγουσαν ις, ἐσχημάτισαν ταύτην Νίβις· καὶ ἐκ ταύτης ἀφαιρέσαντες πάλιν τὸ καταρχὰς Ν, τὸ ὁποῖον σύμφωνον σημαίνει κατ' Αἰγυπτίους τόπον, ἀφῆκαν τὴν λέξιν Ἴβις.

Εἰς τὴν Νίβιν αὐτὴν, ὡς προερρέθη, ἔφερον κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, οὐχὶ πάντα τὰ πτώματα τῶν

Ἴβεων, ἀλλὰ μόνα ἐκεῖνα τὰ εἰς τοὺς Ναοὺς τρεφόμενα, καὶ ἐναπέθετον αὐτὰ τεταριχευμένα, καὶ τούτου ἀπόδειξις, διότι περὶ τὴν Πόλιν τῆς ἀρχαίας Μέμφεως, εἰς τὰς ἀποτόμους ἐκείσε πέτρας, ὑπάρχουσιν ὀρυκτὰ σπήλαια, εἰς τὰ ὁποῖα εὑρίσκεται μία ἄπειρος ποσότης μωμιῶν τῶν πτηνῶν τούτων, περιεχομένων εἰς ἀγγεῖα πήλινα, τεθειμένα ὁριζοντίως τὸ ἓν ἐπ' ἄλλῳ εἰς ἴσον ὕψος.

Τμοονὲ-Μινιὲ τανῦν.

Μετὰ τὴν Νίβιν εἰς τὴν αὐτὴν Λιβυκὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ἔκειτο ἡ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχαία Πόλις Τμοονὲ, ὅπου ἤδη ἡ Ἀραβικὴ καλλίστη Κωμόπολις Μινιὲ, ἐπίσημος διά τε τὴν ἐνταῦθα, δι' εὐρωπαϊκῶν μηχανῶν, ἐργασίαν λεπτοτάτων νημάτων βάμβακος, καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐξ ἀργιλώδους γῆς Κεραμίων (Παρδὰκ), τὰ ὁποῖα διὰ τὸ πορῶδες αὐτῶν διατηροῦσιν εἰς τὰς ἀφορήτους καύσεις τῆς Αἰγύπτου κρυερὸν τὸ ὕδωρ.

Θεοδοσιούπολις-Τουχὸ-τάκχσ τανῦν

Εἰς τὴν αὐτὴν περαίαν ἔκειτο ἡ ἀρχαία Πόλις Τουχὸ, πρωτεύουσά ποτε ἑνὸς Νομοῦ· ἑπομένως δὲ πρὸς μνήμην τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου ὠνομάσθη παρὰ τῶν χριστιανισάντων Αἰγυπτίων Θεο-

δοσιούπολις· οἱ δ' Ἄραβες διαφθείραντες τὸ ἀρχαῖον ὄνομα αὐτῆς Τουχό, καλοῦσιν αὐτὴν Τάκχα.

Κυνόπολις.-Κάϊς ἢ Κοεΐς, Ἐλ-Γκὶς τανῦν.

Εἰς τὴν ἰδίαν περαίαν ὑπῆρχεν ἡ τῶν Αἰγυπτίων Πόλις Κάϊς ἢ Κοεΐς, ἡ μετὰ ταῦτα ἐπὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ὀνομασθεῖσα Κυνόπολις· διότι εἰς αὐτὴν ἐλατρεύετο ὁ Κυνόμορφος Ἄννουβις κατὰ τὸν Στέφανον, λέγοντα «Κυνῶν Πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἄννουβις τιμᾶται»· φαίνονται εἰσέτι λείψανα τῶν μνημείων αὐτῆς, Κίονες κοκκωτοῦ λίθου κείμενοι κατὰ γῆς, καὶ ἄλλαι εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν· οἱ Ἄραβες καλοῦσι τὸ χωρίον ἤδη αὐτὸ Ἐλ-Γκὶς· ἐκ ταύτης κατήγετο (ἄδηλον εἰς ποίαν ἐποχὴν) Θεόδωρος ὁ Κυνοπολίτης λεγόμενος, ὅς τις συνεγράψατο Ἠθοποιϊκά.

Ὀξύρυγχος-Πέμσζ-Πεχνέζε ἢ Παχνάζα τανῦν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως περαίαν ἔκειτο ἡ Ὀξύρυγχος, Πόλις ποτὲ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς Μεσαίας Αἰγύπτου· οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν αὐτὴν οὕτω, διότι ἐφρόνουν ὅτι εἰς αὐτὴν ἐλατρεύετο ὁ Ἰχθὺς Ὀξύρυγχος τοῦ Νείλου, καὶ ὁ μὲν Στράβων λέγει «Ὀξύρυγχος Πόλις, καὶ Νομὸς ὁμώνυμος·

τιμῶσι δὲ τὸν Ὀξύρυγχον, καὶ ἔστιν αὐτοῖς ἱερὸν Ὀξυρύγχου»· ὁ δὲ Στέφανος· «Ὀξύρυγχος Πόλις Αἰγύπτου, τιμῶσα τὸν ὁμώνυμον ἰχθῦν»· ἀπεδείχθη δὲ ἀνωτέρω, ὅτι οὔτε εἰς τὴν Λατόπολιν, ὡς αὐτοὶ ἐδόξαζον, ἐλάτρευον τὸν ἰχθῦν Λάτον, ἀλλὰ τὸν Ἄμμωνα· ἡ Πόλις αὕτη παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐκαλεῖτο Πέμσζε, ἢ Πχέμσζε, τὸ ὁποῖον σημαίνει ὀξύν, ὅθεν οἱ Ἕλληνες μεταφράσαντες τὴν λέξιν, ὑπέλαβον ὅτι παράγεται ἀπὸ τῆς λατρείας τοῦ ὀψαρίου τούτου τοῦ Νείλου, τὸ ὁποῖον ἐκάλουν αὐτοὶ Ὀξύρυγχον· ἡ Πέμσζε καλεῖται ἤδη κατὰ φθορὰν τοῦ ὀνόματος παρὰ τῶν Ἀράβων Παχνέζε ἢ Παχνάζα.

Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Πέμσζε καθ' ὅσον διεθρυλλήθησαν ἐπίσης διὰ τὸ πρὸς τοὺς ψευδωνύμους Θεοὺς ἄκρον αὐτῶν σέβας, τοσοῦτον διεφημίσθησαν καὶ οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων χριστιανίσαντες, γενόμενοι περὶ τὸ τέλος τοῦ τετάρτου αἰῶνος σχεδὸν πάντες μοναχοί· ὅλα τὰ δημόσια κτίρια τῆς Πόλεως ταύτης καὶ τὰ τεμένη τῶν εἰδώλων μετεβλήθησαν παρ' αὐτῶν εἰς τοσαῦτα μοναστήρια· ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν καὶ καλογραίων ὑπέρκειτο τῶν εἴκοσι χιλιάδων· ἡ φήμη τῆς εὐλαβείας αὐτῶν καὶ ἁσιότητος κατηνάγκασε τοὺς Νουβιεῖς νὰ στρατεύσωσι πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐφόδου τῶν Ἀράβων.

Ψενηρὸς-Πσσενερό.

Εἰς τὸν Νομὸν τῆς Ὀξυρύγχου, πρὸς ταῖς ἄλλαις Αἰγυπτιακαῖς Κώμαις, ἔκειτο καὶ ἡ Ψενηρὸς, περὶ τῆς ὁποίας Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει μόνον· μνεία γίνεται καὶ περὶ αὐτῆς τῆς Κώμης Πσσενερὸ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὰ αὐτῶν Ὁσιολόγια, καθὼς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων κατὰ διαφόρους Νομοὺς, τὰς ὁποίας ὡς μηδὲν ἐχούσας ἀξιοπερίεργον, κατελίπομεν· ἡ δὲ σημασία τῆς λέξεως Πσσενερὸ ἄδηλος.

Μετὰ τὴν Παχνέζε, (1) καὶ τὴν Ἀραβικὴν Κωμόπολιν ἐπίσημον Πενὶ-Σουεὺφ, ἕπεται ἡ

Ἡρακλεούπολις-Γνὲς-Ἄχνας ταυῦν.

Αὕτη ἡ μεγάλη ποτε Πόλις ἦτον πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ, καὶ ἔκειτο ἐπάνω μιᾶς μεγάλης νή-

(1) Μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν τῶν Ἀράβων Παχνέζε ἔλαττον μικρὸν πρὸ τοῦ 29 ὑπὸ τὸν μεσημβρινὸν ἀρκτικοῦ πλάτους, εἰς τὴν ἐκτεινομένην ὑπ' αὐτὸν τὸν μεσημβρινὸν, διὰ τεσσάρων ἡμερῶν, κατ' Ἀνατολὰς φρικτὴν ψαμμώδη ἄβατον ἔρημον μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, φεύγων τὸν ἐπὶ Δεκίου διωγμὸν ὁ ἀπὸ ἐπισήμων Αἰγυπτίων γωνέων καταγόμενος νέος ἔτι τὴν ἡλικίαν, Παῦλος ἐκεῖνος, ὁ ἀπὸ τῆς Ἐρήμου ταύτης ἐρημίτης ἐπικληθείς, ἐν τῷ οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης σπηλαίῳ κατῴκησεν ἄχρι τῆς αὐτοῦ τελευτῆς· ὅστις πρόδρομος καὶ πρώταρχος ἐν Αἰγύπτῳ ἐγένετο ταύτης τῆς τοῦ μοναστικοῦ βίου ὑπὲρ ἄνθρωπον δι' ἀσκητικῶν σκαμμάτων

σου, σχηματιζομένης παρὰ τοῦ Νείλου ἐξ ἀνατολῶν, καὶ τῆς διώρυγος Μένχι καλουμένης παρὰ τῶν Ἀράβων ἐκ δύσεως, τῆς ὁποίας τὸ μόρφωμα, διότι εἶναι τρίγωνον, διατέμνεται κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος διὰ μιᾶς διώρυγος, ἡ ὁποία διευθυνομένη ἀπὸ Μεσημβρίας πρὸς Ἄρκτον, τελευτᾷ εἰς τὴν Ἀραβικὴν ἤδη κώμην Ἀβουσὶρ· ἐνταῦθα δὲ πλησίον ταύτης τῆς διώρυγος ἔκειτο ἡ Ἡρακλεούπολις,

χριστιανικῆς φιλοσοφίας, καὶ ξένης ἐπὶ γῆς διαγωγῆς περὶ τὸ 253 ἔτος μὲν τὸ Σωτήριον, τῆς δὲ ἡλικίας αὐτοῦ τὸ 23, διανύσας ἐν μέσῳ τῶν τοῦ νοὸς ἀναβάσεων αὐτοῦ καὶ Θεωριῶν καὶ τῆς καρτερᾶς ἀσκήσεως μεμονομένος καὶ ἀγνοούμενος παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἑκατοστὸν καὶ τρισκαιδέκατον ἔτος τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀνεπαισθήτως· τοῦτον δὲ τὸν μετὰ Ἠλίαν καὶ Πρόδρομον Θαυμάσιον, Ἀντώνιος ὁ μέγας καὶ ἀρχηγὸς ἐν Αἰγύπτῳ τῆς μὴ ἐπιδεικνυομένης, ἀλλ' ἀσκουμένης ἀρετῆς διὰ συνοικήσεως καὶ συνδιαγωγῆς ἐν μιᾷ μοναστικῇ πολιτείᾳ, κατὰ πόθον ἀναζητήσεως ἄλλων ἀναχωρητῶν, προχωρῶν εἰς τὴν βαθυτάτην ταύτην τῆς Ἀραβίας ἔρημον, εὗρεν ἀπροσδοκήτως, καὶ ἐξεπλάγη οὐ μόνον καταμαθὼν τὸ τῶν ἐννενήκοντα χρόνων μῆκος τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἀσκήσεως τοῦ Παύλου, ἀλλὰ καὶ ἰδὼν τὴν τούτου συνοίκησιν μετὰ θηρίων, καὶ τὴν δι' ὀρνέου τροφὴν πρὸς αὐτὸν· ὃν τέως παρ' αὐτῷ τῷ σπηλαίῳ ὁσίως ἐκήδευσε, συνυπουργούντων εἰς τὴν παράδοξον ταφὴν μετ' Ἀντωνίου καὶ αὐτῶν τῶν Θηρίων κατὰ τὸν αὐτοῦ βίον.

Εἰς δὲ τὴν θέσιν τοῦ τε Σπηλαίου τοῦ Παύλου, καὶ τῆς ἧς πλησίον τούτου ᾠκοδόμησε Μονῆς ὁ Ἀντώνιος, ἐνοικοῦσι τὴν σήμερον οἱ τῶν Κοπτῶν μοναχοὶ, μετερχόμενοι κατὰ μίμησιν σκληρὰν ἀγωγὴν καὶ δίαιταν καὶ αὐτοὶ οἱ Μονοφυσῖται τὴν αἵρεσιν.

Ὁ κυριώτερος Ναὸς τῆς Πόλεως ταύτης, ἀναμφιβόλως ἀνέκειτο εἰς ἰσχυρὸν Θεὸν, ἢ εἰς ἓν συμβολικὸν ὑποκείμενον, σημαῖνον τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον, ὡς ἔλεγον οἱ Ἕλληνες, ἐκαλεῖτο Αἰγυπτιαστὶ Σζὲμ καὶ Σζὸμ, τουτέστι δύναμις· τὸ ὄνομα αὐτὸ εὑρίσκεται εἰσέτι παρὰ τοῖς Κόπταις, ὡς ἓν ἐπώνυμον τοῦ Θεοῦ, καὶ προφέρεται Πσζοεῖς-ἀν-Σζὸμ, τὸ ὁποῖον δηλοῖ ὁ κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ Ἀραβιστὶ Ῥὰπ-Ἐλ-Κουβὲτ· τὸ ἔμβλημα τῆς Θεότητος ταύτης ἦτον ἓν μικρὸν ζῶον, καλούμενον Ἰχνεύμων, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐχθρὸς τῶν Κροκοδείλων· καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Κροκόδειλος ἦτον σύμβολον τοῦ Τυφῶνος, τοῦ φυσικοῦ τε καὶ ἠθικοῦ δοξαζομένου κακοῦ, ὁ δὲ Θεὸς, ὁ ἐμποδίζων καὶ καταστρέφων τὸ κακὸν ἐν τῷ κόσμῳ, εἴπετο νὰ εἶναι παρ' Αἰγυπτίοις ἓν τοιοῦτον ζῶον, καθὼς ὁ Ἰχνεύμων, ὁ ἀκαταπαύστως μαχόμενος μετὰ τῶν Κροκοδείλων, καὶ ἰχνηλατῶν καὶ ἐνεδρεύων συντρίβει καὶ καταστρέφει τὰ ὠὰ τῶν ἀμφιβίων φοβερῶν τούτων θηρίων κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων.

Κατὰ δὲ τὰς παρατηρήσεις ταύτας, οἱ Ἕλληνες ἐπίστευσαν, ὅτι ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ ὀνομασθῇ ἡ Πόλις αὕτη Ἡρακλεούπολις, διὰ τὸν Ἡρακλέα, ὅς τις παρ' αὐτοῖς ἐθρησκεύετο ὡς Θεὸς δυνάμεως καὶ ἀνδρείας· ἀλλὰ τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα Γνὲς, Γνὶς ἢ Χνὰς δὲν ἔχει κἀμμίαν ἀναφορὰν μετὰ τοῦ

Σζὲμ ἢ Σζὸμ, ἢ μετὰ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ συμφωνεῖ μάλιστα μετὰ τοῦ Ἀραβικοῦ ὀνόματος Ἄχνας, καθὼς καὶ ὀνομάζεται τὴν σήμερον ἡ Κώμη αὕτη, κειμένη ὅπου καὶ ἡ ἀρχαία Ἡρακλεούπολις, πρὸς δύσιν τῆς νήσου.

Δύω ἔτι χωρία τῶν Αἰγυπτίων ἔκειντο εἰς τὴν αὐτὴν νῆσον, καλούμενα, τὸ μὲν Πούσσιν, τὸ δὲ Φανισζοῖτ· ταῦτα δὲ ὑπάρχουσιν εἰσέτι, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων τὸ μὲν καλεῖται Πούσσ, καὶ δὲν διαφέρει τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Πούσσιν, εἰμὴ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως, κατ' ἔθος τῶν Ἀράβων, τῆς λιγούσης ιν, τὸ δὲ ἄλλο ὀνομάζεται Ζαϊτοὺν, δηλοῦν ἐλαίας, μετάφρασις ὀρθοτάτη τῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως Φανισζοῖτ, ἡ ὁποία σημαίνει τόπον ἐλαιῶν· θέλομεν δὲ ἰδῃ ὅτι ὁ μόνος, κατὰ τὸν Στράβωνα βιβλ. ΙΖ'. ὅλης τῆς Αἰγύπτου τόπος τῶν ἐλαιῶν, ὅπου ἐγίνοντο ἐλαῖαι, ἦτον ποτὲ ὁ τῆς νήσου Ἡρακλεουπόλεως· « μετὰ τὸν τῆς Ἀφροδιτουπόλεως Νομὸν, » λέγει ὁ Γεωγράφος αὐτὸς, ἕπεται ὁ Ἡρακλεώτης » Νομὸς, κείμενος εἰς νῆσον μεγάλην, καθ' ἣν ἡ » δεξιόθεν εἰς τὴν Λιβύην πρὸς τὸν Ἀρσινοΐτην Νο- » μὸν διώρυξ εἶναι δίστομος, καὶ διατέμνει ἓν μέρος » τῆς νήσου. ὁ δὲ Νομὸς αὐτὸς (ὁ Ἡρακλεώτης) » εἶναι ἀξιολογώτατος τῶν λοιπῶν ἄλλων, κατά τε » τὴν θεωρίαν, τὴν ἀρετὴν τῆς εὐφορίας, καὶ τὴν » αὐτοῦ θέσιν, διότι εἶναι ὁ μόνος ἐλαιόφυτος διὰ » μεγάλων καὶ τελείων καλικάρπων δένδρων· ἐὰν

» δέ τις καλῶς συνάξῃ τὰς ἐλαίας, τὸ ἐκ τούτων
» ἔλαιον γίνεται ἐξαιρέτου ποιότητος, ἐὰν δὲ πα-
» ρημελημένως, γίνεται μὲν πολὺ ἔλαιον, μοχθη-
» ρὸν δὲ τὴν ὀσμήν· ἡ δὲ λαιπὴ Αἴγυπτος ὑστε-
» ρεῖται ἐλαιῶν, ἐκτὸς τῶν κατὰ τοὺς κήπους τῆς
» Ἀλεξανδρείας πεφυτευμένων, αἱ ὁποῖαι, ἐλαίας
» μὲν ἐκφέρουσιν, ἔλαιον δὲ ἐξ αὐτῶν οὐ γίνεται ».

Ὁ προσεχὴς τόπος τῆς Ἀφροδιτουπόλεως εἶναι μ, ὢν ὄντι ἡ ῥηθεῖσα μεγάλη νῆσος, περὶ τῆς ὁποίας συντρέχουσιν ὅλαι αἱ περιστάσεις κατὰ τὰς ῥητὰς ἐνδείξεις τοῦ Στράβωνος, ὅτι δὲ καὶ ἡ θέσις τῆς κώμης ταγῦν ταύτης, τῆς Ζαιτοὺν τῶν Ἀράβων καὶ συνωνύμου μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως Φανισζόϊτ, ἀποδεικνύει τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν· φαίνεται δὲ, ὅτι ἡ μεγάλη σπάνις τῶν δένδρων τῶν ἐλαιῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἦτον ἀναμφιβόλως τὸ ἀληθὲς αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον ὠνόμασαν οἱ Αἰγύπτιοι τόπον ἐλαιῶν (Φανισζόϊτ), αὐτὸν μόνον τὸν τόπον, ὅπου ὁ ἐλαιὼν εὑρίσκετο· ἡ ὕπαρξις λοιπὸν τῶν ἐλαιῶν εἰς τὸν Ἡρακλεώτην Νομὸν εἶναι ἀναντίῤῥητος, καὶ βεβαιοῦται ἐκ μόνου τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος, ἐλλείψει σχεδὸν καὶ τῆς τοῦ Στράβωνος μαρτυρίας· μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Γεωγράφου αὐτοῦ, φαίνεται, ὅτι ἔπαυσαν οἱ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ νὰ καλλιεργῶσι τὰς ἐλαίας, διότι εἰς τὸν τέταρτον αἰῶνα μετὰ χριστὸν, κατὰ τὴν ἐρεξῆς περιγραφὴν « ἐξήγησις ὅλου τοῦ κόσ-

μου καὶ τῶν ἐθνῶν » συντεθεῖσα Ἑλληνιστὶ ἐπὶ Κωνσταντίου καὶ Κώνσταντος τῶν Αὐτοκρατόρων υἱῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, δὲν ὑπῆρχε πλέον· « ἡ ἐπιφάνεια πᾶσα τῆς Αἰγύπτου, λέγει ὁ Συγγραφεὺς (τοῦ ὁποίου τὸ Σύγγραμμα ἐξεδόθη τῷ 1628 ἔτει ἐν Γενούῃ) ποτίζεται παρ' ἑνὸς ποταμοῦ καλουμένου Νείλου· ὁ τόπος αὐτὸς εὐπορεῖ παντὸς εἴδους καρπῶν, ἄνευ μόνων ἐλαιῶν» .

Νειλούπολις-Πουσίρι-Ἀπουσὶρ ταγῦν.

Ἡ Πόλις αὕτη ἡ γειτνιάζουσα εἰς τὸν Ἡρακλεώτην Νομὸν, ἔκειτο κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς γῆς, μακρὰν τοῦ Νείλου· ὠνομάσθη δὲ Νειλούπολις παρὰ τῶν Ἑλλήνων, ὡς ὁ Στέφανος λέγει. « Νεῖλος Πόλις Αἰγύπτου, καὶ Ἱερὸν Νείλου ποταμοῦ »· διότι οἱ κάτοικοι ταύτης μεγάλως ἐσεβάζοντο αὐτὸν· τὸ σέβας τῶν Αἰγυπτίων μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἦτον γενικὸν πρὸς τὸν ποταμὸν αὐτὸν, ἀλλ' οἱ Νειλουπολῖται διέφερον τῶν λοιπῶν διὰ μιᾶς ἰδιαιτέρας λατρείας πρὸς τὸν Νεῖλον, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς Θεὸν, διὰ τὰς κατ' ἔτος δωρεὰς αὐτοῦ, ἀνήγειρον κατὰ τὸν Εὐστάθιον καὶ τὸν Στέφανον, Ναὸν εἰς τὴν Πόλιν αὐτῶν· τὸ ὄνομα Νειλούπολις φαίνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Πουσίρι· ἡ Πόλις αὕτη κεῖται εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου ἡ κώμη ἡ παρὰ τῶν Ἀράβων καλουμένη Ἀ-

πουσίρ· κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἐπισημοτέρων τῆς ἀρχαιότητος, ὁ Ὄσιρις ἐσήμαινε τὸν Νεῖλον, καὶ οὐχί, ὡς κοινῶς δοξάζουσι, τὸν Ἥλιον· διὸ καὶ ἐνταῦθα, εἰς τὴν ὀνομασίαν τῆς Πόλεως ταύτης, φαίνεται καθαρῶς ὁ Ὄσιρις εἰς τὸ ὄνομα Πουσίρι, καὶ δὲν διαφέρει, εἰμὴ διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἀρσενικοῦ ἄρθρου Π τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων.

Ἴσεον-Παΐσι-Ζαοΰεχ τανῦν.

Δύω πόλεις ἦσαν ποτε τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ἡ μὲν μία κατὰ τὸ Δέλτα, ἡ δ' ἄλλη ἡ προκειμένη κατὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, ἀντικρὺ τῆς Ἡρακλεουπόλεως νήσου, ἀπὸ τῆς ὁποίας διεχωρίζετο διὰ μιᾶς διώρυγος, διερχομένης διὰ τῆς ῥηθείσης Νειλουπόλεως, καὶ κοινωνούσης μετὰ τοῦ Κροκοδειλουπολίτου μὲν Νομοῦ πρὸς δύσιν, μετὰ δὲ τοῦ Ἡρακλεώτου πρὸς Μεσημβρίαν, καὶ τῶν δύω ἔτι μεγάλων διωρύγων, γνωστῶν τὴν σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Μένχι ἢ Πάχρ Γιουσέφ, καὶ Πάτχεν.

Εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας ταύτης Πόλεως τὴν σήμερον εἶναι τὸ χωρίον Ζαοΰεχ· τὸ ὄνομα Ἴσεον ἢ Ἰσεῖον, ἐὰν οἱ Ἕλληνες μετέφρασαν αὐτὸ ἀπαραλλάκτως, συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Παΐσι, δηλοῦντος Ἰσιακήν, ἢ Πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τὴν Ἶσιν· ταύτην ἀναφέρει ὁ Στέφανος λέγων. «Ἰσεῖον Πόλις Αἰγύπτου ἀπὸ Ἴσιδος».

Κροκοδειλούπολις-Πιὸν ἢ Φιὸμ-Μεδινὲ-Ἐλ-Φαϊοὺμ τανῦν.

Ἀντικρὺ τῆς Ἡρακλεουπόλεως μία ἐντομὴ τῶν Λιβυκῶν ὀρέων διευθυνομένη διὰ μιᾶς κοιλάδος, δύω λευγῶν μῆκος ἐχούσης, εὐρύνεται ἑπομένως, καὶ σχηματίζει μίαν ἐκτεταμένην περιοχὴν πεντήκοντα λευγῶν τὴν περιφέρειαν, ὅπου ἔκειτο ὅλος ὁ Κροκοδειλουπολίτης μὲν παρὰ τῶν Ἑλλήνων Νομὸς, Πιὸμ δὲ ἢ Φιὸμ καλούμενος παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ὁ ὁποῖος ἦτον ὁ πλέον ἐκτεταμένος καὶ εὔφορος τῶν λοιπῶν Νομῶν τῆς Αἰγύπτου· τὸ δὲ δυτικὸν μέρος τοῦ Νομοῦ τούτου περιορίζετο ὑπὸ μιᾶς λίμνης εὐρυχώρου ἐκτάσεως, περὶ τῆς ὁποίας ῥηθήσεται ἑπομένως.

Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ Κροκοδειλούπολις ἔκειτο οὐ μακρὰν τῆς λίμνης ταύτης, καὶ ἐπάνω τῆς κυριωτέρας διώρυγος τῆς κοινωνούσης τὸν Νεῖλον μετὰ τῆς λίμνης· ἡ Πόλις αὕτη ἦτον ἱκανῆς ἐκτάσεως, καλλωπισμένη μὲ Ναοὺς καὶ ἄλλας οἰκοδομὰς, ἐκ δὲ τούτων τῶν μνημείων της, εἷς Ὀβελίσκος περὶ τοὺς ἑξήκοντα πόδας ἔχων ὕψος, καί τινα μικρὰ ἐρείπια διαμένουσιν ἔτι, ὡς μόνα μαρτύρια ταύτης τῆς τοῦ Νομοῦ πρωτευούσης Πόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐτρέφοντο οἱ νομιζόμενοι ἱεροὶ Κροκόδειλοι ἔνδον μιᾶς μεγάλης δεξαμενῆς ἐπ'

αὐτῷ τούτῳ κατεσκευασμένης, καὶ τοῦτου ἕνεκα ἡ Πόλις αὕτη ὠνομάσθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων Κροκοδείλων Πόλις, ἡ δὲ τοιαύτη ὀνομασία δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς Πιόμ ἢ Φιόμ, καὶ τὸ Ἀραβικὸν τανῦν ὄνομα Μεδινὲ-Φαϊοὺμ μετεποιήθη ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος Αἰγυπτιακοῦ.

Ἡ λέξις Πιόμ ἢ Φιόμ σημαίνει συνάθροισιν ὑδάτων πολλὴν, ἡ ὁποία πρεπόντως ἀνήκει εἰς τὴν φυσικὴν θέσιν τοῦ τόπου τούτου, διότι τὸ Φιόμ συμπεριελάμβανε καὶ τὸν Νομὸν καὶ τὴν πρωτεύουσαν τούτου πόλιν· τῷ ὄντι δὲ ὁ Νομὸς αὐτὸς ἦτον ὁ ἀφθόνως ποτιζόμενος ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους Νομοὺς τῆς Αἰγύπτου, ὅθεν καὶ διὰ τὴν παρακειμένην λίμνην, καὶ διὰ τὴν πληθὺν τῶν ῥυάκων, ὡς τόπος ὑδατώδης, ὠνομάσθη καταλλήλως παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Φιόμ· ἐπαινεῖται καὶ τὴν σήμερον ἡ γῆ αὕτη Φαϊοὺμ, καθὼς καὶ τὸ πάλαι, διὰ τὴν ὡραιότητα, τὴν εὐφορίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν διαφόρων καρπῶν αὐτῆς, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν πληθὺν τῶν ῥόδων.

Ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ὠνομάσθη ἡ Κροκοδειλούπολις Ἀρσινόη, ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὡσαύτως καὶ ὅλος ὁ Νομὸς Ἀρσινοήτης, καὶ οὕτω τήν τε πόλιν καὶ τὸν Νομὸν ἔκτοτε ἐκάλουν καὶ ἔγραφον οἱ Αἰγύπτιοι· ταύτης μέμνηται ὁ Στέφανος λέγων. « Κροκοδείλων πόλις, Πόλις ἐν τῇ Μοιριδι λίμνῃ ».

Σόουν Χὸρ.

Ἡ ὡραία καὶ εὔφορος ἐπαρχία Φιόμ (Φαϊοὺμ) ἀναμφιβόλως ἐμπεριεῖχε πολλὰς Πόλεις (1), ἀλλ' οἱ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων Γεωγράφοι παρῆλθον μετὰ σιωπῆς ταύτας, καὶ ἔγραψαν περὶ μόνης τῆς πρωτευούσης Πόλεως τοῦ Νομοῦ· ἐκ τούτων δὲ ἦτον καὶ ἡ Σόουν Χὸρ, ἥτις ἔκειτο πρὸς δυσμὰς τῆς Φιόμ (Κροκοδειλουπόλεως ἢ Ἀρσινόης), καὶ ἐγγύτερον εἰς τὴν λίμνην τῆς Μοίριδος· ἡ Αἰγυπτιακὴ λέξις συνίσταται ἀπὸ τοῦ Σόου (ἄστρον) καὶ τοῦ Χὸρ (κυνός), καὶ δηλοῖ τὸν κυνικὸν ἀστέρα.

Μοῖρις ἢ Μοίρεως Λίμνη-Τι-Λούμνι ἄντε Φιὸμ-Πιρκὲτ-Κεροὺμ τανῦν, ἢ Κάσρ-Κεροὺμ.

Προεῤῥέθη, ὅτι πρὸς δύσιν τοῦ Κροκοδειλουπολίτου ἢ Ἀρσινοήτου Νομοῦ ἦτον ὡς ὅριον κατὰ τὸ μέρος τῆς Λιβύης, λίμνη τις μιᾶς εὐρυχώρου ἐκτάσεως, ἥτις συνετέλει τὰ μέγιστα πρὸς ποτισμὸν,

(1) Αἱ ἐκ πλίνθων κατεσκευασμέναι Πυραμίδες εἰς Μεϊδοὺμ καὶ Χαουάρα, καὶ τὰ πρὸς Ἄρκτον τοῦ δευτέρου ζυγοῦ τῶν Λιβυκῶν ὀρίων εἰς Πάνχις ὑπόγαια πρὸς ταφὴν, μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ Νομὸς αὐτὸς ποτὲ ἦτον καλῶς συνοικισμένος.

οὐ μόνον τοῦ ῥηθέντος Νομοῦ καὶ τοῦ Ἡρακλεώτου, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς τὴν Μέμφιν κατωτέρων τόπων, λογιζομένη αὐτὴ ὡς ἄλλη δεξαμενὴ, καὶ συμβάλλουσα εἰς τὰς μὴ πλήρεις ἀναβάσεις τοῦ Νείλου· ταύτην μὲν τὴν θαυμαστὴν διὰ τὴν εὐχρηστίαν, ἀλλ' ἄπιστον διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς, ὤρυξε κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς ὁ Φαραὼ Μοῖρις ἢ Μήφρις, ὁ καταγεγραμμένος δι' ἱερογλύφων φωνητικῶν καὶ Τούθμωσις τρίτος (1), καὶ πρὸ χι-

(1) Ὁ διηνεκοῦς μνήμης Σαμπολιών, πρὸς τοῖς λοιποῖς ἄλλοις προσοχῆς ἀξίοις, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἐν Αἰγύπτῳ αὐτοπροσώπως τῷ 1828, καὶ 29 ἔτει παρετήρησε, καὶ διὰ τῆς ἧς προσεκτήσατο ἐκ πολλῆς μελέτης ἕξεως, πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν μυστηρίων φαινομένων μέχρι τούτου Ἱερογλυφικῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐκείνων ἐναπολειφθέντων ἀρχαίων κατακλήκτων ἔργων τῶν Φαραὼ, καὶ μὴ καταστραφόντων εἰσέτι, προσεπορίσατο γνώσεις παντοδαπὰς περὶ τῆς ἐν γένει ἱστορίας, τῆς μὴ λεπτομερῶς ἀναπεπτυγμένης μέχρι τῆς σήμερον εἰς ἡμᾶς, τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἔθνους· ἀνεκάλυψε πρὸς τούτοις διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν, καὶ τὴν περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν Διοσπολιτῶν ἢ Θηβαίων Βασιλέων τῆς τε δεκάτης ὀγδόης καὶ τῆς δεκάτης ἐννάτης δυναστείας πληροφορίαν· εἰς ἡμᾶς οὐδὲν ἄλλο σύγγραμμα περιληπτικὸν περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον Φαραωνητικῶν δυναστειῶν καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν βασιλευσάντων διεσώθη, εἰμὴ τὸ τοῦ Μανεθῶνος ἐκλελειπὸς, τὸ ὁποῖον ὁ τῆς κατὰ Παλαιστίνην Καισαρείας Ἐπίσκοπος Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου διερμήλαξεν ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐρανισάμενος τὸ περὶ τῶν δυναστειῶν αὐτὸ παρὰ τοῦ Εὐσεβίου Γεώργιος ὁ Σύγκελλος· ἔτι δὲ καὶ τὸ τοῦ αὐτοῦ Μανεθῶνος ἐκ τῶν χρονικῶν του περὶ τῆς ῥηθείσης δεκά-

λίων τετρακοσίων χρόνων καὶ ἐπέκεινα πρὸ Χριστοῦ γενόμενος· τῆς Λίμνης ταύτης ἐπειδὴ ἐδόξαζον τὴν περιφέρειαν λευγῶν τεσσαράκοντα, καὶ βαθυτάτην, ἔπεται ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ὀρύττοντες αὐτὴν, ἐξεφόρησαν πλέον τῶν χιλίων διλλιονίων κυβικὰ μέτρα γῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι πρᾶγμα ἀδύνατον· διὸ καὶ φυσικώτερον εἶναι νὰ πιστεύσῃ ὁ καθεὶς, ὅτι ὁ Νομὸς αὐτὸς ἦτον τόπος τελματώδης καὶ βαλτώδης, καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς Μοῖρις ὠφεληθεὶς ἀπὸ

της ὀγδόης Δυναστείας ἀπόσπασμα, κείμενον παρὰ Ἰωσήπῳ τῷ φλαβίῳ ἐν τῷ κατὰ Ἀσίωνος πρώτῳ αὐτοῦ λόγῳ· καὶ ἐπειδὴ μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τῶν καταγεγραμμένων ἱερογλυφικῶς ἐπάνω τοσούτων μνημείων, παρατηρεῖται διαφορά τις ἐκ παρκλλήλου καὶ ἀσυμφωνία μεταξὺ τοῦ ῥηθέντος Γάλλου, καὶ τῶν παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ καὶ τῷ Εὐσεβίῳ τοῦ Μανεθῶνος ἀναφερομένων ὀνομάτων, συνεικάζεται ἢ ὅτι ταῦτα τὰ ὀνόματα ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ Μανεθῶνος μέχρι τοῦ Εὐσεβίου, ἐν διαστήματι 600 χρόνων, καὶ ἀπὸ τούτου ἄχρις εὑρέσεως τοῦ τύπου 1110 περίπου ἐτῶν, ἔπαθον, ἐν δὲ τούτῳ τῷ μικρῷ χρόνῳ, ὑπὸ τῶν ἀπείρων γενομένων ἀντιγραφῶν, τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν (καθὼς τοῦτο θεωρεῖται ἐκ τῆς παραθέσεως τῆς τε παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ, καὶ τῆς παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ σειρᾶς τῶν Βασιλέων τῆς ιη΄. δυναστείας, τοῦ τε ἀριθμοῦ καὶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τὸ ἀνόμοιον), ἢ τέλος αὐτοὶ οἱ Φαραὼ ὠνομάζοντο ἄλλως πως πρωτοῦ νὰ βασιλεύσωσιν (ὡς τοῦτο ἐγνώσθη ἀπό τινων ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν), καὶ βασιλεύσαντες ἔλαβον ἄλλο ὄνομα καὶ σὺν τούτῳ καὶ ἄλλας ἐπωνυμίας, καὶ πρὸ πάντων αὐτὸ τὸ τῆς γενεαλογίας αὐτῶν ὡς Τούθμωσις Α΄. Β΄. Γ΄. Δ΄. Ἀμενὸφ, Α΄. Β΄. Γ΄. Δ΄. καὶ Ῥαμεσσῆ ὡσαύτως Α΄. Β΄. Γ΄. Δ΄.

τῆς τοιαύτης ἁρμοδίου θέσεως τοῦ μέρους τούτου τοῦ Νομοῦ, ὤρυξε διὰ μέσου τῶν ψάμμων καὶ τῶν ἀποτόμων πετρῶν μίαν μεγάλην διώρυγα, καὶ ἔφερε δὲ αὐτῆς τὰ τοῦ Νείλου ὕδατα μέχρι τοῦ βαλτώδους τούτου τόπου, τὰ ὁποῖα πλημμυρήσαντα, ἐσχημάτισαν τὴν πρόξενον τοσαύτης ὠφελείας ταύτην Λίμνην· κατὰ τὸ μέσον ταύτης ἦσαν ἐγηγερμέναι ποτὲ δύω ὑψηλαὶ Πυραμίδες, ἔχουσαι ἐπὶ κορυφῆς ἕνα ἀνδριάντα καθήμενον ἐπὶ θρόνου· ὁ δὲ Ἡρόδοτος ὁ διηγούμενος τοῦτο, πιστεύει ὅτι ἐκ τῶν μνημείων τούτων δεικνύεται, ὅτι ἡ Λίμνη αὕτη ὠρύχθη ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' οἱ πεπαιδευμένοι περιηγηταὶ τῆς Εὐρώπης παρετήρησαν, ὅτι ταῦτα τὰ μνημεῖα κατεσκευάσθησαν κατὰ τὸ μέσον τῆς βαθυτέρας θέσεως, πρὸ τοῦ νὰ πλημμυρήσωσι τὰ τοῦ ποταμοῦ ὕδατα, καὶ νὰ σχηματίσωσι τὴν Λίμνην.

Τὸ μεγαλουργὲς ἐπίπονον ἐπιχείρημα αὐτὸ τοῦ Μοίρεως, δικαιοῦται διὰ τὴν ἣν προξενοῦσιν ὠφέλειαν· ὁ κατασκευάσας τὴν Λίμνην ταύτην Βασιλεὺς ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ὠφελήσῃ μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, ἐπὶ περιστάσεως μιᾶς ἀνικάνου πλημμύρας τοῦ Νείλου, καὶ τῶν ἐντεῦθεν λυπηρῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀφορίας· ἡ Λίμνη αὕτη ὑπεδέχετο κατὰ τὰς ἐτησίους ἀναβάσεις τὰ τοῦ ποταμοῦ πλεονάζοντα ὕδατα διὰ τῆς ῥηθείσης μεγάλης διώρυγος· ὅτε δὲ αὐτὸς καθίστατο εἰς τὴν προτέ-

ραν πρὸ τῆς πλημμύρας κοίτην αὐτοῦ, καὶ ὅτε μάλιστα ἡ πλήρωσις τοῦ Νείλου δὲν ἔφθανεν εἰς τὸ ἀληθὲς αὐτῆς μέτρον, τότε ἀνοίγοντο τὰ στόματα τῶν ἐπὶ τούτῳ κατεσκευασμένων δύω διωρύγων ἐπιτηδείως, καὶ ἐγίνετο καθεκάστην ἡ διανομὴ τῶν ὑδάτων τῆς Λίμνης, καὶ εἰς τοὺς πλησίον καὶ εἰς τοὺς ἀπωτέρω ἐσπαρμένους τόπους, καὶ πάλιν ἐκλείοντο διὰ κλείθρων ἐντέχνως· διὰ δὲ τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην ὠφέλειαν, ὁ κατασκευάσας ταύτην Φαραὼ ἠξιώθη παρὰ τῶν Αἰγυπτίων μεγάλης τιμῆς καὶ μνήμης ἀϊδίου.

Μαῖρις μὲν, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, Μοῖρις δὲ, κατὰ τὸν Διόδωρον, ὠνομάσθη ἡ Λίμνη αὕτη, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Φαραὼ Μοίριδος, τοῦ καὶ Τουθμώσεως τοῦ Γ'· τὸν ὁποῖον φρονοῦσιν ὡς κατασκευαστὴν, ἢ ἁπλῶς μορφωτὴν ταύτης· τοῦτο δὲ τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα Μοῖρις, σημαίνει Ἡλιόδωρον· εἰς τὰς τῶν Κοπτῶν ἐκκλησιαστικὰς βίβλους οὐδὲ εὐσέθη γεγραμμένη ἡ ἀληθὴς Αἰγυπτιακὴ ὀνομασία οὕτω, Πιάμεν-ἄμ-Μοῖρι, τουτέστι Λίμνη τοῦ Μοίρεως, ἀλλὰ κεῖται ἡ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως διεφθαρμένη, Τιλούμνη ἄντε Φιόμ, Λίμνη τῆς Φιόμ· ἐκ δὲ τούτου συνεικάζεται, ὅτι ἡ Λίμνη αὕτη δὲν ὠνομάζετο ἴσως Μοῖρις, ἀλλ' ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκάλεσαν αὐτὴν οὕτω, πρὸς διαστολὴν τῶν ἄλλων Λιμνῶν· Ἐκ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτιακῶν ἱστορικῶν χειρογράφων, τῶν ἐναποκειμένων εἰς τὴν τῆς Ἀλεξαν-

δρείας περίφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων, ἐπειδὴ οὐδὲν ἐντελὲς, ἐκτὸς περικοπῶν τινῶν, εἰς ἡμᾶς διεσώθη, ἀλλὰ τούτων, τὰ μὲν, μοχθηρᾷ τύχῃ, κατεκάησαν ἐν τῷ πολέμῳ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος μετὰ τῶν Ἀλεξανδρέων, τὰ δὲ ἑπομένως, ὡς λέγεται, ἐπὶ τοῦ Καλίφου Ὄμερ Χατὰπ ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, τῶν ὑποταξάντων τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἄλλα τούτων ἀντίγραφα ἀλλαχοῦ ὑπὸ διαφόρων περιστάσεων ἀπωλέσθησαν, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ δύναταί τις ἀποφαντικῶς νὰ εἰπῇ, ὅτι καὶ ἀρχαιόθεν ἡ Λίμνη αὐτὴ ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων οὕτως, ὡς αὐτὴν ὠνόμαζον καὶ ἔγραφον οἱ χριστιανίσαντες Αἰγύπτιοι, ὅτε καὶ ἐδέχθησαν τὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀλφαβητάριον· μήτε πάλιν νὰ ἀποβληθῇ καὶ ἡ τοῦ Ἡροδότου καὶ ἡ τοῦ Διοδώρου μαρτυρία, τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἰς ἀκμάσας ἔτη ἑκατὸν πρὸ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, διηγεῖται ὅσα παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων παρεδόθη, καὶ τὰ κοινῶς λεγόμενα περὶ τῆς Λίμνης ταύτης, ὁ δὲ, ὑπάρξας ἐπὶ Αὐγούστου, συνεγράψατο καὶ αὐτὸς περὶ ταύτης, ὅσα διῆλθεν εἰς τε τὸν Μανεθῶνα, Πτολεμαῖον τὸν Μενδήσιον ἱερέα, καὶ ἄλλους συγγραφεῖς Αἰγυπτίους, τοὺς Ἑλληνιστὶ συγγράψαντας ἐπὶ τῆς βασιλείας τῶν Πτολεμαίων, τῶν ὁποίων τὰ πονήματα ἀναμφιβόλως ἐσῴζοντο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ.

Οἱ Ἄραβες καλοῦσι ταύτην τὴν Μοίρεως Λίμνην Πιρκὶτ-Καροὺν ταγῦν, ἢ Κασρ-Κερούν.

Λαβύρινθος.

Πλησίον τῆς Μοίρεως ἢ Μοίριδος Λίμνης πρὸς Μεσημβρίαν, ἔκειτο τὸ πλέον τεράστιον πάντων τῶν ἄλλων ἀρχαίων μνημείων ὁ Περίκροτος Λαβύρινθος, τὸν ὁποῖον ὁ ἱστορικὸς Πλίνιος ἐθεώρει ὡς τὸ πλέον ἐξαίσιον καὶ ἄξιον ἐκπλήξεως μεγαλουργὲς μνημεῖον, τῶν ὅσων ἡ ἀνθρώπινος ἀγχίνοια ἐδυνήθη νὰ κατασκευάσῃ· ᾠκοδομήθη δὲ αὐτὸς, κατὰ μὲν τὸν Ἡρόδοτον, ἐπὶ τῶν δώδεκα Ἡγεμόνων τῆς Αἰγύπτου, οἱ ὁποῖοι διαίρεσαν τὴν Αἴγυπτον εἰς δώδεκα μοίρας, καὶ ἕκαστος τούτων διοικοῦσε μίαν, τουτέστιν ἐπὶ τοῦ Ψαμμιτίχου, ἑνὸς ὄντος τῶν δώδεκα, τοῦ καὶ διὰ πολέμου τέλος πάντων παραλύσαντος τὴν τῶν ἕνδεκα ἐξουσίαν, καὶ τῆς ὅλης βασιλείας κυριεύσαντος μόνου, κατὰ δὲ τὸν Σικελιώτην Διόδωρον, κατεσκευάσθη ὑπὸ Μένδου ἢ Μάρου τοῦ Βασιλέως· ὁ δὲ Μανεθὼν, ὁ τὴν ἀρχαιότητα τῆς πατρίδος του εἰς μυθώδεις ἐποχὰς ἀνάγων, λέγει, ὅτι ἔκτισεν αὐτὸν ὁ Λάμαρις ἢ Λάβαρις ὁ ἐκ τῶν Φαραὼ τῆς δωδεκάτης (ἀμφιβόλου) δυναστείας τέταρτος, εἰς τὴν ὁποίαν δυναστείαν πρὸ τοῦ ῥηθέντος, τάττει τρίτον καὶ τὸν Σέσωστριν· ἀλλ' αὐτὸς καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς, καὶ μᾶλλον ἀπὸ τὰ περίδοξα τῶν οἰκοδομῶν, τὰ ὁποῖα ἤγειρεν, ὡς προερρέθη τοσάκις, καὶ ἀπὸ τὰς ἐπ' αὐτὰ ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ ἀνάγλυφα

τῶν πράξεων αὐτοῦ, τάττεται εἰς τὴν σειρὰν τῆς δεκάτης ὀγδόης ἐξηρημένης καὶ μόνης κροτούσης δυναστείας ἐνδέκατος.

Τὸ δὲ μεγαλοπρεπέστατον αὐτὸ Παλάτιον ἔκειτο εἰς τὸ κέντρον τῶν Νομῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ εἶχεν αὐλὰς δώδεκα καταστέγους, ἀνταποκρινομένας ἀλλήλαις μετὰ χιλίων πεντακοσίων οἰκημάτων καὶ τοσούτων ἄλλων ὑπογαίων, ὅπου ἐπὶ περιστάσεων ἀναγκαίων, συνήρχοντο κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Νομῶν, πρὸς σκέψιν καὶ διαίτησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς βασιλείας (1)· τὸ ἀξιολογώτερον μνημεῖον αὐτὸ τῆς ἀρχαιότητος, τοῦ ὁποίου τὸ στερεὸν τῆς οἰκοδομῆς παρεβάλλετο μὲ τὴν μεγαλοπρέπειάν του, διήρκεσε πολλοὺς αἰῶνας, ἀντέχον κατὰ τῶν προσβολῶν τοῦ χρόνου καὶ τῆς ὁρμῆς τῶν τῆς Ἡρακλεουπόλεως γειτόνων κατοίκων, οἱ ὁποῖοι ἐμίσουν αὐτὸ καὶ ἀπεστρέφοντο, ὡς ἐμπεριέχον εἰς τὰ ὑπόγαια οἰκήματα μετὰ τῶν βασιλικῶν νεκρῶν, καὶ τοὺς τῶν Κροκοδειλουπολιτῶν βαλσαμωμένους ἱεροὺς Κροκοδείλους, τῶν ὁποίων ὁ Ἰχνεύμων, ὃν ἐλάτρευον αὐτοί, ἦτον ἐχθρὸς θανάσιμος.

(1) "Πεποιῆσθαι δὲ φασὶ, τὰς αὐλὰς τοσαύτας, ὅτι τοὺς Νομοὺς ὅσος ἦν ἐκεῖσε (ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ) συνέρχεσθαι πάντας... κατήγετο δὲ τῶν Νομῶν ἕκαστος εἰς τὴν ἀποδειχθεῖσαν αὐλὴν αὐτῷ". Στράβων, βιβλ. ΙΖ'.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πλινίου ὑφίστατο ἔτι ὁ Λαβύρινθος, καὶ ὅπεται ὅτι ἡ καταστροφὴ τοῦ περισσοτέρου τούτου μέρους ἐγένετο παρὰ τῶν Ἀράβων, τὸ δὲ κατάλοιπον κεῖται κεχωσμένον καὶ ἀφανὲς ὑπὸ τῆς πολλῆς ψάμμου· ἐπάνω δὲ τούτου θεωροῦνται τὰ ἐρείπια δύω Ἀραβικῶν χωρίων, Βαλὰτ-Κερὼν, καὶ Κάσρ-Κερούν.

Ἀφροδιτούπολις-Τπὶχ-Ἀτφὶχ ἢ Ἀτφιὲχ ταυῦν.

Πρὸς Ἄρκτον τοῦ Ἡρακλεώτου Νομοῦ, δεξιόθεν εἰς τοὺς καταπλέοντας τὸν Νεῖλον, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν περαίαν τούτου, ἔκειτο ὁ Ἀφροδιτουπολίτης Νομὸς καὶ ἡ ὁμώνυμος πρωτεύουσα αὐτοῦ πόλις, εἰς τῆς ὁποίας τὸν Ναὸν ἐτρέφετο εἷς βοῦς, ἱερὸς νομιζόμενος, λευκὸς τὸ χρῶμα, πρὸς διαφορὰν τοῦ Ἄπιδος καὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶς λατρευομένων ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον βοῶν· τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα Τπὶχ, ἐξ οὗ ἐσχηματίσθη τὸ Ἀραβικὸν Ἀτφὶχ, δὲν διαφέρει, εἰμὴ, διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ψηφίου Π. εἰς Φ. ἀφαιρέσεως τοῦ Τ, καὶ προσθήκης τοῦ Ἀλὶφ ψηφίου· τὸ δὲ Ἀφροδίτης πόλις, οὐδεμίαν ἔχει ὁμοιότητα μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Τπὶχ.

Τιλόσζ ἢ Τισζὸλ-Ἐλ-Σοὲλ τανῦν.

Ἡ Κωμόπολις Τιλόσζι ἔκειτο μεταξὺ τῆς Ἀφροδιτουπόλεως καὶ τῆς Μέμφεως κατὰ τὴν ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου· ἐκ ταύτης ὠνομάσθη καὶ ὁ προσεχὴς εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν Κωμόπολιν ταύτην κλάδος τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων Τιλόσζι, ὡς προεῤῥέθη ἐν τῷ περὶ ὀρέων τῆς ἀνωτέρας καὶ τῆς μεσαίας Αἰγύπτου· ἡ λέξις ἡ Αἰγυπτιακὴ αὐτὴ, καθὼς καὶ ἡ ὀνομασία ἐκείνη τῆς κατὰ τὴν Θηβαΐδα Πόλεως Σζολσζὰλ (Σίλσιλις), σημαίνει φραγμόν· τὸ ὄρος, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἔκειτο ἡ ἐγγὺς τῆς Κωμοπόλεως Τιλόσζι Ἀφροδιτούπολις, διότι προσήγγιζεν εἰς τὸν Νεῖλον, καὶ ἐσχημάτιζε τὸν πόρον αὐτόσε στενόν, διὰ δὲ τοῦτο οἱ Αἰγύπτιοι ἐπωνόμασαν τὸν τόπον αὐτὸν Τιλόσζι ἢ Σζόλ, σημαίνοντος ἐμπόδιον, ἢ φραγμόν.

Ἄκανθος-Δακχοὺρ τανῦν.

Ἡ πόλις Ἄκανθος ἔκειτο εἰς τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ὅπου τανῦν τὸ προάστειον Δακχοὺρ· εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἔκειτο Ναὸς εἰς τὸν Ὄσιριν, καὶ περὶ ταύτην ἦτον ἄλσος Ἀκάνθης λεγόμενον, ἐκ τῆς ὁποίας κατὰ τὸν Στράβωνα, ἐγίνετο τὸ κόμμι· τὸ δὲ Αἰγυπτιακὸν τῆς Ἀκάνθου ὄνομα εἶναι ἄγνωστον.

Σακκάρα, χωρίον, ὅπου ἡ Νεκρόπολις ποτὲ τῆς

Μέμφεως, ἐπίσημος διά τε τὰ βαλσαμωμένα εἰς αὐτὴν πτώματα (μομίας), καὶ τὰς Πυραμίδας αὐτῆς, κατεσκευασμένας τὰς μὲν ἐκ πλίνθων, τὰς δὲ ἐκ πετρῶν, καὶ ὅπου θεωροῦνται ὑπόγειοι ἐκτεταμέναι στοαὶ καὶ οἰκίσκοι πλήρεις ἀναγλύφων καὶ Ἱερογλυφικῶν.

Κατὰ τὴν ἀντικρὺ ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, ὅπου τὸ Ἀραβικὸν χωρίον Μαχοσάρα, περαιτέρω μικρὸν πρὸς τὸ ὄρος καλούμενον Ἀραβιστὶ Τοράχ, ὑπάρχουσι τὰ τῶν πετρῶν μεγάλα λατομεῖα, κείμενα ἀπέναντι σχεδὸν τῆς κατὰ τὴν δυτικὴν περαίαν θέσεως τῆς Μέμφεως, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως ἀπὸ τούτων τῶν προσεχῶν λατομείων ᾠκοδομήθη, καθὼς καὶ αἱ Πυραμίδες· ταῦτα δὲ τὰ λατομεῖα τοῦ ὑπολεύκου τιτανώδους καλλίστου λίθου, ἠργάζοντο καὶ ἐλατομοῦντο καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς· μία ἐπ' αὐτὰ ἐπιγραφὴ σημειοῖ τὸν μῆνα Παῦνι, καὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου· δευτέρα ἐπιγραφὴ σημειοῖ τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦ Πτολομαίου Σωτῆρος τοῦ Α'. τρίτη, σημειοῖ τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Ἀχώρεως, ἑνὸς τῶν Αἰγυπτίων Βασιλέων, τοῦ ἀποστατήσαντος κατὰ τῆς τυραννίας τῶν Περσῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἔτη πρὸ χριστοῦ 397. δύω δὲ ἐκ τούτων τῶν Λατομείων τὰ πλέον ἐκτεταμένα ἠνοίχθησαν κατὰ τὸ εἰκοστὸν δεύτερον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἀμώσεως, πατρὸς τῆς ΙΗ'. περικρότου δυναστείας, ἔτη πρὸ

Χριστοῦ 1600 καὶ ἐπέκεινα, καθὼς τότε τὸ ὄνομα τοῦ παλαιοῦ τούτου Φαραὼ, καὶ τὸ ἔτος τῆς βασιλείας του θεωρεῖται καταγεγλυμμένον περὶ τὰ πλάγια τῶν εἰς τὰ Λατομεῖα δύω εἰσόδων, ὅπου ὁρᾶται ἔτι σεσημειομένον καὶ τὸ, ὅτι ἀπὸ τὰς πέτρας τοῦ λατομείου τούτου ᾠκοδομήθησαν οἱ ἐν Μέμφει Ναοὶ τοῦ Φθᾶ, Ἄπιδος καὶ Ἄμμωνος· τοιουτοτρόπως δὲ τὰ λατομεῖα ταῦτα τοῦ Ἀραβικοῦ ὄρους, κείμενα μεταξὺ Τορὰχ καὶ Μαχουσάρα (1), ἐλιθοτομοῦντο καὶ ἐπὶ τῶν Φαραὼ, καὶ ἐπὶ Περσῶν, καὶ ἐπὶ Πτολομαίων, καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καὶ καθεξῆς· καὶ ὡς ἡ Μέμφις, οὕτω κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ παλαιὸν Μίσιρ, καὶ ἡ νῦν μεγαλόπολις Κάϊρ ἐκ τῶν πετρῶν τούτων κατεσκευάσθησαν, καὶ κατασκευάζονται καθ' ἑκάστην· ἡ δὲ ὀνομασία Τορὰχ εἶναι φθορὰ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως Τρωϊκόν.

(1) Μέταλον τῶν λίθων ἐξ ὧν αἱ Πυραμίδες γεγόνασιν, ὅπερ πέραν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, Τρωϊκόν τι καλεῖται πετρῶδες ἱκανῶς ὄρος καὶ σπήλαια ὑπ' αὐτῷ· Στράβων βιβλ. ΙΖ'. μέμνηται δὲ τοῦ Τρωϊκοῦ ὄρους τούτου καὶ τοῦ λίθου καὶ ὁ Πτολεμαῖος.

Μέμφις-Μέμφι-Μάσρ-Ἐλ-Καδὶμ ταυῦν.

« Μέμφις εἰς ἀφανισμὸν ἔσται, καὶ κληθήσεται οὐαὶ, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ » Ἱερεμ. Κεφ. Κς'.

Μέμφις, Πόλις περιφανεστάτη, περίκροτος καὶ πρωτεύουσα ποτὲ τῆς Αἰγύπτου, ἐθεμελιώθη μετὰ τὰς μεγάλας Θήβας, κατὰ μὲν τὸν Διόδωρον, ὑπὸ τοῦ Οὐχορέως, Ἀθώτιος δὲ, κατὰ τὸν Μανεθῶνα, κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον, ὑπὸ Μηνᾶ τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος τῆς Αἰγύπτου, ἢ Μίνωος, ὅστις κατὰ τὸν Εὐπόλεμον ἀρχαῖον Συγγραφέα, τοῦ ὁποίου ἀποσπάσματα διεφύλαξεν ὁ Εὐσέβιος, Εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς βιβλ. Θ'. Ἰώσηπον τὸν Φλάβιον, Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα καὶ τὸν Εὐσέβιον, αὐτὸς εἶναι ὁ Μεσρὲμ ἢ Μεσραΐμ ὁ ἔγγονος τοῦ Νῶε καὶ δεύτερος υἱὸς τοῦ Χὰμ, ὁ πληρώσας τὴν Αἴγυπτον οἰκητόρων, καὶ δοὺς εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα αὐτοῦ· διὸ παρ' Ἑβραίοις, Σύροις καὶ Ἄραψι, Μεσρὲμ, Μεσραΐμ, Μεσράνα καὶ Μὰσρ ἡ Αἴγυπτος καλεῖται· καὶ ἐὰν ὁ Μηνᾶς ἢ Μίνης εἶναι ὁ πρῶτος ὁ καταβαλὼν τὰ θεμέλια τῆς Μέμφεως, ἢ ἄλλος Φαραὼ μετὰ ταῦτα, σχεδὸν πάντες οἱ μετὰ τὸν Μηνᾶν ἐλογίζοντο αὐτὸν (ὡς τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν γραμμάτων ἀπεδείχθη) ἀρχὴν καὶ ῥίζαν πασῶν τῶν διαφόρων δυ-

ναστειῶν, ἢ διαδόχων τῶν βασιλέων, τῶν ἑπομένως διαμερισαμένων τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀνιόντων κατὰ σειρὰν ἄχρις αὐτοῦ, κατὰ τὴν χρονολογίαν τοῦ Μανεθῶνος καὶ τοῦ Ἐρατοσθένους, τὴν ἀναφερομένην εἰς τε τὰ χρονικὰ τοῦ Εὐσεβίου, καὶ εἰς τὰ τοῦ Συγκέλλου.

Κατὰ τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἡ πόλις αὕτη ἐκτίσθη περὶ τοὺς πρόποδας τῶν Λιβυκῶν ὀρέων ἔῤῥεε ποτὲ ὁ Νεῖλος· ὁ κτίσας ταύτην βασιλεὺς ὤρυξε, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, νέαν κοίτην διὰ τὸν ποταμὸν, μετέτρεψεν αὐτὸν καὶ διεύθυνε τὸν ῥοῦν κατ' ἴσην ἀπόστασιν τῶν τε Λιβυκῶν καὶ Ἀραβικῶν δύω ζυγῶν τῶν ὀρέων, εἰς δὲ τὴν ἀρχαίαν κοίτην τοῦ Νείλου ἐθεμελίωσε τὴν Μέμφιν, καὶ διὰ νὰ μὴν ἐπαναλάβῃ τὸν πρῶτον αὐτοῦ ῥοῦν ὁ ποταμὸς, κατεσκεύασε πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς νέας πόλεως αὐτοῦ ἓν μέγα ἐκτεταμένον ὀχυρὸν πρόχωμα πρὸς Μεσημβρίαν ταύτης.

Ἡ ἔκτασις τῆς Μέμφεως ἦτον καὶ κατ' ἀρχὰς μεγάλη, διότι ὁ Διόδωρος λέγει, ὅτι ἡ ταύτης περιφέρεια ἐκτείνετο ἐπὶ Οὐχορέως μέχρις ἑκατὸν πεντήκοντα σταδίων, τουτέστι περὶ τὰς πέντε ὥρας, ἀλλ' ἑπομένως ηὐξήθη ἔτι μᾶλλον, διότι κατὰ τὸν Ἀπδ-Ἀλατὶφ Συγγραφέα τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος τῆς Ἐγίρας, τῆς Μέμφεως ἡ ἔκτασις ἦτον περισσοτέρα· ὁ ἐκ Βαγδὰδ καταγόμενος Ἰατρὸς αὐτὸς Ἄραψ, ἔζη εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὡραίας φιλολογίας

τῶν Ἀράβων, καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ γνωρίζεται ἡ πολυμάθεια καὶ τὸ ὀρθὸν τῆς αὐτοῦ κρίσεως. Ἰδοὺ πῶς αὐτὸς ἐκφράζεται, ὡς αὐτόπτης, περὶ τῆς δευτέρας ταύτης βασιλευούσης τῆς Αἰγύπτου· « τὰ Ἐρείπια τῆς Μέμφεως, λέγει, περιλαμβάνουσι μίαν ἔκτασιν ἡμισείας ἡμέρας· ἡ Πόλις αὕτη ἤνθη ἐπὶ Ἀβραὰμ, Ἰωσὴφ, καὶ Μωϋσέως».

Ἡ θέσις τῆς Μέμφεως, ὡς εἰς τόπον ἐπικαιρότατον, κέντρον σχεδὸν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὡς οὐ μακρὰν τοῦ Δέλτα, ὅθεν σχιζόμενος ὁ Νεῖλος εἰς δύω κυριώτερα ῥεῖθρα εἰσβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον, κατηνάγκασε τοὺς βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου δι' αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον, ἢ διὰ τὴν δεσποτείαν τῶν Θηβαίων Ἱερέων, νὰ παραιτήσωσι τὸν κεκαυμένον τροπικὸν, καὶ νὰ μεταστήσωσι τὴν καθέδραν τῆς βασιλείας αὐτῶν εἰς Μέμφιν, διὸ καὶ αἱ Θῆβαι ἔκτοτε ἐταπεινώθησαν, καὶ ἡ Μέμφις ηὐξήθη καὶ ἐκαλλωπίσθη διαπρεπέστατα· ἡ δόξα αὐτῆς διετηρήθη μέχρι τοῦ σκληροῦ Καμβύσου, ὅστις τὴν κατέκαυσε καὶ κατέστρεψε τοὺς Ναοὺς καὶ τὰ λαμπρὰ μνημεῖά της· καὶ ἐφ' ἅπασι τούτοις ἐλογίζετο πάλιν πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου μέχρι τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ἐπὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων ἀναστατώσεων καὶ μεταβολῶν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ διαφόρων πορθητῶν, ὑπέστη αὐτὴ τοιαύτην καταστροφὴν, ὥστε καὶ

ἡ θέσις αὐτῆς ἐγένετο ἄγνωστος εἰς τοὺς πρὸ χρόνων πεπαιδευμένους, φρονοῦντας ὅτι ἡ Μέμφις ἔκειτο ὅπου τὴν σήμερον τὸ Φοστὰτ, τουτέστι τὸ παλαιὸν λεγόμενον Μίσιρ (ἐσκὶ Μίσιρ), διότι ἡ διαμέρευσις τῶν διοικητῶν τῆς Αἰγύπτου Μουσουλμάνων ἦτον εἰς τὸ παλαιὸν Μίσιρ, πρὸ τοῦ ὁ Καλίφης Μουϊζ-Λιδὶν-Ἰλλὰχ (1) νὰ πέμψῃ εἰς Αἴγυπτον στρατὸν, καὶ νὰ διορίσῃ τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Ἐπουλ-Χασὰν-Τζεβχὲρ νὰ κτίσῃ τὴν μεγάλην πόλιν Κάϊρον (Μίσιρ Καχιρὲ), ὑπέθεντο αὐτοὶ οἱ πεπαιδευμένοι διὰ ταῦτα, ὅτι τὸ ῥηθὲν Φοστὰτ (Ἐσκὶ Μίσιρ), εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἀρχαία Μέμφις· ἀλλ' αὐτοὶ παρεῖδον τὴν τῶν ἀρχαίων προφανῆ μαρτυρίαν, οἱ ὁποῖοι θέτουσι τὴν Μέμφιν εἰς τὴν Λιβυκὴν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν περαίαν

(1) Ὁ ῥηθεὶς Καλίφης Ἐλ-Μουΐζ-Λιδὶν-Ἰλλὰχ, Ἰσμαὴλ, κατήγετο ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Φατιμηγέδων Καλίφων, καὶ ἐκάλιφευεν εἰς τὴν κατ' Ἀφρικὴν Μαυριτανίαν· ὅστις ἀκούσας τὸν θάνατον τοῦ τῆς Αἰγύπτου δυνάστου Καφοὺρ ἀλὶ, τοῦ ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Ἀχσίτιδων Χαπεσίδων καὶ Ταβασίδων καταγομένου, πέμπει εἰς τὴν Αἴγυπτον στρατηγὸν μετὰ ἑκατὸν χιλιάδων στρατοῦ τῷ 967 ἔτει, καὶ τῆς Ἐγίρας τῷ 358, τὸν Ἐπουλ-Χασὰν Ζοὺχὶρ-Καΐδ, καὶ ὑποτάττει αὐτὴν, αὐτὸς τῇ ἐπιταγῇ τοῦ καιρίου αὐτοῦ, θεμελιοῖ τ 970 ἔτει, τὴν νῦν Κάϊρον πόλιν, Μίσιρ Καχιρὲ λεγομένην, κτίζει τὰ τείχη αὐτῆς καὶ ἓν τέμενος Ἐλ-Ἀζχὰρ καλούμενον· εἶτα ἔρχεται καὶ ὁ ῥηθεὶς Καλίφης εἰς Αἴγυπτον, καὶ συνοικεῖ τὴν νέαν αὐτοῦ πόλιν, καταστήσας αὐτὴν βασιλείουσαν.

τοῦ Νείλου· μία εἰσέτι παρατήρησις διέλαθεν αὐτοὺς, ὡς μὴ εἰδήμονας τῶν Ἀσιανῶν Συγγραφέων, διότι ἠγνόουν, ὅτι μὲ τὸ Ἀραβικὸν ὄνομα Μάσρ, ὠνομάσθησαν τρεῖς διαφέρουσαι πρὸς ἀλλήλας πόλεις τῆς Αἰγύπτου· Μάσρ μόνον, ἢ Μάσρ-Ἐλ-Καχιρὰ (τὸ νικητικὸν Μίσιρ), σημαίνει τὴν νῦν μεγάλην Κάϊρον πόλιν· Μάσρ-Ἐλ-Ἀτὶκ, τὸ νῦν παλαιὸν λεγόμενον Μίσιρ (1) ἀνοικοδομηθὲν τῷ 640 ἔτει. καὶ τῆς Ἐγίρας τῷ 19, παρὰ τοῦ Ἀμερ-Ἰπνου-Ἂς στρατηγοῦ τοῦ Ὄμερ Χατὰπ Καλίφου, τοῦ τὴν Αἴγυπτον, προδοσίᾳ τῶν Κοπτῶν, κυριεύσαντος· καὶ Μάσρ-Ἐλ-Καδὶμ (τὸ ἀρχαῖον Μίσιρ), καλεῖται παρὰ τῶν Ἀράβων εἰς τὰ συγγράμματα αὐτῶν ἡ Μέμφις·

Οἱ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος περιη-

(1) Εἰς τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ λεγομένου Μίσιρ, κειμένου πρὸς Μεσημβρίαν τῆς μεγαλοπόλεως Καΐρου, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει μίαν ὥραν, κατῴκησαν τὸ πάλαι οἱ ἐπὶ τοῦ Φαραὼ Σεσώστριως αἰχμάλωτοι Βαβυλώνιοι, οἵτινες κτίσαντες πόλιν ὠνόμασαν αὐτὴν νέαν Βαβυλῶνα, ἡ ὁποία ὕστερον ἐρημώθη· ἐπὶ δὲ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνῳκίσθη καὶ ἀνέστη πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεκάθητο στρατιωτῶν φρούριον· ἐκατοικεῖτο ὑπὸ ὀρθοδόξων καὶ τῶν αὐτοχθόνων Εὐτυχιανῶν Κοπτῶν· σώζεται δὲ μέχρι ταύτης Ναός τις ἀρχαῖος ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ὅς τις πρὸ ὀλίγου ἀνεκαινίσθη, καὶ μέρος ἀπὸ τοῦ μεγάλου ποτὲ αὐτοῦ Μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἔτι δὲ καὶ ἡ μετοικήσασα εἰς τοὺς Κόπτας Ἐκκλησία τῶν Ὀρθοδόξων.

γησάμενοι τὴν Αἴγυπτον πεπαιδευμένοι τῆς Εὐρώπης, ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἡ θέσις τῆς Μέμφεως ἔκειτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου τὴν σήμερον τὰ δύω Ἀραβικὰ χωρία Μὶτ-Ῥαχινὲ καὶ Πεδρεσὲν, κείμενα πρὸς Μεσημβρίαν ἓν τέταρτον τῆς ὥρας μακρὰν τῆς παραποταμίου Κώμης Γκίζας· ἀλλ' οἱ τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης τῶν Γάλλων, τῆς ἀπὸ τοῦ 1798 μέχρι τοῦ 1802 ἔτους παραταθείσης ἐν Αἰγύπτῳ, μέρος ὄντες πεπαιδευμένοι Γάλλοι, κατέβαλον θερμὴν προθυμίαν πρὸς τὰς ἐξιχνιάσεις τῆς Αἰγύπτου, τὰς δυναμένας νὰ χωρηγήσωσι φῶτα νεωτέρων γνώσεων καθ' ὅλα τὰ ἀναγκαιότερα τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐβεβαιώθησαν αὐτοὶ ἐντελῶς καὶ περὶ τῆς θέσεως τῆς Μέμφεως· ἀπὸ τῆς Κάιρου πόλεως διαβάντες τὸν Νεῖλον, ἀπῆλθον πρῶτον αὐτοὶ εἰς Σακκάραν, ὅπου ἦτον, ὡς προειπώθη, τὸ ἀρχαῖον καμητήριον τῆς Μέμφεως, καὶ ὅπου ὅλη ἡ πεδιὰς εἶναι διεσπαρμένη, ὡς εἰπεῖν, ὑπὸ Πυραμίδων, νεκρικῶν ὑπογείων, καὶ τάφων ἀνεῳγμένων καὶ συλημένων (χάρις κατὰ τοῦτο εἰς τὴν ἁρπακτικὴν βαρβαρότητα τῶν ἐμπόρων τῶν ἀρχαιοτήτων)· ἐκεῖθεν ἦλθον εἰς τὸ χωρίον Μὶτ-Ῥαχινὲ, ὅπου κατὰ τὰς ἃς εἶχον πληροφορίας, ἦσαν βέβαιοι, ὅτι θέλουσιν εὕρῃ τὰ τῆς Μέμφεως ἐρείπια· καὶ τῷ ὄντι αὐτοὶ ἐγνώρισαν, ὅτι ἐπάτουν ἐπάνω τοῦ ἐδάφους ταύτης τῆς ἀρχαίας βασιλευούσης τῶν πόλεων τῆς

Αἰγύπτου, διὰ τὴν ἄπειρον αὐτόσε πληθὺν τῶν ἐκ κοκκωτοῦ λίθου θραυσμάτων πεπληρωμένων ἱερογλυφικῶν, καὶ τῶν ἀναγλύφων, κειμένων τῶν περισσοτέρων ἐπὶ μιᾶς ἐκταμένης πεδιάδος τριῶν σχεδὸν ὡρῶν περιφερείας· καὶ ἐὰν ὑπελείπετο κἀμμία ἔτι ἀμφιβολία εἰς αὐτοὺς, διελύθη καὶ αὐτὴ ὑπ' ὄψιν τῶν θραυσμάτων ἑνὸς τῶν Κολοσσαίων ἐκείνων ἀνδριάντων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἡρόδοτος ἱστορεῖ, ὡσαύτως καὶ ὁ Διόδωρος, ὅτι ἠγέρθησαν παρὰ τοῦ Σεσώστριως ἔμπροσθεν τῆς εἰσόδου τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἡφαίστου· ἡ εὑρεθεῖσα παρ' αὐτῶν παλάμη τοῦ ἀνδριάντος δεικνύει κατ' ἀναλογίαν, ὅτι αὐτὸς εἶχεν ὕψος τεσσαράκοντα πέντε ποδῶν.

Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἀπορίας ἄξιον, ὅτι ἐσιώπησαν, καὶ δὲν συνέγραψαν πλατύτερον περὶ τῶν τῆς Μέμφεως Παλατίων, Ναῶν, καὶ τῶν ἄλλων μνημείων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκαλλωπίζετο ἡ βασιλεύουσα αὐτὴ τοσούτων Φαραὼ Πόλις· ἡ περὶ τούτου σιωπὴ αὐτῶν δεικνύει, ὅτι δὲν εἶχον αὐτοὶ ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τούτων· πρόκειται ἔτι τὸ ἀπορώτερον τῆς μεταξὺ τῆς ἤδη καταστάσεως τῶν Ἐρειπίων τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Μέμφεως διαφορᾶς· ἐκ ποίας ἀραιτίας εἰς μὲν τὴν πρώτην, Ναοὶ μέγιστοι, ὀβελίσκοι ὑψηλότατοι, ἱστάμενοι εἰσέτι εἰς τὴν θέσιν των, Κολοσσοὶ ὡσαύτως, Σφίγγες, Παλάτια, καὶ ἄλλα ἀντέστησαν κατὰ τοῦ ἀφανιστικοῦ χειμάρρου τῶν αἰώνων,

καὶ τῆς δυνάμεως τῶν πορθητῶν, καὶ ἐμφαίνουσι μέχρι ταύτης τὴν ἔκτασιν τῆς περικρότου πόλεως, εἰς δὲ τὴν δευτέραν, τὴν μικρὸν ἔλαττον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐκείνης, οὐδὲν ἄλλο παρέμεινεν, εἰμὴ σωροὶ λυπηρῶν ἐγκαταλειμμάτων, τὰ ὁποῖα μήτε σχεδιάζουσι κἀμμίαν τοπογραφίαν· τὸ δ' αἴτιον ταύτης τῆς μεγάλης μεταξὺ τῶν δύω ἀρχαίων Πόλεων διαφορᾶς, σαφηνίζεται διὰ τῆς ἑφεξῆς παρατηρήσεως.

Κείμεναι εἰς τὸν πλέον ἀπωκισμένον τόπον τῆς Αἰγύπτου αἱ Θῆβαι, διὰ τοῦτο οὐ τοσοῦτον ἐβλάβησαν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς προηγουμένως τῶν τε ἀρχαίων ἐκείνων ἐξ ἀνατολῆς νομάδων, κατὰ τὸν παρὰ Ἰωσήφῳ Μανεθῶνα, γνωστῶν ἐπ' ὀνόματι Ποιμένων, καὶ ἀπὸ τὴν ἔφοδον ἔπειτα τοῦ Σαββάκου βασιλέως τῆς Αἰθιοπίας κατὰ τοῦ Φαραὼ Βοχόρεως· ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας ταύτης τῶν Αἰθιόπων ἡ τῶν Θηβῶν πόλις δὲν ἦτον τότε ἡ βασιλεύουσα τῆς Αἰγύπτου· καὶ ἐὰν οἱ Αἰθίοπες ἐπέφερον διὰ τῆς λεηλασίας αὐτῶν βλάβην καὶ φθορὰν, ἀναμφιβόλως ἐπέφερον αὐτὴν εἰς τὴν Μέμφιν, καθὸ καθέδραν τοῦ δυστυχοῦς Βοχόρεως· ἀλλ' ὁ τρόπος τοῦ Σαββάκου ἀπεδείχθη ἐκ διαμέτρου διαφορετικὸς τοῦ σκληροῦ Καμβύσου, διότι ὁ βασιλεὺς αὐτὸς τῆς Αἰθιοπίας ἔδειξε γενναῖον χαρακτῆρα· ἐσεβάσθη τὰ ἱερὰ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ἐφάνη συμπαθὴς καὶ καλοκἀγαθος πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς ὁποίους ἡ τύχη τῶν ὅπλων ὑπέταξεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του· ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἐπομένως ἐπὶ τῆς ἐφόδου αὐτῶν κατὰ τῆς Αἰγύπτου, ἔπραξαν καθ' ὅλα τὸ ἐναντίον, καὶ ἡ Μέμφις ὡς βασιλεύουσα ὑπέστη τὰ ἔσχατα παρὰ τοῦ ὠμοτάτου υἱοῦ τοῦ Κύρου, καὶ ἐγένετο ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐπέφερε τὴν βαρυτάτην πληγὴν εἰς τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς τῆς βασιλευούσης.

Ἡ θεμελίωσις μετὰ ταῦτα τῆς Ἀλεξανδρείας παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἐρήμωσε σχεδὸν τὴν Μέμφιν ἐγκατοίκων· ἐπὶ Στράβωνος, τουτέστιν ἐπὶ Αὐγούστου, εἰς τοιαύτην κατήντησε κατάπτωσιν, ὥστε τὸ πολυδάπανον μεγαλοτρεπὲς μέγιστον παλάτιον τῶν Φαραὼ βασιλέων, ἐφαίνετο ὡς εἷς μέγιστος σωρὸς ἐρειπίων· τόσον δὲ πλῆθος στερεῶν οἰκοδομῶν εἶχεν ἡ Μέμφις, ὥστε καὶ μετὰ ἱκανοὺς ἔτι αἰῶνας ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου, ἐθεωροῦντο ἔτι τὰ οἰκτρὰ ἐγκαταλείμματα τῆς μεγαλοπρεπείας της, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὰ μὲν ἐξηφανίσθησαν παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τὰ δὲ κατεκαλύφθησαν ὑπό τε τῆς ἰλύος τοῦ Νείλου, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν Λιβυκῶν ἀνέμων ἐπισωρευομένης ψάμμου· διότι πρὸ αἰώνων ἀφέθησαν αἱ αὔλακες, διὰ τῶν ὁποίων τὰ ἐκ τῆς περιοδικῆς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ ὕδατα ἐχύνοντο εἰς τὰς πεποιημένας ἐπίτηδες πέριξ τῆς Μέμφεως λίμνας, καὶ ἐπεμποδίζετο

τοιουτοτρόπως ἡ κατάθεσις τῆς ἰλύος τοῦ Νείλου εἰς τὸν περίβολον τῆς Πόλεως. (1)

Ὁ ῥηθεὶς Συγγραφεὺς Ἄραψ Ἀπδ-Ἀλλατίφ, ὁ κατὰ τὸν ΙΓ'. αἰῶνα ὑπάρξας, ἔκθαμβος γενόμενος ὑπ' ὄψιν τῶν ἐναπολειφθέντων μνημείων τῆς Μέμφεως καὶ διασωζομένων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, περιέγραψε ταῦτα ζωηρότατα· ἀπὸ δὲ τῶν ἀναφερομένων παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς Αἰγύπτου, ἐκτίθενται τὰ ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως τοῦ Συγγράμματός του ἑφεξῆς ἀποσπάσματα· « Μὲ ὅλην τὴν » ἄπειρον ἔκτασιν, λέγει αὐτὸς, ταύτης τῆς Πό- » λεως, καὶ τὴν ἀφεστηκεῖαν αὐτῆς ἀρχαιότητα, » μὲ ὅλας τὰς ἀλλεπαλλήλους μεταβολὰς τῶν δια- » φόρων ἐξουσιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὑπετάγη, ὅσας » δυνάμεις καὶ ἂν κατέβαλον τὰ διάφορα ἔθνη διὰ » νὰ τὴν ἀφανίσωσι, καὶ νὰ ἐξαλείψωσι καὶ αὐτὰ τὰ » ὕστατα αὐτῆς ἴχνη, μεταφέροντες ἀλλαχοῦ τὰς » πέτρας καὶ τὴν λοιπὴν ὕλην, κρημνίζοντες τὰς » διαφόρους αὐτῆς οἰκοδομὰς, συντρίβοντες τὰ ἀ- » νάγλυφα, δι' ὧν ἐκαλλωπίζετο· καὶ ἐπὶ τούτοις » πᾶσιν, ἂς προστεθῶσιν ἔτι εἰς αὐτὸν τὸν κολο- » φῶνα τῶν τοσούτων αἰτιῶν τῆς καταστροφῆς » καὶ τὰ περὶ τὰς 4000 ἔτη σχεδὸν ἐξ ὅτου ἐθεμε-

(1) Πάντα τὰ τοσαῦτα ἀλεπαλλήλως συμβάντα πρὸς τελείαν καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν τῆς Μέμφεως, ἔμελλε νὰ πληρωθῶσι κατὰ τὴν διὰ τοῦ Προφήτου προκηρυχθεῖσαν θείαν ἀπόφασιν. « Μέμφις εἰς ἀφανισμὸν ἔσται, καὶ κληθήσεται οὐαί».

» λιώθη· ἀλλὰ μὲ ὅλην ταύτην τὴν σύρροιαν τῶν » κακῶν, τὰ ἐρείπια αὐτῆς παρρησιάζουσιν εἰσέτι » εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν θεατῶν συνένωσίν τινα » θαυμασίων, τὰ ὁποῖα συγχέουσι τοσοῦτον τὴν » διάνοιαν, ὥστε δὲν δύναται ὁ πλέον εὔγλωττος » νὰ τὰ περιγράψῃ. ὅσον παρατηρεῖ τις αὐτὴν, τό- » σον αὐξάνεται ὁ θαυμασμός του. κάθε νέα προσ- » βολὴ ὁράσεως ἐπὶ τὰ ἐρείπια τῆς Μέμφεως, γί- » νεται νέον αἴτιον ἐκπλήξεως. μόλις ἐκ τούτου τοῦ » αἰτίου ἐνεγείρεται μία ἰδέα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ » θεατοῦ, καὶ ἀνατυποῦται ἔτι ἄλλη θαυμασιωτέ- » ρα· καὶ ἐν ᾧ φρονεῖ ὅτι ἀπέκτησε μίαν διάγνω- » σιν τελείαν, ἡ Μέμφις ἐλέγχει αὐτὸν ἀμέσως, ὅτι » ἂν αὐτὸς ἐννόησεν, εἶναι εἰσέτι τῆς ἀληθείας κα- « τώτερον.

» Ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν θαυμαζομένων μεταξὺ τῶν » ἐρειπίων τῆς Μέμφεως, εἶναι καὶ ὁ οἰκίσκος ὁ κα- » λούμενος Nâtsκος, πράσινος, ὅλος μονόλιθος, ὕ- » ψος ἔχων πηχῶν ἐννέα, μῆκος ὀκτὼ, καὶ ἑπτὰ » εὖρος· κατὰ τὸ μέσον τοῦ λίθου κατεσκευάσθη ἓν » ὤρυγμα ἢ κοίλωμα, ὕψος καὶ βάθος ἔχον κατὰ » συμμετρίαν τετραγωνικὴν πηχῶν δύω, πλῆρες » αὐτὸ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν ἀναγλύφων καὶ ἐπιγρα- » φῶν διὰ χαρακτήρων ἀρχαίων· ἐπὶ τὸ ἔξωθεν τού- » του μέρος βλέπεται τὸ σχῆμα τοῦ Ἡλίου κατὰ » τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, ὅθεν ἀνατέλλει, καὶ εἷς » μέγας ἀριθμὸς ἀστέρων, σφαιρῶν, ἀνθρώπων καὶ

» ζώων· ὁ μονόλιθος αὐτὸς Ναΐσκος ἦτον θεμελιω-
» μένος στερεώτατα, ἀλλ' ἀνόητοι τινές, ἐπ' ἐλπίδι
» εὑρέσεως θησαυροῦ ὑποκρυπτομένου, ἔσκαψαν
» τὴν γῆν τὴν ὑπὸ τὴν βάσιν, καὶ τοῦτο αὐτὸ
» ἐκλόνισε τὴν θέσιν τοῦ μονολίθου, ἐκρήμνισε τὴν
» βάσιν, καὶ μετήλλαξε τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος
» τῶν διαφόρων μερῶν, τὰ ὁποῖα βαρυνόμενα τὸ ἓν
» ἐπὶ τὸ ἄλλο προξένησαν ῥήγματα εἰς τὸν μονό-
» λιθον· αὐτὸς δὲ ἦτον τεθειμένος ἔνδον ἑνὸς Ναοῦ
» μεγαλοπρεπεστάτου, οἰκοδομημένου ἀπὸ παμμε-
» γίστας πέτρας συνενωμένας καὶ συνηρμωσμένας
» μετὰ μεγάλης εὐρυθμίας καὶ ἐντελεστάτης τέχνης·
» ἀλλ' ὁ ῥηθεὶς θαυμάσιος μονόλιθος περὶ τὸ 1449 ἔτος
συνετρίβη παρὰ τῶν Ἀράβων.

Οἱ τοιοῦτοι μονόλιθοι ἦσαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις ὡς Ναΐσκοι τῶν Θεοτήτων αὐτῶν, τεθειμένοι εἰς τὸ βάθος τοῦ Ναοῦ, καὶ εἰς τὸν ἀπώτατον τούτου τόπον, ἔνδον τῶν ὁποίων ἐνέκλειον ἓν ζωντανὸν ζῶον, ὡς σύμβολον τῆς ἧς ἐλάτρευον θεότητος (1).

(1) Ἰδοὺ πῶς καταλλήλως περὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν Αἰγυπτίων Ναῶν καὶ τῆς λατρευομένης εἰς αὐτοὺς καταγελάστου θεότητος, Κλήμης ὁ Ἀλιξανδρεὺς ἐν τῷ Γ'. παιδαγ. Κεφ. Β', ἐκφράζεται· " Παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις οἱ Ναοὶ εἶναι μεγαλοπρεπῶς οἰκοδομημένοι μετὰ προπυλαίων καὶ προτεμενισμάτων· αἱ αὐλαὶ τούτων ἐστεφανωμέναι [μετὰ πολλῶν Κιόνων· οἱ τοῖχοι ἀποστίλ-

Τὰ προσεχῆ Ἐρεῖπια, ὅπου ὁ μονόλιθος, ἦσαν, κατὰ τὸν Ἀπδ-Ἀλλατὶφ, ἑνὸς Ναοῦ, ὃς τις περιγράφων τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ μεγαλοπρέπειαν, διηγεῖται περὶ τῶν μεγίστων πετρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ἦσαν κατασκευασμένοι· « αἱ » ἐξαχθεῖσαι πέτραι ἀπὸ τῶν κρημνισμάτων, λέγει » ὁ Ἰατρὸς καὶ ἱστορικὸς αὐτὸς Ἄραψ, πληροῦσιν » ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῶν Ἐρειπίων· φαίνονται » κατά τινα μέρη τοῖχοι ἔτι ἱστάμενοι, καὶ κατα- » σκευασμένοι ἀπὸ τὰς αὐτὰς μεγίστας πέτρας· » ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν θεωροῦνται μόνα τὰ θεμέλια, « ἢ μᾶλλον σωροὶ κρημνισμάτων· εἶδον, λέγει, τὴν » ἀψῖδα μιᾶς ὑψηλῆς Πύλης, τῆς ὁποίας τὰ δύω

ουσι διὰ τῶν ἐξωτερικῶν λίθων καὶ ἐντέχνων γλυφῶν ἄνευ ἐλλείψεως· λάμπουσι δὲ οἱ ναοὶ διὰ τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου, τοῦ ἠλέκτρου, καὶ διὰ τῶν ἀπὸ Ἰνδίας καὶ Αἰθιοπίας ποικίλων λαμπρῶν λιθιδίων· τὰ δὲ ἄδυτα τῶν ναῶν ἐπισκιάζονται ὑπὸ χρυσοπάστων πέπλων, ἀλλ' ἐὰν παρεισέλθῃς τὸ βάθος τοῦ Ναοῦ, καὶ σπεύδων εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ κρείττονος. ζητήσῃς τὸ ἄγαλμα, τὸ κάτοικον τοῦ Ναοῦ, τῶν περὶ τὸ τέμενος ἱερέων τις μετὰ σοβαροῦ βλέμματος, Παιάνα Αἰγυπτιακῇ τῇ γλώσσῃ φάλλων, ὅτε ἀποκαλύψῃ αὐτὸς ὀλίγον τὸ καταπέτασμα καὶ δείξῃ τὸν θεὸν, γέλωτά σοι προξενεῖ πλατύτατον διὰ τὸ σίβασμα, διότι ὁ ζητούμενος δὲν θέλει εὑρεθῆ θεὸς ἔνδον, διὰ τὸν ὁποῖον ἔσπευσας, ἀλλ' αἴλουρος, ἢ Κροκόδειλος, ἢ αὐτόχθων ὄφις, ἢ τοιοῦτον ὅμοιον θηρίον, ἀνάξιον μὲν τοῦ Ναοῦ, φωλεᾶς δὲ καὶ βορβόρου ἀντάξιον· τοιουτοτρόπως δὲ ὁ τῶν Αἰγυπτίων θεὸς, ἐπάνω εἰς στρωμνὴν πορφυρᾶν καταφαίνεται κυλιόμενον θηρίον.

» πλάγια ἦσαν ἀπὸ δύω μόνον πέτρας, ἡ δὲ ἄνωθεν
» στοὰ ἢ καμάρα (ὁ Συγγραφεὺς ἔπρεπε νὰ εἴπῃ
» ἀνώφλιον, διότι ἡ τῶν στοῶν, θόλων, ἢ καμάρων
» κατασκευὴ ἦτον ἄγνωστος παρ' Αἰγυπτίοις), συ-
» νίσταται ἀπὸ μίαν μόνην πέτραν, καὶ αὐτὴ πεπ-
» τωκεῖα ἔμπροσθεν τῆς Πύλης».

Ἡ περιστατικὴ αὐτὴ περιγραφὴ ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ Ναὸς αὐτὸς ἦτον εἷς τῶν κυριωτέρων τῆς Μέμφεως, καὶ ὅτι αὐτὸς ἀναμφιβόλως ἦτον ὁ μέγιστος ἐκεῖνος καὶ μεγαλοπρεπὴς ὁ τοῦ Φθὰ ἢ Φθὰχ τοῦ Αἰγυπτίου Ἡφαίστου, υἱοῦ τοῦ Κνὲφ (Ἄμμωνος), ἢ Ἄμμων-Κνοὺφ, καὶ ἰδοὺ ἡ περὶ τῆς γνώμης ταύτης ἔνδειξις· εἶναι ἀδύνατον, ὅτι τὸ μὲν μέγιστον πάντων τῶν ἄλλων μνημείων τῆς Μέμφεως, τὸ ὁποῖον φιλοτιμούμενοι τοσοῦτοι Φαραὼ βασιλεῖς περιεποιήθησαν καὶ ἐκαλλώπισαν, νὰ ἐκλείψῃ καὶ νὰ ἀφανισθῇ διόλου, τὰ δὲ ἐρείπια ἑνὸς ἑτέρου κατωτέρου Ναοῦ κατὰ τὸ μέγεθος, νὰ παραμείνωσιν εἰσέτι· διὸ καὶ φυσικώτερον εἶναι νὰ στοχασθῇ καθεὶς, ὅτι ὁ τοῦ Φθὰ Ναὸς διήρκεσε καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἄλλων οἰκοδομῶν τῆς Μέμφεως· πρὸς ταῖς παρατηρήσεσι ταύταις, προσθέτονται καὶ πράγματα βεβαιώτερα. Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλ'. Α'. ἀναφέρει, ὅτι ὁ Σεσώσις, ὁ καὶ Σέσωστρις Ραμεσσῆς, ἔστησεν εἰς τὸν κατὰ τὴν Μέμφιν Ναὸν τοῦ Ἡφαίστου (Φθὰ), τὰ ἀγάλματα τό,τε αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικός του, ὕψος ἔχοντα

πήχεων τριάκοντα, τῶν δὲ υἱῶν του πήχεων εἴκοσι, πάντα μονόλιθα· Ἰδοὺ καὶ ὁ ῥηθεὶς Ἀπδ-Ἀλλατὶφ, ὅσα περὶ τούτων λέγει.

» Ὅσον δὲ διὰ τὰ μορφώματα τῶν εἰδώλων, τὰ
» μεταξὺ τῶν Ἐρειπίων τῆς Μέμφεως εὑρισκόμενα,
» εἴτε παρατηρήσῃ τις τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, εἴτε τὸ
» ἐξαίσιον μεγαλεῖον, τοῦτο ὑπάρκειται πάσης πε-
» ριγραφῆς καὶ πληροφορίας· τὸ δὲ θαυμασιώτερον
» πάντων εἶναι ἡ ἀκρίβεια τῶν τε σχημάτων καὶ
» τῆς ἀναλογίας, καὶ ἡ ὁμοιότης αὐτῶν μετὰ τῆς
» φύσεως· ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν ἓν τούτων τῶν εἰδώ-
» λων, τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος ἦτον πήχεων τριάκοντα
» καὶ ἐπέκεινα, τὸ μὲν πλάτος αὐτοῦ ἀπὸ τῶν δε-
» ξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ, πήχεων σχεδὸν δέκα, τὸ
» δὲ βάθος ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν ἐπὶ τὰ ὄπισθεν ἦ-
» τον ὡσαύτως ἀνάλογον· ὁ ἀνδριὰς αὐτὸς ἦτον ἐκ
» κοκκωτοῦ λίθου μονόλιθος, ἐπικεχρισμένος μετὰ
» βαφῆς κοκκίνης φαιδροτάτης, διαρκούσης εἰσέτι
» μετὰ τοσούτους αἰῶνας. Εἶδον εἰσέτι (λέγει) δύω
» λέοντας κειμένους ἀπέναντι ἀλλήλων, τῶν ὁποί-
» ων ἡ θεωρία ἦτον φοβερὰ, καὶ ἔχοντας μὲ ὅλον
» τὸ κολοσσῶδες αὐτῶν μέγεθος, τὴν τελειότητα
» τῶν σχημάτων καὶ τῆς ἀναλογίας, ἀλλ' αὐτοὶ
» ἦσαν συντετριμμένοι καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ τῆς
» ψάμμου».

Αἱ διάφοροι αὗται περικοπαὶ τοῦ Ἀπδ-Ἀλλατὶφ ἀποδεικνύουσι τὸ τοῦ Ναοῦ μεγαλεῖον, καὶ τοὺς

λαμπρούς αὐτοῦ καλλωπισμούς· ἔτι δὲ πληροφορούμεθα ὅτι τὰ κολοσσώδη μορφώτατα τὰ περιγραφόμενα παρὰ τοῦ Σοφοῦ Ἄραβος, ἦσαν οἱ τῶν υἱῶν τοῦ Σεσώστριως ἀνδριάντες, ὁ δὲ τῶν τριάκοντα πήχεων ἐκ κοκκωτοῦ λίθου κοκκίνου μονόλιθος, ἦτον κατὰ τὸν Διόδωρον, ὁ τοῦ Αἰγυπτίου τούτου ἥρωος ἀνδριάς· περὶ δὲ τῶν δύω λεόντων, περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρει ὁ ῥηθεὶς, αὐτοὶ πιθανῶς ἔκειντο πρὸ τῆς κυριωτέρας εἰσόδου τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἡφαίστου (Φθᾶ) ἐν Μέμφει (1), καὶ ἦσαν μέρος τῆς σειρᾶς τῶν Λεόντων, τῶν εἰς τὸν περίπατον μέχρι τοῦ Προπύλου τοῦ Ναοῦ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν στιχηδὸν τεθειμένων, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ περιπάτου ἐκείνου τῶν Σφιγγῶν, διὰ

(1) Ἐκτὸς τοῦ μεγίστου Ναοῦ τοῦ Ἡφαίστου (Φθᾶ), ἦσαν καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι Ναοὶ ἐν Μέμφει, καὶ μεταξὺ τούτων ὁ τοῦ Ἄμμωνος, ὁ τῆς Ἀὼρ (Ἀφροδίτης) καὶ ὁ τοῦ Σεράπεως, εἰς τοῦτο δὲ τὸ Σεράπειον, κατὰ τὸν Παυσανίαν, ἐβάττετο ταριχευμένος (θαλσαμωμένος) ὁ Βοῦς Ἆπις, ὅστις ζῶν εἶχε κατοικίαν ἰδίαν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἡφαίστου, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὁ Φαραὼ Ψαμμίτιχος μεγαλοπρεπεστάτην, ὅπου αὐτὸς ἐτρέφετο καὶ ἐτιμᾶτο· τὸ δὲ Σεράπειον αὐτὸ περιεῖχε, κατὰ τὸν Σωζόμενον, τὸ Νειλόμετρον, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Ἱερεῖς τὰς διαφόρους ἀναβάσεις τοῦ Νείλου προεμήνυον εἰς τὸν λαόν, τοῦτο δὲ ἔκειτο ἐπάνω ἑνὸς ἀποτόμου λόφου, καὶ ἐπὶ Στράβωνος ἐθεωροῦντο περὶ τὸ Σεράπειον αὐτὸ Σφίγγες ἡμικεκαλυμμέναι ὑπὸ τῶν ψάμμων τῆς ἐρήμου. Ὁ Ναὸς οὗτος, φαίνεται, ὅτι ἦτον ἀρχαῖος καὶ κατεσκευάσθη ἐπὶ τῶν Φαραώ.

τοῦ ὁποίου εἰσήρχοντο εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἐν Θήβαις Ἄμμων-Ρὰ ἢ Ρὶ (Ἄμμωνος Ἡλίου).

Ὁ Ἀπδ-Ἀλλατὶφ δίδωσιν εἰσέτι πληροφορίας τινας περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Μέμφεως, καθ' ἣν ἐποχὴν καθιστοροῦσε ταύτην, καὶ ἰδιαιτέρως περὶ τῶν τειχῶν αὐτῆς, τὰ ὁποῖα ἦσαν κτισμένα ἀπὸ μικρὰς πέτρας καὶ πλίνθου· διηγεῖται ἐπομένως αὐτὸς καὶ περὶ τῆς ἢ κατέβαλον φροντίδος Καλίφιδές τινες τῆς Αἰγύπτου, πρὸς διαφύλαξιν τῶν πολυτίμων αὐτῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλ' ἡ ῥυπαρὰ τέως φυλαργυρία τῶν ἀνθρώπων, καταφρονήσατα τῶν τοιούτων ἐπιταγῶν, κατέῤῥιψε καὶ κατηδάφισε τὰ τοσαῦτα μνημεῖα, τὰ ὁποῖα ἀντέστησαν κατὰ τῶν αἰώνων, καὶ τῶν τοσούτων ἀναστατώσεων καὶ μεταβολῶν τοῦ κραταιοῦ καὶ ἀνυποστάτου πολιτικοῦ χειμάῤῥου. Πρὸς δὲ τούτοις πᾶσι σημειωτέον καὶ ταῦτα, ὅτι κατὰ τὰς γενομένας προσφάτως ἀνακαλύψεις, μεταξὺ τῶν ῥηθέντων δύω Ἀραβικῶν χωρίων, τῶν καταφύτων ὑπὸ φοινίκων, ὑψοῦνται δύω λόφοι ἐκτεταμένοι παράλληλοι ἀπὸ τῶν κρημνισμάτων μιᾶς ἀπείρου περιοχῆς, κατεσκευασμένης ἀπὸ πλίνθων ὀπτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν περιείχοντο ποτὲ τὰ κυριώτερα οἰκοδομήματα τῶν Ἱερῶν τῆς Μέμφεως· ἔνδον δὲ ταύτης τῆς περιοχῆς κεῖται ὁ ἀνορυχθεὶς πρό τινων χρόνων, μέγας ῥηθεὶς Κολοσσὸς τοῦ μεγάλου Ῥαμουὴ ἢ Σεσώστριος, λελαξευμένος μεγαλοπρεπέστατα,

τοῦ ὁποίου ἓν μέρος ἐξέλιπε καὶ ἠφανίσθη· τὸ ὕψος τοῦ Κολοσσοῦ ὑπέρκειται τῶν τριάκοντα τεσσάρων ποδῶν, καὶ κατὰ τύχην, διότι αὐτὸς ἔπεσε κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, διεφυλάχθη αὐτὸ ἀβλαβὲς καὶ ἀκέραιον· τὰ κείμενα πρὸ τοῦ Κολοσσοῦ τούτου μεγάλα τῶν πετρῶν κρημνίσματα μαρτυροῦσι καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ὅτι αὐτὸς ἵστατο πρὸ ἑνὸς Πυλῶνος· περαιτέρω δὲ μικρὸν κατὰ τὴν αὐτὴν γραμμὴν ὑπάρχουσιν ἔτι μικροί τινες ἐβλαμμένοι Κολοσσοὶ σπυρίτου λίθου κοκκίνου, ὅπου ἦτον καὶ δεύτερος Πυλών.

Τὸ ὄνομα Μέμφις, εἶναι ταυτώνυμον μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Μέμφι, Μάφι, καὶ Μέφι. ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίρεως ἐξηγῶν τὴν λέξιν ταύτην λέγει, ὅτι δηλοῖ ὅρμον ἀγαθῶν. καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὴν Αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, τὸ μὲν Μὰ, σημαίνει τόπον· τὸ δὲ Φὶ, καλόν· ταύτην δὲ τὴν λέξιν Μάφι ἢ Μέφι, μετεσχημάτισαν Μάμφι, ἢ Μέμφι, δηλοῦσαν κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους τόπον συνενοῦντα πολλὰ ἀγαθά.

Περὶ τῶν Πυραμίδων.

Ο' τόπος αὐτὸς, ὅπου ἡ Μέμφις ποτὲ, εἶναι ὁ πλησιέστερος τῶν θαυμασίων ἐκείνων μνημείων τῶν δύω Πυραμίδων, τὰς ὁποίας ἡ ἀρχαία Αἴγυπτος ἀφῆκε πρὸ τῶν ἄλλων τεραστίων αὐτῆς, πρὸς

μνήμην διηνεκῆ τῆς δόξης αὐτῆς καὶ δυνάμεως· αὐτὰ κατεσκευάσθησαν ὑπὸ δύω φιλοδόξων Φαραὼ βασιλέων· καὶ τὴν μὲν πρώτην καὶ μείζονα κατεσκεύασε Χέωψ ὁ Μεμφίτης πρὸ τῶν Τρωϊκῶν, τουτέστι, χίλια διακόσια εἴκοσι ἔτη πρὸ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, καὶ χίλια ἔτη πρὸ τοῦ Αὐγούστου Καίσαρος κατὰ τὸν Διόδωρον, τὴν δὲ ἄλλην Κεφρὶν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Διόδωρος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Πλίνιος εἶναι οἱ μόνοι τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν, οἱ ἀναφέροντες περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀξίων ἐκπλήξεως τούτων ἔργων, εἰς τὰ ὁποῖα πλῆθος δυστυχῶν ἀνθρώπων ἐργαζομένων ἐθανατώθη ὑπὸ μόχθου καὶ πόνου, διὰ ματαίαν μόνην κενοδοξίαν· οἱ δυνάσται αὐτοὶ ἐστοχάσθησαν νὰ ἀποκτήσωσιν ὄνομα ἀθάνατον, οὐχὶ δὲ ἐναρέτων πράξεων, ἀλλὰ διὰ τοιούτων μνημείων ἑνὸς ἀμέτρου μεγέθους, μιᾶς ἀπεριορίστου δαπάνης, καὶ τὸ ὠμότερον, διὰ μιᾶς πολυχρονίου κακώσεως καὶ φθορᾶς τοῦ λαοῦ αὐτῶν· ἡ δαπάνη τῆς τροφῆς τῶν ἐργατῶν ἦτον σημειωμένη ἐπάνω τῆς Πυραμίδος, καὶ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ ἱερέως τοῦ ὁδηγοῦντος τὸν Ἡρόδοτον, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐξόδων, διὰ μόνα τὰ ὄσπρια, τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα, ἐκορυφοῦτο μέχρι 1600 ταλάντων (1)· οἱ λιθοτόμοι ἠγωνίζοντο

(1) Ἐὰν ὁ Ἡρόδοτος ἐννοεῖ ἐνταῦθα τάλαντα ἀττικὰ, ἕκαστον τούτων τὴν σήμερον ἰσοδαρίζει θὰ τὴν αὔξησιν τῆς τιμῆς τῶν νομισμάτων, μὲ 24000 γρόσια καὶ ἐπέκεινα τουρκίας, τουτέστι

δέκα χρόνους διὰ νὰ κόψωσι τοὺς λίθους ἀπὸ τοῦ ἀπέναντι τῆς Μέμφεως κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου ῥηθέντος Τροϊκοῦ λεγομένου ὄρους, τοὺς ὁποίους πλῆθος ἀνθρώπων μετεκόμιζον μέχρι τοῦ Ποταμοῦ, καὶ ἐκ τούτου μετέφερον αὐτοὺς ἕως τοῦ τόπου τοῦ κατὰ Λιβύην ὀρεινοῦ ὑψώματος, ὅπου αὐταὶ ἀνηγέρθησαν· ἀφίνομεν κατὰ μέρος τὰς ὑπερβολὰς τοῦ Διοδώρου καὶ Πλινίου, καὶ λέγομεν, ὅτι 100,000 ἐργατῶν ἐδούλευον κατὰ τὸν Ἡρόδοτον διὰ τριμήνου, οἵτινες διεδέχοντο ὁμοίων ἀριθμὸν ἄλλων ἐργατῶν εἰς διάστημα εἴκοσι ἐνιαυτῶν· ἡ πρώτη Πυραμὶς, κατὰ τὸν ἱστορικὸν αὐτὸν, ἦτον ἐκ λίθων ξεστῶν καὶ ἡρμοσμένων, ἀνάγλυφα ἐχόντων διαφόρων ζώων, ὅς τις ἀναφέρει καὶ τὴν ἐκτασίν τις (1), ἡ ὁποία ἔκτοτε μέχρι τούτου ἐ-

πλέον τῶν 37,000,000· ποσότης ἀπίστευτος μὲν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, πρὸς δαπάνην τοιούτων εὐτελῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ 3000 σχεδὸν χρόνων.

(1) Ἑκάστη τῶν τεσσάρων πλευρῶν τῆς μεγάλης Πυραμίδος τοῦ Χέωπος, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, εἶναι πλέθρων ρετὸ (ἐξισουμένων μὲ πόδας 738)· καὶ παρακατιὼν ὁ αὐτὸς, καὶ ὕψος (ταύτης) ἴσον· ἀλλ' ὁ μακρὸς χρόνος καὶ αἱ ἀντιγραφαὶ ἔφερον εἰς τὸ ὕστατον τοῦτο κείμενον τοῦ Ἡροδότου ἀλλοίωσιν, καὶ ἀντὶ τοῦ ΚΑΙΨΟΣ. ΖΕΟΝ, (καὶ ὕψος ἓξ ἐὸν), ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ἀπρόσεκτος ἀντιγραφεὺς δὲ ἑνὸς προστιθέντος Ι, ἀντὶ τοῦ ἀριθμητικοῦ ΣΤ, ἔγρ-ψεν ἄνευ προσοχῆς, ΚΑΙΨΟΣΙΣΟΝ, καὶ οὕτω μετέβαλε καὶ διέφθειρε τὸ ἀληθὲς νόημα τῶν περὶ τοῦ ὕψους τῆς Πυραμίδος μέτρων. ἓξ δὲ πλέθρα ἰσομετροῦνται μὲ 553 πόδας καὶ αὐτὸ εἶναι

βραχύνθη, καὶ βραχύνεται καθ' ἑκάστην ἐκ τῆς ποσότητος τῆς ψάμμου, τῆς ἐπισωρευομένης ἀκαταπαύστως ἐπ' αὐτὴν, καὶ καλυπτούσης τὴν βάσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐγειρομένων σφοδρῶν ἀνέμων τῆς ἐρήμου, οἵτινες φθείρουσι τὰς γωνίας της· εἰς μίαν τῶν πλευρῶν αὐτῆς τῆς μεγάλης Πυραμίδος ἔκειτο λίθος, καὶ ἐνέκλεισε κατὰ τὸν Στράβωνα, Σύριγγα σκολιὰν· αὐτὴ δὲ εὑρέθη καὶ ἠνοίχθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων, τῇ ἐπιταγῇ, κατὰ τοὺς Συγγραφεῖς τοῦ ἔθνους τούτου, τοῦ Καλίφου Μεχμὲτ Χαρουνὶ Ἐλ-Ρεσὶτ (1), καὶ εὑρέθησαν ὀλίγα τινα εἴδωλα χρυσᾶ, μικρότατη ἀμοιβὴ ἐπιχειρήματος πολυπόνου.

τὸ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ὕψος ταύτης, κατὰ γραμμὴν ὅμως λοξίαν, τὸ δὲ κατὰ κάθετον ὕψος, ἄλλως δὲν λαμβάνεται, εἰμὴ διὰ τῆς Γεωμετρικῆς μεθόδου, ἧς ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς ἦτον ἄπειρος. Ἰδεῖν δὲ, ὅτι μετὰ πάσης ἐντελοῦς ἀκριβείας μετρηθέντος τοῦ ὕψους τῆς μείζονος Πυραμίδος ταύτης παρὰ τῶν μαθηματικῶν, τῶν μετὰ τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης τῶν Γάλλων εἰς Αἴγυπτον συνόντων, ὁ ἀληθὴς ὅρος τοῦ ὕψους εἶναι ποδῶν 428, 3 δακτύλων καὶ 2 γραμμῶν.

(1) Ὁ Χαρουνὶ-Ρεσὶτ, γνωστὸς ὑπὸ τῷ ὀνόματι Ἀαρὼν, κατήγετο ἐκ τῆς φατρίας τῶν Χουλεφάϊ (Καλιφιδῶν) Ἀπασιτιδῶν· ἐβασίλευσεν Αἰγύπτου καὶ Συρίας τῷ 784 ἔτει Χριστοῦ· ἦτον φιλόμουσος, διὸ καὶ μετεπέμψατο πανταχόθεν Σοφοὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ μετέγρασεν Ἀραβιστὶ τὸν Ἀριστοτέλην, καὶ ἄλλα φιλόσοφα Συγγράμματα, καὶ ἀστρονομικὰ τῶν Ἑλλήνων, τὰ ὁποῖα παρὰ τῶν χριστιανῶν ἠγόρασεν· ἠγάπα δὲ καὶ τὴν Ποιητικὴν, καὶ ἤμει-

Ἡ δὲ τοῦ Κεφρίνου καὶ κατωτέρα 40 ποδῶν τῆς τοῦ Χέωπος, περὶ ἧς ὁ Ἡρόδοτος ἐφρόνει ὅτι δὲν περιεῖχεν ὑπόγαια δωμάτια· ὁ κατὰ τὸ 1818 ἔτος παρεισδύσας εἰς αὐτὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν πρῶτος εὐρωπαῖος, εἰς τὴν κατὰ τὸ κέντρον μεγάλην Σωλαΐαν (Σάλαν), εὗρε καταγεγραμμένην μίαν ἐπιγραφὴν παρὰ τῶν Ἀράβων, τῶν εἰσελθόντων εἰς αὐτὴν κατὰ τὸν ἔνναton αἰῶνα, καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς Σάλας ταύτης μίαν μεγάλην Λάρνακα, ἐμπεριέχουσαν ὀστᾶ, τὰ ὁποῖα ἀκριβῶς παρατηρηθέντα, ἐπεγνώσθησαν ὡς εἰς Βοῦν ἀνήκοντα· ἴσως δὲ ὁ μετὰ τοὺς ὠμοτάτους δύω βασιλεύσας υἱὸς τοῦ Χέωπος Μυκερῖνος, ἀντὶ τοῦ πτώματος τοῦ θείου του Κεφρίνου, ἐνταφίασεν εἰς τὴν λάρνακα ταύτην τὸ τοῦ Ἄπιδος.

Αἱ δύω αὐταὶ Πυραμίδες δεικνύουσι καὶ τὰς Ἀστρονομικὰς γνώσεις τῶν Αἰγυπτίων, διότι αἱ τέσσαρες πλευραὶ αὐτῶν διευθύνονται ἀκριβῶς εἰς τὰς τέσσαρας κυριωτέρας στάσεις τοῦ Κόσμου, καὶ σημειοῦσι τὸν ἀληθῆ Μεσημβρινὸν τῆς κάτω Αἰγύπτου.

δε τοὺς στιχουργοῦντας. ἔτι δὲ περιεποιήθη τὰ μέγιστα καὶ τὴν Ἰατρικὴν, καὶ ὑφώτισε τὸ εἰς δεινὴν ἀμάθειαν βεβυθισμένον ἔθνος τον· ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τὰς ἐκκλησίας τῆς Αἰγύπτου, τὰς ὁποίας οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ ἔκλεισαν, καὶ τοῦτο, διότι ὁ τότε Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Ἀπολλινάριος, ἢ κατ' ἄλλους Βαλεντιανὸς, Ἰατρὸς ὢν ἄριστος, ἰάτρευσεν ἐκ τῆς ἀσθενείας μίαν τῶν γυναικῶν τον· ἀπέθανε τῷ 807 ἔτει Χριστοῦ.

Εἶναι καὶ μία τρίτη Πυραμὶς μικροτέρα τῶν ῥηθεισῶν δύω, τῆς ὁποίας τὴν κατασκευὴν ἤρξατο ὁ ῥηθεὶς Μυκερῖνος υἱὸς τοῦ Χέωπος, ἀλλ' ἐτελεύτησε πρὸ τοῦ νὰ ἴδῃ τὸ τέλος τοῦ ἔργου του (1)· αὐτὴ δὲ ἦτον κεκαλυμμένη μετὰ ὡραίων μελανοειδῶν καὶ ἄλλων ποικιλοχρόων λίθων, ἀλλ' ἐγυμνώθη ὑπὸ τῶν Ἀράβων· φαίνονται εἰσέτι τινὲς τούτων ἐπάνω τῆς Πυραμίδος καὶ κύκλω τῆς βάσεώς της. πλησίον ταύτης θεωροῦνται τὰ λείψανα τριῶν ἔτι μικρῶν Πυραμίδων, τὰς ὁποίας κατηδάφισεν ὁ Σαλλὰχ-Ἐδὶν (Σαλαδῖνος) Γιουσοὺφ (Ἰωσὴφ) Σουλ-

---

(1) Καθεκάστην ἀναφύεται ἓν νεώτερον· οὐ μόνον λέγεται ὅτι ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ἡ νεκρικὴ λάρναξ εἰς τὴν τοῦ Μυκερίνου (Μενχέρου) ταύτην Πυραμίδα, (περιεκτικὴ ἄρα καὶ ὀστέων ἢ κενὴς ἄδηλον.) ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τοῦ Μεμφίτου Χέοπος εὑρέθη ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ τὰς ἐνδοτέρω πέτρας τὸ ὄνομα, Μεμφίτου καὶ αὐτοῦ, Σοὺφιδος, τρίτου Φαραὼ παρὰ Εὐσεβίῳ καὶ τῷ Συγκέλλῳ, τῆς Δ'. ὑποτιθεμένης δυναστείας κατὰ τὸν Μανεθῶνα. αὕτη δὲ ἡ ἀνακάλυψις ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ πεπαιδευμένου Λενορμὰν, ὅστις ἀγωνίζεται νὰ συνάψῃ τὰς ἐξακριβώσεις του ἀπὸ τὴν τοῦ αὐτοῦ Μανεθῶνος χρονολογίαν· ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὁ Ῥηθεὶς, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, οὐχὶ ἀπὸ τῶν Ἱερογραμμάτων, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἀδεσπότως μυθολογουμένων τὰ εἰς τὴν ἱστορίαν του προστέθεικε· δεύτερον δὲ, οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου ἦσαν πολυώνυμοι, ὡς ἀπὸ τῶν Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν ἐπιγραφῶν ἐγνώσθη· καθὼς ὁ Ἄμμωσις ἐκαλεῖτο Τέθμωσις καὶ Θούμμουσις, καὶ ὁ Σέσωστρις Σέθωσις, Σέθως, Σεσόωσις καὶ Ῥαμεσσῆς ἢ Ῥαμψὴ, καὶ καθὼς τῷ αὐτῷ τρόπῳ τῆς πολυωνυμίας, καὶ ἄλ-

τάνος Αἰγύπτου (1), ὁ καὶ ἀρχηγὸς τῆς βασιλείας, λεγομένης Ἐγιουπιὲ, καὶ μετεχειρίσθη τοὺς λίθους εἰς τε τὴν ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν τῆς Πόλεως Καίρου, καὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου φρουρίου Μοκάταμ.

Οἱ ῥηθέντες δύω δυνάσται τῆς Αἰγύπτου δὲν ἐτάφησαν εἰς τὰς Πυραμίδας, μὲ ὅλον τὸ ὅτι κατεσκεύασαν αὐτὰς ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' εἰς τόπον ἄσημον,

λοι τῶν Φυρκὼ. Τρίτον καὶ κυριώτερον, ἡ τῆς Αἰγύπτου ἱστορία, πρὸ τῆς ΙΗ', λεγομένης δυναστείας, τῆς καὶ μόνης φαινομένης ὡς ἀρχῆς κατ' Αἴγυπτον μεγαλουργῶν κτισμάτων, θαυμαζομένων μέχρι τούτου, εἶναι τόσον σκοτεινὴ καὶ ἀπίθανος, ὥστε καὶ ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Διόδωρος καὶ ἄλλοι μετ' αὐτούς, καλοῦσιν αὐτὴν μυθολογίαν φλύαρον· ἡ τοῦ Μανεθῶνος ὅμως ἱστορικὴ σειρὰ, ἡ παρὰ τῷ Ἰωσήπῳ Φλαβίῳ, ἡ παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ καὶ τῷ Συγκέλλῳ ἐν τοῖς χρονικοῖς, ὅταν συσταλῇ εἰς μόνας τὰς πιθανολογουμένας ἀρχηγήσεις καὶ εἰς ὑπερβολὰς μὴ παραπιπτούσας, ἀποβαλλομένων τῶν πλάσματι καὶ φαντασίᾳ, τῶν μὲν ἀνυπάρκτων, τῶν δὲ ἀμφιβόλων ἐκείνων δυναστειῶν, ἔχει τὸ καθῆκον.

(1) Ὁ Σαλλὰχ Ἐδ. Γιουσοὺφ, πρῶτος Σουλτάνος καὶ ἀρχηγὸς τῆς βασιλείας Ἐγιουπιὲ καὶ κύριος Αἰγύπτου, Συρίας καὶ Μαυριτανίας, ἐσουλτάνευσεν ἀπὸ τοῦ 1171, μέχρι τοῦ 1193 ἔτους· ἐφάνη ἰσχυρὸς, κατεπολέμησε τοσάκις τοὺς Σταυροφόρους, ἀπέβαλεν αὐτοὺς ἐκστρατεύσαντας κατὰ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν εἰς Παλαιστίνην καὶ Συρίαν· τῷ δὲ 1187 ἔτει, πολέμου συγχροτηθέντος κατὰ τὴν Τιβεριάδα, νικᾶται ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ Γουΐδης ὁ Λουζινιανὸς (ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεὺς τῆς Κύπρου) παρὰ τοῦ Σαλλὰχ Ἐδὶν, ζωγρεῖται, καὶ οὕτως ὁ Ἀρεμαθίας νικητὴς κυριεύει τῆς Ἱερουσαλὴμ, τῆς Σιδόνος, τῆς Βηρυτοῦ καὶ

διότι τὰ πλήθη τῶν Αἰγυπτίων, κατὰ τὸν Διόδωρον, διά τε τὴν ἣν ἐδοκίμασαν ταλαιπωρίαν εἰς τὴν σκληρὰν πολύπονον ἐργασίαν τῶν Πυραμίδων, καὶ διότι ἔπραξαν πολλὰ ὠμὰ καὶ βίαια, εἰς μεγάλην ὀργὴν εἶχε τοὺς αἰτίους, καὶ ἐπαπείλει τὰ σώματα αὐτῶν νὰ διασπάσῃ καὶ μετὰ ὕβρεως νὰ ἐκρίψῃ ἐκ τῶν τάφων, διὸ καὶ ὁ καθεὶς τούτων ἐπὶ τοῦ θανάτου του ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τοὺς οἰκείους του νὰ θάψωσι τὰ σώματα αὐτῶν κρυφίως καὶ εἰς ἀφανῆ τόπον.

Ἓν αἴτιον ὡσαύτως τῆς κατασκευῆς τῶν τοιούτων ὑπερμεγέθων, ματαιοπόνων, δαπανηρῶν τάφων, προήρχετο καὶ ἐκ τῆς πειθοῦς τῆς μετὰ θάνατον ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς (1)· τοῦτο δὲ τὸ δόγμα, τὸ κοινὸν παρ' Αἰγυπτίοις περὶ ἀθανασίας, ἐμφαί-

ἄλλων φρουρίων τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας, κατεχομένων ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων· αὐτὸς ἔκτισε τὸ ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Πόλεως Καΐρου φρούριον, καὶ ὤρυξεν, ἢ μᾶλλον ἐλατόμησε τὸ εἰς αὐτὸ τὸ φρούριον βαθύτατον, πολυκάμπτου, πολυέξοδον θαυμαστὸν φρέαρ, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν ὀνομασίαν Γιουσοὺφ (Ἰωσὴφ), ἡ κοινὴ ἐφευρεμένη φωνὴ διακηρύττει, ὡς τοῦ Παγκάλου δῆθεν Ἰωσὴφ, υἱοῦ τοῦ Πατριάρχου Ἰακώβ.

(1) Ἀναμφιβόλως καὶ τὰ πολυτελῆ ταῦτα μνημεῖα, καὶ οἱ ἐνταφιασμοὶ, καὶ τὰ βάλσαμα δὲν ἦταν πράγματα ἁπλῶς γινόμενα, διότι, διὰ τῆς εἰς αὐτὰ καταβαλλομένης ἐξαισίου δαπάνης, ἐγίνωσκον κάλλιστα οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ἐκεῖνολόγουν, ὅτι ἀλλὸν ἄλλο δὲν ἦτον τὸ αἴτιον, εἰμὴ ἡ Πειθὼ τῆς μετὰ θάνατον ὑπάρξεως τῶν ψυχῶν, ἥτις τέλος κατήντησεν εἰς τὴν τερατώδη με-

νεται, πρὸς τοῖς ῥηθεῖσι κατὰ τὰς Θήβας ἀναγλύφοις περὶ ποινῶν καὶ βραβείων μετὰ θάνατον, καὶ ἐκ τῆς ἐξαισίου ἔτι δαπάνης τῆς εἰς τὴν τελετὴν τῶν βαλσάμων καὶ ἐνταφιασμῶν τῶν νεκρῶν γινομένης· τοὺς ὁποίους νεκροὺς οἱ ἐπὶ τούτοις τοῖς νομίμοις τεχνῖται ἀνέτεμον, οἱ δὲ ταριχευταὶ ἐκαθάριζον μετ' οἴνου φοινικείου καὶ θυμιαμάτων τὸ

τενσωμάτωσιν. Δόγμα ἱερὸν παλαιοτάτης ἀρχαιότητος, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς καταχρήσεως κατήντησεν εἰς δεισιδαιμονίαν, ὡς ἐκ τῶν εἰκονικῶς καταγεγραμμένων εἰς τοὺς κατὰ τὰς Θήβας τάφους τῶν Φαραὼ· δῆλον αὐτὸ ἐγένετο τὸ περὶ ψυχολογίας τῶν Αἰγυπτίων· τὴν περὶ τοῦ Δόγματος τούτου ἔννοιαν ἐδιδάχθη καὶ ὁ Πλάτων, εἰς Αἴγυπτον ἀπελθών, παρὰ τῶν ἐκεῖσε ἱερέων, ὁ ὁποῖος ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῆς Πολιτείας λόγῳ, προαναφωνεῖ τὸ, ὅτι ὅταν τις πλησιάσῃ εἰς τὸν θάνατον, εἰσέρχεται εἰς αὐτὸν φόβος καὶ φροντίς, γίνεται ὑποψίας μεστὸς καὶ τρόμου, καὶ ἀναλογίζεται μήτινα ἠδίκησε, καὶ ἐκεῖ (εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν) θέλει δώσει δίκην· ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ λόγῳ περὶ τῆς μελλούσης ταύτης κρίσεως σαφέστερον ἐκφράζεται, ἀλλὰ διὰ τὸν φόβον τῶν δεισιδαιμόνων Ἑλλήνων, πλάττει ἐν πολέμῳ ἀναιρεθέντα τινα καὶ ἀναβιώσαντα, ὃς τις διηγεῖται τὰ εἰς τὸν Ἅδην φοβερὰ θεάματα κατὰ τῶν ἀνόσια ἔργα πραξάντων καὶ μεγάλα ἡμαρτηκότων, καὶ ὅτι ἐναντίον εἰς ταύτας τὰς δίκας καὶ παιδείας, τὰ εἰς τοὺς ὁσίως καὶ δικαίως ζήσαντας θραβεῖα εἶναι ἐκ διαμέτρου ἄλλα· ἡ δὲ μετὰ σώματος κατὰ τὴν δόξαν τῶν Αἰγυπτίων, τῆς ψυχῆς κρίσις, τί ἄλλο ἐσήμαινεν, ἢ ὅτι τὸν λόγον τῆς Ἀναστάσεως· διότι οἱ καταδικασθέντες διὰ τὰς κακὰς πράξεις των, καὶ ἔχοντες σῶμα, κεφαλήν, χεῖρας, πόδας καὶ δέρμα, τὰ ὁποῖα ἄφηκαν εἰς τὴν γῆν, πῶς ἐδύναντο νὰ δοκιμάζωσιν εἰς τὸν Ἅδην τοιαύτας

ἔσωθεν τῶν νεκρῶν, καὶ ἄφινον μόνον τοὺς νεφροὺς καὶ τὴν καρδίαν· ἔπειτα ἤλειφον ὅλον τὸ σῶμα πρότερον μετὰ κεδρίας καὶ ἄλλων ἀρωμάτων εἰς διάστημα τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἐπομένως ἐθεράπευον αὐτὸ μετὰ σμύρνης, κιναμώμου καὶ ἄλλων βαλσάμων, τὰ ὁποῖα οὐ μόνον ἐδύναντο νὰ διατηρήσωσιν αὐτὸ ἀβλαβὲς εἰς πολλὰς γεννεὰς μὲ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου καὶ αὐτὰς τὰς τρίχας τῶν βλεφάρων, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐωδιάζῃ· οἱ

τιμωρίας; αὐτοὶ δὲν ἦσαν τόσον εὐήθεις, ὥστε νὰ φρονῶσιν, ὅτι ἡ ψυχὴ οὖσα ἄϋλος, δύναται νὰ ἔχῃ κεφαλήν, χεῖρας, πόδας καὶ δέρμα· ταύτην μὲν τὴν ἀρχαίαν διδασκαλίαν, ἀλλὰ παραμορφωθεῖσαν περὶ τῶν μελλόντων ποινῶν καὶ βραβείων, διὰ τοσούτων δεισιδαιμονιῶν, καὶ τῆς ἀλόγου καὶ φλυάρου μετεμψυχώσεως, διδαχθέντες ὅ,τε Πλάτων, Πυθαγόρας καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἑλλήνων, οἱ κατὰ πόθον νεωτέρων γνώσεων ἀπελθόντες εἰς Αἴγυπτον, μετήνεγκαν καὶ τὸ Δόγμα αὐτὸ καὶ ἐδίδαξαν μὲ τὰς αὐτὰς ἐννοίας εἰς τὴν Ἑλλάδα· διότι καὶ ὁ Ὅμηρος εἰς τὴν αὐτοῦ Ποίησιν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον περιγράφει τὰς εἰς τὸν Ἅδην μετὰ σώματος τιμωρίας κατὰ τοῦ Τιτυοῦ, Σισύφου καὶ Ταντάλου· οἱ δὲ νεώτεροι, οἱ νομίζοντες ὅτι ἐξηκρίβωσαν πάντα, ἀρνοῦνται τὸ περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως, τὸ περὶ Ἀθανασίας ψυχῆς, καὶ τὸ περὶ Ἀναστάσεως τῶν σωμάτων Δόγμα, διασύροντες αὐτὸ ὡς νεώτερον δῆθεν, ὡς ἄγνωστον εἰς τοὺς ἀρχαίους Αἰγυπτίους καὶ Ἑβραίους, ὡς ἐξελθὸν ἀπὸ τῶν Πλατωνικῶν κόλπων, καὶ σύγχρονον αὐτὸ μὲ τὴν τῶν Χριστιανῶν θρησκείαν. Τούτων δὲ τῶν νεωτέρων Σαδδουκαίων τὰς ἐνστάσεις, καὶ τὰς πρὸς ταύτας λύσεις δὶ ἀναντιῤῥήτων ἀποδείξεων, ἰδέτω ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης βίβλου κειμένας.

Αἰγύπτιοι περὶ τῶν οἰκειακῶν οἰκοδομῶν, κατὰ τὸν Διόδωρον, ὀλίγον ἐφρόντιζον, περὶ δὲ τὰς ταφὰς κατεγίνοντο μεθ' ὑπερβαλλούσης φιλοτιμίας· τοὺς οἴκους αὐτῶν ὠνόμαζον καταλύματα, διὰ τὸν ὀλίγον καιρὸν τῆς εἰς αὐτοὺς παροικίας αὐτῶν, τοὺς δὲ τάφους τῶν καλῶν καὶ ἐναρέτων ἐκάλουν οἴκους ἀϊδίους, ὡς συμβιούντων αὐτῶν εἰς τὸν ᾅδην μετὰ τῶν δικαίων τὸν ἄπειρον αἰῶνα.

Κώμη Βούσειρις.-Πουσίρι.-Ἄπουσὶρ τανῦν. Σφὶγξ μεγίστη· ψήφισμα νεωστὶ εὑρεθὲν τῶν κατοίκων τῆς βουσείρεως πρὸς τὸν Νέρωνα.

Πρὸς βορέαν τῆς Μέμφεως παρέκειτο ἡ Κώμη Βούσειρις, ἀξιοπερίεργος καὶ αὐτὴ καὶ ἡ (Ἄκανθος) Δακχοὺρ διὰ τὰς αὐτόσε Πυραμίδας· τὸ ὄνομα ταύτης εἶναι καθαρὸν Αἰγυπτιακόν, δηλοῦν Ὄσιριν· οἱ Ἕλληνες μεταβαλόντες τὸ καταρχὰς τῆς λέξεως τῶν Αἰγυπτίων σύμφωνον Π, καὶ προσθέντες τὸ Β, ἐσχημάτισαν τὴν λέξιν Βούσειρις· οἱ δ' Ἄραβες τὴν Κώμην ταύτην καλοῦσιν ἤδη Ἀπουσὶρ, προσθέμενοι τὸ ἐλίφ αὐτῶν ψηφίον. Εἰς τὴν Βούσειριν κατῴκουν οἱ καθ' ἕξιν ἐπιτήδειοι, οἵτινες ἀνέβαινον ἐπ' αὐτὴν τὴν κορυφὴν τῶν Πυραμίδων·

πλησίον ταύτης κεῖνται τὰ περίφημα ἐκεῖνα ὑπόγαια, πλήρη μικρῶν κεραμίων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐμπεριέχονται μομίαι βαλσαμωμένων πτηνῶν.

Ἀπέναντι τῆς ῥηθείσης δευτέρας Πυραμίδος κατ' ἀνατολὰς, κεῖται ἡ ὑπερμέγιστος τῶν ἁπασῶν ποτὲ λαξευθεισῶν μονόλιθος, περίκροτος Σφὶγξ, τῆς ὁποίας τὸ σῶμα ἐκαλύπτετο διὰ τοσούτων αἰώνων ὑπὸ τῆς ἐπισωρευθείσης ψάμμου, καὶ ἐφαίνετο ἡ κεφαλὴ μόνη καὶ ὁ τράχηλος· αὐτὴ ἀνεσκάφη κατὰ τὸ 1818 ἔτος παρὰ τοῦ ἐπιχειρηματίου Καβίλα, καὶ ἀνεκαλύφθη ὅλη, τῆς ὁποίας τὸ μῆκος (ἐκτὸς τῆς κεφαλῆς, ἥτις ὑψοῦται πόδας 20), κατὰ τὴν καταμέτρησίν ποτε καὶ τοῦ Πλινίου, εἶναι ποδῶν 143.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἐδόξαζον, ὅτι τὸ λελαξευμένον καὶ μεμορφωμένον ἐκ παρθένου καὶ λέοντος αὐτὸ τέρας εἶχε μεγάλην ἀναφορὰν εἰς τὴν λατρείαν τῆς Αἰγυπτιακῆς θεότητος Βουτὼ, τῆς παὶ Ἕλλησι Λητοῦς, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς ἐφεξῆς ἐμμέτρου ἐγκεχαραγμένης ἐπιγραφῆς παράτινος Ἀρριανοῦ ἐπὶ τὸν δάκτυλον τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τῆς Σφιγγός.

« Τῇ δε Θεᾷ Λητοῖ Πρόσπολον
ἀγνοτάτην. »

Οἱ Βουσειρίται κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐφεξῆς ῥηθησομένου ψηφίσματος αὐτῶν πρὸς τὸν Νέρωνα, ἐλάτρευον τὸν Ἥλιον, τοῦ ὁποίου ὁ Ναὸς ἔκειτο πλησίον τῶν Πυραμίδων, καὶ περὶ οὗ οὐδεὶς τῶν

ἀρχαίων Συγγραφέων ἀναφέρει· αἱ κατὰ τὸ 1818 ἔτος γενόμεναι ὡσαύτως ἀνασκάψεις περὶ τοὺς πρόποδας τῆς δευτέρας Πυραμίδος, ἀνεκάλυψαν τὰ λείψανα μιᾶς στοᾶς, τῆς ὁποίας ἡ δίοδος ἐφέρετο δι' ἑνὸς ὑπονόμου κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν ῥηθεῖσαν μεγάλην Σφίγγα, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ἑνὸς Ναοῦ πανευρυχώρου, συνεχομένου μετὰ τῆς ῥηθείσης στοᾶς, καὶ ἐκτεινομένου μέχρι τῆς Πυραμίδος, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει δεκαπέντε μόνον πόδας· τὰ ἔξωθεν τείχη τοῦ Ναοῦ σύγκεινται ἐκ μεγάλων πετρῶν, μῆκος ἐχουσῶν ποδῶν εἰκοσιπέντε, εὖρος ὀκτὼ, καὶ ἴσων ποδῶν βάθος· εὗρον ὡσαύτως καὶ ἓν ἕτερον ἔδαφος διευθυνόμενον ἀπὸ τῶν βάσεων τῆς Πυραμίδος μέχρι τοῦ Ναοῦ, διὸ καὶ ἐκ τῶν σημείων τούτων ἐκρίθη ὡς ἀναμφίβολον, ὅτι ὅ,τε Ναὸς τοῦ Ἡλίου, ἡ μεγάλη Σφὶξ καὶ ἡ Πυραμὶς ἡ δευτέρα ἀνηγέρθησαν συγχρόνως· ἡ δὲ ἀνακαλυφθεῖσα διὰ τοῦ ὑπονόμου ῥηθεῖσα δίοδος μέχρι τῆς Σφιγγὸς, δίδωσιν ἐνδόσιμον εἰς τὸν ἐφεξῆς στοχασμὸν, ὅτι οἱ πονηροὶ τῶν Αἰγυπτίων ἱερεῖς ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἡλίου διὰ τοῦ μυστικοῦ διαληφθέντος ὑπονόμου διερχόμενοι παρείσδυον εἰς τὸ κενὸν τῆς κοιλίας τῆς Σφιγγὸς, καὶ παρέδιδον τοὺς δολίους χρησμοὺς αὐτῶν πρὸς τοὺς, διά τε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν νομοθεσίαν, χαρακτηριστικῶς ἐς ἄκρον δεισιδαίμονας Αἰγυπτίους· ἡ Σφὶγξ εἶναι σύνθετος ἐκ δύω σημείων τοῦ Ζωδιακοῦ, τοῦ λέ-

οντος καὶ τῆς παρθένου, τουτέστι τὰ μὲν ἔμπροσθεν ἀνθρώπου, τὰ δὲ ὄπισθεν λέοντος· τὸ αἰνιγματῶδες αὐτὸ σύμβολον ἐδείκνυε τὴν ὠφελιμωτέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Νεῖλος πλημμυρεῖ καὶ πλουτίζει τὴν Αἴγυπτον (1).

Ἐπὶ τῶν γενομένων προῤῥηθεισῶν τῷ 1818 ἔτει ἀνασκάψεων, εὑρέθη πέριξ τῆς μεγάλης Σφιγγὸς ἓν ψήφισμα τῶν Βουσειριτῶν γεγλυμμένον ἐπὶ μιᾶς πέτρας, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτὸ τετριμμένον ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς ψάμμου, ὥστε ἀπὸ τῶν τριάκοντα ἓξ σειρῶν, ἐξ ὧν συνίσταται τὸ ψήφισμα, αἱ εἴκοσι καὶ μία τούτων εἶναι εὐανάγνωστοι, ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν δεκαπέντε σειρῶν, αἱ μὲν κατὰ τὸ μέσον ἓξ διεφύλαξαν μέρος τοῦ νοήματος, αἱ δ' ἐφεξῆς μέχρι τέλους ἐννέα, οὐδὲ σημεῖον διακεκριμένης τινος ἐννοίας διέσωσαν· ἔχει δὲ τὰ τοῦ ψηφίσματος οὕτως.

Ι » ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ

2 » Ἐπὶ Νέρων Κλαύδιος Καίσαρ Σεβαστὸς
3 » Γερμανικὸς Αὐτοκράτωρ, ὁ ἀγαθὸς Δαίμων τῆς
4 » Οἰκουμένης, σὺν ἅπασιν οἷς εὐεργέτησεν ἀγα-

(1) Αἱ Σφίγγες, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τῶν Αἰγυπτίων πρῶτον τύπον, δὲν εἶχον μαστοὺς, ἀλλ' εἶχον κεφαλὴν ἀνδρὸς, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει αὐτὰς ἀνδρόσφιγγας· αὐταὶ ἐδοξάζοντο ὡς σύμβολον ἰσχύος καὶ συνέσεως, καὶ ἐτίθεντο πρὸ τῶν Ναῶν ὡς φύλακες, καὶ διὰ μὲν τῆς ἀνθρωπίνης πρόσοψεως αὐτῶν μορ-

5» θοῖς τὴν Αἴγυπτον, τὴν ἐνεργεστάτην πρόνοι-
6» αν ποιησάμενος, ἔπεμψεν ἡμῖν Τιβέριον Κλαύδι-
7» ον Βάλβιλλον ἡγεμόνα· διὰ δὲ τὰς τούτου χά-
8» ριτας καὶ εὐεργεσίας, πλημμυροῦσα πᾶσιν ἀγαθοῖς ἡ
9» Αἴγυπτος, τὰς τοῦ Νείλου δωρεὰς ἐπαυξομέ-
10» νας κατ' ἔτος θεωροῦσα, νῦν μᾶλλον ἀπέλαυ-
11» σε τῆς δικαίας ἀναβάσεως τοῦ Θεοῦ· ἔδοξε
12» τοῖς ἀπὸ Κώμης Βουσείρεως τοῦ Λητοπολί-
13» του παροικοῦσι τοῖς Πυραμίσι, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ
14» καταγινομένοις τοπογραμματεῦσι καὶ κω-
15» μογραμματεῦσι, ψηφίσασθαι καὶ ἀναθεῖναι
16» Στήλην λιθίνην παρά . . . . . .
17» . . . . . ἁρμάχει ἐκ τῶν ἐγκεχαραγμένων α . . . .
18» . . . . . ον τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίαν
19» ἐξ ὧν, εὐμένειαν Νέρωνος καὶ τὴν πρὸς ὅλην τὴν
20» Αἴγυπτον καλοκἀγαθίαν πάντες γνωρίσωσι· δογματί
21» ζει γὰρ τὰς ἰσοθέους αὐτοῦ ἐπινοίας, ἐν Στήλῃ δεδη-
22» λωμένας τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν, αἰῶνι μνημο-
23» νεύεσθαι παντὶ· παραγενόμενος γὰρ, ἡμῶν φροντίσας
24» εἰς τὸν Νομὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν Ἥλιον τὸν Π.
25» αρ· ἡμῖν ἐπόπτην καὶ σωτῆρα, τῇ τε τῶν Πυραμί-
26» δων μεγαλειότητι καὶ ὑπερφυᾷ τερφθεὶς, καὶ προ-

φῆς, εἰκόνων, ὅτι ἐφέλκουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τοὺς Ναούς, διὰ δὲ τῆς ὄψεως τῶν ποδῶν καὶ τῶν θηριωδῶν αὐτῶν ὀνύχων, ἔτι ἐκφοβοῦσι συγχρόνως αὐτούς· ἔμβλημα αὐτὸ τῆς μετὰ χαρᾶς ὁμοῦ καὶ φόβου εἰσελεύσεως εἰς τοὺς Ναούς.

27» νοησάμενος τῆς πλείστης . . . . . .

Μὲ ὅλην τὴν ὑπὸ τῆς διὰ μακροῦ χρόνου ὑπὸ γῆν κατορύξεως γενομένην μεγίστην διαφθορὰν εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ ψηφίσματος, παρατηροῦνται ὅμως πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ δύω ταῦτα ἀξιοπερίεργα· ἡ ὑψωσις μιᾶς λιθίνης Στήλης παρὰ τῶν κατοίκων τῆς κατὰ τὸν Λητοπολίτην Νομὸν κώμης Βουσείρεως μετὰ μιᾶς ἐπιγραφῆς, ἥτις εἶναι ἡ διασωθεῖσα ῥηθεῖσα· ἡ δ' ἀναφερομένη ἑτέρα Στήλη (τῆς ὁποίας ἡ εὕρεσις εἶναι διὰ τὴν πρόσδον ἔτι τῶν Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν σημείων, εὐχῆς ἔργον), μετὰ ἱερῶν γραμμάτων, τουτέστι τῶν Ἱερογλυφικῶν, ἀνεκήρυττε τήν τε πρὸς αὐτοὺς τοὺς Βουσειρίτας καὶ πρὸς ὅλην τὴν Αἴγυπτον εὐμένειαν καὶ καλοκἀγαθίαν τοῦ Νέρωνος· τὰ ἱερογλυφικὰ φωνητικὰ σημεῖα καὶ ἐπὶ Αὐρηλίου Ἀντωνίνου τῷ 164 ἔτει Χριστοῦ, κατὰ τὰς εὑρεθείσας ἐπιγραφὰς, ἦσαν ἔτι ἐν χρήσει, τουτέστι καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης, καθὼς καὶ ἐπέκεινα τῶν 1600 ἐτῶν πρὸ χριστοῦ.

Περὶ Νειλομέτρων.

Οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον κατὰ διαφόρους τόπους Νειλόμετρα, διὰ τῶν ὁποίων ἐγνώριζον τὰς ἐτησίους ἀναβάσεις τοῦ Νείλου, ἐξ ὧν τὸ κατὰ Μέμφιν εἰς

τὸν ναὸν τοῦ Σεράπιδος ἱστάμενον καὶ καλούμενον Σεράπειον, καὶ τὸν εἰς τὴν Ἐλεφαντίνην νῆσον, ἦσαν τὰ ἐπισημότερα. Τὸ δὲ Νειλόμετρον ἦτον ὑψηλὴ στήλη λιθίνη εἰς βαθμοὺς δι' ἀριθμῶν διηρημένη, διὰ τῶν ὁποίων, ἐπὶ τῆς ἀναβάσεως τοῦ ποταμοῦ, προέβλεπον τὴν μέλλουσαν ἐφορίαν, ἢ ἀφορίαν.

Τὸ μόνον, καθ' ὅλην ἤδη τὴν Αἴγυπτον, Νειλόμετρον διασώζεται ἐν τῇ μικρᾷ νήσῳ, τῇ παρακειμένῃ εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν Βαβυλῶνα (παλαιὸν μισίρι) τῇ παρὰ τῶν Ἀράβων καλουμένῃ Ῥαούδα, τὸ ὁποῖον Νειλόμετρον αὐτοὶ ὀνομάζουσι Μούκκιας, τουτέστι μέτρον· εἶναι δὲ αὐτὸ ὀκτάγωνος μεγάλη στήλη, ὕψος ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι πήχεις ἔχουσα, καὶ περικοπὰς ἐκ τοῦ Κουρανίου καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν καταγεγραμμένας· ἐκ τούτων τῶν Πήχεων τῆς στήλης οἱ μὲν ὑποκρύπτονται εἰς τὸν Ποταμὸν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς πλέον κατωτέρας θέσεως τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων ἀνώτεροι, διαιροῦνται, τούτων τῶν πήχεων καθέκαστος, εἰς εἰκοσιτέσσαρας γεωμετρικοὺς δακτύλους, δεικνύοντες τὸ μέτρον τῆς τοῦ Νείλου κατ' ἔτος ἀναβάσεως.

Ἡ νῆσος αὐτὴ Ῥαούδα διὰ τὴν τερπνὴν θέσιν της, προσεφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν κατὰ καιροὺς Ἀράβων ἐξουσιαστῶν τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ᾠκοδόμησαν οἴκους λαμπροὺς καὶ κήπους ἐφύτευσαν χαριεστάτους· ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν οἰκοδομῶν τὸ

ἐπισημότερον ἦτον ποτὲ αὐτόσε τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον ὁ ἐκ τοῦ Δεβλὲτ Ἐγιουπιὲ ἕβδομος Μέλεα (βασιλεὺς) Σαλὶχ ᾠκοδόμησε, καὶ τὴν τούτου φυλακὴν παρέδωκεν εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ Μαμλούκους, οἱ ὁποῖοι μετὰ θάνατον τούτου, ἐφόνευσαν τὸν υἱόν του Μουαζὰμ Γαγετουδὶν-Τουρὰν, ὡς ἀλλαχοῦ ῥηθήσεται, καὶ ἥρπασαν τὸ κράτος τῆς Αἰγύπτου, ὀνομασθέντες ἀπὸ τοῦ Νείλου μπαχαρίται.

Καὶ πρὸ τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀπασιγέδων προϋπῆρχε τὸ Νειλόμετρον εἰς τὴν νῆσον ταύτην Ῥαούδα, ἀλλὰ καταδαφίσας αὐτὸ ὁ ἐκ τῆς δυναστείας ταύτης τῶν Ἀπασιγέδων πρῶτος Σουλτάνος, κατέβαλε τὰ θεμέλια ἑνὸς ἑτέρου ἐπισημοτέρου, τὸ ὁποῖον ἀπαρτίσας ἐτελείωσε κατὰ τὸ 855 ἔτος χριστοῦ, ὁ δέκατος ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν Χουλεφαῖ Ἀπασιγέδων καταγόμενος Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου, Ἐλ-Μουλτεβὲ κελοὺ-Ἀλελλάχι Τζαφὲρ· τοῦτο μὲν ἐπεσκεύασαν καὶ ἄλλοι ἑπομένως Σουλτάνοι τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' ἡ ἐπισημότης τοῦ τοιούτου ὑπομνήματος, τοῦ δεικνύοντος καὶ προμηνύοντος μετὰ τοσαύτης μαθηματικῆς ἀκριβείας τὴν εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν τῆς χώρας, παρώρμησε τὸν ἔνδοξον κατακτητὴν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὁλοθρευτὴν τῶν δεσποτῶν τῆς Αἰγύπτου Σιρκασίων, Σουλτὰν Σελὴμ τὸν Α'. νὰ στεγάσῃ τὸ Νειλόμετρον αὐτὸ δι' ἑνὸς Τρούλλου, ὑφισταμένου μέχρι τούτου.

Ὅταν τὰ τοῦ Νείλου ὕδατα κατὰ τοὺς καταγεγραμμένους βαθμοὺς, τοὺς δεικνύοντας τὴν τοῦ ποταμοῦ ἀνάβασιν, ἵστανται κάτωθεν τῶν εἰς τὸ Νειλόμετρον κεχαραγμένων δεκαὲξ πήχεων, τοῦτο προμηνύει κακὰ ἀφορίας καὶ λιμόν, ὅταν δὲ πάλιν ὑπερβῇ ἡ πλημμύρα τοὺς δεκαοκτὼ πήχεις, καὶ τοῦτο ἐπίσης ἐπαπειλεῖ σιτοδείαν καὶ δυστυχίαν.

Ἡ ἐτήσιος ἑορτὴ τοῦ Νείλου τὸ πάλαι ἦτον παρ' Αἰγυπτίοις ἐθνικὴ, σεβόμενοι αὐτὸν τὰ μέγιστα, ὡς χορηγὸν εἰς αὐτοὺς πάσης εὐτυχίας, καὶ ὅτε μάλιστα ἔφθανεν εἰς τὸν τελευταῖον βαθμὸν τῆς ἀναβάσεώς του, ὅλη ἡ Αἴγυπτος ἐπανηγύριζε χαρμοσύνως· γίνονται καὶ τὴν σήμερον ἑορταὶ καὶ κρότοι πυροβόλων εἰς τὴν μεγάλην Κάϊρον, ὅταν τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου, εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἀναβάσεως αὐτῶν καταρχὰς Αὐγούστου, εἰσέρχωνται εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διώρυγος (Χαλὶτζ) τοῦ ἡγεμόνος τῶν πιστῶν λεγομένης.

Ἡ διώρυξ αὕτη ἦτον ἀρχαία, ὠρύχθη τῇ ἐπιταγῇ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ· ἐλάμβανε τὴν ἀρχήν της ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Βαβυλῶνος (ἐσκὶ Μισὶρ), ἐκτείνετο μέχρι τῆς Φέλβιως (Πελπεῖ), ὅπου καὶ διεχύνοντο τὰ ὕδατα ταύτης εἰς ἄλλην παλαιοτέραν ἐκεῖσε αὔλακα, ὀρυχθεῖσαν ὑπὸ τῶν Φαραὼ βασιλέων, καὶ ἐκτεινομένην ταύτην ἄχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης πρὸς εὔκολον μετακόμισιν τῶν τε προϊόντων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ Ἀρα-

βικοῦ κόλπου, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν ἀγαθῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον· ὁ στρατηγὸς τοῦ Καλίφου Ὁμὲρ Χατὰπ καὶ πορθητὴς τῆς Αἰγύπτου Ἀμερ-Ἴπνου-Ἂς, ἀνεκαθάρισεν ὅλην τὴν ἐκτεταμένην αὐτὴν αὔλακα, καὶ κατέστησε πλόϊμον, πρὸς μεταφορὰν δὲ αὐτῆς ἄχρι τῆς Ἐρυθρᾶς τοῦ τῆς Αἰγύπτου σίτου εἰς τὰς κατὰ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν πόλεις· καὶ τοῦτο αὐτὸ εἶναι τὴν σήμερον τὸ λεγόμενον Χαλὶτζ, τὸ διερχόμενον ἐπὶ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Νείλου, διὰ τῆς Καΐρου Πόλεως, καὶ ἐπωνυμούμενον παρὰ τῶν Ἀράβων Χαλὶτζ Ἀμερ-Λὶλ-Μουμινὶν, τουτέστιν αὔλαξ τοῦ Ἡγεμόνος ἢ ἀρχηγοῦ τῶν πιστῶν.

Ἀλλὰ τῆς αὔλακος ταύτης τὰ ὕδατα τὴν σήμερον φέρονται μέχρι τοῦ ἑλώδους τόπου καὶ τῆς λίμνης καλουμένης Σσὲπ· ὁ δὲ ἐκεῖθεν ταύτης ὀχετὸς μέχρι τῶν παραθαλασσίων Πόλεων ποτὲ Βερενίκης καὶ Κλεοπατρίδος, ὅπου τὴν σήμερον τὸ Σουβὲς, ἐπληρώθη ὑπὸ τῆς ψάμμου καὶ κατεκαλύφθη· αὗται δὲ αἱ ῥηθεῖσαι δύω Πόλεις παρὰ τοσοῦτον ἦσαν ἔγγιστα ἀλλήλων, ὥστε ἡ μία ἐλαμβάνετο ὡς ἡ ἄλλη.

Ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς ἀναβάσεως, ὁ Νεῖλος γίνεται ἄλλη θάλασσα, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας φαίνονται ὡς νῆσοι τὸ πλῆθος τῶν χωρίων· ὁ ποταμὸς αὐτὸς πρὸς διαφορὰν τῶν ἄλλων, ἀντὶ τοῦ νὰ παρασύρῃ καὶ νὰ γυμνώνῃ τὴν γῆν, φέρει ἐξ ἐναντίας κατὰ

πᾶν ἔτος ἐπὶ τῆς πλημμύρας αὐτοῦ νέαν Ἰλὺν (λάσπην), ἡ ὁποία κατὰ τὸν Διόδωρον, τὴν ἐνδυναμώνει, καὶ οὕτω μετ' ὀλίγου κόπου σχίζουσιν οἱ γεωργοὶ διὰ τοῦ ἀρότρου τὴν λάσπην ταύτην, σπείρουσιν εἰς αὐτὴν, καὶ δίδωσι καρποὺς πλουσιοπαρόχους δὶς καὶ τρὶς τοῦ ἔτους· τὸν Νεῖλον λοιπὸν διὰ τὰς τοιαύτας δωρεὰς αὐτοῦ καὶ χάριτας, ἐσεβάζοντο οἱ Αἰγύπτιοι ὡς Θεὸν κατά τε τὴν μαρτυρίαν Παρμένου τοῦ Βυζαντίου, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος, καλοῦντος αὐτὸν «ΑΙΓΥΠΤΙΕ ΖΕΥ ΝΕΙΛΕ»· ἔτι δὲ καὶ ἐξ ἑνὸς νομίσματος τοῦ Ἰουλιανοῦ, φέροντος τοιαύτην Λατινικὴν ἐπιγραφὴν «Deo Santo Nilo. Νείλῳ Θεῷ ἁγίῳ»· καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρίαν τέλος τοῦ ῥηθέντος ἀνωτέρω ψηφίσματος τῶν Βουσειριτῶν πρὸς τὸν Νέρωνα, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ τῶν ὑδάτων ἀνάβασις ἀνομολογεῖται ὡς δικαία τοῦ Θεοῦ Νείλου.

Ἀλλὰ μὲ ὅλα ταῦτα τὰ ἐκ τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου ἀγαθὰ καὶ τὴν πλουσιότητα τῶν καρπῶν τῆς Αἰγύπτου, ὅτε ὁ ποταμὸς ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κοίτην, τότε γίνεται νοσημάτων καὶ κακῶν πηγὴ ἀνεξάντλητος εἰς αὐτὴν, διότι σηπώμενον τὸ μέρος ἐκεῖνο τῶν ὑδάτων, τὸ ἐναπομεῖναν εἰς τοὺς λάκκους καὶ χθαμαλοὺς τόπους, γεννᾷ πλῆθος μυιῶν, κωνώπων καὶ ἄλλων ἐντόμων, τὰ ὁποῖα καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ἐνιαυτοῦ, νύκτα καὶ ἡμέραν βασανίζουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ

τὰ κτήνη. ἐφ' ἅπασι τούτοις καὶ ἡ λεπτοτάτη καυσικωτάτη ἄμμος αἰρομένη ὑπὸ τοῦ Λιβονότου ἀνέμου, καὶ ἀποτιθεμένη, τῶν μὲν ὀμμάτων γίνεται λοιμὸς εἰσιοῦσα εἰς αὐτὰ, καίουσα καὶ σβεννύουσα πολλάκις τὴν ὅρασιν, τῶν δὲ τροφῶν ἀηδία, ὡς ἀναμιγνυομένη μετ' αὐτῶν, μὲ ὅλην τὴν ἣν μετέρχονται ἐπιμέλειαν πρὸς ἔμφραξιν τῶν περιεχόντων τὰς τροφὰς ἀγγείων καὶ ἄλλων μερῶν· ἔτι δὲ πρὸς τοῖς ἀφορήτοις καύμασι τοῦ Ἡλίου τὸ θέρος, γίνεται καὶ ἡ λεπτοτάτη ἄμμος τῆς νυκτερινῆς ἀναπαύσεως βάσανος ἀφορητοτέρα, παρεισδύουσα ἕως εἰς αὐτὴν τὴν στρωμνὴν καὶ εἰς τὸν φάρυγγα τῶν ἀνθρώπων.

Περὶ Νομῶν τῆς ἀνωτέρας καὶ Μεσαίας Αἰγύπτου.

Μετὰ τὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων κειμένων πόλεων κατὰ τὴν ἀνωτέραν καὶ Μεσαίαν Αἴγυπτον, ἔπεται νὰ σημειωθῶσι καὶ αἱ πρωτεύουσαι Πόλεις ἑκάστου Νομοῦ μετὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν· προεῤῥέθη, ὅτι ἡ Αἴγυπτος εἰς τοὺς πλέον ἀρχαίους χρόνους τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ὑπάρξεως ἦτον διῃρημένη εἰς Νομοὺς, τοὺς ὁποίους οἱ Αἰγύπτιοι ἐκάλουν Πθόσσ, καὶ ὅτι ἡ ἀνωτέρα Αἴγυπτος, ἡ συμπεριλαμβάνουσα τὴν Θηβαΐδα καὶ τὴν με-

σαίαν Αἴγυπτον, περιεῖχε νομοὺς εἰκοσιὲξ, καὶ ἕκαστος τούτων ὠνομάζετο ἀπὸ τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ Πόλεως. τοῦτο δὲ πληροφορούμεθα ἀπό τε τὰ Κοπτικὰ Ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, ἀπὸ τοὺς Συγγραφεῖς Ἕλληνας καὶ Λατίνους, καὶ ἀπὸ τὰ διασωζόμενα λείψανα τῶν ἀρχαιοτήτων, διὰ τῶν ὁποίων δεικνύεται τὸ πρωτεῖον τῆς Πόλεως ἑκάστου Νομοῦ.

§. Α΄. Οἱ κατὰ τὴν Θηβαΐδα Νομοὶ.

Οἱ ἀρχαῖοι Γεωγράφοι ἄρχονται τῶν ὁρίων τῆς Θηβαΐδος ἀπό τινος τόπου κειμένου μεταξὺ τῆς μεγάλης Ἑρμουπόλεως καὶ Ἀντινόης, καλουμένου παρ' αὐτῶν Φρούριον Θηβαϊκὸν, ἢ φυλακὴ Θηβαϊκὴ, ὅπου τὴν σήμερον ἡ τῶν Ἀράβων κώμη Ταρουτχ-Ἐσσερὶφ, ἡ τῶν Αἰγυπτίων Τερὸτ, καὶ περατοῦσιν αὐτὰ ἄχρι τῶν Φιλῶν. ἀλλὰ περὶ τούτου οἱ Ἕλληνες δὲν συμφωνοῦσι μετὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, διότι αὐτοὶ μὲν εἰς τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἐγνώριζον ἐπ' ὀνόματι Θηβαΐδος ἕταττον Νομοὺς δέκα, ἡ δὲ τῶν Ἑλλήνων Θηβαΐς ἐμπεριεῖχε δεκατρεῖς Νομοὺς ἐπισήμους. Οἱ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων Γεωγράφοι εἰς τὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου, τὸ καλούμενον παρ' αὐτῶν Θηβαΐς καὶ Ἑπτάνομος, τάττουσι Νομοὺς εἰκοσιτέσσαρας, ἀλλ' ἡ διαίρεσις αὕτη διαφέρει τῆς Θηβαΐδος καὶ

μεσαίας Αἰγύπτου τῶν Φαραὼ, ἡ ὁποία ἐμπεριεῖχε Νομοὺς εἰκοσιὲξ· παρατηρητέον δὲ, ὅτι ὁ τῆς Ἀντινόης Νομὸς τῶν Ἑλλήνων δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν Φαραὼ, ἐκ δὲ τούτου ὁ τῶν Αἰγυπτιακῶν Νομῶν ἀριθμὸς τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, ὁ παρὰ τῶν Ἑλλήνων γνωστὸς, ἐλαττοῦται εἰς εἰκοσιτρεῖς· οἱ δὲ εἰκοσιὲξ Νομοὶ τῶν Αἰγυπτίων δύνανται νὰ καθορισθῶσι κατὰ τὴν ἐφεξῆς τάξιν.

Ὁ Μεσημβρινὸς Νομὸς τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου κατὰ τοὺς Ἕλληνας, ἦτον ἐκεῖνος ὁ τῆς Ὄμβου, Ἀμβὸ τῶν Αἰγυπτίων· τὰ διασωζόμενα μεγάλα μνημεῖα τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς πόλεως ταύτης, αἴρουσι πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τούτου, εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι ἦτε Συήνη (Ἀσουὰν), καὶ ἡ νῆσος Φίλαι μετὰ τῆς Ἐλεφαντίνης νήσου ἐξήρτηντο τοῦ Νομοῦ τούτου.

Ὁ Αἰγυπτιακὸς Νομὸς Ἀτβὸ, γνωστὸς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπ' ὀνόματι τῆς μεγάλης Ἀπολλωνοπόλεως, ἐμπεριεῖχεν ὑπαλλήλους τὴν Σίλσιλιν (Σζολσζὲλ), τὴν Ἱερακόπολιν καὶ τὴν Εἰλήθειαν.

Μετὰ τὸν Νομὸν τοῦτον οἱ ἀρχαῖοι Γεωγράφοι Λατῖνοι ἔταττον τὸν τῆς Ἑρμωνθίδος (Ἑρμόντ), ὑποθέτοντες, ὅτι καὶ ἡ μεγίστη Πόλις ποτὲ Λατόπολις (Σνὲ) ἐξήρτητο τοῦ Νομοῦ τούτου· ἀλλ' ἡ Λατόπολις, Πόλις ἀρχαιοτάτη, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποθαυμάζεται εἰσέτι εἷς τῶν μεγαλητέρων Ναῶν τῆς Αἰγύπτου, ὡς φιλοτέχνημα τῆς τῶν Αἰγυπτί-

ων ἀρχιτεκτονικῆς ἐξαίρετον, δὲν ἦτον ποτὲ ἑτέρου Νομοῦ ὑπάλληλος· τὰ τῆς ἀρχαιότητος τοιαῦτα αὐτῆς μνημεῖα, τὰ συγκρινόμενα κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν μετὰ τῆς Ὀμβου, καὶ ὑπέρτερα τῶν τῆς Ἑρμωνθίδος, ἀποδεικνύουσιν ἀποχρόντως, ὅτι αὐτὴ ἡ ἰδία ἦτον πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ· ἔτι δὲ καὶ τὰ Κοπτικὰ βιβλία τοῦ βίου καὶ τῶν διατάξεων τοῦ ἁγίου Παχωμίου, μαρτυροῦσιν αὐτὴν ὡς τοιαύτην· ὅθεν ἡ πόλις αὕτη ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ἦτον πρωτεύουσα ἑνὸς τῶν τῆς Θηβαΐδος Νομῶν· ἐξ αὐτῆς ἐξήρτηντο ἡ Κνούφις καὶ ἡ Ἀφροδιτούπολις (Τούφι).

Ἡ μεγάλη πόλις τῶν Θηβῶν ἐσχημάτιζε δύω Νομοὺς, τὸν μὲν κατὰ τὴν ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, καλούμενον παρὰ τῶν Ἑλλήνων Διοσπολίτην (Ναμουν), τὸν δὲ ἀντικρὺ κατὰ τὴν δυτικὴν περαίαν, ὀνομαζόμενον ἀρχαιόθεν Φατουρὶ (1).

Ὁ τῆς Κοπτὼ πόλεως Νομός, ὁ ἐμπεριέχων τὴν μικρὰν Ἀπολλωνόπολιν (Κὸς-Βερβὶρ), εἶπετο μετὰ τὸν Διοσπολίτην Νομὸν καὶ τὸν Φατουρὶ· μετὰ δὲ τοῦτον ἀμέσως ἔκειτο ὁ τῆς Τεντυρίδος (Νιτενθόρι), ἐξ οὗ ἤρτητο ἡ κατὰ τὴν δυτικὴν περαίαν τοῦ

(1) Ὁ Ἰεζεκιὴλ Κεφ. Α'· ὀνομάζει τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Αἰγύπτου γῆν Φαθωρῆς, ὁ δὲ Ἀλεξανδρεὺς Κώδιξ τῆς θείας Γραφῆς, γῆν Παθουρῆς.

Νείλου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς γῆς μικρὰ πόλις, ἡ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου καλουμένη Πάμπανις, καὶ ἄλλαι πόλεις καὶ κῶμαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν ὁποίων (καθὼς καὶ πολλῶν ἄλλων) τὰ ὀνόματα εἰς ἡμᾶς δὲν διεσώθησαν· ἡ δὲ Ταβέννη (Ταβενίσι), ἡ Χηνοβοσκία (Σενεσὶτ), ἡ Βωπὸς (Φβώου), ἡ Βερσόουτ καὶ ἄλλαι, ἐξήρτηντο τοῦ Νομοῦ τῆς μικρᾶς Διοσπόλεως (Χὸ).

Οἱ Αἰγυπτιακοὶ Νομοὶ τῆς Ἀμβὼ, τῆς Ἀτβὼ, τῆς Σνὲ, τῆς Ἑρμόντ, τῆς Νεαμοῦν (κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῶν Θηβῶν), τῆς Φατουρὶ (μέρος δυτικὸν), τῆς Κέφτ, τῆς Νικενθόρι ἢ Τενθόρι, καὶ τῆς Χὸ, δὲν συμπληροῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν Νομῶν τῆς Αἰγυπτιακῆς Θηβαΐδος, ὑπολείπεται ἔτι εἷς, καὶ αὐτὸς εἶναι ἀναμφιβόλως ἐν ὅλῃ τῇ σιωπῇ τῶν Ἑλλήνων Γεωγράφων καὶ Κοπτῶν, ὁ μετὰ τὴν Χὸ ἑπόμενος τῆς Ἀβύδου, διότι ἐὰν παρατηρήσῃ τις τὴν πρώτην δόξαν αὐτῆς καὶ μεγαλοπρέπειαν, ἀπό τε τῶν θαυμασίων αὐτῆς μνημείων, τῶν διασωζομένων ἔτι ἐν μέσῳ τῶν τοσούτων ἐρειπίων, καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Στράβωνος, ὅτι ἦτον μεγίστη ποτε Πόλις καὶ δευτερεύουσα μετὰ τὰς Θήβας, πείθεται ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ Ἄβυδος, καθὰ Πόλις ἐπισημοτέρα τῆς Αἰγύπτου, καὶ τὰ δευτερεῖα ἔχουσα τῶν μεγίστων Θηβῶν, ἦτον καὶ πρωτεύουσα μιᾶς Νομαρχίας ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν Αἰγυπτίων.

§. Β'. Νομοὶ τῆς Μεσαίας Αἰγύπτου.

Οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον δεκαπέντε Νομοὺς τοὺς συνιστῶντας τὴν μεσαίαν Αἴγυπτον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, τουτέστι τὸν τῆς πρώτης Ὀάσεως, τὸν Θυΐτην ἢ τὸν τῆς Πτολομαΐδος, τὸν τῆς Πανοπόλεως, τὸν τῆς Ἀνταιουπόλεως, τὸν τῆς μεγάλης Ἀφροδιτουπόλεως, τὸν Ὑψηλίτην, τὸν τῆς Λυκοπόλεως, τὸν τῆς Ἑρμουπόλεως, τὸν τῆς Κυνοπόλεως, τὸν τῆς Ὀξυρύγχου, τὸν τῆς δευτέρας Ὀάσεως, τὸν τῆς Ἡρακλεουπόλεως, τὸν τῆς Ἀρσινόης, τὸν τῆς δευτέρας Ἀφροδιτουπόλεως, καὶ τὸν τῆς Μέμφεως Νομόν· αὐτοὶ δὲ οἱ Νομοὶ παρέλαβον τὰ ὀνόματα ἀπὸ τῶν πρωτευουσῶν αὐτῶν Πόλεων, καλουμένων παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, Οὐαχὲ-Ψῶϊ, Σσχμὶν, Τκόου, Ἀτβῶ, Σχὸτπ, Σιοὺτ, Σχμοσὺν, Κοέϊς, Πέμσζε, Οὐαχὲ, Χνὲς, Πιόμ, Τπὲχ καὶ Μέμφι· Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἡ δευτέρα αὐτὴ διαίρεσις τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου περιεῖχε Νομοὺς δεκαὲξ, οἱ δ' Ἕλληνες, ὡς ἐρρέθη, ἠρίθμουν δεκαπέντε, ὅθεν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Γεωγραφίας τῆς Μεσαίας Αἰγύπτου, ὑπολείπεται εἷς ἔτι Νομὸς, καὶ περὶ αὐτοῦ πληροφορούμεθα ἀπὸ τῶν Κοπτικῶν χειρογράφων ὅτι ἦτον ὁ τῆς Τουχὸ (Θεοδοσιουπόλεως). περὶ δὲ τούτου τοῦ Πθὸσσ-Τουχὸ, τουτέστι τοῦ Νομοῦ τῆς Τουχὸ, ἀναφέρεται εἰς τὸν Κοπτιστὶ βίον Παύλου τοῦ Ἐρ-

ρμῖτου καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰεζεκιὴλ, ὅτι οἱ ῥηθέντες ὅσιοι ἀπερχόμενοι πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἀναχωρητῶν, τῶν εἰς τὰ ὄρη τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου ἐρημοβιούντων, εὗρον ἐπί τινος ὄρους ἐρημίτην τινα τετριχωμένον καὶ ἐξητονισμένον ὑπὸ τῶν πολλῶν πόνων τῆς ἀσκήσεως· ποῖον εἶναι τὸ ὄνομά σους ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ ὅσιος Παῦλος· ὁδὲ ἀπεκρίθη, ὀνομάζομαι Φὶβ, καὶ κατάγομαι ἀπὸ τῆς Περσσοὺ Πόλεως τοῦ Νομοῦ Τουχὸ· προεβρέθη ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκάλεσαν μὲν τὴν Τουχὸ Θεοδοσιούπολιν, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπέδωκαν τὸν τίτλον εἰς αὐτὴν πρωτευούσης Πόλεως ἑνὸς Νομοῦ, τὸν ὁποῖον αὐτὴ εἶχε προφανῶς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις.

Μετὰ τὸν τῆς πρώτης Ὀάσεως Νομὸν (περὶ οὗ ῥηθήσεται ἐφεξῆς), ἐξήρτητο τοῦ Νομοῦ Ψῶϊ (Πτολομαΐδος) ἡ Κωμόπολις Ψενχόουτ· τοῦ δὲ Νομοῦ Σσχὶμ (Πανοπόλεως) ἐξήρτηντο Ἀτριπὲ, Τσζέλι, καὶ ἄλλαι· τοῦ Νομοῦ Τκόου (Ἀνταιουπόλεως), Μούτι, Κὸς-Κὰμ (Ἀπολλωνόπολις), καὶ ἄλλαι· τοῦ Νομοῦ Σσὸπτ (Ὑψηλὴ), Ἄβοτις καὶ Παφόρ· τοῦ Νομοῦ Σιοὺτ (Λυκουπόλεως) Τσζέλι, Μαμβαλὸτ καὶ ἄλλαι· τοῦ Νομοῦ Σχομοσὺν (Ἑρμουπόλεως τῆς μεγάλης), Κὸς-Κόο, Φὼνι, Βίσα (ἡ μετὰ ταῦτα Ἀντινόη), Τερὼτ καὶ ἄλλαι· τοῦ Νομοῦ Τουχὸ (Θεοδοσιουπόλεως), Νχὶμ, Τμοονὲ, Περσοὺσσ καὶ ἄλλαι· τοῦ Νομοῦ Κάϊς (Κυνοπόλεως), Ταμὰ· τοῦ Νομοῦ Πέμσζε (Ὀξυρύγχου), Ψενερὸ,

Τέρβε, Νεχρὶτ καὶ ἄλλαι· (ὁ Νομὸς τῆς δευτέρας Ὀάσεως·) τοῦ Νομοῦ Γνὲς ἢ Χνὲς (Ἡρακλεουπόλεως) ἐξήρτηντο Πουσσὶν, Φανισζὸτ, Νάβι καὶ ἄλλαι· τοῦ Νομοῦ Πιὸμ ἢ Φιὸμ (Ἀρσινόης καὶ Κροκοδειλουπόλεως), Σοουνχὸρ, Πουσίρι, Ναέσι καὶ ἄλλαι· τοῦ Νομοῦ Τπὶχ (Ἀφροδιτουπόλεως τῆς δευτέρας), Τιλόσζι, Πέμε· τῆς Μέμφι (Μέμφεως), Πουσίρι (Βούσειρις) καὶ ἄλλαι.

Καὶ ταῦτα μὲν, κατὰ τάξιν Γεωγραφικὴν ἀπὸ Μεσημβρίας πρὸς Ἄρκτον, περὶ τῶν πρωτευουσῶν Πόλεων ἑκάστου Νομοῦ, καὶ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῶν τῆς ἀνωτέρας καὶ μεσαίας Αἰγύπτου, ἐφεξῆς δὲ ῥητέον καὶ περὶ τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Κατωτέρα Αἴγυπτος.

Περὶ τῶν φυσικῶν καὶ πολιτικῶν αὐτῆς διαιρέσεων, περὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν αὐτῆς ὀνομάτων, περὶ πόλεων καὶ ἄλλων ἀξιοπερίεργων.

§ Α΄. Κατάστασις φυσική.

Καθ' ὅλους τοὺς χρόνους ἡ θέσις τῆς κάτω Αἰγύπτου ἦτον ἐκ παραλλήλου διαφέρουσα τῆς ἀνωτέρας· ὁ Νεῖλος ἐνταῦθα διαιρούμενος εἰς πολλοὺς

κλάδους ἔῤῥεεν εὐρυχορωτέρως, λίμναι ἐκτεταμέναι, διώρυγες ἄπειροι καὶ πλόϊμοι, ὅλα ταῦτα παρίστων ποικιλίαν τινὰ ἀπαράβλητον, παραβαλλομένην πρὸς τὴν μονοειδῆ ὁμοιότητα τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, ὅπου δύω σειραὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τοῦ ποταμοῦ Ὀρέων κατάξηραι, συσφίγγουσαι, ὡς εἰπεῖν, καὶ περιορίζουσαι τὸν Νεῖλον, ἐμποδίζουσι τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἐνδοτέρων ἐρήμων, καὶ τὴν ἐντεῦθεν διὰ τοῦ ποτισμοῦ καρποφορίαν. Ἐν ᾧ εἰς τὴν κατωτέραν Αἴγυπτον, ἕως οὗ ἡ ὅρασις ἀφικνεῖται, βλέπει ὁ καθεὶς ὡραίας πεδιάδας, πλήρεις τῶν ὠφελιμωτέρων προϊόντων, τὰ ἐμπορικὰ ποτὲ συναλλάγματα τῶν Αἰγυπτίων μετὰ τῶν Λαῶν τῆς Ἀσίας, καὶ ἐκείνων τῶν πρὸς Ἄρκτον τῆς Ἀφρικῆς, παρέσυραν εἰς τὴν κάτω Αἴγυπτον πλῆθος κατοίκων περισσοτέρων λόγῳ ἀσυγκρίτῳ, τῶν τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, διὸ καὶ ηὐξήθη ἀναλόγως καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν Πόλεων.

Ἡ τῆς κάτω Αἰγύπτου ἐπιφάνεια εἶναι ἐπίπεδος, καὶ δὲν διατέμνεται παρ' οὐδενὸς ὄρους ἢ βουνοῦ, εἰμὴ, κατ' ἀπόστασιν μακρὰν, ἀπὸ τῶν Ἀραβικῶν καὶ Λιβυκῶν ὀρέων, ἡ δὲ πεδινὴ θέσις τῆς κάτω Αἰγύπτου παρέχει ἐνδόσιμον εἰς τοὺς νεωτέρους Γεωλόγους τοιαύτης δοξασίας περὶ τοῦ Δέλτα, ὅτι αὐτὸ ἦτον ποτὲ κόλπος θαλάσσιος, εἶτα ἕλος, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου διὰ τῆς ἰλύος τοῦ Νείλου, καὶ

τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν τῶν συμβοηθησάντων τὴν φύσιν, ἐπληρώθη καὶ ἐχερσώθη.

Ἡ κάτω Αἴγυπτος περιορίζεται, ἀπὸ μὲν τῆς Ἄρκτου ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἀπὸ δὲ Μεσημβρίας ὑπὸ τῆς περιχώρου τῆς Μέμφεως· ὁ ζυγὸς τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων διευθυνόμενος πρὸς ἀνατολὰς, περατοῦται πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τοῦ Σουεσίου εἰς μέρη βαλτώδη, χθαμαλώτερα τοῦ ὕψους τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τὰ ὁποῖα ἦσαν ποτὲ συνέχεια τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου· οἱ βαλτώδεις λοιπὸν ῥηθέντες τόποι, τὰ τῆς θαλάσσης ταῦτα ἐγκαταλείμματα, καὶ οἱ πέριξ τούτων ἀμμώδεις λόφοι διευθυνόμενοι πρὸς Ἄρκτον μέχρι τῆς λίμνης ποτὲ Σιρβωνίδος καὶ τῆς Μεσογείου, εἶναι τὰ ὅρια ἐξ ἀνατολῶν τῆς κάτω Αἰγύπτου· ἀπὸ δὲ τῆς δύσεως περιορίζεται αὕτη ὑπὸ τῶν Λιβυκῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα διευθυνόμενα σχεδὸν πρὸς Ἄρκτον, περατοῦνται κατὰ λόφους ψαμμώδεις, ἄχρι τῶν ὄχθων τῆς Μερεότιδος ἢ Μαρείας λίμνης, ἡ ὁποία διαχωρίζεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης δι' ἑνὸς Ἰσθμοῦ στενωτάτου.

Οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου Φαραὼ ὑπέταξαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἱκανὸν μέρος τῆς Λιβύης καὶ τῆς Ἀραβίας· ἀλλ' αἱ κατακτήσεις αὐταὶ κείμεναι ἔξω τῆς κοιλάδος τῆς Αἰγύπτου, δὲν συμπεριελήφθησαν εἰς τὰ ἐκ φύσεως αὐτῆς ὅρια· διὸ καὶ περὶ τούτων τῶν ἐξηρτημένων τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐξουσίας κατακτημάτων, ῥηθήσεται ἐν ἰδιαιτέρῳ Κεφαλαίῳ.

§ Β'. Περὶ Νείλου, τῶν διαφόρων αὐτοῦ στομίων, καὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν αὐτῶν ὀνομάτων.

Ἡ κάτω Αἴγυπτος ἀρχὴν ἐλάμβανεν ἀπὸ Μεσημβρίας ὀλίγον ἀνωτέρω τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, ὅπου ὁ Νεῖλος διῃρεῖτο εἰς δύω κυριωτέρους ὡς εἰπεῖν κλάδους, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήρχοντο ἄλλοι τέσσαρες· περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν Μεσόγειον αὐτῶν στομίων καὶ τὸν τούτων ἀριθμὸν, συνέγραψαν οἱ Ποιηταὶ καὶ οἱ Ἱστορικοὶ τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης· καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι τὰ στόμια ἀποφαντικῶς ἦσαν ἑπτὰ, κατέστη ὅμως εἰς τοὺς νεωτέρους Γεωγράφους, ἐπὶ τοῦ ἐνεστῶτος διαμοιρασμοῦ καὶ τῆς ποταμοφορίας τοῦ Νείλου ἡ περὶ τούτων βεβαία διάγνωσις δυσχερεστάτη· διότι τῶν διωρύγων τινές, ἐπειδὴ ἐνεφράγησαν πρὸ πολλῶν αἰώνων ἐκ τῆς ἀμελείας, ἄλλα μὲν ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ ἠλαττώθησαν, ἄλλα δὲ τούτων ἐξέλιπον διόλου· ἔτι δὲ διάφοραι περιστάσεις τοσοῦτον ὀλιγώστευσαν τὴν ποσότητα τῶν ὑδάτων, ὥςε τῶν περιηγητῶν τινες ὑπέλαβον αὐτὰ τὰ ῥεῖθρα τοῦ ποταμοῦ, ὡς ἁπλοῦς ῥύακας, καὶ μόλις διὰ πολλῆς ἐρεύνης ἐδυνήθησαν νὰ γνωρίσωσιν, ὅτι αὐτὰ ἦσαν ἐξ ἐκείνων τῶν περιφήμων, τῶν προξενούντων τὴν εὐφορίαν εἰς τὰς πεδιάδας τῆς κάτω Αἰγύπτου.

Πρὸς ταῖς δυσχερείαις ταύταις, προσετέθη εἰς τοὺς νεωτέρους καὶ ἡ διαφωνία τῶν ἀρχαίων· καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι αὐτοὶ εἶναι σύμφωνοι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑπτὰ στομίων, ἀλλ' ὁ καθεὶς τούτων τῶν ἀρχαίων διαφέρει κατὰ τὰς ὀνομασίας αὐτῶν· καὶ ὁ μὲν Ἡρόδοτος ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ἀναταλικωτέρου στομίου ἀριθμεῖ αὐτὰ οὕτω· Πηλουσιακόν, Μενδήσιον, Βουκολικόν, Σεβεννυτικόν, Σαϊτικόν, Βολβιτικὸν καὶ Ἡρακλεωτικόν· ὁ δὲ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης περιγράφει τὰ ἑπτὰ στόματα οὕτω· Πηλουσιακόν, Τανιτικόν, Μενδήσιον, Φατμνιτικόν, Σεβεννιτικόν, Βολβίτικον, καὶ τελευταῖον Κανωβικόν· ὡσαύτως καὶ ὁ Στράβων τάττει ταῦτα ὡς ἐφεξῆς· Πηλουσιακόν, Τανιτικόν, Μενδήσιον, Φατνικόν, Σεβεννυτικόν, Βολβιτικόν καὶ Ἡρακλεωτικόν. καὶ ὁ Γεωγράφος Πτολεμαῖος ἀριθμεῖ τὰ ἑπόμενα πέντε μόνον στόμια· τοῦ Ἀγαθοδαίμονος, Τάλυ, Θερμουθιακόν, Φατμετικόν καὶ Βουβασικόν· ὄχι ὅτι ἡγνόει ὁ Γεωγράφος αὐτός, ὅτι ὁ Νεῖλος εἰσέβαλεν εἰς τὴν Μεσόγειον δι' ἑπτὰ στομίων, ἀλλὰ μὴ ἔχων λαβὴν νὰ φέρῃ πρὸς μαρτυρίαν καὶ τὰ ἄλλα δύω, ἀπεσιώπησεν αὐτά· διὸ καὶ πρὸς συμφωνίαν τῆς διαφορᾶς τῶν ῥηθέντων Γεωγράφων, καθορισμὸν τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ῥοῆς τῶν ἑπτὰ κλάδων, καὶ διασάφησιν τῶν Αἰγυπτιακῶν αὐτῶν ὀνομάτων καὶ σημασιῶν, διευκρινοῦνται καθ' εἱρμὸν τῶν θέσεων αὐτῶν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς οὕτω.

1. Κλάδος Πηλουσιακός.

Ὁ Κλάδος αὐτὸς τοῦ Νείλου, οὐ μόνον ἦτον ὁ ἐπισημότερος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνατολικώτερος τῶν ἄλλων, καὶ αὐτὸν πρῶτον εὕρισκον οἱ ἐκ τῆς Συρίας εἰς Αἴγυπτον ὁδοιποροῦντες· αὐτὸς κατέστη αἴτιον μεγάλων διαφορῶν παρὰ τοῖς νεωτέροις Γεωγράφοις· οἱ μὲν τούτων ἐπίστευσαν, ὅτι αὐτὸς διόλου ἐξέλιπεν, οἱ δὲ ἐφρόνουν, ὅτι ὑπάρχουσιν ἔτι ἴχνη τινά τούτου κατὰ τὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου, τὸ καλούμενον παρὰ τῶν Ἀράβων Σαρκιέ· ὁ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος περιηγησάμενος τὴν Αἴγυπτον δ' Ἀνβίλλ Γάλλος, διεύθυνε τὸν Πηλουσιακὸν κλάδον πρὸς τὸ μέρος τὸ ὑπὸ τῶν Ἀράβων καλούμενον Μὶτ-Δάμσι, λέγων, ὅτι διερχόμενος αὐτὸς ὁ Κλάδος διὰ τῆς Πόλεως Σσάνσα, εἰσβάλλει εἰς τὴν λίμνην Μενζαλὲ τῶν Ἀράβων, ἀλλ' αὐτὸς κατὰ τοῦτο ἐλανθάσθη μεγάλως· ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τῶν Γάλλων εἰς Αἴγυπτον, δύω τῶν μαθηματικῶν διορισθέντες πρὸς διάγνωσιν τῆς ῥοῆς τοῦ αὔλακος Μοὶζ λεγομένου παρὰ τῶν Ἀράβων, ἐπληροφορήθησαν πραγματικῶς, ὅτι ὁ ῥηθεὶς αὔλαξ διαχωρίζεται ἀπὸ τοῦ Δαμιατικοῦ κόλπου μίαν λεύγαν πρὸς Ἄρκτον τῆς Κώμης Ἀτρὶπ (ἀρχαίας Ἀθρίβεως), ὀλίγον τι περαιτέρω πρὸς Μεσημβρίαν τοῦ τόπου, ὅπου ὁ ῥηθεὶς δ' Ἀνβίλλ καθώρισε τὸν διαχωρισμὸν τῶν κλάδων

τοῦ Φατνικοῦ, καὶ Πηλουσιακοῦ, περὶ τὰς πέντε ὥρας μακρὰν ἀπὸ τοῦ χωρίου Μὶτ-Δάμσις, ἔνθα αὐτὸς δεικνύει τὸν διαχωρισμόν· ἑπτὰ δὲ λεύγας μακρὰν τῆς Ἀθρίβεως ἐπὶ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ αὔλακος Μοὲζ, οἱ δύω αὐτοὶ μαθηματικοὶ εὗρον τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Βουβάστεως· εἰς δὲ τὸν τόπον, ὅπου ὁ αὔλαξ Μοὲζ διαιρεῖται εἰς δύω κλάδους, σχηματίζεται μία νῆσος ἱκανῶς ἐκτεταμένη· ἔτι δὲ δύω λεύγας πρὸ τῆς εἰσβολῆς ταύτης εἰς τὴν λίμνην Μενζαλὲ εὗρον οἱ διαληφθέντες καὶ τὰ ἐρείπια τῆς διαφήμου Πόλεως Τάνεως, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ εἷς κλάδος ὠνομάσθη Τανιτικός· ἕπεται λοιπὸν ἐκ τούτων, ὅτι ὁ δ' Ἀνβίλλ κακῶς διεύθυνε τὸν Πηλουσιακὸν κλάδον πρὸς τὸ μέρος Μὶτ-Δάμσι, διότι κατὰ τὴν τοιαύτην αὐτοῦ γνώμην, ὁ Τανικὸς κλάδος θέλει εὑρεθῇ κείμενος ἀνατολικώτερον τοῦ Πηλουσιακοῦ, τὸ ὁποῖον ἀντίκειται εἰς τὴν σύμφωνον μαρτυρίαν ὅλων τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων, οἱ ὁποῖοι παριστῶσι τὸν Πηλουσιακὸν, ὡς τὸν ἀνατολικώτερον κλάδον τοῦ Νείλου.

Αἱ προκύπτουσαι ἐκ τούτου τῶν δοξασιῶν δυσχέρειαι, διαρκοῦσιν εἰσέτι παρὰ τοῖς νεωτέροις, ὁ δὲ μόνος τρόπος πρὸς διάλυσιν τῶν διαφωνιῶν, καὶ πρὸς συμφωνίαν τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων μετὰ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τούτου τοῦ μέρους τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, εἶναι ὁ ἑφεξῆς· πρῶτον, ὅταν θεωρήσῃ τις ὡς κλάδον Πηλουσιακὸν ὅλον τὸ

μέρος τοῦ ἐνεστῶτος κλάδου τοῦ Δαμιατίου, ἐξ αὐτῆς τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, ἕως τοῦ ῥείθρου μόνου Μοὲζ· δεύτερον, ὅταν στοχασθῇ τὸ ῥεῖθρον αὐτὸ, ὡς μίαν συνέχειαν, τῷ ὄντι, τοῦ Πηλουσιακοῦ ἕως κάτωθεν τῆς κειμένης νήσου πλησίον τῆς Βουβάστεως, ὅπου ὁ Πηλουσιακὸς κλάδος διαιρεῖτο εἰς δύω ῥύακας· τρίτον, ὅταν παρατηρήσῃ τὸν ἕνα ἐκ τούτων τῶν δύω ῥυάκων τὸν ῥέοντα ποτὲ πρὸς ἀνατολὰς, ὡς τῷ ὄντι Πηλουσιακὸν, καθότι αὐτὸς ἐνεφράγη, ἤδη ἀμελητεὶς· καὶ τέταρτον, ὅταν ὀνομάσῃ τὸ ἄλλο ῥεῖθρον τὸ ῥέον παρὰ τὴν Τάνιν, Ῥεῖθρον Τανιτικὸν, τὸ ὁποῖον ἐπ' ὀνόματι Ῥεῖθρον Μοὲζ, εἰσβάλλει εἰς τὴν αὐτὴν παρὰ τὴν θάλασσαν λίμνην τὴν παρὰ τῶν Ἀράβων καλουμένην Μενζαλὲ· τότε δὲ τὴν ἀλήθειαν τῆς ὀρθῆς γνώμης ταύτης, τὴν μαρτυρουμένην ἀπὸ τῆς τοπικῆς θέσεως, βεβαιοῦται μετὰ πληροφορίας ἀδιστάκτου, ἡ ὁποία σαφηνίζει καὶ διαλύει πάσας τὰς μέχρι τούτου ἀντιλογίας καὶ ἀπορίας περί τε τῆς θέσεως τοῦ Πηλουσιακοῦ καὶ Τανίτικου ῥυάκος, καὶ περὶ τῶν παρακειμένων εἰς αὐτοὺς ἀρχαίων Πόλεων. Ὁ Τανίτικος λοιπὸν ῥυὰξ ἦτον μία συνέχεια, ὡς προερρέθη, τοῦ Πηλουσιακοῦ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος.

Ἐννοεῖται λοιπὸν, ὅταν ὁ Πτολεμαῖος λέγῃ, ὅτι ὁ ποταμὸς Βουβάστικος ῥέει διὰ τοῦ Πηλουσιακοῦ στομίου, διατὶ τὸν κλάδον τὸν καλούμενον παρὰ

τε τοῦ Ἡροδότου καὶ Στράβωνος Πηλουσιακὸν, ὠνόμασε Βουβάστικον· καὶ οὐ θαυμαστὸν, ὅτι τὸ τῆς Βουβάστεως ὄνομα μετεδόθη εἰς ἕνα κλάδον τοῦ ποταμοῦ, παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ὁποίου αὐτὴ ἔκειτο· ἀλλ' ὁ Ἀλβίλλ, μὴ παρατηρήσας τοῦτο ἀκριβῶς, κατέταξε τὸν Πηλουσιακὸν κλάδον πέντε λεύγας πορρωτέρω, ὡς προερρέθη, διὸ καὶ κατηναγκάσθη νὰ κατατάξῃ ὡσαύτως τὴν Βούβαστιν εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Δέλτα, ἐν ᾧ τὰ ἐρείπια ταύτης θεωροῦνται μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ τὴν ὄχθην τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου· πλησίον δὲ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας ταύτης Πόλεως, κεῖται μία νῆσος, ἡ ὁποία εἶναι ἀναντιῤῥήτως ἡ Μυιέφορις, ἣν οἱ ἀρχαῖοι Γεωγράφοι τάττουσι πλησίον τῆς Βουβάστιως.

§. 2. Κλάδος Τανίτικος.

Εἰπόθη ἀνωτέρω, ὅτι τὸ ῥεῖθρον αὐτὸ μᾶλλον μετοχετεύετο ἀπὸ τοῦ Βουβαστικοῦ ἢ Πηλουσιακοῦ Κλάδου, τὸ ὁποῖον παρέλαβε τὸ τοιοῦτον ὄνομα ἀπὸ τῆς μεγαλοπρεπεστάτης βασιλείου ποτὲ Πόλεως Τάνεως, κειμένης ἐπὶ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Τανιτικοῦ αὐτοῦ κλάδου, τοῦ εἰσβάλλοντος εἰς τὴν Τενέσιον λίμνην, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ στομίου, καλουμένου τὴν σήμερον Γιάμα-Φαράτζα.

Ὁ Στράβων ὀνομάζει ἀμέσως μετὰ τὸν Πηλουσιακὸν κλάδον τὸν Τανίτικον· ὁ δὲ Ἡρόδοτος οὔτε ἀναφέρει αὐτὸν, ἀλλὰ μετὰ τὸν Πηλουσιακὸν τάττει εὐθὺς τὸν Μενδήσιον, καὶ μετὰ τοῦτον τὸν Βουκολικὸν, τὸν ὁποῖον ὁ Στράβων ἀποσιωπᾷ διόλου· διὸ καὶ συνεικάζεται, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ὑπέλαβεν ἐσφαλμένως ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ῥείθρων, τὸ διερχόμενον διὰ τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς κάτω Αἰγύπτου, καλουμένου ποτὲ Βουκολικοῦ, ὡς ἕνα τῶν ἑπτὰ κλάδων· ὁ Τανίτικος λοιπὸν Κλάδος εἶναι μία ἀπόῤῥοια τοῦ Πηλουσιακοῦ, ἀλλ' ὁ ἐξ Ἁλικαρνασσοῦ ῥηθεὶς Ἱστορικὸς ὑπέλαβε τόν τε Πηλουσιακὸν καὶ τὸν Τανίτικον ὡς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Κλάδον.

§. 3. Κλάδος Μενδήσιος.

Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Στράβων ἀναφέρουσι τὸν Μενδήσιον Κλάδον, ὁ δὲ Πτολεμαῖος, οὔτε μνημονεύει αὐτοῦ· αὐτὸς ἔκειτο ἀμέσως μετὰ τὸν Τανίτικον, σχεδὸν πρὸς Ἄρκτον, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει εἰσέτι ὑπὸ τὸ ὄνομα ῥεῖθρον τῆς Ἀσχμοὺν, καὶ διαχωρίζεται ἀπὸ τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου εἰς τὸν τόπον λεγόμενον τὴν σήμερον Μανσούρα (1)· ἡ τοιαύτη ὀνομασία αὐτοῦ παρήχθη ἀπὸ τῆς Μένδης

(1) Μανσούρα, κεῖται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, μία τῶν κυριωτέρων Κωμοπόλεων τοῦ Δέλτα καὶ τῶν εὐφορωτέρων· διάσημος ἐγένετο τῷ 1249 ὅτε καὶ τῆς Αἰγύπτου τῷ ὅλῳ, διὰ τὴν συμβᾶσαν ἐνταῦθα φονικωτάτην μάχην τοῦ Βασιλέως τῆς

πόλεως πρωτευούσης τοῦ Μενδησίου Νομοῦ, κειμένης παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Κλάδου τούτου, ὅς τις εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ στομίου Διπέχ καλουμένου.

§. 4. Κλάδος Φατμετικός.

Ὁ τέταρτος αὐτὸς Κλάδος τοῦ Νείλου καλεῖται Σεβεννυτικὸς παρὰ τοῦ Ἡροδότου, καὶ Φατνικὸς παρὰ τοῦ Στράβωνος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ αὐτὸς ὁ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου Φατμετικός· ὁ Κλάδος αὐτὸς παράγεται ἀπὸ τοῦ Πηλουσιακοῦ, καὶ διαχωρίζεται, ὡς προειρρέθη, εἰς τὸν τόπον τὸν λεγόμενον

Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ ἐννάτου, καὶ τοῦ ἐκ τῆς φατρίας τοῦ Δεβλὲτ Ἐγλουπὲ καταγομένου Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου Μουαζὲμ-Γαγτουδὶν-Τουράν, εἰς τὴν ὁποίαν κατατροπωθεὶς παρὰ τοῦ Σουλτάνου πρώτου ὁ ἀδελφὸς τοῦ Λουδοβίκου Κόμης δ' Ἀρτουὰ, ἐφονεύθη μαχόμενος· εἶτα δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ὁρμήσας κατὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ γενναίως ἀγωνισθείς, μετὰ πολὺν φόνον ἐξ ἀμροτέρων τῶν μερῶν, ἡττᾶται τέλος καὶ ζωγρεῖται μετὰ τῶν δύω ἑτέρων ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἄλλων Δουκῶν καὶ Κομήτων τῆς Γαλλίας· μετὰ δὲ τὴν νίκην, καὶ αἰχμαλωσίαν, διάζεται ὁ Λουδοβίκος διὰ νὰ ἀγοράσῃ τήν τε αὐτοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἀπολύτρωσιν μὲ τὴν παραχώρησιν τοῦ ἀποκτηθέντος παρ' αὐτοῦ Δαμιατίου, καὶ ἄλλων ἐν Αἰγύπτῳ παραλίων ἀποκτημάτων, καὶ μὲ δύσιν τετρακοσίων χιλιάδων λιρῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ διαληφθεὶς Σουλτάνος ἐτελείωσε ταῦτα πάντα ἄνευ εἰδήσεως τῶν ἐχόντων τὰ πρῶτα ἀξιώματα ἐν Αἰγύπτῳ ἰσχυροτάτων Μαμλούκων, ἐφορμῶσιν αὐτοὶ κατὰ τοῦ Σουλτάνου αὐτῶν τούτου Μουαζὲμ Γα-

τὴν σήμερον Καφρ-Μοὲζ· αὐτὸς ῥέων πρὸς Ἄρκτον, ἐν ᾧ ὁ Πηλουσιακὸς διευθύνεται πρὸς Ἀνατολὰς, εἰσβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον κάτωθεν τῆς Δαμιάτιως ἢ Δαμιάθιως (κοινῶς παρὰ τῶν Ἀράβων Δουμιὰτ) Πόλεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει τὸ στόμιον αὐτὸ διὰ τοῦ ποταμοῦ μίαν ὥραν καὶ ἐπέκεινα· κεῖται δὲ αὐτὸ ὑπὸ τὴν 29 καὶ 32 λεπτὰ μοίραν τοῦ μήκους, καὶ 31 καὶ 30 λεπτὰ τοῦ Ἀρκτικοῦ εὔρους.

Ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει τὸν κλάδον αὐτὸν Σεβεννυτικὸν, ὡς ῥέοντα παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πόλιν ποτὲ Σεβέννυτον, καλουμένην τανῦν Σαμανοὺδ· ἀλλὰ τὴν τοῦ Σεβεννυτικοῦ ὀνομασίαν ἀποδίδωσιν ὁ Στράβων εἰς τὸν μετὰ τοῦτον ἑπόμενον κλάδον· τὸ δὲ ἀληθὲς Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τοῦ κλάδου τούτου τοῦ Νείλου, ἦτον τὸ τοῦ Φατμετικοῦ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, καὶ κακῶς γράφεται Φατνικὸν

γετουδὶν-Τουράν Μελέκι, πυρπολοῦσι τὸ παρὰ τὸν Νεῖλον Παλάτιόν του, πίπτει αὐτὸς εἰς τὸν Ποταμὸν, καὶ βέλεσι φονεύεται πολυμβῶν· μετὰ δὲ τὸν φόνον αὐτοῦ, ἀρπάζουσιν οἱ ἀποστάται Μαμαλοῦκοι τῷ 1254 ἔτει τὴν ἐπικράτειαν τῆς Αἰγύπτου καὶ μέρος τῆς Συρίας, καταστήσαντες ἰδίαν δυναστείαν ἐπ' ὀνόματι Δεβλὲτ Τουρκιγὲ, παραταθεῖσαν ἔτη 136, ἐξ ὧν Τουρκμένιδων Μαμλούκων Μπαχαριτῶν, ἥρπασαν πάλιν αὐτὴν οἱ Σιρκάσιοι (Τζερκέζοι) τῷ 1390 ἔτει Μαμλοῦκοι, τοὺς ὁποίους καταπολεμήσας καὶ κατατροπώσας, ἐξέντωσε διόλου ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ὁ τῶν Ὀθωμανῶν Σουλτάνος Σελὶμ ὁ πρῶτος, τῷ 1517 ἔτει.

παρὰ τοῦ Στράβωνος· ἡ λέξις Φατμέσι κατ' Αἰγυπτίους σημαίνει τὸ μέσον τοῦ βραχίονος· καὶ τῷ ὄντι ὁ κλάδος αὐτὸς ἔκειτο ἐν μέσῳ τῶν ἓξ ἄλλων, ἐχων ἐξ ἀνατολῶν μὲν τὸν Μενδήσιον, τὸν Τανίτικον καὶ τὸν Πηλουσιακόν, ἐκ δὲ δυσμῶν τὸν Θερμουθιακόν, τὸν Βολβίτινον καὶ Ἡρακλεωτικὸν ἢ Κανωβικόν.

§. 5. Κλάδος Σεβεννυτικὸς ἢ Θερμουθιακός.

Ο' πρὸς δυσμὰς πέμπτος Κλάδος τοῦ Νείλου ἐλάμβανε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, τὸ ὁποῖον διήρχετο καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ μῆκος· ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει αὐτὸν Σαΐτικον, διότι ἔρρεε περὶ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ἀπὸ τῆς Πόλεως Σάϊς, Σαϊτικοῦ Νομοῦ, καθὼς καὶ ὁ Στράβων διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὀνομάζει ὁμοίως τὸν κλάδον αὐτὸν Σεβεννυτικόν, διότι ἔρρεε περὶ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Νομοῦ αὐτοῦ.

Ο' Πτολεμαῖος διαφυλάττων τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα, καλεῖ τὸν κλάδον αὐτὸν Θερμουθιακόν, ἢ Τερμουθιακόν· τὰ Αἰγυπτιακὰ δύω αὐτὰ ὀνόματα παράγονται ἀπὸ τοῦ Μοὺ, ἀποθνήσκειν, καὶ τοῦ Ερ, ποιεῖν, καὶ σύγκεινται ἀπὸ τοῦ ἀρσενικοῦ ἄρθρου Φ, καὶ τοῦ θηλυκοῦ Τ, ἐκ τούτων δὲ ἀφαιρουμένης τῆς Ἑλληνικῆς ληγούσης ΑΚΟΣ, μένει

ἡ Αἰγυπτιακὴ λέξις καθαρὰ Φερμουτ, ἢ Θέρμουτ, δηλοῦσα τὸν προξενοῦντα θάνατον, ἢ ἀπώλειαν· οἱ Αἰγύπτιοι ὠνόμασαν τὸν κλάδον αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ οὕτω, διότι ὁ πλοῦς τούτου φαίνεται, ὅτι ἦτον ποτὲ διὰ τὴν σφοδρότητα τῶν ρευμάτων, δυσκολώτατος καὶ ἐπικίνδυνος, ἢ τὴν σήμερον· αὐτὸς εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Βουτὼ λίμνην, καλουμένην ταννῦν Βοῦρλος, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον· παρὰ τὴν λίμνην ταύτην καὶ ἐγγὺς τῆς θαλάσσης ἔκειτο ἡ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις Νικετζόου καλουμένη Πόλις, καὶ Πάραλος παρὰ τοῖς Ἕλλησι.

§. 6. Κλάδος Βολβίτινος ἢ Τάλυ.

Ο' ἕκτος αὐτὸς Κλάδος, ὁ καλούμενος παρὰ μὲν τοῦ Ἡροδότου Βολβιτικὸς, παρὰ δὲ τοῦ Στράβωνος Βολβίτινος, καὶ Τάλυ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου, δὲν ἦτον ποτὲ τόσον ἐπίσημος, ὅσον οἱ ἄλλοι, ὡς παραγόμενος ἀπὸ τοῦ Ἡρακλεωτικοῦ, ἢ Κανωβικοῦ κλάδου, καὶ λαμβάνων τὰς ἀρχάς του μικρὸν ἄνωθεν τῆς θαλάσσης πλησίον τοῦ τόπου, καλουμένου ταννῦν Δεῖρούτ· ὁ Πτολεμαῖος ὀνομάζει αὐτὸν Τάλυ, καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ φαίνεται ὡς Αἰγυπτιακὸν, ἡ σημασία του ὅμως εἶναι ἄγνωστος· κατὰ τὴν πληροφορίαν τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων, τὸ ῥεῖθρον αὐτὸ ὠρύχθη παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, καὶ ἐπομένως ὠνομάσθη Ἑλληνιστὶ ἀπὸ τῆς

Πόλεως Βολβίτινης, κειμένης παρὰ τὴν ὄχθην τούτου.

§. 7. Κλάδος Κανωβικὸς, ἢ Ἡρακλεωτικὸς.

Ο' Κανωβικὸς αὐτὸς Κλάδος ἦτον ὁ τελευταῖος καὶ δυτικώτερος τοῦ ποταμοῦ καὶ ὁ πλέον ἐπίσημος τῶν ἄλλων· αὐτὸς ἐλάμβανε τὰς ἀρχάς του ἀπ' αὐτῆς τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, καὶ εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μεταξὺ τῆς Κανώβου Πόλεως (Ἀβουκὶρ) πρὸς δυσμὰς, καὶ τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἡρακλέους πρὸς ἀνατολὰς· περὶ δὲ τοῦ κλάδου τούτου τοῦ καλουμένου παρὰ τοῦ Πτολεμαίου Ἀγαθοῦ Δαίμονος, παρετηρήθη, ὅτι ἐπάνω τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, ὅθεν τὰ ῥεῖθρα τοῦ κλάδου τούτου ἄρχονται, ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Κώμη τις καλουμένη Σσετνσύφι, καὶ ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦτο σημαίνει κατ' Αἰγυπτίους καλὸν κλάδον, καλὴν διαίρεσιν, διὰ δὲ τοῦτο ἀναμφιβόλως ἡ κώμη αὕτη ἐκαλεῖτο παρ' Αἰγυπτίοις Σσετνούφι· τὴν δὲ λέξιν ταύτην ἐξελληνίσας ὁ Πτολεμαῖος, ὠνόμασε τὸν κλάδον τοῦ Ἀγαθοῦ Δαίμονος· τὴν σήμερον ὁ Κανωβικὸς αὐτὸς κλάδος ἐξ αὐτοῦ τοῦ μέρους, ὅθεν ἦσαν αἱ ἀρχαὶ τοῦ ῥηθέντος Βολβίτινου ἢ Τάλυ ῥείθρου, ἐνεφράγη, καὶ ἡ κοίτη αὐτοῦ διόλου ἐξέλιπε, τὰ δὲ ὕδατα τούτου εἰσῆλθον εἰς τὴν κοί-

τὴν τοῦ Βολβίτινου, διὸ καὶ ηὐξήθη ἐκ ταύτης τῆς ποταμοφορίας ὁ κλάδος αὐτὸς (ὁ λεγόμενος τοῦ Ῥαχητίου τανῦν) τὰ μέγιστα· εἰς δὲ τὸ ξηρανθὲν Κανωβικὸν ἢ Ἡρακλεωτικὸν στόμιον, ἡ θάλασσα μὴ ἀναχαιτιζομένη ὑπὸ τῆς ῥοῆς καὶ ὁρμῆς τῶν Νειλώων ὑδάτων τοῦ κλάδου τούτου, εἰσεχώρησε καὶ ἐκάλυψε μέρος τῆς γῆς, σχεδιάσασα τὴν λίμνην αὐτόθι, καλουμένην παρὰ τῶν Ἀράβων Μααδία, ἡ ὁποία δεικνύει τὸν τόπον, ὅπου εἰσέβαλλεν ὁ Κανωβικὸς αὐτὸς κλάδος ποτὲ εἰς τὴν θάλασσαν.

Καὶ ὁ Πηλουσιακὸς ὡσαύτως Κλάδος ἐκ τοῦ ἄλλου τοῦ πρὸς ἀνατολὰς μέρους, διὰ τὴν ἀφροντισίαν τῶν ἀναγκαίων προβόλων καὶ τῶν προχωμάτων τοῦ ῥείθρου αὐτοῦ καὶ πρὸ τῶν Ἀράβων ἠμελήθη, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν διόλου ἐνεφράγη· τὰ δὲ ὕδατα τούτου εἰσέβαλλον εἰς τὴν κοίτην τοῦ τε Τανίτικου καὶ τοῦ Φατμετικοῦ μᾶλλον κλάδου (Δαμιατίου τανῦν)· τὰ δὲ τοῦ ξηρανθέντος Πηλουσιακοῦ ἴχνη φαίνονται κάτωθεν τῆς Βουβάστεως εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ὑπάγουσαν εἰς Σαλαχιὲ (Σέλαι)· ἐκ δὲ ταύτης τῆς ποταμοφορίας καὶ ἡ παράλιος λίμνη τῆς Τάνεως (Μενζαλλὲ τανῦν), προσεχώρησε πολὺ εἰς τὴν γῆν τούτου τοῦ πρὸς ἀνατολὰς νεύοντος τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου μέρους καὶ κατεπόντισε πεδιάδας καὶ Πόλεις, καθὼς καὶ εἰς τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος ἡ προχώρησις, ὡς ἐρρέθη, τῆς θαλάσσης ἐσχημάτισε τὴν λίμνην Μααδία.

§ Γ'. Περὶ τοῦ μεγάλου καὶ τῶν μικρῶν Δέλτα.

Οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν Δέλτα τὰ μέρη ἐκεῖνα τὰ περιεχόμενα ὑπὸ τῶν ῥείθρων ἑνὸς ποταμοῦ, ἢ ὑπὸ τῶν θαλασσίων ὑδάτων, τὰ ὁποῖα σχηματίζουσιν ἓν Τρίγωνον, ὡς τὸ Δ ψηφίον· τὸ δὲ διαφημότερον πάντων εἶναι τὸ τῆς Αἰγύπτου· κατὰ κοινὴν πρόληψιν τινὲς ἐννοοῦσι διὰ τοῦ Δέλτα αὐτοῦ ὅλην τὴν κάτω Αἴγυπτον, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι προφανὴς κατάχρησις τῆς λέξεως, καὶ ἔλλειψις ἀκριβείας· διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγνώριζον οἱ Ἕλληνες ὑπ' αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἦτον ἓν μόνον μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, καὶ οὐχὶ αὐτὴ ὅλη.

Τὸ μέγα Δέλτα κεῖται μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου πρὸς ἀνατολὰς, καὶ τοῦ Κανωβικοῦ ἢ Ἡρακλεωτικοῦ πρὸς δυσμὰς· ἡ δὲ πρὸς Ἄρκτον Μεσόγειος θάλασσα σχηματίζει τὴν τοῦ Τριγώνου βάσιν, ἐκτεινομένην κατὰ μῆκος ϐ5 λεύγας, ἀνὰ 25 εἰς τὴν μοῖραν, περὶ τὰ 180 Ἰταλικὰ μίλια.

Τὰ δὲ ἄλλα πέντε ῥεῖθρα τοῦ Νείλου διατέμνουσι τὸ μέγα Δέλτα κατὰ τὰς διαφόρους τροπὰς καὶ ἐλίξεις τῶν ῥευμάτων τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰς τούτων διευθύνσεις· ἡ δὲ μεγάλη αὐτάρκεια τῶν ὑδάτων ἀποτελεῖ τὸ Δέλτα τὸ πλέον εὔφορον καὶ καρποφόρον μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, καὶ ὅλης σχεδὸν

τῆς λοιπῆς Αἰγυπτιακῆς ἐπικρατείας, διότι οὐ μόνον περιῤῥέσται καὶ ποτίζεται ἀκαταπαύστως ἀπὸ τοὺς βραχίονας τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἀπὸ προσωρινὰς ϐροχὰς· ἡ δὲ πολλὴ καρποφορία αὐτὴ καὶ εὐθηνία ηὔξησε τὰς πόλεις καὶ χωρία τῶν Ἀράϐων περὶ τὰς ὄχθας τῶν διαφόρων ϐραχιόνων τοῦ Νείλου εἰς τὸ Δέλτα.

Ἡ λέξις Δέλτα, ὡς Ἑλληνικὴ, οὐδέποτε ἦτον εἰς χρῆσιν παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, πρὸς δήλωσιν τοῦ μέρους τούτου τῆς αὐτῶν ϐασιλείας· αἱ τῶν Κοπτῶν ϐίϐλοι οὐδὲ ἀναφέρουσι τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα, καὶ μόνος Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει, ὅτι κατὰ τὸν Εὔφορον, οἱ Αἰγύπτιοι ἐκάλουν τὸ Δέλτα Πτίμυρις ἀπὸ τῆς τοῦ σχήματος ὁμοιότητος· ἐκ τῆς λέξεως ταύτης ἀφαιρουμένης τῆς Ἑλληνικῆς λήγούσης IS, μένει καθαρὰ ἡ Αἰγυπτιακὴ Πτίμυρ, ἡ ὁποία δηλοῖ πρᾶγμα περιεχοιχούμενον πανταχόθεν· λέξις τῷ ὄντι κατάλληλος εἰς τὸ Δέλτα, ὡς περικλυζόμενον ἑκασταχόθεν ὑπὸ τῶν τοῦ Νείλου καὶ τῶν θαλασσίων ὑδάτων.

Περὶ δὲ τῶν μικρῶν Δέλτα, μόνος ὁ Γεωγράφος Πτολεμαῖος ἀναφέρει περὶ διαιρέσεως τοῦ μεγάλου Δέλτα καὶ εἰς ἄλλα ἔτι μικρότερα, καὶ σημειοῖ τούτων δύω· τὸ μὲν πρῶτον, περιεχόμενον μεταξὺ τοῦ Βουϐαστικοῦ ἢ Πηλουσιακοῦ καὶ τοῦ Φατμητικοῦ κλάδου, τὸ δὲ ἄλλο, μεταξὺ τοῦ Φατμητικοῦ καὶ τοῦ Θερμουθιακοῦ ἢ Σεϐεννυτικοῦ· φαίνεται δὲ ὅτι

ἔταττον καὶ τρίτον, τὸ μεταξὺ ἐκεῖνο διάστημα, τὸ ὁποῖον ἐσχημάτιζον ὡς Δέλτα μικρὸν οἱ τῶν Σεβεννυτικοῦ καὶ τοῦ Κανωβικοῦ δύω κλάδοι.

§ Δ'. Τὰ πέριξ τῆς κάτω Αἰγύπτου, καὶ ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ Δέλτα κείμενα. Περὶ διαιρέσεων, καὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν αὐτῶν ὀνομάτων.

» Ἐκτὸς τοῦ μεγάλου Δέλτα, ἡ κατωτέρα Αἴγυπτος περιελάμβανεν εἰσέτι δύω μέρη ἐκτεταμένα, κείμενα, τὸ μὲν πρὸς τὰ πέρατα αὐτῆς τὰ κατ' Ἀνατολὰς, τὸ δὲ πρὸς τὰ κατὰ Δυσμὰς· καθέκαστον δὲ τούτων τῶν δύω μερῶν ἐποτίζετο διὰ διαφόρων διωρύγων, ἐξερχομένων, τῶν μὲν ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου πρὸς δυσμὰς, τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς Ἀνατολὰς Πηλουσιακοῦ.

Περὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ μέρους τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, ἔξω τοῦ Δέλτα. Ἀραβία Αἰγυπτιακὴ.-Τιαράβια.

Τὸ πρὸς Ἀνατολὰς νεῦον μέρος τοῦ Δέλτα συμπεριελάμβανε τὴν περίχωρον ὅλην τὴν κάτωθεν τῆς Αἰγυπτιακῆς Βαβυλῶνος (ἐσκὶ μισὶρ), μεταξὺ κειμένην τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου τοῦ Νείλου καὶ

τῶν ὀρέων τῆς Ἀραβίας, τῶν ὁποίων ἡ διεύθυνσις παρεκκλίνει ἐντεῦθεν, ἀπό τε τοῦ παλαιοῦ Μισιρίου καὶ τῆς μεγαλοπόλεως Καΐρου, τουτέστιν ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Ἀνατολὰς, καὶ περατοῦται παρὰ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον· οἱ κινούμενοι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ψάμμοι καὶ ἐγειρόμενοι ὡς λόφοι, εἶναι τὰ ὅρια τῆς περιχώρου ταύτης, καλουμένης τανῦν Καλιουπιὲ καὶ Σαρκιὲ, τὰ ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας· τὸ δὲ μέρος ἐκεῖνο τὸ καὶ Γεσὲμ τῆς Γραφῆς τῆς κάτω Αἰγύπτου, τὸ ἀπὸ τοῦ Ἀνατολικοῦ στομίου τοῦ Νείλου, ἤτοι τοῦ Πηλουσιακοῦ ἀρχόμενον ἀπὸ θαλάσσης, καὶ ἐκτεινόμενον ἄχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, ἦτον ποτὲ εὔφορον ὡς καὶ τοῦτο, διὰ τὰς ποτιζούσας αὐτὸ πολλὰς ἀπὸ τοῦ Νείλου διώρυγας, ἐκτὸς τῶν πέριξ τοῦ Πηλουσίου παραλίων, τὰ ὁποῖα ἦσαν περίλιμνα καὶ τελματώδη· τὰ δὲ ἐκεῖθεν τούτου, πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν, εἰς τὸν ἄκαρπον καὶ ἀμμώδη Ἀραβικὸν Νομὸν, ἦσαν καὶ εἶναι κατάξηρα πάσης χλόης καὶ κατακεκαυμένα, διὰ τὴν μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν τοῦ Νείλου.

Οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀρχαῖοι Γεωγράφοι ἀπέδωκαν εἰς τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Αἰγύπτου τὸ ὄνομα Ἀραβία· » ἡ Ἀραβία, λέγει ὁ Στράβων, κεῖται μεταξὺ τοῦ » Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου, καὶ τὰ πρὸς τὰ » ἔσχατα ἐστὶ τὸ Πηλούσιον » κατὰ τὴν περικοπὴν ταύτην, ὁ Στράβων ἐννοεῖ τὴν Αἰγυπτιακὴν Ἀ-

ραβίαν, καθότι ἡ ἰδίως λεγομένη Ἀραβία κεῖται πέραν τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου, ἡ δὲ τῆς Αἰγύπτου, ὡς ἔμορος ἐκείνης, ὠνομάσθη καὶ αὐτὴ Ἀραβία· τὸ δὲ Ἑλληνικὸν αὐτῆς ὄνομα εἶναι σύμφωνον μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, καὶ εἰς ὅλα τὰ Κοπτικὰ χειρόγραφα λέγεται Τιαράβια· τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν ἐφύλαξαν καὶ οἱ Ἄραβες Γεωγράφοι, καλοῦντες αὐτὴν Ταραπιὰ· κατ' αὐτὸ τὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου ἦτον καὶ ἡ πολυθρύλλητος διώρυξ ἐκείνη, τὴν ὁποίαν οἱ Φαραὼ βασιλεῖς ἐπεβάλλοντο νὰ ὀρύξωσι διὰ νὰ συνενώσωσι μέχρι ἑνὸς μέρους, πρὸς εὐχερῆ μεταφορὰν τῶν πραγματειῶν, τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν μετὰ τοῦ Νείλου, καὶ ἐπομένως τὸν Ὠκεανὸν μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ, τοῦ συνενοῦντος τὴν Αἴγυπτον μὲ τὴν Ἀσίαν· ἡ δὲ ῥηθεῖσα διώρυξ ὠρύχθη ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, μέχρι τοῦ πλέον ἀρκτικοῦ μέρους τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου·

Περὶ τοῦ Δυτικοῦ μέρους τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου ἔξω τοῦ Δέλτα.

μέρος Λιβύης.--Νιφαϊάτ.

Τὸ πρὸς Δυσμὰς νεῦον μέρος τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, περιωρίζετο ἀπό τε τοῦ Κανωβικοῦ ποτὲ Ῥαιθρου, καὶ ἀπὸ τοῦ Ζυγοῦ τῶν Λιβυκῶν ὀρέων,

τὰ ὁποῖα διευθυνόμενα πρὸς Ἄρκτον, περατοῦνται πρὸς τὴν Μαρεώτιδα λίμνην, ταπεινούμενα κατὰ λόφους ὀλίγον κατ' ὀλίγον· εἰς αὐτὸ τὸ μέρος ἔκειντο πολλαὶ πόλεις, αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦ ἐμπορίου ἤκμαζον· οἱ πολιτικοὶ σκοποὶ τῶν Φαραὼ Βασιλέων, ἀντέκειντο καὶ ἀπεμπόδιζον τὰς συνεχεῖς καὶ στενωτέρας κοινωνίας τῶν Αἰγυπτίων μετὰ τῶν ἄλλων Ἐθνῶν, φοβούμενοι, ὡς καὶ εἰς τὰ προλεγόμενα ἐρρέθη, ἵνα μὴ διὰ τῆς τοιαύτης συναναστροφῆς καὶ σχέτεως μετὰ τῶν ξένων, οἱ καθεστῶτες νόμοι πολιτικοί τε καὶ θρησκευτικοὶ λάβωσι κἀμμίαν ἀλλοίωσιν, ἐὰν ὁ τῆς Αἰγύπτου λαὸς ἤθελε συλλάβῃ νεωτέρας τινὰς ἰδέας· ὅθεν διὰ τοῦτο πρὸ τοῦ Ψαμμιτίχου, πολλὰ ὀλίγους ξένους εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐδέχοντο, οἱ ὁποῖοι μήτε ἐδύναντο νὰ προσορμήσωσιν εἰς ὅλα τὰ παράλια, εἰμὴ εἰς τοὺς διωρισμένους λιμένας κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο μόνον τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἐπιτρέπετο τὸ νὰ γίνωνται τὰ ἐμπορικὰ συναλλάγματα τῶν Αἰγυπτίων μετὰ τῶν ξένων.

Κατὰ τὸν Στράβωνα, τὰ πέριξ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Μαρεώτιδος λίμνης ἐκαλοῦντο Λιβυη· ἡ περὶ τὴν λίμνην ταύτην Πόλις Μαρέα καὶ Μαρεία, ὀνομάζεται εἰς τὰς βίβλους τῶν Κοπτῶν Νιφαϊάτ· μὲ τὴν λέξιν ταύτην ἐκάλουν οἱ Αἰγύπτιοι τὸ τῆς Λιβύης αὐτὸ μέρος.

§ Ε'. Περὶ Πολιτικῶν διαιρέσεων τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου.

Αἱ πολιτικαὶ διαιρέσεις τῆς κάτω Αἰγύπτου ἦσαν αἱ αὐταὶ ὡς καὶ αἱ τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, ἡ ὁποία ὡσαύτως διαιρεῖτο εἰς Νομοὺς καὶ Νομαρχίας, εἰς ἐπιστρατηγίας ἢ ἀρχιστρατηγίας, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα δύω κυριώτερα μέρη, τουτέστι τῆς ἀνωτέρας καὶ μεσαίας Αἰγύπτου· ὁ δ' ἕκαστος ἰδία Νομὸς διοικεῖτο διὰ στρατηγῶν· ἐπὶ τῶν Φαραὼ, οἱ τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου Νομοὶ, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἦσαν δέκα· τούτων δὲ τῶν Νομῶν αἱ Πόλεις θέλει διαιρεθῶσιν, ὡς ἐφεξῆς, εἰς τμήματα τέσσαρα.

Τὸ μὲν πρῶτον τῶν τμημάτων ἐμπεριέχει τὰς κειμένας Πόλεις μεταξὺ τῆς Ἀραβίας, καὶ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, τουτέστιν, ὅσαι τούτων συμπεριλαμβάνονται εἰς τὸ μέρος τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, καλούμενον Ἀραβία (Γιαράβια).

Τὸ δὲ δεύτερον, τὰς κειμένας Πόλεις μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ καὶ Φατμετικοῦ κλάδου.

Τὸ τρίτον, ζητήσεις τινὰς ἀναφορικὰς εἰς τὰς κειμένας Πόλεις μεταξὺ τοῦ Φατμετικοῦ καὶ Κανωβικοῦ ἢ Ἡρακλεωτικοῦ κλάδου.

Καὶ τέταρτον, τὴν περιγραφὴν καὶ τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τῶν Πόλεων, τῶν κειμένων εἰς τὸ πρὸς δύσιν μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, καλούμενον Νιφαϊάτ.

ΙΔΟΥ ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΘΗΤΑΙ ΕΠΙ ΝΕΦΕΛΗΣ ΚΟΥΦΗΣ, ΚΑΙ ΗΞΕΙ ΕΙΣ ΑΙΓΥΠΤΟΝ, ΚΑΙ ΣΕΙΣΘΗΣΕΤΑΙ ΤΑ ΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΑ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΑΥΤΟΥ.

Ἡσαΐας Κεφ'. ΙΘ'.

ΤΜΗΜΑ Α'. ΑΡΑΒΙΑ ΤΙΑΡΑΒΙΑ

Αἰγυπτιακὴ Βαβυλὼν-Θβαβὴλ-ἄντε-Χέμι.-Μάσρ-Ἐλ-ἀτίκ τανῦν

Ἡ τῆς Αἰγύπτου Βαβυλὼν ἔκειτο πρὸς Ἄρκτον τῆς Μέμφεως, εἰς τὴν ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ Νείλου, ἐπὶ τόπου μετρίως ὑψηλοῦ· ᾠκοδομήθη καταρχὰς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων, τοὺς ὁποίους, κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ'. Α', ὁ Σέσωστρις Ῥαμεσσῆ ἤγαγεν αἰχμαλώτους εἰς Αἴγυπτον μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἐκστρατείας του, οἱ ὁποῖοι μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὴν δουλείαν καὶ τὴν εἰς τὰ ἀκατάπαυστα ἔργα τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἄλλων ταλαιπωρίαν, ἀπεστάτησαν, καὶ συνελθόντες κατῴκησαν εἰς τὸ μέρος αὐτὸ, τὸ κείμενον μεταξὺ Μέμφεως καὶ Ἡλιουπόλεως, ὅπου ὀχυρωθέντες ἐπολέμουν τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ κατέφθειρον τὰ πέριξ μέρη· ἀλλ' ὑποταγέντες τέλος καὶ συγχωρηθέντες, ἔλαβον τὴν ἄδειαν καὶ κατῴκησαν τὸν τόπον αὐτὸν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασαν Βαβυλῶνα, πρὸς μνήμην τῆς πατρίδος των· οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐκάλουν αὐτὴν Θβαβὴλ-ἂν-Χέμι, εἰς δὲ τὰ Κοπτικὰ χειρόγραφα, λέγεται Θβαβουλὼν-ἂν Χέμι.

Μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Αἰγυπτιακῆς βασιλείας, οἱ κατακτηταὶ τῆς Αἰγύπου Πέρσαι διεφύλαξαν

τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα, καθὼς ἑπομένως καὶ οἱ Μακεδόνες Πτολεμαῖοι, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ὕστερον ἐκάλουν αὐτὴν Βαβυλῶνα· οἱ δὲ Ἄραβες ὠνόμασαν αὐτὴν Μάσρ'Ελ 'Ατὶκ, τουτέστι παλαιὸν Μίσιρ, περὶ οὗ ἐρρέθη ἀνωτέρω.

Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος ἐν τῷ Β'. βιβλ'. τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, περὶ τῆς Πόλεως ταύτης ἀναφέρει τὰ ἑφεξῆς. « οἱ μὲν Ἑβραῖοι ἐξῆλθον τῆς Αἰ» γύπτου, τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ Λητοῦς » πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε, Βαβυλὼν γὰρ ὕ» στερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσου καταστρεφομένου » τὴν Αἴγυπτον » · καὶ ἐπειδὴ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔξοδος ἐξ Αἰγύπτου ἐγένετο πρὸ τοῦ Σεσώστριως, συνάγεται, ὅτι ἐπὶ τῶν πρὸ τούτου Φαραὼ, εἰς τὸν τόπον ὅπου μετὰ ταῦτα ᾠκοδομήθη ἡ Βαβυλὼν, ἦτον Πόλις πρότερον καλουμένη παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Βουτὼ (ἡ παρ' Ἕλλησι Λητὼ), καὶ ἀπὸ περιστάσεων ἐρημωθεῖσα ἦτον ἀκατοίκητος, ὅτε οἱ Ἑβραῖοι τῇ προτροπῇ τοῦ Μωϋσέως, συνερχόμενοι ἐκ πάντων τῶν Νομῶν τῆς Μεσαίας, ἴσως καὶ τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, ὥδευον διὰ τῆς Λητουπόλεως ταύτης εἰς τὴν οὐ μακρὰν ἀπέχουσαν γῆν τῆς Γεσὲμ, ὅθεν μετὰ Μωϋσέως καὶ τῶν λοιπῶν ἀπὸ τῆς Τάνεως ἐξελθόντων Ἰσραηλιτῶν ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν· ἀλλ' ἐὰν οἱ ὑπὸ Σεσώστριως αἰχμάλωτοι τῶν Βαβυλωνίων, ἢ οἱ ἐκ τοῦ στρατοῦ τοῦ Καμβύσου μετὰ πολλοὺς χρόνους ὕστερον

Βαβυλώνιοι ᾠκοδόμησαν καὶ συνῴκησαν τὴν Πόλιν ταύτην, καὶ Βαβυλῶνα ἐκάλεσαν· ἡ περὶ τούτου ἀληθὴς πληροφορία, ὡς βεβυθισμένη εἰς τὸ σκότος τῶν τοσούτων μακρῶν αἰώνων, μένει ἀσαφὴς καὶ ἀμφίβολος· ἀναφέρει περὶ ταύτης ὁ Στράβων βιβλ'. ΙΖ', ἀλλ' οὐδὲν λέγει περί τε τοῦ χρόνου, καὶ περὶ τοῦ ἐπὶ ποίου βασιλέως, εἰμὴ ἀφῃρημένως τοῦτα· « Βαβυλὼν φρούριον ἐρυμνόν, ἀποστάντων ἐνταῦθα « Βαβυλωνίων τινῶν, εἶτα διαπραξαμένων ἐνταῦθα « κατοικίαν παρὰ τῶν βασιλέων ».

Ἀλλ' αὐτὴ ἡ Πόλις ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Βυζαντίου, διὰ τὴν θέσιν της, οὐ μόνον ὑπῆρχε πρωτεύουσα, ἀλλ' ἐνεκάθητο εἰς αὐτὴν ἓν τῶν τριῶν ταγμάτων στρατιωτικὸν Ῥωμαϊκὸν Φρούριον· καὶ ἐπειδὴ ἡ φρουρὰ κατῴκει ἐπάνω εἰς τὴν ῥάχιν αὐτοῦ τοῦ μέρους, ἀνέσυρον διὰ μηχανῆς τροχῶν καὶ κοχλίων τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ στρατοπέδου, καθὼς καὶ τὴν σήμερον διὰ μηχανῆς φέρεται τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ φρουρίου τοῦ ἐπὶ τῆς Πόλεως Καίρου ἀνεστηκότος.

Τίνι δὲ τρόπῳ ἐγένετο ἡ τῆς Αἰγυπτιακῆς Βαβυλῶνος ταύτης, ὡς πρωτευούσης πόλεως τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ Ἡρακλείου, ἅλωσις, καὶ ἡ τῶν Κοπτῶν ὑποταγὴ εἰς τοὺς Ἄραβας, προστίθεται

πρὸς ἐξιστόρησιν τῶν συμβάντων ὁ ἐφεξῆς παράγραφος, ὡς περιεργείας ἄξιος.

Ὁ Καλίφης Ὁμερ Χατὰπ, μετὰ τὴν κατάκτησιν διὰ τῶν στρατηγῶν τοῦ τε Ἀπού-Ὀπάιδα-Ἴπνου-Τζάραχ, τοῦ ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Κορεϊσιτῶν, τοῦ Γεζίτ-Ἴπνου-Ἀπού-Σοφιὰν, τοῦ ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Οὐμιγιάδων, καὶ τοῦ Ἄμερ-Ἴπνι-Ἐλ-Ἄς, ἐν διαστήματι ἓξ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 633 μέχρι τοῦ 639 ἔτους Χριστοῦ, ὅλης τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης ἕως τῶν ὁρίων τῆς Αἰγύπτου, τὴν ὁποίαν ἐπικράτειαν αὐτῶν τῶν δύω μερῶν ἐξουσίαζον οἱ Ῥωμαῖοι πρὸ ἑπτακοσίων χρόνων (ἥτις ἐγένετο διαβόητος, περίκροτος καὶ Σεβαστὴ πλέον τῶν ἄλλων τῶν τῆς γῆς μερῶν, διὰ τὰ θαύματα τὰ πρὸς τοὺς Ἑβραίους τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ, διὰ τὴν δόξαν τῶν βασιλέων Σελευκίδων, διὰ τὰς νίκας καὶ τοὺς θριάμβους τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐξαιρέτως μᾶλλον διὰ τὴν γέννησιν, τὰ τεράστια τῶν ἔργων, τὸν θάνατον καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος τοῦ Κόσμου), ἐπιτάττει τὸν ῥηθέντα Ἄμερ νὰ ἐφορμήσῃ καὶ κατὰ τῆς Αἰγύπτου, ὁ ὁποῖος ἐκστρατεύσας τῷ 639 ἔτει, διὰ τῆς ἐρήμου παραθαλασσίου Ἀραβίας, καὶ μετὰ μικρὰν πολιορκίαν κυριεύει τοῦ πλησίον τοῦ κρημνισμένου ἐρειπίου Πηλουσίου, ἀνεγερθέντος Φρουρίου Παρεμοὺν ἢ Φαρόμι παρ' Αἰγυπτίοις, Φάρμα καὶ Φαράμα ἔπειτα παρὰ τῶν Ἀράβων ὀνομασθέντος, καὶ τρέπει εἰς φυ-

γὴν τὸν στρατὸν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἡρακλείου, στρατεύει ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν ταύτην Βαβυλῶνα, διότι αὐτὴ ἦτον τῷ τότε ἡ πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου, ἡ δὲ Μέμφις ἀφεθεῖσα πρὸ χρόνων ἔκειτο ἐρείπιον, ἡ ὁποία ἦτον ἀχυρωμένη δι' ἑνὸς φρουρίου καὶ τάφου πλατυτάτου· ὁ στρατηγὸς Ἄραψ κατανοήσας τὴν δυσχέρειαν, ὀπισθοδρομεῖ μικρὸν, στρατοπεδεύει εἰς την οὐ μακρὰν τῆς Βαβυλῶνος κειμένην Ἡλιούπολιν (Ματαρία), καὶ γράφει πρὸς τὸν Καλίφην ζητῶν βοηθητικὴν δύναμιν στρατιωτῶν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἡ δολιότης καὶ ῥαδιουργία τοῦ δυνατοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Εὐτυχοϊακωβίτου Μονοθελήτου τὴν αἵρεσιν Κόπτου Μοκαύτα, ἢ Τζαρὶχ Ἴπνου Μάτα (υἱοῦ Ματθαίου), συνετέλεσεν εἰς τοὺς Ἄραβας ὡς μέγα βοήθημα· ὁ Ἡράκλειος μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἦτον κατ' αὐτοῦ παρωργισμένος πρὸ δέκα ἐτῶν δι' ἄλλας προλαβούσας δολίας πράξεις του καὶ ὑπόπτους, ἔκρινεν ὅμως δύσκολον τὴν καθαίρεσίν του ἀπὸ τῆς ἧς εἶχεν αὐτὸς ἐπιστασίας τῆς παρὰ τῶν ὑπηκόων Κοπτῶν συλλογῆς τῶν φόρων, ἐπέχων, ἵνα μὴ διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης παιδείας, διεγείρῃ εἰς ἀποστασίαν πάντας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ Κόπτας, τοὺς ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὁμοδόξου αὐτῶν ἐξεχομένους· ὁ Μοκαύτας αὐτὸς κατεγίνετο νὰ παραδώσῃ τὸ φρούριον εἰς τοὺς Ἄραβας διὰ συνθηκῶν ὠφελίμων πρὸς μόνον αὐτὸν καὶ τοὺς ὁμογε-

νεῖς του, ἀλλὰ δὲν ἦτον κύριος τῶν εἰς τὸ φρούριον στρατιωτῶν Ῥωμαίων, διὸ καὶ ζῆλον ὑποκριθεὶς συνεβούλευσε τοὺς στρατηγοὺς τὸ νὰ μεταφέρωσι τοὺς περισσοτέρους τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν παρακειμένην νῆσον τοῦ Νείλου Ῥόδα λεγομένην, ὅπου ἤδη τὸ Νειλόμετρον, οἱ ὁποῖοι, ἔλεγε, τοιουτοτρόπως ἀπαλλαγέντες ἀπὸ τῆς κατὰ τοῦ φρουρίου τέλος ἐφόδου τῶν Ἀράβων, καὶ τῆς ἐντεῦθεν σφαγῆς, θέλουσι χρησιμεύσει ἀλλαχοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὅτι αὐτὸς μένει εἰς τὸ φρούριον πρὸς διαφύλαξιν τούτου μετὰ τῶν ἀναγκαίων μόνον στρατιωτῶν, ἀντιστάμενος καὶ πολεμῶν μέχρι καὶ τῆς ὑστάτης ῥανίδος τοῦ αἵματός του ὑπὲρ τῆς Αὐτοκρατορίας· καταπεισθέντες λοιπὸν οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τοὺς δολίους αὐτοὺς λόγους, καὶ μᾶλλον διὰ τὰ διάφορα ἄλλα κακὰ καὶ ταλαιπωρίας τῆς πολιορκίας, ἀνεχώρησαν μετὰ τοῦ πλείστου μέρους τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν ῥηθεῖσαν πλησίον νῆσον.

Ὁ δὲ Μοκαύτας μείνας κύριος τῶν βουλευμάτων αὐτοῦ καὶ ἐπιχειρημάτων, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἄμερ προτείνων συμβιβασμοὺς μετὰ παρατηρήσεως ἐν ᾧ, ὅτι ἂν δὲν ταχύνῃ, ἡ μετ' ὀλίγον πλημμύρα τοῦ Νείλου θέλει φέρῃ εἰς μέγαν κίνδυνον τὸν στρατόν του· ὁ Ἄμερ κατεπείσθη, καὶ πληροφορηθεὶς παρὰ τοῦ προδότου περὶ τῶν ὀλίγων μὲν εἰς τὸ φρούριον στρατιωτῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ πρὸς δικαιο-

λογίαν τοῦ πράγματος, ἤρξατο τῆς κατὰ τοῦ ὀχυρώματος ἐφόδου, καὶ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν, τέλος εἰσελθὼν εἰς αὐτό, συνεβιβάσθη μετὰ τοῦ προδότου, καὶ διετάξατο τὸν δασμὸν ἀνὰ δύω δηνάρια χρυσᾶ ἐξ ἑκάστου Κόπτου κατ' ἔτος, ἐξαιρουμένων τῶν γηραιῶν, ἀνηλίκων παίδων καὶ γυναικῶν· ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πρὸς φορολογίαν Κοπτῶν, κατὰ τὴν γενομένην τότε ἀπογραφήν, ἐκορυφοῦτο εἰς ἓξ ἑκατομμύρια.

Μὲ ὅλας τὰς συμφωνίας τῶν Κοπτῶν μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Ἄμερ αὐτὸς τῇ τοῦ Καλίφου ἐπιταγῇ κατηδάφισε τότε τὸ φρούριον καὶ τὸ περισσότερον μέρος τῆς Αἰγυπτιακῆς ταύτης Βαβυλῶνος, καὶ ἔκτισεν ἐγγὺς τῆς παλαιᾶς παρὰ τὸν ποταμὸν νέαν Πόλιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε Φοστὰτ (σκηνὴν), διότι ὅτε ἐπολιόρκει τὸ φρούριον, εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν τόπον (ὅπου τὸ ἤδη Ἐσκὶ Μίσιρ) ἔστησε τὴν σκηνήν του· ἀνήγειρε δὲ ἐνταῦθα καὶ Τέμενος ἴδιον καλέσας αὐτὸ Ἵπ νου-Ἂς Τζαμισί, ἡμικρημνισμένον τανῦν (1) ἡ νεόκτιστος αὐτὴ Πόλις ὑπῆρξεν ἡ καθέδρα τῶν μετὰ τὸν Ἄμερ διοικητῶν τῆς Αἰ-

(1) Τὸ πρῶτον αὐτὸ Τέμενος τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, ἀνοικοδομήθη ἐπάνω τῶν ἐρειπίων μιᾶς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀπὸ Αἰγυπτιακὸν εἰδωλεῖον τοῦ ὁράτου Ἡλίου, μετεποιήθη εἰς Ναὸν Θεῖον τοῦ ἀοράτου Ἡλίου, Φωτὸς τοῦ ἀνεσπέρου. Τὸ ἔνδον τούτου περιστοιχεῖται ὑπὸ πλήθους Καλωνῶν ὑπολεύκων, πρασίνων, Πορφυρῶν καὶ κεκμωτῶν, (γρκλίτου), αἱ ὁποῖαι ἀπεσπάσθησαν καὶ μετηνέ-

γύπτου καὶ Ἡγεμόνων ἑπομένως Ἀράβων, Μὰσρ παρ' αὐτῶν ὀνομαζομένη, ἀντὶ ὅλης τῆς Αἰγύπτου, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ Μεσραὶμ ἐγγόνου τοῦ Νῶε, καὶ διέμεινε πρωτεύουσα ἀπὸ τοῦ 641, μέχρι τοῦ 970 ἔτους, καθ' ὃν χρόνον μετετέθη ἡ τῶν Καλίφων καθέδρα εἰς τὴν νεόκτιστον παρ' αὐτῶν Πόλιν Μὰσρ-Ἐλ-Κάϊρ.

Ἐνταῦθα ὡς εἰς Πόλιν μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν πρωτεύουσαν τῆς Αἰγύπτου, ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνηγέρθη Ναὸς περικαλλὴς ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, πρὸς σέβας τῆς ἀρχαίας διαφυλαχθείσης παραδόσεως, τοῦ ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία μετὰ τοῦ θείου βρέφους καὶ Ἰωσὴφ τοῦ μνήστορος καὶ φύλακος, ἐπὶ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ διατριβῆς αὐτῶν, μετέβησαν ἀπὸ τὴν Ἡλιούπολιν καὶ εἰς ταύτην τὴν Πόλιν καὶ διέμειναν καιρὸν ἱκανόν· ὁ Ναὸς αὐτὸς διὰ τὸ αὐτὸ σέβας, καὶ ὑπὸ ἄλλων μὲν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας ἐπισκευασθείς, ἐσχάτως δὲ καὶ παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κυροῦ Ἱεροθέου, ἀνεκαινίσθη· τὸ δὲ παρακείμενον Μοναστήριον τοῦ ἁγίου Γεωργίου ὑπάρχει καὶ αὐτὸ τῆς αὐτῆς τῶν Βυζαντι-

χθησαν ἀπὸ τῶν ἐν Μέμφει εἰδωλικῶν δωμῶν· οἱ δὲ μεγάλοι ἡγεμόνες τῶν Καλιφευσάντων ἐν Αἰγύπτῳ Φατιμιτῶν, Ἐγιουπιτῶν καὶ τῶν Μαμλούκων, ἐξ ἀντιζηλίας πρὸς ἀλλήλους, ἐφιλοτιμήθησαν νὰ καλλωπίσωσιν αὐτὸ διὰ πολυτελῶν ἀναθημάτων.

νῶν ἐποχῆς ἵδρυμα, ἀλλ' ὡς προειρέθη, μέρος τι τοῦ εὐρυχώρου ἐκείνου ποτὲ Μοναστηρίου παρέμεινεν.

Εἰς τὸ Ἐσκὶ Μίσιρ αὐτὸ θεωροῦνται Σιτοθῆκαι, τὰς ὁποίας κοινῶς ὀνομάζουσι τοῦ Ἰωσὴφ· αὐταὶ συνίστανται ἀπὸ ἑπτὰ αὐλὰς τετραγώνους· τὸ ὕψος τῶν τειχῶν αὐτῶν εἶναι ποδῶν 15. αὐταὶ πιθανὸν ᾠκοδομήθησαν παρὰ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου Σαλαδίνου, ὃν οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσι Γιουσούφ.

Λιούϊ

Τὸ ὄνομα Λιούϊ ἀναγινώσκεται εἰς ἓν χειρόγραφον Κοπτικὸν τῆς ἐν Παρισίοις Βασιλικῆς βιβλιοθήκης, τὸ δὲ παραλληλιζόμενον εἰς αὐτὸ τὸ χειρόγραφον μετὰ τοῦ Λιούϊ Ἀραβικὸν ὄνομα Καΐρ, εἶναι ἡ πρωτεύουσα τανῦν Πόλις καὶ καθέδρα τῆς Αἰγύπτου, ἡ λεγομένη Κάϊρον· ἡ λέξις Λιούϊ εἶναι καθαρὰ Αἰγυπτιακὴ, καὶ φαίνεται ὅτι αὐτὸ ἦτον τὸ ὄνομα ἀρχαιόθεν τοῦ τόπου.

Μὲ ὅλον τὸ ὅτι τὸ παλαιὸν αὐτὸ Μίσρι, τὸ παρὰ τῶν Ἀράβων συγγραφέων καλούμενον Μάσρ-Ἐλ-Ἀτὶκ, καὶ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν Ἐσκὶ-Μίσιρ, ἐγένετο μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἡ καθέδρα ἀπὸ τοῦ καιροῦ τοῦ Καλίφου Ὄμερ Χατὰπ, καὶ καθεξῆς τῶν ἐξουσιαστῶν τῆς Αἰγύπτου, τουτέστι, τῶν Χουλεφαῖ Ῥασιδὶν,

τῶν Χουλεφάϊ Πενὶ Οὐμιγιὲ, καὶ τῶν Χουλεφάϊ Ἀπασιγέδων (1)· ἀλλ' ἐν δὲ τούτῳ καὶ τὴν παρακειμένην εἰς τὴν καθέδραν αὐτῶν μίαν ὥραν μακρὰν πρὸς Ἄρκτον εὐρυχωροτέραν ταύτην θέσιν (Διούϊ) καὶ ἐγγυτέραν εἰς τὸ Δέλτα, ὅπου συνωκίσθη καὶ περιετειχίσθη ἔπειτα ἡ νῦν μεγαλόπολις πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου ὅλης καὶ Καθέδρα Μίσρι Καϊρὲ, δὲν ἔπαυσαν αὐτοὶ νὰ περιποιῶνται, καὶ

(1) Μετὰ τὸ Κράτος τῶν Φαραὼ, τῶν Πτολεμαίων τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καὶ τῶν τοῦ Βυζαντίου, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐξουσίασαν αἱ ἐφεξῆς ἀλληλοδιαδόχως ὀκτὼ δυναστεῖαι εἰς διάστημα ὀκτακοσίων χρόνων· τουτέστιν, ἡ τῶν Οὐμιέδων ἢ Ὀμμιάδων δυναστεία, ἡ τῶν Ἀβασιέδων Χαλίφων, διὰ τοποτηρητῶν Ἡγεμόνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τοποτηρητῶν τάττονται οἱ δύω Τουλουμένοι οἱ ἐξιδιοποιησάμενοι τὴν ἐξουσίαν, ὅτε Ἀχμὲτ Πενὶ Τουλοὺν καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ τέσσαρες, ἄρξαντες ἀπὸ τοῦ 868 (255 τῆς Ἐγίρας), μέχρι τοῦ 901 (293) ἔτους· καὶ ὁ Πενὶ Ἀκχσὶτ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πέντε ἀπὸ τοῦ 904, ἕως τοῦ 967 (357) ἔτους· μετὰ δὲ τούτους ἡ τῶν Φατιμιτῶν δυναστεία καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς ἑνδεκα, οἱ ὁποῖοι συνέστησαν εἰς Αἴγυπτον ἴδιον Χαλιφάτον ἀπὸ τοῦ 909 (361), μέχρι τοῦ 1171 (567) ἔτους· ὥστε ἐπὶ τούτων, ἡ ὑπερτάτη Χαλιφικὴ ἐξουσία ἦτον διηρημένη μεταξὺ τῶν Χαλίφων τοῦ Νείλου καὶ τῆς παρὰ τὸν Τίγριν Βαβυλῶνος, τῆς ἐπωνυμουμένης Δαροὺλ Χαλιφὲ (οἶκος Χαλιφικὸς)· ταύτην δὲ τὴν τῶν Φατιμιτῶν διεδέξατο ἡ τῶν Ἐγιουπιτῶν δυναστεία, τῆς ὁποίας τὰ θεμέλια κατέβαλε πρῶτος Γιουσοὺφ ὁ Σελλαχεδὶν, ἥτις μετὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἑνδεκα Σουλτάνων κατὰ διαδοχὴν, διήρκησεν ἀπὸ τοῦ 1171 (567) μέχρι τοῦ 1254 (651) ἔτους. ἐκ δὲ τούτων τῶν Ἐγιουπιτῶν ἥρπασαν τὸ τῆς Αἰγύπτου κράτος οἱ δοῦλοι αὐτῶν Μαμλοῦκοι Μπαχαρίται, καὶ ἐξ αὐτῶν πάλιν κατὰ τὸ 1390 (788) ἔτος οἱ Σιρκάσιοι (τζερκέζοι) Μαμλοῦκοι, τοὺς ὁποίους, μετὰ τὸ Σουλτανεῦσαι εἰς Αἴγυπτον καὶ Συρίαν 127 χρόνους καταπολεμήσας Σουλτὰν Σελὴμ ὁ Α', κατέστρεψε τὸ αὐτῶν κράτος τῷ 1517 ἔτει.

Τοὺς Μαμλούκους (δούλους δηλούσης τῆς λέξεως ἀραβιστὶ αἰχμαλώτους), οἱ πρῶτοι Χαλίφαι ἐξεγοράζοντες εἶχον περὶ αὐτοὺς φρουροὺς καὶ φύλακας· ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυναμίας αὐτῶν καὶ πτώσεως, ἐγένοντο αὐτοὶ κατ' ἔξιν ἄλλοι Πραιτωριανοὶ τῆς Ῥώμης, ἕως οὗ τέλος διεκλόνισαν τὴν Χαλιφικὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν μέχρι τῶν αὐτῆς βάσεων.

Ἐὰν ἀλλαχοῦ δοῦλοι αἰχμάλωτοι φθάσαντες συνέστησαν κράτος ἴδιον, ἀλλ' οὐδέποτε εἰς κἀνένα ἄλλο μέρος ἡ τοιαύτη δουλεία ἔλαβε τοσαύτην ἐπίσημον ἀλλοίωσιν, καθὼς εἰς Αἴγυπτον, ὅπου οἱ Μαμλοῦκοι ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς δυναστείας τοῦ Δεβγὲτ Ἐγιουπιὲ, μέχρι τῆς κατακτήσεως τῆς Αἰγύπτου παρὰ τοῦ Σουλτὰν Σελὴμ, ἐκάθηντο ἐρ' ἑνὸς τῶν δυνατωτέρων θρόνων τῶν Ἀνατολῶν ἐν διαστήματι 263 χρόνων· αὐτοὶ δὲ καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ἴσχυσαν πάλιν κατὰ βραχὺ νὰ καθυποβάλωσι τοὺς Αἰγυπτίους εἰς τὸν ἑαυτῶν ζυγὸν, οὐχὶ πλέον διὰ τῆς ἀρχικῆς δυνάμεως ἑνὸς συνδούλου αἰχμαλώτου, ἐκλελεγμένου παρ' αὐτῶν, ὡς πρότερον, ἀλλὰ δ' ἐκείνων τῶν τοῦ Σουλτάνου δούλων (πασάδων), ἕως οὗ κατεστράφησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν καὶ ἐξέλιπον διόλου.

κατὰ μικρὸν δὲ οἰκοδομῶν νὰ τὴν αὐξάνωσι, καὶ μάλιστα ὁ ἐπὶ τῶν Χουλεφάϊ Ἀπασιγέδων διορισθεὶς παρ' αὐτῶν Ἡγεμὼν τῆς Αἰγύπτου Ἀχμὲτ υἱὸς Ἀλὶ-Τουλοὺν, ὅς τις μετά τινας χρόνους, διὰ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἐκ τῶν Καλιφιδῶν τούτων τῶν Ἀπασιγέδων ὀγδόου Μουτασὶμ-Πιλλὰχ-Μεχμὲτ,

ἀποστατήσας, καθὼς καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀλλαχοῦ, ἀνεκηρύχθη Σουλτάνος τῆς Αἰγύπτου τῷ 868 ἔτει καὶ τῆς Ἐγίρας (Χιζρὲ) τῷ 255, καὶ συνεστήσατο τὴν τῶν Ἐβλαδὶ-Ἀλὶ-Τουλοὺν λεγομένην δυναστείαν· ὁ ὁποῖος μετὰ πολλῆς θρησκευτικῆς φιλοτιμίας καὶ δαπάνης ἀδρᾶς, ἀνήγειρε τῷ 263 (885) εἰς τὴν θέσιν ταύτης τῆς Καιρου κατὰ τὴν τῶν Ἀράβων λεγομένην ἀρχιτεκτονικὴν, Τέμενος ἀξιόλογον Τουλουνιὲ καλούμενον, τύπος τῷ ὄντι κομψότητος αὐτὸ καὶ μεγαλοπρεπείας· καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι τὸ ἥμισυ σχεδὸν τούτου εἶναι τὴν σήμερον ἐρείπιον, λογίζεται ὅμως ἓν τῶν ἐξαιρέτων Ἀραβικῶν μνημείων· μετὰ δὲ τὴν δυναστείαν ταύτην, ὁ ἐκ τῶν Χουλεφαὶ Φατιμιγέδων τέταρτος, ὁ περιτειχίσας, συνοικίσας καὶ ἀποκαταστήσας τὸ Μίσρι Καϊρὲ Πόλιν πρωτεύουσαν τῆς Αἰγύπτου, καὶ πόλιν βασίλειον τῷ 970, καὶ τῆς Ἐγίρας τῷ 361 ἔτει, Καλίφης Ἐλ-Μουΐζι-Λιδινιλλὰχ-Ἴπνου Μανσοὺρ Ἰσμαὴλ, ἀνήγειρε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Τέμενος μεγάλον Ἀζχὰρ, ἢ Λουπ-Ἐλ-Ὀζὰπ καλούμενον, ἐπίσημον διὰ τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτοῦ Τροῦλλον, καὶ διὰ τὸ εἰς αὐτὸ Σχολεῖον· ὡσαύτως καὶ ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς κυριαρχίας τῶν Φατιμιγέδων ἕκτος Ἐλ-Χακὶμ-Πὶ Ἐμπριλλὰχ-Μανσοὺρ-Ἴπνου-Ἐλ-Ἀζὶζ Πιλλὰχ κατὰ τὸ ἔτος 1002, καὶ τῆς Ἐγίρας 393, ᾠκοδόμησε καὶ αὐτὸς Τέμενος Ἐλ-Χακὶμ λεγόμενον, ἐπίσημον καὶ αὐτὸ ποτὲ διὰ τὴν ἔκτασιν καὶ

τοὺς καλλωπισμούς του· ἔτι δὲ καὶ ὁ δέκατος τρίτος ἐκ τῶν αὐτῶν Φατιμιγέδων Ἐλ-Φαΐζ Πινασριλλὰχ-Ἰσὰ-Ἴπνου Ἰσμαὴλ, περὶ τὸ ἔτος 1156, καὶ τῆς Ἐγίρας 552, ᾠκοδόμησε τὸ παρὰ τῇ καλουμένῃ Πύλῃ Ζουϊλὲ κείμενον Τέμενος· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὁ ἐκ τῶν Μαμαλούκων Βαχαριδων Σουλτάνων (1) τῶν ὀνομασθέντων Δεβλὲτ Τουρκιγιὲ ἢ Πενὶ-Ἐτρὰκ, ὁ Ἕβδομος, Μελίκι-Μανσοὺρ-Ἐπουὶ Μαλὶ-Καλαοὺν, μετὰ τὴν διὰ πολέμου ἀπόσπασιν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν σταυροφόρων τῆς Λαοδικίας, Τριπόλεως, Βηρυτοῦ, Σιδῶνος καὶ Πτολεμαΐδος, ἀνήγειρε τὸ ἐν Καιρῳ Νοσοκομεῖον τῶν ἀφρόνων τῷ 1286 ἔτει, καὶ τῆς Ἐγίρας τῷ 684, πρῶτος ἐκ τῶν Μουσουλμάνων αὐτὸς ὁ τοιούτου εἴδους οἰκοδομὴν κατασκευάσας· μετὰ δὲ τοῦτον ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς δυναστείας δέκατος ἔννατος Σουλτάνος Μασρεδὶν-Χασὰν υἱὸς τοῦ Μέλικ Νασὶρ-Μεχμὲτ-Καλαοὺν, ἔκτισε καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ ἔτος 1363, καὶ τῆς Ἐγίρας τῷ 760, ἐν Καιρῳ μέγα Τέμενος, Σουλτὰν Χασὰν καλούμενον, ἐπισημότερον τῶν ἄλ-

(1) Βὰχρ ἢ Μπὰχρ ἀραβιστὶ σημαίνει θάλασσαν· καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐπαναστάντες ἀρχηγοὶ Μαμλοῦκοι κατὰ τοῦ ἐκ τῆς δυναστείας τοῦ Δεβλὲτ Ἐγιουπιὲ ὑστάτου, Μουαζὰμ-Γαγετουδὶν-Τουράν, φονεύσαντες αὐτὸν καὶ σφετερισάμενοι τὸ κράτος τῆς Αἰγύπτου, κατῴκουν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Νείλου (ὅπου τὸ Νειλόμετρον) Ῥαούδα, ὠνομάσθησαν ἀπὸ τοῦ Ποταμοῦ τούτου, τοῦ ὁμοίωσιν ἔχοντος θαλάσσης ἐπὶ τῆς ἀναβάσεώς του Μαμλοῦκοι Μπαχρίται.

λων λογιζόμενον, διά τε τὴν ἔκτασιν, τὸ ὕψος τοῦ Τρούλλου, τῶν δύω Μιναρέδων, διὰ τὴν τῶν μαρμάρων ποικιλότητα, καὶ διὰ τοὺς κατ' Ἀραβας καλλωπισμούς του, ἐξειργασμένους εἰς σκληρὰν πέτραν καὶ εἰς χαλκόν· ὅλων δὲ τούτων ἡ ἐξαίρετος κατασκευὴ, ἡ τῶν γλυφῶν λεπτότης, καὶ ἡ χαριεστάτη σειρὰ τῶν στοῶν καὶ ἀψίδων ἐμφαίνει τοὺς καρποὺς τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ποτὲ τῶν Ἀράβων.

Τὸ ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Καιρου πόλεως ταύτης φρούριον ἐκτίσθη τῷ 1190 ἔτει, καὶ τῆς Ἐγίρας 586, παρὰ τοῦ διαφήμου ἐκείνου Σαλαχαδὶν ἢ Σαλλὰχ Ἐδὶν (Σαλαδίνου) Γιουσοὺφ, Ἰπνου-Ἐγιοὺπ, Σουλτάνου Αἰγύπτου, Συρίας καὶ Μαυριτανίας, τοῦ θεμελιώσαντος τὸ Δεβλέτι Ἐγιουπιὲ· μετὰ δὲ τὴν ἀνέγερσιν τῶν τειχῶν τοῦ φρουρίου Μοκάταμ, ὥρυξεν εἰς αὐτὸ τὸ φρούριον τὸ βαθύτατον ἐκεῖνο ἐξάκουστον καὶ θαύματος ἄξιον, ὡς ἔργον μέγα, φρέαρ, καὶ ᾠκοδόμησε πλησίον τούτου Παλάτιον, τὸ ὁποῖον πρό τινων χρόνων ἐτεφρώθη καὶ ἐκρημνίσθη· τῆς δὲ τετραγώνου Αἰθούσης (Διβὰν-Χανὲ) τούτου τὴν στέγην, ἐβάσταζον τριάκοντα Κολῶναι σπυρίτου λίθου κοκκίνου, φέρουσαι τὰ σημεῖα ὅτι ἦσάν ποτε κεχρυσωμέναι· ὅλη ἡ τοῦ Παλατίου αὐτοῦ ὕλη μετεκομίσθη ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς Μέμφεως, διότι εἰς τὰς περισσοτέρας πέτρας καὶ εἰς μίαν τῶν Κολωνῶν θεωροῦνται τὰ δὶ Ἱερογλυφικῶν

σημείων δείγματα· ἐπὶ μὲν τῆς Κολώνης ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα τοῦ Φαραὼ τῆς τριακοστῆς ἐσχάτης Αἰγυπτιακῆς δυναστείας Νεκτανέβου, ἐπάνω δὲ διαφόρων πετρῶν, τρία ἔτι ὀνόματα Φαραὼ τῆς εἰκοστῆς ἕκτης δυναστείας, Ψαμμιτίχου τοῦ Β', τοῦ υἱοῦ του Ἀπρίου ἢ Οὐάφρεως, καὶ τοῦ Ἅρπαγος Ἀμόσεως, γεγλυμμένα Ἱερογλυφικῶς.

Παρερχόμεθα τά τε ἄλλα ἐν Καιρῳ Τεμένη, καὶ τοὺς τάφους τῶν Καλίφιδων, καὶ τῶν τῆς Αἰγύπτου Τουλούνιδων Σουλτάνων καὶ τῶν Μαμλούκων, οἱ ὁποῖοι πέριξ τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης κείμενοι, σχηματίζουσιν ἄλλην μεγαλοπρεπῆ Πόλιν, διότι ἡ πρόθεσις τοῦ πονήματος ἀφορᾷ μᾶλλον εἰς τὰ τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου, καὶ οὐχὶ τόσον ἐκτεταμένως εἰς τὰ τῆς νεωτέρας.

Πέριξ τῆς Καιρου τὰ ἐπισημότερα εἶναι ὁ λιμὴν τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης Μπουλὰκ, ὅπου τὸ Τελώνειον, ἀγοραὶ, λουτρὰ, τὸ ἐργοστάσιον τῆς ὑφαντικῆς τῶν μεταξωτῶν καὶ ὡραῖα περιβόλια· τὸ χωρίον παρὰ τὸν ποταμὸν Σσούμπρα, ὅπου ὁ Κράντωρ τῆς Αἰγύπτου Μ. Α. ἔκτισε λαμπρότατον οἶκον μετὰ κήπων καὶ περιβολίων ὡραίων, καὶ τὸ Ἀπὸ Ζαπὲλ, ὅπου τὸ μέγα Νοσοκομεῖον, καὶ τὸ τῆς ἰατρικῆς καὶ χειρουργικῆς Σχολεῖον.

«Ὅτι Παῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου». Ὡσηέ. Κεφ. ΙΑ΄.

Ἡλιούπολις-Ὥου ἢ Ὢν-Ματαρία καὶ Ἀὶν Σσὰμψ τανῦν.

Ἡ Ἡλιούπολις, κειμένη μεταξὺ τοῦ Νείλου καὶ τῶν Ἀραβικῶν Ὀρέων, ἦτον μία τῶν κυριωτέρων Πόλεων τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν Φαραὼ· ἡ περιοχή της ἦτον ἐκτεταμένη, καὶ διὰ τὰ ἀξιόλογα αὐτῆς μνημεῖα, ἐλογίζετο καὶ αὐτὴ πρωτίστη μεταξὺ τῶν νομιζομένων ἱερῶν Πόλεων τῆς Αἰγύπτου· αὐτὴ ἦτον οἰκοδομημένη ἐπάνω ἑνὸς ὑψώματος πεποιημένου, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου ἦσαν κατεσκευασμέναι λίμναι, ὅπου διὰ διωρύγων ἐφέροντο τὰ νερὰ τοῦ Νείλου, καὶ δι' ὧν ἐκοινώνει μετὰ τοῦ ποταμοῦ· ἔκειτο πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν καὶ ὁ μεγαλοπρεπέστατος Ναὸς τοῦ Ἡλίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτρέφετο ὁ ἱερὸς Βοῦς, ὁ ἐπωνυμούμενος Μνεύϊς, ὅς τις ἐνομίζετο, καθὼς καὶ ὁ Ἄπις, ὑπὸ μὲν τοῦ λαοῦ ὡς Θεὸς, οἱ δὲ ἱερεῖς ἐθεώρουν καὶ εἰς αὐτὸν τὸ χρησιμώτατον καὶ ὠφελιμώτερον τῶν ζώων διὰ τὴν Γεωργικὴν, καὶ τὴν κίνησιν τῶν ὑδραυλικῶν μηχανῶν. Τὰ πρόπυλα τοῦ Ναοῦ ἦσαν κεκαλλωπισμένα,

κατ' ἔθος τῶν Αἰγυπτίων μετὰ ὡραίων Ὀβελίσκων πεπληρωμένων Ἱερογλύφων, καὶ μετὰ τῶν μετ' αὐτοὺς στοιχιδὸν τεθειμένων Σφιγγῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καθ' ὅλον τὸν περίπατον μέχρι τῶν Προπυλαίων· ὁ σκληρὸς Καμβύσης ἔβλαψε καὶ τὸν Ναὸν αὐτὸν· ἐκ τῶν πολλῶν αὐτόσε Ὀβελίσκων εἷς εἰσέτι παρέμεινε, καὶ ἵσταται εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ἀκέραιος (1) καὶ μία μόνη Σφὶγξ κατὰ γῆς.

Εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς παρὰ τῇ ἱερᾷ Γραφῇ Ὢν

(1) Ὁ ἀπὸ τοσούτων Ὀβελίσκων, τῶν μετακομισθέντων ἀλλαχοῦ, ἓν κοκκωτοῦ λίθου διαμένων μεμονωμένος αὐτὸς ἐν μέσῳ τῶν λυπηρῶν ἐκείνων ἐρειπίων τῆς Ἡλιουπόλεως, φέρει τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ὀνόματος, τοῦ ὑψώσαντος αὐτὸν Φαραὼ Βασιλέως, δι' Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν ψηφίων, Ὀσόρτον, τὸν ὁποῖον ὁ παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ Μανεθὼν καλεῖ Ὀσώρθωνα, ὅς τις ἦτον Βασιλεὺς δεύτερος τῆς εἰκοστῆς τρίτης δυναστείας, καὶ πατὴρ τοῦ πρώτου τῷ ὀνόματι τούτῳ Ψάμμου, ἢ Ψαμμιτίχου· ὑπῆρξε πρὸ τοῦ Χριστιανικοῦ ἔτους 790 ἔτη. Παρατηρεῖται τὸ πρὸς Ἀνατολὰς τετραμμένον μέρος τοῦ Ὀβελίσκου τούτου βεβλαμμένον ὀπισθεν· ἡ δὲ τοιαύτη ἀλλοίωσις τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ὀβελίσκου διὰ τοῦ φυσικοῦ ἐξηγεῖται τούτου λόγου· αἱ πέτραι συνήθως τὴν νύκτα ὑγραίνονται, ὑπὸ τῆς πιπτούσης δρόσου· τούτου δὲ δοθέντος, ἐπειδὴ τὸ πρὸς Ἀνατολὰς μέρος τοῦ Ὀβελίσκου κεῖται ἐκτεθειμένον εἰς τὰς πρώτας αὐγὰς τοῦ Ἡλίου, ἡ τούτου ἐνδελεχὴς ζλογερὰ προσβολὴ κατὰ τῆς ὑγρᾶς ὑπὸ τῆς δρόσου πέτρας, ἔπεται διὰ μακροῦ χρόνου, νὰ ἐπιφέρῃ φθορὰν ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν· ἡ δὲ τοιαύτη βλάβη παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱστάμενον Ὀβελίσκον καὶ ἐπὶ τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ πρὸς Ἀνατολὰς τετραμμένου αὐτῶν μέρους.

λεγομένης ταύτης Πόλεως, συνειτέφερα μεγάλης καὶ ἡ ἐργασία τῶν δουλωθέντων ὑπὸ τῶν Φαραὼ Ἑβραίων κατὰ τὸ πρῶτον Κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου· ἐκ ταύτης κατήγετο ὁ Πετεφρὶ (ὅπερ δηλοῖ τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸν βασιλέα Ἥλιον), ὄνομα αὐτὸ προσφυὲς πρὸς τὸν πρῶτον ἱερέα τῆς Πόλεως τοῦ Ἡλίου, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπιφανεστάτην θυγατέρα Ἀσινὲθ (1) ὁ Φαραὼ βασιλεὺς, καθήμενος τότε ἐν Τάνει, ἔδωκε τῷ Ἰωσὴφ, ἀφ' οὗ κατέστησεν αὐτὸν διοικητὴν τῆς ἐπικρατείας του.

Αἱ εἰς τὴν Πόλιν ταύτην ἀρχαῖαι καὶ ἐκτεταμέναι ἐκεῖναι οἰκοδομαὶ ἔνδον τῶν ὁποίων ἀρχαιόθεν ἀνεπτύσσοντο παρὰ τῶν Ἱερέων αἱ ἀρχαὶ, καὶ ἐδιδάσκοντο αἱ γνώσεις τῆς Αἰγυπτιακῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως, διεσώζοντο ἔτι ἡμιφθαρεῖς καὶ μετὰ τὴν κατάπτωσιν τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἐθεωροῦντο ἐπὶ Αὐγούστου Καίσαρος, κατὰ τὸν Στράβωνα, ὡς ἐρείπια λυπηρὰ τῆς παρελθούσης μεγαλοπρεπείας των· εἰς αὐτὰ τὰ σπουδαστήρια, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Φαραὼ, συνεχῶς φοιτῶν, κατὰ τὸν Ἰώ-

(1) Τὸ ὄνομα αὐτὸ σύγκειται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ μονοσυλλάβου Ας καὶ τοῦ συμβολικοῦ τῆς Νείθ ὀνόματος Σνίθ· τὸ κατὰ τὴν Γένεσιν τοῦ Ἑβραϊκοῦ ὕφους ΠΣΝ Ἀσνὲτ, καὶ κατὰ τοὺς Ο' Ἀσινὶθ, δηλοῖ τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὴν θεότητα τῶν Αἰγυπτίων Νεῖτ ἢ Νεῖθ, τὴν τῶν Ἑλλήνων Ἀθηνᾶν· καθὼς καὶ τὰ ἑξῆς θηλυκὰ, οἷον Πετεσι (Πέτησι,). Πανσι, Πανσις (Πατησία). Ταπσι Ταπσις (Ταπσία). Σενσι, Ἄσιοι, καὶ ἄλλα, δηλοῦντα τὰς ἀπηκούσας εἰς τὴν Ἶσιν.

σηπον, ὁ Ἀβραὰμ, ὅτε παρεγένετο εἰς Αἴγυπτον 1200 ἔτη καὶ ἐπέκεινα μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, καὶ μετὰ τῶν ἱερέων συμφιλοσοφῶν, παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν Ἀριθμητικὴν, καὶ τὰ περὶ Ἀστρονομίας· διότι πρὸ τοῦ Ἀβραὰμ, λέγει, οἱ Αἰγύπτιοι τούτων τῶν γνώσεων εἶχον ἀμαθῶς (1)· εἰς αὐτὴν ἐν ὑστέροις τὴν Ἑστίαν τῶν Αἰγυπτιακῶν Μουσῶν, ὅπου διέτριβε τὸ συνέδριον τῶν πεπαιδευμένων Ἱερέων, κατὰ πίθον νεωτέρων γνώσεων, παρεγένοντο καὶ οἱ ἐπὶ σοφίᾳ παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὰ πρῶτα φέροντες, δαιμόνιοι ἐκεῖνοι ἄνδρες (2), ἀλλ' ὅσα ἂν αὐτοὶ νεώτερα ἔμαθον, ταῦτα τὰ μικρὰ διὰ τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῶν μεγάλα ἀνέδειξαν, καθὼς ἀπὸ τῶν

(1) Μὲ ὅλον τὸ ὅτι, ἢ παρὰ τοῦ Ἀβραὰμ, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, ἐδιδάχθησαν, ἢ αὐτοὶ ἐξ αὐτῶν οἱ ἱερεῖς κοθώρισαν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν ἐνιαύσιον κύκλον, τὸν ὁποῖον περιτρέχει ὁ Ἥλιος εἰς μόνας 365 ἡμέρας, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἄνευ τῆς ἀναγκαίας καὶ ἀρεύκτου προσθήκης καὶ τῶν ἓξ ἔτι ὡρῶν (*), ἢ περὶ τούτου ὅμως, ἢ ὑπὸ θρησκευτικῶν αἰτιῶν ἐπίτηδες σιωπῆ, ἢ ὑπὸ ἀμαθίας ἄγνοια, ἤθελε ῥίψει αὐτοὺς μετὰ ἕνα διάστημα χρόνων εἰς τὴν πλέον ἄτοπον σύγχυσιν· διότι ἓν τέταρτον τῆς ἡμέρας ἀφαιρεθὲν κατ' ἔτος, παρεκτρέπει καὶ ὀπισθοδρομεῖ τὴν τῶν τεσσάρων ὡρῶν τοῦ χρόνου τάξιν ἕνα ὁλόκληρον μῆνα, εἰς ἑκατὸν εἴκοσι χρόνους.

(*) Ἀρίνομεν τὰς κατὰ τὰς νεωτέρας ἀκριβεστέρας παρατηρήσεις, ὅτι ὁ Ἥλιος περιοδεύει ἐνιαυσίως τὴν ἐκλειπτικὴν εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, 48 λεπτὰ, 45 ὑπόλεπτα καὶ 30 τρίτα ὑπόλεπτα.

(2) Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Στρωματέων, λέγει "ἱστορεῖται δὲ Πυθαγόρας μὲν, συγχθεὶς τῷ Αἰγυπτίῳ ἀρ-

τῆς παντοδαπῆς ἰδέας καὶ Σοφίας αὐτῶν Συγγραμμάτων δῆλον.

Οἱ Ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι αὐτοὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ καὶ λεγόμενοι ἀρχιπροφῆται, καθ' ἡσυχίαν διάγοντες τὸν βίον, ἐνησχολοῦντο ἀκαταπαύστως εἴς τε τὰ Ἱερατικὰ, εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἐπισημῶν καὶ τὰς Μαθηματικὰς τέχνας· αὐτοὶ ἔχοντες μεγάλα προνόμια, καὶ πολλὴν δόξαν καὶ ἐξουσίαν, διῴκουν κληρονομικῶς τὰ τῆς θρησκείας κατὰ τὴν θέλησιν καὶ τὸ αὐτῶν συμφέρον· ἦσαν οἱ μάντεις τῶν μελλόντων, οἱ δικασταὶ, οἱ μόνοι διδάσκαλοι τῆς νεότητος, καὶ Ἑρμηνεῖς τῶν ἀποκρύφων· διῃροῦντο αὐτοὶ εἰς δύω κυριώτερα τάγματα, Ἀρχιπροφήτας καὶ Ἱερογραμματεῖς, καὶ ὑποδιαιροῦντο καὶ εἰς ἄλλα, τουτέστιν ὑμνῳδοὺς, ὡροσκόπους, Στολιστὰς καὶ Προφήτας, καὶ οἱ τοῦ δευτέρου δὲν εἶχον τὰς γνώσεις τοῦ πρώτου τάγματος· τὸ πρῶτον σωματικὸν σημεῖον τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν ἦτον ἡ περιτομὴ, τὸ ἁπλοῦν ἑπομένως καὶ καθαρὸν τῶν ἱματίων αὐτῶν, ἡ αὐστηρὰ ἐγκράτεια μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἀποχῆς τοῦ κρέατος πρὸ τῶν Ἱεροπραξιῶν· ἡ διαφορὰ τῶν ἱματίων κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, ἡ κουρὰ τῆς

χιπροφήτη μαθητεῦσαι, καὶ πορισάμενος, ἵνα δὴ καὶ εἰς τὰ ἄδυτα κατελθὼν τὴν μυστικὴν παρ' Αἰγυπτίων ἐκμάθοι φιλοσοφίαν. Πλάτων δὲ, Σεγχνούφιδι τῷ Ἡλιοπολίτῃ, Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος, Ἰνωύφιδι, τῷ καὶ αὐτῷ Αἰγυπτίῳ, ἐμαθητεύσαντο.

κόμης καὶ τῶν τριχῶν τοῦ σώματος αὐτῶν· ἡ γύμνασις ἔτι εἰς τὸ νὰ ὑπομένωσι πεῖναν καὶ δίψαν, καὶ νὰ εἶναι ὀλιγαρκεῖς· ὑπουργοὶ αὐτοὶ μιᾶς θεοκρατείας ἰσχυρᾶς καὶ ὠφελίμου, καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος πονηροὶ, ἔκρυπτον εἰς τοὺς δεισιδαίμονας καὶ δειλοὺς ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῆς θρησκείας τὰς γνώσεις τῶν μυστηρίων, τὰ ὁποῖα μόνοι αὐτοὶ ἐννόουν, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐδέσποζον εἰς τὰ πνεύματα ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ὑπεχρεοῦντο ἐν τοῖς ἀδύτοις ἐνόρκως, ἵνα μὴ παρασαλεύσωσιν ὑπὸ καινοτομίας οὐδὲν τῶν θεοκρατικῶς τεταγμένων.

Ἓν δὲ μέρος τῶν τειχῶν τῆς Ἡλιουπόλεως σώζεται εἰσέτι, καὶ συνίσταται ἐκ πλίνθων, βάθος ἔχον περὶ τοὺς πεντήκοντα πόδας· ἡ θέσις τῆς Πόλεως ταύτης κεῖται εἰς τὸν τόπον λεγόμενον τὴν σήμερον Ματαρία, γνωστὸν, καὶ ἐπ' ὀνόματι Ἀϊν-Σαμψ, τουτέστιν ὀφθαλμὸν Ἡλίου, ὅπου εἶναι καὶ ἡ οὕτω δὴ λεγομένη Πηγὴ Ἡλίου, ἡ μόνη, ἐκτὸς τοῦ Νείλου, ὕδατος ποτίμου καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον· ἀπέχει δὲ ἡ Ματαρία τῆς Καΐρου Πόλεως πρὸς Μεσημβρίαν περὶ τὰς δύω ὥρας· ἡ Ἡλιούπολις, ὡς πόλις ἀρχαία καὶ ἐπίσημος, ἦτον πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ.

Τὸ πρὸς τὸν Ναὸν τὸν εἰς τὴν Πόλιν ταύτην τὴν διάφημον, τοῦ Ἡλίου σέβας τῶν Φαραὼ Βασιλέων δεικνύεται ἀπὸ τῶν Ὀβελίσκων, τῶν περὶ τὸν

Ναὸν αὐτὸν παρ' αυτῶν ὑψωθέντων· οἱ ὁποῖοι καὶ διασώζοντο αὐτόσε μέχρι τῶν Πτολομαίων καὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης· ἀλλὰ ποῖος τῶν Πτολεμαίων ἀπέσυρεν αὐτόθεν δύω, καὶ μετεκόμισεν αὐτοὺς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου καὶ ἔστησεν αὐτοὺς πρὸς καλλωπισμὸν τῆς εἰσόδου τῶν βασιλείων ἐκεῖσε; ἄδηλον· τούτους δὲ ἡ κοινὴ φωνὴ ὠνόμασε τῆς Κλεοπάτρας, ἴσως ἀπὸ μιᾶς ἐκ τῶν πολλῶν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, γυναικὸς τοῦ μετακομίσαντος αὐτοὺς Πτολομαίου· ἐκ δὲ τῶν Αὐτοκρατόρων ὁ Αὔγουστος μετεκόμισε δύω εἰς Ῥώμην, καὶ ἔστησε τὸν μὲν ἕνα εἰς τὴν μεγάλην Κίρκην, ἢ ἱπποδρόμιον, τὸν δὲ ἄλλον εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως· αὐτὸς δὲ ὁ τῆς Κίρκης ἠγέρθη ὑπὸ Γαμεσσῆ τοῦ μεγάλου (Σεσώστριος), καὶ ἐμπεριέχει διὰ τῶν λελαξευμένων ἐπ' αὐτὸν φωνητικῶν Ἱερογλύφων ἐπαίνους τοῦ Φαραὼ τούτου, κατὰ τὸ διασωζόμενον τεμάχιον τῆς μεταφράσεως, Ἑλληνιστὶ, γενομένης παρά τινος ἐπὶ Αὐγούστου Ἑρμαπίωνος· ἄγνωστον ὅμως ἂν ὁ ῥηθεὶς Ὀβελίσκος εἶναι εἷς ἐξ ἐκείνων τῶν καλλωπιζόντων τὴν σήμερον τὴν παλαιὰν Ῥώμην, ἢ εἰσέτι αὐτὸς μένει κεχωσμένος καὶ κεκαλυμμένος ὑποκάτω εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Πόλεως ταύτης.

Κωνσταντῖνος ὁ μέγας κατὰ μίμησιν τῶν Καισάρων τῆς Ῥώμης, ἠβουλήθη νὰ καλλωπίσῃ τὸ τῆς νέας αὐτοῦ Ῥώμης Ἱπποδρόμιον δι' ἑνὸς Ὀβε-

λίσκου· διὸ καὶ διὰ προσταγῆς αὐτοῦ, τὸν εἰς αὐτὴν τὴν Ἡλιούπολιν ἱστάμενον μέγαν Ὀβελίσκον ὕψος πηχῶν περίπου ἑκατὸν, μετέφερε διὰ τοῦ Νείλου εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἀλλ' ἐν δὲ τούτῳ ὁ Κωνσταντῖνος τὸν βίον μετήλλαξε, καὶ ὁ Ὀβελίσκος ἔκειτο εἰς Ἀλεξάνδρειαν· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Κωνστάντιος θέλων νὰ καλλωπίσῃ ἔτι μᾶλλον τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην, μετέβαλε τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὁρισθὲν, καὶ μετεκόμισεν ἀπ' Ἀλεξανδρείας αὐτὸν, καὶ ἔστησεν εἰς τὸ μέγα Ἱπποδρόμιον τῆς ἀρχαίας Πόλεως ἐκείνης· τοῦτον οἱ μὲν θέλουσιν ὅτι εἶναι ἐκεῖνος ὁ παρὰ τοῦ Πάπα Σίξτου τοῦ πέμπτου ἐξαχθεὶς τῶν ἐρειπίων, καὶ ἐπανυψωθεὶς εἰς τὴν καλουμένην πλατείαν τοῦ Λατεράνου, ἄλλοι δὲ, ὅτι εἶναι ὁ παρὰ τῇ Πύλῃ καλουμένῃ τοῦ λαοῦ ἱστάμενος, καὶ ἐπωνυμούμενος Φλαμινιακός· ὅπως ποτὲ καὶ ἂν ἔχῃ τὸ περὶ τούτου, ὁ τοῦ Λατεράνου ῥηθεὶς Ὀβελίσκος ἠγέρθη τὸ πρῶτον ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τοῦ ἑβδόμου τῆς δεκάτης ὀγδόης δυναστείας Φαραὼ Τουθμώσεως τοῦ τετάρτου, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 1360 καὶ ἐπέκεινα. Τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα Ἡλιούπολις εἶναι μετάφρασις τοῦ ἀρχαίου Αἰγυπτιακοῦ αὐτῆς ὀνόματος· εἰς τὰ τῶν Κοπτῶν χειρόγραφα αὐτὴ καλεῖται Ὦσυ, τὰ δὲ τῶν Ἑβραίων βιβλία ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ἄουν, ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν κατὰ Κόπτας Παλαιὰν Γραφὴν λέγεται Ἄου Τιβάκι, τουτέστιν ἡ Πόλις τοῦ Ὦσυ· τοῦτο δὲ δει-

κνύει, ὅτι κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους Ὧου, ἐσήμαινεν Ἥλιον· περὶ τούτου καὶ ὁ ὑπέροχος ἀνὴρ Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων εἰς τὸν Ὡσηὲ λέγει. «Ὧου δ' ἐστὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς Αἰγυπτίους ὁ Ἥλιος»· καὶ τῷ ὄντι ἡ λέξις Ὧου, στενωτάτην ἔχει τὴν ἀναφορὰν μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς Οὐὼν (φωτίζειν), οὐσὶν (φῶς) καὶ οὐόνχ (ἀνατέλλειν).

Ἀφ' οὗ παρῆλθεν ὁ εἷς χρόνος τῆς γεννήσεως τοῦ θεανθρώπου Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ ὁ δεύτερος εἶχεν ὁλοσχερῶς πληρωθῆ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐθις τῆς μητρὸς αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἰωσὴφ εἰς Βηθλεὲμ, διὰ τὴν ἐκεῖσε ἀρχαιόθεν τελουμένην κατ' ἔτος προγονικὴν πανήγυριν, κατὰ τὸν ἱερὸν Ἐπιφάνειον, (1) καὶ ἔλευσιν τότε τῶν Μάγων, τῇ αὐτῇ νυκτὶ τῆς τῶν Μάγων ἀναχωρήσεως, ὁ Ἰωσὴφ χρηματισθεὶς

(1) Ὁ Θεῖος οὗτος πατὴρ κατὰ αἱρέσεων βιβ'. Λ'. καὶ Β', λέγει ταῦτα· ὁ μὲν Λουκᾶς τὰ πρὸ δύω ἐτῶν τοῦ Χριστοῦ διηγεῖται, ὁ δὲ Ματθαῖος εἰπὼν τὴν γέννησιν, ἀποπήδησεν εἰς τὸν διετῆ χρόνον, καὶ ἐδήλωσε τὰ μετὰ δύω ἔτη γενόμενα. Τοῦ πρώτου οὖν ἐνιαυτοῦ τελεσθέντος, καὶ τοῦ δευτέρου πληρωθέντος, ἦλθον οἱ γονεῖς μετὰ τοῦ Κυρίου ἀπὸ Ναζαρὲτ εἰς Βηθλεὲμ, ὡς εἰς τὴν κατ' ἔτας Πανήγυριν, ἕνεκα τῶν αὐτόσε γεγενημένων, ὅπου ὑπηγηθέντες οἱ Μάγοι ὑπὸ τοῦ ἀστέρος, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον, εὗρον τὸ παιδίον, κατὰ τὸν Ματθαῖον, οὐκ ἔτι ἐν φάτνῃ οὐκ ἔτι ἐν σπηλαίῳ, ἀλλ' ἐν οἴκῳ ἵνα γνωσθῇ τῆς ἀληθείας ἡ ἀκρίβεια, καὶ τοῦ χρόνου τῶν δύω ἐτῶν τὸ διάστημα, τουτέστιν

ὑπὸ Ἀγγέλου, ἀποδιδράσκει τῆς Βηθλεὲμ μετὰ τοῦ οὐρανίου παιδὸς καὶ τῆς Μαριὰμ κατ' εὐθεῖαν εἰς Αἴγυπτον, καὶ κατῴκησεν εἰς ταύτην τὴν Ἡλιούπολιν κατὰ τὸν περὶ τὸ 220 ἔτος τὸ σωτήριον ἀκμάσαντα ἀρχιερέα καὶ μάρτυρα ἱερὸν Ἱππόλυτον, ὅπου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διέτριψαν μέχρι τῆς τοῦ Ἡρώδου τελευτῆς (1).

ἐξ ὅτου ἐγεννήθη, ἕως ὅτε παρεγένοντο οἱ Μάγοι, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, μετὰ δύω ἔτη τῆς γεννήσεως, ὤφθη ὁ ἄγγελος καὶ εἶπε τῷ Ἰωσὴφ παραλαβεῖν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα καὶ φυγεῖν εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐκεῖσε ποιεῖ ἄλλα δύω ἔτη, καὶ οὕτω πάλιν ὁ ἄγγελος μετὰ τὴν Ἡρώδου τελευτὴν, ἐπιστρέφει αὐτὸ εἰς τὴν Ἰουδαίαν· τῷ γὰρ τριακοστῷ τρίτῳ ἔτει τῆς τοῦ Ἡρώδου βασιλείας γεννᾶται ὁ Κύριος, τῷ τριακοστῷ πέμπτῳ ἦλθον οἱ μάγοι, καὶ τῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ τελευτᾷ Ἡρώδης, ὅτε ὁ παῖς ἦν ἐτῶν τεσσάρων,,.

(1) Ἐπί τε τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν παρέλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Ἰουδαίας ὁ Ἡρώδης ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τῆς τριανδρίας Ἀντωνίου καὶ Ὀκταβίου καὶ τοῦ ἐν Ἀφρικῇ Λεπίδου, ἐπὶ τὰ ἔτη ὅσα αὐτὸς ἐβασίλευσε, καὶ ἐπὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἀπέθανεν ἑβδομηκοντούτης κατὰ τὸν Ἰώσηπον Φλάβιον, καὶ τὴν ταυτόχρονον ἐπίσης παράθεσιν τοῦ ἀπὸ κτίσεως τῆς Ῥώμης χρόνου, τοῦ τῶν Ὀλυμπιάδων, τοῦ τῶν Ὑπάτων, τῶν νομισμάτων, καὶ αὐτῶν τῶν ἐκλείψεων, στηριζόμενοι οἱ νεώτεροι χρονολόγοι, φρονοῦσιν, ὅτε ὁ πρῶτος γενόμενος εἰσηγητὴς τῆς συνηθείας τῆς τῶν ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος χρόνων ἐξαριθμήσεως ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου τῷ 532 ἔτει, Διονύσιος ὁ μικρὸς ἐπιλεγόμενος, μοναχὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἐπεβράδυνε τὸ κύριον ἔτος τῆς γεννήσεως χρόνους ἕξ, καὶ ὅτι οἱ ἄλλως ἀριθμοῦντες προτάττουσι τὴν τελευτὴν τοῦ Ἡρώδου

Ἡ δὲ παράδοσις δεικνύει αὐτόσε εἰς Ἡλιούπολιν μέχρι ταύτης τὸν κῆπον, τὸ Φρέαρ καὶ τὴν Συκομορέαν τὸ δένδρον, ὅπου ἐκ τῆς μακρᾶς διὰ τῆς ἐρήμου Ἀραβίας ὁδοιπορίας αὐτῶν καθήσαντες εὗρον ἀνάπαυσιν οἱ θεῖοι ὁδοιπόροι.

τοῦ Σωτηρίου ἔτους· ἐξακριβοῦντες λοιπὸν αὐτοὶ κατά τε τὰς ἀνωτέρω ἀποδείξεις τῶν γενικῶν συμβάντων, καὶ κατὰ τὸν Ἰώσηπον, καὶ τὸν μετ' αὐτοῦ ἐντελῶς σύμφωνον Ῥωμαῖον ἱστορικὸν Δίωνα Κάσσιον, τὸν περὶ τὸ 230 ἔτος ὑπάρξαντα, κρίνουσι τὸ, ὅτι ὁ χρόνος καθ' ὃν ὁ Ἡρώδης παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ὀγδοηκοστῆς τετάρτης Ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος ἐν Ῥώμῃ Γαΐου Δομετίου Καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ Γαΐου Ἀσινίου Πωλίωνος, συμπίπτει εἰς τὸ πρὸ τῆς ἐνάρκου οἰκονομίας τεσσαρακοστὸν ἔτος· καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἡρώδης ἄπεθανε κατὰ τὸν Φλάβιον εἰς τὸν τριακοστὸν ἕβδομον χρόνον τῆς βασιλείας του πρὸ τοῦ Πάσχα, ὅρα ἡ τούτου τελευτὴ συνέβη τέσσαρας μὲν χρόνους πρὸ Χριστοῦ, ἓξ δὲ πρὸ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως· διότι λέγουσιν, ἀνομετρουμένων ὀλιγωτέρων χρόνων, τὸ ἀπὸ τῆς ΚΒ'. Δεκεμβρίου τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου γεννήσεως, μέχρι τῆς κατὰ τὸ Πάσχα τοῦ Ε'. χρόνου τελευτῆς τοῦ Ἡρώδου, διάστημα, πρὸς συμπλήρωσιν ὅλων τῶν ἀπ' αὐτῆς τῆς ὥρας τῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, ἄχρι τῆς ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐπιστροφῆς αὐτοῦ εἰς τὴν κατὰ Γαλιλαίαν Ναζαρὲτ, ὑπερφυῶν ἐν δὲ τούτῳ συμβαίτων, ἤθελε λογισθῆ, κατ' αὐτοὺς τοὺς χρονολογοῦντας, ὀλιγώτατον· ἀλλ' ἡμεῖς ἀφέντες τοὺς χρονολόγους αὐτοὺς καὶ τὰς διαφόρους τούτων γνώμας κατὰ μέρος, ἀκολουθοῦμεν τὴν ὑπικρατήσασαν κοινὴν ἐποχὴν, τὴν παρὰ πᾶσι, διὰ τοσούτων ἤδη αἰώνων, ἐν χρήσει οὖσαν καὶ ἐσομένην.

Ἀθριβις.-Ἀθρίβι.-Ἀτρὶπ ταννῦν.

Ἡ Πόλις Ἀθριβις ἦτον ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου· αὐτὴ ἔκειτο εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, καὶ ἦτον ἐπὶ τῶν Φαραὼ κεκαλλωπισμένη μὲ Ναοὺς, καὶ ἄλλα μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα· ἡ ἔκτασις αὐτῆς φαίνεται ὅτι ἦτον μεγάλη, διότι τὰ τῇ δε κἀκεῖσε διασκορπισμένα αὐτῆς ἐρείπια, ἐκτείνοντο ὑπὲρ τὰς 600 ὀργυιὰς, καὶ μεταξὺ τούτων θεωροῦνται καὶ τὰ ἴχνη τῶν δύω κυριωτέρων αὐτῆς λεωφόρων, ἡ μὲν μία τούτων διευθυνομένη ἀπ' Ἄρκτου πρὸς Μεσημβρίαν, ἡ δ' ἄλλη ἡ μεγαλητέρα καὶ ὡραιοτέρα τῆς Ἀθρίβεως, ἐξ Ἀνατολῶν μέχρι τῆς τοῦ ποταμοῦ ὄχθης· τὸ Αἰγυπτιακὸν αὐτῆς ὄνομα εἶναι σύμφωνον σχεδὸν μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ, οἱ δ' Ἄραβες καλοῦσιν αὐτὴν τὴν σήμερον Ἀτρὶπ, ταύτης μέμνηται καὶ ὁ Στέφανος.

Εἰς τὴν περίχωρον τῆς Ἀθρίβεως ἔκειτο καὶ ἡ Κόμη Οὐσσὲμ, καὶ ἡ κατὰ τὸν Εὐσταθιον τὸν Βυζάντιον Κώμη Ψενακὼ, δηλούσης τῆς λέξεως, ἐπικίνδυνον δίοδον.

Φέλβις.-Φελβὲς.-Πελπεῖ ταννῦν.

Ἡ πόλις Φέλβις ἔκειτο περὶ τὰς δέκα λεύγας περαιτέρω τῆς Ἡλιουπόλεως πρὸς Ἀνατολὰς, πλη-

σίον τοῦ ζυγοῦ τῶν Ἀραβικῶν Ὀρέων· τὰ ἐρείπια τῆς Αἰγυπτιακῆς ταύτης Πόλεως θεωροῦνται εἰσέτι, συνιστάμενα εἰς μέγαν ἀριθμὸν πλίνθων· ἔτι δὲ τὰ ἴχνη τοῦ περιτειχισμοῦ της, κείμενα πρὸς Ἄρκτον καὶ κατ' Ἀνατολὰς τῆς Ἀραβικῆς ἤδη Κώμης, καλουμένης Πελπεῖ· εἰς αὐτὴν ἐτελεύτα ἡ ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Βαβυλῶνος (παλαιοῦ Μισρίου) αὖλαξ, ἡ ἀνακαθαρισθεῖσα παρὰ τοῦ Ἄμερ, ὡς προερρέθη, καὶ ἐντεῦθεν εἰσέβαλλον τὰ ὕδατα ταύτης εἰς τὴν τῆς Φακκούσης ἀρχαιοτέραν αὖλακα· ταύτην κατωχύρωσε τῷ 1798 ἔτει ὁ Βοναπάρτε.

Πειθὼ-Θόουμ ἢ Πιθὼμ.

Ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας ταύτης Πόλεως τῶν Αἰγυπτίων ἐγνώσθη ἤδη μετὰ βεβαιότητος· αὐτὴ ἔκειτο εἰς τὴν εἴσοδον μιᾶς κοιλάδος σχηματιζομένης ἀπό τινος διαχωρισμοῦ τῶν Ἀραβικῶν Ὀρέων, διευθυνομένης πρὸς Ἀνατολὰς καὶ τελευτώσης εἰς τὰ πέριξ τῆς Ἡρωοπόλεως· ἡ τοιαύτη τῆς Πόλεως ταύτης θέσις ἦτόν ποτε ὠφέλιμος διὰ τὸ ἐμπόριον τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης μετὰ τῆς κάτω Αἰγύπτου, διότι ἔκειτο οὐ μακρὰν τῆς τῶν Φαραὼ διώρυγος, καὶ ὠφελεῖτο ἀναμφιβόλως καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου καλῶν, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ Πόλεις τοῦ κατὰ ἀνατολὰς αὐτοῦ μέρους τῆς κάτω Αἰγύπτου. Ἡ

Αἰγυπτιακὴ λέξις Πιθὼμ σημαίνει τόπον στενώτατον· ὁ δὲ Ἡρόδοτος καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὀνομάζουσιν αὐτὴν κατὰ φθορὰν τῆς λέξεως Πάτουμον· καὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Πόλεως ταύτης, καθὼς καὶ τῆς ῥηθείσης, Ὠόν, ἐταλαιπωρήθησαν οἱ δουλωθέντες ὑπὸ τῶν Φαραὼ Ἑβραῖοι, ἐργαζόμενοι καὶ θλιβόμενοι κατὰ τὸ πρῶτον Κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου.

Βούβαστος ἢ Βούβαστις.-Πουβάστι κατ' Αἰγυπτίους.-Τὰλ ἢ Τὲλ-Παστὰχ τανῦν.

Ἡ Βούβαστος, ἡ παρὰ τῇ ἱερᾷ ἑβραϊστὶ Γραφῇ Φι-Πεσὲτχ, ἦτον ἐκ τῶν πλέον ἐνδόξων καὶ ἀρχαίων Πόλεων τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, ἡ ὁποία ἔκειτο ἔξ ὥρας μακρὰν τῆς ῥηθείσης Φελβὲς πρὸς Ἀρκτοανατολικὸν ἄνεμον, ἀντικρὺ μιᾶς νήσου, σχετ διαζομένης παρὰ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου τοῦ Νείλου, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν Μυιέφορι.

Ὁ κυριώτερος Ναὸς τῆς Βουβάστιος ὑπῆρχεν ἀξιοπερίεργος διὰ τὴν τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ καθαρότητα· εἰς ὅλας μὲν τὰς ἄλλας ἐπισήμους πόλεις τῆς Αἰγύπτου τὰ ἐγερθέντα μνημεῖα ἦσαν μέγιστα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ἀλλ' ὀλίγα τούτων παρεβάλλοντο κατὰ τὴν πλουσιότητα τῶν καλλωπισμάτων

καὶ τὴν ὡραιότητα τῆς ἀναλογίας, ὡς πρὸς τὸν Ναὸν τῆς Βουβάστιος· μάρτυς δὲ τούτου ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις εἰς τὸ δεύτερον αὐτοῦ βιβλίον περιγράφει τὴν τοῦ Ναοῦ τούτου ὡραιότητα κατὰ πλάτος· τάς τε δύω εὐρυχώρους διώρυγας ἀπὸ τοῦ Νείλου μέχρι τοῦ Ναοῦ, τὰ πεφυτευμένα παρ' αὐτὰς δένδρα, τὰ τοῦ Ναοῦ μέγιστα Προπύλαια, τὰ διάφορα εἰς αὐτὰ ἀνάγλυφα, τὸ περὶ τὸν Ναὸν πεφυτευμένον μέγα ἄλσος, τὴν διὰ τῆς Πόλεως σταδιαίαν τὸ μῆκος λιθόστρωτον ὁδὸν ἄχρι τῶν Προπύλων τοῦ Ναοῦ, τοῦ κατὰ τὸ κέντρον τῆς Πόλεως ἱδρυμένου, καὶ τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν ταύτην κατὰ γραμμὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν πεφυτευμένα δένδρα· ἔτι δὲ ἐξιστορεῖ ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς καὶ τὴν ἐτησίως τελουμένην ἑορτὴν εἰς τὴν κατάσκιον, δροσερὰν καὶ τερπνὴν Πόλιν ταύτην, ὅπου συνέρρεον διὰ τοῦ ποταμοῦ πολλαὶ μυριάδες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, αὐλούντων, ψαλλόντων, χορευόντων καὶ τὰς χεῖρας κροτούντων, καθ' ὅλον τὸν Βακχικὸν πλοῦν, καὶ ἑόρταζον μὲ μεγάλας θυσίας· ἔπινον δὲ καὶ τόσον πολὺν οἶνον, ὅσον οὐδὲ καθ' ὅλον τὸν ἐπίλοιπον καιρὸν τοῦ χρόνου.

Ἡ περιφέρεια τῆς Πόλεως ἦτον μεγάλη, καὶ ὁ περιτειχισμὸς αὐτῆς κατεσκευασμένος ἐκ πλίνθων ὅλος, καθὼς καὶ ὁ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτιακῶν Πόλεων· μεταξὺ δὲ τῶν ἀπὸ μεγάλων κοκκωτῶν λίθων πεπληρωμένων ἀναγλύφων καὶ ἱερογλυφικῶν,

συνισταμένων ἐρειπίων τῆς πόλεως ταύτης θεωρεῖται καὶ εἷς Ὀβελίσκος, τοῦ ὁποίου ἡ μία πλευρὰ εἶναι πλήρης γεγλυμμένων ἀστέρων.

Ἡ Βούβαστος ἐγένετο βασιλεύουσα, κατὰ τὸν Μανεθῶνα, τῶν Φαραὼ τῆς ΚΒ'. δυναστείας, βασιλευσάντων μεταξὺ τοῦ 990 καὶ 870 ἔτους πρὸ Χριστοῦ.

Τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα Βούβαστος ἢ Βούβαστις μικρόν τι διαφέρει τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Πουβάστι· περὶ δὲ τῆς τούτου σημασίας, Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὑπολαμβάνει ὅτι Βούβαστος δηλοῖ αἴλουρον κατ' Αἰγυπτίους, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τοῦ ζώου τούτου εἶναι Πισσάου, διὸ καὶ ἔπεται ὡς ἀναμφίβολον, ὅτι ὁ εἰς τὴν Πόλιν ταύτην Ναὸς ἀνέκειτο εἰς τὴν θεότητα τῶν Αἰγυπτίων Βούβαστιν, ὀνομαζομένην θυγατέρα τῆς Ἴσιδος, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐπωνόμασαν Ἄρτεμιν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Ἡρόδοτος εἰς τὸ δεύτερον αὐτοῦ βιβλίον λέγει· «ἐν ᾗ Πόλει ἱερόν ἐστι Βουβάστιος, ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, ἔστιν Ἄρτεμις»· οἱ κάτοικοι τῆς Βουβάστιος εἶχον ὡς σύμβολον τῆς θεότητος αὐτῶν ταύτης τὸν αἴλουρον, ὃν ἔτρεφον ἐπιμελῶς· ἐκ δὲ τούτου προῆλθεν ἡ εἰκασία, ὅτι τὸ τετράποδον αὐτὸ οἰκιακὸν ζῶον ὠνομάζετο τάχα μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς θεότητος, τῆς ὁποίας ἦτον ἁπλοῦν μόνον ἔμβλημα· αὐτοὶ δὲ πάντες οἱ νομιζόμενοι ἱεροὶ συμβολικοὶ ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον αἴλου-

ροι, ἐφέροντο καὶ ἐθάπτοντο βαλσαμωμένοι, ὥσπερ εἰς κοινὸν ταφεῖον, εἰς Βούβαστον.

Μυιέφορις.-Μοουϊφόρι.

Ἡ μικρὰ νῆσος αὐτὴ κεῖται μικρὸν πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Βουβάστιος· τὸ ὄνομα ταύτης φαίνεται, ὅτι εἶναι Αἰγυπτιακόν· ἡ πρώτη συλλαβὴ τῆς λέξεως ταύτης ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν μετὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς Μοούϊ, δηλούσης νῆσον, αἱ δὲ ἔσχαται δύω συλλαβαὶ φόρι, σημαίνουσιν ἠθισμένην ὅθεν τὴν σύνθετον Αἰγυπτιακὴν ταύτην λέξιν Μοουϊφόρι, νῆσον ἠθισμένην, μετεποίησαν οἱ Ἕλληνες εἰς Μυιέφοριν.

Φακκούσα.-Φακὸς.-Τὰλ.Φακοὺς τανῦν.

Ἡ Φακκούσα ἦτον ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἀραβικοῦ Νομοῦ κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, ὁ δὲ Στράβων καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος (ὅς τις καλεῖ αὐτὴν Φάκκουσαν) ἀναφέρουσιν αὐτὴν ὡς χωρίον· ἀλλ' αὐτοὶ ὁμιλοῦσι περὶ τῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτῶν καταστάσεως τῆς Φακκούσης, ὁ δὲ Πτολεμαῖος τὴν παρατηρεῖ κατὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἐπισημότητα· αὐτὴ ἔκειτο παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, τὰ δὲ ἐρείπια ταύτης θεωροῦνται κάτωθεν τῆς Βουβάστιος, καλούμενα παρὰ τῶν

περιοίκων Ἀράβων Τὰλ-Φακοὺς, τουτέστι λόφος τῆς Φακκούσης, ἢ ἁπλῶς Φακούς.

Προερρέθη, ὅτι τὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου, τὸ κείμενον μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου τοῦ Νείλου, καὶ τοῦ ζυγοῦ τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων, ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Ἀραβία (Τιαράβια), τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα συνεκρότει ἕνα Νομόν, καὶ τούτου πρωτεύουσα ἦτον ἡ Φακκούσα, μὲ ὅλον τὸ ὅτι καὶ ἡ Ἡλιούπολις κειμένη εἰς τὸ αὐτὸ μέρος τῆς Ἀραβίας, ἦτον πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ, ὡς ἑπομένως ῥηθήσεται· οἱ Γεωγράφοι Ἄραβες τάττουσι τὴν Φακοὺς εἰς τὸν κύκλον τῆς Ἀραβίας ταύτης· καὶ αὐτὸν τὸν κύκλον καθωρίζουσι κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Αἰγύπτου, τὸ καλούμενον παρ' αὐτῶν Χὸφ ἀνατολικόν, ὅτι δὲ οἱ Ἄραβες ὠνόμαζον Χὸφ ἀνατολικόν, τοῦτο συμπεριελάμβανεν ὅλον ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, τότε πρὸς Ἄρκτον μέχρι Πηλουσίου, τὸ μεταξὺ τοῦ Βουβαστικοῦ καὶ Πηλουσιακοῦ κλάδου, καὶ τὸ τῆς πρὸς τὴν Παλαιστίνην καὶ Συρίαν ἐρήμου Ἀραβίας κατ' Ἀνατολὰς νεῦον· τὸ Χὸφ λοιπὸν τῶν Γεωγράφων Ἀράβων εἶναι τὸ αὐτὸ μέρος, τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον Ἀραβίαν τῆς κάτω Αἰγύπτου, οἱ Αἰγύπτιοι Τιαράβια, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Αἴγυπτον Ἄραβες τανῦν Σαρκιὲ· δύω δὲ ἐπαρχίαι τῆς Αἰγύπτου ἐκαλοῦντο παρὰ τῶν Ἀράβων μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα Χὸφ, ἡ μὲν πρὸς Ἀνατολὰς ῥηθεῖσα, ἡ δὲ ἄλλη πρὸς Λυ-

σμὰς, ἡ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις Νιφαιὰτ, τὸ πρὸς Λιβύην μέρος.

Τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα τῆς Πόλεως ταύτης εἶναι μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ σύμφωνον· οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοῦ Φακὸς Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος, ἐσχημάτισαν τὴν λέξιν Φακκούσα, ὡσαύτως καὶ οἱ Ἄραβες Φακούς.

Ἀπὸ τῆς Φακκούσης ταύτης ἐλάμβανε τὰς ἀρχὰς καὶ ἡ περίκροτος τὸ πάλαι διώρυξ ἐκείνη, ἡ ἀπὸ τοῦ Νείλου ἐνδιδοῦσα, κατὰ τὸν Στράβωνα, εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποίαν διώρυγα ἐγειτνίαζε κατ' αὐτὸν τὸν Γεωγράφον ἡ Φίλωνος λεγομένη Κώμη· ταύτης δὲ τῆς διώρυγος τὸ πλάτος ἦτον πηχῶν ἑκατὸν, καὶ τὸ βάθος ἱκανὸν, ὅσον ἐξήρκει εἰς τὰ ποτάμια πλοῖα, πρὸς μετακομιδὴν τῶν προϊόντων καὶ πραγματειῶν.

Αὐτὴ ὠρύχθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ Σεσώστριως μὲν κατὰ τὸν Στράβωνα, κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον, ἤρξατο τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος ταύτης πρῶτος ὁ Νεχαὼ υἱὸς τοῦ Ψαμμιτίχου· διεδέχθη δὲ τὸ ἔργον εἶτα ὁ τῶν Περσῶν Δαρεῖος, ἀλλ' ἀφῆκεν αὐτὸ ἀνεκτέλεστον, διότι κατέπεισαν αὐτὸν, ὅτι μεσωτερα ἡ Ἐρυθρὰ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐὰν διωρύξῃ τὸν Ἰσθμὸν, ἔπεται νὰ καταποντισθῇ ἡ Αἴγυπτος· ὕστερον δὲ Πτολομαῖος ὁ δεύτερος καὶ Φιλάδελφος ἐτελείωσε μὲν αὐτὴν τὴν διώρυγα, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐκβολὰς ταύτης εἰς τὴν Ἐρυθρὰν, κατ-

εσκεύασε Κλύσμα διὰ μηχανῆς, ἡ διάφραγμά, ὡς κλεῖθρον· τοῦτο δὲ ἠνοίγετο εὐζόχως εἴς τε τὰ ἀποπλέοντα καὶ εἰσπλέοντα πλοῖα, καὶ πάλιν ἐκλείετο ἐπιτηδείως· ἐγγὺς δὲ τῶν ἐκβολῶν τῆς διώρυγος εἰς τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὸν τὸν μυχὸν τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου, ὅπου τὴν σήμερον τὸ Σουβὲς ἢ Σουὲς, (1) ἔκειτο ἡ Πόλις Ἀρσινόη, καὶ Κλεοπατρὶς ὀνομασθεῖσα ἔπειτα· ἡ διώρυξ αὕτη ἀμεληθεῖσα παρὰ τῶν μετὰ ταῦτα Πτολομαίων, ἐπληρώθη ἄμμου, κατεσκεπάσθη, καὶ ἔμεινεν ἄχρηστος.

Ἀλλ' ὁ στρατηγὸς ἄραψ Ἀμερ Ἰπνου-Ἂς κατακτητὴς τῆς Αἰγύπτου μετὰ 657 χρόνους ἀπὸ τῆς ὑστάτης ἀπογόνου τῶν Πτολομαίων Κλεοπάτρας, κατεφρόνησε τῆς ἀρχαίας ταύτης παραδόσεως, τῆς ὑποτιθεμένης, ὅτι ἡ Ἐρυθρὰ εἶναι ὑψη-

(1) Τὸ περὶ πολλοῦ σπουδαζόμενον τῆς Ἀγγλίας τὴν σήμερον διὰ τὴν ταχυτάτην καὶ ἀσφαλῆ κοινωνίαν, ἐναντίον παντὸς εἴδους συμβεβηκότων, μετὰ τῶν αὐτῆς εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας πλουσίων ἀποκτημάτων, ὑρίσκεται, ἵνα διακρατῇ ἐλευθέραν καὶ ἀνεμπόδιστον, εἴτι καὶ γένητο, τὴν τῶν ἐν ἀπτέρῳ τάχει εἰδήσεων διαπόρθμευσιν διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουβεσίου καὶ αὐτῆς τῆς Συρίας διὰ τοῦ Εὐφράτου. Τὸ ἀντικείμενον τοῦτο κατέσχη ἤδη τόσον ἀναγκαῖον, σοβαρὸν καὶ ἄφευκτον εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ τὸ μέλλον, ἕνεκα τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἀσφαλείας διὰ τῶν ἀτμοπλόων τῶν ἀναφορῶν της ἐμπορικῶν τε καὶ πολεμικῶν, ὥστε ἀναρρίπτει πάντα κύβον ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ τέως τῆς κατοχῆς τοῦ τε Σουβεσίου, καὶ τῆς δι' αὐτοῦ, ὡς ἐρρέθη, ταχυτάτης διαπορθμεύσεως τῶν εἰδήσεων.

λοτέρα τῆς Αἰγύπτου, καὶ παρατηρήσας, ὅτι ἡ τοῦ Πηλουσίου ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς ἀπόστασις εἶναι μιλλίων ἑβδομήκοντα, καὶ ὅτι τὸ μεταξὺ τοῦ Ἰσθμοῦ αὐτοῦ διάστημα ὑπάρχει ὁμαλὸν, καὶ ὑψούμενον μικρόν τι ἐπάνω τῆς τῶν δύω θαλασσῶν Ἐπιφανείας, ἐσχεδίασε νὰ συνενώσῃ τήν τε Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς δι' ἑνὸς αὔλακος, κοινωνοῦντος καὶ μετὰ τοῦ Νείλου· ἀλλ' ὁ Καλίφης Ὅμερ Χατὰπ ἀπεδοκίμασε τὸ σχέδιον, ἵνα μὴ διὰ τοῦ νέου πορθμοῦ τούτου διαπλέωσι τὰ τῶν χριστιανῶν πλοῖα εἰς τὴν Ἀραβίαν· ἀφ' οὗ δὲ ἠπράκτησε τὸ σχέδιον τοῦτο, ὁ Ἅμερ ἀπεῖδεν εἰς τὸ νὰ καθαρίσῃ τὸν ἐπ' ὀνόματι μὲν Τραϊανοῦ, ἐσκαμμένον δὲ παρὰ τοῦ Ἀδριανοῦ, ἀρχαῖον αὔλακα, ὁ ὁποῖος ἐκτείνετο ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς Βαβυλῶνος (παλαιοῦ Μισρίου) ἕως τῆς Φέλβιος (Πελπεῖ) ὡς προερρέθη.

Πολλοὶ τῶν πεπαιδευμένων τῆς Εὐρώπης ἀμφιβαλον περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς διώρυγος ταύτης, καὶ τῆς κοινωνίας δι' αὐτῆς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης διὰ τοῦ Νείλου μετὰ τῆς Μεσογείου· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα μαρτυρεῖται μετὰ βεβαιότητος παρὰ τῶν ἀρχαίων. Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλ. Α'. παριστᾷ αὐτὸ μὲ σαφεστάτην ἀκρίβειαν, διότι ἐσώζετο ἡ διώρυξ αὕτη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του· ὡσαύτως καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Στράβων, ἔτι δὲ καὶ ὁ Πλίνιος λέγει· ὅτι ἡ αὔλαξ ἡ συνενοῦσα τὰς δύω θαλάσσας ἐστὶ

Πλόϊμος (alveus navigabilis). Ταύτης μέμνηται καὶ ὁ Πτολομαῖος, καὶ οἱ ἱστορικοὶ Ἄραβες ἀναφέρουσιν, ὅτι ἡ αὔλαξ αὕτη ὠρύχθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ Λουκιανὸς εἰς ψευδόμαντιν λέγει· ὅτι ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ὁ νεανίσκος ἀνέπλευσεν εἰς Αἴγυπτον ἄχρι τοῦ κατὰ τὴν Ἐρυθρὰν Κλύσματος· τέλος δὲ καὶ αἱ μαρτυρίαι τοῦ ἕκτου καὶ ἑβδόμου αἰῶνος, ἀποδεικνύουσιν, ὅτι τῆς αὔλακος ταύτης ἡ κοινωνία διεσώζετο μέχρι τῶν ῥηθέντων χρόνων· εἶτα δὲ ἀμεληθεῖσα ἐναφράγη τῷ 767 ἔτει, ἐπὶ τῶν Καλίφων Ἀπασιγέδων.

Ταύτην τὴν ἰδέαν τὴν περὶ ἀνανεώσεως τοῦ ἀπὸ Κάτρου μέχρι Σουβεσίου αὔλακος συνέλαβε καὶ ὁ νῦν Κράντωρ τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' ὑπερέθετο τὸ γιγαντιαῖον τοῦτο ἐπιχείρημα, καὶ δι' ἄλλας ὑποψίας, καὶ διὰ τὸ δύσκολον τῆς χερσότητος τῆς ἐργασίας, ἐξ αἰτίας τῆς καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς πολλῆς ψάμμου· ἀποβλέπει δὲ εἰς τὸ νὰ κατασκευάσῃ τὴν ἐφευρεθεῖσαν ἤδη ταχυτάτην ὁδὸν διὰ σιδήρου, κατ' εὐθεῖαν μεταξὺ τῶν δύω ἐπισήμων τούτων ἄκρων· ἀλλ' ὅταν τὸ σπουδαζόμενον τανῦν μέγα ἐπιχείρημα, ἐφάμιλλον μὲ τὰ Τεράστια ἔργα τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου, καὶ χρησιμώτατον εἰς τὴν Γεωργίαν καὶ διηνεκῆ εὐφορίαν τῆς χώρας, τουτέστι, τὸ κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα μελετώμενον Γιγαντιαῖον τῷ ὄντι, διὰ 83 ἀψίδων καὶ μιᾶς ὀχυροτάτης προκομαίας Διάφραγμα τῶν ὑδάτων τοῦ

Νείλου, κατορθωθῆ τότε καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ Νείλου μέχρι Σουβεσίου Πλόϊμος αὖλαξ εὐκολοκατόρθωτος.

Ἐγνώσθη ἤδη κατὰ τὰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις καὶ μαθηματικὰς διασταθμήσεις, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπιφανειῶν τῶν δύω θαλασσῶν τῆς τε Μεσογείου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς, ὑπάρχει μία διαφορὰ ἐπίσημος, συνεσταμένη εἰς τριάκοντα πόδας· φαίνεται δὲ αὐτὴ ἡ διαφορὰ τοῦ τε ὕψους τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τῆς χθαμαλότητος τῆς Μεσογείου, παρετηρήθη καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων· καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἡ τοιαύτη διαφορὰ ὑπέπεσεν εἰς ἀμφισβητήσεις, ἀλλ' ἤδη εἶναι πραγματιώδης, ἀποδεδειγμένη καὶ ἀναμφισβήτητος.

Σέλαι.-Σλὲ.-Σαλαχιὲ ταυῦν.

Ἡ κωμόπολις Σέλαι ἔκειτο μεταξὺ Φακκούσης καὶ Πηλουσίου, πρὸς Καικίαν (Γρέγον) ἄνεμον, παρὰ τὴν ὄχθην μιᾶς διώρυγος ἐξερχομένης ἀπὸ τοῦ Πηλουσιακοῦ ποτὲ κλάδου· τὸ μόνον Αἰγυπτιακὸν ὄνομα, τὸ ἔχον ἀναφοράν τινα μετὰ τοῦ ὀνόματος τούτου, εἶναι τὸ τοῦ Σλὶ, ἢ Σλὲ, σημαῖνον Σορὸν, Φέρετρον ἢ Κράββατον.

Τάφναι, ἡ Τάφις.-Σάφνας ταυῦν.

Ἡ Πόλις Τάφναι ἔκειτο παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, τέσσαρας ὥρας ἀπεσταμένη τοῦ Πηλουσίου. αἱ Τάφναι, ἢ Τάφνις ἦτον ἀναμφιβόλως Πόλις ποτὲ ἐπίσημος τῆς κάτω

Αἰγύπτου, διότι μεταξὺ τῶν ἄλλων πρωτίστων Πόλεων τῆς Αἰγύπτου, μνημονεύουσι ταύτης δύω Προφῆται, ὅ,τε Ἱερεμίας (1) Κεφ. Ν', καὶ ΝΔ', καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ Κεφ. Λ'. Ἀναφέρουσιν ὡσαύτως περὶ αὐτῆς ὁ Ἡρόδοτος καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος, καλοῦντες αὐτὴν Δάφνην· εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν, καθὼς καὶ εἰς τὸ Πηλούσιον, οἱ ἀρχαῖοι βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου εἶχον ἓν μέγα σῶμα στρατιωτῶν, πρὸς φρουρὰν καὶ διαφύλαξιν τῆς Αἰγύπτου ἐκ τῆς ἐφόδου τῶν τε γειτόνων Ἀράβων, τῶν Σύρων, καὶ μᾶλλον τῶν μέγα ἰσχυόντων τῷ τότε χρόνῳ Ἀσσυρίων, καὶ ἐπομένως τῶν Περσῶν· εἰς αὐτὴν κατῴκησαν, καθὼς καὶ εἰς Μάγδωλον, πλῆθος Ἑβραίων φυγάδων ἀπὸ Παλαιστίνης διὰ τὸν φόβον τῶν Ἀσσυρίων· καὶ εἰς αὐτὴν τέλος τὴν Πόλιν, πολέμου συῤῥαγέντος μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν ἐφορμησάντων Ἀσσυρίων, συνετρίβησαν κατὰ τὴν ἐπαπειλητικὴν πρόῤῥησιν τοῦ Ἰεζεκιὴλ Κεφ. Λ'. τὰ σκῆπτρα τῆς Αἰγύπτου (2) ὑπὸ τοῦ νικη-

(1) Εἰς ταύτας τὰς Τάφνας κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱερεῦ Ἐπιφανίου ἐν τῷ βίῳ Ἱερεμίου, οἱ κάτοικοι τῆς Πόλεως ταύτης Ἰουδαῖοι ἐλιθοβόλησαν καὶ ἀκέντευναν τὸν Προφήτην Ἱερεμίαν, ὡς προκατηγγέλλοντα πρὸς αὐτοὺς τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν διὰ τῆς ἐρήμου ταύτης ὁδοιπορίαν εἰς Αἴγυπτον τῆς Παρθένου Θεοτόκου μετὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εὐρανίου ὄρφους.

(2) "Καὶ ἐν Τάφναις σκοτάσει ἡ ἡμέρα, ἐν τῷ συντρίψαι με

τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ Χαλδαίων Ναβοχοδονόσορος, ὅστις μετὰ ἔτη πέντε τῆς ἐκπορθήσεως παρ' αὐτοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ βασιλέως Σεδεκίου καὶ τῶν Ἰουδαίων, ἐκστρατεύσας τὸ τρίτον ἐπὶ τὴν Συρίαν, καὶ ὑπηκόους καταστήσας τόν τε λαὸν αὐτῆς καὶ ἄλλα πέριξ ἔθνη, παρενέβαλε καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατέστρεψεν αὐτὴν, καὶ ἐπανέκαμψεν εἰς Βαβυλῶνα μετὰ πλήθους λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων Αἰγυπτίων καὶ Ἑβραίων· καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη πληγὴ, ἡ ἐπενεχθεῖσα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους παρὰ τῶν Ἀσιανῶν Βασιλέων 575 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, καὶ πρὸ τοῦ σκληροῦ Καμβύσου βασιλέως τῶν Περσῶν ἔτη 50. Τὰ ἐρείπια τῆς Πόλεως ποτὲ ταύτης ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ ἕλος τῆς Τενεσίου λίμνης καὶ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς ψάμμου.

Σέθρον-Πσάριον.

Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει μὲν περὶ τῆς Πόλεως Σέθρου, ἀλλ' οὐδὲ σημειοῖ τὴν θέσιν, ὅπου ἔκειτο· ὁ δὲ Στράβων τάττει τὸν Σεθρείτην Νομὸν ἔνδον τοῦ Δέλτα· ἀλλ' ὁ Πτολεμαῖος ὡς Αἰγύπτιος, ἐκ Πηλουσίου ὁρμώμενος καὶ εἰδὼς τὰ τῆς Πατρί-

ἐκεῖ τὰ σκῆπτρα Αἰγύπτου· καὶ ἀπολεῖται ἐκεῖ ἡ ὕβρις ἰσχύος αὐτῆς, καὶ ταύτην νεφέλη καλύψει, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀχθήσονται ,, .

δος του, λέγει· ὅτι ὁ Σεθρείτης ἢ Σεθραΐτης Νομὸς ἔκειτο πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Πηλουσιακοῦ ἢ Βουβαστικοῦ κλάδου· ἄρα ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς Αἰγυπτιακῆς Ἀραβίας· ἡ Πόλις αὐτὴ ἐλέγετο παρ' Αἰγυπτίοις καὶ Πσάριον, ἐκ δὲ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ τούτου ὀνόματος, ἀφαιρουμένου τοῦ ἀρσενικοῦ ἄρθρου Π, μένει Σάριον, τὸ ὁποῖον καὶ ἔχει ἀναλογίαν τινὰ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος Σέθρον· αὐτὴ ὠνομάσθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ μικρὰ Ἡρακλεούπολις, καὶ κατὰ τὸν Ἰώσηπον τὸν Φλάβιον περὶ ἁλώσεως βιβλ. Ε'. ἔκειτο μεταξὺ τῆς Τάνεως καὶ τοῦ Πηλουσίου, τουτέστι παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου.

Πηλούσιον.-Περεμοὺν.-Φαράμα.-Σεῖχ-Ἀπδάλα τανῦν.

Ἡ περίφημος Πόλις Πηλούσιον, ἡ μεθόριος αὕτη ἐκ μέρους τῆς ἐρήμου Ἀραβίας καὶ Παλαιστίνης, καὶ ἡ κλεὶς, ὡς εἰπεῖν, πρὸς Ἀνατολὰς ἦτης βασιλείας τῶν Αἰγυπτίων, ἔκειτο κατὰ τὸ παραθαλάσσιον τοῦτο μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, οὐ μακρὰν τοῦ στομίου τοῦ Νείλου, τοῦ ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς πασιγνώστου· ἡ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ θαλάσσης ἦτον εἴκοσι σταδίων, τουτέστι περὶ τὰς χιλίας εἴκοσι ὀργυιὰς, τὰ δὲ τείχη αὐτῆς ἦσαν στερεώτα-

τα, τῶν ὁποίων εἰσέτι ὑφίστανται ἐρειπίων λείψανα, καὶ κολωνῶν θραύσματα.

Περιεχομένη δὲ αὐτὴ πανταχόθεν ὑπὸ τελματώδους ἕλους, ἦτον ἡ πλέον ὀχυρὰ καὶ μάχιμος τῶν λοιπῶν φρουρίων τῆς Αἰγύπτου, διὸ καὶ κατέστη ἀρχαιόθεν ἡ περιοχὴ αὐτῆς πολλάκις αἱματῶδες θέατρον πολέμου μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν ἐφορμησάντων λαῶν κατὰ τῆς ἐπικρατείας ταύτης, τουτέστι τῶν Ἀράβων ποιμένων πρῶτον (1)

(1) Περὶ τῶν Ποιμένων τούτων ἐρρέθησαν ἀνωτέρω ἱκανά· ἡ δ' ἀληθὴς πληροφορία περὶ τούτου, καὶ ἡ λύσις τῆς ἀπορίας, εἶναι δυσχερεστάτη, διὰ τὴν σιωπὴν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, περὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ γένους τοῦ βασιλεύοντος ἐπὶ Ἰακὼβ καὶ Ἰωσὴφ Φαραώ, ἐὰν αὐτὸς ὁμογενὴς ἦτον τῶν Αἰγυπτίων ἢ ἑτερογενής· ὅτι δὲ ἡ πολυάριθμος καὶ ἐπίσημος πατριὰ τοῦ Ἰακὼβ μετήρχετο τὸ ποιμαντικὸν ἐπάγγελμα, καὶ ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον μετὰ πάντων τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆς, ἄτινα ἦσαν τὰ ποίμνια, καὶ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Φαραώ, τοῦ ὑποδεξαμένου τοὺς ποιμένας αὐτοὺς Ἑβραίους, κατοικήσαντας εἰς τὴν βελτίστην γῆν τῆς Αἰγύπτου τὴν Γαμεσσῆ, τὴν καὶ Γεσὲμ τῆς Ἀραβίας λεγομένην, περὶ τούτου οὐδεμία ἀμφιβολία· ἀλλ' ὅτι οἱ ποιμένες αὐτοὶ Ἑβραῖοι, ἦσαν οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι Ἄραβες, οἱ κατακρατήσαντες τῆς Αἰγύπτου, καὶ καταπυραννήσαντες διὰ τῶν γενομένων ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν βασιλέων, κατὰ τὸν Μανεθῶνα, ἔτη πολυάριθμα, ἡ περὶ τούτου γνώμη τοῦ Ἰωσήπου, ὡς λίαν φιλογενοῦς, εἶναι ἀμφίβολος· ἀλλ' ἐὰν ὁ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, βασιλεύων εἰς Τάνιν Φαραὼ κατήγετο ἀπὸ τὴν φυλὴν τῶν ξένων αὐτῶν Ποιμένων, τῶν τὴν Αἴγυπτον ἐξ ἐφόδου

εἶτα τῶν Σύρων, Ἀσσυρίων, Περσῶν, Μακεδόνων, Ῥωμαίων, καὶ ἐν ὑστέροις τῶν Ἀράβων Μουσουλμάνων.

Τὰ μαρτυρολόγια, καὶ τῶν ὁσίων οἱ βίοι τῶν χριστιανισάντων Αἰγυπτίων, συνεχῶς ἀναφέρουσι περὶ μιᾶς Πόλεως, κειμένης κατὰ τὸ παραθαλάσσιον τοῦτο μέρος τοῦ Πηλουσίου, καὶ καλουμένης Περεμοὺν· αὐτὴ κατὰ τὰ μαρτυρολόγια μᾶλλον αὐτὰ, φαίνεται ὡς Πόλις ἐπίσημος, διότι ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἦτον καθέδρα ἐπάρχου καὶ ἡγεμόνος· καὶ ἐπειδὴ ὅλαι αἱ ἐπισημότεραι Πόλεις τῆς Αἰγύπτου ἐν γένει, εἰς ὅσας οἱ τῆς Ῥώμης Αὐτοκράτορες εἶχον ἐπάρχους ἢ ἡγεμόνας, ἀναφέρονται εἰς τὰ τῶν Κοπτῶν βιβλία, διατί μόνη ἡ Πόλις ῥητῶς τοῦ Πηλουσίου, τῆς ὁποίας ἡ θέσις ὡς ὠφέλιμος, ἔπρεπε

κυριευσάντων, κατὰ τὰ χρονικὰ τοῦ Εὐσεβίου, φυσει ἐπόμενον ἦτον, οὐ μόνον νὰ δεχθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπερασπίζηται τοὺς ποιμένας Ἑβραίους· καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐβδελύττοντο καὶ ἐχλεύαζον τὸν ποιμαντικὸν βίον, βλέπομεν ὅμως, κατὰ τὸ ΜΖ. Κεφάλ. τῆς Γενέσεως, ὅτι ὁ Φαραὼ αὐτὸς, οὐ μόνον δέδωκε τὴν βελτίστην καὶ κτηνοτρόφον γῆν τῆς Γεσὲμ, ἢ Γαμεσσῆ, ὡς ὑπὸ πολλῶν ῥυάκων τοῦ Βυζαντικοῦ ἢ Πηλουσιακοῦ κλάδου ποτιζομένην, εἰς κατοικίαν καὶ ἐξουσίαν τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ κατέστησε τοὺς ἐκ τῶν Ἑβραίων δυνατοὺς καὶ ἱκανούς, ἀρχηγοὺς καὶ ἐπιστάτας καὶ ἐπὶ τὰ ἴδια αὐτοῦ κτήνη· ὁ Φαραὼ ἀναμφιβόλως τοιουτοτρόπως εὐμενῶς, τροσηνέχθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰακὼβ, χάριν τοῦ Ἰωσὴφ, φιλῶν αὐτὸν καὶ εὐγνωμονῶν πρὸς αὐτόν.

κατὰ πάντα καιρὸν νὰ εἶναι προτιμητέα, σιωπᾶται καὶ οὐδὲ μνεία Πηλουσίου γίνεται εἰς αὐτά; ἡ ταυτὴ παρατήρησις φέρει ἄρα τὴν ἐξῆς βεβαιότητα, ὅτι ἡ Πόλις τὴν ὁποίαν καλοῦσι Περεμοὺν, εἶναι ἀναντιῤῥήτως τὸ Πηλούσιον· ἔκειτο δὲ ἡ Περεμοὺν οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τῶν ἐρειπίων τοῦ Πηλουσίου, ὀνομασθεῖσα παρὰ τῶν Ἀράβων Φαράμα καὶ Ἀλ-Φαράμα ἢ Φάρμα, καὶ Σέϊχ-Ἀπδάλα τανῦν.

Παρατηρητέον ἔτι καὶ περὶ τῆς ταυτότητος κατ' ἔννοιαν τῆς ὀνομασίας, Τζὶν, ἢ Σὶν καθ' Ἑβραίους (1), Πηλούσιον καθ' Ἕλληνας, Περεμοὺν κατὰ Κόπτας, Φαράμα κατ' Ἄραβας, τῆς δηλούσης πηλὸν, καὶ τῆς θέσεως τῶν ἀρχαίων Πόλεων, τῶν ὁποίων αἱ περισσότεραι διαφυλάξασαι Ἀραβιστὶ τὴν σήμερον τὰ ἀρχαϊκὰ τῶν Αἰγυπτίων, δὲν εἶναι οἰκοδομημέναι ἐπὶ τὴν αὐτὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Πόλεων, ἀλλὰ κεῖνται ἢ κατ' ἀπόστασιν μικρὰν, ἢ ἐγγὺς τῶν τόπων ἐκείνων, ὅπου ἐκεῖναι ἦσαν θεμελιωμέναι· καὶ τούτων, ὡς ἐν παραδείγματι, εἶναι αἱ ἐφεξῆς· Ἀσσὰν, Δένδερα, Ἀσχμουνατὶμ, Παχνάζα, Ἀτρὶπ, Δουμιὰτ· κατὰ δὲ τοὺς Αἰγυπτίους, Σουὰν, Τενθόρι, Σμοὺν, Πέμσζε, Ἀθρίβι, Συήνη, Τεντυρὶς, Ἑρμούπολις ἡ μεγάλη, Ὀξύρυγχος, Ἀθρειβὶς καὶ Ταμιάθις καθ' Ἕλληνας. Συνάγεται λοιπὸν ἐκ τούτου, ὅτι καὶ τὸ Πηλούσιον ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν πρώτων Ἀράβων, τῶν κατακτησάντων τὴν Αἴγυπτον, Φαράμα ἢ Φάρμα, μετὰ δὲ τὴν κατάπτωσιν τῆς πόλεως ἐκείνης, ᾠκοδόμησαν οἱ πρῶτοι Ἄραβες κατακτηταὶ τῆς Αἰγύπτου ἄλλην πρὸς Ἀνατολὰς τῆς πρώτης, ἥτις ἦτον πλησιεστέρα τῆς θαλάσσης, ἢ τὸ Πηλούσιον· τὸ δ' αἴτιον, δι' ὃ ἀφέθη ἡ περιοχὴ τῆς παλαιᾶς Φαράμα ἢ Φάρμα (Πηλουσίου), καὶ ἐκτίσθη περαιτέρω ἄλλη, εἶναι, ὅτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, ἐπειδὴ τὸ Πηλούσιον ἀφίστατο ποτὲ τῆς θαλάσσης 1020 ὀργυιὰς, καὶ τὴν σήμερον τὰ ἐρείπια τούτου, ἀπομακρυνομένης τῆς θαλάσσης, ἀπέχουσι 1500 ὀργυιὰς, τούτου ἕνεκα εἶχον κτίσει οἱ Ἄραβες τὴν νέαν αὐτῶν Κωμόπολιν Φαράμα περαιτέρω, διὰ νὰ πλησιάσωσιν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐγγύτης συνέβαλεν ὠφελοῦσα τὸ μικρὸν αὐτῶν ἐμπόριον.

Μετὰ τὴν ἔφοδον καὶ εἰσβολὴν τῶν πρώτων Ἀράβων εἰς Αἴγυπτον, τὸ Πηλούσιον παρ' αὐτῶν ὠνομάσθη Φαράμα ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Φερόμι. τὸ δὲ παρὰ τοῖς Ἕλλησι Πηλούσιον εἶναι μετάφρασις τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος Φερόμι, συντεθειμένου ἐκ τοῦ ἀρσενικοῦ ἄρθρου Φ, τοῦ ῥήματος Ερ, ποιεῖν, καὶ τοῦ Ὅμι, πηλὸν, τὸ δὲ τοιοῦτον ὄνομα τῆς Πόλεως ταύτης παρήχθη ἀπὸ τοῦ περὶ αὐτὴν ἕλους καὶ

(1) "Καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπὶ Σὶν τὴν ἰσχὺν τῆς Αἰγύπτου", Ἰεζεκ. Κεφ'. Α'. 15.

πηλοῦ· ἐκτὸς τοῦ ὀνόματος Φαράμα, οἱ Ἄραβες ἀπέδωκαν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ὀνομασίαν Τχίνεχ, ταυτοσήμαντον τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος Πηλούσιον, καὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Φερόμι, οἵτινες ὀνομάζουσι Τχινὲχ, ἢ Τούνε, ἓν παλαιὸν φρούριον, κείμενον ἐγγὺς τῶν ἐρειπίων τοῦ Πηλουσίου.

Ἐῤῥέθη ἀνωτέρω ὁ λόγος, ὅτι ἡ περιοχὴ τοῦ Πηλουσίου κατέστη ἀρχαιόθεν θέατρον πολέμων καὶ φόνων· οἱ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖς πρὸ τῶν Ἀσσυρίων, ὄντες ἰσχυροὶ, ἐξέτειναν καὶ μετὰ τὸν Σέσωστριν τὰ ὅπλα αὐτῶν μέχρι Συρίας καὶ περαιτέρω· οἱ δὲ Ἀσσύριοι ἐνδυναμωθέντες βαθμηδὸν, καὶ προοδεύοντες, δὲν ὑπέφερον τὸ τοσοῦτον κράτος, καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ἀποκτημάτων τῶν Αἰγυπτίων κατὰ Παλαιστίνην καὶ Συρίαν, διὸ καὶ πρῶτος ἐστράτευσεν, ἐπὶ Ἐζεκίου βασιλέως, κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ κατὰ τῆς Αἰγύπτου τῷ 725 ἔτει πρὸ Χριστοῦ, ὁ Σενναχηρὶμ Βασιλεὺς Βαβυλῶνος καὶ Χαλδαίων, ὅς τις ἀφ' οὗ ἔλαβε πλῆθος χρημάτων παρὰ τοῦ Ἐζεκίου, ἐπὶ ὑποσχέσει τοῦ νὰ ἀναχωρήσῃ ὡς φίλος, πρὸς μὲν τὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ πολιορκίαν κατέλιπε μέρος τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ διὰ πολλοῦ ἀγωνιζόμενος, διὰ νὰ κυριεύσῃ πρῶτον τὴν μαθόριον ὀχυρὰν ταύτην Πόλιν τοῦ Πηλουσίου, ἔλυσεν αἴφνης τὴν πολιορκίαν, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, διότι ἐταράχθη μαθὼν τὴν ἐκστρατείαν τοῦ

τῶν Αἰθιόπων βασιλέως Θαρσίκου πρὸς συμμαχίαν τῶν Αἰγυπτίων· ὁ δὲ Ἡρόδοτος μυθευόμενος περὶ τούτου λέγει· ὅτι ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς τοῦ Ἡφαίστου ἅμα, ηὔξατο πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ γενόμενον τὸ θεῖον ἐπακουὸν, ἔστειλε πληγὴν εἰς τὸν Ἄραβα (διότι καὶ κατὰ τοῦτο ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς πλανᾶται ὀνομάζων τὸν Σενναχηρὶμ Ἀσσυρίων βασιλέα ἐν ᾧ καὶ Ἀράβων), (1) πλῆθος ποντικῶν, ὥστε εἰς μίαν νύκτα κατέφαγον τὰ δέρματα τῶν τόξων καὶ τῶν λοιπῶν ὅπλων τῶν Ἀσσυρίων, καὶ οὕτω κατεβιάσθη νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τοῦ Πηλουσίου καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ (2)· καὶ πάλιν μετὰ ἔτη 150, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῆς γενομένης προόδου τοῦ Φαραὼ Νεχαὼ, καὶ τῶν ἀ-

(1) Ἴσως διότι ὁ Σενναχηρὶμ, ἐπὶ τῆς Ἐφόδου αὐτοῦ, ἐξουσίασε τὴν μεταξὺ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου Πετραίαν Ἀραβίαν,

(2) Προτιμητέα ἡ διήγησις τοῦ τε Προφήτου Ἡσαΐου, τοῦ τετάρτου τῶν βασιλειῶν. καὶ τοῦ δευτέρου τῶν Παραλειπομένων, ἀπὸ τῶν τοῦ Ἡροδότου Αἰγυπτιακῶν μυθαρίων· καὶ οἱ μὲν ἱεροὶ Συγγραφεῖς σημειοῦσι τὴν αἰφνίδιον τοῦ Σενναχηρὶμ φυγὴν καὶ ἐκ Πηλουσίου, καὶ ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ, γενομένην διὰ τοῦ ἀοράτου θείου ἐκείνου ἰσχυροῦ αἰτίου, τοῦ καὶ τὰ δύω στρατόπεδα αὐτοῦ συγχέαντος καὶ συνταράξαντος καθ' ὅλην τὴν νύκτα· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι Ἱερεῖς περιέπλεξαν τὸ συμβὰν μὲ μυθολογικὰς περιφάσεις, διὰ νὰ ἀποδόσωσι τὸ θαῦμα τοῦτο πρὸς τὸν ἴδιον Βασιλέα αὐτῶν, ὡς ἱερέα ὄντα τοῦ Ἡφαίστου.

ποκτημάτων αὐτοῦ κατὰ Συρίαν, ὁ Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος καὶ Ἀσσυρίων, παρεμβαλὼν εἰς Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, ἐξεπόρθησε τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἐτύφλωσε τὸν ταύτης βασιλέα Σεδεκίαν, καὶ ἀπήγαγεν αὐτόν τε καὶ τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων αἰχμαλώτους εἰς Βαβυλῶνα· φιλοπόλεμος δὲ ὢν καὶ πρὸς κατακτήσεις ἐμμανὴς, ἐκστρατεύει καὶ αὖθις εἰς Συρίαν, πολιορκεῖ καὶ κυριεύει τῆς ὀχυρᾶς Τύρου· ἀκούσας δὲ τὴν κατὰ τοῦ Φαραὼ Ἀπρίου ἡ Οὐάφριως, υἱοῦ τοῦ δευτέρου Ψαμμιτίχου ἐπανάστασιν ὑπὸ τοῦ Ἀμάσιως, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ταραχὴν τῆς Αἰγύπτου, τῆς εὐκαιρίας ταύτης δραξάμενος, παρεμβάλλει εἰς τὰ ὅρια τῆς Αἰγύπτου, κυριεύει εὐκόλως τοῦ Πηλουσίου, καὶ τῶν ἄλλων ὀχυρῶν μερῶν, λεηλατεῖ εἶτα τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐπιστρέφει εἰς Βαβυλῶνα μετὰ πλήθους λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη· μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτῶν παρελθόντων 50, ὁ τοῦ τῶν Περσῶν Κύρου υἱὸς Καμβύσης ἐφορμήσας κατὰ τῆς Αἰγύπτου, εἶλε πρῶτον καὶ αὐτὸς τὸ Πηλούσιον, καὶ ἑπομένως ὡς σκληρὸς, διὰ πυρὸς καὶ ξίφους ἐφόνευσε πλῆθος Αἰγυπτίων ὠμόματα, καὶ τοὺς Ναοὺς, καὶ τὰ λοιπὰ μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα τῆς Αἰγύπτου ἔβλαψε τὰ μέγιστα· εἶτα δὲ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος στρατεύων διὰ τῆς Συρίας, Παλαιστίνης, Γάζης καὶ τῆς ἐρήμου παραθαλασσίας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, κατέσχε πρῶτον τὸ Πηλούσιον, καὶ

οὕτω καὶ αὐτὸς ἐκυριεύσατο ὅλης τῆς Αἰγύπτου· ἑπομένως μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, καὶ τὸν θάνατον τοῦ Πομπηΐου, ὅτε ὁ ῥηθεὶς Καίσαρ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐπολέμει καὶ ἐπολεμεῖτο εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ὑστάτης διαβεβοημένης Κλεοπάτρας, ὁ πρὸς βοήθειαν τοῦ Καίσαρος σπεύδων διὰ ξηρᾶς συμμαχικὸς στρατὸς, δὲν ἐδυνήθη πρότερον νὰ εἰσβάλῃ εἰς Αἴγυπτον, εἰμὴ, μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐξ ἐφόδου τοῦ ὀχυρωτάτου Πηλουσίου· καὶ ἐν ὑστέροις τῷ 639 ἔτει μετὰ Χριστὸν, ὁ στρατηγὸς τοῦ Καλίφου Ὅμερ Χατὰπ, μετὰ τὴν τροπὴν τῶν στρατευμάτων τοῦ Αὐτοκράτορος Ἡρακλείου, καὶ τὴν κατάκτησιν ὑπὸ τῶν Ἀράβων ὅλων τῶν φρουρίων τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης, καὶ αὐτῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐκστρατεύει κατὰ τῆς Αἰγύπτου, καὶ προηγουμένως πολιορκεῖ, καὶ κυριεύει τὸ Πηλούσιον, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Αἰγυπτιακὴν Βαβυλῶνα, ὡς πρωτεύουσαν τῷ τότε, καὶ τέλος τὴν Ἀλεξάνδρειαν τῇ προδοσίᾳ τῶν αἱρετικῶν μονοφυσιτῶν Κοπτῶν, καὶ τοῦ προρρηθέντος προεξάρχοντος αὐτῶν Μοκαύτα· ὁ κατακτητὴς αὐτὸς Ἄραψ Ἀμρ-Ἴπνου-Ἄς, καθὼς οἱ τῶν Ἀσσυρίων ῥηθέντες Βασιλεῖς, ὁ μετ' αὐτοὺς Καμβύσης, καὶ ὁ μετὰ τοῦτον Ἀλέξανδρος ὁ μέγας, οὕτω καὶ αὐτὸς εἶλε πρῶτον τὸ Πηλούσιον, ὡς κλεῖδα αὐτὸ ἐξ Ἀνατολῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ οὕτως εἰσεχώρησεν εἰς αὐτήν.

Ἐκ τοῦ Πηλουσίου κατήγετο Πτολεμαῖος Κλαύδιος ὁ ἐξαίρετος Ἀστρονόμος καὶ Γεωγράφος· ἤκμασεν ἐπὶ τῶν χρόνων Ἀδριανοῦ καὶ Ἀντωνίνου Πίου τῶν Αὐτοκρατόρων· ἐκ τούτου ὡρμᾶτο καὶ Ἰσίδωρος ὁ ἐπικληθεὶς Πηλουσιώτης, τοῦ θείου Χρυσοστόμου ἀκροατής· ἀνὴρ ἑλλογιμώτατος φιλόσοφός τε καὶ ῥήτωρ, περὶ τὸ 412 ἔτος ἀκμάσας· καθηγήσατο τῶν ἐν τῷ Πηλουσίῳ ὄρει μοναχῶν, ἔργῳ τε καὶ λόγῳ θαυμασίως διαπρέψας· μετέστη δὲ τῶν γηίνων ἐπὶ τὴν οὐράνιον πατρίδα περὶ τὸ 449, ἢ 450 ἔτος· συνέθετο πολλὰ μὲν καὶ ἕτερα πάσης ὠφελείας ἔμπλεα, συνέγραψε δὲ, οἱ μὲν λέγουσι τρεῖς χιλιάδας ἐπιστολῶν, οἱ δὲ ὡσεὶ χιλιάδας δέκα, χάριτος παντοίας μεστὰς θείας τε ἅμα καὶ ἀνθρωπίνης.

Ἀούαρις.-Ἄβαρις-Ἡρωόπολις-Ἀπὸ-Κεσσεΐδ τανῦν.

Αὕτη ἡ ἀρχαία Πόλις ἔκειτο δέκα λεύγας μακρὰν τοῦ Βουβαστικοῦ ἢ Πηλουσιακοῦ κλάδου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Αἰγυπτιακῆς Ἀραβίας, ἀπέχουσα τοῦ Σουεσίου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης περὶ τὰς εἴκοσι λεύγας· οἱ τῶν Αἰγυπτίων ἱερεῖς κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τῆς Αἰγύπτου ἔθετον τὴν κατοικίαν τοῦ Τυφῶνος, ὅπου ὁ αἰώνιος αὐτὸς ἐχθρὸς τῆς εὐ-

φορίας καὶ εὐτυχίας τῆς Αἰγύπτου, εἶχε στήσει, κατὰ τὴν δόξαν τῆς θεολογίας αὐτῶν, τὴν ἑστίαν τῶν κακῶν ἐπιῤῥοιῶν του, καὶ ὅπου ἔκειτο καὶ ἡ Πόλις Τυφώνια, ἥτις ἦτον ἡ αὐτὴ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν Ἡρωόπολις, ἢ Ἡρώων Πόλις· ἡ θέσις τῆς Πόλεως ταύτης ἐγένετο διὰ πολλοῦ μῆλον ἔριδος μεταξὺ τῶν νεωτέρων Γεωγράφων, οἱ δὲ ἀρχαῖοι ἕταττον αὐτὴν ἀορίστως, ὡς κειμένην εἰς τὰ πέρας τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου· ὅθεν ἐκ τούτων τῶν νεωτέρων τινὲς ὑπέλαβον, ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἐσχάτην γωνίαν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐγγὺς τῶν πικρῶν λιμνῶν· καὶ αὐτὴ ἡ ὑστάτη γνώμη ἀπεδείχθη παρὰ πάσας τὰς ἄλλας ἡ ἀληθεστέρα.

Αἱ γενόμεναι ἐξετάσεις ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τῶν Γάλλων εἰς τὴν Αἴγυπτον, παρὰ τῶν συστρατευόντων πεπαιδευμένων εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν τόπον περὶ τῆς θέσεως τῆς Πόλεως ταύτης, ἀνεκάλυψαν, ὅτι ἡ Ἡρωόπολις ἔκειτο τῷ ὄντι μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου τοῦ Νείλου καὶ τῶν πικρῶν λιμνῶν, εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον τὴν σήμερον παρὰ τῶν φυλῶν τῶν νομάδων Ἀράβων τοῦ Ἰσθμοῦ, Ἀπὸ-Κεσσεΐδ, κεῖται δὲ ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας ταύτης Πόλεως ὑπὸ τὴν Γεωγραφικὴν 29 μοίραν, 45 λεπτὰ τοῦ μήκους, κατὰ τὸν Παρισιανὸν Μεσημβρινὸν, καὶ τὴν 30 μοίραν, 45 λεπτὰ τοῦ Ἀρκτικοῦ πλάτους· αἱ ῥηθεῖσαι πικραὶ λίμναι ἀναμφιβόλως ἦσαν ποτὲ μέρος τοῦ Ἀραβικοῦ κόλ-

που, διότι ἡ θέσις τούτων εἶναι ταπεινοτέρα τῆς τοῦ Κόλπου θαλάσσης.

Τὰ ἐρείπια τῆς Πόλεως ταύτης παριστῶσι φανερὰς ἐνδείξεις τῆς ὑπάρξεώς της ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Φαραὼ βασιλέων· θεωρεῖται εἰσέτι μεταξὺ τοῦ πλήθους τῶν θραυσμάτων τῶν ἀξιολόγων μνημείων της, εἷς ὡραῖος κοκκωτὸς μονόλιθος, ὁ ὁποῖος παρισᾷ τρία γεγλυμμένα ὁμοιώματα ἀνδρῶν, μείζονα τοῦ φυσικοῦ ἀναστήματος, καθήμενα ἐπὶ θρόνων, τῶν ὁποίων τὸ ὄπισθεν μέρος καὶ αἱ χεῖρες εἶναι πλήρεις Ἱερογλυφικῶν Πινάκων.

Παρατηρητέον τὰ αἴτια, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ παρὰ τῶν Ἑλλήνων Ἡρωόπολις εἶναι ἡ αὐτὴ Αὔαρις καὶ Ἀσύαρις· αὐτὴ ἔκειτο κατὰ τὸν Μανεθῶνα, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βουβαστικοῦ ἢ Πηλουσιακοῦ κλάδου εἰς τὸν Νομὸν τῆς Τάνεως· « εὑρὼν, λέγει » ὁ Μανεθὼν, ὁ ἐκ τῶν Ποιμένων βασιλεὺς Σάλα» τις, ἐν Νομῷ τῷ Σαΐτῃ (κατὰ παραδρομὴν τῶν » ἀντιγραφέων ἀντὶ τοῦ Τανίτῃ) Πόλιν ἐπικαιρο» τάτην, κειμένην μὲν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βουβασ» τικοῦ ποταμοῦ, καλουμένην δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας » θεολογίας Αὔαριν, ταύτην ἔκτισε, καὶ τοῖς τείχεσιν ὀχυρωτάτην ἐποίησε ». καὶ πάλιν ὁ αὐτός. « ἐγένετο ἡμῖν Βασιλεὺς Τίμαος, ἐπὶ τούτου ἐκ τῶν » πρὸς Ἀνατολὴν μερῶν, ἄνθρωποι τὸ γένος ἄσημοι, » καταθαρσήσαντες ἐπὶ τὴν χώραν ἐνεστράτευσαν, » καὶ ῥᾳδίως ἁμαχητὶ ταύτην κατὰ κράτος εἷλον.

» τινὲς δὲ λέγουσιν Ἄραβας αὐτοὺς εἶναι ». Αὐτοὶ δὲ οἱ ἐφορμήσαντες κατὰ τῆς Αἰγύπτου, εἴτε Ἄραβες ἦσαν, εἴτε ἄλλο Ἔθνος, ἀναγκαίως ἕπεται, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐρόδου αὐτῶν, ἐκυρίευσαν πρότερον παροδικῶς τὴν Ἡρωόπολιν, ὡς πρώτην καὶ αὐτὴν μεθόριον Πόλιν τῆς Αἰγύπτου ἐκ μέρους τῆς Ἀραβίας καὶ Συρίας· αὐτὴ δὲ ἐδοξάζετο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ὡς Πόλις Τυφώνιος· « ἔστι δὲ ἡ Πόλις, « λέγει ὁ Μανεθὼν, ἄνωθεν Τυφώνιος· » τὴν μυθολογίαν ταύτην ἀναφέρει καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγων, ὅτι εἰς τὴν Ἡρὼ ἐκεραυνοβολήθη ὁ Τυφὼν καὶ ἐξεχύθη αἷμα· ἐκ τῆς περικοπῆς τοῦ τε Μανεθῶνος καὶ τοῦ Στεφάνου, δεικνύεται ἡ τοῦ ὀνόματος Ἀούαρις, Αὔαρις, καὶ τῆς Ἡρωοπόλεως ταυτότης· ἐφ' ἅπασι τούτοις προστίθεται πρὸς ἔνδειξιν, καὶ ἡ ταυτότης καὶ ὁμοιότης τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος Ἡρὼ, Ἥρων καὶ Ἡρώου μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Ἀούαρι· καὶ ἀναμφιβόλως οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν κατ' ἀρχὰς τὴν Πόλιν ταύτην Ἡρὼ, κατὰ φθορὰν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Ἀούαρι, καὶ ἑπομένως ὀρθοτέρως ἔγραφον Ἥρων καὶ Ἡρώων, καὶ οὕτως εὗρον πρόχειρον τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος.

Εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν ὡς εἰς ὀχυρὰν θέσιν κατεκλείσθησαν οἱ διωχθέντες ἐκ τῆς Αἰγύπτου Ποιμένες, καὶ τέλος ἀπογνοὺς τῆς πολιορκίας ὁ πολεμῶν αὐτοὺς Φαραὼ, κατὰ τὸν Μανεθῶνα, συνεβιβάσθη διὰ νὰ ἀφίσωσι τὴν Πόλιν ταύτην, καὶ νὰ

ἐναχωρήσωσιν εἰς αὐτὴν ὡσαύτως, ὡς μεθόριον τῆς Αἰγύπτου Πόλιν ἐκ μέρους τῆς Ἀραβίας, ὁ Ἰωσὴφ κατὰ τὸ ΜΖ'. καὶ ΜΖ'. Κεφάλαιον τῆς Γενέσεως, ἐξελθὼν τῆς Τάνεως μητροπόλεως τῷ τότε τῆς Αἰγύπτου, εἰς ὑπάντησιν τοῦ ἐκ τῆς Χαναναίας ἐρχομένου πατρός του Ἰακὼβ, συνήντησεν αὐτῷ· ἔτι δὲ ἀκούομεν, κατ' αὐτὴν τὴν Γένεσιν, τὸν Ἰωσὴφ, λέγοντα εἰς μὲν τὸν Φαραὼ, ὅτι ὁ Πατὴρ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεσὲμ, εἰς δὲ τὸν πατέρα καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὅτι θέλει κατοικήσωσιν εἰς Γῆν Γεσὲμ Ἀραβίας, καὶ ἑπομένως κατοικήσαντας αὐτοὺς κατ' ἐπιταγὴν Φαραὼ εἰς γῆν Ῥαμεσσῆ (1)· ἐκ δὲ τούτου συνεικάζεται, ὅτι ἡ Ἡρώων Πόλις ἔκειτο εἰς Γεσὲμ καὶ γῆν Ῥαμεσσῆ, ἡ ὁποία ἐκτείνετο μέχρι τοῦ Βυ-

(1) Περὶ τῆς Ῥαμεσσῆ ὁ Εὐσέβιος ἐν τῷ περὶ τοπικῶν ὀνομάτων λέγει· "Ῥαμεσσῆ πόλις, ἣν ᾠκοδόμησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Αἰγύπτῳ· οὕτω δὲ καὶ ἡ χώρα πᾶσα τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο, ἐν ᾗ κατῴκησεν Ἰακὼβ ἅμα τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,," ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ χώρα ὅλη Ῥαμεσσῆ ἐλέγετο, ἐκ τούτου τυχὸν ὁ Εὐσέβιος αὐτὴν μητρόπολιν τῆς Γεσὲμ λέγει· ἡ αὐτὴ δὲ Ῥαμεσσῆ ἀντὶ πάσης τῆς χώρας ἐκλαμβανομένη, καλεῖται Γεσὲμ. Περὶ δὲ τοῦ ποῦ ἄρα αὐτὴ κεῖται, λέγομεν τὰ ἑξῆς· δύω ὥρας μακρὰν μὲν τῆς Καΐρου πόλεως τρίτε δὲ μίλια πρὸς ἄρκτον ἀπὸ τοῦ Σχολείου Ἄπου Ζαπὲλ, κεῖται ἐν ὕψωμα γῆς, ὡς ἄλλος Βουνὸς, τὸν ὁποῖον οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσι Τὲλ-Γιουδιὲχ, τουτέστι Βουνὸν τῶν Ἰουδαίων, συγκείμενος ὅλος αὐτὸς ἀπὸ ἐρείπια ἐπισήμου τινος πόλεως ἀρχαίας. Τὸ τῆς Αἰγύπτου μέρος αὐτὸ ἦτον ποτὲ ἡ γῆ Γεσὲμ,

βαστικοῦ ἢ Πηλουσιακοῦ κλάδου τοῦ Νείλου.

Ἡ σημασία τῆς λέξεως Ἀούαρις δεικνύει τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἀποστροφὴν, τὴν ὁποίαν εἶχον πρὸς αὐτὴν τὴν Πόλιν ὡς Τυφωνικὴν· αὐτὴ σύγκειται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Οὔα, κατάραν, καὶ τοῦ ιρι, ποιεῖν, τουτέστι πόλιν παραίτιον κατάρας, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες μετεποίησαν Ἄβαριν, Ἥρων καὶ Ἡρώων πόλιν.

Μάγδωλον-Μεσσὸλ.

Ἡ Κωμόπολις αὕτη, κατὰ τὴν ἱερὰν Γραφὴν, ἔκειτο κατὰ ἀνατολὰς, πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου δεξιόθεν εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς ἐρήμου· οἱ Ἑβραῖοι κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Μωϋσέως,

διὸ καὶ ἐνταῦθα δέον νὰ ἐρευνηθῶσιν αἱ θέσεις. αἱ ὑπὸ τῶν Ῥωμάνων καλούμεναι castra judaeorum, παρεμβολὴ τῶν Ἰουδαίων, vicus judaeorum, χωρίον Ἰουδαίων· ἡ ἱερὰ Γραφὴ δεικνύει εἰς ἡμᾶς τὸ, ὅτι κατὰ τὸ μέρος αὐτὸ τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ ᾠκοδόμησαν τρεῖς πόλεις τήν τε Πυθὼ, Ῥαμεσσῆ καὶ Ὼν τὴν Ἡλιούπολιν· ὅθεν δὲν εἶναι ἔξω πιθανότητος, ὅτι ὁ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐρειπίων συνιστάμενος Βουνὸς αὐτὸς, καὶ καλούμενος Βουνὸς Ἰουδαίων, ἐστὶν ἡ Πόλις Ῥαμεσσῆ, καὶ διότι κεῖται εἰς ἐπικαιροτάτην θέσιν τῆς Γεσὲμ, ποτιζομένη ὑφ' ἑνὸς ῥύακος τοῦ Νείλου, καὶ διότι ἐγγὺς Ἡλιουπόλεως· εἰς τὰ μέγιστα ταῦτα ἐρείπια ἀνασκάπτοντες εὑρίσκουσι πολλάκις ἀγγεῖα καὶ εἴδωλα ἐκ χαλκοῦ καὶ χρυσίου παλαιοτάτης ἀρχαιότητος.

ἐκ πάντων τῶν Νομῶν τῆς Αἰγύπτου, εἰς τοὺς ὁποίους ἦσαν διασκορπισμένοι, διαβάντες τὸν Νεῖλον καὶ συνελθόντες εἰς τὴν χώραν Γεσὲμ καὶ Ῥαμεσσῆ, ὡς προερρέθη, τὴν σήμερον Σαρκιὲ λεγομένην παρὰ τῶν Ἀράβων, καὶ ἐκ ταύτης μετὰ Μωϋσέως καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐλθόντων ἀπὸ Τάνεως ἀναχωρήσαντες, ἦλθον εἰς Σοκχὼθ κώμην τῆς Αἰγυπτιακῆς Ἀραβίας· καὶ ἐντεῦθεν ἀπάραντες ἐστρατοπέδευσαν ἐν Ὀθὼμ παρὰ τὴν ἔρημον, καὶ πάλιν ἐκ ταύτης ἐστρατοπέδευσαν ἀναμέσον τῆς Μαγδώλου ταύτης Κωμοπόλεως, καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀπέναντι Βεελσεπφὼν· εἰς τὴν κατὰ Κόπτας παλαιὰν Γραφὴν ἀναγινώσκεται εἰς τὴν ἔξοδον τὸ ὄνομα τῆς Κωμοπόλεως ταύτης Αἰγυπτιαζὶ Μεσστὸλ, τὸ ὁποῖον οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν κατ' αὐτοὺς παλαιὰν προφέρουσι Μαγδὰλ ἢ Μιγδόλ.

Περὶ Λεοντοπόλεως, καὶ ἀγρίας Βουβάστιος.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ δευτέρου Τμήματος ἐπάναγκες εἶναι νὰ διασαφανισθῇ καὶ ἡ θέσις τῆς Λεοντοπόλεως, περὶ τῆς ὁποίας ἀναφέρει μόνον ὁ Στράβων, ὁ δὲ Πτολεμαῖος τάττει αὐτὴν μεταξὺ τοῦ τῆς Ἀθριβέως ποταμοῦ καὶ τοῦ τῆς Βουσειρίδος, ἢ τῆς Σεβέννετου, τουτέστι κατὰ τὸ ἀνώτερον

μέρος τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, καὶ καθορισθῇ ὁ τόπος, ὅπου αὐτὴ ἔκειτο τὸ πάλαι διὰ τῆς ἐφεξῆς μαρτυρίας. Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος εἰς τὸ ΙΓ'. βιβλίον τῆς Ἰουδαϊκῆς Ἀρχαιολογίας ἱστορεῖ, ὅτι τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀρχιερέως Ὀνίου ὁ υἱός, ὁμώνυμος τῷ πατρὶ Ὀνίας καὶ αὐτὸς, διὰ τὰς τῶν εἰς Συρίαν Σελευκίδων Μακεδόνων ἐφόδους κατὰ τῆς Ἰουδαίας, καὶ τὰς κατὰ τῶν Ἰουδαίων παρ' αὐτῶν ἐπηρείας, καταφυγὼν πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλομήτορα, ἀνήγγειλε δι' ἱκετικῆς ἀναφορᾶς του πρὸς αὐτὸν ταῦτα· ὅτι ἐλθὼν αὐτὸς εἰς Λεόντων Πόλιν τοῦ Ἡλιοπολίτου Νομοῦ, ἀφ' οὗ πρότερον παρώδευσε καὶ ἄλλας Πόλεις τῆς Αἰγύπτου κατοικουμένας παρ' Ἑβραίων, καὶ εἶδεν εἰς αὐτὰς πολλὰ ἱερὰ αὐτῶν παρὰ τὸ καθῆκον, καὶ ἕνεκα τούτων ἀσυμφώνους αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους, εὗρε τέλος πάντων αὐτὸς τόπον ἐπιτηδειότατον εἰς τὸ ὀχύρωμα τὸ καλούμενον τῆς Ἀγρίας Βουβάστιως, καὶ ὅτι παρακαλεῖ, ὅπως τῇ ἐπιταγῇ αὐτοῦ καὶ ἀδείᾳ τὸ αὐτόθι πεπτωκὸς καὶ ἀδέσποτον ἱερὸν τῶν Αἰγυπτίων ἀνακαθάρῃ, οἰκοδομήσῃ αὐτὸ ἱερὸν τῷ μεγίστῳ Θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα, καὶ τοιουτοτρόπως οἱ κατὰ τὴν Αἴγυπτον Ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνερχόμενοι, θέλουσιν ἐξυπηρετεῖ προθύμως κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, εἰς τὰς χρείας τῆς βασιλείας· ὁ δὲ Πτολεμαῖος λαβὼν τὴν τοιαύτην ἱκετήριον ἀναφορὰν τοῦ Ὀνίου, ἀπεκρί-

θη ἐγγράφως ἐπιτρέπων αὐτῷ, ὅπως τὸ κατὰ τὸν Ἡλιουπολίτην Νομὸν εἰς Λεοντόπολιν πεπτωκὸς αὐτὸ ἱερὸν, καὶ προσαγορευόμενον τῆς Ἀγρίας Βουβάστιως ἀνακαθάρῃ, καὶ οἰκοδομήσῃ αὐτὸ Ναὸν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν ἱκεσίαν του.

Μανθάνομεν λοιπὸν ἀπὸ τῆς περικοπῆς ταύτης τοῦ Ἰωσήπου καὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ Λεοντόπολις συμπεριελαμβάνετο εἰς τὸν Νομὸν τῆς Ἡλιουπόλεως· δεύτερον δὲ, τὸ εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν πεπτωκὸς ἱερὸν καὶ ἀφρόντιστον (1), ὅτι ἦτον τὸ τῆς Ἀγρίας Βουβάστιως· τούτου δὲ δοθέντος, ἄρα ἡ Λεοντόπολις ἐκαλεῖτο

(1) Ὁ Ναὸς αὐτὸς δὲν ἦτον τοσοῦτον ὅμοιος μὲ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις· ἡ περιοχή αὐτοῦ ἦτον ὡς Πύργος ἐκ λίθων μεγάλων, ὕψος ἔχων ἑξήκοντα πήχεις, τὸ δὲ τέρενος ἐκ πλίνθων ὀπτῶν κατεσκευασμένον· διήρκεσεν ὁ Ναὸς αὐτὸς μέχρι Οὐεσπεσιανοῦ, ὅς τις ὑστερωτέρως, καὶ μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ διὰ Τίτου τοῦ υἱοῦ του, τὸ ἀνθηρὸν καὶ σταθερώτατον φρόνημα τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, προσέταξεν εἰς τὸν διοικητὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ ἡγεμόνα τῆς Αἰγύπτου Λεόντιον, νὰ ἀποκλείσῃ τὸν Ναὸν αὐτὸν τοῦ Ὀνίου, ὁ δὲ λαβὼν μέρος τῶν βαρυτιμωτέρων τοῦ Ναοῦ ἀφιερωμάτων, ἀπέκλεισεν αὐτὸν· τούτου δὲ ὁ διάδοχος Παυλῖνος, οὐ μόνον οὐδὲν τῶν ἐναπολειφθέντων ἀφιερωμάτων, καὶ τῶν κεκρυμμένων παρὰ τῶν ἱερέων κειμηλίων τοῦ Ναοῦ κατέλιπεν, ἀλλ' ἀπέκλεισεν αὐτὸν ὅλον καὶ κατέβραξε, καταστήσας αὐτὸν τοῦ λοιποῦ ἀπρόσιτον παντελῶς εἰς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ὅσοι ἐρεπώθη καὶ ἐρημίσθη, διεξῆλθε 343 ἔτη ἀπὸ τῆς κατασκευῆς των.

τὸ πάλαι καὶ Ἀγρία Βούβαστις, τῆς ὁποίας τὴν θέσιν ἀγνοοῦντες οἱ περιηγηταὶ τῆς Εὐρώπης καὶ οἱ Συγγραφεῖς τούτων, τάττουσιν αὐτὴν κατὰ συμπερασμὸν ἀορίστως εἰς ἄλλας Πόλεις τοῦ Ἀραβικοῦ τούτου μέρους τῆς κάτω Αἰγύπτου.

Ἡ Πόλις λοιπὸν τῶν Λεόντων ἢ Λεοντὼ, ὡς ὑπάλληλος εἰς τὸν Νομὸν τῆς Ἡλιουπόλεως, ἔκειτο ἀναγκαίως, οὐχὶ ἔνδον τοῦ Δέλτα καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν περαίαν τοῦ κλάδου τούτου, καὶ παρὰ τὴν ὄχθην αὐτοῦ, εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου ὁ τῆς Βουσείριδος ἢ τῆς Σεβέννυτου κλάδος ἐλάμβανε τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ παρὰ τοῦ Πηλουσιακοῦ, ῥέων μὲν αὐτὸς πρὸς Ἄρκτον, ὁ δὲ Πηλουσιακὸς πρὸς Ἀνατολὰς, ἄνωθεν κατὰ Μεσημβρίαν τῆς Ἀθριβέως, ἐκ τῆς ὁποίας καλεῖται, ὡς παρ' αὐτῇ ῥέων, καὶ ποταμὸς Ἀθριβέως, καθὼς ἀπὸ τῆς ἑπομένης Πόλεως Βουβάστιως, Βουβαστικὸς κατωτέρω.

Ἐκτὸς τῆς ῥηθείσης μαρτυρίας τοῦ Ἰωσήπου περὶ τῆς Λεοντοπόλεως, πρόκειται καὶ ὁ τοῦ Ἱεροκλέους τοῦ Γραμματικοῦ Συνέκδημος περὶ πασῶν ἐπαρχιῶν καὶ Πόλεων, περιεχόμενος εἰς τὸ σῶμα τῆς Βυζαντίδος ἐκεῖνο, τὸ φέρον τίτλον Λατινιστὶ, Ἀνατολικὴ Αὐτοκρατορία, ὅς τις ἐν τῷ περὶ ἐπαρχιῶν τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν καλουμένην Αὐγούσταν, ἢ Αὐγουστονίκην Β', ὑπὸ ἡγεμόνα τελοῦσαν, τάττει τὰς ἑφεξῆς Πόλεις. Λεοντὼ, (Λεοντόπολιν)

Ἀθρειβιν, Ἡλιούπολιν, Βούβαστον, Φάρζιθον, (πιθανὸν τὴν Φέλβιν, ἢ τὴν Φάρβαιθον) καὶ Ἀραβίαν, τουτέστι τὸ μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου τοῦ Νείλου καὶ τὸ ἐκεῖθεν ἔτι τῆς Ἡρωοπόλεως μέρος, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζον, ὡς προερρέθη, Αἰγυπτιακὴν Ἀραβίαν.

Περὶ τῆς νῦν θέσεως τῆς Λεοντοπόλεως, λέγουσί τινες τῶν περιηγητῶν Εὐρωπαίων, ὅτε πατὴρ Σικάρδος, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν δ' Ἀνβιλλ, ὅτι καλεῖται παρὰ τῶν Ἀράβων Ταλ-Ἐσσαποῦ, τουτέστι λόφος λέοντος, ἀλλ' ἡμεῖς ἀμφιβάλλομεν, περὶ τοῦ ἂν εἶναι ἡ αὐτὴ ἀρχαία θέσις τῆς Πόλεως ἐκείνης.

ΤΜΗΜΑ Β'.

Περὶ τῶν κειμένων Πόλεων μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ καὶ τοῦ Φατμετικοῦ Κλάδου, ὅπου καὶ τὸ μικρὸν Δέλτα τοῦ Πτολεμαίου.

Αἱ κατὰ τὴν Γεωγραφικὴν περιγραφὴν τοῦ μέρους τούτου κείμεναι Πόλεις ὑποδιαιροῦνται εἰς τρεῖς παραγράφους διαφόρους· τούτων ὁ μὲν πρῶτος περιέχει τοὺς συμπεριλαμβανομένους τόπους μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ καὶ Τανίτικου κλάδου, ὁ δὲ δεύτερος, τοὺς μεταξὺ τοῦ Τανίτικου καὶ Μενδησίου κλάδου τοῦ Νείλου, καὶ ὁ τρίτος, τοὺς μεταξὺ τοῦ Μενδησίου καὶ Φατμετικοῦ κλάδου· ἡ τοιαύτη ὑποδιαίρεσις ἔχει βάσιν τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ τόπου, ὁ ὁποῖος διαιρεῖται εἰς τρία ἔτι μέρη διὰ δύω ῥείθρων τοῦ Νείλου, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἓν ῥέει εἰς Τάνιν, τὸ δὲ ἄλλο εἰς Μένδην· σημειωτέον δὲ, ὅτι αὐταὶ αἱ τρεῖς ὑποδιαιρέσεις σχηματίζουσι μεταξὺ αὐτῶν, ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὀνομάζει πρῶτον μικρὸν Δέλτα, καὶ περιέχονται μεταξὺ τοῦ Βουβαστικοῦ ποταμοῦ (Πηλουσιακοῦ κλάδου), καὶ τοῦ Βουσειρικοῦ ποταμοῦ (Φατμετικοῦ κλάδου):

§ 1. Πόλεις κείμεναι μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ καὶ Τανίτικου κλάδου. Φάρβαιθος.-Φαρβάϊτ.-Χαρπάϊτ ταννῦν.

Ἡ Πόλις Φάρβαιθος, καὶ ὁ Νομὸς αὐτῆς ἔκειτο μεταξὺ τοῦ ῥείθρου τῆς Βουσείριδος (Φατμετικοῦ κλάδου), καὶ τοῦ Βουβαστικοῦ (Πηλουσιακοῦ κλάδου), κατὰ τὸν Πτολεμαῖον· εἰς αὐτὸ τὸ Δέλτα, ἐπὶ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Τανίτικου ῥείθρου, θεωροῦνται τὰ ἐρείπια αὐτῆς πλησίον τῆς Ἀραβικῆς κώμης Χεῖχέ, καὶ κατὰ μέσον τούτων κεῖται ἓν μικρὸν Ἀραβικὸν χωρίον καλούμενον Χαρπάϊτ ἢ Χορπάϊτ. Πρὸς δὲ συμφωνίαν τελείαν τοῦ Χαρπάϊτ μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Φαρβάϊτ, ὑπολείπεται μόνον τὸ ἀφαιρεθὲν ἄρθρον Φ. ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας τῶν Γάλλων, εὗρον μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῆς Φαρβαίθου, ἕνα πόδα Κολοσσοῦ τινος, καὶ πολλὰ θρύσματα κοκκωτοῦ λίθου (Γρανίτου), μαρτυροῦντα τὴν τῆς Πόλεως ταύτης ἀρχαιότητα, ἡ ὁποία κατ' ἀρχὰς τοῦ τετάρτου Χριστιανικοῦ αἰῶνος ἦτον τετιμημένη μὲ θρόνον Ἐπισκοπικόν, ὡς τοῦτο φαίνεται ἐξ ἑνὸς Κοπτικοῦ χειρογράφου, ἐμπεριέχοντος τὰς πράξεις τῆς πρώτης Συνόδου, εἰς τὴν ὁποίαν παρῆσαν οἱ ἑξῆς Ἀρχιερεῖς τῆς Αἰγύπτου· Ἀλέξανδρος Ἀρχιεπίσκοπος Ῥακώτιος (Ἀλεξανδρείας) διὰ τοποτηρητῶν αὐτοῦ, Ἄθλας Ἐπίσκοπος Σκήτιως, Ἀδαμάντιος Κοεῖς (Κυνοπόλεως), Τιβέ-

ριος Θμούεως, Γάϊος Τράνιος (Πανοπόλεως), Ποτάμων Ἡρακλέους (Ἡρακλεουπόλεως τῆς μικρᾶς), Δωρόθεος Πηλουσίου, Φίλιππος Πανεφύσιος, Ἐτίων Φαρβαίθου, Ἀντίοχος Μεμβὲ (Μέμφεως), Πέτρος Χνὲς (Ἡρακλεουπόλεως τῆς μεγάλης), Τύραννος Ἀντινόης, Πλουσιανὸς Σιοὺτ (Δυκοπόλεως), Δῖος Τκόου (Ἀνταιουπόλεως), Ἁρποκράτης Ἀλφοκράνων.

Πρὸς Ἀρκτοανατολικὸν ἄνεμον τῆς Φαρβαίθου, μικρὸν ἄποθεν τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου, ἔκειτο μία μικρὰ Αἰγυπτιακὴ κώμη καλουμένη Ψενετάϊσι· ταύτης τὴν θέσιν καλοῦσι ταννῦν οἱ Ἄραβες Σενέτα ἢ Σενέδα.

«Ὡς ἔθετο ἐν Αἰγύπτῳ (Κύριος) τὰ Σημεῖα αὐτοῦ, καὶ τὰ Τέρατα αὐτοῦ ἐν Πεδίῳ Τάνεως». Ψαλ. ΟΖ'.

Τάνις -Σζάνι.-Σσὰν ἢ Σσαὰν ταννῦν-Τζοὰν παρ' Ἑβραίοις.

Τάνις Πόλις ἀρχαιοτάτη, ἐπίσημος καὶ πρωτεύουσα ποτὲ πολλοῦ μέρους τῆς Αἰγύπτου, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ τοῦ ὀνομασθέντος ἐκ ταύτης Τανίτικου. ἡ περιοχὴ τοῦ Νομοῦ αὐτῆς περιελάμβανεν ὅλον τὸ μέρος τὸ μετα-

ξὺ τῶν κλάδων τοῦ Πηλουσιακοῦ καὶ Ταν[ί]τικου τοῦ Νείλου, καὶ τῆς Τεννέσιως λίμνης, καλουμένης τὴν σήμερον Μενζαλέ.

Οἱ νεώτεροι τῶν Σοφῶν, πρὸς ἔνδειξιν τοῦ ὅτι ὑψώθησαν εἰς τὸν τῆς πολυμαθείας κολοφῶνα, ἐπιθρασυνόμενοι ἐκτόπως, ἀγωνίζονται εἰς τὸ νὰ προάξωσι τὴν ἀπὸ κτίσεως Κόσμου χρονολογίαν πρόρρω τῆς τῶν τοῦ Μωϋσέως ἱερῶν βίβλων ἀρχαιότητος· αὐτοὶ δὲ ἑπόμενοι εἰς τὰ ἀδεσπότως περιγραφόμενα καὶ μυθολογούμενα παρὰ τῶν ἱστορικῶν (1), ἐπά-

(1) Ἂς πολυπραγμονήσωμεν πρῶτον τὰ τοῦ Αἰγυπτίου ἱστορικοῦ Μανεθῶνος· χίλια μὲν, λέγει, ἔτη ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου ὁ Ἥφαιστος, τριάκοντα δὲ χιλιάδας ἔτη ὁ διάδοχος αὐτοῦ ὁ Ἥλιος πρὸ τῶν τοῦ Κρόνου καὶ τῶν ἄλλων· τίς λοιπὸν ὀρθῶς φρονῶν ἤθελε πιστεύσει εἰς τὴν μυθολογίαν ταύτην, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἡ τερατώδης ἀρχαιότης τῆς Αἰγύπτου στηρίζεται; ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἀριθμεῖ τριακοσίους τριάκοντα Βασιλεῖς ἀπὸ τοῦ Μίνωνος ἄχρι τοῦ Μοίρεως· ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι οἱ τῆς Αἰγύπτου ἱερεῖς ἀπὸ τῶν ἐκ παραδόσεως ἀτάκτων καὶ σφαλερῶν αὐτῶν ὑπομνημάτων, διδάσκαλοι τῆς τοιαύτης ἀδολεσχίας εἰς τὸν Ἡρόδοτον ἐγένοντο, ὅς τις, διά τε τοῦ μετελθόντος παρὰ τοῦ Σεσώστριως τρόπου πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καιομένης οἰκίας, τῆς γελοιώδους ἰατρείας περὶ ἀναβλέψεως τοῦ Φέρωνος, τοῦ τῶν κλεπτῶν δράματος ἐπὶ Ῥαμψινίτου, καὶ διὰ τοσούτων ἄλλων μύθων τὸ δεύτερον τῆς ἱστορίας αὐτοῦ βιβλίον πεπλήρωκε; Τίς δὲ καὶ εἰς τὴν Διοδώρου μαρτυρίαν ἤθελε πεισθῆ, ὅς τις καὶ αὐτὸς μύθους μηδεμιᾶς πίστεως ἀξίους λογίζεται πάντα ὅσα οἱ Αἰγύπτιοι περὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν διϊσχυρίζονται;

γουσι ταῦτα· « ὅτι εἶναι ἄγνωστον τὸ πότε ἐθεμε-
» λιώθη ἡ Τάνις, ἀλλὰ κατὰ τὴν γενικὴν τάξιν δύ-
» ναται νὰ στοχασθῇ καθεὶς τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον
» καὶ ἧττον ἀρχαιότητα τῶν Πόλεων τῆς Αἰγύπτου·
» τουτέστιν ὅσαι Πόλεις κεῖνται ἐγγύτερον τῶν κα-
» ταρακτῶν τοῦ Νείλου, εἶναι ἐν γένει καὶ ἀρχαιό-
» τεραι, διότι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι οἱ καταβάντες
» ἀπὸ τῶν ὑψωμάτων τῆς Αἰθιοπίας διὰ νὰ συνοι-
» κίσωσι τὴν Αἴγυπτον, ἀναγκαίως καὶ ἔμειναν εἰς
» τὰ γειτνιάζοντα τῶν μερῶν ἐκείνων, ἐξ ὧν αὐτοὶ
» ἀνεχώρησαν, καὶ ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν φυσικὸν λό-
» γον, ἐκ πρώτης ἀρχῆς τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν
» ἐξ Αἰθιοπίας ἀποικιῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἡ τῶν
» Θηβῶν Πόλις κατέστη ἡ κυριωτέρα καθέδρα τοῦ
» ἀρτιφανοῦς λαοῦ τούτου· ἔτι δὲ λέγουσιν, ὅτι εἶ-
» ναι καὶ κατὰ ἁπλοῦν λόγον ἀληθέστατον, ἐπειδὴ
» καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ Δέλτα εἶναι ὑστερόχρονος
» τῆς κατὰ τὴν ἀνωτέραν καὶ μεσαίαν Αἴγυπτον
» θεμελιώσεως τῶν κυριωτέρων Πόλεων, ἄρα καὶ ἡ
» Τάνις ἐκτίσθη μετὰ τὴν Ἡλιούπολιν, τὴν Μέμ-
φιν καὶ τὰς ἄλλας ».

Ἀλλ' ἡμεῖς πρῶτον μὲν τὸν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐξελθόντα ἐκ τῆς Βαβυλωνίας πεδιάδος Σεναὰρ, κατοικήσαντα τὴν Αἴγυπτον, πληρώσαντα τὴν γῆν ταύτην κατοίκων, καὶ δόντα εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα, κατὰ τὴν ἰσχυρὰν μαρτυρίαν τῆς παλαιᾶς Γραφῆς τῆς ἀρχαιοτέρας ὅλων τῶν βιβλίων τοῦ

Κόσμου, οἰδαμεν ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ὕρους τῆς Γενέσεως Κεφάλ. Γ'. τὸν Μεσραὶμ, δεύτερον υἱὸν τοῦ Χὰμ υἱοῦ Νῶε, ἐκ τοῦ ὁποίου μέχρι τούτου παρ' Ἑβραίοις καὶ Ἄραψιν οὕτω καλεῖται ἡ Αἴγυπτος Μεσραὶμ, Μεσραὶμ, καὶ Μίσρ ἢ Μάσρ. περὶ οὗ καὶ Ἰώσηπος βιβλ. Α'. λέγει, « ἐτηρήθη καὶ Μεσραίοις » ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη, τὴν γὰρ Αἴγυ» πτον Μέσριν, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους » ἅπαντες οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν » καὶ παρακατιὼν ὁ αὐτός· « τῶν γὰρ Μεσραίου παίδων ὀκ» τὼ γενομένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰ» γύπτου γῆν κατέσχον » τὰ αὐτὰ δὲ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Δυναστειῶν καὶ ὁ Εὐσέβιος εἰς τὸ χρονικὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ Σύγκελλος εἰς τὴν χρονογραφίαν αὐτοῦ καὶ ὁ Κεδρηνός, ἐξιστοροῦσι περὶ τοῦ Μεσραὶμ, τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες Συγγραφεῖς, ὅ,τε Ἡρόδοτος καὶ Διόδωρος Μινᾶ καὶ Μίνωα καλοῦσι, καὶ πρῶτον αὐτὸν ἡγοῦνται τῆς Αἰγύπτου Βασιλέα· συγχρόνως δὲ μετὰ τοῦ Μεσραὶμ καὶ ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Χὰμ Χοῦς, ἐλθὼν κατῴκησεν ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ Τίγρεως καὶ τοῦ Εὐφράτου ἄχρι τῶν παραθαλασσίων τῆς Ἐρυθρᾶς· οἱ δὲ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἐκταθέντες κατὰ Μεσημβρίαν, καὶ τελευταῖον διαπεράσαντες τὸν Ἀραβικὸν Κόλπον, ἐπλήρωσαν οἰκητόρων τὴν πέραν τῆς Ἐρυθρᾶς χώραν καλουμένην μέχρι τῆς σήμερον Αἰθιοπίαν, συμπεριλαμβάνουσαν τὴν Νουβίαν καὶ Ἀβυσσινίαν.

Περὶ δὲ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ Δέλτα, περὶ τοῦ ὁποίου καθ' ὑποθετικὴν εἰκασίαν δοξάζουσιν οἱ Σοφοὶ αὐτοὶ Γεωλόγοι, ὅτι αὐτὸ ἦτον ποτὲ Κόλπος τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἐκτεταμένος κατὰ βάθος ἄχρι τῆς Μέμφεως καὶ περαιτέρω· λέγομεν, ὅτι αὕτη ἡ γνώμη περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, εἶναι ψιλὴ, καὶ γυμνὴ ἰσχυρῶν ἀποδείξεων· πρῶτον μὲν, διότι ἡ ἐγγὺς ἔκτοτε τῆς Μεσογείου θαλάσσης κειμένη Τάνις, ἐθεμελιώθη ἐπάνω εὐρυχωροτάτης γῆς τοῦ Δέλτα ὀλίγους αἰῶνας ὕστερον τοῦ κατακλυσμοῦ, κατὰ τὴν ἀναντίῤῥητον μαρτυρίαν τοῦ δωδεκάτου Κεφαλαίου τῶν Ἀριθμῶν, δεύτερον δὲ, διατὶ ἐξ οὗ χρόνου ἐκτίσθη ἡ Τάνις, μετὰ παρέλευσιν τοσούτων χιλιάδων αἰώνων μέχρι τούτου, ἡ καταφερομένη ἐτησίως ἰλὺς τοῦ Νείλου καὶ καταθεμένη, ἤτις ἰσχυσε ποτὲ νὰ πληρώσῃ καὶ νὰ χερσώσῃ τοιοῦτον ἐκτεταμένον κατὰ μῆκος καὶ πλάτος Κόλπον, διατὶ δὲν ἐδυνήθη νὰ χερσώσῃ ἱκανὸν ἔτι μέρος, καί τοι διὰ τοσούτων στομίων ἀποφορτιζομένη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ νὰ ἐκτείνῃ τὴν ξηρὰν τῶν τοῦ Δέλτα παραλίων; ὅσον δὲ περὶ τοῦ Ἡροδότου λέγοντος ὡς ἐκ στόματος τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὅτι τὸ Δέλτα ἦτον ἄλλοτέ ποτε Ἕλος, ἐὰν ἀληθὲς τοῦτο λογισθῇ, ἀναμφιβόλως δὲν εἶναι ἀναγκαῖοι τόσοι αἰῶνες, ὅσους οἱ Γεωλόγοι αὐτοὶ φαντάζονται, πρὸς μεταβολὴν τοῦ Ἕλους εἰς γῆν οἰκουμένην, καὶ μάλιστα ἐὰν συνετέλεσεν εἰς

τοῦτο καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὴν φιλοκαλίαν τινῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου.

Μὲ ὅλας ταύτας τὰς ῥηθείσας δοξασίας τῶν νεωτέρων, ἡ Τάνις φαίνεται παλαιοτέρα τῶν Πόλεων τῆς Αἰγύπτου, ὡς θεμελιωθεῖσα κατὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ δεκάτου τρίτου Κεφαλαίου τῶν Ἀριθμῶν, ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὴν Χεβρὼν, τὴν ὁποίαν ἔκτισεν ὕστερον τοῦ κατακλυσμοῦ ὁ Καριὰθ Ἀρβὰθ ἢ Ἀρβὲ ἀπόγονος τοῦ Χαναὰν υἱοῦ Χὰμ, καὶ πατὴρ τοῦ Ἐνὰχ, ὅστις ἦτον ὀνομαστότατος διὰ τὸ τοῦ σώματος μέγεθος, κατὰ τὸν Θεοδώρητον. (1) ὁ δὲ Ἀβραὰμ, ὅτε κατέλειπε τὴν Μεσοποταμίαν καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Χαναὰν, διήνυσε τὸν βίον συνημμένος μετὰ τῆς τοῦ ῥηθέντος Ἐνὰχ φυλῆς, τῆς τὴν Χεβρὼν οἰκούσης· ἡ Τάνις λοιπὸν ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ ἐπὶ Ἀβραὰμ, καθ' ὃν χρόνον παρεγένετο αὐτὸς εἰς Αἴγυπτον, τουτέστι κατὰ μὲν τὴν Βουλγάταν ἔτη περίπου τετρακόσια μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν, κατὰ δὲ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀληθινὴν μετάφρασιν τῶν Ἑβδομήκοντα, ἔτη χίλια διακόσια καὶ ἐπέκεινα, καὶ ἐπὶ Ἰωσὴφ καὶ Μωϋσέως, ἦτον μητρόπολις τῆς κάτω Αἰ-

(1) Παρατηρητέον ἔτι, ὅτι ὁ Π. Ἱερεμίας Κεφάλ. ΚΘ'. ὀνομάζει τοὺς κατοικοῦντας καὶ τὴν Ἀσκάλωνα φιλισταίους ἀπογόνους τοῦ Ἐνὰχ, περὶ ὧν οἱ παρὰ Μωϋσέως σταλέντες εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας κατάσκοποι, εἶπον· πᾶς ὁ λαὸς ὃν ἑωράκαμεν, ἄνδρες ὑπερμήκεις, καὶ ἐκεῖ ἑωράκαμεν υἱοὺς Ἐνὰχ ἐκ τῶν Γιγάντων.

γύπτου, καὶ καθέδρα Φαραὼ Βασιλέων· πρῶτον μὲν διότι εἶναι κατὰ τὴν ἱερὰν Γραφὴν βέβαιον τὸ, ὅτι ἡ γῆ Ῥαμεσσῆ εἶναι ἡ αὐτὴ τῆς Γεσὲμ, ἡ ὁποία ὑπέκειτο εἰς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Βασιλέων τῆς Τάνεως, ἢ τῆς κάτω Αἰγύπτου, τῆς ὁποίας ἐξ Βασιλεῖς ἀναφέρει τὸ τοῦ Συγκέλου χρονικὸν, καλουμένους Ῥαμεσσῆ· δεύτερον δὲ, διότι δὶς ἐρρέθη εἰς τὸν ἑβδομηκοστὸν ἕβδομον ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ Μωϋσέως ἔθετο τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ τέρατα ἐν πεδίῳ Τάνεως.

Ὁ δὲ τὸν Ἀβραὰμ ὑποδεξάμενος Φαραὼ, ἐβασίλευεν εἰς ἓν μόνον τῆς κάτω Αἰγύπτου μέρος, ἐν Τάνει διάγων· ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Αἴγυπτος ἦτον μεμερισμένη εἰς τέσσαρας δυναστείας, διοικουμένας ὑπὸ Βασιλέων ἀνιόντων κατὰ σειρὰν ἄχρι τοῦ Μήνη, τουτέστι τοῦ Μεσραὶμ ἐγγόνου τοῦ Νῶε· αὗται αἱ τέσσαρες δυναστεῖαι ἐκ τοῦ Μανεθῶνος καὶ Ἐρατοσθένους, καὶ παλαιοῦ τινος χρονικοῦ τῆς Αἰγύπτου ληφθεῖσαι, κεῖνται εἰς τὴν τοῦ Συγκέλλου χρονογραφίαν.

Ὅσοι ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἡ Ἔξοδος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐγένετο ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τῆς Μέμφεως ἀπατῶνται, διότι βλέπομεν, ὅτι ὁ μὲν Προφητάναξ ῥητῶς καὶ φανερῶς δεικνύει ψαλμῷ ΟΖ'. τὰς πεδιάδας τῆς Τάνεως, εἰς τὰς ὁποίας, λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἐνήργησε διὰ Μωϋσέως τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ τέρατα ἐναντίον Φαραὼ, εἰς δὲ τὴν Ἔξοδον (Κεφ ΙΓ'.

καὶ ΙΔ'.), ἡ ὁδοιπορία αὕτη ἐναργέστατα σαφηνίζεται· κατ' ἀρχὰς ἐξηγεῖται ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μωϋσῆς δὲν ὡδήγησε τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ συνενοῦντος τὴν Αἴγυπτον μὲ τὴν Ἀσίαν, κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· « ὡς » δ' ἐξαπέστειλε Φαραὼ τὸν λαόν, οὐχ ὡδήγησε, γέ» γραπται, αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὁδὸν γῆς Φυλιστιείμ (Πα» λαιστίνης), ὅτι ἐγγὺς ἦν· εἶπε γὰρ ὁ Θεὸς, μήπο» τε μεταμελήσῃ τῷ λαῷ ἰδόντι πόλεμον, καὶ ἀπο» στρέψῃ εἰς Αἴγυπτον· Καὶ ἐκύκλωσεν ὁ Θεὸς τὸν » λαὸν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν Ἔρημον, εἰς τὴν Ἐρυθρὰν » θάλασσαν »· καὶ παρακατιών· « ἐξάραντες οἱ υἱοὶ » Ἰσραὴλ, ἐκ Σοκχὼθ ἐστρατοπέδευσαν ἐν Ὀθὼμ » παρὰ τὴν ἔρημον· καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋ» σῆν λέγων· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἀπο» στρέψαντες στατοπεδευσάτωσαν ἀπέναντι τῆς » Ἐπαύλεως, ἀναμέσον Μαγδώλου, καὶ ἀναμέ» σον τῆς θαλάσσης, ἐξεναντίας Βεελσεπφών· » (1) ἐνώπιον αὐτῶν στρατοπεδεύσεις ἐπὶ τῆς

(1) Οἱ τὰ τῆς Αἰγύπτου πάντα καθιστορήσαντες καὶ περιγράψαντες νεώτεροι, καμῇ τύχῃ, παρημέλησαν τὴν ἐξιχνίασιν τῶν τῆς Γεσὲμ τόπων, ὅπου κατῴκουν οἱ υἱοὶ Ἰακώβ, ὅ οὐ εἰδυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν θετικῶς τοὺς ἐπὶ τῆς Ἐξόδου διὰ τῆς Γεσὲμ καὶ τῆς Ἐρήμου ἕως εἰς τὴν Ἐρυθρὰν σταθμοὺς τῆς ὁδοιπορίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ Λαοῦ, ὃν ὁ Θεὸς συνώδευσεν ἀδιαλείπτως διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων καταπλήκτων τεραστίων, ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀγκυλικῆς ὄχθης τοῦ Νείλου μέχρι ἐκείνης τῶν τοῦ Ἰορδάνου.

» θαλάσσης· καὶ ἐρεῖ Φαραὼ τῷ λαῷ αὐτοῦ· » οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πλανῶνται οὗτοι ἐν τῇ γῇ· » συγκέκλεικε γὰρ αὐτοὺς ἡ ἔρημος »· πρὸ δὲ τούτου βλέπομεν τὸν Μωϋσῆν λέγοντα πρὸς τὸν Φαραὼ· « ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν πορευσόμεθα εἰς τὴν ἔρημον, καὶ θύσομεν τῷ Θεῷ ἡμῶν »· καὶ τοσοῦτον εἶναι τῷ ὄντι τὸ ἀπὸ τῆς Τάνεως διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς κάτω Αἰγύπτου, ὅπου ἦτον ποτὲ ἡ τῆς Γεσὲμ μητρόπολις Ῥαμεσσῆ, μέχρι τοῦ Σουβεσίου διάστημα· ὁ δὲ Μωϋσῆς κατὰ κέλευσιν Θεοῦ, προέκρινε τὴν ὁδὸν ταύτην, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ὑπονοίας, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ὁδοιποροῦσι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς γῆν Φυλιστιείμ· ἄλλως δὲ ἡ ἀπὸ Μέμφεως ὁδὸς εἰς Σουβέσι οὖσα κατὰ γραμμὴν εὐθεῖαν, παντελῶς δὲν συμφωνεῖ μὲ ἐκείνην τὴν τῶν Ἑβραίων περιφορὰν κατὰ τὴν Γραφὴν, εἰς τὴν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἔρημον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνόμιζεν ὁ Φαραὼ, ὅτι πλανῶνται οἱ Ἑβραῖοι· ἐπὶ τούτοις πᾶσι παρατηρητέον καὶ τὸ ἐφεξῆς ἔτι ἐπίσημον, τὸ ματυροῦν τὴν ἔξοδον τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ Τάνεως. Εἰς τὴν παρὰ Θεοῦ ὀγδόην πληγὴν, βλέπομεν, ὅτι « ἄνεμος νότος ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἀγήγαγεν αὐτὴν (ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν κάτω ἐπὶ τὰ ἄνω), ἐπὶ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου, καὶ ἐκάλυψε τὴν ὄψιν τῆς γῆς, καὶ ἐφθάρη ἡ γῆ »· καὶ πάλιν διὰ τῆς προσευχῆς τοῦ Μωϋσέως, « μετέβαλε Κύριος ἄνεμον ἀπὸ θαλάσσης (τῆς Μεσογεί-

ου)σφοδρὸν, καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα, καὶ ἔβαλεν αὐτὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν»· ὅθεν καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον συνάγεται, ὅτι καὶ τὰ δύω ταῦτα τῆς ἱερᾶς Γραφῆς περὶ τῆς πληγῆς τῆς ἀκρίδος κείμενα, ἀνάγονται εἰς τὴν ἐγγὺς τῆς θαλάσσης Τάνιν, καὶ οὐδόλως εἰς τὴν Μέμφιν.

Ἡ πόλις λοιπὸν αὕτη ἀφίστατο μικρόν τι διάστημα τοῦ ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς Ταινιτικοῦ στομίου· τὰ ἐρείπια αὐτῆς τὴν σήμερον περιέχουσιν ἱκανὴν ἔκτασιν, ἡ δὲ τούτων πληθὺς δεικνύει, ὅτι εἰς αὐτὴν ἵσταντο μνημεῖα μεγαλοπρεπῆ καὶ Ναοὶ περιφανεῖς· θεωροῦνται εἰσέτι τρεῖς μεγαλοπρεπεῖς Ὀβελίσκοι κατά τινα μέρη βεβλαμμένοι, πλήρεις ἱερογλυφικῶν, θραύσματα μονολίθων, εἷς γυναικεῖος Κολοσσὸς ἐρριμμένος μεταξὺ στηλῶν ὡραίων, καὶ λείψανα ἄλλων ἀνδριάντων· ἡ Τάνις ὡς τοιαύτη ἐπίσημος ποτὲ Πόλις καὶ καθέδρα βασίλειος, καλεῖται μὲν παρὰ τοῦ Στράβωνος Τάνις μεγάλη, παρὰ δὲ τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Εὐσταθίου ὡσαύτως, Τάνις Πόλις μεγάλη· ὁ δὲ Ἰώσηπος ὀνομάζων αὐτὴν Πολίχνην (κωμόπολιν), περιγράφει αὐτὴν ὡς τοιαύτην, ὁποία ἦτον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, καὶ οὐχὶ οἵα ἦτον εἰς τοὺς ἐφεστηκότας ἐκείνους χρόνους τῆς δόξης αὐτῆς καὶ λαμπρότητος, διότι μετὰ παρέλευσιν τοσούτου μακροῦ χρόνου, μεταξὺ τῶν Φαραὼ καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Οὐεσπεσιανοῦ τοῦ

ὁποίου ὁ υἱὸς Τίτος (1) παροδικῶς διῆλθε δι' αὐτῆς, ἐδοκίμασε καὶ ἡ Τάνις ἐκείνας τὰς ἀναστατώσεις, τὰς τόσον κοινὰς εἰς τὰς μεγάλας Πόλεις, ὑπὸ τῶν ὁποίων τέλος καταστραφεῖσα κατέστη ἓν σμικρὸν χωρίον· ἡ Μέμφις, Πόλις μεγαλητέρα καὶ ἐπισημοτέρα, δὲν ἔγινε καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀφανὴς διόλου; αἱ δὲ μεγαλοπρεπεῖς Θῆβαι, ἡ μεγίστη ἐκείνη ἐκτεταμένη Πόλις καὶ καθέδρα, δὲν κατήντησε καὶ αὐτὴ εἰς τοιαύτην πτῶ-

(1) Ὁ Οὐεσπεσιανὸς ἀνακηρυχθεὶς Αὐτοκράτωρ, ἀπέστειλεν ἐξ Ἀλεξανδρείας, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ εἰς Ῥώμην, Τίτον Καίσαρα τὸν υἱόν του μετὰ στρατοῦ ἐκλεκτοῦ πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ κατὰ Ἰουδαίων πολέμου καὶ ἐκπόρθησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅστις ἐλθὼν μέχρι Νικοπόλεως τῆς ἐγγὺς Ἀλεξανδρείας κειμένης, ἀπέπλευσεν ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ στρατοῦ, καὶ ἀναπλεύσας διὰ τοῦ Νείλου κατὰ τὸν Μενδήσιον Νομὸν, παραγένεται μέχρι τῆς πόλεως Θμούεως, ἐκεῖθεν δὲ ἑλῶν εἰς Πολίχνην τινὰ Τάνιν αὐλίζεται, καὶ ἐκ ταύτης εἰς Ἡρακλέους Πόλιν, εἶτα εἰς Πηλούσιον, ὅπου δύω ἡμέρας ἀναπαύσας τὸν στρατὸν, τῇ τρίτῃ ἐξῆλθε τῶν ὁρίων τοῦ Πηλουσίου, καὶ ὁδεύσας σταθμὸν ἕνα (28 μίλια) διὰ τῆς ἐρήμου, στρατοπεδεύει παρὰ τῷ Ναῷ τοῦ Κασίου Διός. Ἐκ δὲ τούτου σταθμὸν ἄνυδρον δεύτερον κατὰ τὴν Ὀρακίνην, μετὰ ταύτην σταθμὸν τρίτον ἀναπαύεται κατὰ τὴν Ῥινοκούρουρα, ἐκεῖθεν σταθμὸν τέταρτον εἰς Ῥάφειαν, ἀρχὴν τῆς Συρίας, πέμπτον δὲ σταθμὸν στρατοπεδεύει εἰς Γάζτν, ἐκ ταύτης εἰς Ἀσκάλωνα, κἀκεῖθεν εἰς Ἰάμνιαν, ἔπειτα εἰς Ἰόππην καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὴν παράλιον Καισάρειαν, τὴν κτισθεῖσαν παρὰ τοῦ Βασιλέως Ἡρώδου πρὸς τιμὴν, τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου. Φλάβιος Ἰώσηπος περὶ ἁλώσεως Βιβλ. Ε'.

σιν καὶ καταστροφὴν, ὥστε ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν εἰσέτι κεῖνται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ἐρειπίων αὐτῆς τρία μηδαμινὰ χωρία;

Οἱ Προφῆται εἰς πολλὰ ἐδάφια τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ἑβραϊστὶ Τζοὰν· οἱ Ἄραβες τὰ ἐρείπια τῆς Τάνεως καλοῦσι τὴν σήμερον Σοὰν καὶ Σσοὰν· ἡ δὲ Αἰγυπτιακὴ ὀνομασία τῆς Πόλεως ταύτης Σζάνι, δηλοῖ τερπνὴν καὶ ὡραίαν Πόλιν.

Εἰς τὸ ῥεῖθρον αὐτὸ τὸ Τανίτικον τῆς ἐπισήμου Πόλεως καὶ βασιλευούσης τοῦ τότε Φαραὼ, Τζοὰν τῶν Ἑβραίων, εὗρεν ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ τὴν θίβην, ἔνδον τῆς ὁποίας ἦτον ἐκεῖνο τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον ἀνήγαγε τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὸ βάθος τῆς μηδαμινότητος εἰς τὸ ὕψος τῆς δόξης, ἀπὸ τὴν γῆν τῆς δουλείας ἐξήγαγεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγ-
» γελίας· ἀλλ' αὐτοὶ οὐκ ἐφύλαξαν τὴν διαθήκην
» τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ οὐκ ἠβουλήθη-
» σαν πορεύεσθαι· καὶ ἐπελάθοντο τῶν εὐεργεσιῶν
» αὐτοῦ, καὶ τῶν θαυμασίων αὐτοῦ, ὧν ἔδειξεν αὐ-
» τοῖς, ἐναντίον τῶν πατέρων αὐτῶν, ἃ ἐποίησε θαυ-
» μάσια ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, ἐν πεδίῳ Τάνεως.

§. 2. Πόλεις κείμεναι μεταξὺ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦτε Πηλουσιακοῦ, τοῦ Τανίτικου καὶ τοῦ Μενδησίου τῶν κλάδων.

Σαχρὰς.—Σαχρὰδ τανῦν

Ἡ Αἰγυπτιακὴ Κωμόπολις Σαχρὰς ἔκειτο παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Φατμετικοῦ (τοῦ Δαμιαθίου τανῦν) κλάδου, ἀφισταμένη περὶ τὰς τέσσαρας λεύγας τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅπου ὁ κλάδος αὐτὸς διεχωρίζετο ἀπὸ τοῦ Πηλουσιακοῦ· ἡ θέσις ταύτης καλεῖται ἤδη παρὰ τῶν Ἀράβων Σαχρὰδ, καὶ εἶναι τὸ ὄνομα αὐτὸ ταυτόφθογγον σχεδὸν μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ.

Τεμσιότι--καὶ Ψενσσιχό.

Ἡ μὲν θέσις τῆς Αἰγυπτιακῆς Κωμοπόλεως Τεμσιοτι καλεῖται τανῦν παρὰ τῶν Ἀράβων Μὶτ-Δαμσις· ἔκειτο δὲ παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου· ἡ δὲ Ψενσσιχὸ εἶναι γνωστὴ παρὰ τοῖς Ἄραψιν ἐπ' ὀνόματι Σσάνσσα, τάττεται παρ' αὐτῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν καλουμένην Δακαχλιὲτ, καὶ κεῖται ἐν μέσῳ τοῦ Τανίτικου πρὸς Ἀνατολὰς καὶ τοῦ Φατμετικοῦ πρὸς Δυσμὰς ῥείθρου.

Θμούϊς.-Θμούϊ.-Αχμαουΐε, Ἀλμαουραδ, ἢ Μαουαραδὰ.-Τμάϊ-Ἐλ-Ἐμδὶτ τανῦν.

Ἡ Πόλις τῆς Θμούεως ἦτον μία τῶν πρωτίστων τοῦ Δέλτα καὶ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς κάτω Αἰγύπτου· ὁ μὲν Πτολεμαῖος ἀναφέρει ταύτην ὡς πρωτεύουσαν τοῦ Μενδησίου Νομοῦ, ὁ δὲ Ἡρόδοτος διαχωρίζει τὸν Μενδήσιον Νομὸν ἀπὸ τὸν τῆς Θμούεως, ἀλλ' ἡ τοιαύτη διαφωνία τῶν δύω ῥηθέντων Συγγραφέων προέρχεται πιθανὸν ἐκ τούτου, διότι ἀρχαιόθεν ἡ Θμούϊς ἐπὶ τῶν Φαραὼ, ἐξήρτητο ἀπὸ τὸν τῆς Μένδεως, καὶ κατετάττετο εἰς τὸν Νομὸν αὐτῆς· μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ πολιτικῶν περιστάσεων, διότι ἔκλινεν εἰς πτῶσιν ἡ Μένδις, κατέχη ἡ Θμούϊς πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ· ταύτην δὲ τὴν γνώμην τοῦ Πτολεμαίου, παρατηρητέον, ὅτι ὁ Ἰώσηπος, ὁ πρὸ τοῦ Πτολεμαίου 62 χρόνους γενόμενος, ἐπιβεβαιοῖ, κατὰ τὸ ἔμπροσθεν σημείωμα, λέγων· ὅτι ὁ Τίτος ἀνέπλευσε διὰ τοῦ Νείλου κατὰ τὸν Μενδήσιον Νομὸν, μέχρι Κωμοπόλεως Θμούεως, τὸ ὁποῖον διασαφηνίζει τὸ, ὅτι ὁ μὲν Νομὸς ἐκαλεῖτο Μενδήσιος, ἡ δὲ πρωτεύουσα τούτου, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Μένδεως, ἦτον ἡ Θμούϊς, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Τίτος μετὰ τὴν θαλασσοπλοΐαν του, ἐλθὼν ἐστρατοπεδεύσατο.

Ἡ Θμούϊς ἦτον ᾠκοδομημένη οὐχὶ παρὰ τὴν

ὄχθην τοῦ Μενδησίου κλάδου τοῦ Νείλου, ἀλλ' ἐφ' ἱκανὸν διάστημα περαιτέρω κατὰ τὸ κέντρον σχεδὸν τῆς πεδιάδος, τῆς μεταξὺ τοῦ Τανίτικου ῥείθρου καὶ τοῦ Μενδησίου κειμένης· τὰ δὲ ἐρείπια ταύτης ἔχουσιν οὕτω· τρεῖς λεύγας πρὸς Λιβόνοτον τῆς νῦν Μανσούρας, καὶ ἐγγὺς τοῦ Ἀραβικοῦ χωρίου Τεμάϊ ἢ Τχμαουὲ, κεῖται ἓν ὕψωμα τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ὅρασιν πόῤῥωθεν σχηματίζεται ὡς εἷς μέγας βουνός· τούτου δὲ τοῦ πεποιημένου ἐκ γῆς ὑψώματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτον θεμελιωμένη ἡ Θμούϊς, τὸ διάζημα ἐκτείνετο τρία τέταρτα μιᾶς λεύγας (περὶ τὰ δύω μίλια) ἀπὸ Καικίου (Μαΐστρου) ἀνέμου πρὸς μεσημβρίαν· αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Αἰγύπτου καὶ ἰδιαιτέρως αἱ εἰς τὸ Δέλτα, ἦσαν οἰκοδομημέναι ἐπάνω πεποιημένων ὑψωμάτων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ Θμούϊς, πρὸς διαφύλαξιν ἀπὸ τὴν τοῦ Νείλου πλημμύραν· τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως ταύτης παριζῶσι πλῆθος θραυσμάτων σπυρίτου λίθου (Γρανίτου), πλίνθων, ἀγγείων, καὶ ἄλλων κρημνισμάτων· μεταξὺ δὲ τούτων θεωροῦνται εἴκοσι καὶ ὀκτὼ λάρνακες ἐκ κοκκωτοῦ λίθου μέλανος, ἔχουσαι σύμπασαι τὰς αὐτὰς διαμετρήσεις, καὶ ἐν μέσῳ τούτων θεωρεῖται εἷς μικρὸς Κολοσσὸς ὁλομελὴς εἰσέτι μονόλιθος ἐκ σπυρίτου λίθου ἐρυθρομέλανος, λελαξευμένος εἰς σχῆμα θυσιαστηρίου· ἔχει μὲν τὸ ὕψος αὐτοῦ εἰκοσιπέντε πόδας, καὶ ἐννέα δάκτυλα, τὸ δὲ βάθος ἕνδεκα πόδας καὶ ἥμισυν· ὁ μονόλιθος αὐτὸς

ἑδράζεται ἐφ' ἑνὸς κοκκωτοῦ λίθου, ἔχοντος μῆκος μὲν δεκαεπτὰ πόδας, εὖρος δὲ δώδεκα, καὶ τέσσαρας βάθος. ἡ ἐντομὴ τούτου νεύει πρὸς Ἀνατολὰς ὅπου φαίνονται αἱ διαχαράξεις, ὡς βαστάζουσαί ποτε τὴν θύραν.

Τὸ μονόλιθον αὐτὸ μνημεῖον, μ' ὅλον τὸ ὅτι εἶναι ἑνὸς μεγάλου μέτρου, εἶναι ὅμως κατώτερον τοῦ τε εἰς τὴν πόλιν Σαΐν ποτὲ ἰσαμένου καὶ εἰς ἄλλας ἔτι πόλεις τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τοῦτο πρὸς ἔνδειξιν τῶν μηχανικῶν ἐπισημῶν τῶν Αἰγυπτίων.

Τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα τῆς πόλεως ταύτης εἶναι τὸ αὐτὸ τοῦ αἰγυπτιακοῦ, τὸ δὲ Ἀραβικὸν ὄνομα, κατὰ μὲν τὰ λεξικὰ καλεῖται Μουραδὶ Ἀλμασουρὰδ, καὶ Μαουραδὰ, κατὰ δὲ τὸ Ἀραβικὸν ὀνοματολογικὸν τῶν Ἐπαρχιῶν καὶ Πόλεων τῆς Αἰγύπτου, γράφεται Δχμαουῖὲ, τὸ ὁποῖον ὕσατον αὐτὸ ἴσως εἶναι φθορὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Θμούϊ· καὶ ταῦτα μὲν ὑποθετικῶς, τὸ δὲ ἀληθέσερον κατὰ Ἄραβας τανῦν ὄνομα αὐτῆς, φαίνεται ὅτι εἶναι Τμάϊ-Ἐλ-Ἐμδίτ.

Ταύτης τῆς Θμούεως Ἐπίσκοπος ἐγένετο ὁ τὸν βίον θεσπέσιος, τὸ γένος Αἰγύπτιος σύγχρονος τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου, καὶ τούτου φίλος γνήσιος, Σεραπίων, ὅστις πρότερον προϊστάμενος ὢν τῶν ἐν Θηβαΐδι ἀσκουμένων, κατηχητὴς εἶτα τῶν θείων γραφῶν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐχρημάτισε, καὶ μετὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου τῆς πόλεως ταύτης Θμούεως Ἐπίσκοπος προχειρίζεται· ἐν ἔτει δὲ

347 εἰς τὴν κατὰ τὴν Σαρδικὴν συμπαρέστη Σύνοδον, καὶ ἐν ἔτει 355 ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀθανασίου μετὰ τεσσάρων ἔτι ἐπισκόπων πρέσβυς εἰς Δύσιν πέμπεται πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Κωνστάντιον, τότε ἐκεῖ διατρίβοντα, ὑπὲρ Ἀθανασίου ἀπολογησόμενος· περὶ δὲ τὸ 358 ἔτος τῶν γηΐνων μετέστη ὁ τρισόλβιος· συνέγραψεν ἐπιστολὰς, Βίβλον κατὰ Μανιχαίων, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Φώτιος Κώδ. ΠΕ'. καὶ εἰς τὴν θείαν Γραφὴν ὑπομνήματα.

Νιμανθώουτ.

Εἰς τὰ πέριξ τῆς Θμούεως ἔκειτο μία Αἰγυπτιακὴ Κωμόπολις καλουμένη Νιμανθώουτ· ἡ δὲ λέξις δηλοῖ, ἡ τόπον τοῦ Θὼθ (τῆς δευτέρας τάξεως θεότητος τῶν Αἰγυπτίων), τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν Ἑρμῆν Τρισμέγιστον, ἢ τόπον εἰδώλων, καθότι τὸ Θώουτ ἐξηγεῖται καὶ Ναὸς καὶ εἴδωλον, καὶ μεταφράζεται Ἀραβιστὶ Σάναμ· τὸ Θώουτ παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ῥήματος Θουὼτ, ἢ Θουΐτ, τουτέστι συναθροίζειν, ἐκκλησιάζειν· ὁ δὲ τόπος αὐτὸς καθὰ Ναὸς καὶ τόπος εἰδώλων, ἀναμφιβόλως συνήθροιζεν εἰς ἕν τὸν λαὸν τῶν πέριξ χωρίων καὶ Πόλεων.

Μένδης.-Τελοὺλ-Τιπὲλ τανῦν.

Ἡ καλουμένη παρὰ τῶν Ἑλλήνων Πόλις Μέν-

δης, ἔκειτο ὀλίγον κατωτέρω τῆς Διοσπόλεως. ὁ δὲ κλάδος τοῦ Νείλου ὁ ἀπὸ τῆς Πόλεως ταύτης ταυτώνυμος, ἔῤῥει πρὸς Ἄρκτον σχεδὸν ταύτης τῆς πρωτευούσης τοῦ Νομοῦ Πόλεως.

Ἡ λέξις Μένδης φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι Αἰγυπτιακὴ, καὶ ἐὰν αὐτὴ ἐσήμαινε κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, τὸν Στράβωνα, Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα, Πλούταρχον καὶ τὸν Σουΐδα, τὸν ὑπὸ τὸ ἔμβλημα τοῦ Τράγου Αἰγύπτιον Θεὸν Πᾶνα, Μένδην καλούμεναν, οἱ Αἰγύπτιοι ἀναμφιβόλως ἔγραφον τὴν λέξιν αὐτὴν ἄλλως πως, διότι οὐδεμία Αἰγυπτιακὴ λέξις γνησία ἔχει ποτὲ τὸ ψηφίον Δ μεταξὺ τῶν στοιχείων της· ἀλλ' ὅπως ποτὲ τὴν Μένδην ἔγραφον οἱ Αἰγύπτιοι, ἦτον ὅμως ἐκ τῶν ὀνομάτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις τῆς γεννήτειρας αὐτῶν θεότητος ὑπὸ τὸ τοῦ Τράγου ἔμβλημα, ὡς φύσει λάγνου καὶ ἀκολάστου ζώου· περὶ τούτου δὲ τοῦ Μένδητος τράγου πολλὰ λέγουσιν, ὅ,τε Ἡρόδοτος, Στράβων καὶ Πλούταρχος· ὁ δὲ Πίνδαρος ταῦτα.

» Μένδητα παρὰ κρημνὸν θαλάσσης
Νείλου κέρας ἔ αἰγίβατος,
Ὅθι τράγοι γυναιξὶ μίσγονται».

Τὰ ἐρείπια τῆς Μένδεως ταύτης θεωροῦνται ἕως τῆς σήμερον πλησίον τῆς Ἀραβικῆς Κωμοπόλεως

Μενζαλὲ, τῆς ἀπὸ τῆς λίμνης ὀνομασθείσης οὕτω, τὰ ὁποῖα κατ' ἔτος καλύπτονται ἀπὸ τὴν πλημμύραν τῆς τε λίμνης καὶ τοῦ ποταμοῦ· τῆς δὲ Μενζαλὲ οἱ κάτοικοι Ἄραβες ἀριθμοῦνται περὶ τὰς 2000 ψυχὰς, ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ πώλησιν τῶν ὀψαρίων τῆς λίμνης μετὰ τῶν ἀγρίων κατοίκων ψαράδων τῆς Ματαρίας.

§. 3. Πόλεις κείμεναι μεταξὺ τῶν τοῦ Μενδησίου καὶ τοῦ Φατμετικοῦ κλάδων. Διόσπολις μικρὰ ἡ τρίτη-Ναμουν.- Ματαρία τανῦν.

Ὁ Μενδήσιος κλάδος τοῦ Νείλου εἰς τὰς ἐκβολάς του ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰ ἔτι ῥεῖθρα, τὰ ὁποῖα εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν Τενέσιον λίμνην, τὴν παρὰ τῶν Ἀράβων καλουμένην Μενζαλὲ. ὁ Στράβων λέγει, ὅτι ἡ Διόσπολις ἔκειτο πλησίον τῆς Μένδεως, καὶ προσθέττει τὸ, « καὶ αἱ περὶ αὐτὴν λίμναι » ἐννοῶν διὰ τούτων τὴν νῦν λίμνην Μενζαλὲ· ἡ αὔξησις ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῶν ὑδάτων τῆς Τενεσίου λίμνης ἐκάλυψε τὸ περισσότερον μέρος τανῦν τῆς Διοσπόλεως, καλουμένης παρὰ τῶν Ἀράβων Ματαρία, ἡ ὁποία κεῖται περὶ τὸ χεῖλος τῆς Τενεσίου λίμνης, τὰ νερὰ τῆς ὁποίας προχωροῦντα,

ἐπαπειλοῦσι νὰ καταποντίσωσιν αὐτὴν τελείως πρὸς συμπλήρωσιν τῆς Προφητείας τοῦ Ἰεζεκιήλ.

« Καὶ ἐν Διοσπόλει ἔσται ἔκρηγμα, καὶ διαχυθήσεται ὕδατα». Κεφ. Α΄. 16.

Μία ἔτι καταπειστικὴ μαρτυρία τοῦ Προφήτου Ναοὺμ κλίνει εἰς τὴν ὁμοιοαλήθειαν περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος τῆς Διοσπόλεως· ὅς τις εἰς τὸ τρίτον αὐτοῦ Κεφάλαιον λέγει ταῦτα· « ἑτοιμάσαι μερίδα Ἀμμὼν, ἡ κατοικοῦσα ἐν ποταμοῖς, ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ θάλασσα, καὶ ὕδωρ τὰ τείχη αὐτῆς· ἡμὲν περικοπὴ αὕτη τοῦ Προφήτου εἶναι κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα, αἱ δ' ἄλλαι μεταφράσεις, τὴν Ἀμμὼν ταύτην διαφόρως γράφουσιν. ἡ ὁποία ἐν μὲν τῷ Ἑβραϊκῷ τεύχει, κεῖται Νὰ-Ἀμμοὺν, ἐν δὲ τὸ Ἀραβικῷ Ἀμμοὺν, καὶ ἐν τῇ, καὶ ἐν ἄλλοις ἀτελεῖ καὶ ἡμαρτημένῃ Βουλγάτα γράφεται Ἀλεξάνδρεια· σφάλμα παχυλόν, διότι ὁ Προφήτης Ναοὺμ προεφήτευσε τριακοσίους χρόνους καὶ ἐπέκεινα (1) πρὸ τῆς ὑπάρξεως Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγά-

(1) Κατὰ μὲν τὸν Ἰώσηπον, ὁ Προφήτης Ναοὺμ ἐγένετο ἐπὶ βασιλέως Ἰωνάθαν, ἄρα καὶ ἐπὶ τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ Ὀζίου, καὶ προεφήτευσε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τῆς ἁλώσεως καὶ καταστροφῆς τῆς Νινευΐ, συμβάσης μετὰ 115 ἔτη, τουτέστιν εἰς τοὺς ἐσχάτους χρόνους τῆς τοῦ εὐσεβοῦς Ἐζεκίου βασιλείας, ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Μήδων, τῶν καταστρεψάντων τὴν τῶν Ἀσσυρίων

λου, καὶ εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν εἰς τὸν τόπον αὐτὸν, ὅπου μετὰ ταῦτα ἐκτίσθη ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἔκειτο τὸ πτωχότατον χωρίον τῶν Αἰγυπτίων καλούμενον Ῥακῶτις, καὶ οὐχὶ Νααμοὺν.

Ἡ περικοπὴ αὕτη τοῦ Ναοὺμ, καὶ τοι μὴ ἐκπεφασμένη, ἔχει ὅμως ἓν φαινόμενον ὁμοιοαληθείας ὅτι ἀποτείνεται μᾶλλον εἰς τὴν κατὰ Δέλτα Διόσπολιν, ἢ εἰς τὴν Νινευΐ τὴν κειμένην εἰς Ἀσσυρίαν πόῤῥω τῆς θαλάσσης· τῷ ὄντι δὲ κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Προφήτου ἡ Ἀμμὼν ἢ Ἄμμωνος αὐτὴ Πόλις ἔκειτο μεταξὺ τοσούτων ῥείθρων τοῦ Μενδησίου κλάδου, ἔχουσα κατὰ Ἀνατολὰς μὲν τὸν Ταντίτικον καὶ Πηλουσιακὸν, κατὰ δὲ Δυσμὰς τοὺς κλάδους Φατμετικὸν, Σεβεννυτικὸν, Τάλυ καὶ Κανωβικὸν, οἰκημένη ἐν μέσῳ τῶν ποταμῶν, καὶ περικυκλουμένη ὑπὸ τῆς Τενεσίου λίμνης, καὶ ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς κατὰ τὸν Προφήτην, καὶ, αἱ περὶ αὐτὴν λίμναι, κατὰ τὸν Στράβωνα· ἔτι δὲ ἡ Πόλις αὕτη διεχωρίζετο ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ τῆς ῥηθείσης Τενεσίου λίμνης, ἥτις κοινωνοῦσα μετ' αὐτῆς διὰ τῶν Ἐκρηγμάτων, λογίζεται σχεδὸν μέρος τῆς μεσογείου

δυναστείαν. κατὰ δὲ Κλήμεντα τὸν Ἀλεξανδρέα, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Στρωμάτων, ὁ Ναοὺμ ἤκμαζεν εἰς τὸν πέμπτον χρόνον τῆς βασιλείας τοῦ δυστυχοῦς Σεδεκίου, καὶ προεφήτευσε, λέγει, ὁ Ναοὺμ μετὰ τὸν Ἰεζεκιήλ. ἡ δὲ τοιαύτη διαφορὰ περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγένετο ὁ Προφήτης αὐτὸς, προέρχεται, διότι οὐδένα καιρὸν ἐκθέσεως τῆς ἑαυτοῦ Βίβλου ἐσημείωσεν.

θαλάσσης, διὸ πληροῦνται καὶ κατὰ τοῦτο οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Προφήτου, ἧς ἡ ἀρχὴ θάλασσα.

Οἱ Ἕλληνες, ὡς τοσάκις ἐρρέθη, ἐπρέσβευον τὸν Ἄμμοὺν ἢ Ἄμμωνα, ὡς τὸν ἑαυτὸν Δία· ἡ Αἰγυπτιακὴ αὐτὴ λέξις Νααμοὺν δηλοῖ τὸ, ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν Ἄμμωνα, τουτέστιν ἡ Πόλις, ἢ ὁ τόπος τοῦ Ἄμμωνος· αἱ ῥηθεῖσαι παρατηρήσεις συντρέχουσι πᾶσαι πρὸς βεβαίωσιν τῆς ταυτότητος τῆς Πόλεως, τῆς κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον καλουμένης Νααμοὺν καὶ τῆς κατὰ τὸ Δέλτα Διοσπόλεως ταύτης· ὑπολαμβάνουσί τινες, ὅτι ὁ Ναοὺμ ἐννοεῖ εἰς τὸ κείμενον αὐτὸ τὰς μεγάλας Θήβας, τὴν μεγίστην καλουμένην Διόσπολιν, διότι ἡ κατὰ τὸ Δέλτα αὐτὴ τρίτη, οὖσα πολλὰ μικρὰ δὲν ἐδύνατο νὰ συγκριθῇ μετὰ τῆς Νινευΐ· ἀλλὰ πρόχειρος ἡ τῶν προβαλλομένων διάλυσις, ὅταν παρατηρήσῃ τις, ὅτι ὁ Προφήτης παραβάλλει ναὶ, τὴν Νινευΐ μετὰ τῆς Νααμοὺν ταύτης, οὐχὶ κατὰ λόγον ἐκτάσεως καὶ μεγαλοπρεπείας, ἀλλὰ κατὰ μόνην ἀναφορὰν τῆς δυνάμεως τῶν θέσεων αὐτῶν, καθὰ Πόλεων ἐκ φύσεως ὀχυρῶν· ἐφ' ἅπασι τούτοις ἡ Πόλις αὐτὴ ἦτον ἱκανῶς ἐπίσημος, οὐχὶ ὅμως καὶ καθέδρα τῶν Βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, ὥς τινες τῶν νεωτέρων ὑπέλαβον.

Περεμοὺν.-Παραμοὺν ἢ Παρμοὺν τανῦν.

Κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Φατμετικοῦ

(Ταμιαθικοῦ) κλάδου, μίαν λεύγαν σχεδὸν πρὸς Ἄρκτον τῶν ἀρχῶν τοῦ Μενδησίου κλάδου, κεῖται ἡ Κώμη ἡ παρὰ τῶν Ἀράβων καλουμένη Παραμοὺν ἢ Παρμοὺν, τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶναι Αἰγυπτιακὸν καὶ ὀρθογράφεται Περαμοὺν, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ αὐτὸ ὄνομα, δι' οὗ οἱ Αἰγύπτιοι ἐσήμαινον τὴν διάφημον Πόλιν Πηλούσιον· πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι Πόλεις τῆς Αἰγύπτου εἶχον τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν, καθὼς αἱ Σχμοὺν δύω, αἱ τρεῖς Κὼς, αἱ δύω Ἀθρειβεις, καὶ ἱκαναὶ ἐπ' ὀνόματι Βουσείρεως.

Τκέχλι.-Δακάχλι, ἢ Δακάχλε τανῦν.

Ἡ τῶν Αἰγυπτίων ποτὲ Πόλις Τκέχλι, καὶ ἤδη παρὰ τῶν Ἀράβων καλουμένη Δακάχλε κεῖται παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου τοῦ Νείλου, καὶ ὑπὲρ τὰς πέντε λεύγας ἀφισταμένη πρὸς Ἄρκτον τῆς ῥηθείσης Περεμοὺν· τὰ ὀνόματα τῶν Ἐπαρχιῶν, ἢ κύκλων τανῦν τῆς κάτω Αἰγύπτου ἔχουσι πάντα τὴν κατ' Ἀραβας ἰδίαν σημασίαν, τουτέστι Σαρκιὲ, Γαρπιὲ, Μανουφιὲ, Παχαριὲ, τὰ ὁποῖα δηλοῦσι τὴν ἀνατολικὴν Ἐπαρχίαν τῆς Μενοὺφ, τὴν Ἐπαρχίαν τῆς λίμνης Μαρεία ἢ Μαρεώτιδος· μόνον δὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἐπαρχίας Δακαχλιὲ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὴν κατ' Ἀραβας σημασίαν, ὡς Αἰγυπτιακὸν, καὶ παραγόμενον ἀπὸ τῆς Πόλεως Δακάχλι, τῆς κατ' Αἰγυπ-

τίους Τκέχλι· ἡ δὲ Πόλις αὕτη κειμένη ἤδη εἰς τὴν αὐτὴν Ἐπαρχίαν Δακαχλιὲ, διαλύει πᾶσαν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν.

Πισσαρὸτ.-Ἀλβασχροὺτ ταν῀υ.

Η' Αἰγυπτιακὴ Πόλις Πισσαρότ ἔκειτο πρὸς Ἄρκτον τῆς Περεμοὺν εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ Δέλτα πρὸς τὴν Τενέσιον λίμνην, καὶ εἰς τὰ πέριξ τῆς Ταμιάθιδος· καλεῖται δὲ ταν῀υν παρὰ τῶν Ἀράβων Ἀλβασχρούτ.

Ταμίαθις-Ταμιάτι.-Δαμιὰτ, ἢ Δουμιὰτ ταν῀υν.

Ο' Γεωγράφος Στέφανος ὁ Βυζάντιος μνημονεύει τῆς Πόλεως ταύτης καλῶν αὐτὴν Ταμίαθιν· τὰ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βιβλία γράφουσιν αὐτὴν Ταμιάτι· ἡ λέξις εἶναι Αἰγυπτιακὴ, ἐξ ἧς ἐσχηματίσθη ἡ Ἑλληνικὴ Ταμιάθις, καὶ ἡ Ἀραβικὴ Δαμιὰτ, καὶ προφερομένη ὡσαύτως Δουμιάτ.

Η' ἀρχαία Αἰγυπτιακὴ αὐτὴ Πόλις, δὲν εἶναι εἰς τὴν αὐτὴν τοποθεσίαν, ὅπου κεῖται ἡ νῦν Πόλις· ἐκείνη ἔκειτο μικρόν τι περαιτέρω πρὸς Ἄρκτον, ἐγγύτερον τοῦ στομίου τοῦ Φατμετικοῦ (Ταμιαθικοῦ) τούτου κλάδου τοῦ Νείλου, καὶ τῶν ἐκ-

βολῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Μεσόγειον· αὐτὴ δὲ ἐγένετο Πόλις ποτὲ ἔνδοξος, πολυάνθρωπος καὶ πλουσία διὰ τὴν διὰ θαλάσσης κοινωνίαν, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐμπόριον, ἐπὶ τῶν ὑστάτων ἐκ τῆς Σάϊος καταγομένων, πεπολισμένων ὁπωσοῦν τῆς Αἰγύπτου Βασιλέων· ἀλλὰ καὶ ἡ νεωτέρα Πόλις Δαμιάτ, ἡ ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Μαμλούκων Δεβλὲτ Τουρκιὲ κατὰ τὸ 1250 ἔτος δι' ὑποψίαν τότε τῆς ἐφόδου τῶν ϛαυροφόρων, μακρὰν τοῦ ϛομίου τοῦ Νείλου κτισθεῖσα, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦ καὶ μέχρι τούτου ἐμπορίου, οὐχ ἧττον ἐπίσημος· ἀλλ' ἡ ἀρχαία Ταμιάθις, φαίνεται, ὅτι ἦτον ὀχυρωτάτη, διότι πολιορκηθεῖσα ἀντέστη γενναίως· Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς, κατὰ τὸν Κίνναμον Ἰωάννην, βουληθεὶς νὰ ἀνασώσῃ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν ἀνατολικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἐξέπεμψεν εἰς Αἴγυπτον διὰ θαλάσσης ϛρατὸν ἀξιόμαχον τῷ 1169 ἔτει· ἐγένετο δὲ ἡ ἀπόβασις τοῦ ϛρατοῦ κατὰ τὴν Τενέσιον λίμνην (Μενζαλὲ), καὶ ἐκ πρώτης ὁρμῆς ἐκυριεύθη ἡ εἰς αὐτὴν τὴν λίμνην ἐπὶ τῆς νήσου κειμένη Τενέσιος Πόλις· ἔπειτα ὁ ϛρατὸς πολιορκεῖ τὴν Ταμιάθιν Πόλιν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ῥηθέντος Βυζαντινοῦ Ἱϛορικοῦ, « κατοίκων πλήθουσαν, καὶ πλουτοῦσαν ὑπερφυῶς» ἐγένοντο δὲ μάχαι πολλαὶ καὶ φρικώδεις τῶν τε πολιορκούντων καὶ πολιορκουμένων· ἀλλὰ τὸν ἐλθόντα ἐκ Παλαιστίνης, κατὰ τὴν συνθήκην, πέμπτον ἐκ τῶν δυτικῶν Βασιλέα τῆς Ἰε-

ρουσαλὴμ Ἀλμάρικον (1) ὡς σύμμαχον τοῦ Μανουὴλ Αὐτοκράτορος, ὑποφθείραντες, ὡς ῥυπαρὸν φυλάργυρον, οἱ πολιορκούμενοι ἔφθειραν τὴν νίκην, καὶ οὕτως ὁ στρατὸς τοῦ Κομνηνοῦ λύσας τὴν πολιορκίαν τῆς Ταμιάθιως ἐπανέστρεψεν εἰς Βυζάντιον ἄπρακτος τῷ 1170 ἔτει· ἡ πόλις αὕτη ἐπομένως τῷ 1248 ἔτει πολιορκηθεῖσα παρὰ τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ ἐνάτου, λεγομένου ἁγίου, ἐκυριεύθη τέλος παρ' αὐτοῦ· ἀλλὰ μετὰ τὴν συμβᾶσαν κατὰ τὴν Μανσούραν φονικωτάτην μάχην καὶ αἰχμαλωσίαν τοῦ Λουδοβίκου παρὰ τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου Μουαζὲν-Γαγετουδὶν-Τουρὰν, παρεχωρήθη πάλιν καὶ αὐτὴ μετὰ καὶ ἄλλων ἀποκτημάτων, καὶ καταβολῆς λύτρων πολλῶν, πρὸς ἀπολύτρωσιν τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας· αὐτὴ ἦτον τετιμημένη ἐπὶ χριστιανῶν μὲ θρόνον Ἐπισκόπου, καὶ ἐλέγετο Ταμιαθίδος.

(1) Ὁ Ἀλμάρικος Κόμης ὢν Ἰοππης, διεδέχθη τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Βαλδουΐνον, τρίτον ἐκ τῶν δυτικῶν Βασιλέων ὑπ' αὐτῷ τῷ ὀνόματι Βασιλέα τῆς Ἱερουσαλὴμ τῷ 1163 ἔτει· ψέγεται παρὰ τῶν Εὐρωπαίων ἱστορικῶν ὡς αἴσχιστος φιλάργυρος, διὰ τὸ ὁποῖον αἴσχρὸν πάθος αὐτοῦ ἔφθειρε τὰ κατὰ τὴν Παλαιστίνην καὶ Συρίαν πράγματα τῶν Σταυροφόρων, ἀπέθανεν ὑπὸ ἀθυμίας τῷ 1174 ἔτει, καθ' ὃν χρόνον ἐπολεμεῖτο ἐξ ἐνὸς μὲν μέρους παρὰ τοῦ τῆς Αἰγύπτου Γιουσοὺφ Σαλαχαδίνου, πρώτου θεμελιωτοῦ τῆς δυναστείας Ἐγιουπιδῶν, μετὰ θάνατον τοῦ Ἐλαζὶδ-Λεδινιλλὰχ Ἀπτουλλὰχ, ὑστάτου Σουλτάνου τῆς δυναστείας Φατιμιτῶν, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου μέρους παρὰ τοῦ Νουρεδὶν Σουλτάνου Δαμασκοῦ καὶ Συρίας.

Ταμοὺλ.

Ἀναγινώσκεται εἰς ἓν Κοπτικὸν χειρόγραφον τῆς ἐν Παρισίοις βασιλικῆς βιβλιοθήκης ταῦτα· « Πὶ Διάκων Πισσοῖ οὗτος Μακάρι Ἄμμε Πὶ Μοναχὸς Πιχορμεσταμοὺλ Κὲν Πθόσσ Ταμιάτιν· τουτέστιν, ὁ Διάκων Πισσόης υἱὸς Μακαρίου Ἄμμε (βουκόλου) μοναχὸς τῆς Πχορμεσταμοὺλ εἰς τὸν Νομὸν Ταμιάθεως· Η' περικοπὴ αὕτη ἀποδεικνύει ἕνα τόπον περιλαμβανόμενον εἰς τὴν περίχωρον τῆς Ταμιάθεως· τὸν ὁποῖον οἱ Αἰγύπτιοι πρῶτοι χριστιανοὶ ὠνόμαζον Πιχορμεσταμοὺλ· ἡ λέξις αὐτὴ σύγκειται ἀπό τε τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἄρθρου Πὶ, τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως ὅρμος, τῆς γραφομένης παρὰ Κοπτῶν χόρμες, καὶ τῆς Ταμοὺλ, ἥτις εἶναι ἡ ἀληθὴς ὀνομασία τοῦ εἰς τὸν Νομὸν τῆς Ταμιάθεως τόπου· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ λέξις ὅρμος σημαίνει λιμένα, ἔπεται, ὅτι ἡ Κώμη Ταμοὺλ ἔκειτο περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου εἰς τὴν Μεσόγειον.

Τενέσιος λίμνη. (1) Μενζαλὲ τανῦν.

Η' ἐκτεταμένη Τενέσιος λίμνη (Μενζαλὲ) δια-

(1) Η Τενέσιος Λίμνη αὕτη ἀπέχει τῆς νῦν Ταμιάθιως κατὰ Ἀνατολὰς τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Τὰ ὕδατα ταύτης αὐξανόμενα καὶ κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, προχωροῦσι πλησιάζοντα εἰς τὸν Νεῖλον, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου, πιθανὸν νὰ συνενωθῶσι μετὰ τοῦ ποταμοῦ.

χωρίζεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ μιᾶς ψαμμώδους στενωτάτης γραμμῆς, ἡ κοινῶς εἰπεῖν γλώσσης, ἡ ὁποία διεσπάσθη εἰς τέσσαρα μέρη, καὶ ἀπὸ τὴν γενομένην ἤδη αὔξησιν τῶν διατρήσεων τούτων, ἡ εἰσβολὴ τῆς θαλάσσης καὶ ὁ πλεονασμὸς τῶν ὑδάτων κατεπόντισεν ἱκανὸν μέρος τοῦ Δέλτα· αἱ κυριώτεραι αὐτῶν τῶν διατρήσεων δύω καὶ ἀρχαῖαι ἦσαν καὶ εἶναι πλευσταί, ἡ μὲν πρώτη κεῖται ἀντικρὺ τοῦ νῦν Ἀραβικοῦ χωρίου Ματαρίκα (Διοσπόλεως), καὶ καλεῖται παρὰ τῶν Ἀράβων Διπέ, ἡ δὲ δευτέρα ἀντικρὺ τοῦ εἰσβάλλοντος εἰς τὴν λίμνην ῥείθρου τοῦ Νείλου Μοΐζ, πάλαι ποτὲ Ταντικοῦ στομίου εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὀνομάζεται Γιάμα.Φαράδζα· Τὸ μὲν μῆκος τῆς λίμνης μετρούμενον ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ Δαμιατίου μέχρι τοῦ μπὶρ-Δεοδὰρ πλησίον τῶν ἐρειπίων τοῦ Πηλουσίου, εἶναι μιλίων 80, τὸ δὲ εὐρύτερον αὐτῆς πλάτος ἀντικρὺ τῆς ἐκβολῆς εἰς τὴν λίμνην ἤδη τοῦ Ταντικου κλάδου, μιλίων 20· τὸ τῆς λίμνης μέρος ἐκεῖνο εἶναι τὸ βαθύτερον μέχρι ποδῶν εἴκοσι, ὅπου ἦσαν αἱ ἐκβολαὶ ποτὲ εἰς θάλασσαν τῶν τοῦ Μενδησίου, Ταντίκου καὶ Πηλουσιακοῦ ῥείθρων ἢ κλάδων τοῦ Νείλου· τὰ νερὰ ταύτης εἶναι ἁλμυρὰ καὶ ἔχουσι τὴν αὐτὴν φωσφορικὴν ἰδιότητα τῆς θαλάσσης· γέμει δὲ ἰχθύων ἡ λίμνη, καὶ ἡ ἀπὸ τὴν ταρίχευσιν τούτων κατ' ἔτος πρόσοδος τῶν ἀγρίων κατοίκων καὶ ἰχθυοράγων τῆς Ματαρίας, ἐπισημοτάτη.

Ἡ γνώμη τοῦ νὰ ξηρανθῇ αὐτὴ ἡ ἐκτεινομένη καὶ τὰς γαίας τοῦ Δέλτα καταποντίζουσα λίμνη, ἡ ὁποία συνέστησε πρὸς τὰ ἐνδότερα καὶ μίαν ἑτέραν λίμνην Ἐλ-Μαλὰχ λεγομένην, διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προτέρων ῥηθέντων τριῶν ῥείθρων τοῦ Νείλου, τῶν εἰσβαλόντων τανῦν εἰς τὴν λίμνην, ἐνασχολεῖ πάντοτε τὸν νοῦν τοῦ ὑπερτάτου Κράντορος τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ τὸ ὑπερβάλλον τῶν κόπων καὶ μόχθων, καὶ ἡ μεγάλη περὶ τούτου δαπάνη ἀναβάλλουσι τὴν ἐπωφελῆ ἐργασίαν ταύτην.

Ὅστις ἤδη διανοεῖται τὴν ὑψηλὴν ἐπιχείρησιν καὶ θαυμαστὴν κατόρθωσιν ἑνὸς γιγαντιαίου διαφράγματος τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου, ἀνωτέρου ἐκ παραλλήλου κατὰ τὴν Γεωργικὴν ὠφέλειαν, καὶ αὐτῆς τῆς μνησθείσης λίμνης τοῦ Φαραὼ Μοίριδος.

Σκοπεύει τὴν κατασκευὴν μιᾶς γιγαντιαίας Γεφύρας διὰ ὀγδοήκοντα τριῶν ἀψίδων (καμαρῶν), ἡ ὁποία θέλει διαπερᾶ τὸν Νεῖλον διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, καὶ ταύτης τὰ ἄκρα θέλουν ἀποτελεῖ τὴν ὀξεῖαν γωνίαν τοῦ κεντρικοῦ ἐρείσματος· ἑκάστη δὲ πλευρὰ τῆς διαγωγίου ταύτης γεφύρας οὖσα κατὰ κάθετον εἰς τοὺς δύω κυριωτέρους κλάδους ἢ τὰ Ῥεῖθρα τοῦ Νείλου (τοῦ τε ραχητίου καὶ τοῦ Δαμιαθίου), μέλλει νὰ διακρατῇ ἐμποδίζουσα τὰ τοῦ ποταμοῦ ὕδατα· ἀπὸ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν τῶν ὀξείων γωνιῶν, θέλει ἀνασκαφῇ εἰς διπλᾶς μέγας ὑ-

δατογνώμων αὔλαξ διὰ τὸν πλοῦν τῶν δύω κυρωτέρων ῥηθέντων κλάδων τοῦ Νείλου.

Αἱ ὀγδοήκοντα τρεῖς καμάραι τῆς γεφύρας θέλει κλείωνται διὰ θυρῶν πεποιημένων ἢ ἐκ μετάλλου ἢ σανίδων, διευκολύνουσαι τοιουτοτρόπως τὸ νὰ ὑψώνωσιν ἢ νὰ καταβιβάζωσι τὴν ἰσοσταθμίαν τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν ἀνάγκην ἢ τοῦ ποτισμοῦ ἢ τῆς ποταμοπλοΐας. αἱ ἄκραι τῶν ὀξείων γωνιῶν θέλουν γίνῃ κεκομμέναι πρὸς διάβασιν τῶν ὑδάτων εἰς ἕνα μεγάλον αὔλακα, διά τε τὸν ποτισμὸν καὶ τὴν ποταμοπλοΐαν, τοῦ ὁποίου τὰ διάφορα ῥεῖθρα θέλει διαμοιράζωνται καθ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ Δέλτα. ἔτι δὲ ἄνωθεν τῆς γεφύρας θέλει σκαφθῇ ὡσαύτως καὶ κατὰ τὰ δύω μέρη τοῦ Νείλου, ἕτερος αὔλαξ πρὸς χρῆσιν καὶ τοῦ πλοὸς καὶ τοῦ ποτισμοῦ τῶν κειμένων γαιῶν κατ' ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς τοῦ ποταμοῦ.

Ὅταν λοιπὸν διὰ τοῦ τοιούτου διαφράγματος, διακρατηθῶσι τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου, ἡ Αἴγυπτος θέλει ἀρδεύηται τακτικῶς, καὶ αἱ μεμακρυσμέναι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πολλαὶ γαῖαι ἀγεώργητοι καὶ κατάξηραι, θέλουν καλλιεργηθῇ, μὴ φοβουμένη τοῦ λοιποῦ ἡμέρας δυστυχεῖς, διά τε τὴν ἀργοπορίαν ἢ καὶ μὴ αὐτάρκειαν τῆς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ ἐτησίως, τὰ δὲ ὑψωθέντα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Νείλου ὕδατα, θέλουν λάβῃ μίαν φορὰν ἐπὶ τὰ κάτω τοσαύτην ἱκανὴν, ὥστε νὰ ἀνωρυχθῇ ἡ διώρυξ

ἐκείνη, ἡ κοινωνοῦσα ποτὲ μετὰ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Η' ἐκτίμησις τῆς δαπάνης τοῦ τοιούτου παραστίου ὠφελιμοτάτου διὰ τὴν Αἴγυπτον διαφράγματος, ἔσεται ἀναμριβόλως ὑπερβάλλουσα, ἀλλ' ἡ γιγαντιαία τοιαύτη κατασκευὴ, παραβαλλομένη κατὰ διάμετρον τὴν αὐτὴν, μὲ τὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἐξαίσια τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου ἔργα, θέλει διαιωνίσει τὴν μνήμην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Κρατίστου, μεγαλόνοος καὶ μεγαλουργοῦ ἀνδρὸς, τοῦ τὸ Εὐκλεὲς τοῦτο κατασκευάσαντος.

Εἰς τὴν λίμνην αὐτὴν ἦσαν διεσπαρμέναι πολλαὶ νῆσοι, ἀλλ' ἡ διὰ τῶν αὐξηθεισῶν διατρήσεων εἰσβολὴ τῆς θαλάσσης κατεπόντισε τὰς περισσοτέρας· ἡ δὲ κατὰ τὸ μέσον τῆς λίμνης μεγαλητέρα Τενέσιος καλουμένη νῆσος, καὶ ἡ ἐπ' αὐτὴν Τένεσος ποτὲ Πόλις, διάσημος κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα διὰ τὰ ἐργοστάσια τῶν ὑφασμάτων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν αὐτῆς κατοίκων, ἐδοκίμασε καὶ αὐτὴ τὰ αὐτὰ, κατακαλυφθεῖσα ὁμοῦ μετὰ τῆς Πόλεως ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ σμικρυνθεῖσα. (1)

(1). Ὑπέλαβον τινὲς, ὅτι πρὸ τῆς κατακτήσεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὸν Ζ'. αἰῶνα, διὰ τὴν διαίαν εἰσβολὴν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν λίμνην ταύτην, τότε, κατεποντίσθη καὶ ἡ Τενέσιος αὕτη μεγάλη νῆσος ἐκτὸς τῶν ὑψηλοτέρων μερῶντης· ἀλλ' ἡ εἰκασία αὐτὴ ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς προφανοῦς μαρτυρίας τοῦ συγχρόνου Ἱστορικοῦ Κινάμου, ὅτι ἡ ῥηθεῖσα νῆσος κατοικουμένη

Τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τῆς νήσου Τενέσι, ἢ Ταν-
νίσι, δηλοῖ Πόλιν Ἴσιδος· ἀρχαιόθεν ἡ Τένεσος Πό-
λις δὲν ἔκειτο ἐπάνω τῆς νήσου, ἀλλ' ἐπάνω τῆς
ξηρᾶς τοῦ Δέλτα, περιεχομένη ὅμως καὶ περικλυ-
ζομένη ἀπὸ ἕλος τελματῶδες, ἕως οὗ τὸ μέρος ὅλον
αὐτὸ ἐγένετο λίμνη, διὰ τὴν ῥῆξιν τῆς ἰσοσταθμίας
τῶν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν τοῦ Νείλου ὑδάτων.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

Πόλεις κείμεναι μεταξὺ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ Πηλουσιακοῦ Κλάδου, τοῦ Φατμετικοῦ, καὶ τοῦ κλάδου Σσετνούφι (τοῦ Κανωβικοῦ).

Αἱ περιεχόμεναι Πόλεις εἰς αὐτὸ τὸ τμῆμα εἶναι
τόσον πολλαί, ὥστε τὸ νὰ καθορισθῇ ἡ θέσις ἑκά-
στου τόπου εἶναι διὰ τοῦτο μᾶλλον δυσχερές, διό-
τι τὸ μέρος τοῦ Δέλτα, τὸ κείμενον μεταξὺ τοῦ
Κανωβικοῦ κλάδου καὶ τοῦ Φατμετικοῦ, εἶναι τὸ
ἧττον γνωστὸν τῆς κάτω Αἰγύπτου· διότι οἱ πε-
ρηγηταὶ οἱ διερχόμενοι διὰ τῆς κατωτέρας Αἰγύπ-

καὶ ὀχυρομένη ὑφίστατο κατὰ τὸν ΙΒ'. αἰῶνα, ὅτε ἐάλω ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ ὡς προεῤῥέθη.

του καὶ ἀπερχόμενοι εἰς τὴν Κάιρον Πόλιν, ἀνα-
πλέουσι τὸν Νεῖλον ἢ διὰ τοῦ κλάδου τοῦ Κανω-
βικοῦ (τοῦ Ῥαχητίου), ἢ δι' ἐκείνου τοῦ Φατμετι-
κοῦ (τοῦ Δαμιατίου), διὸ καὶ ἐσημείωσαν τὰς Πό-
λεις καὶ κώμας μόνας ἐκείνας, τὰς κειμένας παρὰ
τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην ὄχθην τῶν δύω τούτων
Κλάδων τοῦ Νείλου· ἄλλοι δὲ ὁδοιποροῦντες ἀπὸ
Συρίας καὶ Παλαιστίνης, διέρχονται διὰ τῶν ἐπαρ-
χιῶν, τανῦν καλουμένων Σσαλαχιὲ καὶ Πελπεῖ,
καὶ ἕτεροι ἀναπλέουσι τὸν Νεῖλον ἤδη ἀπὸ Ἀλε-
ξανδρείας διὰ τῆς νέας διώρυγος κατ' εὐθεῖαν μέ-
χρι τῆς Καΐρου· καὶ ἐπειδὴ αὐταὶ εἶναι αἱ συνήθεις
ὁδοὶ τῶν περιηγητῶν, ἔπεται, ὅτι τὰ ἐνδότερα τοῦ
Δέλτα εἰς τὴν περιέργειαν ἑκάστου εἶναι ὡς εἰπεῖν,
ἄγνωστα ἐπ' ἀκριβείᾳ· ἕνεκα δὲ τούτου εἰς ὅλας
τὰς ἐκδοθείσας χάρτας τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου,
φαίνονται σεσημειωμέναι πολλὰ ὀλίγαι θέσεις πό-
λεων μεταξὺ τοῦ τε Φατμετικοῦ καὶ τοῦ Κανωβι-
κοῦ κλάδου, ἐκτὸς τῶν παραποταμίων, ὡς προεῤ-
ῥέθη.

Αὐτὴ δὲ ἡ ἀπορία τῆς μετὰ βεβαιότητος πληρο-
φορίας, διότι δὲν δύναται νὰ διαλυθῇ παρὰ τῶν
μακρολόγων Ἀράβων Γεωγράφων, τῶν τὰς θέσεις
ἀκαθορίστως γραφόντων, ἐπιφέρει τὴν δυσχέρειαν
εἰς τὸ νὰ καθορισθῶσιν ἐν βεβαιότητι τελεία αἱ θέ-
σεις ἀρχαίων τινῶν Πόλεων τῆς Αἰγύπτου· διὸ καὶ
αἱ εἰς τὸ Τμῆμα τοῦτο διαιρέσεις νοήζουσιν ἀκρι-

δεστέρας ἐξιχνιάσεως διαιρεῖται λοιπὸν τὸ Τμῆμα αὐτὸ εἰς τοὺς ἑφεξῆς παραγράφους.

Ὁ μὲν πρῶτος περιλαμβάνει τὰς πόλεις τὰς μεταξὺ κειμένας τοῦ τε κλάδου Σεβεννύφι πρὸς δυσμὰς, κατὰ τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου πρὸς Ἀνατολὰς, καὶ τοῦ ῥείθρου τοῦ ἐξερχομένου ἀπὸ τοῦ Πηλουσιακοῦ πλησίον τῆς Καρναΐνης, διερχομένου πλαγίως τὸ Δέλτα ἀπ' ἀνέμου εὐρονότου (Σορκολεβάντου), πρὸς ἄνεμον Ἀργέστην (Μαγίστρον), καὶ εἰσβάλλοντος εἰς τὸν Κανωβικὸν κλάδον, ἐγγὺς Φαρεστάκ.

Ὁ δὲ δεύτερος παράγραφος περιέχει τὰς Νόλεις, τὰς κειμένας· α', μεταξὺ τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ Πηλουσιακοῦ, ἢ Ἀθριβικοῦ ποταμοῦ, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον, καὶ τοῦ Φατμετικοῦ μέχρι θαλάσσης ἐξ Ἀνατολῶν· β', τὰς μεταξὺ τοῦ ῥέοντος ῥείθρου εἰς Τχάντχα, καὶ θεωρουμένου ὡς κλάδου Θερμουθιακοῦ, ἢ τῆς Σεβέννυτου πρὸς Δυσμὰς· καὶ γ'. τέλος, τὰς μεταξὺ τῆς Μεσογείου πρὸς Ἄρκτον.

Εἰς δὲ τὸν τρίτον, κεῖνται αἱ πόλεις αἱ μεταξὺ τοῦ τε Θερμουθιακοῦ κλάδου, τοῦ ῥείθρου τοῦ ῥέοντος εἰς Φεραστὰκ, τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου καὶ τῆς θαλάσσης.

Σημειωτέον δὲ, ὅτι τὸ μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, τὸ εἰς τὸν δεύτερον παράγραφον τούτου τοῦ Τμήματος, εἶναι τὸ δεύτερον μικρὸν Δέλτα τοῦ Πτολεμαίου· ἡ δὲ νῆσος Προσωπίτις, εἶναι

ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ὑπόθεσις τοῦ πρώτου Παραγράφου.

§. Α'. Πόλεις αἱ κείμεναι μεταξὺ τοῦ Κανωβικοῦ καὶ τοῦ ἀνωτέρω μέρους τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου.

Δέλτα χωρίον-Τερὸτ-Δαραουὲ τανῦν.

Ὅλοι οἱ τόποι τῆς νῦν Αἰγύπτου, οἱ καλούμενοι Ταρουὲτ, Δαραουὲ, καὶ Ταραὲτ, δεικνύουσι τὰς ἀρχαίας Αἰγυπτιακὰς θέσεις, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα ἦτον Τερὸτ τουτέστι παραγωγὴ· διότι ὅλαι αἱ Κώμαι αὗται εὑρίσκονται κείμεναι περὶ τὴν ὄχθην τοῦ Ποταμοῦ, καθ' ὃ μέρος ὁ Νεῖλος διαιρεῖται ἢ εἰς κλάδους, ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν ἑνὸς ἁπλοῦ ῥύακος· κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν αὐτὴν τοῦ Δέλτα, ὅπου ὁ ποταμὸς διαιρεῖται εἰς δύω κυριωτέρους κλάδους, τόν τε Κανωβικὸν, ῥέοντα πρὸς τὸν μεταξὺ τῆς Ἄρκτου καὶ Δύσεως ἄνεμον Ἀργέστην (Ματζρον), καὶ τὸν Πηλουσιακὸν, διευθυνόμενον πρὸς ἄνεμον Καικίαν (Γρέγον), ὑπῆρχεν ἓν χωρίον, καλούμενον παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Τερὸτ, ὁ δὲ τόπος αὐτὸς διαφυλάττει εἰσέτι τὸ ὄνομα, καλούμενος διεφθαρμένως παρὰ τῶν Ἀράβων Δαραουὲ, ὅπου ἔκειτο καὶ ἡ Κώμη Δέλτα, ἡ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐγνωσμένη, ὡς ὁ Στράβων τοῦτο ἐπιβεβαιοῖ

λέγων· «καὶ ἡ κώμη ἡ ἐπ' αὐτῷ (τῷ Δέλτᾳ) καλεῖται Δέλτα»· οἱ Ἕλληνες οὕτως ὠνόμασαν αὐτὸ τὸ ἐπὶ κοφυφῆς τοῦ Δέλτα σμικρὸν χωρίον, διότι ἦτον ὁ πρῶτος κυρίως τόπος τοῦ Δέλτα παρδικῶς εἰς τοὺς καταπλέοντας ἀπὸ τῆς Μέμφεως εἰς τὴν κατωτέραν Αἴγυπτον.

Σσετνούφι-Σσατνοὺφ ταν῀υ.

Ἡ καλουμένη Σσετνούφι παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, Κωμόπολις, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων ταν῀υν Σσατνοὺφ, ἔκειτο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου ὁ Νεῖλος διαχωρίζεται εἰς δύω κυριωτέρους κλάδους ἐγγὺς τοῦ Τερὸτ χωρίου τοῦ Δέλτα· ἡ λέξις Σσετνούφι δηλοῖ κατ' Αἰγυπτίους κλάδον καλόν, καλὴν διαίρεσιν, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα κατὰ τὴν φυσικὴν θέσιν τῆς κωμοπόλεως ταύτης, εἶναι κατάλληλον· ὁ δὲ Κανωβικὸς αὐτὸς Κλάδος ὠνομάσθη ἑπομένως καὶ Σσετνουφικός.

Σσχμούμι ἢ Σσεμοὺν-Ἀσχοὺμ ταν῀υν.

Ἡ Κωμόπολις αὕτη ἔκειτο εἰς τὰ πέριξ τῆς ῥηθείσης Σσετνούφι, ἀφισταμένη ταύτης τρεῖς λεύγας πρὸς Ἀργέστην ἄνεμον, οὐχὶ ὅμως παρὰ τὸν ποταμόν, ἀλλ' ἀπέχουσα τούτου μικρόν τι διάστημα· ὁ περίφημος Γεωγράφος Ἀραψ Ἰσμαὴλ Ἀ-

βουλφέδα, ὁ περὶ τὸ 1200 ἔτος τὸ σωτήριον ἀκμάσας, καθορίζει ἀποφασιστικῶς τὴν Αἰγύπτιον κωμόπολιν ταύτην λέγων· «ὅσον δὲ διὰ τὴν Ἀσχοὺμ τζορέϊσσ, εἶναι μία κωμόπολις κειμένη κατὰ τὸν δυτικὸν βραχίονα τοῦ Νείλου, κάτωθεν τῆς Σσετνοὺφ παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Μενοὺφ (1)»· Αὐτὴ κεῖται ἐπάνω μιᾶς, ὡς εἰπεῖν, νήσου σχεδιαζομένης παρά τε τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου καὶ τοῦ Πηλουσιακοῦ, καὶ τῆς διώρυγος γνωστῆς τὴν σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Μενοὺφ· οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσι, τὴν μὲν νῆσον ταύτην Κότχ, τὴν παρ' Αἰγυπτίοις ποτὲ Πτιχότ, τὴν δὲ κωμόπολιν Ἀσχοὺμ, ἀπὸ τοῦ Σσχμούμι Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος.

Πανοὺφ Ῥι-τουτέστι Μεσημβρινὸν Πανοὺφ. -Μενοὺφ ταν῀υν.

Ἡ ἀρχαία αὐτὴ πόλις γνωστὴ τὴν σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Μενοὺφ, κεῖται πρὸς Καικίαν ἄνεμον παρὰ μίαν μεγάλην διώρυγα, ἐξερχομένην ἀπὸ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου καὶ εἰσβάλλουσαν εἰς τὸν Κανωβικὸν, ἡ ὁποία παραρρέει τὴν Μενοὺφ ἀπὸ Μεσημ-

(1) Οὐαάμα Ἀσχμοὺν τζορέϊσσ φαῦ Καριὲτ ἀλικα ἀλ Νὶλ ἀλγάρπι μὶν ἀλμανουφὶέ, τάχτ Σσατνοὺφ μὶν ἀλσιάρκι· ὁ Ἀβουλφέδα αὐτὸς ἐξεδόθη τῷ 1807 ἔτει ἐν Βιέννῃ, δαπάνῃ τῶν λειμνήστων κυταδίφων Ζωσιμᾶ.

βρίας πρὸς Δύσιν· τοιουτοτρόπως δὲ παράκειται αὐτὴ κατ' ἀπόστασιν ἴσην τῶν τοῦ Κανωβικοῦ καὶ Πηλουσιακοῦ Κλάδων, ἀφισταμένη περὶ τὰς ὀκτὼ λεύγας ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα.

Μετὰ τὴν ἔφοδον τῶν Ἀράβων, ἡ Μενοὺφ κατέστη ἡ πρωτεύουσα μιᾶς τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὠνομάσθη ἐξ αὐτῆς Μενουφυΐς· πιθανὸν δὲ ὅτι ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης, ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ ἐπὶ τῶν Φαραὼ, διότι ἐπὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἦτον, ἐνδεχόμενον, ἱκανῶς ἐπίσημος, ἄλλως δὲ δὲν ἐδύνατο νὰ ὀνομασθῇ παρὰ τῶν Ἀράβων μία τῶν κατὰ τὸ Δέλτα μεγάλων Ἐπαρχιῶν.

Ἔτι δὲ ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπικαιροτάτην θέσιν της, καὶ ἀπὸ τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἐπὶ τῶν Φαραὼ, διότι τὸ Μενοὺφ εἶναι μικρά τις φθορὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Πανοὺφ· εἰς ἓν ἀρχαῖον Αἰγυπτιακὸν χειρόγραφον, ἡ Πόλις αὕτη Αἰγυπτιαστὶ μὲν ἐπωνυμεῖται Πανοὺφ Ῥὶς, τουτέστι Μεσημβρινὸν· Ἀραβιστὶ δὲ, Μενοὺφ Ἐλ-ἄλα, Μενοὺφ ἀνώτερον. ἡ ἐπωνυμία ἄλα ἢ ἀλὲ, ἀνώτερον, τὴν ὁποίαν οἱ Ἄραβες ἀπέδωκαν εἰς τὴν Μενοὺφ, εἶναι μετάφρασις πλησιάζουσα εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐπωνυμίαν Ῥ.. ἢ Ῥὲς, δηλοῦσαν Μεσημβρίαν· διότι ὡς ὑψηλοτέραν ἐφρόνουν τὴν Μεσημβρίαν ἀπὸ τῆς Ἄρκτου· ἔτι δὲ καὶ πρὸς διαφορὰν μιᾶς ἑτέρας Πόλεως τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου,

καλουμένης Πανοὺφ Κὶτ, τουτέστιν Ἀρκτικὸν Πανοὺφ· ἡ Πανοὺφ ἦτον τετιμημένη μὲ ἐπισκοπικὸν θρόνον.

Εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Μενοὺφ ἔκειτο μία κωμόπολις ἀρχαία καλουμένη Χανσσεῖ, τὴν ὁποίαν οἱ Γεωγράφοι Ἄραβες ὀνομάζουσιν Ἀπιὰρ· τὸ Ἀραβικὸν ὄνομα αὐτὸ εἶναι ἀκριβὴς μετάφρασις τοῦ Αἰγυπτιακοῦ πληθυντικοῦ, δηλοῦντος πηγάδια, καθὼς τὸ μὲν Ἀπιὰρ εἶναι τὸ Ἀραβικὸν πληθυντικὸν, τὸ δὲ ἑνικὸν Πὶρ, πηγάδιον.

Ἔτι ἄλλη κώμη Αἰγυπτιακὴ καλουμένη Πστζιζιβὲρ, ἔκειτο παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, ἀπέναντι τῶν κατὰ Λιβύην λιμνῶν τῆς Νιτρίας, ἡ ὁποία καλεῖται ταννῦν παρὰ τῶν Ἀράβων Σχαπσὶρ· ὡσαύτως καὶ ἄλλη κώμη ἔκειτο παρὰ τὴν αὐτὴν ὄχθην καλουμένη Πατανὸν, τὴν σήμερον δὲ καλεῖται παρὰ τῶν Ἀράβων Ἀλπάτνουν.

Προσωπίτις-ψάτι-Ἀπσαδὶ ταννῦν.

Ἡ Πόλις ψάτι κατὰ τὰς τῶν Κοπτῶν βίβλους, ἦτον ἐκ τῶν πρωτίστων τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου· ἐπὶ τῶν Φαραὼ ὑπῆρχε πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καθέδρα Ἐπάρχου· ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει περὶ τῆς νήσου Προσωπίτιδος, τῆς ὁποίας τὴν πρωτεύουσαν Στέφανος ὁ Βυζάντιος λέγει, ὅτι ἐκαλεῖτο καὶ Προσωπὶς καὶ

Προσωπίτις· παρὰ τοῦ Στράβωνος ὁ Προσωπίτις Νομὸς τάττεται παρὰ τὸν Ἀθριβίτην, ἀλλ' ὁ Πτολεμαῖος καθορίζει ὑπὲρ πάντας τὴν θέσιν ἀκριβέστατα, τάττων αὐτὴν μεταξὺ τοῦ Κανωβικοῦ καὶ τοῦ Θερμουθιακοῦ, ἢ Σεβεννυτικοῦ κλάδου, καὶ κατὰ Μεσημβρίαν τοῦ Σαϊτικοῦ Νομοῦ· ὁ αὐτὸς Γεωγράφος ὁριστικῶς προσέτι λέγει, ὅτι ἡ τοῦ Νομοῦ πρωτεύουσα Προσωπίτις, τὴν ὁποίαν καλεῖ καὶ Νικίην, ἔκειτο κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου.

Ἡ ψάτι, ἡ Προσωπίτις αὐτὴ Πόλις μετέδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς τὴν, ὡς εἰπεῖν, νῆσον, ἐπάνω τῆς ὁποίας ἦτον τεθεμελιωμένη, ἡ ὁποία σχηδιάζεται ἀπὸ μὲν Δυσμῶν παρὰ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, ἀπὸ δὲ Ἀνατολῶν παρὰ τοῦ Σεβεννυτικοῦ, ἀπ' Ἄρκτου ἀπὸ μιᾶς διώρυγος, διευθυνομένης ἐξ ἑνὸς τῶν ῥηθέντων δύω κλάδων ἐπὶ τὸν ἄλλον, καὶ τέλος ἀπὸ Μεσημβρίας κατὰ μέρος ἀπὸ τῆς διώρυγος Μενούφ· ἡ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων λοιπὸν ψάτι ὠνομάσθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων Προσωπίτις, καὶ ἑπομένως Νικίου, ἢ Νικίη, καὶ μὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ὕστατον ὄνομα, καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Πόλεως ποτὲ ταύτης ὠνομάσθη Νικίου.

Ἀτάρβηχις-Ἀτὰρ-βάκι

Εἰς τὴν ῥηθεῖσαν νῆσον Προσωπίτιν ἔκειτο καὶ ἡ Ἀτάρβηχις Πόλις, ἡ ὁποία ἦτον διάσημος ἐπὶ

τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἡρόδου, διὰ τὴν ἣν εἶχον συνήθειαν οἱ κάτοικοι τῆς Πόλεως ταύτης νὰ περιτρέχωσι τὴν Αἴγυπτον, νὰ ἀνορύττωσι τὰ διαλυθέντα πτώματα τῶν βοϊδίων, νὰ λαμβάνωσι τὰ κόκκαλα καὶ νὰ τὰ φέρωσιν εἰς Ἀτάρβηχιν· οἱ Αἰγύπτιοι ἐνταφίαζον τοὺς βόας τοιουτοτρόπως, ὥστε ἓν τῶν κεράτων ἐφαίνετο ἔξω τῆς γῆς πρὸς ἔνδειξιν τοῦ τόπου· οἱ ἐξερχόμενοι τῆς Ἀτάρβεως κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, καὶ περιτρέχοντες ἀπὸ Πόλεως εἰς Πόλιν, ἀνέσκαπτον, ἐξέφερον τὰ κόκκαλα τῶν ζώων τούτων, μετεκόμιζον αὐτὰ εἰς τὴν Ἀτάρβηχιν καὶ ἔθαπτον εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἐὰν ἡ τοιαύτη συνήθεια ἦτον θρησκευτικὴ, ἀναμφιβόλως τότε τοῦτο ἐπράττετο, ὅτε ἡ θρησκεία τῶν Αἰγυπτίων διεφθάρη, διότι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἡροδότου πολλὰ τῶν θρησκευτικῶν ἐθίμων παρεχρωματίσθησαν ὑπὸ δεισιδαιμονίας, καὶ τῆς ἐνταῦθεν ἀμαθίας, εἰς τὴν ὁποίαν κατεβυθίσθη ἡ Αἴγυπτος μετὰ τὴν κατάκτησιν ταύτης ὑπὸ Περσῶν· ταύτης τῆς Πόλεως μνημονεύει ὁ Ἡρόδοτος καλῶν αὐτὴν Ἀτάρβηχιν, ὁ δὲ Στέφανος Ἀταρβίκην· τὸ Αἰγυπτιακὸν αὐτῆς ὄνομα ἦτον Ἀταρβάκι, καὶ οὐχὶ Ἀθὼρ-βηχις (Ἀφροδιτόπολις), ὡς ὑποθετικῶς ἐνόμισαν τινές.

Τάουβα, ἡ Ταῦα-Ταουβὰχ

Ἡ ἀρχαία αὐτὴ Πόλις ἔκειτο πρὸς ἀνατολὰς

τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον τὴν σήμερον Ταυουχ· ὁ μὲν Πτολεμαῖος τὴν ὀνομάζει Τάουα, ὁ δὲ Στέφανος Ταῦαν· αὐταὶ δὲ αἱ ὀνομασίαι παράγονται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος τῆς Πόλεως ταύτης Ταουβὰχ· αὐτὴ ἀφίσταται μικρόν τι ἀπὸ τὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ, ἢ Ῥαχιτίου κλάδου, τὰ δὲ ἐρείπια ταύτης, κείμενα κάτωθεν ὀλίγον τῆς νῦν Ἀραβικῆς κώμης Γιαγνοὺς, ἐκτείνονται ἱκανὸν διάστημα, ὅπου θεωροῦνται Κίονες λίθου κοκκωτοῦ, ἄλλοι μὲν τούτων ἐρριμμένοι κατὰ γῆς καὶ συντριμμένοι, ἄλλοι δὲ ὁλομελεῖς εἰσέτι, στοαὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐκ πλίνθων, καὶ ἄλλα ἐρείπια.

§. 2. Πόλεις ἐνδότεραι εἰς τὸ Δέλτα, κείμεναι μεταξὺ τοῦ Φατμετικοῦ ἢ Ταμιαθικοῦ κλάδου τοῦ Νείλου, καὶ τοῦ Θερμουθιακοῦ.

Ὁ Θερμουθιακὸς κλάδος τοῦ Νείλου, ὁ παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων καλούμενος Θερμόουτ, διαιρεῖται εἰς δύω βραχίονας, οἱ ὁποῖοι συνενούμενοι, σχηματίζουσι μίαν ἐκτεταμένην νῆσον, περιέχουσαν ἱκανὰς Πόλεις, τὰς ἑρεξῆς ῥηθησομένας· ἡ διαίρεσις τῶν δύω τούτων βραχιόνων τελευτᾷ κάτωθεν τοῦ ἤδη καλουμένου Μὲχχ, ἡ δὲ συνένωσις τούτων

πρὸς Ἄρκτον τοῦ Μαχαλὲτ-Ἐλ-Κιπὶρ, πρωτευούσης τανῦν πόλεως τῆς Ἐπαρχίας Γαρπιὲ· αὐτὴ δὲ ἡ διαίρεσις τοῦ Θερμουθιακοῦ κλάδου διαλύει τὴν ἀπορίαν, διατί τινες τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων ἀπέδωκαν δύω ὀνομασίας εἰς ταύτην τὴν διαίρεσιν, καλέσαντες τὴν μὲν Σαϊτικὴν, τὴν δὲ Σεβεννυτικὴν, διότι αὐταὶ αἱ δύω ὀνομασίαι ἐλογίζοντο ὡς ἀνήκουσαι εἰς τοὺς δύω ῥηθέντας βραχίονας. ὅθεν διὰ μὲν τοῦ Σαϊτικοῦ ὀνόματος ἐσημείουν τὸν δυτικὸν βραχίονα, τὸν ῥέοντα μικρόν τι ἄποθεν τῆς Σάϊος Πόλεως, διὰ δὲ τοῦ Σεβεννυτικοῦ, τὸν ἀνατολικὸν, τὸν ῥέοντα πέριξ τῆς Σεβέννυτος πόλεως· κατὰ πρῶτον λοιπὸν θέλουσι σημειωθῆ αἱ κείμεναι Πόλεις μεταξὺ τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου, καὶ τῆς ἀνατολικῆς διώρυγος τοῦ Θερμουθιακοῦ, ἐπομένως οἱ κείμενοι τόποι εἰς τὴν σχεδιαζομένην νῆσον παρὰ τοῦ Θερμουθιακοῦ, καὶ τέλος ἡ περιγραφὴ τῶν περιεχομένων Πόλεων μεταξὺ τοῦ δυτικοῦ βραχίονος ἢ Σαϊτικοῦ, καὶ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου ἔσεται ἡ τρίτη διαίρεσις.

Α'. Διαίρεσις.

Τιαμέριι.

Μία Πόλις ἀρχαία, καλουμένη Τιαμέριι, ἔκειτο πρὸς δύσιν τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου, τὴν ὁποίαν οἱ

Ἄραβες καλοῦσι τανῦν Δαμιραχ· αὐτὴ ποτὲ συνηριθμεῖτο μετὰ τῶν Ἐπισκοπικῶν θρόνων τῆς Αἰγύπτου.

Πανάου.

Ἄλλη Πόλις καλουμένη Πανάου ἔκειτο μικρὸν περαιτέρω τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου, καὶ μακρὰν μίαν λεύγαν τῆς Βουσίρεως· αὐτὴν ὀνομάζουσι τανῦν οἱ Ἄραβες Πάνα.

Τίφρε.

Ἑτέρα κωμόπολις Τίφρε, ταττομένη καὐτὴ ποτὲ μετὰ τῶν Ἐπισκοπικῶν θρόνων, κεῖται εἰς τὴν νῦν Ἐπαρχίαν Γαρβιὲ, καλουμένη παρὰ τῶν Ἀράβων Δέφρι.

Βούσιρις-Πουσίρι-Ἄπουσιρ τανῦν.

Ἡ Πόλις τῆς Βουσίρεως ἦτον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Αἰγυπτίοις διάσημος, ὡς ἔχουσα μεγάλην τὴν σχέσιν μετὰ τῆς αὐτῶν μυθολογίας, τῆς συνισώσης ὅλην τὴν πίστιν τοῦ κοινοῦ πλήθους. αὐτοὶ ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς τόπον, ὅπου ἐγεννήθη ὁ σύζυγος τῆς Ἴσιδος αὐτῶν Ὄσιρις, ὁ εὐεργέτης νομιζόμενος αὐτὸς καὶ φύλαξ τῆς Αἰγύπτου.

Αὐτὴ ἔκειτο ἐν μέσῳ τοῦ Δέλτα, ὡς λέγει ὁ Στέφανος, παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου, ὁ ὁποῖος διὰ τὸ προσεχὲς αὐτοῦ μετὰ τῆς Πόλεως ταύτης, ὠνομάσθη κατὰ τὸν Πτολε-

μαῖον, καὶ Βουσιρικὸς· ἀφίστατο αὐτὴ εἴκοσι λεύγας ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, καὶ κατ' ἴσην σχεδὸν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ στομίου καὶ τῶν ἐκβολῶν εἰς τὴν μεσόγειον τοῦ Φατμετικοῦ (Ταμιαθικοῦ) κλάδου· ἔκειτο δὲ εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον τὴν σήμερον παρὰ τῶν Ἀράβων Πουσίρ, καὶ κοινότερον Ἀπουσίρ.

Ἀρχαιόθεν ἐτελεῖτο εἰς τὴν Βούσιριν μία κατ' ἔτος πανήγυρις πρὸς τιμὴν τῆς Ἴσιδος καὶ ἐφόρου ταύτης Θεᾶς ὅλης τῆς Αἰγύπτου, τῆς ὁποίας ὁ Ναὸς ἦτον μέγιστος κατὰ τὸν Στέφανον, συνέτρεχον δὲ ἐκασταχόθεν τῆς Ἐπικρατείας εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην πλῆθος ἄπειρον ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. μετὰ δὲ τὴν θυσίαν ἑνὸς βοὸς εἰς τὴν Ἴσην, ἔκοπτον τοῦ σφαγέντος ζώου τοὺς μηροὺς καὶ τὴν ἐπιδερμίδα τῶν νώτων, καὶ ἐγέμιζον τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος ἀλεύρου, σταφιδῶν, μέλιτος καὶ ἀρωμάτων, καὶ οὕτως ἔκαιον αὐτὸ, ἐπιχέοντες ἔλαιον ἐπὶ τὴν πυρὰν· ἐν ᾧ δὲ ἐγίνετο ἡ τοιαύτη τελετὴ, ὅλοι οἱ συνελθόντες εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ περιεστῶτες ἔτυπτον τὰ στήθη αὐτῶν καὶ ἐθρήνουν μεγάλως· ὁ Ἡρόδοτος ἐγίνωσκε μὲν τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου κοπετοῦ, καὶ πρὸς μνήμην τίνος ἐγένετο, ἀλλὰ λέγει, ὅτι δὲν ἦτον συγκεχωρημένον νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ αἴτιον (1).

(1) Ὁ Ἡρόδοτος πολλάκις ἐκφράζεται μετὰ τοιαύτης θρησκω-

Ἡ περίφημος ποτὲ Πόλις αὕτη τοῦ Δέλτα, παρὰ μὲν τοῦ Ἡροδότου καλεῖται Βούσιρις, παρὰ δὲ τοῦ Στράβωνος Βούσειρις· αἱ ἐξηγήσεις, ἢ μᾶλλον παρεξηγήσεις τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου, βάσιν ἔχουσι τοὺς μύθους καὶ τὰς ψευδεῖς ὑποθέσεις· καὶ ἰδοὺ αἱ κυριώτεραι τῶν ἀρχαίων· ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίρεως, βέβαιοῖ, ὅτι Βούσιρις καὶ Ταφόσιρις δηλοῖ τὸ αὐτὸ· ἀλλὰ τὸ ὕστατον ὄνομα αὐτὸ κατὰ τὴν τῶν Αἰγυπτίων γλῶσσαν, δὲν σημαίνει τάφον Ὀσίρεως, ὡς ὑποθέτει ὁ Πλούταρχος, διότι Ταφόσιρις εἶναι λέξις καθαρὰ Αἰγυπτιακὴ περὶ ἧς ῥηθήσεται ἑπομένως· κατὰ τὸν Βυζάντιον Εὐστάθιον, καὶ τὸν Στέφανον, πεπαιδευμένοι τινὲς τῆς ἀρχαιότητος ἐδόξαζον, ὅτι ἡ Βούσιρις ὠνομάσθη οὕτω, παρά τινος διοικητοῦ διορισθέντος παρὰ τοῦ Ὀσίρεως, καλουμένου Βουσίρεως, ἀλλ' ὁ μῦθος αὐτὸς οὔτε χρήζει ἀνατροπῆς, ὡς αὐτεξέλεγκτος· ἄλλοι δὲ πάλιν, κατὰ τὸν αὐτὸν Συγγραφέα, ὑπέθετον, ὅτι ἡ Ἶσις κατέκλεισε τὸ σῶμα τοῦ Ὀσίρεως εἰς μίαν θήκην,

τικῆς συστολῆς· τὸ μυστικὸν ἦτον Νόμος προστεταγμένος ἀπαράβατος εἰς τοὺς μυουμένους τὰ τῶν Αἰγυπτίων μυστήρια· τοῦτο δὲ κατ' ἀρχὰς αὐστηρῶς ἐφυλάττετο, ἀλλ' ἑπομένως ὑπὸ ἀδιαφορίας ἐκραυλισθέντα τὰ τοιαῦτα μυστήρια, ἀπώλεσαν τὸ βάρος αὐτῶν· Πάντες ἤδη γινώσκουσιν, ὅτι ὁ θρῆνος καὶ ὁ κοπετὸς τῶν μερῶν Αἰγυπτίων ἀπεσείνετο εἰς τὸν γελοιώδη μῦθον τοῦ Ὀσίρεως καὶ τῶν αὐτοῦ δυστυχημάτων.

δοὺς ἔχουσαν ὁμοίωμα, τὴν ὁποίαν καὶ ἔθαψεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἐξ ἧς ὠνομάσθη Βουσόσιρις· ὅσον παράλογος καὶ ἂν εἶναι ἡ τοιαύτη ὑστάτη δοξασία, τόσον αὐτὴ ἐγένετο βάσις τῆς γνώμης τοῦ Ἀθανασίου Κιρκέρονος, ὅστις ἐνόμισεν ὅτι Βούσιρις σημαίνει Βοῦν Ὀσίρεως· ἀλλ' ὁ Ἰησουΐτης αὐτὸς μὲ ὅλην τὴν ἐπιδεικτικὴν παιδείαν του, κρίσιν μὴ μεταχειριζόμενος συνεχῶς βαθυτάτην, μήτε παρετήρησε καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ λέξις Βοῦς, ὡς Ἑλληνικὴ, δὲν ἐδύνατο νὰ χωρισθῇ εἰς σύνθεσιν ὀνόματος μιᾶς Πόλεως καθαρᾶς Αἰγυπτιακῆς· ὡσαύτως καὶ ἡ γνώμη αὐτοῦ περὶ τοῦ ὀνόματος Φατουρὲ (1) τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, τὸ ὁποῖον κατ' αὐτὸν ἐδήλου τὴν Βούσιριν δῆθεν Πόλιν, δὲν ἔχει ἐπίσης κἀμμίαν βάσιν ὀρθότητος, ἢ ἀληθοῦς ἐξηγήσεως· Ἕτερος πάλιν Εὐρωπαῖος Ἑλληνιστὴς, Λαρσσὲρ λεγόμενος προτείνει, ὅτι τὸ Βου σημαίνει κατ' Αἰγυπτίους τάφον, καὶ μετὰ τοῦ Ὀσιρις, τάφον Ὀσίρεως· ἀλλὰ

(1) Ἡ λέξις Φατουρὲ ἢ εἰς τὴν θείαν γραφὴν κειμένη, σημαίνει τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον, καλουμένην παρ' αὐτῆς Φατρέων Φαθουρέως καὶ γῆν Φαθωρῆς· ἡ λέξις αὕτη, τυχὸν, παράγεται ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως Πτούρης, ἥτις δηλοῖ Μεσημβρίαν ἀπὸ τῆς, ὡς πρὸς τὴν κάτω Αἴγυπτον, θέσεως της, ἢ ἀκριβέστερον, σημαίνει ἄνεμον μεσημβρινὸν, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν περικοπῆς ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Ἄσματος τῶν Ἀσμάτων Κεφ. Δ'. 16. « Τοῦτ' γ Πέμψιτ, ἄμου ἐπτούεις » · ἐξεγέρθητι Βορρᾶ, καὶ ἔρχου Νότε,

τὸ Βου εἰς καμμίαν Βίβλον, οὔτε εἰς Λεξικὸν τῆς Αἰγυπτιακῆς γλώσσης κεῖται, ὡς σημαῖνον δῆθεν τάφον· ἐν ἑνὶ δὲ λόγῳ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ὑπολαβόντες τὴν λέξιν Βούσιρις ὡς δηλοῦσαν τάφον Ὀσίρεως, στηρίζονται ἐπὶ τὴν περικοπὴν τοῦ Πλουτάρχου, ὅπου αὐτὸς λέγει κατὰ τὸν Εὔδοξον, ὅτι ὁ Ὄσιρις ἐτάφη εἰς Βούσιριν « ἐν Βουσίριδι τὸ σῶμα κεῖσθαι »· ἔτι δὲ παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος μανθάνομεν, ὅτι κατὰ τὴν τῶν Αἰγυπτίων δοξασίαν, εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ἰδίαν Πόλιν ἐγεννήθη ὁ Ὄσιρις· « καὶ γὰρ πατρίδα ταύτην γεγονέναι Ὀσίριδος » πιθανὸν δὲ, ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μῦθοι ἐπλάσθησαν εἰς Αἴγυπτον πρὸ τῆς θεμελιώσεως τῆς Βουσίρεως, διὸ εἰς μάτην κοπιῶσι νὰ ἐξηγήσωσι τὴν παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος ταύτης διὰ τῶν μύθων· ἐκτὸς δὲ τούτου, ὅλαι αἱ τοιαῦται ὑποθετικαὶ εἰκασίαι ἀνατρέπονται, διότι εἰς πάντα τὰ Αἰγυπτιακὰ χειρόγραφα, τὸ ἐνάληθες ὄνομα τῆς Βουσίρεως γράφεται Πουσίρι, τὸ ὁποῖον ἄνευ ἄλλης παρεξηγήσεως δηλοῖ, Ὄσιριν.

Σεβέννυτος-Σζεμνούτι-Σεμενούδ ταῦν.

Ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας Πόλεως Σεβέννυτου εἶναι ἡ αὐτὴ, τὴν ὁποίαν οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσι τὴν σήμερον Σεμενούδ. αὐτὴ κεῖται παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου, ὀλίγον περαιτέρω

τῆς Βουσίριδος πρὸς Ἄρκτον· ὁ ῥηθεὶς κλάδος τοῦ Νείλου τόσον ἐπλησίαζεν εἰς τὴν Πόλιν ταύτην, ὥστε διὰ τοῦτο ὠνομάσθη καὶ Σεβεννυτικός. ἡ Πόλις αὕτη παριστᾷ τὴν σήμερον μικρά τινα ἴχνη τῆς ἀρχαίας αὐτῆς ὑπάρξεως· οἱ Ναοὶ καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς μνημεῖα κατηδαφίσθησαν καὶ ἀφανῆ ἐγένοντο· ἀλλὰ σκάπτοντες εὑρίσκουσιν ἐνίοτε θραύσματα καὶ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος ἀξιοπερίεργα· ἐκ δὲ τούτων εἶναι καὶ τὸ ὡραῖον Αἰγυπτιακὸν βεβλαμμένον κατὰ μέρος ἄγαλμα, ἐκ μαρμάρου μέλανος, τὸ ὁποῖον φυλάττεται εἰς τὸ ἐν Παρισίοις ταμεῖον τῶν ἀρχαιοτήτων.

Ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Ντολεμαῖος καὶ ὁ Στέφανος γράφουσι τὸ ὄνομα τῆς Πόλεως ταύτης Σεβέννυτος, τὸ ὁποῖον εἶναι φθορὰ τοῦ ἀρχαίου Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Σζεμνούτι· οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἀπέδιδον εἰς τὸν Θεὸν, ὡς παντοδύναμον, τὸ ἐπίθετον Σζὲμ, ἢ Σζὸμ, δηλοῦν ἰσχυρὸν, διὸ καὶ τὸ Σζεμνούτι ἐξηγεῖται ὡς θεία δύναμις, ἢ Θεὸς ἰσχυρός. (1)

(1) Κάτωθεν τῆς Σεβέννυτου καὶ ἑπομένως ἐκεῖθεν τῆς Μανσούρας τὸ πρῶτον παρὰ τὸν ποταμὸν χωρίον Διάς, εἶναι ὁ τόπος ὅπου ἀποβαίνουσιν οἱ ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς Αἰγύπτου συντρέχοντες Κόπται ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες εἰς τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν κατὰ τὴν Ις'. μαΐου, μιᾶς ἑκατὸν Ἐκκλησίας, εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Δίλτα κειμένης, ἐπ' ὀνόματι ἁγίας τινος αὐτῶν Περιωνύμου· ὅσα ποτὲ ἐπὶ τῶν προγόνων αὐτῶν Αἰγυπτίων ἐτελοῦντο εὐλαβείας πρακτικὰ καὶ εὐθυμίας ὄργια ἐπὶ τῆς ἐτησίου πανηγύρεως τῆς Ἰ-

Ἴσιον, Ἰσεῖον-Ναήσι-Παχπείτ, ἢ Παχπάϊτ ταγῦν.

Εἰς τὸν τόπον, καλούμενον ταγῦν παρὰ τῶν Ἀράβων Παχπάϊτ, ἢ Παχπείτ, ὅπου θεωροῦνται τὰ ἐρείπια ἑνὸς μεγαλοπρεπεστάτου Ναοῦ, ἔκειτο ἡ Πόλις Ἰσεῖον, ἀφισταμένη τρεῖς λεύγας πρὸς Ἄρκτον τῆς Σεβέννυτου, καὶ μικρὸν ἄποθεν τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου· τὰ τῶν πρώτων χριστιανῶν τῆς Αἰγύπτου χειρόγραφα μαρτυρολογία καὶ ὁσιολόγια ἀναφέρουσι περὶ μιᾶς ἀρχαίας Πόλεως εἰς τὴν κάτω Αἴγυπτον, καλουμένης Ναήσι· τὸ ὄνομα αὐτὸ ἔχει σχεδὸν τὴν αὐτὴν ταυτότητα μετὰ τοῦ ὀνόματος, καλουμένου παρὰ Εὐσταθίου τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ Στεφάνου Ἰσεῖον, τὰ ὁποῖα δύω σημαίνουσι τόπον Ἴσιδος. οἱ Αἰγύπτιοι ἀείποτε ἔγραφον τὸ ὄνομα Ἴσιδος διὰ τοῦ Η, ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες καὶ Λατῖνοι διὰ τοῦ Ι.

Τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα Ἧσι, συναντᾶται συνεχῶς εἰς τὰς τῶν Κοπτῶν βίβλους σύνθετον μετὰ πολλῶν κυρίων ὀνομάτων Πόλεών τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καθὼς προεῤῥέθη περὶ τοῦ ὀνόματος Ταβενῆσι, ὅτι δηλεῖ τόπον Φοινίκων τῆς Ἴσιδος, ὡ-

σαύτως καὶ περὶ τῆς Τενεσίου Πόλεως, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα γράφεται Αἰγυπτιαστὶ Θανῆσι, καὶ σημαίνει Πόλιν Ἴσιδος· ἔτι δὲ περὶ ὀνομάτων πολλῶν μαρτύρων Αἰγυπτίων καὶ ὁσίων, καλουμένων Παήσι, Παήσιοι, Ταήσι, Ταησίαι, τουτέστιν οἱ ἀνήκοντες, ἢ αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἴσην, ἢ Ἰσιακοί, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ τούτου σύνθετον Ἰσίδωρος, δῶρον Ἴσιδος.

Τὰ ἐρείπια τῆς Πόλεως Ναήσι σώζονται εἰσέτι, ὅπου θεωροῦνται τὰ λείψανα ἑνὸς ὡραίου Αἰγυπτιακοῦ Ναοῦ, κατεσκευασμένου ἐκ λίθων παμμεγίστων καὶ κατὰ μῆκος αὐτῶν καὶ βάθος· οἱ κυριώτεροι γεγλυμμένοι Πίνακες ἐπάνω τῶν ἐρειπίων τοῦ Ναοῦ, παριστῶσι διαφόρους προσφορὰς πρὸς τὰς ἀναγλύφους μορφὰς τῆς Ἴσιδος. Ταῦτα δὲ τὰ ἐρείπια κεῖνται κατὰ τὸ μέσον μιᾶς περιοχῆς τετειχισμένης 280 ὀργυιῶν μῆκος ἐχούσης, καὶ 80 εὖρος, ἡ ὁποία διόλου κατηδαφίσθη καὶ κατεχώθη εἰς τὴν γῆν

Ὁ Ἡρόδοτος ἀναμφιβόλως ἐγίνωσκε τὴν Πόλιν ταύτην, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει Ἄνυσιν· λέξις Αἰγυπτιακὴ Νήσι, δηλοῦσα Ἰσιακὴν· καὶ ταῦτα πρὸς ἔνδειξιν ἱκανὰ περὶ τῆς κατὰ τὸ Δέλτα Πόλεως τῆς Ἴσιδος.

Πανέφυσις-Πανεφόσι.

Ἡ Πόλις αὕτη ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Βουβαστικοῦ, ἢ Πηλουσιακοῦ κλάδου καὶ τοῦ Βουσιριακοῦ, ἢ

σιδος, τὰ αὐτὰ καὶ οἱ ἀπόγονοι ἐκείνων Κόπται τελεσιουργοῦσι τὴν σήμερον συρρέοντες ἐκασταχόθεν τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν ἐπέτειον πανήγυριν τῆς ἁγίας Γιμιάνης ἢ Τζεμιάνε.

Φατμιτικοῦ, κατὰ τὸν Πτολεμαῖον. Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος τῆς Πόλεως ταύτης Πανεφόσι, μετεποίησαν αὐτὸ Πανέφυσιν· καὶ αὐτὴ τὴν σήμερον ἐκαλύφθη ἀπὸ τὰ νερὰ τῆς λίμνης Μενζαλέ.

Βάρις.-Βάρι.

Ἡ κωμόπολις αὐτὴ ἔκειτο παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Φατμετικοῦ κλάδου, καλουμένου τὴν σήμερον τοῦ Ταμιαθίου, εἰς τὴν περαίαν τοῦ ποταμοῦ ἀντικρὺ τῆς Πόλεως ταύτης· ἡ λέξις Βάρις εἶναι καθαρὰ Αἰγυπτιακὴ, καὶ παράγεται ἀπὸ τοῦ Βάτ, Φοίνιξ, ἢ κλάδος φοίνικος, καὶ τοῦ ιρις, ποιεῖν. κατ' Αἰγυπτίους τὴν Βάρκα, ἐκάλουν Βάρι, τὸν δὲ κάλαθον, Βαΐρι ἢ Βίρ, διότι ἐκ τῶν κλάδων τῶν φοινίκων ἔπλεκον οἱ Αἰγύπτιοι τὰς μικρὰς τοῦ ποταμοῦ βάρκας, ἐκ δὲ τῶν φύλλων τοὺς καλάθους. ταύτας δὲ τὰς βάρκας οἱ Ἕλληνες διὰ τῆς αὐτῆς Αἰγυπτιακῆς λέξεως ἐκάλουν Βάρσις· ὅλαι λοιπὸν αἱ ῥηθεῖσαι λέξεις παράγονται ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἀπὸ τοῦ Βαΐ καὶ ιρι, καὶ κατὰ συγκοπὴν Βάρι καὶ Βίρ, τουτέστιν ἐκ τῶν φοινίκων πεποιημένας τάς τε βάρκας καὶ τοὺς καλάθους.

Παχνάμουνις.-Βακιναμοῦν.

Ὁ Πτολεμαῖος διαιρῶν εἰς δύω μέρη τὸν Νομὸν

φοῦ ὁποίου πρωτεύουσα ἦτον ἡ Σεβέννυτος, τάττει ὡς δευτερεύουσαν Πόλιν, κατὰ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ Σεβεννυτικοῦ τούτου Νομοῦ, τὴν Παχνάμουνιν, κειμένην, κατὰ τὸν αὐτὸν Γεωγράφον, αὐτήν τε καὶ τὴν περιοχήν της μεταξὺ τοῦ Θερμουθιακοῦ, ἢ Σεβεννυτικοῦ κλάδου, καὶ τοῦ Ἀθριβιτικοῦ, ἢ Φατμετικοῦ· τὸ ὄνομα Παχνάμουνις εἶναι Αἰγυπτιακόν, καὶ πιθανὸν φθορὰ τῆς λέξεως Βακιναμοὺν, ἡ ὁποία δηλοῖ Πόλιν Ἄμμωνος.

Πάραλος.-Νικετζόου.-Πούρλους.

Ἡ θέσις τοῦ τόπου καλουμένου παρὰ τῶν Ἑλλήνων Πάραλος, κεῖται ὅπου τὴν σήμερον ἡ τῶν Ἀράβων παράλιος κωμόπολις Πούρλους, τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα ἀναμφιβόλως ἐσχηματίσθη ἀπὸ τοῦ Πάραλος· ἡ κωμόπολις αὐτὴ κεῖται ἐπάνω τοῦ στενωτάτου ἰσθμοῦ, ἢ γλώσσης, ἥτις διαχωρίζει τὴν λίμνην τῆς Βουτοῦς (Λητοῦς), καλουμένην τὴν σήμερον λίμνην Πούρλους, ἀπὸ τῆς μεσογείου, περὶ τὰς ἐκβολὰς εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Θερμουθιακοῦ κλάδου· το Αἰγυπτιακὸν ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα ἦτον Νικετζόου, μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Κόπται ἐκάλουν αὐτὴν Παράλου καὶ Ἀμπαράλου κατὰ φθορὰν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πάραλος.

Πόλεις, κείμεναι εἰς τὴν σχεδιαζομένην νῆσον παρὰ τοῦ Θερμουθιακοῦ κλάδου. Βύβλος.

Τὴν Πόλιν ταύτην Βύβλον ἀναφέρει Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὡς Πόλιν ἀσφαλεστάτην, καὶ ὁ Κτησίας· αὐτὴ μὲν ἔκειτο εἰς αὐτὸ τὸ μέρος τοῦ Δέλτα, ἀλλ' ἡ θέσις ταύτης μετὰ βεβαιότητος εἰσέτι δὲν καθωρίσθη.

Ταντάθω.-Τάνταχ ταννῦν.

Ἡ Ταντάθω αὕτη τῶν Αἰγυπτίων, ἔκειτο εἰς τὴν νῆσον ταύτην τὴν σχεδιαζομένην ὑπὸ τοῦ Θερμουθιακοῦ κλάδου, παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τούτου, ἀφισταμένη τῆς Μενοὺφ πρὸς Ἄρκτον δέκα λεύγας, καὶ ἓξ τῆς Σεβέννυτου (Σαμανοὺδ) πρὸς Μεσημβρίαν· οἱ Ἄραβες καλοῦσιν αὐτὴν Τάνταχ· ἡ θέσις αὐτῆς κεῖται κατὰ τὸ κέντρον σχεδὸν τοῦ Δέλτα· ἐπίσημος αὐτὴ τὴν σήμερον κωμόπολις καὶ πολυανθρωποτέρα τῶν λοιπῶν κατὰ τὸ Δέλτα, ὅπου θεωρεῖται ἓν ἀξιόλογον Τέμενος· εἰς αὐτὴν τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ συντρέχει μέγα πλῆθος πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ αὐτόσε τάφου τοῦ Σεὶδ Ἀχμὲτ-Ἐλ-Πεταούῖ· καὶ ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης συγκροτοῦνται καὶ τρεῖς ἐμπορικαὶ πανηγύρεις· ἀλλ' ἡ κατὰ Ἀπρίλλιον ὑπερέχει.

Τισσάϊρ-Μαχαλὲτ-Ἐλκιπὶρ ταννῦν.

Περὶ τὰς ἑπτὰ λεύγας πρὸς Καικίαν ἄνεμον τῆς ῥηθείσης Ταντάθω, ὑπῆρχεν ἡ τῶν Αἰγυπτίων Κωμόπολις Τισσάϊρ· εἰς τὴν θέσιν ταύτης κεῖται ταννῦν ἡ γνωστὴ κωμόπολις τῶν Ἀράβων, καὶ πρωτεύουσα τῆς Ἐπαρχίας Ἐλ-Γαρπίε Μαχαλὲτ-Ἐλκιπὶρ, ἀφισταμένη δύω λεύγας πρὸς Μεσημβρίαν τῆς Σεβέννυτου. Κωμόπολις καὶ αὐτὴ ταννῦν ἐπίσημος καὶ διὰ τὰς τέχνας, καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων της, τῶν περὶ τὰς 15000.

Ξόης.-Σκόου.-Σάκχα ταννῦν.

Ἡ Ξόης ὑπῆρχε μία τῶν μεγάλων Πόλεων τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, ἣν ἀναφέρει ὁ Στράβων, ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Στέφανος· αὐτὴ ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Σκόου, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων, ἤδη Σάκχα, ἥτις κεῖται κατ' ἴσην ἀπόφασιν τῶν δύω Ἀραβικῶν κωμοπόλεων τῆς τε ῥηθείσης Μαχαλὲτ-Ἐλκιπὶρ, καὶ τῆς Μαχαλὲτ-ἀποῦ-ἀλλὶ, καὶ κατὰ τὸ μέσον τούτων, ἀπέχουσα ἐπίσης ἓξ λεύγας τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης· ἡ θέσις ταύτης τάττεται εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς ῥηθείσης νήσου, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος καὶ τοῦ Πτολεμαίου· τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα Ξόης, καὶ τὸ Ἀραβικὸν Σάκχα, παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σκόου.

Αἱ κείμεναι Πόλεις μεταξὺ τοῦ Θερμουθιακοῦ καὶ Κανωβικοῦ κλάδου.

Σάϊς-Σάϊ-Σσὰ-Ἐλ-Χαδτζὰρ ταὺν.

Ἡ Σάϊς ἦτον μία τῶν περιδόξων Πόλεων τῆς Αἰγύπτου καὶ ἡ ἐπισημοτέρα τοῦ Δέλτα. αὐτὴ ἐγένετο περίκροτος, οὐ μόνον διὰ τὰ περιφανῆ αὐτῆς μνημεῖα καὶ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ εἰς αὐτὴν τὴν Πόλιν περίφημον συνέδριον τῶν πεπαιδευμένων Ἱερέων· οἱ Ναοὶ αὐτῆς ἦσαν καλλωπισμένοι διαπρεπέστατα παρὰ τῶν Φαραὼ βασιλέων, οἵτινες ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Πόλιν ταύτην καὶ εἰς τὸν Νομόν της, καὶ τάττονται εἰς τὴν εἰκοστὴν ἕκτην δυναστείαν τῆς Αἰγύπτου, τὴν λεγομένην τῶν Σαϊτῶν Φαραὼ, καὶ πέρας λαβοῦσαν εἰς τὸν Οὐαφρὲ ἢ Ἀπρίην (1) υἱὸν δυστυχῆ τοῦ εὐτυχοῦς Ψάμμιος τοῦ Β'.

(1) Περὶ τούτου τοῦ Οὐαφρὲ ἢ Ἀπρίου., ὁ μὲν Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος λέγει· ὅτι ἐφονεύθη παρὰ τοῦ τὴν Αἴγυπτον καταστρέψαμένου Ναβουχοδονόσορος, ὁ δὲ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Διόδωρος ἀναφέρουσι, ὅτι μάχης συγκροτηθείσης, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ῥηθέντος Βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ Χαλδαίων, μεταξὺ τοῦ Οὐαφρὲ καὶ τοῦ ἀποστάτου καὶ ἅρπαγος τῆς Βασιλείας Ἀμάσεως, καὶ νικηθεὶς ὁ δυστυχὴς Οὐαφρὲ ἢ Ἀπρίης, καὶ ζωγρηθείς, οἰκτρῶς παρὰ τοῦ νικητοῦ ἀπεπνίγη· ἡ δὲ γνώμη αὕτη τῶν ῥηθέντων ἱστοριῶν συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Προφήτου Ἱερεμίου, λέγοντος κεφ.

Ὁ κυριώτερος Ναὸς τῆς Πόλεως ταύτης ἀνέκειτο εἰς τὴν Θεότητα Νεῖτ ἢ Νεῖθ, ἡ ὁποία ἐτιμᾶτο διαφερόντως ὡς τὸ ὑπέρτατον Ὄν, καὶ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἐδόξαζον διὰ τοῦ Κέκροπος, ὡς τὴν Ἀθηνᾶν αὐτῶν, ὅπου ἐθεωρεῖτο καὶ ὁ τάφος τοῦ Ψαμμούθεως ἢ Ψαμμιτίχου, πρώτου Βασιλέως τῆς τῶν Σαϊτῶν δυναστείας. Ὁ Ναὸς αὐτὸς ἦτον καλλωπισμένος μὲ ὑψηλοὺς Ὀβελίσκους καὶ τούτων πλησίον ἔκειτο μία μεγάλη Δεξαμενὴ πρὸς χρῆσιν τῶν Ἱερέων, τὴν ὁποίαν ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει λίμνην· τὰ τοῦ Ναοῦ Προπύλαια κατεσκευάσθησαν ἐπὶ Ἀ-

44. ταῦτα· "οὕτως εἶπε Κύριος, Ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὸν Οὐαφρῆ βασιλέα Αἰγύπτου εἰς χεῖρας ἐχθροῦ αὐτοῦ, καὶ εἰς χεῖρας ζητούντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὼ ἔδωκα τὸν Σεδεκιαν βασιλέα Ἰούδα εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος," αὐτὸς ὁ μέγας διὰ τὰς πράξεις του βασιλεὺς τῆς Ἀσίας ἐπανακάμψας εἰς τὰ ἴδια μετὰ πλήθους λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων Αἰγυπτίων, Ἰουδαίων, Φοινίκων καὶ Σύρων, κατωχύρωτε τὴν Βαβιλῶνα, ἐκόσμησεν ἀπὸ τῶν λαφύρων τὸ ἐν τῇ Πόλει ταύτῃ ἱερὸν τοῦ Βήλου, ᾠκοδόμησε νέα βασίλεια πολυτελῆ, καὶ ἔγειρεν ἐπ' αὐτὰ ὑψηλὰς σοὰς καθ' ὁμοίωσιν τῶν Ὀρίων, καταφυτεύσας διάφορα δένδρα, κατὰ θέλησιν τῆς γυναικός του· τὸ δὲ τοιοῦτον ἔργον ὀνομάσθη κρεμαστὸς Παράδεισος· ὁ δὲ Χαλδαῖος ἱστορικὸς Βυρωσὸς, ὁ παρὰ τοῦ Φλαβίου ἀναφερόμενος, μέμφεται τοὺς Συγγραφεῖς τῶν Ἑλλήνων ὡς μάτην φρονοῦντας, ὅτι ὑπὸ Σεμιράμιδος δῆθεν ἐκτίσθη ἡ Βαβυλὼν, καὶ ψευδῶς συγγράψαντας ὅτι τά τε ἄλλα θαυμαστὰ τῆς Πόλεως ταύτης, καὶ οἱ κρεμαστοὶ κῆποι παρ' ἐκείνης τάχα κατεσκευάσθησαν.

μάσιως, καὶ ἦσαν θαυμαστὰ διὰ τὸ ὕψος, τὴν ἔκτασιν αὐτῶν, καὶ διὰ τοὺς περὶ αὐτὰ ἀνδρόσφυγγας τοὺς ὑπερμεγέθεις· ὁ δὲ κυρίως, ὡς εἰπεῖν, Ναὸς ἐκτίσθη πρὸ τοῦ Ἀμάσιως, καὶ ἑπομένως παρ' αὐτοῦ ἀνεκαινίσθη, ὅστε πρὸς ἐπισκευὴν τούτου, μετεκόμισεν ἀπὸ τῆς νήσου Ἐλεφαντίνης πέτρας μεγίστας, καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκτάκτων μνημείων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Ἄμασις ἐναπέδειξε τὴν κλίσιν αὐτοῦ πρὸς τὰς τέχνας καὶ πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν Πατέρων του, εἶναι ὁ μέγας ἐκεῖνος μονόλιθος Ναὸς, τὸν ὁποῖον δι' ἐπιταγῆς αὐτοῦ ἐξήγαγον ὁλομελῆ ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν Ἐλεφαντίνην λατομείων τοῦ σπυρίτου, ἢ κοκκωτοῦ λίθου, καὶ μετέφερον εἰς Σάϊν, ἀπὸ διαστήματος, ἐξ ἐκείνης μέχρι ταύτης, λευγῶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ ἐπέκεινα, ἐργαζόμενοι εἰς διάστημα τριῶν χρόνων 2000 ἄνθρωποι.

Ὁ Ἄμασις ἔστησεν ὡσαύτως εἰς Σάϊν ἕνα Κολοσσὸν μέγιστον, ὕψος ποδῶν ἑβδομήκοντα πέντε, καθ' ὁμοίωσιν ἑνὸς ἑτέρου τοιούτου, τὸν ὁποῖον ἔστησεν εἰς Μέμφιν ἔμπροσθεν τοῦ Ναοῦ ἐκείσε τοῦ Ἡφαίστου· εἰς τὴν ἐκτεταμένην αὔλειον τοῦ Ναοῦ τῆς Ναΐτ, ὄπισθεν τούτου, ὅπου ἔκειτο ἡ μεγίστη οἰκοδομὴ ἑνὸς ἑξαισίου Κοινοταφείου, πρὸ τῆς εἰσόδου τούτου δεξιόθεν, ἔκειτο ὁ τάφος αὐτοῦ τοῦ Ἀμάσιως, ἀνακαινιστοῦ τοῦ Ναοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτον κατεσκευασμένος ἐκ λίθων, καὶ καλλωπισμένος μετὰ

Κιόνων, τῶν ὁποίων τὰ κιονόκρανα ἦσαν λελαξευμένα κατὰ μίμησιν τῶν φύλλων τῶν φοινίκων· κατὰ δὲ τὸ βάθος τοῦ Μαυσολείου, ἢ τῆς παστάδος, ὡς διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος, ἴσταντο διπλᾶ θυρώματα, καὶ τούτων ἔνδον ἔκειτο ἡ νεκρικὴ θήκη τοῦ Βασιλέως τούτου· ἀπέναντι δὲ πρὸ τῆς εἰς τὸ Κοινοταφεῖον εἰσόδου ἀριστερόθεν, ἔκειντο καὶ τάφοι τοῦ τε Οὐαφρὲ ἢ Ἀπρίου, καὶ τῶν τούτου προπατόρων, καταγομένων πάντων ἀπὸ τῆς Πόλεως ταύτης Σάϊος.

Εἰς τὴν Πόλιν ταύτην ἐτελεῖτο, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ἑορτὴ ἐτήσιος λαμπροτάτη, καλουμένη λυχνοκαία, διότι αἱ θυσίαι ἐγίνοντο νυκτὸς, καὶ οἱ Ναοὶ καὶ ὅλαι αἱ οἰκίαι ἦσαν φωτισμένοι κύκλῳ περὶ τὰ δώματα καὶ ἐκεῖ, καὶ καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον μέχρι πρωΐας· συνέτρεχον δὲ εἰς τὴν ἐτήσιον ταύτην ἑορτὴν τῆς θεότητος Ναΐτ ἢ Ναΐθ πλῆθος Αἰγυπτίων ἑκασταχόθεν.

Ἐκ τῆς Σάϊος ταύτης κατήγετο ὁ Κέκροψ ὁ κληθεὶς Διφυὴς, ὡς εἰδήμων τῆς τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων διαλέκτου· ἐβασίλευσε τῆς Ἀττικῆς ἔτη πεντήκοντα· ᾠκοδόμησε τὴν πρωτεύουσαν ταύτης Πόλιν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς (Νειτ) τὴν Πόλιν Ἀθήνας ὠνόμασεν· ἡ Γλαυξ ἐτιμᾶτο ὡς πτηνὸν ἱερὸν εἰς τὴν Σάϊν καὶ καθιερωμένον εἰς τὴν πολιοῦχον τῆς Πόλεως ταύτης θεότητα· ταύτην δὲ κατὰ μίμησιν, ἀνέθηκε καὶ ὁ Κέκροψ εἰς τὴν Ἀθη-

νᾶν, καὶ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίων ἐπίσημον παράσημον· τοῦτο δὲ φέρουσι κεχαραγμένον τὰ τῆς Σάϊος νομίσματα, καθὼς καὶ τὰ τῆς τῶν Ἀθηνῶν θυγατρὸς αὐτῆς· ὁ Κέκροψ ὑπῆρξεν 1370 σχεδὸν ἔτη πρὸ Χριστοῦ (1), ἐπὶ Ὥρου Φαραὼ, Βασιλέως

(1) Ἡ τῶν τῆς Αἰγύπτου ἀρχαίων Φαραὼ χρονολογία εἶναι τόσον σκοτεινὴ, ὥστε λογίζεται ἀδύνατον ὁ καλύπτων αὐτὴν ζόφος νὰ διασκεδασθῇ, καὶ νὰ διαλευκανθῇ ἡ ταύτης ἀλήθεια ἐπ' ἀκριβείᾳ.

Τὰ τοῦ Μανεθῶνος, Ἡροδότου καὶ Διοδώρου περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῶν Βασιλέων τῆς Αἰγύπτου διηγήματα, δὲν δύνανται νὰ διεχύσουν τὸ ἐκζητούμενον φῶς ἐπὶ τὴν χρονολογίαν ταύτην ὡς σκοτεινὰ, ἀδέβαια καὶ μυθώδη, καὶ μάλιστα εἰς τὰ ἔτη περὶ ὧν ὁ Παλαίφατος ἐν τῷ περὶ ἀπίστων ἱστοριῶν, λέγει· "οὐ γὰρ ἤδεισαν οἱ Αἰγύπτιοι τότε ἢ ἄλλον τινὰ ἀριθμὸν ἐν τῷ ψηφίζειν, ἀλλὰ τὰς περιόδους τῶν ἡμερῶν εἰς ἔτη ἐψήφιζον· οἱ γὰρ τῶν ΙΒ'. μηνῶν ἀριθμοὶ μετὰ ταῦτα ἐπενοήθησαν ,,· τὰ δὲ τῶν Ἱερέων τῆς Αἰγύπτου χρονικὰ (ἐὰν πρέπει νὰ ὀνομασθῶσιν ὡς ὑπομνήματα) τὰ ὁποῖα ἀναφέρουσιν οἱ ῥηθέντες, εἶναι μία σειρὰ διηγημάτων ἐκ παραδόσεως ἄτακτος, ἀκαθόριστος καὶ ἄνευ κρίσεως.

Τὰ τῆς δεκάτης ὀγδόης λεγομένης Φαραωνιτικῆς δυναστείας θαυμασμοῦ ἄξια μνημεῖα, εἶναι μὲν τῷ ὄντι τῶν Βασιλέων ταύτης ἔργα, κατὰ τὰς δὶ Ἱερογλύφων φωνητικῶν ἐπ' αὐτὰ ἐπιγραφὰς, ὡς προεἰπώθη, ἀλλ' ἡ ἐποχὴ τῶν χρόνων, καθ' οὓς αὐτοὶ ὑπῆρξαν, διαμένει συμπέρασμα ἀταφὲς, ἀτέκμαρτον καὶ ἀκαθόριστον· διὸ καὶ ἡ παρὰ τῶν ἀρχαιολόγων σημειουμένη χρονολογία τῶν ἀρχαίων Φαραὼ, εἶναι μᾶλλον καθ' ὑποθετικὴν εἰκασίαν, ἢ κατ' ἀκρίβειαν· οἱ δὲ τάττοντες κατὰ μόνην τὴν ἰδέαν αὐτῶν, τήν τε ῥηθεῖσαν δυναστείαν, καὶ ἐφεξῆς τὴν δεκάτην ἐννάτην, εἰκοστὴν, καὶ τὴν δευτέραν, καὶ τὰ διασωζόμενα αὐτῶν ἔργα εἰς ἐρ-

τῆς ΙΗ'. Αἰγυπτιακῆς δυναστείας ἐνδεκάτου· Τὴν τῶν Ἀθηνῶν θεμελίωσιν παρὰ τῶν Σαϊτῶν ἀναφέρει τὸ τῆς Ἀλεξανδρείας χρονικὸν, καὶ βεβαιοῦται παρὰ τοῦ Ἡροδότου, Ἀπολλοδώρου, Παυσανίου, Στράβωνος, Εὐσεβίου, Ἰουστίνου, Συγκέλλου καὶ Κεδρινοῦ.

Ἡ θέσις τῆς Πόλεως ταύτης εἶναι τὴν σήμερον γνωστὴ· αὐτὴ ἀπέχει ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα δεκαοκτὼ σχεδὸν λεύγας, καὶ περὶ τὰς δύω πρὸς Ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ (Ῥαχητίου) Κλάδου· εἰς τὸν τόπον τῶν ἐρειπίων ταύτης τῆς λαμ-

στηκοτέρας ἐποχὰς χρόνων, τουτέστι περαιτέρω τῶν χιλίων ἄχρι τῶν χιλίων ἑξακοσίων καὶ μικρὸν ἐπέκεινα πρὸ χριστοῦ χρόνων, τραυματίζουσι τὴν ἀλήθειαν, βλάπτουσι τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ τὸ τῆς ἱστορίας πρέπον.

Ἡ μόνη βεβαία καὶ ἀναμφίβολος χρονολογία τῶν Φαραὼ, ἄρχεται μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κατακτητοῦ τῆς Αἰγύπτου Βασιλέως τῆς Αἰθιοπίας Σαβάκου τῷ 722 ἔτει πρὸ Χριστοῦ, καὶ μετὰ τὴν ὀλιγαρχίαν τῶν δώδεκα Βασιλίσκων, ἐπὶ τῆς μοναρχίας τοῦ Ψαμμίτιχου τῷ 671 ἔτει· ὅστις καὶ ὑπεδέξατο τοὺς ἐλθόντας Ἕλληνας, Ἴωνας καὶ Καρεῖς ὡς συμμάχους του· αὐτοὶ λοιπὸν οἱ κατοικήσαντες κατὰ τὸ Δέλτα Ἕλληνες, ἔδωκαν πρὸς τὸν Ἡρόδοτον, τὸν πρὸ 430 χρόνων τοῦ χριστιανικοῦ ἔτους ἀκμάσαντα, τὰς ἀκριβεστέρας πληροφορίας οὐχὶ περὶ τῶν πρὸ τῆς ἀποικίας αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον παρηγκότων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀπὸ Σαβάκου Ψαμμίτιχου καὶ καθεξῆς συμβάντων ἄχρι τῆς καταπορθήσεως τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ Καμβύσου πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔτη 525, ὡς ὁ Ξυγγραφεὺς αὐτὸς ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ βιβλίῳ ἀναφέρει.

πρᾶς ποτὲ Πόλεως κεῖται ἤδη τὸ Ἀραβικὸν μηδαμινὸν χωρίον, καλούμενον Σα-'Ελ-Χαδτζὰρ· τὸ δὲ Σὰ δηλοῖ πέτρας, ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀναμφιβόλως ἐρειπίων· τὰ τοσαῦτα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ μνημεῖα αὐτῆς κατηδαφίσθησαν τὰ περισσότερα καὶ συνετρίβησαν, καὶ θεωροῦνται μόνα τὰ ἐξαίσια λείψανα αὐτῶν, ὕψος ἔχοντα ποδῶν ὀγδοήκοντα, τὰ ὁποῖα φαίνονται ὡς ἄλλαι ἀπότομοι πέτραι, διερρηγμέναι ὥσπερ ὑπὸ κεραυνοῦ ἢ κραταιοῦ σεισμοῦ, καί τινα ἀνάγλυφα καὶ Κίονες ἱστάμενοι ἔτι εἰς τὴν θέσιν των, τοὺς ὁποίους οἱ χωρεῖται (Φελάχιδες) ἔχουσιν ὡς στηρίγματα εἰς τὰς ἐλεεινὰς αὐτῶν καλύβας.

Αἱ διαμετρήσεις τῆς ἐκτάσεως τοῦ μεγάλου τούτου Περιβόλου, τοῦ ἐμπεριέχοντος ποτὲ τὸ ῥηθὲν μέγα Κοινοταφεῖον, καὶ πρὸ πάντων τὸν πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ μεγαλοπρεπέστατον Ναὸν τῆς Νείτ, εἶναι τῷ ὄντι ἀπορίας ἄξιαι· τοῦ Παραλληλογράμματος αὐτοῦ ἑκάστη τῶν ἐλασσόνων πλευρῶν ἔχει πόδας 1440, τῶν δὲ μειζόνων ἑκάστη 2160. ὅθεν ὅλης τῆς περιφερείας συνάγεται ὁ ἀριθμὸς ποδῶν 7200. ἔτι δὲ τὸ ὕψος τῶν τειχῶν ὑπάρχει ποδῶν 80, καὶ τὸ πάχος ποδῶν 54. συνίστανται δὲ τὰ τείχη καὶ αἱ λοιπαὶ οἰκοδομαὶ ἐκ πλίνθων ὀπτῶν, μῆκος ἐχόντων δακτύλους 15, εὖρος 7, καὶ πάχος 5. τὸ μέγα ῥηθὲν Κοινοταφεῖον διαλύει τὴν μέχρι τούτου ἀπορίαν καὶ δεικνύει τὸ μέρος, ὅπου αἱ τῆς κάτω Αἰγύπτου

μακρὰν τῶν ὀρέων κείμεναι Πόλεις, ἐνταφίαζον τοὺς βαλσαμωμένους νεκροὺς αὐτῶν· εἰς τὰ Κολοσσώδη διασωζόμενα ἐρείπια καὶ μὴ κατεδαφισθέντα εἰσέτι τοῦ Κοινοταφείου, θεωροῦνται διάφορα ὑπερῶα, καὶ ἐπ' αὐτὰ κατασκευασμένοι οἰκίσκοι ἐπικήδειοι, ὅπου κατετίθεντο αἱ τῶν νεκρῶν μομίαι· καὶ κατὰ τὴν μεγίστην ἔκτασιν τοῦ Κοινοταφείου, τὴν ἔχουσαν μῆκος ποδῶν 1400, καὶ εὖρος 500, τὸ πλῆθος τῶν τοιούτων νεκρικῶν οἰκίσκων ἦτον ἄπειρον·

Τὸ ὄνομα Σαΐς καθ' Ἕλληνας εἶναι τὸ αὐτὸ Αἰγυπτιακὸν μετὰ μόνης διαφορᾶς τοῦ ς εἰς τὴν λήγουσαν· εἰς ὅλα τὰ Κοπτικὰ χειρόγραφα εἶναι γεγραμμένον Σάϊ· ἡ Πόλις αὕτη ἦτον τετιμημένη μὲ Ἐπισκοπικὸν θρόνον.

Σιοὺφ.

Τὴν μικρὰν ταύτην ποτὲ Πόλιν, οὐδεὶς ἄλλος ἀναφέρει, εἰμὴ ὁ Ἡρόδοτος, εἰς τὴν ὁποίαν λέγει, ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ἄμασις « ἐκ τῆς δὲ ἦν Πόλιος, οὔνομα οἱ ἐστὶ Σιοὺτ »· ἡ τοποθεσία ταύτης πιθανόν, ὅτι εἶναι ἡ αὐτὴ ἑνὸς Ἀραβικοῦ χωρίου, κειμένου κατὰ τὴν αὐτὴν ὄχθην τοῦ Νείλου, ὅπου καὶ ἡ Σάϊς, καὶ ἀφισταμένου ταύτης λεύγας τρεῖς πρὸς Καικίαν ἄνεμον· τοῦτο δὲ τὸ χωρίον καλοῦσιν οἱ Ἄραβες Σάσι.

Ναύκρατις.

Ἡ Ναύκρατις συμπεριελαμβάνετο εἰς τὸν Νομὸν τῆς Σάϊος, καὶ ἔκειτο κατὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου· Πόλις αὕτη Ἑλληνὶς κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, κτίσμα Μιλησίων, τὴν ὁποίαν ὁ Βασιλεὺς Ἄμασις ἐν ὑπολήψει ἔχων τοὺς Ἕλληνας, πρὸς αὐτοὺς ἐχάρισεν, ἥτις ἐκτίσθη παρ' αὐτῶν καὶ συνῳκίσθη· αὐτὴ ὡς οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης κειμένη, κατέστη ἐπομένως διὰ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς περίφημος· εἶχε μεγάλα προνόμια, δικαστήριον διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς δικαστικῆς, καὶ Ναὸν ὀνομαστότατον Ἑλλήνιον ἐπωνυμούμενον.

Ἐκ τῆς Ναυκράτεως ταύτης κατήγετο ὁ περίδοξος ἐκεῖνος Γραμματικὸς Ἀθηναῖος, ὁ γεγονὼς ἐπὶ τῶν χρόνων Μάρκου Αὐρηλίου τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ γράψας βιβλίον ὄνομα Δειπνοσοφισταὶ· ἐκ ταύτης ἔτι ὡρμᾶτο καὶ ὁ σύγχρονος τοῦ ῥηθέντος Ἰούλιος Πολυδεύκης, ὅστις ἐξέθετο Ὀνομαστικὸν διηρημένον εἰς βιβλία δέκα· τὸ Σύγγραμμα αὐτὸ περιέχει πολλὰς περιόδους μὴ σωζομένων Συγγραφέων.

Τεκεβὶ-Δεγουὲ ταυῦν.

Ἡ ἀρχαία τῶν Αἰγυπτίων Πόλις αὕτη ἔκειτο ὀκτὼ λεύγας πρὸς Καικίαν ἄνεμον ἀπὸ τῆς Σάϊος παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Θερμουθιακοῦ κλάδου, ἥτις ἐκαλεῖτο καὶ Τεκεβὶ καὶ Τχὸβι, καὶ ἦτον Ἐ-

πισκοπικὸς ποτὲ θρόνος ὑπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας· οἱ Ἄραβες ταυῦν ὀνομάζουσιν αὐτὴν Δεγουὲ· μία Ἐκκλησία ἐπίσημος κειμένη εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Τεκεβί, ἐπ' ὀνόματι Τζεμιανὲ, ἐγένετο σκοπὸς θρησκευτικοῦ προσκυνήματος παρὰ τοῖς Κόπταις, ὡς ἐρρέθη.

Ὄνουρις.

Ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Πτολεμαῖος καὶ ὁ Στέφανος μὲ ὅλον τὸ ὅτι ἀναφέρουσι τὴν Πόλιν ταύτην ὡς οὐκ ἄγνωστον, ἀλλὰ τὴν θέσιν ταύτης οὐδὲ καθορίζουσι μετὰ πληροφορίας· τινὲς τῶν νεωτέρων ὑποθέτουσιν, ὅτι αὐτὴ ἔκειτο ὅπου ἡ τῶν Ἀράβων ταυῦν κώμη Πανοὺβ, τουτέστι παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Σεβεννυτικοῦ κλάδου, ἀλλ' ἡ τοιαύτη αὐτῶν γνώμη ἀντίκειται εἰς ὅσα οἱ ῥηθέντες Ἕλληνες Συγγραφεῖς λέγουσι περὶ τῆς Πόλεως ταύτης, διὸ καὶ μένει εἰσέτι ἄγνωστος καὶ ἡ θέσις καὶ τὸ Αἰγυπτιακὸν αὐτῆς ὄνομα.

Βουτὼ-Πτενατὸ ἢ Πτενετὸ.

Ὁ Πτολεμαῖος τάττει τὴν Πόλιν Βουτὼ μεταξὺ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, τουτέστι τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου καὶ τοῦ Θερμουθιακοῦ ἢ Σεβεννυτικοῦ· ὁ δὲ Ἡρόδοτος λέγει, ὅτι ἡ Πόλις αὕτη, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει Βουτὼ, ἔκειτο πρὸς τὸ στόμιον τοῦ Σεβεν-

νυτικοῦ κλάδου, καὶ ὅτι αὐτὴν εὑρίσκουσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἀναπλέοντες διὰ τοῦ κλάδου τούτου τοῦ Ποταμοῦ· συνάγεται λοιπὸν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ Βουτὼ ἔκειτο ἐπὶ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Σεβεννυτικοῦ κλάδου, διότι ἂν αὐτὴ ἦτον εἰς τὴν ἀντικρὺ περαίαν τοῦ κλάδου τούτου, δὲν ἤθελεν εὑρεθῇ κειμένη ἐν μέσῳ τοῦ Σεβεννυτικοῦ καὶ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, κατὰ τὴν ἰσχυρὰν μαρτυρίαν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἐπὶ τῶν Φαραὼ βασιλέων ἡ Βουτὼ ἦτον καλλωπισμένη μὲ Ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς, καὶ πρὸς τοῖς Ναοῖς τοῦ Ὥρου καὶ τῆς Βουβάστιως, τουτέστι τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, ἵδρυτο καὶ ὁ Ναὸς ὁ ἀνακείμενος εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν ταύτην Θεότητα, τὴν ὁποίαν ὁ Ἡρόδοτος καλεῖ Ἑλληνιστὶ Λητὼ· τὰ Προπύλαια τοῦ Ναοῦ τούτου ἦσαν θαυμαστὰ κατὰ τὸ ὕψος αὐτῶν καὶ τὴν ἔκτασιν, εἰς τὴν περιοχὴν δὲ τοῦ Ναοῦ, ὁ ῥηθεὶς ἱστορικὸς εἶδεν ὡς θαῦμα μέγιστον, ἕνα Νατσκον ἐξ ἑνὸς ὁλομελοῦς λίθου, ὕψος μὲν ἔχοντα ποδῶν πεντήκοντα καὶ ἐπέκεινα, μῆκος δὲ καὶ εὖρος ταυτόμετρον τοῦ ὕψους· ὁ δὲ τεράστιος αὐτὸς μονόλιθος ἀναμφιβόλως μετεκομίσθη ἀπὸ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης, ἐξ ἑνὸς τοιούτου μακροῦ διαστήματος, μέχρι τοῦ τόπου τούτου ὅπου ἐστήθη, καθότι καθ' ὅλον τὸ Δέλτα λατομεῖα πετρῶν δὲν εὑρίσκονται.

Πλησίον τοῦ Ναοῦ τῆς Λητοῦς ἦτον μία νῆσος

διάφημος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους τῶν Αἰγυπτίων· αὐτὴ ἔκειτο κατὰ μέσον μιᾶς εὐρυχώρου λίμνης, καὶ ὠνομάζετο Χέμις· εἰς αὐτὴν ἐδόξαζον, ὅτι ἡ Ἶσις ἔκρυψε τὸν υἱόν αὐτῆς Ὥρον, διὰ νὰ τὸν διασώσῃ ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ ἐρεύνης τοῦ Τυφῶνος· ὁ Ἡρόδοτος διηγεῖται, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐπίστευον τὴν νῆσον ταύτην πλωτὴν· ἀλλ' αὐτὸς οὔτε πλέουσαν οὔτε κινουμένην εἶδε, καὶ ἐξεπλάγη ἀκούων ὅτι ἦτον πλωτὴ· εἰς αὐτὴν, λέγει, ὅτι ἦτον ἱδρυμένος Ναὸς μέγας τοῦ Ὥρου, καὶ κατάφυτος ὁ τόπος ἀπὸ Φοίνικας καὶ ἄλλα δένδρα.

Ὁ Πτολεμαῖος ὀνομάζει Φθένοθιν τὸν Νομόν, τοῦ ὁποίου πρωτεύουσα ἦτον ἡ Βουτὼ, τὴν ὁποίαν ὁ Πλίνιος καλεῖ Πτένοθιν· αἱ δύω αὐταὶ λέξεις εἶναι μικρὰ παραλλαγὴ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος τοῦ τε Νομοῦ καὶ τῆς πρωτευούσης τούτου Πόλεως Πτενετό· μένει ἔτι νὰ διασαφισθῇ διὰ ποῖον λόγον οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν Βουτὼ, ἢ Βοῦτον τὴν Πόλιν τῶν Αἰγυπτίων Πτενετό. ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει, ὅτι ἡ Βουτὼ, τῆς ὁποίας ὁ κυριώτερος Ναὸς ἦτον ἐν Βουτῷ, ἐγένετο ἡ τροφὸς τοῦ Ὥρου, ὁ δὲ Πλούταρχος λέγει, ὅτι ὁ Ὥρος ἐντρέφετο ἐν Βουτῷ. ἕπεται λοιπὸν ὅτι κατὰ τὸν Στέφανον ἡ κατ' Αἰγυπτίους Βουτὼ ἐκαλεῖτο Λητὼ, καὶ ὅτι τὴν Πτενετὸ Πόλιν ταύτην ἐκάλεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς λατρευομένης εἰς αὐτὴν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων κυριωτέρας θεότητος, καθὼς καὶ τὰς Αἰγυ-

πτιακὰς ἄλλας Πόλεις Σχμούν, Τπὶχ, Χνὲς, Ἀτβὸ, μετωνόμασαν Ἀπολλωνόπολιν, Ἑρμούπολιν, Ἀφροδιτούπολιν καὶ Ἡρακλεούπολιν, διότι ἐνόμισαν, ὅτι οἱ κάτοικοι αὐτῶν τῶν Πόλεων ἐτίμων τάχα δὶ ἰδικῆς λατρείας τὰς τῶν Ἑλλήνων θεότητας, τουτέστι, τὸν Ἀπόλλωνα, Ἑρμῆν, Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα.

Καβασσὰ-Χβέχη.

Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον ἡ Πόλις Καβασσὰ ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Θερμουθιακοῦ καὶ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου. εὑρίσκεται εἰς τινα ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου μία κώμη, ἡ ὁποία καλεῖται παρὰ τῶν Ἀράβων Καπὰς, ἀφισταμένη περὶ τὰς τέσσαρας λεύγας τῆς Φούα πρὸς Νότον, καὶ αὐτόσε ἀναμφιβόλως ἔκειτο ἡ παρὰ τῶν Ἑλλήνων αὐτὴ Καβασσὰ, τῆς ὁποίας ἓν νόμισμα ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης τετυπωμένον ἐν Αἰγύπτῳ, φέρει τὸ ὄνομα.

Ψαραδόους.

Ἡ Ψαραδόους αὕτη περιείχετο εἰς τὴν περίχωρον τῆς Πτενετὸ (Βουτοῦς). τὸ ὄνομα αὐτὸ φαίνεται Ἑλληνικὸν, διεφθαρμένον παρὰ τῶν Αἰγυπτίων· οἱ Ἄραβες προφέρουσιν ἤδη αὐτὸ Σαρδούς.

Πσινιέου-Νεστεραουὲχ ταυῦν.

Τὸ χωρίον τὸ ὁποῖον οἱ Ἄραβες καλοῦσι Νεστεραουὲχ, ὠνομάζετο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Πσινιέου, κατὰ τὰ τῶν Κοπτῶν χειρόγραφα· περὶ δὲ τῆς ἀληθοῦς θέσεως τῆς Πόλεως ταύτης, μόνος ὁ Γεωγράφος Ἀραψ Ἀβουλφέδα πληροφορεῖ μετὰ βεβαιότητος, λέγων, ἐάν τις ἐκπλεύσῃ ἀπὸ Ταμιάθι, καὶ παραπλεύσῃ διευθυνόμενος πρὸς Δύσιν, εὑρίσκει τὴν λεγομένην Πούρλος, εἶτα τὸ Νεστεραουὲχ, καὶ ἐπομένως τὸ Ῥαχὶτ· ἔπεται λοιπὸν ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης, ὅτι ἡ Πσινιέου (Νεστεραουὲχ) ἔκειτο ἐπάνω τοῦ στενωτάτου Ἰσθμοῦ, ἢ γλώσσης τῆς γῆς, ἥτις διαχωρίζει τὴν λίμνην τῆς Βουτοῦς (Πούρλος) ἀπὸ τῆς μεσογείου· προερρέθη, ὅτι ἡ Νικετζόου (ἡ κωμόπολις Πούρλος τῶν Ἀράβων), ἔκειτο ἐπὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης τῆς γῆς, παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς διατρήσεως ἢ τοῦ πόρου, διὰ τοῦ ὁποίου τὰ τοῦ Θερμουθιακοῦ κλάδου τοῦ Νείλου ὕδατα, εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ χωρίον Νεστεραουὲχ ἔκειτο ἐκεῖθεν τῆς ῥηθείσης διατρήσεως πρὸς Δύσιν μεταξὺ Πούρλος καὶ Ῥαχητίου, πλησιάζον μᾶλλον εἰς ταύτην τὴν ὑστάτην κωμόπολιν.

Μέτηλις.

Ὁ προρρηθεὶς περιηγητὴς δ' Ἀνβὶλ Γάλλος, λέ-

γει, ὅτι ἡ ἀρχαία Μέτηλις εἶναι ἡ νῦν Φούα, κωμόπολις τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου, ἡ ὁποία κεῖται παρὰ τὴν Ἀνατολικὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ (Ραχητίου) κλάδου· ὁ δὲ Βανσλὲβ (1) ὁ περιηγησάμενος τὴν Αἴγυπτον τῷ 1673 ἔτει, καὶ καταγράψας τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῆς τοιαύτης γνώμης, διότι λέγει εἰς τὴν ἱστορίαν του, ὅτι ὁ τόπος ὁ καλούμενος παρὰ τῶν Ἀράβων Μεσὶλ, εἶναι ἡ Φούα, ἡ τῶν Ἑλλήνων Μέτηλις, καὶ ἀναμφιβόλως, διὰ τὴν μικρὰν ὁμοιότητα τοῦ Ἀραβικοῦ ὀνόματος Μεσὶλ μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Μέτηλις, ὑπέλαβον οἱ ῥηθέντες καὶ τὴν τούτων ὁμοιότητα· ἡ δὲ κυριωτέρα ἀντίφασις τοῦ νὰ γνωμοδοτήσῃ τις, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων Μέτηλις ἔκειτο εἰς τὸν τόπον τὸν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων καλούμενον Μελάτζι, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων Μεσὶλ, εἶναι ἡ τοῦ Πτολεμαίου μαρτυρία, ὁ ὁποῖος τάττει τὴν Μέτηλιν μεταξὺ τοῦ Κανωβικοῦ

(1) Αὐτὸς ἦτον Ἐφημέριος τοῦ τέρπνου χωρίου τοῦ οὐ μακρὰν τῶν Παρισίων κειμένου Φοντενεβλὼ (Fontainebleau), ὅπου καὶ χαρίστατον βασιλικὸν παλάτιον τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος· ἡ τούτου θεωρία ἀναμιμνήσκει, ὅτι αὐτὸ τὸ παλάτιον κατῴκησε μετὰ τὴν τοῦ θρόνου παραίτησιν, ἡ πολυθρύλητος Βασιλὶς ἐκείνη τῆς Σουηκίας Χριστίνη ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. ἔτι αὐτὸ κατῴκησε δεκοκτὼ μῆνας καὶ ὁ εἰς αὐτὸ περιορισθεὶς Πάπας Πῖος ὁ Ζ'. ἐπὶ Ναπολέοντος, ὅστις ἐπίσης εἰς αὐτὸ ὑπέγραφε καὶ ἀβουλήτως, τὴν πρώτην αὐτοῦ τοῦ Θρόνου παραίτησιν τῷ 1814 ἔτει.

καὶ Βολβιτικοῦ κλάδου· ἡ τοιαύτη λοιπὸν θέσις ταύτης, εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀσύμφωνος μετὰ τῆς θέσεως τῆς Φούα, τὴν ὁποίαν μετὰ τῆς Μεσὶλ συγχέουσι.

Βούα-Φούα ταυῦν.

Ἐν Κοπτικὸν χειρόγραφον τὴν κατ' Αἰγυπτίους Βούα τάττει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου καὶ ἡ νῦν Φούα, ἡ ὑπολαμβανομένη ὡς ἡ ἀρχαία Μέτηλις τῶν Ἑλλήνων· εἴδομεν δὲ, ὅτι καὶ εἰς τὴν Μελάτζι ἀπεδόθη ἡ Ἀραβικὴ ὀνομασία Μεσὶλ, ἢ μᾶλλον Φούα· ἐκ δὲ τούτου ἕπεται, ὅτι ἡ νῦν Φούα ἐκαλεῖτο ποτὲ παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Μελάτζι καὶ συγχρόνως Βούα· πιθανὸν δὲ, ὅτι τὰ ὀνόματα ταῦτα ἦσαν δύω διαφορετικῶν Πόλεων, καὶ ἡ γειτνίασις τούτων συνέχεε τὴν μίαν μετὰ τῆς ἄλλης· τούτου δὲ δοθέντος, ἀνάγκη νὰ ζητηθῇ ἡ θέσις τῆς Μελάτζι, καὶ κατ' Ἄραβας Μεσὶλ εἰς τὰ πέριξ τῆς νῦν Φούα, ἡ ὁποία τῷ ὄντι κεῖται εἰς τὴν αὐτὴν περιφέρειαν τῆς Φούα, καλουμένη Τεμαλίτζι, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων ἤδη Μεχαλὲτ-Μαλίκ, ἀφισταμένη ἡ κώμη αὕτη μίαν λεύγαν τῆς Φούα, πρὸς Μεσημβρίαν, ὅπου ποτὲ ὑπῆρχεν ἡ τῶν Αἰγυπτίων Μελάτζι, καὶ μετὰ προσθήκης κατ' ἀρχὰς τῆς λέξεως τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἄρθρου τ, ἐσχηματίσθη Ταμελίτζι, ἢ Τεμελίτζι.

§. Πόλεις κείμεναι μεταξὺ τοῦ Τάλυ κλάδου ἢ Βολβίτινου καὶ τοῦ Κανωβικοῦ.

Βολβιτίνη-Τιρασσὶτ.

Ἡ Πόλις αὕτη τὴν ὁποίαν Στέφανος ὁ Βυζάντιος ὀνομάζει Βολβιτίνην, μετέδωκεν ἐπὶ Ἑλλήνων ἔτι τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς τὸν κλάδον τοῦ Νείλου, τὸν ὁποῖον οἱ Αἰγύπτιοι ἐκάλουν Τάλυ· αὐτὴ ἔκειτο οὐ μακρὰν τῶν εἰσβολῶν τοῦ κλάδου τούτου εἰς τὴν Μεσόγειον.

Οἱ νεώτεροι τῶν πεπαιδευμένων περιηγητῶν ἐγνώρισαν, ὅτι ἡ νῦν Πόλις Ῥασσὶτ (Ῥαχήτιον) εἶναι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου ἦτον ἡ ἀρχαία Βολβιτίνη· εἶναι ὡσαύτως ἀποδεδειγμένον, ὅτι τὸ ὄνομα Ῥασσὶτ εἶναι τὸ ἀρχαῖον Αἰγυπτιακόν, τὸ ὁποῖον ἐδέχθησαν καὶ οἱ Ἄραβες· ἡ λέξις Τιρασσὶτ, ἢ μᾶλλον Ῥασσὶτ, ἄνευ τοῦ θηλυκοῦ ἄρθρου Τι, παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Ῥάσσι, τουτέστιν εὔθυμον· τὸ δὲ τοιοῦτον ὄνομα ἀποδεικνύει τόπον εὔθυμον, εὐφρόσυνον· καὶ τῷ ὄντι οἱ περιξ τόποι τῆς μικρᾶς Πόλεως ταύτης Ῥασσὶτ (Ῥαχητίου), εἶναι μέχρι τῆς σήμερον οἱ πλέον τερπνοὶ καὶ εὐφρόσυνοι ὅλης τῆς Αἰγύπτου.

Μετὰ τὴν ἀνάσκαψιν τῆς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας μέχρι τοῦ Νείλου παρὰ τοῦ ὑπερτάτου Κράντορος τῆς Αἰγύπτου αὔλακος Πλετμου, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς Βολβιτίνης (Ῥαχητίου), καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ Ἐμπόριον ἠλαττώθη.

Τκόου.

Ὁ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων τόπος Τκόου, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων τανῦν Ἔτκο, κεῖται περὶ τὰς ὄχθας μιᾶς λίμνης τῆς σχηματισθείσης νεωστὶ κατὰ τὸ κάτω μέρος τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, ἡ ὁποία διὰ τοῦτο ὠνομάσθη Ἔτκο, διότι ὁ τόπος αὐτὸς κεῖται περὶ τὰς ὄχθας ταύτης.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

Πόλεις τῆς κάτω Αἰγύπτου, κείμεναι μεταξὺ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου καὶ τῆς Λιβύης. Νιφαϊάτ.

Τὸ Τμῆμα αὐτὸ ἐμπεριέχει τὰς κειμένας Πόλεις μεταξὺ τοῦ Κανωβικοῦ, ἢ Ἡρακλεωτικοῦ κλάδου τοῦ Νείλου καὶ τῶν ὀρέων τῆς Λιβύης, τουτέστιν ὅλας ἐκείνας τὰς Πόλεις, τὰς εὑρισκομένας κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς κατωτέρας Αἰγύπτου ἔξω τοῦ Δέλτα. Προερρέθη, ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Νιφαϊάτ, ἢ μέρος Λιβύης τῆς κάτω Αἰγύπτου διὰ τὸ προσεχὲς αὐτοῦ εἰς τὴν Λιβύην, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ πρὸς Ἀνατολὰς μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, ὠνομάσθη παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Τιαβάρια, διὰ τὴν ἐγγύτητα αὐτοῦ μετὰ τῆς Ἀραβίας.

Τὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου αὐτὸ, εἶχεν ἐπὶ τῶν Φαραὼ βασιλέων πλῆθος πόλεων καὶ χωρίων, κειμένων εἰς πεδιάδας εὐφόρους, διότι ἄπειροι διώρυγες ἔφερον τὰ τοῦ Νείλου ὕδατα ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ἐκ ψάμμου βουνῶν, εἰς τοὺς ὁποίους τελευτᾷ ὁ ζυγὸς τῶν Λιβυκῶν ὀρέων πέριξ τῆς Μαρεώτιδος λίμνης· τὴν σήμερον δὲ, ἐπειδὴ καὶ αἱ διώρυγες ἐνεφράγησαν, τὸ δὲ ῥεῖθρον τοῦ Δαμιαθίου ἠύξησεν

ἀπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Κανωβικοῦ, τὰ παραπόταμα μόνα αὐτοῦ τοῦ μέρους εἶναι κατοικημένα, εἰς δὲ τὰ ἐνδότερα μόλις εὑρίσκονται δυστυχέστατα τινὰ χωρία, κείμενα ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων τῶν ἀρχαίων Πόλεων· μεταξὺ δὲ τούτων τῶν λυπηρῶν ἐρειπίων, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἡ ἀρχαία θέσις τῶν ἀκμασασῶν Πόλεων κατὰ τὸ μέρος αὐτὸ ἐπὶ τῆς ἐνδόξου ἐποχῆς τῆς Αἰγύπτου.

Τερένουθις-Τερενούτι-Τεράνα ταν῀ν.

Ἐννέα λεύγας μακρὰν τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα, παρὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, ἔκειτο ἡ Πόλις ἡ παρὰ τῶν Ἑλλήνων καλουμένη Τερένουθις πλησίον τῶν λιμνῶν τῶν ἐκφερουσῶν τὸ νίτρον· αὐτὴ καθὼς ποτε, οὕτω καὶ τὴν σήμερον εἶναι ἡ κυριωτέρα ἀποθήκη τῆς πραγματείας τοῦ φυσικοῦ τούτου προϊόντος· τὸ ἅλας αὐτὸ τοῦ νίτρου εἰσήρχετο εἰς τὰ ταριχεύματα (βαλσάματα) τῶν νεκρῶν, καὶ εἰς ἄλλα, διὸ καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἦτον μεγάλη· αὐτὸς δὲ ὁ κλάδος τοῦ ἐμπορίου ηὔξησεν ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα τὴν εὐτυχίαν ταύτης τῆς Πόλεως.

Τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα Τερένουθις, παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Τερενούτι, ἀπὸ δὲ τούτου ἐσχηματίσθη καὶ τὸ Ἀραβικὸν Ταράνα ἢ ἅλ-Ταράνα· τὰ ἐρείπια ταύτης τῆς ἀρχαίας Πόλεως θεωροῦν-

ται εἰσέτι εἰς τὰ πέριξ ταύτης, καλούμενος ὁ τόπος τούτων Ἀπὸ-Πελοὺ, ὅπου εὑρίσκονται ἐκ δι, αλειμμάτων θραύσματα ἀρχαῖα καὶ λείψανα ἀναγλύφων καὶ πετρῶν πεπληρωμένων ἱερογλυφικῶν· ἡ Πόλις αὕτη ἦτο τετιμημένη μὲ ἐπισκοπικὸν θρόνον.

Λακὰν-Ἀλκὰν ταυῦν.

Κατὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, τρεῖς λεύγας πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τῆς Τερενούθεως, ἔκειτο ἡ τῶν Αἰγυπτίων κωμόπολις Λακὰν, ὅπου τὸ χωρίον ταυῦν τῶν Ἀράβων Ἀλκὰν· ἡ ἀρχαιότης ταύτης δεικνύεται ἀπὸ τῶν περὶ τὸ χωρίον τοῦτο πολλῶν ἐρειπίων.

Σλιὲμι-Ῥάμσι.

Μία ἑτέρα Αἰγυπτιακὴ κωμόπολις ὑπῆρχεν εἰς τὴν αὐτὴν ὄχθην τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, καλουμένη Σσλιὲμι, ἀφισταμένη ἐννέα λεύγας πρὸς Ἄρκτον τῆς ῥηθείσης Λακὰν· αὐτὴ δὲ καλεῖται Ἀραβιστὶ Ἐσυλιμὲ εἰς τὴν χάρταν τοῦ πολλάκις ῥηθέντος περιηγητοῦ δ' Ἀνβίλ· δύω λεύγας δὲ καὶ ἐπέκεινα τῆς Σσλιὲμι πρὸς Καικίαν ἄνεμον, κεῖται ἓν μικρὸν Ἀραβικὸν χωρίον καλούμενον Ῥάμσι, ὅπου θεωροῦνται ἐρείπια μιᾶς ἀρχαίας Πόλεως ἐπάνω εἰς τὴν ὄχθην μιᾶς μεγάλης διώρυγος· μάτην

δὲ τῶν νεωτέρων τινὲς ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ ὑπὸ τῶν δεδουλωμένων Ἑβραίων οἰκοδομηθεῖσα, κατὰ τὸ Α'. κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου, Πόλις Ῥαμεσσῆ· ἐκείνη ἔκειτο εἰς τὴν τῆς Αἰγύπτου Ἀραβίαν ὅπου καὶ ἡ Ὧου (Ἡλιούπολις) καὶ ἡ Πειθὼ, Πόλεις αἱ ὑπὸ τῶν Ἑβραίων οἰκοδομηθεῖσαι, ὡς προερρέθη, ἐκ τῆς ὁποίας καὶ ἡ χώρα ὅλη Ῥαμεσσὴ ἐλέγετο καὶ γῆ Γεσὲμ.

Ἑρμούπολις ἡ μικρὰ-Ντιμιγχὸρ,

Ταμανχοὺρ ταυῦν.

Ὁ δ' Ἀνβὶλ θέλει ὅτι ἡ μικρὰ Ἑρμούπολις αὕτη ὑπῆρχεν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου τὴν σήμερον ἡ Ταμανχοὺρ τῶν Ἀράβων· καὶ τῷ ὄντι ἡ Πόλις αὕτη ἔκειτο μικρὸν περαιτέρω μιᾶς διώρυγος, ἡ ὁποία ἐφέρετο ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου καὶ εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Μαρεώτιδα λίμνην, ἀλλ' ἡ διεύθυνσις τῆς διώρυγος ἐκείνης μετετράπη, διότι τὰ τοῦ Νείλου ὕδατα φέρονται ἤδη δι' αὐτῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἦσαν καὶ ἄλλαι πολλαὶ Πόλεις ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν δύω μόναι ἔσχησαν τὴν προσοχὴν τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων· τούτων ἡ μὲν μία ὠνομάσθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων Ἑρμούπολις ἡ μεγάλη, ἡ ὁποία, ὡς προερρέθη, ἔκειτο κατὰ τὴν Μεσαίαν Αἴγυπτον, καλουμένη παρὰ

τῶν Αἰγυπτίων Σεμόουν, ἡ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὠνομάσθη ἡ μικρὰ· ἡ δὲ σημασία τῆς κατ' Αἰγυπτίους λέξεως τῆς Πόλεως ταύτης Πτιμιγχόρ, δηλοῖ Πόλιν τοῦ Ὥρου, οἱ δὲ Ἕλληνες σφαλερῶς ὠνόμασαν αὐτὴν Ἑρμούπολιν· αὐτὴ ἦτον τετιμημένη μὲ θρόνον Ἐπισκόπου.

Μώμεμφις-Πανοὺφ Κὶτ-Πανοὺφ-Ἑλσέφλι τανῦν.

Ἡ Πόλις καλουμένη παρὰ τοῦ Ἡροδότου, Στράβωνος, Στεφάνου καὶ Εὐσταθίου Μώμεμφις, ἔκειτο περὶ τὰς ἑπτὰ λεύγας πρὸς δύσιν τῆς ῥηθείσης Ἑρμουπόλεως παρὰ τὴν ὄχθην μιᾶς διώρυγος, τῆς ἀπὸ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου φερομένης εἰς τὴν Μαρεώτιδα λίμνην· οἱ Μωμεμφῖται, κατὰ τὸν Στράβωνα, ἐτίμων τὴν Ἀθὼρ (Ἀφροδίτην), εἰς τῆς ὁποίας τὸν Ναὸν ἐτρέφετο θηλεία βοῦς Ἱερὰ· τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τῆς Πόλεως ταύτης, κεῖται γεγραμμένον, κατὰ μὲν Κόπτας, Πανούφ Κὶτ, κατὰ δὲ Ἄραβας, Μανοὺφ-Ἑλ-Σέφλι, τουτέστιν ἡ κατωτέρα Μενοὺφ, πρὸς διαφορὰν τῆς ῥηθείσης Μεσημβριοτέρας, πρωτευούσης τῆς Ἐπαρχίας Μενουφιὲ, καλουμένης Μενοὺφ ἀλόλια, τῆς ἀνωτέρας.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο τὸ κατὰ Λιβύην τῆς Αἰγύπτου, τὸ ὁποῖον οἱ Ἄραβες καλοῦσι Ποχαῖρὲ, ἔκειντο καὶ αἱ ἐφεξῆς κωμοπόλεις τῶν Αἰγυπτίων· ἡ

Σόουνχορ Θαλὸτ, (Σάνχουρ τανῦν παρὰ τῶν Ἀράβων) τῆς ὁποίας ἡ σημασία δηλοῖ τοῦ λωτοῦ, καθότι ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Θαλὸτ, λαοὺτ, ἢ λώτι ἐσχημάτισαν οἱ Ἕλληνες τὸ λωτὸς.· ἡ Ἄρβὰτ, τὴν ὁποίαν οἱ Ἄραβες καλοῦσι τανῦν Χαρβέτα, καὶ ἡ Θεροσσὲ, Ταρουτζὲ ἤδη παρὰ τῶν Ἀράβων.

Κατὰ Ἀνατολὰς τῶν ἐκβολῶν ποτὲ τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου, ὅπου ἡ παρὰ τῶν Ἀράβων καλουμένη τανῦν Μααδία, ἔκειτο τὸ τῶν Ἑλλήνων Ἡράκλειον κατὰ τὸν Στράβωνα, ἔχον Ναὸν τοῦ Ἡρακλέους, ἐξ' οὗ τὸ στόμιον τοῦ Κανωβικοῦ κλάδου ὠνομάσθη καὶ Ἡρακλεωτικόν.

Κάνωβος-Κάχι-ἀνοὺβ-Ἀπουκὶρ τανῦν.

Ἡ Πόλις τῆς Κανώβου ἔκειτο περὶ τὸ στόμιον τοῦ Κανωβικοῦ ποτὲ κλάδου, μακρὰν ὀλίγον τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν δυτικὴν ὄχθην τούτου τοῦ κλάδου τοῦ Νείλου· φαίνεται δὲ, ὅτι αὐτὴ δὲν ἦτο ἐπὶ τῶν Φαραὼ ἐπίσημος, ἀλλ' ἐπομένως κατέστη λαμπρὰ διὰ τὴν λατρείαν καὶ αὐτόθι τοῦ Σεράπιδος, τὸν ὁποῖον ἐτίμων οἱ δεισιδαίμονες μὲ πολλὴν ἁγιστίαν· ταύτης δὲ τῆς ψευδοθεότητος οἱ Ἱερεῖς ἐνταῦθα ἐπαγγέλλοντο οὐ μόνον τὰ τῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς Ἰατρείας, καὶ συνέγραφον τὰς θεραπείας, τὰς ὁποίας ἐπίστευον ὡς προερχομένας παρὰ τοῦ Σεράπιδος, οὐ μόνον οἱ δημοτικοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἑλλογιμώτατοι κατὰ τὸν Στράβωνα· τὰ

θέλγητρα τῆς θέσεως τῆς Κανώβου, ἐχούσης μὲν ἐξ ἑνὸς μέρους τὴν παραθαλασσίαν, ἐκ δὲ τοῦ ἄλλου τὴν διώρυγα τοῦ Νείλου, ἡ καλλονὴ καὶ λαμπρότης τῶν Ναῶν, καὶ πρὸ πάντων τὰ τῆς ἀκολασίας ἐπαγωγὰ δελεάσματα, εἵλκυον καὶ παρέσυρον τούς τε κατοίκους τῆς Αἰγύπτου, καὶ αὐτοὺς τοὺς ξένους εἰς αὐτὴν τὴν ἄσωτον Πόλιν, ὅπου ἡ διαφθορὰ καὶ λαγνεία ἐνεργεῖτο μὲ τόσην ἀναισχυντίαν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς θρησκείας, ὥστε εἰς τοὺς φρονίμους καὶ εὐτάκτους μορφὴ ἐλογίζετο ὁ εἰς Κάνωβον πλοῦς· ἀλλ' ἐφ' ἅπασι τούτοις, καὶ ὁ Νεῖλος, καὶ ἡ ἀπ' Ἀλεξανδρείας μέχρι Κανώβου διώρυξ, κατ' αὐτὸν τὸν Γεωγράφον, καὶ κατ' ἄλλους ἔτι Συγγραφεῖς, ἡμέραν καὶ νύκτα ἦτον πλήρης πλοιαρίων κομιζόντων εἰς τὰ τῆς Αἰσχρότητος καταγώγια τῆς Πόλεως ταύτης ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀναμίξ, ψάλλοντας καὶ ψαλλούσας ἀναιδῶς, καὶ χορεύοντας καὶ χορευούσας μετὰ τῆς ἐσχάτης ἀσελγείας.

Εἰς τὴν Πόλιν ταύτην ἐπὶ προφάσει παραδόσεως τῶν Ἱερατικῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαίων χραμμάτων, κατὰ τὸν Ῥουφῖνον, παρέδιδον τὴν μαγικὴν τέχνην· καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀριθμεῖται Ἀντωνῖνός τις υἱὸς μιᾶς μάγου διαβοήτου ὀνόματι Σωσιπάτρας, διδάσκαλος καὶ αὐτὸς τῆς μαντικῆς χρηματίσας αὐτόσε· αὐτοὶ δὲ δυνάμει τῶν ἐναερίων πνευμάτων, γοητείας ἐτέλουν καὶ τέρατα ἐνώπιον

τῶν δεισιδαιμόνων καὶ κούφων, διὸ καὶ ἐθάμβουν αὐτούς· ὅτι δὲ ὑπῆρξαν τοιοῦτοι, οἱ δὲ ἐπικλήσεως, θαυμάτων καταχρηστικῶς λεγομένων, τελεσιουργοί, ὁ τὴν θείαν πιστεύων Γραφὴν, πῶς ἤθελεν ἀρνηθῇ τὰς ὑπὸ τῶν Μάγων ἐπὶ Φαραὼ γενομένας γοητείας, τὸ ἐπὶ Σαοὺλ ὑπὸ τῆς ἐγγαστριμύθου τελεσθὲν τεράστιον, τὰ τοῦ Ἐλύμα τοῦ μάγου κατὰ Πάφον, καὶ τὰ κατὰ τοὺς Φιλίππους τῆς παιδίσκης, τῆς ἐχούσης τὸ πνεῦμα τοῦ Πύθωνος; Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τῆς καταστροφῆς τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εἰδωλείων, κατεβλήθησαν καὶ κατηδαφίσθησαν καὶ τὰ εἰς Κάνωβον, καὶ οὕτω διεκόπησαν καὶ κατέπαυσαν αἱ εἰς τὰ εἰδωλεῖα γενόμεναι βδελυραὶ ἀρρητοποιΐαι ὑπὸ τῶν Ἱερέων τῆς αἰσχύνης, καὶ σὺν αὐταῖς καὶ ὁ ἔσχατος βαθμὸς τῆς διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας· πρὸς δὲ ἀντικατάστασιν παραδειγμάτων ζωῆς τῆς κατὰ Θεὸν, καὶ πράξεων χριστιανικῶν ἐναρέτων, ὁ τηνικαῦτα Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας, ῥέκτης καὶ θερμουργὸς, Θεόφιλος ἐκεῖνος, ἀνήγειρε καὶ εἰς Κάνωβον καὶ καθ' ὅλα τὰ πέριξ μέρη, Ἐκκλησίας καὶ μοναστῶν καταγώγια, ἀλλὰ τὸ ἐν Κανώβῳ μοναστήριον ἐγένετο ἐξάκουστον, διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ, ἀσκήσει πολλῇ, βίου καθαρότητι, καὶ πάσῃ ἄλλῃ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διαπρέψαντας· Οἱ δὲ Ἐθνικοὶ θεωροῦντες τοὺς μοναστὰς αὐτοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τὰ τῶν σεβασμάτων αὐτῶν ἐρείπια, διέβαλον αὐτοὺς ὑπ' ὀργῆς

μὲ διαφόρους λοιδορίας καὶ σκώμματα· « ἀνθρώπους μὲν κατὰ τὸ εἶδος, ὁ δὲ βίος αὐτοῖς συώδης» ἐξεμεῖ κατ' αὐτῶν ὁ Συώδης τῷ ὄντι Ἕλλην Ἱστορικὸς Εὐνάπιος.

Τὰ Ἐρείπια τῆς Κανώβου ὑφίστανται μικρὸν περαιτέρω τῆς Ἀραβικῆς κώμης Ἀπουκὶρ πρὸς ἀνατολὰς, καὶ περιλαμβάνουσιν ἱκανὸν διάστημα, ὅπου θεωροῦνται λείψανα καὶ θραύσματα πολυπληθῆ τῆς τε Ἑλληνικῆς καὶ Αἰγυπτιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐκτεινόμενα μέχρι θαλάσσης.

Κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἑλλήνων Συγγραφέων, αὐτὴ ὠνομάσθη Κάνωβος ἀπὸ τοῦ κυβερνήτου τοῦ πλοίου τοῦ Βασιλέως Μενελάου, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ ἐνταῦθα παράλια δὴθεν ἐτελεύτησεν· ἀλλ' ἡ τοιαύτη δοξασία τῶν Ἑλλήνων εἶναι προφανὴς μῦθος, διότι ἐφαντάσθησαν νὰ εὕρωσι τὰ τῶν Ἡρώων ἴχνη καὶ εἰς τοὺς πλέον ἀφεστηκότας τόπους τῆς Ἑλλάδος· -Ἡ λέξις Κάνωβος εἶναι φθορὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Κάχι-Ἀνοὺβ, δηλοῦντος χρυσοῦν ἔδαφος.

Ὁ ἤδη διοικῶν τὰ τῆς Αἰγύπτου Μεχμὲτ-Ἀλῆ-Πασᾶς, τὸ 1818 ἔτος ὅτε πρὸς ὠφέλειαν μεγίστην τοῦ ἐμπορίου, δι' 80000 ἐργατῶν ἔσκαπτε καὶ ἐκαθάριζε τὴν ἀρχαίαν διώρυγα τῆς Κλεοπάτρας λεγομένην, τὴν δεχομένην ἀπέναντι τῆς νῦν Φούα τὰ τοῦ Νείλου ὕδατα, καὶ μετοχετεύουσαν αὐτὰ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, οἱ διορισμένοι τεχνῖται ἐργαζόμενοι εἰς τὸ νὰ κατασκευάσωσιν ἓν πρόχωμα μεταξὺ

τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Μαρεώτιδος λίμνης, καὶ ζητοῦντες πέτρας εἰς τὰ ἐρείπια τῆς Κανώβου ταύτης, εὗρον ἐπάνω μιᾶς τῶν ἐκ θεμελίων πετρῶν, μεταξὺ δύω κεράμων ὑσλοθέντων ἐκ τοῦ μακροῦ χρόνου, μίαν πλάκαν ἐκ χρυσοῦ λεπτοτάτην, ἓξ μὲν δακτύλων καὶ τεσσάρων γραμμῶν ἔχουσαν μῆκος, δύω δὲ δακτύλων καὶ δύω γραμμῶν πλάτος, ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἦτον ἐγκεχαραγμένη ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη.

Βασιλεὺς Πτολεμαῖος Πτολεμαίου καὶ Ἀρσινόης, Θεῶν ἀδελφῶν, καὶ Βασίλισσα
Βερενίκη ἡ ἀδελφὴ καὶ γυνὴ αὐτοῦ·
τὸ Τέμενος Ὀσίρει.

ταύτην δὲ τὴν ἐκ χρυσοῦ πλάκαν ὁ Σατράπης αὐτὸς ἔπεμψεν ὡς δῶρον φιλίας πρὸς τὸν Ἄγγλον Σὶρ Σιδνεῖ Σμὶτ.

Ὁ Πτολεμαῖος αὐτὸς ἦτον Εὐεργέτης ὁ Α'. υἱὸς Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἐκ τῆς Ἀρσινόης τοῦ Λυσιμάχου πρώτης γυναικὸς αὐτοῦ γεννηθείς· ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ Βερενίκη ἦτον θυγάτηρ τοῦ Μάγα ἀδελφοῦ τοῦ Φιλαδέλφου, ὅθεν καὶ αὐτοῦ ἐξαδέλφη· οἱ Βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖοι μὲ ὅλον τὸ ὅτι, κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς νόμους, ἐλάμβανον εἰς γυναῖκας τάς τε ἐξαδέλφας, ἀνεψιὰς καὶ αὐτὰς τὰς ἀδελφάς των, ὅλαι ὅμως ἐπίσης ὠνομάζοντο γυναῖκες καὶ ἀδελφαί. Τὸ Τέμενος αὐτὸ ἀνηγέρθη ἔνδον τῆς Κανώβου εἰς τὸν Ὄσιριν παρὰ τοῦ Εὐεργέτου καὶ τῆς Βερενίκης, μεταξὺ τοῦ 247, καὶ

222 πρὸ Χριστοῦ ἔτους, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὸ διάζημα τῶν 25 χρόνων διήρκεσε Βασιλεύων ὁ Εὐεργέτης αὐτός.

Μένουθις-Μανούτι.

Κατὰ τὸν Βυζάντιον Στέφανον, ἔκειτο πέριξ τῆς Κανώβου μία κώμη καλουμένη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Μένουθις· αὐτοὶ καθὼς ἐδόξαζον, ὅτι ἡ Αἰγυπτιακὴ Πόλις Καχιανοῦβ, καὶ κατὰ συγκοπὴν Καχνοῦβ, ὠνομάσθη Κάνωβος ἀπὸ τοῦ κυβερνήτου τῆς νηὸς τοῦ Μενελάου· οὕτως ἐνόμιζον ὅτι καὶ ἡ Μένουθις ἐκλήθη ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ ῥηθέντος Κανώβου· ἀλλὰ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐγράφετο καὶ ἐλέγετο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Μανούτι, καὶ δηλοῖ τόπον ἱερὸν, ἢ τόπον Θεοῦ.

Θῶνις.-Θώνι-Ταπόσειρις-Ταπούσιρι-καὶ Νικόπολις.

Αἱ κείμεναι ποτὲ Πόλεις, κατὰ τὸν Στράβωνα, παρὰ τὴν θάλασσαν μεταξὺ Κανώβου καὶ Ἀλεξανδρείας ἦσαν αἱ ἑφεξῆς· πρώτη ἐπάνω ἑνὸς Ἀκρωτηρίου ἡ Πόλις Θῶνις, ἢ Θώνι τῶν Αἰγυπτίων, ὅπου μετὰ ταῦτα ἐπὶ Πτολεμαίων ἐκτίσθη εἰς μικρὸς Ναὸς ἐπ' ὀνόματι Ἀρσινόης Ἀφροδίτης· δευτέρα ἡ μικρὰ Ταπόσειρις, πρὸς διαφορὰν τῆς μεγάλης κειμένης κατὰ τὴν Λιβύην· καὶ τρίτη ἡ πλη-

σίον τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀφ' ἧς διέχει εἴκοσι σταδίους, Νικόπολις, ἡ ὁποία ᾠκοδομήθη καὶ ἐτιμήθη παρὰ τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, διότι ἐνταῦθα ἐνίκησε τὸν ἐξελθόντα ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας κατ' αὐτοῦ Ἀντώνιον, ἐραστὴν τῆς ὑστάτης διαβοήτου Κλεοπάτρας.

Ῥακῶτις-Ἀλεξάνδρεια-Σκευοθρικέ.

Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, τὸν ὁποῖον ἐξελέξατο Ἀλέξανδρος ὁ μέγας διὰ νὰ κτίσῃ τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πόλιν, ἔκειτο μία ἄσημος τῶν Αἰγυπτίων κώμη καλουμένη Ῥακῶτις· οἱ ἀρχαῖοι τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖς, πρὸ τοῦ Ψαμμιτίχου, διότι ἀπεμπόδιζον τὴν κοινωνίαν τῶν ὑπηκόων των μετὰ τῶν ξένων, διώρισαν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν παράλιαν καὶ λιμένα ἔχουσαν Πόλιν στρατιώτας φύλακας ἐπὶ τούτῳ· εἰς τὸν ἐπικαιρότατον λοιπὸν τόπον τοῦτον, τὸν περιεχόμενον ὑπὸ τῆς Μαρεώτιδος λίμνης ἀπὸ Μεσημβρίας, καὶ τοῦ σχηματιζομένου λιμένος κατ' Ἄρκτον ὑπὸ τῆς νήσου Φάρου, ᾠκοδόμησεν ὁ Μακεδὼν μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πόλιν διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Δεινοχάρους εἰς ἕνα ἐνιαυτόν.

Αὕτη ἐκαλλωπίσθη κατὰ συνέχειαν ἐπὶ Πτολεμαίων μάλιστα, μὲ Ναοὺς πολυτελεῖς, μὲ οἰκίας πολλὰς καὶ λαμπρὰς, μὲ ἱκανοὺς θαυμασίους Ὀβε-

λίσκους, καὶ ἄλλας δημοσίους κατασκευὰς μεγαλοπρεπεῖς· τὰ πολλὰ αὐτῆς μνημεῖα, τῶν ὁποίων λείψανά τινα μετὰ εἴκοσι αἰῶνας καὶ ἐπέκεινα, μαρτυροῦσι τὴν παλαιὰν αὐτῆς δόξαν καὶ λαμπρότητα· περιεῖχεν αὐτὴ τὸ πάλαι *3.000,000 κατοίκους Αἰγυπτίους, Ἕλληνας καὶ Ἑβραίους· πολλὰς εὐρυχώρους πλατείας, καὶ πλῆθος λουτρῶν καὶ κήπων. ὁ ὁμώνυμος τῇ νήσῳ πολυόροφος ἐκ λίθου λευκοῦ θαυμαστῶς κατασκευασμένος Φάρος, καὶ λογιζόμενος ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμαζομένων ἔργων τῆς ἀρχαιότητος κατηδαφίσθη καὶ ἠφανίσθη.

Θεωροῦνται εἰσέτι μεταξὺ τῶν ἐρειπίων καὶ λειψάνων τῶν καλλωπιζόντων τὴν Πόλιν ἀξιοθεάτων ποτὲ μνημείων, δύω μονόλιθοι ἐκ κοκκωτοῦ (Γρανίτου) λίθου Ὀβελίσκοι παρὰ τὴν θάλασσαν τοῦ πρὸς βορρᾶν λιμένος, πλήρεις ἱερογλυφικῶν, ὧν ὁ εἷς εἶναι εἰς τὴν θέσιν του, ὁ δ' ἄλλος κεῖται κατὰ γῆς καὶ ὑπὸ τὴν ψάμμον κεχωσμένος· αὐτοὶ μετεκομίσθησαν ἀπὸ Ἡλιουπόλεως παρὰ τῶν Πτολεμαίων, καὶ ἐστήθησαν πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν βασιλείων, τῶν οὐ μακρὰν τῆς Λοχιάδος καλουμένης Ἄκρας κειμένων κατὰ σειρὰν ἔνδον τοῦ πρὸς Βορρᾶν λιμένος, καὶ πολλὰ καὶ διάφορα ἐχόντων λαμπρὰ οἰκήματα, καὶ δάση τερπνὰ λειμώνων· οἱ δύω αὐτοὶ Ὀβελίσκοι οἱ καλλωπίζοντες μετὰ καὶ ἄλλων τὰ πρόθυρα τῶν Πτολεμαϊκῶν Παλατίων, καλοῦνται ἐκ παραδόσεως τῆς Κλεοπάτρας, ἴσως ἀπὸ τῶν

*) κυάν. 300,000

τοσούτων τῶν ἐχουσῶν τὸ αὐτὸ ὄνομα μιᾶς βασιλίσσης καὶ γυναικός, ὡς προερρέθη, Πτολομαίου τινός· Οἱ Ὀβελίσκοι ἔχουσιν ἐφ' ἑκάστην πλευρὰν τρεῖς σειρὰς Ἱερογλυφικῶν χαρακτήρων· αὐτοὶ κατ' ἀρχὰς, κατὰ τὴν ἔννοιαν τῶν ἐπ' αὐτοὺς φωνητικῶν ἱερογλυφικῶν, ἀνηγέρθησαν παρὰ τοῦ Φαραὼ Μοίριδος, ἢ Τουθμώσεως τοῦ τρίτου, ἔμπροσθεν τοῦ ἐν Ἡλιουπόλει μεγάλου Ναοῦ τοῦ Ἡλίου, αἱ δὲ κατὰ τὰ πλάγια σειραὶ τῶν Ἱερογλυφικῶν κατεγράφησαν εἶτα παρὰ τοῦ Σεσώστριως· δύω ὡσαύτως κατὰ ἀνατολὰς Ἱερογλυφικαὶ βραχύταται ἐπιγραφαὶ δηλοῦσιν, ὅτι ἐχαράχθησαν ὑπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Σεσώστριως· τρεῖς λοιπὸν ἐποχαὶ φέρονται σημειωμέναι ἐπάνω αὐτῶν τῶν δύω μνημείων. ἐκ τούτων δὲ ὁ μὲν ἱστάμενος εἰς τὴν θέσιν του, προσεφέρθη εἰς τὴν Γαλλικὴν διοίκησιν, ὁ δὲ κείμενος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ἐπὶ δὲ τούτοις πέντε μόναι μονόλιθοι στῆλαι ἐκ κοκκωτοῦ λίθου πρὸς ἀνατολὰς τῆς Πόλεως ἔσω τῆς Κανωβικῆς πύλης ἱστάμεναι, λείψανα τοῦ μετὰ πολλῶν στοῶν ἐφ' ὡραίων τοιούτων πολλῶν στηλῶν περιβλέπτου γυμνασίου.

Τὸ ἐπισημότερον δὲ πάντων τῶν ἐναπολειφθέντων μνημείων, εἶναι ὁ ἐκ κοκκωτοῦ ἐρυθροῦ λίθου μονόλιθος Κίων, ὁ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν παχύτητα τοῦ κορμοῦ αὐτοῦ (ἐκτὸς τοῦ στυλοπάτου καὶ τοῦ ἐπικρανίου, ὡς ἐξ ἄλλων τμημάτων), λα-

γιζόμενος μεταξὺ τῶν τῆς Κορινθίου ταξεως, ἢ εἴδους ἄλλων ἀρχαίων, ὡς ὑπερέχων (1)· ὁ τούτου κορμὸς εἶναι κατὰ τὸ ὕψος ποδῶν 70, ἡ δὲ περι-

(1) Ἐκ τῶν κόλπων τῆς γῆς τῆς Φιλανδίας, ἐπαρχίας Ῥωσσικῆς παραλίου τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἀνεσπάσθη λατομηθεῖσα καὶ ἐξήχθη ὁλομελὴς ἡ ἐκ κοκκωτοῦ λίθου τῆς χώρας ἐκείνης Κολοσσώδης τὸ μέγεθος Στήλη, ἥτις μετεκομίσθη διὰ θαλάσσης εἰς Πετρούπολιν, καὶ ἐστήθη ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ χειμερινοῦ καλουμένου Παλατίου, πρὸς μνήμην ἀΐδιον τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Α΄, παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Αὐτοκράτορος ἤδη πάσης Ῥωσσίας Νικολάου τοῦ Α΄. τῷ 1832 ἔτει Αὐγούστου 30. μετὰ δὲ τὴν συμπλήρωσιν ὅλων τῶν καλλωπισμῶν καὶ τῶν περὶ τὸ στυλόπατον λαξευθέντων ἀναγλύφων, ἐγκαινιάσθη μετὰ λαμπροτάτης μεγαλοπρεποῦς Ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ στρατιωτικῆς παρατάξεως, καὶ κρότῳ πυροβόλων πολλῷ τῷ 1834 ἔτει, Αὐγούστου πάλιν τῇ 30, καθ' ἣν ἡμέραν τελεῖται ἡ τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου μνήμη· ἡ Στήλη ἡ τεράστιος αὕτη ἔστιν ἀπαραδειγμάτιστος καὶ ἀπαράμιλλος, διότι ἔχει ὕψος ποδῶν 154, καὶ ὑπέρκειται πάντων τῶν ὅσων οἱ ἀρχαῖοι χρόνοι ἀνύψωσαν μεγαλουργῶν τοιούτου εἴδους μνημείων, καὶ διαμενόντων εἰσέτι ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς σφαῖραν. ὑπερέχει λοιπὸν πολλῷ τῷ μέτρῳ τήν τε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ταύτην τοῦ Διοκλητιανοῦ λεγομένην Στήλην, τοὺς τῆς Κλεοπάτρας ἐκεῖσε δύω ὀβελίσκους, τοὺς κατὰ τὰς Θήβας ἐν τῇ Ἀραβικῷ τανῦν χωρίῳ Λούξορ δύω ποτὲ παμμεγίστους ὀβελίσκους τοὺς Κολοσσαίους ἐκεῖσε ὡσαύτως κατὰ τὸ Μεμνόνειον δύω μονολίθους ἀνδριάντας Ἀμενὸφ τοῦ Γ΄, καὶ τῆς γυναικός του. τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν πλατείαν τοῦ ἁγίου Πέτρου ἱσταμένων Αἰγυπτιακὸν ὀβελίσκον, πόδας ἔχοντα κατὰ τὸ ὕψος 80, καὶ ἄλλους ἔτι.

φέρεια 25· αὐτὸς κοινῇ ῳωνῇ, δοξάζεται ὡς τοῦ Πομπηΐου, ἀνηγέρθη δὲ ὡς εἰπώθη ἐσχάτως, ἄνευ ὅμως βεβαίας πληροφορίας εἰσέτι καὶ στερεᾶς, πρὸς τιμὴν τοῦ Διοκλητιανοῦ ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρέων, διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ συμβάντος τότε λιμοῦ γενομένην παρ' αὐτοῦ διανομὴν σίτου καὶ ἄρτων· καὶ ὅτι τοῦτο ἐγνώσθη δῆθεν ἀπὸ τῆς πρὸ χρόνων ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης τῶν Γάλλων περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου μόλις παρατηρηθείσης ἀμυδρῶς κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ στυλοπάτου ἐπιγραφῆς, ἐκτετριμμένης ὑπὸ τοῦ μακροῦ χρόνου· ταύτης δὲ ἡ ἔννοια ἔχει οὕτω·

Πρὸς

Τὸν Ὁσιώτατον Αὐτοκράτορα τὸν Πολιοῦχον Ἀλεξανδρείας Διοκλητιανὸν τὸν Σεβαζόν· Πο... (1) Ἔπαρχος Αἰγύπτου· ἀνέθηκεν, ἢ ἀνέστησε κατ' ἔλλειψιν.

(1) Οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι εἴθιζον κατ' ἐπιτομὴν νὰ προτάττωσιν εἰς τὰ ὀνόματα τὰ πρῶτα μόνον ψηφία· ὁ δὲ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν Ἔπαρχος ἐκαλεῖτο Πόβλιος, ἢ πιθανώτερον Πομπόνιος· διότι προτοῦ ὁ χρόνος νὰ ἐκτρίψῃ τὴν ἐπιγραφὴν, ἀναμφιβόλως εἰς τὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἐπάρχου πρῶτα στοιχεῖα Πο εἵποτο καὶ Μ. καὶ ἐκ τούτου ἀπατηθέντες οἱ τότε ἐπίστευσαν, ὅτι ταῦτα τὰ ΠΟΜ. ἐδήλουν κατ' ἐπιτομὴν ΠΟΜΠΗΙΟΣ· ἡ δὲ παρεξήγησις αὕτη ἀπέδωκεν, ἐπὶ τῶν αἰώνων ἐκείνων τῆς ἀμαθίας, εἰς τὸν Κίονα τοῦτον ἐσφαλμένως τὴν ἐπικρατοῦσαν μέχρι ταύτης ψευδῆ κοινὴν ὀνομασίαν, Κολόνην ΠΟΜΠΗΙΟΥ.

Οὐδεὶς μέχρι τούτου μετὰ βεβαιότητος ἐλάλησε περὶ τοῦ μεγίστου κίονος τούτου, τὸ δὲ ἀληθέστερον, ὅτι δὲν εἶναι αὐτὸς ἔργον τῶν Αἰγυπτίων, διότι οὐδεὶς Αἰγυπτιακὸς Κίων ὑπάρχει μονόλιθος (ἐκτὸς τῶν Ὀβελίσκων), ἀλλὰ πάντες σύγκεινται ἐκ τμημάτων συνηρμοσμένων, μήτε τὸ ὅτι ἐλαξεύθη καὶ μετεσχηματίσθη ἀπό τινος Ὀβελίσκου, ἀλλ' οὔτε καὶ ὡς ἔργον τῶν Ἑλλήνων, διότι διὰ τὸ τοσοῦτον ὕψος αὐτοῦ καὶ πάχος, ἀναμφιβόλως κατεσκευάσθη πρὸς μόνην χρῆσιν ἑνὸς μνημείου· καὶ ἐπειδὴ τὰς θριαμβευτικὰς στήλας εἴθιζον οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι, ἆρα μόνοι αὐτοὶ ἐπεχειρίσθησαν νὰ ἐκβάλωσιν ἀπὸ τῶν λατομείων καὶ τὸν τοιοῦτον ὁλομελῆ κορμὸν τῆς στήλης ταύτης· τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἔκδοτον ὂν εἰς μεγαλουργίας, καὶ ὀργὸν πρὸς κατασκευὴν θέας ἀξίων ἔργων, ἀνεκάλυψε τῷ 205-209 ἔτει μετὰ Χριστὸν, νέα λατομεῖα κατὰ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον, ἐκ τῶν ὁποίων κόπτοντες μετὰ βαρείων σφυρῶν καὶ κοπιδίων τὸν κοκκωτὸν ἐρυθρὸν λίθον, ἐξέβαλον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταύτην τὴν ὁλομελῆ στήλην, τὴν ἐγερθεῖσαν (ἔστω) εἰς τὸν Διοκλητιανόν· ἡ πρὸ ὀλίγων χρόνων ἀνακαλυφθεῖσα λατινιστὶ ἐπιγραφὴ, ἡ καταγεγραμμένη ἐπάνω τῶν ῥηθέντων λατομείων, κειμένων μεταξὺ Συήνης καὶ τῆς νήσου τῶν Φιλῶν, διαλαμβάνει, ὅτι ταῦτα εὑρέθησαν ἐπὶ Αὐτοκρατορίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δήμου, καὶ ἐπὶ τοῦ εὐτυχεστάτου αἰῶνος

τῶν ἀνικήτων Αὐτοκρατόρων Σεβήρου, Ἀντωνίνου καὶ Γέτα τῶν θειοτάτων Σεβαστῶν.

Πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, διέφερε καὶ τὸ, διὰ τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τὸ κάλλος, καὶ διότι ἔκειτο ἐφ' ἑνὸς λόφου πεποιημένου, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέβαινον διὰ βαθμίδων, περίβλεπτον Σεράπειον· ὁ λόφος αὐτὸς ἐστηρίζετο ἐπὶ ἀψίδων, διηρημένων εἰς πολλὰ ὑπόγεια διαχωρίσματα, κοινωνοῦντα πρὸς ἄλληλα, ὅπου ἐτελοῦντο τὰ φρίκης πολλῆς μυστήρια, τῶν ὁποίων τὴν αἰσχύνην καὶ τὴν ὠμότητα ἐκάλυπτεν ἡ εἰδωλολατρεία εἰς τὰ βάθη τοιούτων κρυπτήρων κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν Λατῖνον Συγγραφέα Ῥουφῖνον, καὶ τὸν Σωζόμενον· τὸ δὲ ἐπάνω τοῦ λόφου ἐπίπεδον περιεστοιχεῖτο ὑπὸ πολλῶν καὶ διαφόρων οἰκοδομῶν πρὸς κατοικίαν τῶν Ἱερέων, τῶν ὑπουργῶν, τῶν φυλάκων, καὶ ἑνὸς μεγάλου ἀριθμοῦ Φανητιώντων, τῶν ὑποκρινομένων βίου καθαρότητα· αὐτόθι ἔκειτο καὶ ἡ οἰκοδομὴ τῆς περιφήμου βιβλιοθήκης, τῆς ἐκ νέου συστηθείσης μετὰ τὸν πυρπολισμὸν τῆς πρώτης ἐπὶ τοῦ πολέμου Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος· μετὰ τὰς οἰκοδομὰς ταύτας ἔκειτο στοά τις ἐκτεταμένη πέριξ μιᾶς τετραγώνου πλατείας, καὶ κατὰ τὸ μέσον ταύτης ἵδρυτο ὁ Ναὸς τοῦ Σεράπιδος, ἐδραζόμενος ἐπὶ στηλῶν ἐξ ἐπισήμου λαμπροῦ μαρμάρου, ἱκανῶς εὐρύχωρος καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλοπρέπειαν κατασκευασμένος· οἱ τοῖχοι τούτου ἔστω

θεν ἦσαν περιβεβλημένοι μὲ πλάκας χρυσᾶς, ἀργυρᾶς καὶ χαλκᾶς τεθειμένας ἀλλεπαλλήλως· ἀπεσκέπαζον δὲ καὶ ἀνεκάλυπτον ποτὲ μὲν τὰς ἀργυρᾶς, ποτὲ δὲ τὰς χρυσᾶς κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων.

Ὁ δὲ Σέραπις ἐδοξάζετο ὡς Σεπτότερος πασῶν τῶν ἄλλων ψευδοθεοτήτων, τῶν ὧν ἐλάτρευεν ἡ Ἀλεξάνδρεια, εἰς τὴν ὁποίαν μετέβη ἡ λατρεία αὕτη ἀπὸ τῆς Μέμφεως, ὅπου εἶχε συστηθῆ ἀρχαιόθεν· αὐτὸς κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπρεσβεύετο ὡς βασιλεὺς τοῦ Ἅδου, οἷος ὁ παρ' Ἕλλησι Πλούτων, ἐπομένως δὲ περιέβαλον αὐτὸν καὶ ἐκόσμησαν καὶ μὲ τὰ προσηγορικὰ ὅλων σχεδὸν τῶν θεοτήτων, τοῦ Διός, Ποσειδῶνος, Ἡλίου, Νείλου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ· τουτέστιν ὅλον τὸν ἐθνικὸν μυθώδη οὐρανὸν αὐτῶν συνένωσαν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ προσώπῳ οἱ ἐς ἄκρον δεισιδαίμονες Αἰγύπτιοι· τὸ ἄγαλμα ἴσατο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ναοῦ μέγα καὶ φοβερόν, ἑκάτεραι αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐκτείνοντο μέχρι τῶν ἑκατέρων ἀντιπροσώπων τοιχῶν, καὶ περὶ τὰ πλάγια αὐτοῦ ἔκειτο ὁ τρικάρηνος Κέρβερος, εἰς τοῦ ὁποίου τὰς κεφαλὰς ἦτον περιπεπλεγμένος εἷς ὑπερμεγέθης ὄφις· τὸ ἄγαλμα αὐτὸ δὲν ἦτον ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος μετακομισθὲν ἀπὸ Σινώπης εἰς Ἀλεξάνδρειαν· αὐτὸ μέν, ὡς ἐρρέθη, μετηνέχθη ἀπὸ τῆς Μέμφεως, τὸ δὲ ἀπὸ Σινώπης μεταπεμπτὸν ἄγαλμα, διότι ἐνομίσθη παρὰ τῶν Αἰ-

γυπτίων, ὡς ἔχον ὁμοιότητα μὲ τὰ ἀναφορικὰ, τὰ ἀποδιδόμενα παρ' αὐτῶν εἰς τὴν ψευδοθεότητα ταύτην, ἔστησαν εἰς τὸν αὐτὸν Ναὸν τοῦ Σεράπιδος κατὰ τὸν Πλούταρχον καὶ τὸν Τάκιτον· οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον καὶ ἄλλαχοῦ Ναοὺς τῆς θεότητος αὐτῶν ταύτης, περὶ ὧν ὁ Παυσανίας ἐν τοῖς Ἀττικοῖς λέγει· « Αἰγυπτίοις δὲ ἱερὰ Σαράπιδος, ἐπιφανέστατον μέν ἐστιν Ἀλεξανδρεῦσιν, ἀρχαιότατον δὲ ἐν Μέμφει ».

Μετὰ δὲ τὴν ἐν κρότῳ πολλῷ συντριβὴν τοῦ ξυλίνου αὐτοῦ ἀγάλματος καὶ κατάφλεξιν τούτου, ἔτι δὲ καὶ τὴν καταστροφὴν πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰδωλείοις καὶ αὐτοῦ τοῦ Ναοῦ, ἀνηγέρθη ἐπὶ τοῦ ἰδίου τόπου ἱερὸν περικαλλὲς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ἐπωνυμούμενον Ἀρκαδίου, υἱοῦ τοῦ Αὐτοκρατοροῦντος τότε Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τῷ 389 ἔτει· καὶ τοιουτοτρόπως κατὰ τὸν Ἀλεξανδρέα Κλήμεντα ἐν τῷ πρὸς τοὺς Ἕλληνας προτρεπτικῷ, ἐπληρώθησαν τὰ τῆς Σιβύλλης ταῦτα·

» Καὶ Σὺ Σάραπι, λίθοις ἐπικείμενε, πολλὰ μογήσεις,
» Κεῖσαι πτῶμα μέγιστον ἐν Αἰγύπτῳ τριταλαίνῃ.

Τὸ πρὸς πᾶν εἶδος παιδείας καὶ μαθήσεως Μουσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἑστία τῶν Σοφῶν, διέφερε τῶν μέχρι ταύτης Ἀκαδημιῶν κατὰ τοῦτο, διότι τὰ μέλη ταύτης συνῴκουν ὁμοῦ εἰς ἓν μεγαλοπρεπὲς οἴκημα μὲ ἀδρὰν δαπάνην πρὸς ὅλα τὰ

αὐτῶν χρειώδη παρά τε τῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίων πρότερον, καὶ παρὰ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Βυζαντίου ὕστερον. Εἰς τὸ ἵδρυμα αὐτὸ τῆς Σοφίας ὀφείλει ἡ Ἀλεξάνδρεια τὸ ὅτι ὑπῆρξε διὰ τοσούτων αἰώνων τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν τοῦ μεσαιῶνος, καὶ ἐξήνεγκε τοσούτους ἐπιστήμους περικλεεῖς ἄνδρας κατὰ τὰς μαθήσεις καὶ τὰς ὡραίας τέχνας· βραδύτερον δὲ τὸ Μουσεῖον αὐτὸ κατέχη ἄλλη πολύκρουνος πηγὴ τῆς Χριστιανικῆς ἱερᾶς διδασκαλίας καὶ θεολογίας, ἐξ ἧς ἀνέβλυσαν οἱ τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι ἐπ' ἀρετῇ καὶ πολυμαθείᾳ θεσπέσιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ εἰς τὴν Πόλιν ταύτην δύω ποτὲ πλούσιαι βιβλιοθῆκαι ἐγένοντο πολύκροτοι καὶ περιλάλητοι· καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀρχὴν λαβοῦσα τῆς συστάσεώς της παρὰ τοῦ ἐραστοῦ τῆς παιδείας Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, πολλαπλασιάσθη ἑπομένως καὶ ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλληνικῶν, Αἰγυπτιακῶν, Χαλδαϊκῶν καὶ Ἑβραϊκῶν μεταφρασθέντων χειρογράφων μέχρι 700,000. ἡ βιβλιοθήκη αὕτη ἔκειτο κατὰ τὸ μέρος τῆς Πόλεως, λεγόμενον, ἐγγὺς τῶν Βασιλείων Βρούχιον· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ μεταξὺ Ἰουλίου Καίσαρος καὶ τοῦ Πτολεμαίου, ἀδελφοῦ τῆς ὑστάτης ἐκείνης διαφήμου Κλεοπάτρας, συγκροτηθέντος ἐν τῷ λιμένι τῆς Ἀλεξανδρείας, ἡ τοῦ καιομένου στόλου φλὸξ διαδοθεῖσα εἰς τοὺς πέ-

ριξ τῆς βιβλιοθήκης οἴκους, κατὰ δυστυχίαν κατέκαυσε καὶ ταύτην.

Ἡ δὲ δευτέρα βιβλιοθήκη ἔκειτο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὅπου τὸ Σεράπειον κατὰ τὴν ἄκραν τῆς Πόλεως καλουμένην Ῥακῶτιν, πρὸς μνήμην τοῦ Αἰγυπτιακοῦ αὐτόσε χωρίου, ὅπου μετὰ ταῦτα ἐθεμελιώθη ἡ Ἀλεξάνδρεια· αὐτὴ συνεστήθη μετὰ τὸν πυρπολισμὸν τῆς πρώτης, παρὰ τῆς ῥηθείσης Βασιλίσσης τῆς Αἰγύπτου κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τῶν 200,000 χειρογράφων τῆς ἐν Περγάμῳ τῶν Ἀτταλιτῶν Βασιλέων ἐπισήμου βιβλιοθήκης, τὴν ὁποίαν μετακομίσας ἐκεῖθεν ὁ Μάρκος Ἀντώνιος, προσέφερεν εἰς τὴν Κλεοπάτραν, ὡς τιμαλφὲς δῶρον τῶν πρὸς αὐτὴν ἐρώτων αὐτοῦ, ἑπομένως δὲ προσεπηυξήθη καὶ αὐτὴ μέχρι τῶν 500,000 χειρογράφων.

Μὲ ὅλον τὸ ὅτι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ 641 ἔτει παρὰ τῶν Ἀράβων, ἡ κατάφλεξις τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἀποδίδεται εἰς τὸν Ἀμερ-Ἐπού-Ἐλ-Ἄς, στρατηγὸν τοῦ Καλίφου Ὀμερ Χατὰπ, καὶ τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται ἀδιακόπως καὶ εὑρίσκεται εἰς τὰ στόματα πάντων, ἀμφιβάλλεται ὅμως παρά τινων πεπαιδευμένων ἐν τῇ Εὐρώπῃ, καὶ διαφιλονεικεῖται· οἱ μὲν δυσπιστοῦντες προτείνουσιν, ὅτι περὶ τοῦ πυρπολισμοῦ ταύτης ὁ συγγράψας Ἀραβιστὶ πεντακοσίους χρόνους καὶ ἐπέκεινα μετὰ τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο, εἶναι ὁ κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα χριστιανὸς Ἰατρὸς

τῆς ἐν Ἀρμενίᾳ Πόλεως Μαλάσιας Ἀπου-Ἰλφαρὰτζ, καὶ ὅτι ἄλλοι Συγγραφεῖς ἀρχαιότεροι αὐτοῦ, οὐδὲ ἀναμιμνήσκουσι τοῦ τοιούτου συμβάντος, τουτέστιν, οὔτε ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Πατριάρχης Εὐτύχιος (Σαϊδ-ἐπν-Πατρὶκ), (1) ὁ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα συγγράψας Ἀραβιστὶ καὶτὸς τὰ περὶ τῆς Πόλεως ταύτης, καὶ ἐξιστορήσας τὴν ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἅλωσιν· οὔτε καὶ ὁ γραφεὺς τῶν Καλίφιδων, ὁ κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα γενόμενος Ἑλμασὶμ, ὅστις καίτοι ἀναφέρων εἰς τὴν περὶ Σαρακηνῶν ἱστορίαν του τὴν ἐπιστολήν, ἣν ὁ Ἄμερ ἔγραψε πρὸς τὸν Ὅμερ, εἰς τὴν ὁποίαν ὅμως οὐδὲν λέγει περὶ τῆς βιβλιοθήκης, ἐν ᾧ διεξοδικῶς ἀναφέρει περὶ πολλῶν ἄλλων ἀξιοπεριέργων τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν ὁποίαν κατεπόρθησεν.

Οἱ δὲ τῆς ἐναντίας γνώμης καὶ ἀντιμαχόμενοι κατὰ τῶν δυσπιστούντων, προβάλλουσι καὶ αὐτοὶ παρὰ τὸν ῥηθέντα Ἰατρὸν Ἀπου-Ἰλφαρὰτζ, καὶ ἄλλον Συγγραφέα Ἄραβα Μουσουλμάνον, τὸν κατ' αὐτὸν τὸν αἰῶνα τοῦ Ἑλμασὶν, καθ' ὃν ἤνθη ἡ τῶν Ἀράβων φιλολογία, ὑπάρξαντα, ἱστορικὸν μετὰ κρίσεως ὀρθῆς καὶ βαθυτάτης (μνημονευθέντα καὶ παρ' ἡμῶν ἐν τῷ περὶ τῶν ἐρειπίων τῆς

(1) Τὰ χρονικὰ τούτου ἐξεδόθησαν Ἀραβιστὶ καὶ Λατινιστὶ εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀγγλίαν ὡραίαν Πόλιν Ὄξφορτ, τὴν διὰ τὴν εἰς αὐτὴν περίφροτον Ἀκαδημίαν, ἐπισημοτάτην.

Μέμφεως), τὸν Ἀπδαλατὶφ, τὸν ἐν τῷ περὶ τῆς Αἰγύπτου Συγγράμματί του ἀνακηρύττοντα μετὰ βεβαιότητος τὸν πυρπολισμὸν ταύτης τῆς βιβλιοθήκης παρὰ τοῦ ῥηθέντος στρατηγοῦ· καὶ τέλος, ὅτι ἡ μαρτυρία τοιούτου πεπαιδευμένου νουνεχοῦς ἀνδρὸς, λέγουσιν, οὐδένα δισταγμὸν παραλείπει ἀμφιβολίας περὶ τοῦ διὰ πυρὸς αὐτῆς ἀφανισμοῦ, τῆς ὁποίας ἡ φθορὰ ἐγένετο, καὶ ἔστι καὶ ἔσεται παραίτιον πένθους διηνεκοῦς, ὡς δυστύχημα τῆς παιδείας μέγιστον.

Τὰ παλαιὰ τείχη τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ πληθὺς τῶν μεγαλοπρεπῶν οἰκοδομῶν κατηδαφίσθησαν ὑπὸ τῶν πρώτων πορθητῶν Ἀράβων, καὶ ἀντ' ἐκείνων τῶν τειχῶν, εἰς μίαν ἔκτασιν ἐκ διαμέτρου μικρὰν καὶ περιωρισμένην τῆς πρώτης ἐκείνης ἐκτάσεως τῆς μεγαλοπόλεως, ἠγέρθησαν νέα τείχη (τὰ ἤδη θεωρούμενα ἐρείπιον μέγα) ὑπὸ τοῦ Ἄμερ στρατηγοῦ τοῦ Καλίφου Ὅμερ Χαταπ, ὅστις μεμὰ τὴν κατάκτησιν τῆς τότε πρωτευούσης Πόλεως τῆς Αἰγύπτου Βαβυλῶνος (ἐσκὶ Μίσιρ), ἐκστρατεύει καὶ πολιορκεῖ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ μετὰ δεκατέσσαρας μῆνας ἐκπορθεῖ ταύτην τῷ 642 ἔτει, Δεκεμβρίου 11· οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαίων μετὰ τοῦ στρατοῦ ἐπιβάντες εἰς τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, καὶ διεσώθησαν· Ὁ Ἄμερ ἀσφαλῆ νομίσας τὴν τῆς Πόλεως κατάκτησιν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Πόλιν ὀλίγους στρατιώτας καὶ ἐξῆλθε πρὸς κατα-

δίωξιν τῶν λοιπῶν ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον στρατιωτικῶν Ῥωμαϊκῶν σωμάτων· οἱ δὲ τοῦ στόλου οὐ μακρὰν ὄντες, καὶ μαθόντες τὴν ἀναχώρησιν τοῦ στρατηγοῦ Ἄραβος, παλινδρομοῦσιν εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐπανακτῶσιν αὐτὴν· ἐπιστρέφει ὁ Ἄμερ, καὶ καθιάζει αὖθις τοὺς Ῥωμαίους εἰς ἀναχώρησιν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὄμερ, ὁ μετ' αὐτὸν Καλιφεύσας Ὀσμὰν καθαιρεῖ τῆς διοικήσεως τῆς Αἰγύπτου τὸν Ἄμερ-Ἐπού-Ἐλ-Ἄς, καὶ ἀποστέλλει ἀντ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφόν του Ἀπδάλλαχ· προσπλέει πάλιν ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος μετὰ βαρυτέρας δυνάμεως εἰς Ἀλεξάνδρειαν· οἱ δὲ πολῖται ταύτης λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ συνενωθέντες μετὰ τῶν βασιλικῶν, κυριεύουσιν αὐτῆς· ἡ περὶ τοῦ συμβάντος τούτου εἴδησις ἔφθασεν εἰς Μεδίνην μετ' ἐπιπόνου παρακλήσεως πρὸς τὸν Καλίφην τῶν Κοπτῶν περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ἄμερ εἰς Αἴγυπτον ὡς μόνου δυναμένου νὰ καταπολεμήσῃ τοὺς βασιλικοὺς, καὶ νὰ προστατεύσῃ καὶ αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι, διότι ἐράνησαν πολυειδῶς προδόται, ἐφοβοῦντο τὴν τοῦ Αὐτοκράτορος ὀργήν· τῇ ἐπιταγῇ λοιπὸν τοῦ Καλίφου ἐπιστρέφει ὁ Ἄμερ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ὑποδέχεται αὐτὸν ὁ πολλάκις ῥηθεὶς ἀρχικόπτης Μοκαύτας μετὰ χαρᾶς μεγάλης· ὁ στρατηγὸς συνενώσας μετὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ καὶ πλῆθος Κοπτῶν παρεμβάλλει εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ πολιορκεῖ αὐτὴν· οἱ Ῥωμαῖοι ἀντεπαρατάττοντο κατὰ τῶν

ἀδιακόπων προσβολῶν μετὰ τοσαύτης ἀνδρείας, ὥστε ὁ Ἄμερ ἀγανακτῶν διὰ τὴν πολλὴν πεισμονὴν τῶν πολιορκουμένων, ὤμοσεν, ὅτι ἂν ὁ Θεὸς δώσῃ αὐτῷ τὴν νίκην νὰ κατεδαφίσῃ τὰ τείχη καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν Πόλιν· τέλος δὲ μετὰ πολλὰ κυριεύει ταύτης τὸ δεύτερον ἐξ ἐφόδου τῷ 616 ἔτει· εἰς δὲ τὸν τόπον, ὅπου ἔστησε τὴν τῶν πολιτῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν σφαγήν, ἔκτισεν ἔπειτα Τέμενος, ὀνομάσας αὐτὸ Τζαμὶ ἀλ-Ῥαχμὲτ, τουτέστιν ἐλέους· πρὸς δὲ συμπλήρωσιν τοῦ ὅρκου αὐτοῦ ἐκρήμνισε τὰ τείχη τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ κατηδάφισεν ὅλην τὴν Πόλιν· καὶ ἔκτοτε αὐτὴ ἀπογυμνωθεῖσα ὅλης τῆς δόξης αὐτῆς καὶ λαμπρότητος, περιωρίσθη εἰς μίαν μικρὰν ἔκτασιν περιτειχισμένην, καὶ πλήρη ταύτην ἐρειπίων, ὡς ὁρᾶται τὴν σήμερον, ἡ ὁποία τῷ ὄντι δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ὁ τάφος τῆς ἀρχαίας· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ νέα ποτὲ Πόλις τῶν Ἀράβων ἐπὶ τῶν τῆς Αἰγύπτου ὑστάτων δυναστιῶν Τουλούνιδων, Βαχαριδων, Σιρκασίων καὶ καθεξῆς, ἔμεινεν ἀκατοίκητος, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐκτίσθη νέα ἄλλη Πόλις ἐπάνω τοῦ προχώματος, τὸ ὁποῖον ποτὲ ἤνωνε τὴν νῆσον τῆς Φάρου μετὰ τῆς Ἠπείρου, καὶ οὕτω διεχωρίσθη ὁ πρὸς δύσιν λιμὴν Εὐνόστης ἀπὸ τοῦ πρὸς βορρᾶν λιμένος, οἵτινες συνεκοινώνουν τὸ πάλαι διὰ μιᾶς γεφύρας, ἡ ὁποία συνήνωνε τὸ πρόχωμα μετὰ τῆς Πόλεως· ἡ δὲ γέφυρα κατασκευασμένη οὖσα ἐφ' ὑ-

ψηλῶν στηλῶν ἄφινεν ἐλευθέραν τὴν διάβασιν τῶν πλοίων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἕως τοῦ ἄλλου λιμένος· ἡ ὕπαρξις τῆς νέας Ἀλεξανδρείας ἄλλως πως δὲν διεσώθη, εἰμὴ διά τε τὸν λιμένα της, καὶ διὰ τὴν ὠφέλιμον καὶ ἐπικερδῆ ἕνεκα τοῦ ἐμπορίου θέσιν της· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ τὰ τῆς Αἰγύπτου ἤδη διοικοῦντος **Κράντορος Μεχμὲτ Ἀλῆ**, ἡ νέα Πολις αὕτη ἐκτάνθη μεγάλως, ἐκαλλωπίσθη μὲ διαφόρους λαμπρὰς οἰκοδομάς, μὲ ἐξαίρετα θαλάσσια καταστήματα, καὶ τέλος, διὰ τῆς ἀνορυχθείσης, ἐργασίᾳ πολλῇ καὶ δαπάνῃ οὐ μικρᾷ, καὶ καθαρισθείσης παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου κράντορος παλαιᾶς ἐκείνης διώρυγος, πλεύμου γενογένης ἀπ' Ἀλεξανδρείας μέχρι τοῦ Νείλου, καὶ Μαχμουδιὲ ἐπωνομασθείσης πρὸς μνήμην τοῦ εὐτυχῶς Σουλτανεύσαντος Μαχμούτ, ὑπερευκολύνθησαν πάντα καὶ ἐξαιρέτως τὰ τοῦ ἐμπορίου· οὕτω δὲ ἡ Ἀλεξάνδρεια μετὰ αἰῶνας δεκατρεῖς ἐπανέλαβεν αὖθις ἐπίσημον ὕπαρξιν.

Ἐκ τῆς Πόλεως ταύτης ἐξήνθησαν ἄνδρες Ἀλεξανδρινοὶ ἀξιόλογοι· ὁ κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην γεννηθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πατὴρ τῆς Γεωμετρίας Εὐκλείδης· ὁ ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου υἱοῦ τοῦ Λάγου ἀκμάσας, Ἀπολλώνιος ὁ πολιτογραφηθεὶς εἶτα Ῥόδιος καὶ Συγγραφεὺς τῶν Ἀργοναυτικῶν· Ἥρων Κτησιβίου ὁ μαθηματικός· Δίδυμος ὁ Γραμματικός, ὁ διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ φιλοπονίαν ἐπικληθεὶς Χαλκέντερος· Φίλων ὁ Ἰουδαῖος· Μενέλαος ὁ Μαθηματικός· Πτολομαῖος ὁ ἐπωνυμούμενος Χέννος ὁ Γραμματικός· Ἀπολλώνιος ὁ δύσκολος· Ἀπιανὸς ὁ Συγγραφεὺς τῶν Ῥωμαϊκῶν πολέμων· Διόφαντος ὁ μαθηματικός· Ἡρωδιανὸς Ἀπολλωνίου Γραμματικός· Ἁρποκρατίων ὁ Συγγραφεὺς τοῦ Ῥητορικοῦ Λεξικοῦ· Ἡφαιστίων ὁ Γραμματικός· Ὑψικλῆς ὁ Μαθηματικός· Ποτάμων ὁ Ἐκλεκτικός· Ἀμμώνιος ὁ Πικλὴν Σακκᾶς, ὁ ἀγωνισθεὶς ἐπὶ τῷ ἑνῶσαι τὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν· Ἀνατόλιος ὁ Περιπατητικός· Κλήμης ὁ Στρωματεύς· Ὠριγένης ὁ Ἀδαμάντινος· Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος· Δίδυμος ὁ τυφλός, Φιλόσοφος καὶ Γεωμέτρης· Ἀχιλλεὺς ὁ Τάτιος· Ἡσύχιος ὁ Λεξικογράφος· Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς· Θέων ὁ Μαθηματικός, περίφημος ἕνεκα τῶν μαθηματικῶν καὶ ἀστρονομικῶν του γυμνάσεων, καὶ μᾶλλον διότι ἦν πατὴρ τῆς πολυμαθεστάτης Ὑπατίας· Ἀθανάσιος ὁ Μέγας· Πάππος ὁ Μαθηματικός· Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας· Ὑπατία ἡ φιλόσοφος (1)· Συριανὸς ὁ Νεοπλατονικός· Ἀμμώ-

(1) Ἡ εἰς πᾶν εἶδος μαθήσεως καὶ ἐπιστήμης ὑπερέχουσα τοὺς ἐπ' αὐτῆς σοφοὺς αὐτὴ Φιλόσοφος, ἐκύρησε τὴν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀλεξανδρείας διδασκαλικὴν καθέδραν μὲ τὰς τῶν Πλατωνικῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων παραλλαγὰς· ταύτης τὸ κλέος ἐπὶ μέγα ἄρθη, διέδραμε παντοχοῦ· διὸ οὐ μόνον ἀρ' ὅλης τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν, ὅσοι φιλοσοφίας ἔρωτι τὴν

νιος Ἑρμείου ὁ Πλατωνικοπεριπατητικός· Ἰωάννης ὁ Φιλόπονος, περίφημος Γραμματικός, ὁ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἐπιπόνως φροντίσας, καὶ θερμότατα παρακαλέσας τὸν ἀμείλικτον στρατηγὸν Ἀμερ-Ἴπνου-Ἄς, καὶ μηδὲν καταπράξας ὑπὲρ σωτηρίας τῆς πολυτίμου βιβλιοθήκης· Νικόλαος ὁ Μυρεψός, ὁ τελευταῖος Ἀλεξανδρινὸς Ἰατρὸς Ἕλλην, καὶ ἄλλοι.

Μαρέα-Μάρι Νιφαϊὰτ-Μαριοὺτ ταῦν.

Τέσσαρας λεύγας τῆς Ἀλεξανδρείας πρὸς δύσιν, ἐπάνω ἑνὸς στενωτάτου Ἰσθμοῦ, καλουμένου παρὰ τοῦ Πτολεμαίου ταινία, ὁ ὁποῖος διαχωρίζει τὴν

ψυχὴν ἐρλέγοντο, συνέτρεχον πάντες εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπ' ἀκροάσει αὐτῆς. φοιτητὴς δὲ ταύτης ἐγένετο καὶ ὁ μεγαλως τιμῶν αὐτὴν ὡς αὐτοῦ διδάσκαλον, Συνέσιος ὁ θαυμάσιος· ἡ δὲ ζῶσα φωνὴ τῆς ἱστορίας διακηρύττει καὶ ταύτην τὴν περὶ αὐτῆς μαρτυρίαν, ὅτι μὲ ὅλον τὸ ὅτι περιεκυκλοῦτο ἐσημέρι ὑπὸ τοσούτων νέων σρριγόντων ἀκροατῶν, ἀλλ ἡ σεμνότης τῶν ἠθῶν αὐτῆς ὥρθη ἀνωτέρα πάσης ἐμπαθοῦς σχέσεως, ἄχρι καὶ ψιλῆς αὐτῆς ὑποψίας· τελευταῖον δὲ, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο οἰκτροτάτῳ καὶ τῆ ταύτης ἀρετῇ καὶ πολλῇ παιδείᾳ μὴ πρέποντι· διότι ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας φανητιώδης ὄχλος προκατακληθεὶς ὑπὸ φθόνου κατ αὐτῆς, κατασπᾷ αὐτὴν τοῦ οὗ ἐποχεῖτο δίφρου, ἀποβυτ καὶ διασχίζει ἀνιδιῶς τὰ ἱμάτια αὐτῆς, δικσπαράττει ὑπὸ λύσσης ἀπανθρώπως τὸ γυμνὸν αὐτῆς σαρκίον, κατατέμνει αὐτὸ ὠμότατα, τὰ δὲ μέλη συνάρας πᾶς ὁ ὄχλος ἐν ἀτάκτῳ ἀλαλαγμῷ, πυρὶ κατανάλωσε (Ψ 415 Ἔτει.

Μαρεώτιδα λίμνην ἀπὸ τῆς Μεσογείου, ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων μία Πόλις, γνωστὴ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐπ' ὀνόματι Μαρέα, καὶ κατὰ τὸν δειπνοσοφιστὴν Ἀθήναιον, πρωτεύουσα ἑνὸς Νομοῦ· ὁ πολλάκις ῥηθεὶς δ' Ἀνβὶλ καθώρισε κατὰ πάντα λόγον, τὴν ἀρχαίαν ταύτην θέσιν εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον τὴν σήμερον Μαριοὺτ.

Ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει αὐτὴν Μαρέα, ὁ Διόδωρος Μαρία, καὶ ὁ Στέφανος Μάρεια· τὰ διάφορα ὀνόματα ταῦτα φαίνεται, ὅτι εἶναι μεταφορὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Μαρὲ, ἢ Μαρὶ, τὰ ὁποῖα δηλοῦσι δῶρον ἡλίου, καὶ τυχὸν ὁ πρῶτος αὐτῆς θεμελιωτὴς ὠνομάζετο οὕτω· τὴν χώραν ταύτην Νικηφόρος ὁ Καλλίστος, Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας βιβλ. Η', ὀνομάζει Μαρεῶτιν, εἰς τὴν ὁποίαν, λέγει, ὅτι ἦσαν παμπληθεῖς κῶμαι, καὶ Ἐκκλησίαι ἐπὶ χριστιανῶν πολλαί.

Ἄπις - καὶ Ταπόσειρις.

Μία μικρὰ Πόλις ἔκειτο εἰς τὰ πέρξ τῆς Μαρέας Πόλεως, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, λέγοντα εἰς τὸ β'. βιβλίον αὐτοῦ ταῦτα· « ἐκ Μαρέης τε πόλιος, καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ Πρόσουρα Λιβύη » τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶναι Αἰγυπτιακόν, ἀναφερόμενον εἰς τὸν παρ' αὐτοῖς ἱερὸν Ταῦρον, τὸν τρεφόμενον ἐν Μέμφει.

Κατὰ δὲ τὴν δυτικὴν ἄκραν τῆς Μαρεώτιδος

λίμνης, εἰς τὰ παράλια τῆς μεσογείου, ἔκειτο ποτὲ ἡ μεγάλη Ταπόσειρις, ἡ Ταρόσειρις· τὰ ἀσήμαντα ταύτης ἐρείπια θεωροῦνται ἔτι εἰς τὸν τόπον τὸν παρὰ τῶν Ἀράβων καλούμενον Ἀπουσὶρ καὶ κατὰ νῶς Ηὔργος τῶν Ἀράβων· περὶ δὲ τῆς σημασίας τούτου τοῦ ὀνόματος προειρήθη, ὅτι δηλοῖ πόλιν Ὀσίρεως, καὶ ἦτον ἐτχάτη καὶ αὐτὴ τῆς κυρίως λεγομένης Αἰγύπτου ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Λιβύης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Οἱ τῆς κάτω Αἰγύπτου Νομοί.

Παρὰ τοῦ Στράβωνος πληροφορούμεθα, ὅτι κατὰ τοὺς ἀρ αίους χρόνους ἡ κάτω Αἴγυπτος διαιρεῖτο εἰς δέκα Νομοὺς, ἀλλ' ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων Γεωγράφων ἀριθμοῦσι περισσοτέρους. παρατηρητέον ὅμως, ὅτι ὁ Στράβων ἀναφέρων περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς Αἰγύπτου κατὰ Νομοὺς ἐπὶ τῶν Φαραὼ βασιλέων, τάττει τοὺς δέκα Νομοὺς τῆς κάτω Αἰγύπτου εἰς τὸ Δέλτα, τουτέστι μεταξὺ τῶν τοῦ Καναβικοῦ καὶ Πηλουσιακοῦ ῥείθρων τοῦ Νείλου· ὅθεν ὁ ἔξω τοῦ Δέλτα μεταξὺ τοῦ Κανωβικοῦ ῥείθρου καὶ τῆς Λιβύης πρὸς νότον, καὶ ὁ μεταξὺ τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου καὶ τῆς Ἀραβίας πρὸς ἀνατολὰς κείμενος, δὲν συμπεριλαμβάνεται εἰς ταύτην τὴν διαίρεσιν.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἐθεώρουν τῷ ὄντι τοὺς δύω αὐτοὺς

τόπους τῆς κάτω Αἰγύπτου, ὡς ἀνήκοντας, τὸν μὲν εἰς τὴν Λιβύην, τὸν δὲ εἰς τὴν Ἀραβίαν· διὸ καὶ τὸν μὲν πρῶτον ἐκάλουν Νιφαὶτ, μέρος Λιβύης, τὸν δὲ Τιαράβια, μέρος Ἀραβίας.

§. 1. Περὶ τῶν ἐν Δέλτᾳ Νομῶν.

Οἱ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων Γεωγράφοι τάττουσιν εἰς τὸ Δέλτα τοὺς δεκαεξ ἑφεξῆς Νομοὺς οὕτως· Νομὸς Μενηλικὸς, Φθενθικὸς, Καβασικὸς, Σαϊτικὸς, Ναυκρατικὸς, Φθεμβουτικὸς ἢ ὁ τῆς Τύας, Προσωπίτης, ἀνώτερος Σεβεννυτικὸς, κατώτερος Σεβεννυτικὸς, Ὀνουφιτικὸς, Βουσιρικὸς, τῆς Ξόης, Μενδήσιος, τῆς Νεὺτ, Τανίτης, καὶ Φαρβαθικὸς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Αἰγύπτου οἱ εἰς τὸ Δέλτα Νομοὶ ἦσαν μόνον δέκα, ὡς προειπώθη, οἱ προστεθέντες μετὰ ταῦτα Νομοὶ διασαφοῦνται ὡς ἀκολούθως.

Α'. Αἱ Πόλεις Μένηλις καὶ Ναύκρατις ὀφείλουσι τὴν αὔξησιν αὐτῶν καὶ λαμπρότητα εἰς τὸ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐμπόριον τῶν Αἰγυπτίων, ὁ δὲ χρόνος τῶν τοιούτων ἐμπορικῶν συναλλαγμάτων τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Αἰγύπτου, καὶ μὴν καὶ τῆς συμμαχίας τῶν δύω αὐτῶν Ἐθνῶν συμπίπτει εἰς τὰς ἡμέρας τῆς βασιλείας τοῦ Ψαμμίτιχου, ἔτη πρὸ Χριστοῦ 670, τουτέστιν εἰς μίαν ἐποχὴν ὑστεροχρονον τῆς εἰς δέκα Νομοὺς διαιρέσεως τοῦ Δέλ-

τα· συνάγεται λοιπὸν ἐκ τούτου, ὅτι ἥ τε Μένδης καὶ Ναύκρατις πρὸ τοῦ νὰ συνοικισθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἦσαν τόποι τόσον ἐπίσημοι, ὥστε νὰ ὀνομασθῶσι Πόλεις πρωτεύουσαι Νομῶν.

Β'. Ἡ Πόλις Ξοΐς καθωρίσθη πρωτεύουσα Νομοῦ μετὰ τὸν Στράβωνα, διότι ἀρχαιόθεν, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ τοῦ Γεωγράφου ἦτον ὑπάλληλος εἰς τὸν Σεβεννυτικὸν Νομὸν, ὡς αὐτὸς ῥητῶς λέγει· «Ξοΐς ἐστὶ νῆσος καὶ Πόλις ἐν τῷ Σεβεννυτικῷ Νομῷ».

Γ'. Ὅσα ἂν οἱ ἀρχαῖοι Γεωγράφοι γράφωσι διὰ τὴν Πόλιν Πανέφυσιν, εἶναι τόσον ἀδήλα καὶ ἀόριστα, καὶ ἡ θέσις αὐτῆς τόσον ἄγνωστος, ὥστε ἀμφιβάλλεται ἂν ἦτον πόλις ἐπίσημος, καὶ ἂν αὐτὴ ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ καλουμένου Νομοῦ Νεοὺτ, ὡς λέγει ὁ Πτολεμαῖος, τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐν ὑστέροις μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ Καμβύσου υἱοῦ τοῦ Κύρου·

Δ'. Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν Ταύαν, Πόλιν μιᾶς περιωριτμένης ἐκτάσεως, ἡ ὁποία ἐπομένως κατέστη συνάριθμος μετὰ τῶν ἐπισήμων Πόλεων καὶ πρωτεύουσα Νομοῦ, ὅτε οἱ Ἑλληνομακεδόνες ὑπέταξαν τὴν Αἴγυπτον, διαιρέσαντες αὐτὴν εἰς Νομοὺς περισσοτέρους.

Κατὰ τὴν τοιαύτην παρατήρησιν, ἐξαιρουμένων τῶν ῥηθέντων πέντε Νομῶν τοῦ τε Μενδησικοῦ, Ναυκρατικοῦ, τοῦ τῆς Ξοΐς, Πανεφυσικοῦ ἢ Νεοὺτ,

καὶ τοῦ τῆς Ταύας, μένουσι, κατὰ τὴν ἀνωτέρω σημειωθεῖσαν καταγραφὴν, εἰσέτι ἕνδεκα· ἀλλ' ὡς προεῤῥέθη, κατὰ τὴν ῥητὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος, ἦσαν δέκα μόνοι Νομοὶ εἰς τὸ Δέλτα, ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν μενόντων ἕνδεκα εἶναι ἴσος τῶν δέκα, διότι ὁ Σεβεννυτικὸς Νομὸς ὁ ἀνώτερος καὶ ὁ κατώτερος ἐλογίζετο εἷς μόνος Νομὸς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ Φαραὼ βασιλέων, πρωτευουσῶν Πόλεων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς Νομῶν τοῦ Δέλτα εἶναι ὁ ἀκόλουθος· Φάρβαιθος, Τάνις, Μένδης, Προσωπὶς, Σάϊς, Βούσειρις, Σεβέννυτος, Ὄνουφις, Βουτὼ, Κάβασα, καὶ αἰγυπτιαζὶ Φαρβάτ, Σζάνι, Σμόουν-Ἀνερμὰν, Ψάτι, Σάϊ, Πουσίρι, Τζεμνούτι, Οὐνούφι, Πτενετὸ, Χβέχι.

§. 2. Τὸ κατὰ Ἀραβίαν μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου.

Τὸ κατὰ τὴν Ἀραβίαν μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου δὲν ἦτον ἀρχαιόθεν διηρημένον εἰς Νομοὺς, ἀλλ' εἰς Κύκλους· τούτων δὲ ἕκαστος περιεῖχε μίαν Πόλιν μετά τινων χωρίων· ἐπομένως ἐπὶ Πτολεμαίων ὠνομάσθησαν αὐτοὶ οἱ Κύκλοι Νομοὶ, ὅθεν καὶ ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὴν κάτω Αἴγυπτον Νομῶν.

Πόλις μὲν πρωτεύουσα τοῦ πρώτου Κύκλου ἦ-

τον ἡ Ἅλσυ, ἡ περίφημος Ἡλιούπολις, τοῦ δευτέρου Κύκλου πρωτεύουσα ἡ Ἀθρειβις, τοῦ τρίτου ἡ Βουβαστις, τοῦ τετάρτου, τοῦ τῆς Ἀραβίας, ὡς εἰπεῖν, Νομοῦ ἡ Φακοῦσα, καὶ τοῦ πέμπτου, Σέθρον ἢ Ψάριον ἡ πρωτεύουσα· τούτους δὲ οἱ Ἕλληνες τοὺς Κύκλους μεταβαλόντες εἰς Νομοὺς, ἐκάλεσαν Ἡλιουπολίτην Νομὸν, Ἀθρειβίτην, Βουβαστικὸν, Ἀραβικὸν καὶ Σεθρίτην Νομόν.

§. 3. Τὸ κατὰ Λιβύην μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου.

Καὶ τὸ κατὰ Λιβύην μέρος τῆς κάτω Αἰγύπτου, ἦτον ὡσαύτως ἀρχαιόθεν διῃρημένον κατὰ Κύκλους, καὶ οὐχὶ κατὰ Νομούς· τοὺς δὲ Κύκλους αὐτοὺς ἑπομένως οἱ Ἕλληνες μετέβαλον εἰς Νομοὺς, καθὼς καὶ εἰς τὸ τῆς Ἀραβίας μέρος, καὶ τούτων πρωτεύουσαι πρὸς ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἦσαν αἱ ἐφεξῆς· ἡ Τέρνουθις (Τερενούτι), Ἑρμούπολις ἡ μικρὰ (Πτιμινχὸρ), ἡ Μώμεμφις (Πανοὺφ-Κὲτ), ἡ Κάνωβος (Καχανοὺβ), καὶ ἡ Μάρεια ἢ Μαρεῶτις (Μάρι Νιφαϊὰτ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τῶν μερῶν τῶν ἐξηρτημένων τῆς Αἰγύπτου.

Ὅλων ἐκείνων τῶν Πόλεων αἱ γαῖαι, αἱ ὁποῖαι

ἐκαρποφόρουν ἐπὶ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Νείλου, ἢ ἐποτίζοντο διὰ διωρύγων ἀπὸ τοῦ Ποταμοῦ τούτου, ἐλογίζοντο μέρος τῆς Αἰγύπτου· οἱ δὲ τόποι οἱ κείμενοι ἐκεῖθεν τῶν Λιβυκῶν, ἢ τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων δὲν ἐτάττοντο μετὰ τῶν τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς αὐτὰ τὰ ἐκεῖθεν μέρη εὑρίσκονται Πόλεις, τῶν ὁποίων ἡ ἐξ Αἰγύπτου καταγωγὴ μαρτυρεῖται οὐ μόνον παρὰ τῶν ἀρχαίων Συγγραφέων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὀνομασιῶν αὐτῶν, τῶν παραγομένων ἀπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς γλώσσης, καὶ ἀπὸ τῶν εἰς αὐτὰς τὰς Νόλεις Ναῶν, τῶν ἀνακειμένων εἰς τὰς αὐτὰς θεότητας τῶν Αἰγυπτίων, διὰ δὲ τοῦτο καὶ ταῦτα τὰ μέρη ἀναμφιβόλως ἐξήρτηντο τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς ἀρχαιόθεν· τὸ ἀναφερόμενον ἐφεξῆς παρὰ τοῦ Μανεθῶνος πληροφορεῖ ἀποχρόντως, ὅτι τὸ μέρος τῆς Λιβύης τὸ πλησιάζον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἦτον ἀνέκαθεν κλῆρος ἴδιος τῶν Φαραὼ δικαιώματι κατακτήσεως· ὁ Ἱερεὺς αὐτὸς τῆς Ἡλιουπόλεως λέγει, ὅτι ἐπὶ Φαραὼ Νεχερόχιος (1) οἱ ἐν τῇ Λιβύῃ ἀποστατήσαντες κατὰ τοῦ ῥηθέντος βασιλέως, ὑπετάγησαν πάλιν

(1) Ἐκ τῆς τρίτης ὑπατιθαμένης δυναστείας τῶν Μεμφιτῶν Βασιλέων Ιγ'. Νεχέρωχις ἢ Νεχερόφτις, ἐφ' οὗ, λέγει ὁ συντάκτης αὐτὸς τοῦ χρονικοῦ τῶν Αἰγυπτιακῶν, Λίβωες ἀπέστησαν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς Σελήνης παρὰ λόγον αὐξηθείσης, δι' ὅλος ἐωυτοὺς παρέδωσαν. ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα ὁ ῥηθεὶς ἀναμασᾷ τὰ αὐτοῦ μυθεύματα.

μετ' ὀλίγον εἰς αὐτὸν· τοιουτοτρόπως δὲ δυνάμεις τῶν ὅπλων οἱ Αἰγύπτιοι ὑπέταξαν πολλοὺς τόπους τῆς ὁμόρου γῆς καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο τῆς Λιβύης, ὡσαύτως καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τῆς Ἀραβίας καὶ Συρίας.

Διαιρεῖται τὸ Κεφάλαιον αὐτὸ εἰς δύω τμήματα, τὸ μὲν πρῶτον δεικνύει τὰ ἐξηρτημένα ποτὲ μέρη τῆς Αἰγύπτου τὰ κατὰ Λιβύην, τὸ δὲ δεύτερον τὰ κατὰ τὴν Ἀραβίαν.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Τὰ κατὰ Λιβύην ἐξηρτημένα μέρη τῆς Αἰγύπτου. Ὀάσεις-Οὐαχὲ-Οὐαχὰτ ταυῦ.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὴν Λιβύην, εἰς τὸ μέσον τῆς ἐρήμου εὑρίσκονται Κύκλοι ποτιζόμενοι ὑπὸ ἀναβλυζουσῶν ἀενναόως πηγῶν, διὰ τῶν ὁποίων καλιεργεῖται καὶ σπείρεται ἡ πέριξ γῆ, καὶ εἶναι πλήρης ὁ τόπος φυτῶν καὶ διαφόρων καρποφόρων δένδρων καὶ ἐλαιῶν· οἱ εὔφοροι αὐτοὶ Κύκλοι περικυκλούμενοι ὑπὸ ξηροτάτων ἄμμων ἐκαλοῦντο Ὀάσεις ἢ Αὐάσεις, καὶ κεῖνται κεχωρισμένοι καὶ ἀπῳκισμένοι τοῦ λοιποῦ κόσμου, ὡς νῆσοι ἐν μέσῳ μεγάλων ἐρημιῶν, εἰς τοὺς ὁποίους μετὰ μίαν ὁδοιπορίαν μακρὰν καὶ πολύπονον δι' ἐρήμου γεγυμνομένης πάσης χλόης, ἐστερημένης πάσης ὑγρότητος καὶ κατεξηραμένης ὑπὸ τῶν φλογερῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, καταντᾷ ὁ ὁδοιπόρος μετὰ μεγάλης ταλαιπωρίας.

Αὐτοὶ οἱ τόποι τῶν κατοικιῶν οἱ διακεχωρισμένοι μεταξὺ ἀλλήλων διὰ μακρῶν διαστημάτων, ἐξαρτῶντο μὲν ἀνέκαθεν τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' ἄγνωστος ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν κατῴκισαν αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι· ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει μόνον περὶ τῆς μιᾶς

Ὀάσεως, τὴν ὁποίαν κατῴκουν, λέγει, οἱ Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίας φυλῆς, μακρὰν τῶν Θηβῶν ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, ἥτις ἦτον ἡ νοτιοτέρα τῶν ἄλλων δύω· ὁ δὲ Πτολεμαῖος καθορίζει τὴν θέσιν τῶν κατοικιῶν τούτων, καὶ τὴν μὲν πρώτην τὴν τοῦ Ἄμμωνος, καὶ βοριωτέραν τῶν ἄλλων δύω, ὅτι κεῖται μεταξὺ τῆς 29 καὶ 30 μοίρας, τὴν δὲ δευτέραν, καὶ μικρὰν ὑπὸ τὴν 28 μοίραν· καὶ τὴν τρίτην, τὴν μεγάλην καὶ νοτιωτέραν ὑπὸ τὴν 26 μοίραν.

Ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει αὐτὰς Ὀάσεις, ὁ Στράβων καὶ Στέφανος ὁ Βυζάντιος Αὐάσεις, οἱ δὲ Ἄραβες Γεωγράφοι ἀναφέρουσι καὶ περὶ τῶν τριῶν, καὶ καλοῦσι πληθυντικῶς μὲν αὐτὰς Οὐαχάτ, ἑνικῶς δὲ Οὐαχ· ἡ δὲ Ἀραβικὴ αὐτὴ λέξις εἶναι μετάφρασις ὀρθωτάτη τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Οὐαχὲ· ἡ σημασία τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται αὐτὴ ἐξ αὐτῆς ἀπὸ τῶν δύω περικοπῶν τοῦ Στράβωνος· « Αὐάσεις δὲ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι τὰς οἰκουμένας χώρας, πεπληρωμένας κύκλῳ μεγάλαις ἐρημίαις » καὶ αὖθις ὁ αὐτὸς ἀλλαχοῦ· « αὗται δὲ κατοικίαι εἰσὶν ἀξιόλογοι » τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τῶν Ὀάσεων, Οὐαχέ, σημαίνει κατὰ Κόπτας διαμονὴν, κατοικίαν, παραγώμενον ἀπὸ τοῦ ῥήματος ἀχὲ, διαμένειν, καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου ου, σχηματίζεται Οὐαχέ.

Περὶ τῆς μεγάλης Ὀάσεως.

Οὐαχὲ Ψοῖ-Ἐλ-Χαργὲ τανῦν.

Προερρέθη, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει μόνον περὶ τῆς μεγάλης Ὀάσεως, ἥτις λέγει ὅτι ἀπέχει ἀπὸ Θηβῶν πρὸς τὴν Λιβύην ἑπτὰ ἡμέρας διὰ τῆς ψάμμου, καὶ προστίθησιν, ὅτι ὁ τόπος αὐτὸς καλεῖται κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος· ὁ δὲ Στράβων λέγει, ὅτι ἡ μεγάλη Αὔασις, τὴν ὁποίαν καλεῖ πρώτην, κεῖται κατὰ τὴν Ἄβυδον (Ἐλ-Πιρπὲ), ἀπέχουσα ἐξ' αὐτῆς ὁδὸν ἡμερῶν ἑπτὰ διὶ ἐρημίας· κατὰ δὲ τὰς νεωτέρας πληροφορίας, δεικνύεται, ὅτι ὁ Στράβων καθορίζει ἀκριβέστερον τοῦ Ἡροδότου τὴν θέσιν τῆς μεγάλης Ὀάσεως, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν κατοίκων τανῦν ταύτης, κεῖται αὐτὴ ἄνωθεν τῆς κατὰ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον πρωτευούσης τὴν σήμερον Πόλεως Γιρζὲ, τῆς πλησίον τῆς Ἀβύδου, ὑπὸ τὸν αὐτὸν παράλληλον τῆς 26 καὶ ἡμισείας μοίρας, τουτέστι κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀκριβῶς τῆς Ἀβύδου, ὡς λέγει ὁ Στράβων.

Ὁ Κύκλος αὐτὸς τῆς μεγάλης Ὀάσεως περιεῖχε Πόλεις ἐπισήμους, ἀγνώστους εἰς ἡμᾶς διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων. Εἰς τὴν Ὄασιν ταύτην ἀνεφάνησαν κατὰ τὸ 1818 ἔτος ἐρείπια τριῶν ἐπισήμων εἰδωλείων, καὶ ἓν Ταφεῖον· τὸ μέγα εἰδωλεῖον περιέχει τρεῖς αὐλὰς, ὡς ἐκεῖνο τὸ

κατὰ τὰς Θήβας εἰδωλεῖον τοῦ Ἄμμωνος· ἡ σίγη τούτου, τῆς ὁποίας μέρος ἔτι διασώζεται, ἦτον κεκαλυμμένη ἀπὸ παμμεγίστας πέτρας 30 ποδῶν μῆκος, 19 εὖρος, καὶ βάθος 2 ¼ ἐχούσας· θεωροῦνται εἰς αὐτὸ Κολοσσώδεις ἀνδριάντες καὶ ἱερογλυφικαὶ ἐπιγραφαί· εἰς δὲ τὸ Ταφεῖον θεωροῦνται μέχρι τῶν 300 οἰκοδομῶν ἐκ πλίνθων κατασκευασμένων· ἐπάνω δὲ τῶν τοίχων αἱ εἰκονογραφίαι ἀγρῶν, δεικνύουσιν ὅτι αὐταὶ αἱ οἰκοδομαὶ ἐχρησίμευσαν καὶ ὡς κατοικίαι ποτὲ χριστιανῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιγραφὴ ἡ ἀναγινωσκομένη ἄνωθεν τοῦ Προπύλου αὐτοῦ τοῦ ἀρχαίου ἐκεῖσε Εἰδωλείου ἢ Ναοῦ, πληροφορεῖ εἰς ἡμᾶς Πόλιν τινὰ καλουμένην Κύσιν, ἡ ὁποία τυχὸν εἶναι ἡ ὀνομαζομένη τανῦν παρὰ τῶν Ἀράβων Δοὺκ-Ἐλ-Καλὰκ· ἐπὶ δὲ τὸ ἐπιστύλιον τοῦ Προπύλου, ὑποκάτω τῆς πτερωτῆς σφαίρας συμβολικῆς, τῆς γεγλυμμένης συνήθως ἐπὶ τῶν Πυλώνων τῶν Αἰγυπτιακῶν Εἰδωλείων, ὁρᾶται καταγεγραμμένη ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη.

Ὑπὲρ τῆς Αὐτοκρατορίας Καίσαρος Νερούα Τραϊανοῦ Ἀρίστου, Σεβαστοῦ, Γερμανικοῦ Δακικοῦ τύχης·
Ἐπὶ Μάρκου Ῥουτιλίου Λούπου Ἐπάρχου Αἰγύπτου,
Σεράπιδι καὶ Ἴσιδι Θεοῖς Μεγίστοις
οἱ ἀπὸ Κύσεως οἱ γράψαντες τὴν οἰκοδο-

μὴν τοῦ Πυλῶνος Εὐσεβείας χάριν ἐποίησαν·
Ἔτει ΙΘ'. Αὐτοκράτορος Καίσαρος,
Νερούα, Τραιανοῦ Ἀρίστου, Σεβαστοῦ,
Γερμανικοῦ, Δακικοῦ· Παχὼν Λ.

Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ κάτοικοι τῆς Κύσεως ἔγραψαν καὶ ἐψηφίσαντο τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Πυλῶνος, καὶ ἀνέθηκαν αὐτὸν εἰς τὸν Σέραπιν καὶ εἰς τὴν Ἶσιν, συμπίπτει εἰς τὸ 116 μετὰ Χριστὸν ἔτος, τῇ 24 Μαΐου, καὶ τῷ ΙΘ'. ἔτει τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ.

Μία ἑτέρα ἀξιοπερίεργος ἐπιγραφή, ἀνακαλυφθεῖσα ὡσαύτως κατὰ τὴν μεγάλην Ὄασιν, ἄνωθεν τῆς Πύλης τοῦ Εἰδωλείου τῆς Πόλεως, καλουμένης τανῦν παρὰ τῶν Ἀράβων Κὰσρ Ζεγιὰν εἰς Κουνάκχ, δεικνύει μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν Κύσιν, καὶ δευτέραν ἐκεῖσε ἐπίσημον Πόλιν, τῆς ὁποίας τό, τε Αἰγυπτιακὸν καὶ Ἑλληνικὸν ὄνομα εἶναι ἄγνωστον· Ἔχει δὲ ἡ ἐπιγραφὴ οὕτως·

Ἀμενήβι Θεῷ μεγίστῳ Τχονεμύρῳ καὶ τοῖς Συννάοις Θεοῖς, ὑπὲρ τῆς αἰῶνα διαμονῆς Ἀντωνίνου Καίσαρος τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ σύμπαντος αὐτοῦ οἴκου· ὁ Σηκὸς τοῦ Ἱεροῦ καὶ τὸ Πρόναον ἐκ καινῆς κατεσκευάσθη ἐπὶ Λουκίου Ἡλιοδώρου Ἐπάρχου Αἰγύπτου, Σεπτιμίου Μάκρωνος Ἐπιστρατήγου, Στρατηγοῦντος Παινίου Καιπίωνος·
Ἔτους τρίτου Αὐτοκράτορος Καίσαρος Τίτου

Αἰλίου Ἀδριανοῦ Ἀντωνίνου,
Σεβαστοῦ, Εὐσεβοῦς. Μεσορὶ ὀκτὼ καὶ δεκάτῃ.
Ἡ κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην θεότης Ἀμένιβις, καὶ ἄνευ τῆς Ἑλληνικῆς λήγεύσης ις, Ἀμενίβ, εἶναι μία συναρμογὴ τῶν δύω ὀνομάτων, διὰ τῶν ὁποίων ὠνομάζετο παρ' Αἰγυπτίοις ἀδιαφόρως ἡ κριοκέφαλος αὐτῶν Θεότης AMN καὶ NB, τουτέστιν Ἄμμων-Νὴβ, Νοὺφ καὶ Κνοὺφ ἐπίσης· τὸ δὲ Τχονεμύρος, πιθανόν, ὅτι εἶναι ἓν δεύτερον ὄνομα, ἢ ἐπίθετον τῆς τῶν Αἰγυπτίων θεότητος ταύτης. Ἡ ἐποχὴ τῆς ἐπιγραφῆς συμπίπτει εἰς τὸ 140 μετὰ Χριστὸν ἔτος, τῇ 12 Αὐγούστου, καὶ τῷ Γ. ἐτει τῆς Αὐτοκρατορίας Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς.

Τὸ μὲν γενικὸν ὄνομα τῶν τριῶν Ὀάσεων ἐκαλεῖτο ὡς εἴδομεν, κατ' Αἰγυπτίους Οὐαχὲ, ἡ δὲ Οὐαχὲ Ψώϊ, τουτέστιν Ὄασις τῆς Ψώϊς, ἢ διότι περιεῖχεν αὐτὴ μίαν Πόλιν ἐπ' αὐτῷ τῷ ὀνόματι, ἢ διότι ἔκειτο (ὃ καὶ πιθανώτερον), εἰς τὴν ἔρημον ἀντικρὺ παραλλήλως τῆς Ψώϊς, τῆς κατὰ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον Πόλεως ταύτης, τῆς μετὰ ταῦτα ἐπὶ Πτολεμαίων κληθείσης Πτολεμαΐδος, πρωτευούσης ἑνὸς Νομοῦ καὶ γείτονος Ἀβύδου.

Εἰς τὴν Ὄασιν ταύτην, ὁ ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου τὰ τῆς βασιλείας ἄγων καὶ φέρων Πραιπόσιτος τὴν ἀξίαν, εὐνοῦχος Εὐτρόπιος, καταδικάζει, ἐπ' ἐγκλήματι δῆθεν ἀνταρσίας, ὑπερορίαν ἰσόβιον τὸν ἐν στρατηγοῖς διαπρέποντα Τιμάσιον, ὅπου τέως ὁ κακότροπος ῥηθεὶς διώκτης δολοφονεῖ αὐτόν· ἡ δὲ τούτου Σύζυγος περικλεὴς Πενταδία, μετὰ τῆς ἐκ λαμπροῦ οἴκου καταγομένης ἐκείνης ἀξιαγάστου Ὀλυμπιάδος, Συζύγου τοῦ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου Ἐπάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεβριδίου, ὑπέστησαν ἐπηρείας πολλὰς καὶ καταδρομὰς παρὰ τῆς Βασιλίσσης Εὐδοξίας ὑπὲρ Χρυσοστόμου, ὡς εὐλαβείᾳ πολλῇ, προθυμίᾳ διακαεῖ, καὶ ἐλευθερίῳ τῇ προαιρέσει, προσκείμεναι πρὸς τὸν θεῖον Ἄνδρα, παραμυθοῦσαι αὐτὸν καὶ περιθάλπουσαι ἐπὶ τῆς ἀδίκου αὐτοῦ ἐξορίας.

Εἰς αὐτὴν ὡσαύτως τὴν Ὄασιν, τῆς οἰκείας ἐπαράτου βλασφημίας, μὴ παραιτούμενος οὐδὲ ἡρεμῶν ὁ Νεςόριος, δόγματι τοῦ Αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, ἐξορίζεται ὅπου πολλοῖς ὁμιλήσας δεινοῖς, τέλος ἐπὶ τὰ ἀθάνατα κατ' αὐτοῦ δικαιωτήρια μετεχώρησε. (1)

(1) Μετὰ δὲ τὴν τῆς ζωῆς τοῦ Νεστορίου καταστροφὴν, διεδόθη ἡ λύμη τῆς ἀσεβείας τοῦ παρὰ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ εἰς Μεσοποταμίαν, Περσίαν, καὶ ἐφαπλώθη καὶ ἕως εἰς αὐτὰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Ἀσίας μέχρι Σινῶν τῷ 636 ἔτει, καθ' ὃν χρόνον ἀπὸ τῆς κατὰ Περσίαν Ἐπαρχίας Χορασὰν, τῆς πάλαι Σογδιανῆς, ἀπεστάλησαν παρὰ τοῦ τότε ἀνέρχου τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως, καὶ Ἐθνάρχου Ἰεσουϊτῶν κήρυκες ταύτης εἰς Σίνην (Κίναν), καὶ ὅπου ἑπομένως ἐστάλησαν αὖθις ἀπ' αὐτῆς τῆς Νοραστὰν, καὶ παρὰ τοῦ Ἀρχιανιέρου τῷ τότε Ἀναζενοῦ τῷ 781 ἔτει, καὶ χωρεπίσκοπός τις ὀνόματι Ἰεζδπουζίτ, κήρυξ καὶ αὐτὸς τῆς κακοδοξίας, ὡς τοῦτο ἐγένετο δῆλον, ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ 1625 ἔτος, εὑρεθείσης

Μικρὸν ἄποθεν ταύτης τῆς μεγάλης Ὀάσεως πρὸς βορρᾶν κεῖται εἷς μέγιστος λόφος ἢ βουνός, ὅστις διὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὠνομάσθη παρὰ τῶν Ἰησουϊτῶν γεγλυμμένης ἐπὶ μιᾶς πέτρας Σινιστί ἐπιγραφῆς, κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Αὐτοκρατορίας ἐκείνης Χενσί, πλησίον τῆς Σι-Γὰν-Φοῦ.

Ἡ κακίστη αὕτη φυτεία δὲν ἐρριζώθη εἰς Σίνην, (ὅπου οὐδὲν ἄγμα Χριστιανικὸν εἶναι ἀνεκτὸν μέχρι τῆς σήμερον (α)) μήτε ἐκαρποφόρησεν, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς ἀναμίξεως μετὰ τῆς τῶν Σινῶν εἰδωλολατρείας διαφθαρεῖσα, ἐγένετο ἀφανὴς διόλου.

Ἡ κακόνοια αὕτη ὑπάρχει μέχρι τούτου, καὶ ὁ τόπος, ὅπου ἐμφωλεύουσι Νεστοριανοὶ περισσότεροι εἶναι ἡ πρὸς Μεσημβρίαν Ἀρμενία, κατὰ τὰς Ἐπαρχίας ἐκείνας τὰς ἐξουσιαζομένας παρὰ τῶν ἀνεξαρτήτων Ἡγεμόνων Κούρτιδων λεγομένων τὴν σήμερον, Γορδιαίων ἢ Καρδούχων καλουμένων παρὰ τῶν παλαιῶν. οἱ Νεσοριανοὶ αὐτοὶ διοικοῦνται ἀριστοκρατικῶς δι' ἰδίων δημογερόντων, τῶν καὶ ἀγωνόμων, ὁ δὲ τούτων Ἀρχιανίερος καθέδραν ἔχει πλησίον τῆς Δζουλαμέρκ, κειμένης ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων τῶν Κούρτιδων αὐτῶν· εὑρίσκονται προσέτι ἐκ τούτων καὶ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν κατὰ τοὺς Κύκλους τοῦ Κουρδιστάν, τοῦ κειμένου πρὸς Νότον τῆς Ἀρμενίας, ἐκεῖθεν τοῦ Τίγριδος.

(α) Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Σίνης (Κίνας) πρὸς μόνους τοὺς Ἀνατολικοὺς Ὀρθοδόξους Ῥώσσους Ἱερεῖς, τοὺς παρὰ τῷ εἰς Πεκὶν Πρέσβει τῆς Ῥωσσίας, συγκατένευτε νὰ κηρύττωσι τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, καὶ νὰ διδάσκωσι τὸ Ἀνατολικὸν δόγμα πρὸς τοὺς θέλοντας τῶν Κινέζων προαιρετικῶς νὰ δεχθῶσι τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν· οἱ δ' ἄλλοι διαφόρων δογμάτων κήρυκες, ὡς μετελθόντες πρὸς προσηλυτισμὸν τρόπους μὴ ἀρέσκοντας εἰς τοὺς Σίνας, διαφόρους διωγμοὺς ὑπέστησαν.

ρὰ τῶν Ἑλλήνων Βουνὸς θινώδης, καὶ παρὰ τῶν Ἀράβων Ῥαμπλιέ, βουνὸς ἀμμώδης· τὸ δὲ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα τούτου ἀναμφιβόλως ἦτον Πτόσουἀμπσσὸ, ὄρος ἀμμώδες.

Ἡ μεγάλη αὐτὴ Ὄασις εἶναι τὴν σήμερον κατὰ πολλὰ γνωστὴ, διότι κεῖται εἰς τὴν ὁδὸν τῶν καραβάνων τῆς Δὰρ Φούρ Κορδοφὰν καὶ Ἀβυσσινίας, εἶναι πολυάνθρωπος, καὶ ὑπόκειται εἰς τὸν διοικητὴν τῆς ἀνωτέρας Αἰγύπτου, καρποφορεῖ σῖτον, ῥίζι, ἔλαιον καὶ ἄλλα, οἱ ἐκεῖθεν τῆς Νουβίης τῶν ῥηθεισῶν ἐπαρχιῶν κάτοικοι καὶ οἱ Ἀβυσσινοὶ διαβαίνοντες δι' αὐτῆς, λαμβάνουσι τὰ χρειώδη πρὸς ἐξακολούθησιν τοῦ ταξειδίου των.

Περὶ τῆς μικρᾶς Ὀάσεως

Οὐαχὲ Πέμσζε· Μεδινὲ-Ἐλ-Κὰσρ τανῦν.

Ἡ μικρὰ Ὄασις ἡ πρὸς βορρᾶν τῆς μεγάλης, κεῖται ὑπὸ τὴν 28 μοίραν, παραλληλιζομένη κατὰ γραμμὴν εὐθεῖαν μετὰ τῆς κατὰ τὴν μεσαίαν Αἴγυπτον Ὀξυρύγχου ποτὲ πόλεως, τανῦν Παχνέζε. Ὁ Στράβων καθορίζει ταύτην εἰς τὴν αὐτὴν σχεδὸν θέσιν, λέγων ὅτι κεῖται περὶ τὴν Μοίριδος λίμνην.

Ταύτης τῆς Ὀάσεως (Μεδινὲ Ἐλ Κάσρ) ἡ κωμόπολις συνοικεῖται παρὰ 2000 κατοίκων, ὅπου καὶ θερμὰ θειώδη ἰαματικὰ ὕδατα. τὸ δὲ Κὰσρ χωρίον

καὶ Ἐλ-Οὐαχ- Ἐλ-Παχριὲ καλούμενον, ὡσαύτως περιέχει 800 κατοίκους· πέριξ τούτου θεωροῦνται ἐρείπια λουτρῶν τῶν Ῥωμάνων, καὶ μιᾶς ἐκκλησίας.

Ὁ τόπος ταύτης τῆς Ὀάσεως εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως τῆς μεγάλης, κατάφυτος, εὔφορος, καὶ δροσερὸς, διὰ τὰς ἀναβλυζούσας καὶ αὐτόθι ἀεννάους πηγάς· ἀλλ' ἐν ἅπασι τούτοις ἀμφιβάλλεται τὸ, ἐὰν ἡ εἰς τὰς Οάσεις διατριβὴ εἶναι τόσον τερπνὴ καὶ εὐφρόσυνος, ὥστε νὰ ὀνομασθῶσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων νῆσοι τῶν Μακάρων.

Περὶ τῆς Ὀάσεως τοῦ Ἄμμωνος.

Οὐαχὲ-Ἀμμοὺν-Σιουὰχ ταυῦν.

« Ἐπιφανέστατον ἐλογίζετο τὸ κατὰ Λιβύην μαντεῖον τοῦ Ἄμμωνος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔτρεχον ποτὲ πανταχόθεν οἱ προκατειλημμένοι τῇ δεισιδαιμονίᾳ, ὑποφέροντες τοσαύτας ἀπείρους δυσκολίας καὶ κακουχίας διὰ τῆς ἀμμώδους καὶ ἀνύδρου ἐρήμου τῆς Λιβύης· ἐκεῖ δὲ ἔδιδε τοὺς χρησμοὺς ὁ ἱερεὺς νεύων τὰς ὀφρῦς μόνον, τὸν Ἄμμωνα ἢ Δία ὑποκρινόμενος. τὸ χρηστήριον αὐτὸ ἐπεσκεύθη διὰ πολιτικοὺς σκοποὺς καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, τὸν ὁποῖον ἡ εὐτελὴς καλακεία τῶν χρησμοδοτούντων ἱερέων ἐκήρυξεν ἀνερυθριάστως υἱὸν Ἄμμωνος.

Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον βιβ. Β'. ἡ τοῦ χρηστηρίου

τούτου μυθολογία ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ μιᾶς ἱερείας καταγομένης ἐκ Θηβῶν τῆς Αἰγύπτου, συμβουλῆς τῆς ὁποίας, οἱ Λίβυες ἀπεκατέστησαν τὸ εἰς τὴν Ὄασιν ταύτην μαντεῖον.

Περὶ δὲ τῆς θέσεως ταύτης ὁ Στράβων βιβ. ΙΖ'. λέγει, ὅτι ἡ Ὄασις αὕτη ἡ τρίτη κεῖται κατὰ τὸ μαντεῖον αὐτὸ τὸ ἐν Ἄμμωνι, καὶ οὐχὶ πέριξ ταύτης, καθὼς τινὲς τῶν νεωτέρων ὑπέθεντο· πληροφορούμεθα ἔτι παρὰ τοῦ νεωτέρου φυσικοῦ Πλινίου, ὅτι τὸ Μαντεῖον αὐτὸ ἀφίσταται τῆς Μέμφεως ἡμέρας δώδεκα, καὶ τοσοῦτον εἶναι τῷ ὄντι τὸ τῆς ὁδοιπορίας διάστημα ἀπὸ τοῦ τόπου, ὅπου ἔκειτο ποτὲ ἡ Μέμφις μέχρι ταύτης τῆς Ὀάσεως, μετρούμενον αὐτὸ λεύγας 84, ἀνὰ ἑπτὰ λεύγας τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν νεωτέρων περιηγητῶν.

Ἡ Ὄασις αὕτη ἡ καλουμένη τὴν σήμερον Σιουὰχ, ἐλογίζετο ἀναμφιβόλως μέρος ἐξαρτώμενον τῆς Αἰγύπτου, διότι θεωρεῖται εἰσέτι αὐτόσε εἷς ναὸς ἡμιφθαρὴς Αἰγύπτιος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ περιηγητοῦ Ἄγγλου Βρόβνου. « οἱ ὁδηγοί μου λέγει « ὁρηθεὶς ἔφερόν με διὰ μιᾶς ὁδοῦ κατασκίου, καὶ » διὰ διαφόρων περιβολίων, καὶ μετὰ μίαν ὁδοιπο» ρίαν δύω σχεδὸν μιλίων, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν τόπον » καλούμενον Πιρπέ· ὁμολογῶ ὅτι μεγάλως ἠπόρη» σα ἰδὼν μίαν τοιαύτην οἰκοδομὴν ἀρχαιότητος, ἡ » ὁποία μὲ ὅλον τὸ ὅτι μικρὰ, ἦτον ὅμως προσοχῆς » ἀξία· τοῦ οἰκοδομήματος τούτου οἱ τοῖχοι ἦσαν

» κατασκευασμένοι ἐκ παμμεγίστων πετρῶν, ὁμοίων
« με ἐκείνας τὰς τῶν Πυραμίδων· τὸ μὲν μῆκος τοῦ
« κτιρίου τούτου ἦτον ποδῶν 32, τὸ δὲ εὖρος 15
» καὶ τὸ ὕψος 18. ἡ σκέπη τούτου συνίσατο ποτὲ
» ἐκ πέντε μεγίστων πετρῶν, διϊκνουμένων ἀπὸ
» τοῦ ἑνὸς τοίχου ἕως τοῦ ἄλλου· μία πύλη ἱστα-
» μένη εἰς ἓν τῶν ἄκρων ἐσχημάτιζε τὴν κυριω-
» τέραν εἴσοδον, καὶ πλησίον τούτου τοῦ ἄκρου,
» ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἵστατο μία ἑτέρα πύλη
» παράλληλος, τὸ δὲ ἄλλο ἄκρον τοῦ κτιρίου ἦτον
» διόλου κρημνισμένον· τὸ ἔξωθεν τῶν τοίχων ἦτον
» πλῆρες ἀναγλύφων, ὅπου ἐθεωροῦντο τρεῖς σειραὶ
» μορφωμάτων, παριστόντων πομπείαν τινά. τὰ
» δὲ μεταξὺ διαστήματα ἦσαν πλήρη ἱερογλυφικῶν
» χαρακτήρων· ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
» ἦτον καὶ ὁ ὄροφος τοῦ οἰκοδομήματος καλλωπι-
» σμένος· τὰ δὲ ἀνάγλυφα εὐκόλως διεκρίνοντο,
» καὶ αὐτὰ τὰ χρώματα τῶν ζωγραφιῶν κατὰ δι-
» αφόρους ἔτι τόπους διετηροῦντο ἀμετάβλητα »·
οὐ μόνον ὁ Ναὸς αὐτὸς διὰ τὰ ῥηθέντα, μαρτυρεῖ-
ται Αἰγυπτιακός, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ὄνομα Πιρπέ,
ὡς ὀνομάζουσιν οἱ κάτοικοι τῆς Σιουὰχ τὸ κτίριον
αὐτὸ ἀνήκει εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, διότι
ἡ λέξις κατὰ Ἄραβας μὲν Πιρπέ, κατὰ δὲ Αἰγυπ-
τίους Περπὲ ἢ Παρπά, σημαίνει Ναόν.

Ἀλλ' ὁ Αἰγυπτιακὸς αὐτὸς Ναὸς τῆς Σιουὰχ,
ἦτον ἆρα μέρος τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀμ-

μωνος; ὁ στοχασμὸς αὐτὸς ὅσον τολμηρὸς καὶ ἂν
φαίνεται, ἔχει ὅμως τὰς ἐφεξῆς πιθανότητας· πρῶ-
τον, ἡ ἀπόστασις, τὴν ὁποίαν ὁ Πλίνιος ἀποδίδει
εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Μέμφεως καὶ τοῦ Μαντείου τοῦ
Ἀμμωνος διάστημα, εἶναι, καθὼς ἀνωτέρω ἐρρέθη,
ἡ αὐτὴ καὶ τὴν σήμερον· δεύτερον, Διόδωρος ὁ Σι-
κελιώτης βιβλ. ΙΖ'. λέγει, ὅτι ἡ τῆς Ὀάσεως ταύ-
της (ὅπου τὸ Μαντεῖον) περίμετρος ἦτον πεντή-
κοντα σταδίων κατὰ μῆκος καὶ πλάτος· παρὰ δὲ
τοῦ περιηγητοῦ Βρόβνου μανθάνομεν, ὅτι ἡ τῆς
Σιουὰχ περίμετρος εἶναι περὶ τὰ ἓξ μίλλια· ταῦτα
δὲ παραλληλιζόμενα μετὰ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ
σταδίων, μετρουμένων ἑξακοσίων καὶ ἑνὸς εἰς ἑκά-
στην μοίραν, ἰσομετροῦνται σχεδὸν μετὰ τῶν πεν-
τήκοντα σταδίων τοῦ Διοδώρου· τρίτον, ὁ αὐτὸς
ἱστορικὸς μετὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ τριπλοῦ περι-
βόλου τῶν Ἀμμωνίων, προσθέτει, ὅτι οὐ μακρὰν
τούτου κεῖται « Ἕτερος Ναὸς Ἀμμωνος πολλοῖς
» καὶ μεγάλοις δένδροις σύσκιος· τούτου δὲ πλησί-
» ον ὑπάρχει κρήνη, διὰ τὸ συμβεβηκὸς ὀνομαζο-
» μένη Ἡλίου κρήνη, αὐτὴ δὲ τὸ ὕδωρ ἔχει συμμε-
» ταβαλλόμενον ταῖς τῆς ἡμέρας ὥραις παραδόξως·
» ἅμ' ἡμέρα γὰρ ἐξίησι τὴν πηγὴν χλιαρὰν, προϊ-
» ούσης δὲ τῆς ἡμέρας, τῇ προσθέσει τῶν ὡρῶν
» ἀνάλογον καταψύχεται, τοῦ μεσημβρινοῦ δὲ καύ-
» ματος ἀκμάζει τῇ ψυχρότητι· πάλιν δὲ ἀνάλο-
» γον ἀπολείγει πρὸς τὴν ἑσπέραν, καὶ τῆς νυκ-

» τὸς ἐπιλαβούσης ἀναθερμαίνεται μέχρι μεσονυκ-
» τίου, καὶ τὸ λοιπὸν ἀπολείγει, μέχρις ἂν ἅμα
» τῷ φωτὶ πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀποκατασταθῇ τά-
ξιν ».

Τὸ ἐδάφιον τοῦτο τοῦ Ἱστορικοῦ ἀναντιρρήτως ἀνήκει εἰς τὰ ἐρείπια τὰ περιγραφόμενα παρὰ τοῦ περιηγητοῦ Βρόβνου· τὸ μὲν δάσος, περὶ οὗ λέγει ὁ Διόδωρος, εἶναι τὸ τῶν φοινίκων ὑπὸ τῶν ὁποίων ἡ Σιουὰχ εἶναι κατάφυτος· ὁ δὲ ἕτερος Ναὸς Ἀμμωνος ὁ πλησίον τοῦ πρώτου, εἶναι ὁ αὐτὸς ὁ καλούμενος ταννῦν Πιρπὲ· τὸ δὲ περιπλέον μαρτυροῦν τὴν ἀλήθειαν εἶναι ἡ πηγὴ, περὶ ἧς ἀναφέρει ὁ Διόδωρος, ἡ ὁποία ὑφίσταται μέχρι τούτου πλησίον τῶν περιγραφομένων ἐρειπίων παρὰ τοῦ ῥηθέντος περιηγητοῦ· καὶ ἰδοὺ οἱ αὐτοῦ λόγοι· « εὑρίσκονται εἰς Σιουὰχ ἐν ἀφθονίᾳ ὕδατα γλυκέα καὶ ἁλμυρὰ, ἀλλ' αἱ πηγαὶ τῶν πρώτων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον θερμαὶ· μία δὲ τῶν πηγῶν πλησίον τῶν ὑπ' ἐμοῦ περιγραφομένων ἐρειπίων, γίνεται, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἐντοπίων, ποτὲ μὲν ψυχρὰ, ποτὲ δὲ θερμὴ » · οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία ὑπολείπεται περὶ τῆς ταυτότητος τῆς νῦν Σιουὰχ καὶ τῆς τοῦ Ἀμμωνος ἀρχαίας Ὀάσιος· καὶ ἄπορον τῷ ὄντι, πῶς ὁ περιηγητὴς Βρόβνος δὲν ἐξεπλάγη ὑπ' ὄψιν τῆς καθ' ὅλα συμφώνου ὁμοιότητος τῆς μεταξὺ τῆς περιγραφῆς τοῦ Διοδώρου περὶ Ὀάσιος,

καὶ τῆς ἧς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν θέσεως, ἀλλ' ἔζήτει ἀλλαχοῦ τὴν τοῦ Ἄμμωνος Ὄασιν.

Κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ. ΙΖ'. ὁ Ναὸς τοῦ Ἀμμωνος, ὅπου ἐδίδοντο οἱ χρησμοὶ, συμπεριελαμβάνετο εἰς τὸν δεύτερον ἐκ τῶν τριῶν περιβόλων· ἡ ἀναβλύζουσα πηγὴ ἐγγὺς τοῦ ἑτέρου μικροῦ Ναοῦ τούτου, ἐκαλεῖτο κατ' αὐτὸν τὸν ἱστορικὸν, Κρήνη Ἡλίου, τὸ δὲ Αἰγυπτιακὸν αὐτῆς ὄνομα ἦτον ἀναμφιβόλως Τμούμε-Ἄμπρι.

» Νεώτεραι ἐξιχνιάσεις τῶν ῥηθεισῶν τοῦ Βρόβνου, γενόμεναι παρὰ τοῦ χρηματήσαντος εἰς Αἴγυπτον Γαλλικοῦ Προξένου κυρίου Δροβέτη, καὶ ἄλλων ἀρχαιολόγων, δεικνύουσιν ὅτι ἀμέσως περὶ τὴν Σιουὰχ ἀνεκάλυψαν εἰς τὸν τόπον Κόυμ-Ἀλ Πέϊδα, τὰ ἐρείπια τοῦ διαφήμου Ναοῦ τοῦ Διὸς Ἀμμωνος· καὶ ἐγνώρισαν τὰ ἴχνη καὶ λείψανα τῶν τριῶν Περιβόλων, καὶ περαιτέρω μικρὸν τούτων τῶν ἐρειπίων, εὗρον ἔσω ἑνὸς δάσους φοινίκων τὴν περίκροτον ποτὲ Κρήνην τοῦ Ἡλίου, ἔχουσαν εἰσέτι κατὰ τὸν Διόδωρον, τὰς αὐτὰς ἀμοιβαίας τροπὰς καὶ τὰ αὐτὰ συμβεβηκότα, δι' ὧν κατέζη τοσοῦτον διαβόητος· ἐκεῖθεν δὲ τῆς κρήνης εἰς ἕνα λόφον καλούμενον παρὰ τῶν Ἀράβων Τζέπελ-Δὰρ-Ἀπουπέκαρ, θεωροῦνται ἐκτεταμένα ὑπόγαια, τῶν ὁποίων ἡ κατασκευὴ ἀποδίδεται κατὰ μέρος εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ κατὰ μέρος εἰς τοὺς Ἕλληνας, κατοικούμενα τὴν σήμερον παρὰ τῶν Ἀράβων·

οἱ τῆς Σιουὰχ κάτοικοι ἀριθμοῦνται περὶ τὰς 2000, ἐλεεινοί, καὶ αἱ τούτων κατοικίαι, κατασκευασμέναι ἀλλόκοτα ὡς ἄλλα σκοτεινὰ μελισσοτροφεῖα, ἐλεεινότεραι.

Σκυθικὴ χώρα-Σχιὰτ.

Ὁ Γεωγράφος Πτολεμαῖος ἀναφέρει περὶ ἑνὸς τόπου τῆς Αἰγυπτιακῆς Λιβύης, κειμένου κατὰ Μεσημβρίαν τῆς λίμνης Μαραιώτιδος, καὶ καλουμένου παρ' αὐτοῦ Σκυθικὴ χώρα· ὁ τόπος αὐτὸς εἰς τὴν τῆς Αἰγύπτου τοπογραφίαν τοῦ ἀνωτέρω πολλάκις μνημονευθέντος περιηγητοῦ Γάλλου δ' Ἀνβίλ, σημειοῦται Ἀραβιστὶ Παρὰϊ-Στζιαχιὰτ, ἢ μᾶλλον Παριὰχ-Σχιχὰτ, τουτέστιν ἡ ἔρημος Σχιχάτ· αὐτὴ δὲ ἡ ἔρημος εἶναι ἐκείνη ἡ τῆς Σκήτης, περίφημος ποτὲ διὰ τὴν πληθὺν αὐτόσε τῶν Ὁσίων ἀναχωρητῶν.

Παρατηρητέον δὲ, ὅτι ἐκεῖνο τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ὁ Πτολεμαῖος ὀνομάζει Σκυθικὴν χώραν, δὲν συμπεριλαμβάνει τὴν τῶν Ἀράβων Παριὰχ-Σχιχὰτ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς ὀνομασίας, καθότι ἡ παρὰ τοῦ Πτολεμαίου Σκυθικὴ χώρα περιορίζεται εἰς μόνην τὴν μεγάλην ἐκείνην κοιλάδα, ὅπου κεῖνται αἱ λίμναι τοῦ νίτρου· ἡ δὲ ἔρημος ἡ περιβάλλουσα καὶ περικυκλοῦσα πανταχόθεν ταύτην τὴν κοιλάδα, συνιζᾷ τὴν τῶν Ἀράβων τανῦν Παριὰχ-Σχιχάτ.

Τὸ ὄνομα Σκυθικὴ, καὶ τὸ Ἀραβικὸν Σχιχὰτ, εἶναι φθορὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ὀνόματος Σχιὶτ, τοῦ ἀποδιδομένου εἰς τὸν τόπον αὐτὸν κατὰ τὰ τῶν Κοπτῶν βιβλία· τὸ Σχιὶτ παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ῥήματος Σχιάϊ, τουτέστιν ἐκτείνειν, παρ' οὗ ἐσχηματίσθη τὸ Σχιὶτ, δηλοῦν κοιλάδα ἐκτεταμένην καὶ στενὴν· καὶ τοιαύτη εἶναι τῷ ὄντι ἡ κοιλὰς αὐτὴ, ὅπου κεῖνται αἱ λίμναι τοῦ νίτρου.

Σκύαθις-Σχιὶτ.

Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῆς Σχιὶτ, ἔκειτο ποτὲ μία κωμόπολις, τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Πτολεμαῖος σημειοῖ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκύαθις, ὁ δὲ δ' Ἀνβὶλ τάττει τὴν θέσιν ταύτης πρὸς Εὐρόνοτον τῆς κοιλάδος τῶν λιμνῶν τοῦ νίτρου· τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα Σκύαθις παράγεται ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σχιὶτ· ταύτην δὲ τὴν κωμόπολιν Εὐσάθιος ὁ Βυζάντιος καλεῖ Σκυθόπολιν.

Νομὸς Νιτρίτης-Πμὰ-ἀμπιχόσεμ.

Ὁ Στράβων τάττει τὸν Νομὸν αὐτὸν ἄνωθεν τῆς Μωμέμφεως, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸ ὄνομα Νιτρίτης ἢ Νιτριώτης, ἀπὸ δύω τόπων ἐκδιδόντων μίαν μεγάλην ποσότητα νίτρου· ἐν τῷ περὶ Μωμέμφεως λέγει ὁ Γεωγράφος αὐτός· « εἰσὶ δύω Νιτρίαι, πλεῖστον νίτρον ἔχουσαι, καὶ Νομὸς Νιτριώτης ».

Ἡ κοιλὰς τῶν λιμνῶν τοῦ νίτρου ἐκαλεῖτο, ὡς προεῤῥέθη, Σχιὶτ, τουτέστι κοιλὰς ἐπιμήκης, ἢ ἐκτεταμένη, ἀλλὰ τὸ μέρος αὐτὸ τῆς κοιλάδος ὅπου αἱ λίμναι, ἀναμφιβόλως ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Ημὰ-ἀμπιχόσεμ, τόπος Νίτρου, ἢ Νιτριώτης καθ' Ἕλληνας.

Ὄρος Νιτρίας.-Πτόου—ἀμπιχόσεμ.

Ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Νικηφόρος ἀναφέρουσι περὶ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας « ἀμφὶ δὲ τὴν Σκήτην, ὄρος ἐστὶν, ὃ Νιτρία ἐγχωρίως καλεῖται » · καὶ τὰ Ὁσιολόγια ὡσαύτως τῶν Κοπτῶν ἀναφέρουσι τὸ ὄρος αὐτὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα Πτόου-ἀμπιχόσεμ (ὄρος Νιτρίας) · παρέλαβε δὲ τὸ ὄρος αὐτὸ τὸ ὄνομα, διότι παρέκειτο εἰς τὰς λίμνας τοῦ Νίτρου.

Νιτρία-Φαπιχόσεμ.

Πέριξ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας ὑπῆρχε μία κώμη (1) καλουμένη παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Φαπιχόσεμ (Πόλις Νίτρου) · εἰς αὐτὴν δὲ κατέθετον τὸ ἐξαγόμενον ἀπὸ τῶν λιμνῶν νίτρον, μετέφερον εἶτα αὐτὸ εἰς τὴν παραποτάμιον Πόλιν ποτὲ Γερένουθιν (Τερενούτι - καὶ τανῦν Ταράνα), καὶ ἐκ ταύ-

(1) Κώμη τις τῇ Νιτρίᾳ ταύτῃ ὅμορος ἐστὶν, ἐν ᾗ τὸ Νίτρον συλλέγουσι. Νικ. Κάλλ. Ἐκκλησιας. ἱστορίας Βιβλ. ΙΔ.

τῆς ἀπεστέλλετο καὶ ἐπωλεῖτο καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον, πρὸς χρῆσιν κυριωτέρως τοῦ τῶν νεκρῶν βαλσαμώματος μετὰ καὶ ἄλλων διαφόρων ἀρωμάτων.

Εἰς τὴν Νιτρίαν ταύτην κατὰ τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον Ἐκκλησιαστικὸν αἰῶνα, κατῴκει πλῆθος ἀναχωρητῶν, καὶ μονήδρια ἦσαν αὐτόθι περὶ τὰ πεντήκοντα κατὰ τὸν Κάλλιστον· εἰς δὲ τὸ ἐνδότερον τῆς ἐρήμου, ςάδια ἑβδομήκοντα ἀπὸ τῶν μονηδρίων ἀπέχον, τούτων ἦτον ἕτερος τόπος Κελλία ποτὲ καλούμενος, ὅπου τὰ τῶν μοναστῶν οἰκήματα δὲν ἦσαν κατὰ συνοικίαν, ἀλλὰ σποράδην, καὶ τοσοῦτον τὸ ἓν τοῦ ἄλλου ἀπεῖχεν, ὥστε ὁ εἷς ἐρημόβιος τὸν ἄλλον δὲν ἔβλεπεν. ἅπαξ δὲ τῆς ἑβδομάδος τῇ Κυριακῇ συνήρχοντο εἰς ἕν, καὶ ἐκκλησιάζοντο τῆς κατὰ τὴν Νιτρίαν Σκήτης καὶ τῆς ταύτης ἐρήμου, δύω πρὸς τοῖς ἄλλοις περίφημοι ἡγεμόνες ἐγένοντο Μακάριοι τὸ ὄνομα, ὧν ὁ μὲν ἐξ Αἰγύπτου κατήγετο, ὁ δὲ ἐξ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀτὸς καλούμενος· τούτοις δὲ συγχρόνως συνήκμαζον καὶ συνηγωνίζοντο, Ἀμοὺν, Παήσιος, Παφνούτιος, Πουτουβάστης, Σεράπιον, Πιτυρίων καὶ ἄλλοι, πάντες Αἰγύπτιοι.

Τανῦν εἰς τὴν ἔρημον ταύτην τῆς Νιτρίας κεῖνται τέσσαρα μονήδρια κατοικούμενα παρὰ Κοπτῶν μοναχῶν, καὶ καλούμενα, τὸ μὲν Ἄμβα Μουγὰρ (τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου), τὸ δὲ Ἄμβα Πισσόϊ

(τοῦ Ἀββᾶ Πισσδῖ), τὸ τρίτον Ζαΐδι-ἐλ-Σουριὰν (Μοναστήριον τῶν Συρίων), καὶ τὸ τέταρτον τὸ παρὰ τὴν λίμνην τοῦ νίτρου καὶ δυτικώτερον πρὸς τὴν ἔρημον, Ζαΐδι-Ἐλ-Παραμούς.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν Ἀνατολικῶν μερῶν τῶν ἐξηρτημένων τῆς Αἰγύπτου.

Παρὰ τῆς Ἱστορίας πληροφορούμεθα περὶ πολλῶν κατὰ καιροὺς πολεμικῶν ἐκστρατειῶν τῶν Αἰγυπτίων εἰς Συρίαν· καὶ πρῶτον μὲν ὁ Σέσωστρις 1330 χρόνους πρὸ Χριστοῦ, ἐφώρμησε κατὰ τῆς Φοινίκης καὶ Συρίας, καὶ εἰσεχώρησε καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἀσίας· Δεύτερον δὲ, ὁ Σουσακεὶμ ἢ Σέσωνχις (περὶ οὗ ὁ Ἡρόδοτος πλανᾶται τὰς πράξεις τούτου εἰς τὸν Σέσωστριν προσάπτων), εἰς τὸ πέμπτον ἔτος τῆς βασιλείας Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Σολομῶντος 990 περίπου ἔτη πρὸ Χριστοῦ, μετὰ πολλοῦ στρατοῦ παρεμβαλὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐκυρίευσεν ὅλων τῶν πόλεων ταύτης, καὶ αὐτῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ, συλήσας τὸ ἱερὸν καὶ ἀφελὼν ὅλους τοὺς θησαυροὺς τούτου καὶ τοὺς βασιλικούς· ὁ ὁποῖος ἐκτάνθη διὰ τῆς Παλαιστίνης, ἔπειτα καὶ μέχρι τῆς Συρίας, καὶ ἐδουλώσατο ταύτην· τρίτον, ὁ Φαραὼ Ψάμμουθις ἢ Ψαμμίτιχος ὁ Α', ἐκστρατεύσας 660 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, μετὰ μίαν μακρὰν πολιορκίαν, εἷλε τὴν Ἄζωτον μεγάλην Πόλιν τῆς Συρίας, (1)

(1) Ἄζωτος, μία ἀπὸ τῶν πέντε Φιλισταίων Πόλεων, ὅπου τὸ εἴδωλον τοῦ Ἰχθυοκεφάλου Δαγὼν, καὶ ὅπου ὁ Σαμψὼν ἔλιξας τοὺς

κατὰ τὸν Ἡρόδοτον βιβλ. Β'. τέταρτον, ὁ Φαραὼ Νεχαὼ, ἢ Νεκὼ υἱὸς τοῦ ῥηθέντος, ἐκστρατεύων εἰς τὸν Εὐφράτην κατὰ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Μήδων, ἀπεμποδίζετο παρὰ τοῦ Ἰωσίου Βασιλέως Ἰούδα ὑπὸ κενοδοξίας, μὴ ἐπιτρέπων εἰς αὐτὸν νὰ διέλθῃ διὰ τῆς οἰκείας αὐτοῦ βασιλείας· ἡ δὲ τοιαύτη αὐτοῦ ἀντίστασις κατηνάγκασε τὸν Νεχαὼ νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ νικήσῃ τὸν τοῦ Ἰωσίου Ἰουδαϊκὸν στρατὸν· ἀλλ' εἰς τὴν μάχην τραυματισθεὶς θανασίμως ὁ Ἰωσίας ἀπέθανε· διεδέχθη αὐτὸν ὁ νεώτερος ἀδελφός του Ἰωάχαζ· μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἐπιστρέφων ὁ Νεχαὼ ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου, ἔλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον μετ' αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἀντεκατέστησε μὲν εἰς Ἱερουσαλὴμ Βασιλέα τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν τοῦ ῥηθέντος Ἐλιακεὶμ, ἢ Ἰωακεὶμ, ἀλλ' ὑποταγῆ πρὸς αὐτὸν καὶ ὅλην τὴν Ἰουδαίαν ὑπόφορον τῷ 612 ἔτει πρὸ Χριστοῦ· Πολλοὶ τῶν κατ' Εὐρώπην πεπαιδευμένων φρονοῦσιν, ὅτι ἡ κατὰ τὴν Σύρο-Παλαιστίνην Πόλις ἀξιόλογος Κάδυτις, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας του ὁ Νεχαὼ ἐξουσίασεν,

κίονας τοὺς βαστόζοντας τὸ ἐπὶ τῆς στοᾶς προσκύνιον τοῦ Τεμένους Δαγὼν, ἀπέθανε καὶ αὐτὸς ὑποκάτω τῶν ἀπωλεσθέντων. ἐν αὐτῇ ἐτελεύτησεν Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, οὗ ὁ ἀδελφὸς Ἰωνάθαν, ἐξεπόρθησεν αὐτὴν καὶ κατέκαυσεν. Εἰς αὐτὴν μετέφερε πνεῦμα Κυρίου τὸν Φίλιππον μετὰ τὸ διδάξαι καὶ βαπτίσαι τὸν Εὐνοῦχον· ταύτης μνημονεύει καὶ ὁ Στέφανος.

εἶναι ἡ Ἱερουσαλὴμ, ἡ ὁποία εἰς τὴν τῶν Ἀράβων διάλεκτον μέχρι ταύτης καλεῖται Ἐλ Κούτους· πέμπτον, ὁ Οὐαφρὲ ἢ Ἀπρίης υἱὸς Ψαμμίτιχου τοῦ Β', καὶ ἔγγονος τοῦ Νεχαὼ, ἐφορμᾷ κατὰ τῆς Σιδῶνος, κακαπολεμεῖ τοὺς Τυρίους, καὶ καταστρέφει τὸν στόλον τῶν Κυπρίων συμμάχων τῶν Φοινίκων τῷ 578 ἔτει πρὸ Χριστοῦ, καὶ 12 τῆς τῶν Ἰουδαίων ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας· καὶ Ἕκτον, ὁ μετὰ τὸν Ἀπρίην ἅρπαξ τῆς βασιλείας Ἄμασις, ἐκπλεύσας κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, καὶ τὸν Διόδωρον, κυριεύει τῆς Κύπρου καὶ καταστρέφει τὰς αὐτῆς Πόλεις ἔτη πρὸ Χριστοῦ 554, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τῷ δεκάτῳ· ἀπὸ δὲ τῶν διαφόρων τούτων ἐκστρατειῶν τῶν Φαραὼ βασιλέων, παρέμεινον μνημειά τινα ἀποδεικνύοντα, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐγένοντο κύριοι καί τινων τόπων τῆς Ἀραβίας κατὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἡ ὁποία ἐπληρώθη Αἰγυπτιακῶν τριήρεων ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος Νεχαὼ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον.

Περὶ τῶν ἐξηρτημένων τῆς Αἰγύπτου Ἀνατολικῶν μερῶν αἱ ἰδέαι εἶναι συγκεχυμέναι, ὅθεν καὶ συμπεραίνεται, ὅτι τὰ ἐξηρτημένα αὐτὰ μέρη δὲν ἦσαν τοσοῦτον ἐπίσημα, ὅσον ἦσαν τὰ κατὰ τὴν δύσιν τῆς Αἰγύπτου. Εἶναι δὲ βεβαιον ὅτι ἡ τῶν Φαραὼ ἐξουσία εἰς Συρίαν δὲν διήρκεσε διὰ πολλοῦ· εἰς δὲ ταύτας τὰς συνεχεῖς ἐκστρατείας τῶν ὑςάτων μάλιστα βασιλέων τῆς Αἰγύπτου εἰς Συρίαν,

καὶ εἰς τὴν μετὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Βασιλέων τοῦ Ἰούδα συμμαχίαν, πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὰς πρώτας αἰτίας τῶν μετὰ Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων πολέμων τῶν Αἰγυπτίων, ὁ δὲ τῆς Περσίας Καμβύσης ἑπομένως, τόσον πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς φιλοτιμίας του, ὅσον καὶ πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν τῆς Συρίας βασιλίσκων συμμάχων αὐτοῦ καὶ σχεδὸν ὑποφόρων, ὥρμησε, κατεπόρθησε τὴν Αἴγυπτον καὶ διέσεισε μέχρι θεμελίων τὸν θρόνον τῶν Φαραὼ Βασιλέων.

Οἱ ἐκ μέρους τῆς Συρίας ἐξαρτώμενοι τῆς Αἰγύπτου τόποι, ἦσαν ἐς ἄκρον περιωρισμένοι· (1) τὸ δὲ Κάσιον ὄρος, ἢ κακὰ τὸν Στράβωνα μᾶλλον ἀμμώδης λόφος, ἐπειδὴ καὶ ἦτον τὸ ἐκ μέρους τούτου φυσικὸν ὅριον τῆς Αἰγυπτιακῆς βασιλείας, ἔπεται,

(1) Μεταξὺ τοῦ Πηλουσίου καὶ τοῦ Κασίου ὄρους ἔκειτο ποτὲ ἡ παράλιος Πόλις τὰ Γέρρα, τῆς ὁποίας οὐδὲ ἴχνη φαίνονται τὴν σήμερον καλυφθέντα ὑπὸ τῆς ψάμμου· ἡ θέσις ταύτης πιθανὸν εἶναι εἰ κῶν ἀμμώδεις ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν ἀπέχοντες τῆς Φαράμα (Πηλουσίου) λόφοι καλούμενοι παρὰ τῶν Ἀράβων Ἀπού-Ἀτάπ· ,, Περὶ δὲ τοῦ ὄρους Κασίου ὁ Στέφανος λέγει, Κάσιον Πόλις Αἰγύπτου πρὸς τῷ Πηλουσίῳ ,, αὐτὴ ἔκειτο εἰς τὰς παραθαλασσίους ὑπωρείας τοῦ ἀμμώδους τούτου Βουνοῦ, τετιμημένη ἐπὶ Χριστιανῶν μὲ θρόνον ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας· ἐπίστασαν τὸ μέρος αὐτό, διὰ τὴν φολοφρονίαν τοῦ Μάγνου Παμπηΐου αὐτόσε, καὶ αἱ ἐὺω ῥηθεῖσαι πόλεις φαίνησαν ἐπὶ Πτολεμαίων τά τε Γέρρα καὶ τὸ Κάσιον ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων Βιβλ. Ις'.

ὅτι ἡ Ὀστρακινὴ καὶ ἡ Ῥινοκόλουρα ἦσαν αἱ μόναι Πόλεις τῆς Συροπαλαιστίνης αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὀστρακινὴ.

Ἡ κωμόπολις αὕτη ἦτον παραθαλάσσιος, καὶ ἔκειτο εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἄκρον τῆς Σιρβωνίδος ἐνταῦθα ποτὲ ἁλατώδους λίμνης, ἀφεσταμένης τοῦ μὲν Πηλουσίου 26 λεύγας, τοῦ δὲ Κασίου θινώδους λόφου (ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἦτον ἱδρυμένον ἱερὸν τοῦ Διός) δι' ὁδοῦ ἀνύδρου, σταθμὸν ἕνα, ἤτοι λεύγας 13· Τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα ταύτης εἶναι ἄγνωστον, καὶ ἴσως οὐδὲ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν Φαραὼ, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ αὐτῆς ὀνόματος δῆλον, ὅτι συνῳκίσθη καὶ ἡ παρὰ τὴν Μεσόγειον κώμη αὕτη ἐπὶ Πτολεμαίων, ἡ ὁποία εἶχε καὶ θρόνον Ἐπισκόπου ὑπὸ τὸν Ἀλεξανδρείας.

Οἱ Ἄραβες τὸν ἐνταῦθα εἰς Ὀστρακκίνην παραθαλάσσιον Κόλπον ὀνομάζουσι Πιρκέτου Παρδούλ, ἤτοι λίμνην Βαλδουΐνου· τοῦτο δὲ ἀνάγεται εἰς μνήμην τῆς τῶν Σταυροφόρων ἐκστρατείας ἐκείνης, καὶ τῆς τοῦ δευτέρου βασιλέως τῆς Ἱερουσαλὴμ Βαλδουΐνου, τοῦ ὁποίου ὁ κρότος τῶν ὅπλων ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας του κατὰ τοῦ Ἐλαμίρου-Μάχκια-Ἐλ-Μανσοὺρ δυνάστου τῆς Αἰγύπτου καὶ Μαυριτανίας, τοῦ ἀπὸ τοῦ Δεβλὲτ Φατιμιγὲ καταγομένου δεκάτου, περιήχησε καθ' ὅλα τῆς

ἐρήμου ταύτης Ἀραβίας τὰ παράλια, ὅστις νικητὴς ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, ἀπέθανε τῷ 1118 ἔτει ἐν μέσῳ τῆς ψάμμου τῶν Ῥινοκουρούρων (Ἑλ-Ἀρίσσ).

Ῥινοκούρουρα ἢ Ῥινοκόλουρα.

Σταθμὸν ἕνα ἀπὸ τῆς ῥηθείσης Ὀστρακίνης πρὸς Ἀνατολὰς, ἤτοι λεύγας 13, δι' ὁδοῦ ἀμμώδους καὶ ἀνύδρου, ἔκειτο καὶ ἡ παράλιος κωμόπολις Ῥινοκούρουρα· Ἐὰν δὲ εἶναι πίστεως ἄξια τὰ παρὰ τοῦ Διοδώρου σημειούμενα, ἡ Κωμόπολις αὕτη συνείχετο ὡσαύτως καὶ αὐτὴ εἰς τὴν τῆς Αἰγύπτου Ἱστορίαν· ὁ Συγγραφεὺς αὐτὸς διηγεῖται ὅτι ὁ τῆς Αἰθιωπίας βασιλεὺς Ἀκτισάνης καταπολεμήσας τὸν Ἄμασιν ἐξουσίασε τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἀντὶ αὐτὸς νὰ καταδικάσῃ εἰς θάνατον τοὺς τῶν Αἰγυπτίων ὑπευθύνους, ἔκοπτε τὰς ῥίνας αὐτῶν, καὶ ἀπέπεμπεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὅρια τῆς Συρίας νὰ κατοικήσωσι μίαν Πόλιν ὀνομασθεῖσαν παρ' αὐτῶν Ῥινοκούρουρα· ὁ δὲ Ἡρόδοτος, ὡς ἀρχαιότερος τοῦ Διοδώρου, καὶ πλησιέστερος εἰς τὰς ἐποχὰς τῶν ὑστάτων Φαραὼ βασιλέων, μήτε ἀναφέρει τοιοῦτόν τι περὶ τοῦ βασιλέως Σαββάκου, τὸν ὁποῖον ὁ Διόδωρος καλεῖ Ἀκτισάνην· διὸ καὶ συνάγεται ὅτι τὴν τοῦ Διοδώρου διήγησιν, τὴν ὁποίαν ἐπαναλαμβάνει καὶ ὁ μετὰ Διόδωρον Γεωγράφος

Στράβων λέγων· « τῶν γὰρ Αἰθιόπων τις ἐπελθὼν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, ἀντὶ τοῦ ἀναιρεῖν τοὺς κακούργους, ἀποτέμνων τὰς ῥίνας ἐνταῦθα κατῴκησεν » εἶναι προφανὴς μῦθος πεπλασμένος παρὰ τῶν Ἑλλήνων· τὸ δὲ ἄδηλον τῆς γνησίας ὀρθογραφίας τοῦ ὀνόματος, ποτὲ μὲν γραφόμενον Ῥινοκούρουρα καὶ Ῥινοκόρουρα, ποτὲ δὲ Ῥινοκόλουρα, καὶ Ῥινοκούλουρα, εἶναι τῆς τοῦ μύθου ἀληθείας προφανὴς ἔνδειξις.

Ὁ θεῖος Ἐπιφάνειος Ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου, Αἱρέσεως Ξς'. λέγει· ὅτι ὁ Νῶε διαιρῶν τὴν γῆν εἰς τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ, ἔβαλε τοὺς κλήρους ἐν Ῥινοκουρούροις, καὶ ἐπιφέρει ὅτι « οὐδὲν κενόφωνον, οὐδὲ παραπεποιημένον, Ῥινοκούρουρα γὰρ ἑρμηνεύεται Νέσλ ἢ Νέγελ, οἱ κλῆροι ἀπὸ τῆς Ἑβραΐδος· τὰ αὐτὰ καὶ Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης ἐν ταῖς ἐρωτήσεσιν· ὁ δὲ περὶ τὰ Ῥινοκούρουρα ῥέων χείμαρρος καὶ εἰσβάλλων εἰς τὴν θάλασσαν εἶναι ὁ κατὰ τὸ ΙΕ'. Κεφάλ. Σελ. 4. Ἰησοῦ Ναυῆ, καλούμενος χείμαρρος Αἰγύπτου· καὶ ἐνταῦθα ἦσαν τὰ ὅρια τῶν υἱῶν Ἰούδα ἀπὸ Νότου. (1)

---

(1) Τῶν Ῥινοκορούρων μέμνηται καὶ ὁ πρὸ 700 χρόνων πρὸ Χριστοῦ Προφητεύσας Ἡσαΐας Εφ. ΚΖ'. 12. ἀλλὰ κατὰ μὲν τοὺς Ο'.ς ἀπὸ διώρυγος τοῦ ποταμοῦ ἕως Ῥινοκορούρων ,, κατὰ δὲ τὴν ἐξήγησιν τοῦ Ἀκύλα, Συμμάχου, καὶ τοῦ Θεοδοτίωνος "ἕως τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου ,, ἱστορυμένη ἡ ὀνομασία, διότι καὶ ὁ χείμαρ-

Οὐδ' αὐτῆς τῆς κωμοπόλεως τὸ Αἰγυπτιακὸν ὄνομα εἶναι γνωστόν· οἱ Ἄραβες ὀνομάζουσιν αὐτὴν Ἐλ-Ἀρίσσ· πιθανὸν δὲ ὅτι τὸ γνήσιον αὐτῆς ὄνομα ἦτον Ἀρίσσ, τὸ ὁποῖον παρέλαβε παρὰ τῶν θεμελιωσάντων αὐτὴν Σύρων.

Ἡ κωμόπολις αὕτη ἦτον ἡ ὑστάτη ἡ εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ὑποτεταγμένη ἐκ μέρους τῆς Παλαιστινοσυρίας, ὡς μεθόριος μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας, καὶ ὡς ὅριον πρὸς Νότον τῆς γῆς Χαναὰν κατὰ τὸ ΛΔ'. Κεφ'. τῶν Ἀριθμῶν. Ἐπὶ Χρς.-ανῶν ἦτον τετιμημένη μὲ θρόνον Ἐπισκόπου, καὶ κατ' ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ διὰ πολλοῦ διήρκεσε χρωμένη ταῖς ἰδίαις τάξεσι, καὶ εὐφορίαν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πηγάζουσα κατὰ τὸν Κάλλιστον· ἡ αὐτόθι δὲ ἐκκλησία εἶχε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο τὸ ἐπίσημον, ὅτι εἰς τοὺς κληρικοὺς αὐτῆς κοινὴ ἦτον ἡ οἴκησις, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ ἀγωγή, καὶ ἡ δίαιτα μία.

Περὶ τῶν ἐξηρτημένων τῆς Αἰγύπτου μερῶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ.

Οὐδεμίαν πληροφορίαν ἔχομεν βεβαίαν περὶ τῶν

ρος εἰς τὰ Φινοκόρουρα, οἱ δὲ Ο' ἀντὶ χειμάρρου ἔγραψαν τὴν γνωστὴν ἐπὶ Πτολεμαίων ταύτην τὴν μεθόριον τῆς Αἰγύπτου καὶ Συροπαλαιστίνης Κωμόπολιν, ἣν ἀνακρίβει καὶ ὁ Σειρακός.

ἀποικιῶν τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τὸ πέραν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τῆς πετραίας Ἀραβίας μέρος, μ' ὅλον τὸ ὅτι εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐκτάνθησαν καὶ κατῴκησαν καὶ αὐτὰ τὰ πέρατα τοῦ Ἀραβικοῦ Κολπου κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου ἡ τῶν βασιλέων διώρυξ, ἡ ἀπὸ τοῦ Νείλου ἀρχομένη, εἰσέβαλλεν εἰς τὴν Ἐρυθράν. Τὰ τῆς Ἀραβίας παράλια τὰ μεταξὺ τῶν περάτων τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τοῦ Ἐλανίτου μυχοῦ (Ἀϊλὰ τανῦν) κείμενα, κατῳκίσθησαν ἀναμφιβόλως παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, διότι τὰ σωζόμενα εἰσέτι αὐτόθι μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος εἶναι τῆς ἀληθείας ταύτης ἀπόδειξις. Προσέρρεθη εἰς τὰ προλεγόμενα περὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἐκείνων λίθων τῶν εὑρεθέντων παρὰ τοῦ περιηγητοῦ Νιεβοὺρ εἰς τὸ τζέπελ (ὄρος) Μοκιέτεπ.

Ταύτην δὲ τὴν τῶν Πετρῶν συνένωσιν πάντες δοξάζουσιν ὡς ταφεῖον τῶν Αἰγυπτίων· κεῖται δὲ τὸ ἀρχαῖον αὐτὸ μνημεῖον εἰκοσιοκτὼ λεύγας ἀπὸ τοῦ Σουεσίου πρὸς Εὐρόνοτον ἐκεῖθεν τοῦ Κόλπου, καὶ ἓξ αὐτοῦ ἀφίσταται ἑπτὰ λεύγας εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Πετραίας Ἀραβίας, ἐπάνω τῆς κορυφῆς ἑνὸς ὄρους λίαν ἀποτόμου· ἡ δὲ περὶ τούτου περιγραφὴ τοῦ Νιεβοὺρ ἔχει οὕτως· « ἀφ' οὗ μετὰ κόπου πολ-» λοῦ καὶ πόνου ἀνέβημεν εἰς τὸ ὄρος ἐπ' ἐλπίδι, » ὅτι θέλομεν εὕρῃ ἐπιγραφὰς γεγλυμμένας ἐπὶ τὰς » ἀποτόμους πέτρας, ἀδοκήτως ἐξεθαμβήθημεν ἰ-» δόντες ἓν μεγαλοπρεπὲς Αἰγυπτιακὸν Ταφεῖον ἐν

» μέσῳ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑνὸς τοι-
» ούτου ἀποτόμου δυσβάτου ὄρους· ὀνομάζω δὲ αὐ-
» τὸ Αἰγυπτιακὸν ταφεῖον, διότι εἶμαι πεπεισμένος,
» ὅτι μὲ τοιοῦτον ὄγομα θέλει ὀνομάσωσιν αὐτὸ οἱ
» Εὐρωπαῖοι μὲ ὅλον τὸ ὅτι δὲν εἶδασιν αὐτοὶ τοι-
» οῦτον παρόμοιον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ὁ μα-
» κρὸς χρόνος κατέχωσεν εἰς τὴν ἄμμον τὸ περισ-
» σότερον μέρος τῶν ἀρχαίων μνημείων. Θεωροῦν-
» ται εἰς αὐτὸ τὸ ταφεῖον πλῆθος στηλῶν, τῶν μὲν
» ἱσταμένων, τῶν δὲ ἀνατετραμμένων καὶ ἄλλων
» τετριμμένων, οἵτινες ἔχουσιν, αἱ μὲν μῆκος πο-
» δῶν πέντε, καὶ μέχρι τῶν ἑπτὰ, πλάτος δὲ δύω
» ποδῶν, πλήρεις σύμπασαι ἱερογλυφικῶν, καὶ ἀ-
» ναμφιβόλως ἦσαν στῆλαι ἐπιτάφιοι». Πλησίον δὲ
τούτων ἵστανται εἰσέτι ἓν οἰκοδόμημα, τοῦ ὁποίου
παρέμειναν οἱ τοῖχοι, ἀλλὰ καὶ τούτων τὸ ἥμισυ
κατεχώθη εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅπου πολλαὶ πέτραι
τῶν τοίχων εἶναι πλήρεις ὡσαύτως ἱερογλυφικῶν·
τὸ κατὰ τὴν ἄκραν τούτου τοῦ οἰκοδομήματος μι-
κρὸν δωμάτιον ὑποστηρίζεται ὑφ' ἑνὸς στύλου πε-
πληρωμένου καὶ αὐτοῦ ἱερογλυφικῶν, ἔνθα θεωροῦν-
ται ἀνάγλυφα Αἰγυπτιακῶν μορφῶν· ὁ δὲ τρόπος
τῆς κατασκευῆς εἶναι καθ' ὅλα ὅμοιος μὲ τοὺς κα-
τὰ τὴν ἀνωτέραν Αἴγυπτον Ναούς.

Παρατηρητέον, ὅτι ἐὰν θεωρηθῶσι τὰ ἐρείπια ταῦ-
τα τὰ ἐπὶ τοῦ Ἰζέπελ Μουκιήτεπ (ὄρους γεγραμ-
μένου), ὡς κοιμητήριον Αἰγυπτιακὸν, καὶ αἱ στή-

λαι ὡς ἐπιτάφιοι, δὲν ἀρκεῖ ὅμως αὐτὸ, ὅτι καὶ
ἐκεῖνοι, πρὸς μνήμην τῶν ὁποίων ἠγέρθησαν αὐταὶ
αἱ στῆλαι, ἐταριχεύθησαν τῷ ὄντι καὶ ἐκηδεύθη-
σαν ὑποκάτω τούτων· ἐνδεχόμενον μ' ὅλον τοῦτο
ὅτι ὑπὸ τὰς στήλας ταύτας εὑρίσκονται ὑπόγαιοι
κρυπτῆρες, καὶ ἔνδον τούτων κεῖνται κατάκλειστα
βεβαλσαμωμένα πτώματα (μωμίαι), ἀλλὰ περὶ τού-
του ὁ ῥηθεὶς περιηγητὴς Νιεβοὺρ, οὔτε ἰδέαν συνέ-
λαβεν, ἀλλ' οὔτε καιρὸν εἶχε διὰ νὰ τὸ ἐξετάσῃ.

Τὸ μνημεῖον αὐτὸ καθὸ Αἰγυπτιακὸν ἀποδεικνύει
(ἂν δὲν ἐκλάβῃ τις αὐτὸ κατὰ τὸν Νιεβοὺρ, ὡς
τῷ ὄντι κοιμητήριον), ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι διὰ μακ-
ροῦ χρόνου κατώκησαν τοὺς ὁμόρους ἐκ γειτόνων
τὰς Αἰγύπτου αὐτοὺς τόπους· τὰ δὲ αἴτια, ἀπὸ τὰ
ὁποῖα παρεσύρθησαν εἰς αὐτὸ τὸ μέρος τῆς πετραί-
ας Ἀραβίας, δὲν ἦσαν ἀναμφιβόλως ἄλλα, εἰμὴ ὁ
ἐπίσημος σκοπὸς τοῦ ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου κέρδους·
καὶ τῷ ὄντι κάθε ἄλλο αἴτιον φυσικῶς θεωρούμε-
νον, δὲν ἔχει τόσον λόγον πιθανότητος τῆς ἀποικί-
ας τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἀρα-
βίας, ὅσον τὸ περὶ ἐμπορίου. (1)

(1) Ὅλον τὸ πρὸς ἄρκτον μέρος τῆς Πετραίας Ἀραβίας καθι-
στορήθη καὶ ἐξιχνιάσθη παρὰ τῶν νεωτέρων Περιηγητῶν, οἵτινες
χορηγοῦσι διὰ τῶν περιγραφῶν αὐτῶν ἰδέας πλήρεις τῶν διασωζο-
μένων ὑπολειμμάτων τῶν ἐγερθέντων εἰς ταύτην τὴν χώραν μνη-
μείων παρά τε τῶν Αἰγυπτίων, Ἑλλήνων, Ῥωμαίων καὶ Ἀράβων.

Ἔτι μία περίστασις συντρέχει πρὸς πίστιν τῶν ῥηθέντων, ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ τῆς Πετραίας Ἀραβίας ἦτον μιᾶς μεγάλης ἀξιολόγου ἐμπορικῆς ὠφελείας, διότι οἱ Φοίνικες οἱ διαπλέοντες καὶ διατρέχοντες πανταχοῦ πρὸς ἐκζήτησιν τοῦ κερδῶους Ἑρμοῦ, βεβαίως δὲν ἤθελον ἄλλως πῶς συνοικήσει πρῶτοι τὴν παράλιον τῆς Ἐρυθρᾶς Ῥαΐθὼ, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μὲν ἐκάλεσαν Τὼρ, οἱ δὲ Ἄραβες Τοὺρ, ἥτις κεῖται μικρὸν περαιτέρω τῶν Αἰγυπτιακῶν ῥηθέντων Ἐρεσπίων, κατοικουμένη τὴν σήμερον ὑπὸ Χριστιανῶν Ἀράβων, πνευματικῶς ἐπισκεπτομένων παρὰ τῶν Σιναϊτῶν Πατέρων (1)· τὸ παράλι-

(1) Διάσημος ἡ Ῥαΐθὼ ἀρχαιόθεν, ἥτις παρὰ τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καλεῖται (Ἔξοδ. Κεφ. ΙΕ΄) Ἠλείμ, ὅπου ἦσαν δώδεκα Πηγαὶ ὕδατος ποτίμου, καὶ ἑβδομήκοντα στελέχοι Φοινίκων, καὶ ὅπου οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μετὰ τὰ πικρότατα ὕδατα τῆς Μῤῥᾶς, παρεμυθήσαντο τὴν ὄψιν αὐτῶν· αἱ πηγαὶ ὑπάρχουσι, ἕως τῆς σήμερον, οἱ δὲ Φοίνικες ἐπολλαπλασιάσθησαν εἰς αὐτὴν, ὡς εἰς τόπον ἐπικαιρότατον, ἕνεκα τῶν γλυκέων ὑδάτων, τῶν ὁποίων ἀπολαύει ὅλον τὸ ἔσχατον τοῦτο μέρος τοῦ Ἀραβικοῦ Κόλπου, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου ὠφελειῶν, κατώκησεν ἔπειτα μία ἀπεικὶς Φοινίκων, οἱ ὁποῖοι καθὼς διέπλεον ὅλην τὴν Μεσόγειον καὶ αὐτῶν τῶν Γαδείρων τὰ ἔξω, οὕτω καὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· καὶ ἔφιππον ἀπὸ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, τῆς Αἰθιοπίας, καὶ τῶν ἔξω τοῦ κόλπου τοῦ Ἀραβικοῦ Κόλπου περιφυτέρω ἔτι μέρων τὰς πραγματείας των εἰς τὴν Ῥαΐθὼ, ὡς εἰς ἄλλην ἀποθήκην, καὶ ἐντεῦθεν μετεκόμιζον αὐτὰς διὰ ξηρᾶς, καὶ ἐπώλουν εἰς Αἴγυπτον, Ἰουδαίαν καὶ Συρίαν· αὐτοὶ μὲν ὠνόμασαν αὐτὴν Τὼρ, οἱ δ' Ἄραβες μίαν

ον αὐτὸ μέρος τοῦ Ἀραβικοῦ Κόλπου ἐχορήγει ποτὲ τοσαῦτα ἐμπορικὰ συμφέροντα, τῶν ὁποίων εἶναι δύσκολον καὶ ἴσως ἀδύνατον, νὰ παραβάλῃ τις τὴν ὠφέλειαν τὴν σήμερον, καθ' ἣν τὸ τῆς Εὐρώπης ἐμπόριον μετὰ τῆς Περσίας, τῶν Ἰνδιῶν, καὶ ὅλης τῆς Ἀσίας, ἔλαβε μίαν ἄλλην διεύθυνσιν διαφορετικὴν διόλου ἐκείνης, τῆς ἣν ἠκολούθει εἰς τοὺς

τῆς σήμερον καλεῖσιν αὐτὴν Τὼρ· τὴν Ῥαΐθὼ καλεῖ ὁ Ἀρκὼν Βιβλ. ΙΖ΄. Φοινικῶνα, διὰ τὴν πληθὺν αὐτόσε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τῶν Φοινίκων, τῶν ὁποίων ἡ εὐκαρπία ἦτον, λέγει, θαυμασή· ἔτι δὲ καὶ ὡς ἔχουσαν ὕδατα καλὰ, ἐτίμων αὐτὴν μεγάλως, διότι τὰ περιξ ταύτης ἦσαν καυσώδη, ἄνυδρα καὶ ἄσκια.

Αὐτὴ κεῖται εἰς μίαν πεδιάδα παρὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Ἐρυθρᾶς, ἐκτεινομένην πρὸς μεσημβρίαν μίλια δώδεκα, ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τῶν πρὸ τοῦ ὄρους τοῦ Σινᾶ βουνῶν τῶν ὑψωμένων ὥσπερ τεῖχος, καὶ φαινομένων εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὸν τόπον, ὡς ἀδιάβατα· τὸ πέρας πρὸς βοῤῥᾶν τοῦ Ἀραβικοῦ Κόλπου σχηματίζει δύω μυχούς, τὸν μὲν πρὸς Ἀειλὰ, Ἐλάνα, καὶ Αἴλανα (ὅθεν ἀπέπλευσεν ἡ ναῦς τοῦ Σολομῶντος κατὰ τὴν θείαν Γραφὴν), τὸν δὲ πρὸς Ἄρκτον καὶ Αἴγυπτον, ὅπου ταπεῖν ἡ τῶν Ἀράβων κώμη Σουΐζ· κατὰ δὲ τὸ μέσον τῶν δύω τούτων μυχῶν καὶ κόλπων, κεῖται τὸ Σίναιον, ὡς ἀπ' ἄλλην Χερσόνησον· τὰ πλοῖα τῶν Φοινίκων ἔφερον τοὺς φόρτους τῶν πραγματειῶν, τοὺς μὲν εἰς Ἐλάνα (Ἀκαπα Ἐλ-Μάσρι τανῦν), καὶ ἐκεῖθεν διὰ ξηρᾶς εἰς Γάζαν, τοὺς δὲ εἰς Τοὺρ, καὶ ἐξ αὐτοῦ εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἐξ αὐτῶν ἐπώλουν μάλιστα τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ἀρώματα καὶ βάλσαμα πρὸς ταρίχευσιν τῶν νεκρῶν αὐτῶν.

Ἡ Ῥαΐθὼ καὶ ὁ περὶξ αὐτῆς χῶρος κατέστη περὶ τὰ τέλη τῆς τρίτης, κατ' ἀρχὰς τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐφεξῆς

ἀφεστηκότας χρόνους (1) καθ' οὓς οἵτε Φοίνικες καὶ οἱ Αἰγύπτιοι κατῴκησαν εἰς τὰ παραθαλάσσια ταῦτα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

ἐσία ἐπισημοτάτη ἀναχωρητῶν. ἐκ τούτων οἱ μὲν εἰς αὐτὴν τῆς Ῥαίθου μερίδα Μωνὴν, τὴν καὶ λαύραν καλουμένην, οἱ δὲ εἰς σπήλαια καὶ ἀπὰς τῶν παραλαττείων τῆς Ἐρυθρᾶς βράχων τὰ ἀσκητικὰ ἤθους σκάμματα· διὸς δὲ αὐτοὶ παρακάλυμα μαχαίρας ἐφόρουν τῷ τε 373 ἔτει, καὶ αὖθις περὶ τὰ τέλη τοῦ πέμπτου αἰῶνος, παρὰ τοῦ διαπεραιωθέντος ἀπὸ τῶν ἀντικρὺ μερῶν, καὶ ἐφορμίσαντος ἐπ' ἐλπίδι λείας, καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐρημοβίων Ὁσίων, νομαδικοῦ, λῃστρικοῦ καὶ πολεμικοῦ Ἔθνους τῶν ἀγρίων Βεδμίων. τῶν ποτὲ μὲν μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς, ποτὲ δὲ μεταξὺ Νουβίης καὶ τῶν πορρωτέρω πρὸς Μεσημβρίαν κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μερῶν καὶ τῆς θαλάσσης, νομαδικῶς περιφερομένων.

(1) Ἡ διαφορετικὴ αὕτη διεύθυνσις τοῦ ἐμπορίου συνέβη κατὰ τὸ 1486 ἔτος, ἐπὶ τοῦ Βασιλέως τῆς Λουσιτανίας (Πορτογαλλίας) Ἰωάννου τοῦ Β', μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν παρὰ τοῦ Λουσιτανοῦ ἀρχινανάρχου Βαρθολομαίου Διάζ, τοῦ τελευταίου πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀφρικῆς μεγίστου Ἀκρωτηρίου τῆς καλῆς Ἐλπίδος, καὶ τὴν μετὰ ἔτη ἀπὸ τούτου δώδεκα, θαλασσοπλοΐαν τοῦ τῆς Λουσιτανίας ἑτέρου ναυάρχου Βάσου δὲ Γάμα μέχρι τῆς κατὰ τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας Καλικούτας· αὕτη λοιπὸν ἡ διὰ θαλάσσης τῶν Λουσιτανῶν πρόοδος ἔφερεν ἐπίσημον μεταβολὴν εἰς τὰ τοῦ Ἐμπορίου, καὶ ἕκτοτε μετεφέροντο τὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῶν ἐκεῖσε νήσων προϊόντα διὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς καλῆς Ἐλπίδος, κατ' εὐθείαν εἰς τὴν Εὐρώπην· διότι πρὸ τούτου δὲ ἐμπόρων Μουσουλμάνων, Ἀράβων καὶ Ἑβραίων μετεκομίζοντο τά τε ἀρωματώδη ὑδύσματα τῶν καρυκευμάτων καὶ τὰ ἄλλα τῶν προϊόντων ἐξ

Ἐφ' ἅπασι τούτοις δεικνύεται καὶ ἀπὸ τὰς γινομένας συνεχῶς εἰς τοὺς κατὰ τὰς Θήβας τῆς Αἰγύπτου ταφους τῶν τῆς ΙΗ' δυναστείας Φαραὼ βασιλέων, ἀνακαλύψεις τῶν τε Ἰνδικῶν λινῶν ὑφασμάτων, τῶν ἐκ ξύλων ὡσαύτως Ἰνδικῶν σκευῶν, καὶ τῶν σκληρῶν ἐξειργασμένων πετραδίων, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων εἶχον κοινωνίας ἐμπορικὰς μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, πρὸ τῆς ὑπάρξεως ἔτι τῶν θαλασσεμπόρων Φοινίκων· ἐσχάτως δὲ οἱ Ῥωμαῖοι διεδέχθησαν τὸ μέγα γεγόμενον ἐμπόριον, τὸ ὁποῖον μετὰ τοὺς Φοίνικας, οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες ὁμοῦ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ τῶν Πτολεμαίων ὑπήκοοι μετήρχοντο ποτε καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Ἐρυ-

---

κεῖθεν, διά τε τοῦ Περσικοῦ Κόλπου εἰς Συρίαν, καὶ διὰ τοῦ Ἀραβικοῦ εἰς Αἴγυπτον· τὰ ὁποῖα δ' Ἀλεξάνδρεια καὶ ἐν Βηρυτῷ ἀγοραζόμενα ἀποκλειστικῶς παρὰ τῶν Ἐνετῶν, ἀπεστέλλοντο παντοχοῦ παρ' αὐτῶν πωλούμενα· ἀλλὰ ταύτην τὴν πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς καλῆς Ἐλπίδος ὁδὸν, συνέτεμεν ἤδη τὰ μέγιστα ἡ ἐξαίσιος ἐφεύρεσις τῶν Ἀτμοπλόων, ὧν ὁ πλοῦς ἀπὸ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν μέχρι Σουέσιου, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς Μεσογείου μέχρι Ἀγγλίας δὶ ἡμερῶν 30 περαιοῦται· ὁ δὲ ταχύτατος αὐτὸς πλοῦς τὸ γε νῦν εἰς μόνην τὴν τῶν ἐδιθέων καὶ τῶν ἀγγελιῶν περιορίζεται διαπόρθμευσιν, ἕως οὗ πραγματοποιηθῇ παλαιὰ τῶν Ἀγγλων, διά τε τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τοῦ Εὐφράτου, καὶ ἡ τῶν προϊόντων τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδῶν μετακόμισις· ταύτης δὲ τῆς διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τοῦ Σουέσιου, αἱ συμφωνίαι ἤδη ἐγένοντο, καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν προϊόντων ἤρξατο.

θρᾶς θαλάσσης, καὶ κατὰ τὰ δύω μέρη ταύτης τῆς τε Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς μέχρι τοῦ στομίου τοῦ Ἀραβικοῦ αὐτοῦ Κόλπου, καὶ τούτου ἕξυθεν· καὶ ταύτης ἕνεκα τῆς ἐμπορικῆς ὠφελείας, ἐζήτουν νὰ ἔχωσι πάντοτε κοινωνίας φιλικὰς μετὰ τῶν Ἐθνῶν καὶ Βασιλίσκων τῶν μερῶν ἐκείνων.

Οἱ εἰς τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν κατὰ Μεσημβρίαν κατοικοῦντες, ὅπου ἤδη τὸ Γεμένι, ἐπωνυμοῦντο τότε καταχρηστικῶς ὡς Ἰνδοὶ ἐνδότεροι, οἱ δὲ ἀντικρὺ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν, ὡς Αἰθίοπες ἢ Ἀβυσσινοί· εἰ τῆς Εὐδαίμονος Ἀραβίας ἦσαν εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἀσιανοὺς γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Χαμιὰρ, τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν Ὁμηρίτας καὶ Σαβαίους· ἡ τούτων χώρα ὡς εὔφορος καὶ πλουσία, ἦτον ἀληθῶς διὰ τοῦ ἐμπορίου εὐδαίμων· μητρόπολις δὲ ταύτης ὑπῆρχεν ἡ Ταφὰρ, μία τῶν κυριωτέρων μέχρι τῆς σήμερον Πόλεων τοῦ Γεμενίου, καλουμένη καὶ ὑπὸ τῶν Ἀράβων Ταχφάρ·

Τὸ δὲ ἀντιπεραν τῆς Ἀφρικῆς μέρος ἐκαλεῖτο τὸ βασιλειον τῶν Αἰθιόπων, ἢ Ἀβυσσινῶν καὶ Χαμπέσων τανῦν, τοῦ ὁποίου ἡ ὕπαρξις παρεταθη μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν· αὐτοὶ ἐλέγοντο καὶ Λὐξωμῖται ἀπὸ τῆς βασιλευούσης ποτὲ Πόλεως ὅλης τῆς Αἰθιοπίας Αὐξώμιδος ἢ Αὐξούμης, κειμένης εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας· οἱ ὁποῖοι εἶχον παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν διάσημον λιμένα τὴν Ἄδουλιν, καὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι ἐνεργοὶ καὶ ῥέκται ὅλου τοῦ

τῶν ἐνδοτέρων Ἰνδιῶν, μεταξὺ τῶν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων ἐπὶ Πτολεμαίων, καὶ ἐπομένως ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων Ῥωμαίων, γενομένου ἐμπορίου διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς, διὰ τῆς Ἀφρικῆς καὶ διὰ τοῦ Νείλου.

Τὴν Πόλιν Αὐξωμιν ἀναφέρει ὅ,τε Γεωγράφος Πτολεμαῖος εἰς τὸν περίπλουν τῆς Ἐρυθρᾶς, τὸν ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Ἀρριανόν, καὶ εἰς τὸ περὶ Πόλεων ὁ Στέφανος, ὅστις καλεῖ αὐτὴν Ἀξουμίτην (1)· διὰ δὲ τὰς μετὰ τῶν Πτολεμαίων πρότερον, καὶ μετὰ ταῦτα μετὰ τῶν τῆς Ῥώμης Αὐτοκρατόρων καὶ τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔπειτα, ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ συμμαχίας τῶν Αὐξωμιτῶν Αἰθιόπων, ἐσπούδαζον αὐτοὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐμάνθανον αὐτὴν, καὶ περιπλέον οἱ Βασιλεῖς αὐτῶν, καθὼς αἱ ἐπὶ τῶν ἀνεγηγερμένων δημοσίων μνημείων παρ' αὐτῶν Ἑλληνιστὶ ἐπιγραφαὶ, ὡς δεῖγμα τῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν νικῶν καὶ τροπαίων, εἶναι τῆς ἀληθείας μαρτυρία περίτρανος· μίαν δὲ ἐπίσημον ἐπιγραφὴν εἰς τὰ μεγάλα ἐρείπια ταύτης τῆς μεγάλης καὶ ἐπισήμου ποτὲ βασιλευούσης Πόλεως Αὐξώμιδος ἢ Αὐξούμης, εὑρεθεῖσαν

(1) Περὶ ταύτης καὶ ὁ Καισαρεὺς Προκόπιος ἐν τῷ περὶ Περσικοῦ πολέμου Βιβλ. Α'. Κεφ. ΙΘ'. λέγει· "Ὁμηριτῶν δὲ κατωτέρω ἐν τῇ ἀντιπείρᾳ Αἰθίοπες οἰκοῦσιν, οἱ Αὐξωμῖται ἐπικαλοῦνται, ὅτι δὲ αὐτοῖς τὰ βασίλεια ἐστιν ἐν Αὐξώμιδι Πόλει".

παρὰ τοῦ Λόρδου Βαλένσια, ἀνέγνωμεν καὶ ἡμεῖς ᾧ 1805 ἔτει ἐν Καΐρῳ τῆς Αἰγύπτου τότε διατρίβοντες, δεθεῖσαν ἡμῖν πρὸς μετάφρασιν παρὰ τοῦ ῥηθέντος εὐγενοῦς ἀνδρός, τοῦ ἐκ τῆς περιηγήσεώς του διὰ τῆς Αἰγύπτου ἐπανερχομένου εἰς Ἀγγλίαν.

Τὴν ἐπὶ τὰ δημόσια ὑπομνήματα χρῆσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης οὐ μόνον διεφύλαξαν οἱ τῆς Αἰθιοπίας Βασιλίσκοι καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ, καὶ οἱ τῆς Νουβίης, ὡς τοῦτο δῆλον ἀπὸ τῆς ἐφεξῆς ἐπιγραφῆς τῆς εὑρεθείσης παρὰ τοῦ περιηγητοῦ Γὰν πρό τινων χρόνων εἰς τὴν κατὰ τὴν κατωτέραν Νουβίην Τάλμην, ἡ ὁποία ἐμφαίνει τὸ ὄνομα καὶ τὸν τίτλον τοῦ Βασιλίσκου οὕτω· « Σελκὼ Βασιλίσκος Νουβάδων καὶ ὅλων τῶν Αἰθιόπων » ὁ ῥηθείς, κατὰ τὴν ἀκριβῆ παρατήρησιν τοῦ σοφοῦ Ἑλληνιστοῦ Γάλλου Λετρώνη, ὑπῆρξε κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, καὶ ἦτον Χριστιανός. τὸ δὲ μνημεῖον αὐτὸ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς διαξοδικῆς ἐπιγραφῆς, ἠγέρθη πρὸς μνήμην τῶν ὧν ἔστησε τροπαίων ὁ ῥηθεὶς Βασιλίσκος κατὰ τῶν ἀγρίων Βλεμμίων καὶ ἄλλων πέριξ τῆς Νουβίης καὶ τῆς Ἀβυσσινίας βαρβάρων Ἐθνῶν.

Κωνσταντῖνος ὁ μέγας διὰ νὰ συνενώσῃ στενώτερον τὰς πολιτικὰς σχέσεις καὶ τὰς ἐμπορικὰς ὠφελείας τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ὑπηκόων του μετὰ τῶν κατὰ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν καὶ τῶν κατὰ τὴν

Ἀβυσσινίαν κατοίκων διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ἀπέστειλε Φιλόσοφόν τινα Μητρόδωρον ὡς Πρέσβυν πρὸς αὐτὰ τὰ Ἔθνη, ὁ ὁποῖος ἀφ' οὗ περιῆλθε τὴν ἐνδοτέραν καλουμένην Ἰνδίαν, τουτέστι τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν, ἀπέπλευσε καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην λεγομένην Ἰνδίαν τὴν κατὰ Ἀνατολὰς (ὅπου ταυτὸν ἡ Καλκοῦτα), πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Βραχμάνων, καὶ παρατήρησιν τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων αὐτῶν, καὶ ἐπανέστρεψε μετὰ πολυτίμων δώρων παρὰ τῶν ἐκεῖσε Ἐθνῶν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον.

Κατὰ ζῆλον τοῦ Μητροδώρου ἀπῆλθε καὶ ἕτερος Φιλόσοφος πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν μερῶν ἐκείνων, ὁ ἐκ Τύρου Μερόπιος μετὰ δύω νέων πεπαιδευμένων συγγενῶν αὐτοῦ· ἐν δὲ τῷ διαστήματι τῆς ἐν Ἀβυσσινίᾳ διατριβῆς του, ῥήξεως γενομένης τῆς μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνης, αὐτὸν μὲν ἐθανάτωσαν, τοὺς δὲ δύω νέους Αἰδέσιον καὶ Φρουμέντιον κατ' εὐσπλαγχνίαν τῆς νεότητος αὐτῶν ἀφῆκαν ζῶντας· καὶ τὸν μὲν Αἰδέσιον ὁ τῆς Αἰθιοπίας Βασιλίσκος κατέστησε, κατὰ τὸν Σωζόμενον βιβλ. Β', μείζονα τῆς οἰκίας καὶ τῶν χρημάτων ἐπίτροπον, τὸν δὲ Φρουμέντιον, ὡς δεινότερον τὴν μάθησιν, κατέστησε, κατὰ τὸν Σωκράτην βιβλ. Α', φροντιστὴν τῶν Βασιλικῶν γραμματοφυλάκων· ἀποθανόντος τοῦ Βασιλίσκου αὐτοῦ, ἡ χήρα Βασίλισσα διὰ τὸ ἀνήλικον τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, ἐνεχείρησεν εἰς τὸν Φρουμέν-

τιον τὴν τῆς Βασιλείας ὅλην διοίκησιν· φθάσαντος δὲ τοῦ διαδόχου εἰς ἡλικίαν νόμιμον, ὁ ἐπίτροπος τῆς βασιλείας Φρουμέντιος παρέδωκεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως· καὶ μετὰ λύπης μεγάλης τῆς τε Βασιλίσσης, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν πάντων, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ Αἰδεσίου, καὶ αὐτὸς μὲν ἀπῆλθεν εἰς Τύρον τὴν πατρίδα του, ὁ δὲ Φρουμέντιος εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς τὸν ἰθύνοντα τὸ τῆς Ἐκκλησίας πηνικαῦτα τῷ 328 ἔτει πνευματικὸν σκάφος, πολύτλαν Ἀθανάσιον, εἰς τὸν ὀπσίον διηγηθεὶς τὰ τῆς διατριβῆς του εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ τὴν ἣν ἔχει μεγάλην ἐλπίδα περὶ τοῦ κηρύγματος ἐκεῖσε καὶ τῆς προόδου τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως, ὅταν ἀποσταλῇ εἰς τὰ ἐκεῖ Ἀρχιερεὺς καὶ Ἱερεῖς, ἐξελέγη ἀντὶ ἄλλου εἰς τὴν ἀποστολικὴν ταύτην ὑπουργίαν παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου αὐτὸς ὁ Φρουμέντιος, ὡς μόνος ἄξιος καὶ πρόσφορος καθὰ γνωστὸς εἰς τοὺς Αἰθίοπας, τὸν ὁποῖον χειροτονήσας Ἐπίσκοπον Αὐξώμιδος Μητροπόλεως τῆς βασιλείας ἐκείνης (1), ἀπέπεμ-

(1) Εἰς τὴν Αὔξωμιν ἔλαβον τὰς ἀρχὰς τὰ ὀπωσοῦν φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς διὰ τῶν Ἑλληνικῶν τεχνῶν ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης καὶ τῶν τοῦ Βυζαντίου, ὡς τοῦτο ἐμφαίνουσι τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐκεῖσε ἐρείπια, αἱ Ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαί, καὶ οἱ ἀνυ Ἱερογλύφων Ὀβελίσκοι· ἐκ τούτων δύω μὲν ἵστανται εἰσέτι εἰς τὴν θ΄σιν των, ἐξ ὧν ὁ εἷς καὶ μονόλιθος, ὕψος ἔχει ποδῶν 60, οἱ δὲ πολλοὶ ἄλλοι κεῖνται κατὰ γῆς· ἡ νῦν Αὔξωμις συνοικεῖται

ψεν εἰς τὰ ἐκεῖσε μετὰ τοιοῦτου ἀποστολικοῦ χαρακτῆρος· τὸ κήρυγμα αὐτοῦ ἐλαμπρύνθη διὰ θαυμάτων, ἠγέρθησαν πολλαὶ Ἐκκλησίαι, καὶ ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἐφηπλώθη μεταξὺ τῶν βαρβάρων· εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν χρεωστεῖται ὁ ὀλίγος ἐκεῖνος πολυτισμὸς ὁ εὑρισκόμενος εἰσέτι ἐν μέσῳ τῶν ἀγρίων Ἐθνῶν, τῶν κατοικούντων τὴν Αἰθιοπίαν.

Οἱ Ἀβυσσινοὶ μετὰ τὴν τετάρτην οἰκουμενικὴν Σύνοδον, πολλαπλασιασθείσης κατ' Αἴγυπτον τῆς τῶν Μονοφυσιτῶν αἱρέσεως, ὑπαχθέντες καὶ αὐτοὶ ἀπεδέχθησαν τὴν κακοφροσύνην ταύτην, μίαν φύσιν καὶ θέλησιν ἐν τῷ Χριστῷ δοξάζοντες, τὴν ὁποίαν κρατοῦσι μέχρι τῆς σήμερον, καὶ ἐπὶ τῇ αἱρέσει ταύτῃ προσέθεντο καὶ ταύτην, περιτέμνοντες πάντα τὰ ἄῤῥενα ἐπὶ προφάσει, ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς περιετμήθη, ὡς καὶ οἱ Κόπται.

ἀπὸ οἴκους 600, ἡ δὲ αὐτόσε Ἐκκλησία ἀνεκαινίσθη τῷ 1657 ἔτει, ὅπου φυλλάττεται ἡ καταγραφομένη συνέχεια τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀβυσσινῆς μονοθελήτου τὴν αἵρεσιν Ἐκκλησίας, ἐπ' ὀνόματι Αὐξώμιδος χρονικὸν· Πέριξ δὲ ταύτης τῆς Πόλεως κεῖται ἓν μοναστήριον λεγόμενον τοῦ Ἀββᾶ Παντελεήμονος, ἐπίσημον διὰ τὸν αὐτόσε Ὀβελίσκον, ἱστάμενον περὶ τοὺς πρόποδας ἑνὸς λόφου, καὶ διὰ τὴν ῥηθεῖσαν γεγλυμμένην ἐπὶ μιᾶς Πέτρας ἐκτεταμένην Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν, ἀνιοῦσαν εἰς τὸ 330 ἔτος χριστοῦ καὶ ἐμπεριέχουσαν τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ βασιλέως τῶν Αἰθιόπων Ἀιζάνα, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωμεν ἐν Καΐρῳ, ὡς προειρήθη.

Μετὰ τὸν Ἱερὸν Φρουμέντιον, τὸν χειροτονηθέντα παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, τοὺς ἐφεξῆς αὐτοῦ διαδόχους ἀπέστελλον οἱ Ἀβυσσινοὶ καὶ ἐλάμβανον τὴν χειροτονίαν τῆς Ἀρχιερατείας παρὰ τῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν τῆς Ἀλεξανδρείας· ἀφ' οὗ δὲ παρασυρέντες ὑπὸ τῶν κατ' Αἴγυπτον μονοφυσιτῶν Κοπτῶν ὑπέπεσον εἰς τὴν κακόνοιαν αὐτῶν, πέμπουσι μὲν ζητοῦντες μετὰ θάνατον ἑνός, ἕτερον Ἀρχιερέα τῆς Ἀβυσσινίας, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ αὐτιζομένου καὶ οὕτω δὴ λεγομένου Πατριάρχου τῶν Κοπτῶν ὁμόφρονος αὐτῶν. (1)

(1) Ἐάν τις παρατηρήσῃ μετὰ προσοχῆς τὰ συμβαίνοντα τὴν σήμερον κατὰ τὰς ἀνατολικὰς καὶ δυτικὰς παραλίας τῆς Ἐρυθρᾶς πληροφορεῖται περὶ τῆς διατρεχούσης αὐτόσε ἐν μέσῳ Γάλλων καὶ Ἄγγλων ζηλοτυπίας· καὶ μὲ ὅλον τὸ ὅτι δὲν φανεροῦνται δι' ὅπλων πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν σκοπῶν αὐτῶν, ἀναπληροῦσιν ὅμως τὸ σκοπούμενον διά Μισσιοναρίων ἐκκλησιαστικῶν τε καὶ περιηγητῶν κοσμικῶν, οἵτινες εἰδικῶς ἔκλεξαν τὴν Ἀβυσσινίαν ὡς ἑαυτῶν φάδιον, ὁμιλοῦμενοι, ποῖοι ἆρα ἐκ τούτων δύνανται νὰ φανῶσιν ἐπικρατέστεροι πρὸς προσηλυτισμὸν τοῦ τε Βασιλίσκου τῆς χώρας ταύτης καὶ τῶν Ἀβυσσινῶν εἰς τὸ ἑαυτῶν θρήσκευμα· ὁ δὲ εἰς Κάϊρον ἀβούνας καὶ ἀγελάρχης τῶν Κοπτῶν, καὶ τοι ὡς ἄλλος ἀντίζηλος γρηγορῶν ζηλοτύπως εἰς τοὺς ῥηθέντας ἰσχυροὺς ἐναντίος ταῦ, εἶναι ὅμως ἔντρομος ὑπὲρ καὶ τῆς εἰς Ἀβυσσινίαν ὁμοφρόνου ἀγέλης του.

Ἐν δὲ τῶν διπλωματικῶν παράδοξων τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος ὑπάρχει καὶ ὁ ζῆλος ὃν ἐζήλωσαν οἱ δυτικοὶ ὑπὲρ διαδόσεως τῶν θρησκευτικῶν ἰδίων φρονημάτων πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν, τὸν διαφέροντα ἀπὸ τοῦ αὐτῶν Χριστιανισμοῦ.

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως καὶ τὸ ταυτόχρονον τοῦτο, ὅτι πρό τινων ἐτῶν τῆς ὅλης Μοναρχίας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τῶν λοιπῶν συμβασιλέων καὶ συμμεριστῶν τῆς ἐκτεταμμένης Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐπὶ τοῦ Βασιλέως αὐτῶν Δερτάρδ, ἤτοι Τηριδάτου τοῦ Β'. δεχθέντες πάντες τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἀπέστειλαν τὸν ἱερὸν Γρηγόριον εἰς Καισάρειαν, ὅπου αὐτὸς παιδιόθεν ἀνετράφη καὶ ἐδιδάχθη τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐχειροτονήθη παρὰ τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας Λεοντίου, Ἀρχιερεὺς τῆς μεγάλης Ἀρμενίας· ὅθεν ἡ Καισάρεια ἐλογίζετο παρ' Ἀρμενίοις δικαίως, ὡς μήτηρ πνευματικὴ αὐτῶν· μετὰ δὲ τὴν κατ' ἀρχὰς τοῦ τετάρτου αἰῶνος εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μετάσασιν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, Λουζαβορίτζχ, ἤτοι ϕωταγωγοῦ ἐπωνυμουμένου παρὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ Μέδζχ, ἤγουν μεγάλου, οἱ πέντε χρηματίσαντες μετ' αὐτὸν Ἀρχιεπίσκοποι τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, ἐδέξαντο καὶ αὐτοὶ πάντες τὴν τῆς Ἀρχιερατίας χάριν εἰς Καισάρειαν παρὰ τοῦ Καισαρείας, μέχρι Νερσῆ ἢ Νορσέση τοῦ μεγάλου καὶ ἐναρέτου, ὅστις ἐν διαστήματι τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα χρόνων, θεοφιλῶς ἰθύνας τὸν ὀρθόδοξον τότε τῆς Ἀρμενίας λαόν, τὸν θνητὸν ἀπέλιπε βίον διὰ δηλητηρίου, καταρτισθέντος αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀρμενίας Φάρμη τοῦ καὶ Πὰπ,

υἱοῦ Ἀρσάκου τῷ 374 ἔτει, ὡς μὴ ἀνεχομένου τὰς συμβουλὰς καὶ τοὺς ἐλέγχους τοῦ ὁσίου τούτου ἀνδρὸς, διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν ἠθῶν του. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, ὁ μέγας Βασίλειος τῇ ποιμαντικῇ τῶν Καισαρέων διαπρέπων ἐπιστασίᾳ, μισαχθεὶς τὴν τοιαύτην μιαιφωνίαν, ἀπεβάλετο τὸ νὰ χειροτονήσῃ τὸν παρὰ τοῦ Ἀρχιεροκτόνου Βασιλέως προβληθέντα διάδοχον τοῦ θρόνου Ἡσύχιον ἢ Ἰσακοκὴν. καὶ οὕτως ἀπὸ τούτου ἔπαυσαν οἱ μετὰ τὸν θεῖον Βασίλειον διάδοχοι τοῦ θρόνου τῆς Καισαρείας τοῦ νὰ χειροτονῶσι τοὺς τῆς μεγάλης Ἀρμενίας Καθολικοὺς λεγομένους.

Εἰπόντες ἱκανὰ ἐν τῇ παρούσῃ Βίβλῳ περὶ τῶν ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ Νουβίην ἐξαισίων ἔργων, τῶν ὑψωθέντων παρὰ τῆς δεκάτης ὀγδόης λεγομένης Φαραωνιτικῆς Δυναστείας καὶ καθεξῆς, μέχρι τῆς τῶν Περσῶν ἐφόδου καὶ τέλους τῆς τῶν Αἰγυπτίων βασιλείας, ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν διασωζομένων ἀπείρων ἱστορικῶν ἀναγλύφων, καὶ τῶν ἐπ' αὐτὰ βαφῶν καὶ ζωγραφιῶν, καὶ τῶν κατὰ τὰς τέχνας μαθήσεων τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἔθνους, οὐκ ἔξω σκοποῦ κρίνομεν καὶ τὴν περὶ τούτων πάντων ἐφεξῆς ἀνάκρισιν.

Τὰ τῶν Αἰγυπτίων ἔργα εἶναι τῷ ὄντι ἀρχαιότερα τῶν Ἑλληνικῶν· ἀλλὰ μὲ ὅλον τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἔκπληξιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ θέα τῶν Αἰγυπτιακῶν μνημείων, καὶ μὲ ὅλον τὸν ἀποδο-

θέντα εἰς αὐτὰ πρέποντα ἔπαινον, δὲν δύναται ὅμως, ἀληθείας δικαζούσης, νὰ συγκριθῇ τὸ ἀμίμητον τῶν τε τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν μεγαλοπρεπῶν Προπυλαίων, καὶ τοῦ ἐπάνω τῆς Ἀκροπόλεως ταύτης περιφανοῦς Παρθενίου, τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς Ναοῦ, ἐπίσης δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα κλεινῶν περιδόξων Ναῶν τῶν Ἑλλήνων, καὶ νὰ παραβληθῶσι ταῦτα, πρὸς ἐκεῖνα τὰ τῶν Αἰγυπτίων μέγιστα, ὀγκώδη, βαρύτατα καὶ τερατώδη πετρώδη σώματα (1) τὰ εἰς τέλος ἀχθέντα μετὰ μίαν

(1) Παρατηρήσεως ἄξιον, ὅτι καὶ οἱ Ἑβραῖοι κατὰ μίμησιν τῶν Αἰγυπτίων, ἐκ τῆς πολυχρονίου μετ' αὐτῶν συμβιώσεως ἐν Αἰγύπτῳ, τὸν αὐτὸν ἀπεμιμήθησαν πρὸς οἰκοδομὰς τρόπον, κατά τε τὸ ὀγκῶδες, σκιῶδες διὰ τὸ σεβάσμιον, καὶ μεγαλοπρεπές, κατὰ τοὺς κομψοὺς καλλωπισμοὺς τῆς τῶν πετρῶν γλυφῆς, τῆς τῶν ξύλων τορείας, καὶ κατὰ τοὺς ἐκ χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ ὡραϊσμούς, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, κατὰ τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ Φλαβίου, Β. Ἰουδαϊκ. Ἀρχαιολ. ἀπὸ δὲ τῶν τοσούτων πρὸ χιλίων, ἢ καὶ ὀκτακοσίων χρόνων Χριστοῦ, ἀρχαίων Ἑβραϊκῶν οἰκοδομῶν, οὐδὲν ἄλλο εἰς Ἱεροσόλυμα ἐναπελείφθη, εἰμὴ τὰ ἐρείπια τῆς Προβατικῆς Κολυμβήθρας, εἰς τὴν ὁποίαν πλύνοντες οἱ Λευῖται ἐκαθάριζον τὰ προσφερόμενα θυσίᾳ πρόβατα· Τὰ δὲ κατὰ τὸν χείμαρρον Κέδρων ἢ Κέδρον (Λέξις Ἑβραϊκὴ σημαίνουσα κατήφειαν), καὶ κοιλάδα Ἰωσαφὰτ καὶ φάραγγα Βυλωᾶ, μεταξὺ τῶν ἀπείρων αὐτόσε συντριμμάτων τῶν Ἑβραϊκῶν παλαιῶν τάφων, θεωροῦνται τρία μνημεῖα, καλούμενα, τὸ μὲν τοῦ Ἀβεσαλὼμ, ὅστις ἔτι ζῶν (Βασιλ. Β'. Κεφ. ΙΗ'.), ἔστησεν ἑαυτῷ στήλην εἰς τὴν Κοιλάδα ταύτην· τὸ δὲ τοῦ Ἰωσαφὰτ, πρὸς μνήμην τῆς τοῦ Βασιλέως

μακραν, πολυχρόνιον καὶ πολύπονον ἐργασίαν, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλεῖον συνίσταται εἰς τὰς γιγαντιαίας διαμετρήσεις αὐτῶν καὶ διαστάσεις, καὶ εἰς τὰς νικηθείσας μεγάλας δυσκολίας· ἐπὶ δὲ τούτοις

τούτου νίκης κατὰ τῶν εἴων Ἀμμὼν καὶ Μωάβ, διότι εἰς τὴν Κοιλάδα ταύτην συναχθέντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐδεξολόγησαν καὶ εὐχαρίστησαν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς νίκης ταύτης : τὸ δὲ τρίτον τοῦ Ζαχαρίου· ἀλλὰ τίνος ; τοῦ Προφήτου, καὶ ἐκ τῶν ἐλασσόνων Προφητῶν ἑνδεκάτου ; ἢ τοῦ Ζαχαρίου εἰοῦ τοῦ Βασιλέως Ἰούδα Ἰωασαφὰτ ; ἢ τοῦ διωνύμου Ἀζαρίου καὶ Ζαχαρίου Ἱερέως, εἰοῦ Ἰωδαὲ Ἱερέως, λιθοβοληθέντος ἐν αὐλῇ Κυρίου κατὰ πρόσταγὴν Ἰωὰς Βασιλέως Ἰούδα ; ἢ τέλος τοῦ φονευθέντος ἐκείνου μεταξὺ τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Θυσιαστηρίου εἰοῦ Βαραχίου ; ὃ καὶ βεβαιότερον, διὰ τὸ οὐαὶ τοῦ Θεανθρώπου ἡμῶν Σωτῆρος πρὸς τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, ὡς περὶ φόνου ἀνδρὸς δικαίου, πραχθέντος μετὰ τὴν εἰς γῆν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν· ὁ δὲ φονευθεὶς αὐτὸς, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πάλαι Θείων Πατέρων καὶ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἐστὶν ὁ γενέτης τοῦ Προδρόμου· τούτων δὲ τῶν μνημείων ἢ τῆς κατασκευῆς ἢ τῆς ἀνοικοδομῆς ἡ ἀρχαιότης δὲν ἀνέρχεται πόῤῥω τῶν ἡμερῶν τῶν Μακκαβαίων, καθὼς καὶ τῶν περὶξ τῆς Πόλεως Ἱερουσαλὴμ λελατομημένων ὑπογαίων κρυπτήρων, τῶν κειμένων ἔξω τῆς πύλης τῆς εἰς Δαμασκὸν φερούσης, πρὸς βορρᾶν τοῦ Σπηλαίου τοῦ Ἱερεμίου, καὶ διαφημιζομένων ὡς τάφοι Βασιλέων. αἱ ῥηθεῖσαι πᾶσαι κατασκευαὶ δὲν δύνανται εἶναι ἀρχαιότεραι τῶν διακοσίων χρόνων πρὸ Χριστοῦ, ὡς ἀποδεδειγμένως ἐκ τῆς κατὰ Δωρικὴν ἁρμονίαν κατασκευῆς αὐτῶν μαρτυρεῖται, ἡ ὁποία ἦτον ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἰσραηλίτας· πιθανὸν δὲ ὅτι κατὰ τὴν τοιαύτην Ἑλληνικὴν Δωρικὴν ἁρμονίαν, ἢ ἐπὶ τῶν Μακκαβαίων, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα ἀνεκαινίσθησαν.

καὶ τὸ ἐκ παραλλήλου ἀσύμφωνον ἔτι τῶν Ἀπελλῶν, τῶν Φειδίων, τῶν Πραξιτέλων, καὶ τῶν τῆς λιθογλυφικῆς, καὶ τῶν τῆς ζωγραφικῆς ἀγνώστων τεχνητῶν Αἰγυπτίων, εἰς τῶν ὁποίων τὰ ἔργα ἡ μετὰ τῆς φύσεως ὁμοιότης δὲν εἶναι καθ' ὅλην τὴν ἐντέλειαν, καὶ ὅπου ἡ τέχνη ἐφ' ἅπαντα θεωρεῖται ἡ αὐτὴ, τουτέστι ταυτοειδὴς καὶ ταυτόμορφος.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἰς τὴν Ἀρχιτεκτονικὴν οἱ Αἰγύπτιοι ἐφύλαξαν ἔντεχνα σχέδια συμμετρίας, καὶ μάλιστα εἰς τὴν κατασκευὴν μιᾶς τῶν Πυραμίδων παρετητήθη ἡ ἀναλογία ἑνὸς συστήματος βασίμου καθ' ὅλα τὰ μέτρα, καθὼς καὶ ἐπ' ἄλλας οἰκοδομὰς ἐμφαίνονται αἱ αὐταὶ κατὰ Γεωμετρίαν ἐκτεταμέναι αὐτῶν γνώσεις· ἀλλὰ μὲ ὅλον τὸ ὅτι εἶναι ἀναμφίβολον, ὅτι ἡ τῶν Αἰγυπτίων πρόοδος κατὰ τὴν πρακτικὴν Γεωμετρίαν, ἡ ὁποία ἐφευρέθη παρ' αὐτῶν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον Βιβλ'. Β', ὑπερτεροῦσε πολλῷ τῷ μέτρῳ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν αὐτῶν, ἄπορον ὅμως, πῶς αὐτοὶ δυνάμει τῶν τοιούτων Γεωμετρικῶν γνώσεων αὐτῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἠγνόουν διόλου τὴν τέχνην, καὶ δὲν ἤξευρον νὰ κατασκευάσωσιν οὔτε θόλους, οὔτε καμάρας, ἀλλ' οὔτε γεφύρας· πρὸς δὲ οἰκοδομὴν τῶν θόλων, μετήρχοντο τὰς πέτρας τεθειμένας κυκλικῶς.

Ἡ δὲ στάσις, ὡς εἰπεῖν, τῶν τεχνῶν, ἡ ἐπιδεικνύουσα τὴν ὁμοειδῆ ἀμετάβλητον ταυτότητα τοῦ

μορφώματος τῶν ἐγερθέντων κατὰ διαφόρους περιόδους μνημείων, ἀρχομένων αὐτῶν ἀπὸ τῆς δεκάτης ὀγδόης Δυναστείας τῶν Φαραὼ (καθότι πρὸ ταύτης δὲν ὑπάρχουσι μνημεῖα ἀρχαιότερα, ἀλλ' οὔτε εὑρέθησαν Ἱερογλυφικαὶ ἐπιγραφαὶ παλαιοτέρων βασιλέων), καὶ παραταθέντων μέχρι Ἀμάσιως, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1400, καθ' οὓς χρόνους ὑπῆρξεν ὁ περίδοξος Μοῖρις ἢ Τούθμωσις ὁ Γ'. (τέταρτος Φαραὼ τῆς ῥηθείσης δυναστείας), ὁ καὶ ἀρχηγὸς καὶ πρόβολος τῶν ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ Νουβίην τεραστείων ἔργων καὶ μεγαλουργῶν ἐπιχειρημάτων, ἄχρι τοῦ 525 πρὸ Χριστοῦ ἔτους, ὅτε ὁ Καμβύσης τὴν Αἴγυπτον ἐδουλώσατο, ἡ στάσις λέγομεν ἡ αὐτὴ τῶν μνημείων καὶ οἰκοδομῶν, ἡ ἀπαράλλακτος, ἀμετάβλητος καὶ καθ' ὅλα ὁμοειδὴς ἐν ὅλῳ τούτῳ τῷ διαστήματι τῶν χιλίων σχεδὸν χρόνων, προῆλθε βέβαια ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Αἰγυπτίων, καθὰ λυπηρῶν τούτου ἑπόμενον· διότι ἦτον δύσκολον, ἔθνος, τὸ ἔχον τοιοῦτον σύστημα θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν, νὰ προοδεύσῃ εἰς τὰς τέχνας, διότι δὲν ἐδύνατο νὰ παρεκκλίνῃ ἀπὸ τὴν γραμμὴν τοῦ περιορισμοῦ, καὶ νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν τῶν τεταγμένων καθεστώτων ὁρίων, πρὸς αὔξησιν τῶν γνώσεων αὐτοῦ, καὶ πρὸς ζήτησιν μαθήσεων ἄλλων, εἰμὴ μόνων τῶν χρειωδῶν ἐκείνων τῶν εἰθισμένων καὶ καθορισμένων ἐν τῇ πατρίδι του· παρὰ δὲ τοῦτο εἵπετο καὶ ἡ ἀφο-

σίωσις ἔτι ἡ παιδαριώδης εἰς τὰ παλαιὰ ἔθιμα, ἡ ἐπιῤῥωνυμένη παρὰ τῶν Ἱερέων, οἱ ὁποῖοι φυλάττοντες δι' ἑαυτοὺς μόνον τὰς τότε γνώσεις, ἀτενῶς ἐῤῥόντιζον νὰ κρύψωσιν αὐτὰς μᾶλλον, ἢ νὰ προσθέσωσι νεωτέρας· ὡσαύτως καὶ ἡ κατὰ συντάγματα διαίρεσις τῆς Αἰγυπτιακῆς πολιτείας, ἡ ὁποία ἀπεμποδίζουσα αὐστηρῶς τοὺς τεχνίτας, κατὰ τὸν Διόδωρον βιβλ. Α'. ἀπὸ πᾶν ἄλλο ἐπιτήδευμα ἢ ἐφεύρεμα, πλὴν τῆς ἀπὸ τῶν νόμων ὡρισμένης, καὶ παρὰ τῶν γονέων παραδιδομένης τέχνης, ἐνέκρωνε τοιουτοτρόπως τὴν περὶ τὰς προόδους τῶν μαθήσεων ἐπαινετὴν ἅμιλλαν καὶ φιλοτιμίαν· καὶ ἐπὶ τούτοις ἅπασι συνέτρεχε καὶ ἡ τετυφλωμένη δυσεδαιμονία καὶ τὸ ἀναίσθητον σέβας καὶ πρὸς αὐτὰ ἔτι τὰ ζῶα· ταῦτα δὲ πάντα ὁμοῦ συνεπισωρευόμενα ἐνέφραττον τοιουτοτρόπως τὰς πηγὰς, καὶ ἐξήρανον τὰς ἀρχὰς κατὰ δυστυχίαν, τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου νοὸς ἀναπτύξεως.

Ἀπ' ἐναντίας δὲ οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ὑπὸ ἐλευθέρων νόμων διοικούμενοι, ὑπερήλασαν τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς ταχυτάτης αὐτῶν κατὰ τὰς μαθήσεις προόδου, καὶ πρὸ πάντων ἡ ταχύτης αὐτὴ ἐγνώσθη ἐκδηλότερον καὶ ἀπὸ τὰς Ἀστρονομικὰς αὐτῶν παρατηρήσεις· οἷον ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ ἀπὸ τῆς Νικαίας Ἱππάρχου, τοῦ πρώτου καταβαλόντος τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἐπιστήμης ταύτης, μέχρι τοῦ ἀπὸ Πηλουσίου καταγομένου Κλαυ-

δίου τοῦ Πτολομαίου, ἐν διαστήματι διακοσίων σχεδὸν χρόνων ἀπὸ τῆς ὑπάρξεώς της, ἔλαβεν αὐτη μεγάλας προόδους καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν Πτολομαίων, καὶ ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὅπου τέως καθωρίσθη ῥητῶς ὁ Ἡλιακὸς ἐνιαυτὸς εἰς 365 ἡμέρας καὶ ὥρας 6, εἰ καὶ οὐ κατ' ἀκρίβειαν, ὡς δῆλον, τελείαν· αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι οὐδέποτε αὐξάνουσιν, οὐδὲ τελειοποιοῦνται διὰ τῆς βραδυπόρου τῶν αἰώνων προόδου, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλευθέρας παρορμήσεως καὶ τοῦ κέντρου τῆς ἁμίλλης καὶ φλογερᾶς φιλοτιμίας, διὰ τῆς ὁποίας τὰ πνεύματα διεγείρονται, καὶ μάλιστα ὅταν τύχωσι καὶ συνδρομῆς εὐτυχῶν περιστάσεων· ἡ δὲ ταχυτάτη πρόοδος τῶν κατ' Εὐρώπην ἐπιστημῶν καὶ μαθήσεων καὶ θαυμασίων καθ' ἑκάστην ἐφευρέσεων, παριστᾷ εἰς ἡμᾶς ἀριδήλως ταύτην τὴν ἀλήθειαν· ἐκ τούτων λοιπὸν πάντων συνάγεται, ὅτι οὐδέποτε διὰ τῆς ἀρχαιότητος ἑνὸς Ἔθνους πρέπει νὰ κρίνῃ τις καὶ τὴν ἣν αὐτὸ ἔλαβεν ἐπιρροὴν εἰς τὰ πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος ἀναγόμενα· ἡ Ἑλλὰς μὲ ὅλον τὸ ὅτι βραδύτερον ἐφάνη εἰς τὸ τοῦ Κόσμου θέατρον, ἔλαβεν ὅμως τὸν πρῶτον τόπον, διὸ καὶ εἰς αὐτὴν δικαίως ἀνήκει ὁ τίτλος, τῶν Ἐθνῶν διδάσκαλος.

Οὐδὲν γένος ἀρχαιότερον καὶ πεπολισμένον δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν τῆς Ἑλλάδος ταύτην δόξαν, καὶ μὲ ὅλα τὰ φαινόμενα βήματα τῆς προόδου τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τὰς γνώσεις καὶ τὰς τέχνας, ἡ σύγκρισις ὅμως τῶν ἀπείρων ἐκείνων βημάτων, καὶ ὡς εἰπεῖν Γιγαντιαίων, τῶν γενομένων παρὰ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις καὶ μαθήσεις, εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀπαράμιλλος καὶ ἀπαράβλητος.

Οἱ πεπαιδευμένοι περισσοτέρας ἰδέας καὶ γνώσεις προσφάτως προσεπορίσαντο ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως μᾶλλον, τῶν ἐπὶ τὰ ἄπειρα διασωζόμενα κατὰ τὰς Θήβας καὶ τὴν Νουβίην ἀνάγλυφα, καταγεγραμμένων ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν, ἢ ἀπὸ τὰ ἱστορούμενα παρὰ τοῦ Ἡροδότου περὶ τῶν γνώσεων τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον αὐτοῦ· οἱ δὲ μετὰ τοῦτον Ἱστορικοί, οἷον ὁ Μανεθών, Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, Πλίνιος ὁ φυσικός, Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανός, καὶ ἄλλοι, οὐδὲν περὶ νεωτέρων ἄλλων γνώσεων τῶν Αἰγυπτίων προσέθηκαν.

Περὶ Συστήματος κατ' ἐπιτομὴν τῶν Ἱερογλυφικῶν.

Ἡ μὲν Αἴγυπτος συνέκρυπτεν ὑπὸ πέπλον τὴν μυστικὴν γραμματογραφίαν τῆς τε Ἱστορίας, θεολατρείας, Ψυχολογίας καὶ τῶν τεραστίων ἔργων τῶν Φαραὼ αὐτῆς Βασιλέων, ἡ δὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν γενομένη ἀνακάλυψις τῆς Ἱερογλυφικῆς φω-

νητικῆς ταύτης γραμματογραφίας, ἀφεῖλεν ἓν μέρος τοῦ καλύμματος, καὶ διέχυσεν ἱκανὸν φῶς γνώσεων ἐπὶ τὰ ἄδηλα καὶ ἀμφίβολα.

Ἡ τῶν φωνητικῶν σημείων ἀνακάλυψις, καὶ κλεὶς τῷ ὄντι τῆς τῶν Ἱερογλυφικῶν μεθόδου, συνανεκάλυψε καὶ δύω ἔτι γραφικὰς μεθόδους τῶν Αἰγυπτίων, τουτέστι τό, τε δημοτικὸν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, τὸ ἐπιστολογραφικὸν κατὰ τὸν Ἀλεξανδρέα Κλήμεντα, καὶ ἐγχώριον κατὰ τὸ εὑρεθὲν εἰς Ῥαχήτιον τρίγλωσσον ψήφισμα· ἔτι δὲ καὶ τὴν Ἱερατικὴν μέθοδον, περὶ ἧς μόνος ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Χριστιανὸς αὐτὸς Φιλόσοφος ἀναφέρει (Στρωμ. Ε΄.)« Τὴν Ἱερατικὴν, ᾗ χρῶνται οἱ Ἱερογραμματεῖς »· ὅς τις διαχωρίζει τὴν Ἱερογλυφικὴν φωνητικὴν, καλῶν αὐτὴν διὰ τῶν πρώτων στοιχείων Κυριολογικὴν, τουτέστι διὰ τοῦ Ἀλφαβηταρίου· ἀπὸ δὲ τὴν κυριολογικὴν ταύτην προῆλθεν ἡ κατὰ μίμησιν, ἤγουν ἡ εἰκονικὴ, ἡ μετερχομένη χαρακτῆρας συμβολικοὺς, καὶ καλουμένη κατὰ τὸν Κλήμεντα, Συμβολικὴ κατὰ μίμησιν· ὁ ῥηθεὶς Συγγραφεὺς ἀναφέρει καὶ ἑτέραν μέθοδον, Ἱερογλυφικὴν πρὸς σαφήνειαν τῶν ἰδεῶν διὰ τῶν αἰνιγμῶν, Κατά τινας αἰνιγμούς· ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ σημεῖα καὶ γνωρίσματα ἀναξαιρέτως συμπεριλαμβάνονται πάντα, ὡς ῥηθήσεται, εἰς τὴν Συμβολικὴν μέθοδον.

Περὶ φωνητικῶν Ἱερογλυφικῶν.

Τὰ φωνητικὰ Ἱερογλυφικὰ συνίστανται εἰς Σχήματα καὶ Ἐκτυπώματα φυσικὰ, τῶν ὁποίων τὸ ἐκ παραδόσεως σημεῖον, ἤτοι ἡ λέξις, περιέχει τὸν ἦχον καὶ φθόγγον τῆς γλώσσης καὶ φωνῆς τῶν Αἰγυπτίων.

Τοιουτοτρόπως ὁ τύπος ἑνὸς Ἀετοῦ, κατ' Αἰγυπτίους Ἀχὼμ ἢ Ἀκχὼμ, ἐγένετο τὸ φωνῆεν Α. ὁ τύπος ἑνὸς μικροῦ δοχείου (Βέρβε), τὸ Σύμφωνον Β. μία χεὶρ (Τὸτ), τὸ σύμφωνον Τ. ὁ πέλεκυς (Κελεβὶν), τὸ σύμφωνον Κ. ὁ Λέων (Λάβο), τὸ σύμφωνον Λ. ὁ Νυκτικόραξ (Μουλάτζι), τὸ σύμφωνον Μ. ὁ αὐλὸς (Σιβιάντζο), τὸ σύμφωνον Σ. τὸ σχῆμα στόμα (Ῥὸ) ὡς χαρακτὴρ Ῥ. τὸ τετμημένον σχῆμα ἑνὸς κήπου (Σνὶ), ὡς ψηφίον σσ δασύ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἱερογλυφικῶν ψηφίων ὑπέρκειται τῶν ἑκατὸν, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ψηφία ἢ σημεῖα μ' ὅλον τὸ ὅτι μεταβάλλουσι κατὰ τὰ γραφικὰ κείμενα τὸ σχῆμά των, δὲν προξενοῦσιν ὅμως κἀμμίαν σύγχυσιν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, διότι ἡ ἀρχὴ, ἐξ ἧς ἡ πληθὺς τῶν τοσούτων χαρακτήρων, ὑπάρχει ἀμετάβλητος, ὡς στερεῶς καθορισμένη· ἓν λοιπὸν σύμφωνον ἢ φωνῆεν δύναται νὰ ἐκφράσῃ διάφορα πράγματα, ἀρκεῖ δὲ μόνον αἱ εἰθισμέναι ὀνομασίαι τούτων τῶν πραγμάτων, νὰ ἔχωσιν εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν τὴν αὐτὴν φωνὴν καὶ τὸν αὐτὸν

ἦχον· εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι τὸ σχῆμα στόμα προεφέρετο ὡς P σύμφωνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ P δάκρυον (Ῥμεῖε) προφέρεται ὡσαύτως ὡς P, ἐπίσης δὲ ὡς τοιοῦτον σύμφωνον καὶ τὸ ἄνθος τῆς Ῥοιᾶς (Ῥομὰν)· ἔτι δὲ καθὼς τὸ σχῆμα Πέλεκυς, λαμβάνεται ὡς τὸ σύμφωνον K, οὕτω καὶ τὸ κάλυμμα τῆς Κεφαλῆς (Κλὰφτ), καὶ τὸ γόνατον (Κέλι), ἀλλαχοῦ λαμβάνεται παρομοίως ὡς K.

Οἱ Αἰγύπτιοι μετεχειρίζοντο κατὰ θέλησιν ἕνα τινα ἀριθμὸν χαρακτήρων, πρὸς δήλωσιν τοῦ αὐτοῦ ἤτε συμφώνου ἤτε φωνήεντος, διὸ καὶ τὰ ἐκφρασικὰ ταῦτα σημεῖα τοῦ τελοῦντος τὸν αὐτὸν ἦχον καὶ φθόγγον καλοῦνται ὁμόφωνα.

Οἱ τῶν Αἰγυπτίων φωνητικοὶ χαρακτῆρες τῶν ψηφίων ἦσαν μὲν κατὰ τὴν μέθοδον ἑνὸς Ἀλφαβηταρίου, καθὼς τοῦ τῶν Ἑβραίων, τῶν Σύρων, τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἀράβων, ἀλλὰ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν δύναται νὰ ἐκλάβῃ τις αὐτὸ καὶ κατὰ Συλλαβήν, διότι εἷς τούτων χαρακτὴρ σχηματίζεται κατὰ πολλὰς διαφόρους σημασίας.

Τὰ μεταξὺ τῶν Συμφώνων σπανίως πολλὰ κείμενα φωνήεντα διαφέρουσι κατὰ τὴν προφοράν, καθὼς καὶ εἰς τὴν τῶν Ἑβραίων καὶ Φοινίκων γραμματογραφίαν, διὰ τὸ ἀσύμφωνον πολλάκις τῆς τῶν Θηβῶν καὶ τῆς διαλέκτου τῆς Μέμφεως, προφερομένου τοῦ E, H καὶ τοῦ I, κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἀντὶ A, E, καὶ O.

Περὶ Εἰκονικῶν χαρακτήρων κατὰ μίμησιν.

Διὰ τῶν Εἰκονικῶν χαρακτήρων ἐννοοῦνται Σημεῖα, τῶν ὁποίων τὸ ὑλικὸν σχῆμα εἶναι τύπος πραγμάτων σαφηνιζόντων τὰς ἰδέας εἰς τὴν γραφικὴν μέθοδον.

Ὅλα τὰ ὀνόματα τὰ ἱερογλυφικῶς καταγραφόμενα, ἐὰν ὦσι γένους Ἀρσενικοῦ, ἔχουσιν ἐπὶ τέλους ἱστορούμενον ἢ γεγλυμμένον ἄνδρα, ὡσαύτως καὶ τὰ τοῦ Θηλυκοῦ, γυναῖκα.

Εἰς τὰ τοῦ κατὰ τὰς δυτικὰς Θήβας Παλατίου (Μεδινὰ Ἀπού) ἀνάγλυπτα, τὰ ἐμφαίνοντα τὴν νίκην τοῦ Φαραὼ Ῥαμσσῆ-Μεϊ-Μιαμοῦν, κατὰ Ἐθνῶν ξένων, θεωρεῖται πλῆθος αἰχματώτων, ἔτι δὲ εἷς μὲν τῶν Αἰγυπτίων ἀριθμεῖ ἐνώπιον τοῦ ῥηθέντος Φαραὼ τὰς κεκομμένας χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, δεύτερος δὲ σημειοῖ τὸν ἀριθμόν, καὶ εἷς τρίτος τὸν διακηρύττει· ἡ ἐπὶ τῶν τριῶν αὐτῶν ὑποκειμένων ἄνωθεν ἐπιγραφὴ παριστᾷ ὡς εἰκονικὸν χαρακτῆρα μίαν χεῖρα, δεικνύουσαν τὸν ἀριθμὸν τριῶν χιλιάδων χειρῶν κεκομμένων, ὡσαύτως καὶ τὸν ἀριθμὸν χιλίων μετὰ τοῦ εἰκοστοῦ σημείου ἑνὸς ἀνθρώπου, τοῦ καὶ δηλοῦντος χιλίους αἰχμαλώτους.

Παρατηρεῖται συνεχῶς εἰς τὰ βεβαμμένα Αἰγυπτιακὰ χειρόγραφα τὰ εἰς Πάπυρον, διάφορα πλοῖα,

ἐπὶ τῶν ὁποίων θεωροῦνται ποικίλα ἐμβλήματα τῶν ὧν ἐλάτρευον εἰδώλων, ἢ καὶ αὐτὰ τὰ ἐκτυπώματα αὐτῶν· αἱ ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων ἐπιγραφαὶ σημειοῦσι τὸν Εἰκονικὸν χαρακτῆρα οὕτω, Πλοῖον τοῦ Φρὲ, Πλοῖον Ὀσίρεως, καὶ ἄλλων, πρὸς οὓς αὐτὰ τὰ πλοῖα ἦσαν ἀνατεθειμένα.

Λανθάνονται ὅσοι ὑπέλαβον ὅτι τὰ Εἰκονικὰ ταῦτα ἦσαν τὰ πρῶτα γράμματα τῶν Αἰγυπτίων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἁπλοῦς μόνον τύπος παραστατικὸς πραγμάτων, τῶν ὁποίων οἱ Αἰγύπτιοι ἠθέλησαν διὰ τοῦ τοιούτου εἰκονικοῦ τρόπου νὰ διαφυλάξωσι τὴν μνήμην.

Περὶ συμβολικῶν χαρακτήρων.

Περὶ τῶν χαρακτήρων τούτων οἱ τῶν Ἑλλήνων Συγγραφεῖς ὅ,τε Διόδωρος, Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς καὶ ὁ Ὡραπόλλων χορηγοῦσι πρὸς ἡμᾶς ἰδέας ἐπισήμους, τῶν ὁποίων τὸ κῦρος βεβαιοῦσι τὰ ἐν Αἰγύπτῳ διασωζόμενα μνημεῖα καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Εἰς τὴν τοῦ ἰδεογραφικοῦ τῶν Ἱερογλύφων Συμβολικὴν μέθοδον οἱ Αἰγύπτιοι ἀπεῖδον, διότι διὰ τοῦ τοιούτου τρόπου ἠναγκάσθησαν νὰ σαφηνίσωσιν ἰδέας πραγμάτων νοητικῶν, χωρὶς αἰσθητῶν σχημάτων, δι' ἐκτυπωμάτων σωματικῶν παριζόντων ἀναφορὰς καὶ σχέσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πραγματιώδεις μετὰ τοῦ εἴδους ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἠθέλησαν νὰ παραστήσουν· κατὰ δὲ ταύτην

τὴν μέθοδον τὰ ἐπινοηθέντα σημεῖα ηὔξησαν τὴν τῶν Ἱερογλύφων γραμματογραφίαν διὰ μιᾶς νέας τάξεως χαρακτήρων, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσιν οἱ ἀρχαῖοι, χαρακτῆρας Συμβολικοὺς ἢ τροπικούς.

Κατὰ μὲν Συνεκδοχὴν, ἐνεχάραττον τὸ μέρος πρὸς σαφήνειαν τοῦ ὅλου, οὕτω· Δύω χεῖρες κρατοῦσαι τόξον καὶ βέλος, ἐδήλουν Πόλεμον· δύω ἔτι χεῖρες ὑψούμεναι εἰς τὰ ἄνω, ἐδήλουν προσφορὰν· ἓν ὑδρεῖον ὑπερχειλὲς καὶ ἐκχυνόμενον, σπονδὴν· ἓν θυμιατήριον, Λατρείαν· ὁ ῥίπτων τόξα, ταραχὴν καὶ ἀναστάτωσιν.

Κατὰ δὲ Μετωνυμίαν, παρίστων τὸ αἰτιατὸν ἀντὶ τοῦ αἰτίου, καθὼς τοῦτο θεωρεῖται εἰς τὰ Αἰγυπτιακὰ μνημεῖα· ἡ ἰδέα τοῦ μηνὸς (Ἀβὸτ ἢ Ἐβὸτ), ἐσαφηνίζετο, ὡς λέγει ὁ Ὡραπόλλων, διὰ τοῦ ὁμοιώματος τῆς Σελήνης ἐπιστραμμένης εἰς τὰ κάτω·

Κατὰ δὲ μεταφορὰν, παριστῶντες οἱ Αἰγύπτιοι τὸ σχῆμα ἑνὸς πράγματος, παρεδήλουν ἕτερόν τι ἀντὶ ἄλλου, ἢ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· τοιουτοτρόπως ἡ Μέλισσα ἐδήλου Λαὸν, ὑπήκοον πρὸς τὸν αὐτοῦ βασιλέα· τὰ ἔμπροσθεν τοῦ Λέοντος, ἀλκὴν καὶ ῥώμην· ἡ τοῦ Ἱέρακος πτῆσις, τὸν ἄνεμον· ἡ Ἀσπὶς, τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου· ὁ Κροκόδειλος, τὴν ἀναίδειαν καὶ ἁρπαγὴν· καὶ ὁ Ἵππος, ἀνδρείαν καὶ παῤῥησίαν.

Πάντα ἐν γένει τὰ Συμβολικὰ ἦσαν καθαρὰ αἰ-

νίγματα· τὰ δὲ ἀντικείμενα τῶν ὁποίων παρίστων τὰ σχήματα ὑπῆρχον πολλὰ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν πρὸς αὐτὰ ἀπέδιδον· τοιουτοτρόπως ὁ Κάνθαρος ἐφρονεῖτο παρ' αὐτοῖς, ὡς σύμβολον τῆς ἐν τῷ Κόσμῳ φύσεως ἀῤῥένου, Πατρότητος· ὁ δὲ Ἱέραξ, τῆς Μητρότητος· ἡ λοξὴ κίνησις τῶν ἄστρων ἐδηλοῦτο διὰ σώματος ὄφεως· ὁ δὲ Κλήμης καὶ ὁ Ὡραπόλλων σαφηνίζουσι τὰ αἴτια, διὰ τὰ ὁποῖα οἱ Αἰγύπτιοι ἔκλεξαν τοιαῦτα ὄντα, ὡς σημεῖα ἰδεῶν τόσον διαφορετικῶν, ἀσυμφώνων καὶ ἀπομεμακρυσμένων ἀπὸ τὴν αὐτῶν φύσιν· ὁ Κλήμης (Στρωμ. Ε'.) ἀναφέρει πρὸς τοῖς ἄλλοις Συμβόλοις τῶν Αἰγυπτίων, καὶ τὸ ἑφεξῆς· Ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ καλουμένου Πυλῶνος ἑνὸς κατὰ τὰς Θήβας Ναοῦ, ἦσαν διατετυπωμένα· Παιδίον, Γέρων, Ἱέραξ, Ἰχθῦς καὶ Κροκόδειλος, σημαίνοντα τὸ μὲν Παιδίον, γενέσεως Σύμβολον, ὁ δὲ Γέρων, θανάτου καὶ φθορᾶς, ὁ Ἱέραξ ὡς ὑψιπέτης, Θεοῦ, ὁ Ἰχθῦς, μίσους, καὶ ὁ Κροκόδειλος, ἀναιδείας· τὸ δὲ οὕτω συντεθειμένον πᾶν Σύμβολον ἐδήλου. Ὦ Σεῖς οἱ γενόμενοι ἐν τῷ Κόσμῳ καὶ ἀπογενόμενοι, μάθετε, ὅτι ὁ Θεὸς μισεῖ τὴν ἀναίδειαν.

Μεταξὺ τῶν Συμβολικῶν αὐτῶν καὶ αἰνιγματωδῶν σημείων, συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διαφόρων Αἰγυπτιακῶν Θεοτήτων, διαιρουμένων εἰς δύω εἴδη· τούτων δὲ αἱ μὲν θεωροῦνται μὲ σῶ-

μα ἀνθρώπινον καθήμεναι, καὶ τῶν ὁποίων αἱ κεφαλαὶ παριστῶσι ποτὲ μὲν κεφαλὴν τετραπόδου τινος, ποτὲ δὲ ὀρνέου, καὶ ἄλλοτε ἐντόμου· αὐταὶ δὲ αἱ ζωώδεις κεφαλαὶ τοιουτοτρόπως συνηρμοσμέναι πρὸς τὸ σῶμα ἑνὸς ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς χαρακτηρίζουσιν ἰδικῶς ἑκάστην Αἰγυπτιακὴν θεότητα· ὁ Κριοκέφαλος ἦτον πάντοτε ὁ κατ' ἰδέαν Ἄμμων-Κνούφις· ὁ Ἱερακοκέφαλος μεθ' ἑνὸς δίσκου ἄνωθεν, ὁ Φρὲ (Ἥλιος)· ὁ Θωκέφαλος (Τζακαλοκέφαλος) ὁ Ἄνουβις· ὁ Ἰβικέφαλος, ὁ Θὼθ (Ἑρμῆς ὁ Αἰγύπτιος)· ὁ Ἱέραξ μητροφόρος (1), ἐδήλου τὸν Χαροῦρη ἢ Ἀρωΐρη (Ἀπόλλωνα), καὶ ἄλλοτε τὸν Ὧρον.

Τὴν τερατώδη ταύτην συνένωσιν αἰτιολόγησαν οἱ Αἰγύπτιοι ὑπολαβόντες, ὅτι εὗρον ὁμοιότητας

(1) Εἰς τοὺς κατὰ τὴν Αἴγυπτον διασωζομένους Ὀβελίσκους, εἰς τοὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δύω, εἰς τοὺς ἐν Ῥώμῃ καὶ εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει, θεωρεῖται κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῶν τεσσάρων πλευρῶν γεγλυμμένος ὁ μητροφόρος αὐτὸς Ἱέραξ, ὁ τῶν Αἰγυπτίων Χαροῦρη (Ἀρωΐρης καὶ Ἀπόλλων), καὶ μετ' αὐτὸν τὰ καταγεγραμμένα ἑπόμενα· εἷς Βοῦς, μία Χεὶρ ἠπλωμένη, ἓν σημεῖον ὡς δίκελα, καὶ ἓν πτερόν· καὶ ὁ μὲν μητροφόρος Ἱέραξ, ἦτον τὸ σύμβολον τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ δὲ Βοῦς καὶ ἡ χεὶρ, σύμβολον ἰσχύος καὶ δυνάμεως, ἡ δὲ δίκελα καὶ τὸ πτερὸν, ἐδήλου στοργὴν καὶ ἀγάπην, ἐκφραζόμενα ταῦτα πάντα εὖτως· Ἀπόλλων Κρατερὸς, στέργει καὶ φιλεῖ τὸν (ὁ δεῖνα) Φαραὼ. τὸν ὑψώσαντα τὸν δὲ τὸν Ὀβελίσκον· οἷον· Χαρουέρι Δτζὸμ μαῖ . . . .

δῆθεν μετὰ τῶν Θεῶν αὐτῶν καὶ τινων ζώων, τῶν ὁποίων αἱ ἰδιότητες καὶ ἕξεις ἐνόμισαν ὅτι συμφωνοῦσι κατά τινα τρόπον μὲ ἐκείνας τῶν μυθωδῶν αὐτῶν Θεοτήτων.

Τὸ δεύτερον εἶδος τῶν Συμβολικοαινιγματικῶν χαρακτήρων τὸ σαφηνίζον τὰ Ἱερὰ παρ' Αἰγυπτίοις ὀνόματα, συνίσταται ἁπλῶς εἰς τὴν παράστασιν τῶν ζώων ἐκείνων τῶν ἀνατεθειμένων εἰς ἑκάστην μυθώδη αὐτῶν Θεότητα, τῆς ὁποίας φέρουσιν, ὡς γνώρισμα τὰ παράσημα· τουτέστιν ὁ Ἱέραξ ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς δίσκον ἐδήλου συμβολικῶς τὸν Αἰγύπτιον Θεὸν Φρὲ (Ἥλιον)· ὁ Κριὸς ἔχων ἐπὶ τῶν κεράτων πτερὰ ἢ δίσκον ἐδήλου τὸν Ἄμμωνα-Κνὶφ ἢ Κνούφιν· ὁ Ἱέραξ μετὰ μήτρας ἐπὶ κεφαλῆς, ποτὲ μὲν τὸν Ὧρον, ποτὲ δὲ τὸν Ἀπόλλωνα· ὁ Θωὸς (Τζάκαλος) κρατῶν μάστιγα, ἐσήμαινε τὸν Ἄνουβιν· ὁ Κροκόδειλος δίσκον φέρων ἐπὶ κεφαλῆς, τὸν Σοὺχ ἢ Σούχιν· ἡ δάμαλις δίσκον ὡσαύτως φέρουσα ἐπὶ τῶν κεράτων, τὴν Ἀθὼρ (Ἀφροδίτην).

Τοιουτοτρόπως οἱ τῶν Αἰγυπτίων Θεοὶ συμβολικῶς διεσημαίνοντο διὰ τοιούτων ἐμψύχων ὄντων, ἐπίσης δὲ καὶ δι' ἀψύχων φυσικῶν πραγμάτων, τουτέστιν ὁ ὀφθαλμὸς ἦτον σύμβολον τοῦ τε Ἡλίου καὶ τοῦ Ὁσίρεως· τὸ Νειλόμετρον, τοῦ Φθὰ (Ἡφαίστου), καὶ ὁ Ὀβελίσκος τοῦ Ἄμμωνος.

Δεῖξις τῶν ἀρχῶν τῆς Ἱερογλυφικῆς Γραμματογραφίας.

Τὸ Γραφικὸν Σύστημα τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων συνίστατο ἀπὸ τρία εἴδη.

Α. Σημεῖα ἢ ψηφία Ἱερογλυφικά.

Β Σημεῖα Ἱερατικά.

Γ. Σημεῖα δημοτικά.

Α 1. Τὰ Ἱερογλυφικὰ συνίστανται συγχρόνως ἀπὸ τρία εἴδη σημείων διαχωριζόμενα καὶ διακρινόμενα καλῶς πρὸς ἄλληλα.

α. Ἀπὸ Εἰκονικοὺς χαρακτῆρας, παρίστανοντας αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκφέροντας τὴν σημασίαν αὐτοῦ.

β. Ἀπὸ χαρακτῆρας Συμβολικούς, τροπικοὺς ἢ αἰνιγματικούς, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρουσι μίαν ἰδέαν διὰ τοῦ σχήματος ἑνὸς πράγματος φυσικοῦ, ἀναλογίαν ἔχοντος ἀληθῆ ἢ ψευδῆ, ἄμεσον ἢ ἔμμεσον, ἐγγυτάτην ἢ ἀφεστηκυῖαν μετὰ τῆς ἰδέας, τὴν ὁποίαν ἐκφράζουσιν.

γ. Ἀπὸ χαρακτῆρας φωνητικούς, σαφηνίζοντας τοὺς ἤχους διὰ σχημάτων φυσικῶν πραγμάτων.

Α 2. Τὰ εἰκονικὰ σημεῖα καὶ Συμβολικὰ κατατάττονται εἰς ὅλα τὰ κείμενα καθ' ἥττονα ἀναλογίαν, ἢ οἱ φωνητικοὶ χαρακτῆρες.

Α 3. Οἱ φωνητικοὶ χαρακτῆρες εἶναι ἐναλληλα Ἀλ-

φαβητορίου σημεῖα, σαφηνίζοντα τοὺς ἤχους τῶν τῆς καθομιλουμένης Αἰγυπτιακῆς γλώσσης λέξεων.

Α 4. Ὅλα τὰ Ἱερογλυφικὰ φωνητικὰ ὑπάρχουσι τύπος ἑνὸς πράγματος φυσικοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἰς τὴν καθομιλουμένην Αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, ἄρχεται δι' ἐνάρθρου φωνῆς, τὴν ὁποίαν τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ ὡρισμένως σαφηνίζει.

Α 5. Οἱ φωνητικοὶ χαρακτῆρες συνάπτονται μεταξὺ αὐτῶν πρὸς σχηματισμὸν τῶν λέξεων, καθὼς τὰ γράμματα ἑκάστου ἄλλου Ἀλφαβητορίου· ἀλλ' ἡ θέσις αὐτῶν παραλλάττεται συνεχῶς καθ' ἕνα τρόπον διάφορον, κατὰ τὴν χρείαν τοῦ κειμένου, ἤτε εἰς σειρὰς κατὰ κάθετον, ἤτε εἰς γραμμὰς ὁριζοντίους.

Α 6. Τὰ διὰ μέσου φωνήεντα τῶν εἰς τὰ Ἱερογλυφικὰ φωνητικὰ λέξεων συνεχῶς παραλείπονται, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν, Φοινικικὴν, καὶ τὴν νῦν Ἀραβικὴν γλῶσσαν.

Α 7. Πᾶς φθόγγος φωνῆς δύναται κατὰ τὸν προτεθέντα ὁρισμὸν (Α. 4.) νὰ σαφηνισθῇ διὰ πολλῶν μὲν καὶ διαφόρων φωνητικῶν σημείων, ἀλλ' ὁμοφώνων ὅλων.

Α 8. Ἡ χρῆσις τοιούτου χαρακτῆρος φωνητικοῦ, μᾶλλον ἢ τοιούτου ἄλλου ἤχου ὁμοφώνου, συνεχῶς καθορίζεται κατὰ τὰς ποριζομένας παρατηρήσεις ἀπὸ τὸ ὑλικὸν σχῆμα τοῦ σημειωθέντος σημείου, καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς ἰδέας, τῆς ἐκφραζομένης διὰ τῆς γραφομένης λέξεως μὲ χαρακτῆρας φωνητικούς.

Α 9. Τὰ καθωρισμένα διάφορα φωνητικὰ Ἱερογλυφικὰ πρὸς παράστασιν τῶν φωνῶν, τουτέστι τῶν φωνηέντων, δὲν ἔχουσι φθόγγον στερεὸν καὶ καθωρισμένον, καθὼς καὶ τὸ ἄλεφ א τὸ Ἰὸδ י καὶ τὸ βάου ו τῶν Ἑβραίων, τὸ Ἐλὶφ ι τὸ Βὲβ υ καὶ τὸ ὒὰ ϛ τῶν Ἀράβων.

Α 10. Τὰ κείμενα τῶν Ἱερογλυφικῶν παριστῶσι συνεχῶς τὴν συντομίαν, καὶ φωνητικὰ ἀθροίσματα.

Α 11. Οἱ φωνητικοὶ χαρακτῆρες, στοιχεῖα ἀναγκαῖα καὶ ἀδιαχώριστα ἀπὸ τὴν Ἱερογλυφικὴν Αἰγυπτιακὴν γραμματογραφίαν, ὑπάρχουσιν εἰς τὰ κείμενα τῶν Αἰγυπτίων ἐξ ἀρχαιοτάτης καὶ νεωτέρας ἐπίσης ἐποχῆς.

Α 12. Περισσότεροι τῶν ἑκατὸν Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν χαρακτήρων μέχρι τούτου καθωρίσθησαν, καὶ μεταξὺ τούτων εὑρίσκονται τοιοῦτοι, ἀνιόντες εἰς πολλοὺς αἰῶνας.

Α 13. Ὅλαι αἱ ἐπὶ τῶν μνημείων καταγεγραμμέναι ἱερογλυφικῶς ἐπιγραφαὶ, ἀναφέρονται εἰς τὸ αὐτὸ καὶ μόνον σύστημα τῆς Σημειογραφίας, συντεθειμένον, ὡς προεῤῥέθη, ἀπὸ τρεῖς τάξεις ση-

μείων, διαχωριζομένων τούτων καλῶς καὶ διακρινομένων πρὸς ἄλληλα.

Α 14. Ἐγνώσθη διὰ μιᾶς συνεπείας τῶν δημοσίων μνημείων, ὅτι τὰ Ἱερογλυφικὰ, πάντα ὁμοῦ Εἰκονικὰ, Συμβολικὰ καὶ Φωνητικὰ, ἦσαν ἐν ἀδιακόπῳ χρήσει εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ δεκαεπτὰ αἰώνων πρότερον μέχρι τῆς τῶν Αἰγυπτίων κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τρίτον Ἐκκλησιαστικὸν αἰῶνα ὁλοσχεροῦς θρησκευτικῆς μεταβολῆς αὐτῶν καὶ ἐπιγνώσεως τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἱερᾶς Πίστεως, καθ' ἣν ἐποχὴν ὅλα τὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀρχαῖα γράμματα διεδέχθησαν ἐκεῖνα τὰ τῶν Κοπτῶν, συνιστάμενα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Ἀλφαβητάριον, τὸ ὁποῖον ηὐξήθη διά τινων ἔτι ψηφίων, πρὸς εὐχερῆ προφορικὴν ἔκφρασιν Αἰγυπτιακῶν τινῶν φθόγγων, ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα Αἰγυπτιακὰ δημοτικὰ γράμματα.

Α 15. Ποικιλότης ἰδεῶν θεωρεῖται ἐνίοτε εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ κείμενον τῶν Ἱερογλυφικῶν, ποτὲ μὲν δι' ἑνὸς εἰκονικοῦ χαρακτῆρος, ποτὲ δὲ δι' ἑνὸς Συμβολικοῦ, καὶ τέλος δι' ἑνὸς ἀθροίσματος σημείων φωνητικῶν, σαφηνιζόντων τὴν λέξιν τοῦ σημείου ταύτης τῆς ἰδίας ἰδέας εἰς τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν τῶν Αἰγυπτίων.

Α 16. Ἄλλαι πάλιν ἰδέαι σημειοῦνται ἢ δι' ἑνὸς ἀθροίσματος σχηματιζομένου ἐξ ἑνὸς εἰκονικοῦ σημείου καὶ ἑνὸς Συμβολικοῦ, ἢ διὰ τῆς ἑνώσεως ἑνὸς σημείου Εἰκονικοῦ καὶ Συμβολικοῦ μετὰ χαρακτήρων Φωνητικῶν.

Α 17. Ἀνάγλυφά τινα Αἰγυπτιακὰ ἢ ζωγραφίαι συνιστάμεναι ἀπὸ ἐκτυπώματα φυσικὰ, καὶ μάλιστα ἀπὸ τετράδη σχήματα, ταῦτα δὲ πάντα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν γραμματογραφίαν τῶν Ἱερογλυφικῶν, ἀλλ' εἶναι καθαραὶ ἀλληγορικαὶ ἢ Συμβολικαὶ, ἢ Ἱστορικαὶ σκηναί.

Α 18. Ἀριθμὸς ὅμως τις ἐκτυπωμάτων καὶ μορφῶν ἦτον κοινὸς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ Ἱερογλυφικὰ, καὶ εἰς τὸ τῆς Ζωγραφίας γραφικὸν σύστημα, ἐξ οὗ τὰ ἀνάγλυφα.

Α 19. Τὰ ἀνάγλυφα φαίνονται ὡς Σελίδες τῆς μυστικῆς Ἱερογραφίας, περὶ τῆς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι Συγγραφεῖς Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι λέγουσιν, ὅτι ἦτον μόνον γνωστὴ εἴς τε τοὺς Ἱερεῖς καὶ εἰς τοὺς μυουμένους τὰ τούτων μυστήρια· ὅσον δὲ περὶ τῶν Ἱερογλυφικῶν, αὐτὰ δὲν ἦσαν ἀπόκρυφα πώποτε, καὶ ὅλοι οἱ ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ λαμβάνοντες ἀγωγήν τινα παιδεύσεως καὶ μαθήσεως, ἦσαν ἐγκρατεῖς τούτων.

Α 20. Δύω νέα συστήματα γραμμάτων παρήχθησαν μετὰ καιρὸν ἀπὸ τῶν Ἱερογλυφικῶν, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦτο ἐπενοήθησαν, διὰ νὰ καταχήσουν τὴν τέχνην τοῦ γράφειν πλέον ταχεῖαν καὶ συνήθη.

Β 21. Τὸ Ἱερατικὰ γράμματα εἶναι μία ἁπλῆ τα-

χυγραφία τῶν Ἱερογλυφικῶν ἐκ τῶν ὁποίων παράγονται· εἰς αὐτὸ δὲ τὸ δεύτερον σύστημα, τὸ τῶν σημείων σχῆμα εἶναι συντομώτατον.

Β 22. Ταῦτα συνίστανται ἔτι ἀπὸ σημεῖα Εἰκονικὰ καὶ συμβολικὰ, καὶ ἀπὸ σημεῖα φωνητικὰ· ἀλλ' αἱ δύω πρῶται τάξεις τῶν χαρακτήρων συνεχῶς μεταλλάττονται ἢ διὰ συναθροίσματος φωνητικῶν, ἢ ἀνθυπάρκτων χαρακτήρων, μὴ φυλαττόντων πλέον τὸ τῶν αὐτῶν σημείων εἶδος, τὸ συμφωνοῦν μετὰ τοῦ Ἱερογλυφικοῦ συστήματος.

Β 23. Ὅλα τὰ διασωζόμενα Ἱερατικὰ χειρόγραφα ἀπ' αὐτῆς τῆς τε φαραωνιτικῆς ἐποχῆς, καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων, ἔπειτα καὶ Ῥωμαίων, ἀνήκουσιν ἀναφερόμενα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σύστημα, μὲ ὅλην τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως φαινομένην διαφορὰν εἰς τὴν σχεδίασιν τῶν διαφόρων χαρακτήρων.

Β 24. Ἡ χρῆσις τῶν Ἱερατικῶν γραμμάτων περιωρίζετο εἰς τὴν μεταγραφὴν τῶν Ἱερῶν βιβλίων, ἐπικηδίων εὐχῶν καί τινων θρησκευτικῶν ἐπιγραφῶν.

Γ 25. Τὰ δημοτικὰ, Ἐπιστολογραφικὰ καὶ Ἐγχώρια γράμματα, εἶναι ἓν σύστημα διαφορετικὸν τοῦ Ἱερογλυφικοῦ, καὶ τοῦ Ἱερατικοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τούτου παράγεται ἀμέσως.

Γ 26. Τὰ ἐν χρήσει σημεῖα εἰς τὴν δημοτικὴν γρα-

φὴν συνίστανται ἀπὸ χαρακτῆρας ἁπλοῦς ληφθέντας ἀπὸ τῶν Ἱερατικῶν.

Γ 27. Ἡ δημοτικὴ γραφὴ ἀποκλείει σχεδὸν ὅλους τοὺς Εἰκονικοὺς χαρακτῆρας.

Γ 28. Αὐτὴ παραλαμβάνει μὲν ἐνίοτε ἀριθμόν τινα Συμβολικῶν χαρακτήρων, ἀλλὰ πρὸς σαφήνειαν τῶν οὐσιωδῶς σχέσιν ἐχουσῶν ἰδεῶν ὡς πρὸς τὸ θρησκευτικὸν σύστημα.

Γ 29. Τὸ περισσότερον μέρος ἑκάστου κειμένου δημοτικοῦ συνίστανται εἰς χαρακτῆρας φωνητικοὺς, ἤτοι σημεῖα φθόγγων.

Γ 30. Οἱ εἰς τὴν δημοτικὴν γραμματογραφίαν ἐν χρήσει χαρακτῆρες εἶναι τὸν ἀριθμὸν ὀλιγότεροι ἀπὸ τῶν λοιπῶν δύω συστημάτων.

Γ 31. Εἰς τὴν δημοτικὴν, τὰ μεταξὺ τῶν λέξεων φωνήεντα τόσον Αἰγυπτιακῶν, ὅσον καὶ ξένων ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τῶν Αἰγυπτίων λέξεων, συνεχῶς παραλείπονται, καθὼς καὶ εἰς τὰ τῶν Ἱερατικῶν καὶ Ἱερογλυφικῶν κείμενα.

Γ 32. Καθὼς αἱ δύω γραμματογραφίαι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δημοτικὴ παράγεται, οὕτω καὶ αὐτὴ ἐκφράζει ἕκαστον σύμφωνον ἢ φωνῆεν διὰ μέσου πολλῶν σημείων, διαφερόντων μὲν κατὰ τὸ σχῆμα, ἀλλ' ὁμοφώνων· μ' ὅλον τοῦτο ὁ τῶν ὁμοφώνων δημοτικῶν αὐτῶν ἀριθμὸς δὲν εἶναι τόσον μέγας, ὅσον ὁ εἰς τὴν τῶν Ἱερογλυφικῶν καὶ τῶν Ἱερατικῶν γραφήν.

Γ 33. Ἡ γραμματογραφία καὶ τῶν τριῶν ῥηθέντων εἰδῶν ἦτον ταυτοχρόνως ἐν χρήσει διὰ πολλῶν αἰώνων καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον.

Ἀπάντησις κατὰ τῶν ἐνστάσεων νεωτέρων τινῶν, τῶν τὴν τῆς ψυχῆς Ἀθανασίαν ἀρνουμένων, καὶ ὡς ἐκ τρίποδος τὴν ταύτης ὑπαρξίν ἀθετούντων. (1)

Ἔνστασις Πρώτη.

Ἠθέλησαν ἄνευ ἀποχρόντος λόγου, νὰ ἀναβιβάσωσι τὸ περὶ Ἀθανασίας ψυχῆς Δόγμα μέχρι τῶν πρώτων Αἰγυπτίων, κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, καθ' ἣν προσβύεται τὴν σήμερον.

Ἀπάντησις.

Οὔτε γυμνὴ λόγου θέλησις, οὔτε ἁπλῆ ἰδέα ἀ-

(1) Καρποὶ καὶ ταῦτα τῆς ἀντιχριστιανικῆς φιλοσοφίας τοῦ ΙΙΙ. αἰῶνος, αὐτῆς τῆς Φιλοσοφίας, ἥτις ἀποδιδοῦσα τὰ πάντα εἰς τὴν κτίσιν, ἐνέκρωσεν ἀδίκως εἰς τὰς ψυχὰς πολλῶν ἀνθρώπων πᾶν ὀφειλόμενον αἴσθημα πρὸς τὸν Κτίστην· τὰ ἰσχυρὰ αὐτὰ τῆς φιλοδοξίας πνεύματα ἐβρασύδησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνόμισαν ὅτι δύνανται νὰ διασείσωσι καὶ αὐτὰς τὰς τῆς θρησκείας βάσεις διὰ τῆς Σοφιστικῆς ἀπάτης· ἀλλὰ δὲν ἴσχυσαν νὰ ἐκτελέσωσι τὸ ἀνθρώπινον αὐτὸ σαθρὸν βούλευμα, ὡς ἀντιμαχόμενον εἰς τὰς βουλὰς τῆς θείας αἰωνίου Σοφίας, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐπισφαλὴς ἐπίνοια πίπτει καὶ συντρίβεται ὡς σκεῦος κεραμέως.

νήγαγε τὸ Ἱερὸν Δόγμα αὐτὸ ἄχρι τῶν πρώτων Αἰγυπτίων· ὅτι δὲ τοῦτο παρ' αὐτοῖς ἐπιστεύετο κατ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἔννοιαν, καθ' ἣν καὶ τὴν σήμερον, μάρτυρα προβάλλομεν, πρῶτον μὲν τὸν φιλοτιμώτερον τοῦ πρὸ αὐτοῦ Ἡροδότου καὶ τῶν ἄλλων Ἱστορικῶν, ἐξετάσαντα καὶ πολυπραγμονήσαντα τὰ τῶν Αἰγυπτίων Ἱερέων ὑπομνήματα, ὡς αὐτὸς τοῦτο βεβαιοῖ Βιβλ. Α'. Διόδωρον τὸν Σικελιώτην· ὃς τις ὁμολογουμένως λέγει· ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς ἐξηρημένους ἄνδρας κατὰ τὴν εὐσέβειαν, δικαιοσύνην, ἐγκράτειαν καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς, πρὸ τῆς κηδείας καὶ ταφῆς αὐτῶν, ἐγκωμιάζοντες καὶ ἐπευφημοῦντες, παρεκάλουν τοὺς θεοὺς αὐτῶν νὰ συντάξωσι καὶ νὰ συνοικήσωσι μετὰ τῶν εὐσεβῶν εἰς τερπνοὺς λειμῶνας, καὶ ὅτι ἐφιλοτιμοῦντο μεγάλως, ὅπως φανῶσι διὰ μεγαλοπρεπεστέρας ταφῆς τετιμημένοι οἱ εἰς τὴν αἰώνιον οἴκησιν μεταστάντες γονεῖς αὐτῶν καὶ πρόγονοι· τί τούτων περισσότερον εἰπεῖν ἐδύναντο περὶ τῆς ἀϊδίου διαμονῆς τῶν ψυχῶν μετὰ θάνατον Ἐθνικοὶ ἄνδρες; δεύτερον δὲ, καὶ τὰ ὑφιστάμενα πράγματα ἤδη αὐτὰ (χάρις εἰς τὰς νεωτέρας ἀνακαλύψεις, τὰς διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἱερογλυφικῶν φωνητικῶν σημείων γενομένας), διακηρύττουσιν ἐκπεφασμένως τὰς ἐν τῷ ᾅδῃ ποινὰς τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ τὰ βραβεῖα τῶν ἐναρέτων, εἰκονικῶς καταγεγραμμένα δι' ἐκτεταμένων σειρῶν ἀναγλύφων, εἰς τοὺς

κατὰ τὰς Θήβας τάφους τῶν Φαραὼ βασιλέων. ὅθεν ἐκ τούτων τῶν ἀναντιῤῥήτων ἀποδείξεων δεικνύεται, ὅτι τὸ περὶ Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, στερεὸν ἦτον Δόγμα οὐ μόνον παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Χαλδαίοις, τοῖς Ἄραψι καὶ τοῖς Σύροις.

Ἔνστασις Δευτέρα.

Τὸ Δόγμα αὐτὸ ἦτον εἰς τοὺς πρώτους Ἰουδαίους πάντῃ ἄγνωστον· ἔλαβε δὲ τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Πλατωνικῶν κόλπων, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, ὅπου αὐτὸ καὶ ἐτελειοποιήθη κατὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐννοοῦμεν τοῦτο τὴν σήμερον. Οἱ δὲ Ἑλληνισταὶ Ἑβραῖοι καὶ οἱ ἐκ τῆς Αἱρέσεως τῶν Φαρισσαίων ἐνηγκαλίσθησαν αὐτό.

Ἀπόντησις.

Ἄπορον τῇ ἀληθείᾳ πῶς ἐδυνήθησαν νὰ φαντασθῶσιν, ὅτι τὸ δόγμα αὐτὸ προῆλθεν ἐκ τῶν Πλατωνικῶν κόλπων, ἢ μᾶλλον ἐκ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, καὶ ὅτι τοῦτο ἦτον πάντῃ ἄγνωστον εἰς τοὺς πρώτους Ἰουδαίους, οἵτινες κατήγοντο μὲν ἐκ τῶν Χαλδαίων, ἤῦξησαν δὲ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις. Ἐὰν δὲ ἡ μετὰ θάνατον ὕπαρξις τῆς ψυχῆς ἄγνωστος ἦτον ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐπὶ Σαοὺλ, τουτέστι χίλια ἔτη καὶ ἐπέκεινα πρὸ τῶν διαλέξεων μεταξὺ τῶν Φαρισσαίων καὶ Σαδδουκαίων, προέτρεπεν ἄ-

ρα ὁ Σαοὺλ τὴν ἐγγαστρίμυθον νὰ φωνήσῃ τὸν πρὸ δύω ἐτῶν τελευτήσαντα Σαμουὴλ; ἡ ἐμφάνεια λοιπὸν τούτου, καὶ ὁ τρόπος διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Σαοὺλ μετῆλθε τὴν ἐν Ἐνδὼρ μάγον, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐν τοῖς κατὰ τὸν Σαοὺλ χρόνοις, ἡ τῶν ἀοράτων πνευμάτων ὕπαρξις, καὶ ἡ μετὰ θάνατον τῶν ψυχῶν ὑφίστασις, στερεὰ ἦσαν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις δόγματα· ἄλλως δὲ, οὐδὲ ὁ Σαοὺλ ἐζήτει παρὰ τῆς μάντεως τὴν τοῦ Σαμουὴλ ἀνάκλησιν, οὐδὲ ἡ μάντις ἀπεπειρᾶτο ταύτης τὴν ἐκτέλεσιν, ἐὰν δὲν ἦσαν καὶ οἱ δύω πεπεισμένοι, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Σαμουὴλ ὑπάρχει· καὶ οὐδὲ ἤθελον αὐτοὶ καταφύγῃ ἐπὶ τὴν μαντικὴν τέχνην, εἰμὶ διότι ἐπίστευον, ὅτι πνεύματα κατώτερα μὲν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος, ἀνώτερα δὲ τοῦ ἀνθρώπου, ἠδύναντο νὰ διδαξωσιν αὐτοὺς τὴν γνῶσιν τοῦ ποθουμένου.

Ἔνστασις τρίτη.

Οἱ Σαδδουκαῖοι μετὰ τὸν χωρισμὸν ἀπ' αὐτῶν τῶν Φαρισσαίων, προσέχοντες ἀκριβῶς καὶ ἀμεταβλήτως εἰς τὸ τῶν Γραφῶν κείμενον, οὐδὲν εὗρον ἐν αὐτῷ πρὸς δικαιολογίαν τοῦ τοιούτου νεωτερισμοῦ τῶν Φαρισσαίων.

Ἀπάντησις.

Οὐδὲν εὗρον εἰς τὸ τῶν Γραφῶν κείμενον πρὸ-

δικαιολογίαν τοῦ τῶν Φαρισσαίων νεωτερισμοῦ δῆθεν οἱ Σαδδουκαῖοι; ἢ μᾶλλον αὐτοὶ οἱ νεώτεροι, οἱ προβάλλοντες τὴν Παλαιὰν γραφὴν ὡς σιωπῶσαν, καὶ μὴ λαλοῦσαν περὶ τοῦ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς Δόγματος; ἀλλὰ τί βούλεται ἐν πρώτοις τὸ, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν; τὸ σῶμα; ἀλλ' ὁ Θεὸς οὐκ ἀνθρωπόμορφος· τὸ ζῶον; ἀλλὰ τὰ λόγια ταῦτα περὶ οὐδενὸς τῶν ζώων, περὶ δὲ μόνου τοῦ ἀνθρώπου ἐρρέθησαν· τί δὲ σημαίνει ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς ἡ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐμφυσηθεῖσα; τὸ σῶμα; ἀλλ' αὐτὸ ἐπλάσθη ὑπὸ χοὸς κατὰ τὸ Ἱερὸν λόγιον· τί λοιπὸν ἐμφαίνει ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς; τὴν ζωήν; ἀλλὰ πάντα τὰ ζῶα ἔχουσι ζωήν, καὶ ὅμως εἰς αὐτὰ δὲν ἐνεφύσησεν ὁ θεὸς Πνοὴν ζωῆς· ταῦτα δὲ ἀναγινώσκοντες οἱ πρῶτοι Ἑβραῖοι εἰς τὸ κείμενον τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Κεφαλαίου τῆς Γενέσεως, καὶ βλέποντες εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τουτέστιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὴν ὁμοιότητα τῶν χαρακτήρων τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τὸ λογικὸν, τὸ προνοητικὸν, τὸ πάσης ἀρετῆς καὶ ἐπιστήμης ἐπιδεκτικὸν, ἐγνώριζον καὶ ἐπείθοντο ὅτι τὸ νοερὸν καὶ τὸ ἀΐδιον, ἰδιότητες ὄντα τοῦ Θεοῦ φύσει, ἐνυπάρχουσι καὶ εἰς τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ χάριν, καὶ ἑπομένως ἐπίστευον, ὅτι ἡ ὑπὸ Θεοῦ ἐμφυσηθεῖσα εἰς αὐτὸν Πνοὴ, ἐγένετο αὐτῷ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, νοερὰν καὶ ἀθάνατον.

ἡ δὲ τοιαύτη πίστις τῶν πρώτων Ἑβραίων εἶναι φανερὰ, καὶ ἐκ τῶν ὅσων ἡ θεία Γραφὴ λέγει περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ· « καὶ ἐκλείπων ἀπέθανεν Ἀβραὰμ ἐν γήρᾳ καλῷ Πρεσβύτης, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ». οὐδὲ ἤθελε νοήσῃ τις τὸ, Προσετέθη, ὅτι ἐρρέθη περὶ τοῦ σώματος τοῦ Ἀβραὰμ, διότι τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ ἐτάφη εἰς τὸ σπήλαιον τὸ διπλοῦν τὸ ἀπέναντι Μαμβρῆ, τῶν δὲ σωμάτων τῶν πατέρων αὐτοῦ, τὰ μὲν εἰς τὴν Χαλδαίαν, τὰ δὲ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐτάφησαν· Τὸ δὲ περὶ Ἀθανασίας τοῦτο Δόγμα ἐκήρυξε καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰακὼβ, ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωσὴφ ὀδυρόμενος καὶ λέγων· « καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδου » · τὸ δὲ, εἰς ᾅδου δὲν σημαίνει τὸν τάφον αὐτοῦ, διότι ὁ Ἰακὼβ ταφὴν τοῦ Ἰωσὴφ ἐνόμιζε τὰ σπλάγχνα τοῦ θηρίου, τοῦ καταφαγόντος αὐτόν· τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ὁ αὐτὸς Ἰακὼβ ἐδίδαξε καὶ περὶ ἑαυτοῦ λέγων· « ἐγὼ προσίθεμαι πρὸς τὸν ἐμὸν λαὸν, θάψατέ με μετὰ τῶν Πατέρων μου ἐν τῷ σπηλαίῳ » · ἰδοὺ δὲ πῶς διαστέλλει τὸ, προστίθεμαι, ἀπὸ τοῦ, θάψατέ με· δηλῶν διὰ τούτου, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ αὐτοῦ θέλει προστεθῇ μὲ τὰς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ζώσας ψυχὰς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, διότι οὐδεὶς προστίθεται εἰς τοὺς μὴ ὄντας, τὸ δὲ σῶμα θέλει ταφῇ μετὰ τῶν σωμάτων τῶν πατέρων αὐτοῦ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ εἰς τὸ ῥηθὲν κατὰ τὴν Μαμβρῆ διπλοῦν σπήλαιον.

Ἔνστασις τετάρτη.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπέθεντο (τουτέστιν οἱ Φαρισσαῖοι καὶ οἱ πρῶτοι εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες), ὅτι ἔβλεπον εἰς τὰ τῆς Γραφῆς, ὅσα οὐκ ἔβλεπον περὶ τοῦ Δόγματος τούτου, τοῦ συγχρόνου ὄντος τῇ τῶν Χριστιανῶν θρησκείᾳ, ἥτις προελθοῦσα ἀπὸ τῆς τῶν Ἰουδαίων, ἀπεδέχθη καὶ αὐτὴ τὸ περὶ Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς Δόγμα, ὅπερ οἱ Φαρισσαῖοι ἀρυσάμενοι ἀπὸ τῆς πηγῆς τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς, προσέθεντο εἰς αὐτό, ὡς παράρτημα, καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως.

Ἀπάντησις

Οἱ τὰ τοιαῦτα προβάλλοντες, ἢ δὲν κατανοοῦσι τὴν τῶν θείων γραφῶν ἔννοιαν, ἢ ἐθελουσίως κακεντρεχοῦσιν· οἱ Ἑβραῖοι, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ πρῶτοι Χριστιανοί, οὐδέποτε ἠρύσαντο τὰ περὶ Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς νάματα ἐξ ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων τῆς θείας γραφῆς Πηγῶν· ἔβλεπον αὐτοί, ἔβλεπον ναί, οὐχὶ ὑποθετικῶς, ἀλλ' ἐκ πρώτης ὄψεως ἐν τῷ τῆς Γενέσεως πρώτῳ καὶ δευτέρῳ Κεφαλαίῳ ἐναργῶς, τὰ ὄντα, τὰ γεγραμμένα, καὶ ὁρώμενα, τὰ διαῤῥήδην καταγγέλλοντα τὸν μὲν Ἀδάμ, ὡς προεῤῥέθη, συγκείμενον ἐκ ψυχῆς ἀΰλου καὶ διανοητικῆς, ἣν διὰ τοῦ ἐμφυσήματος ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν δέδωκε, καὶ σώματος, ὅπερ ἐκ χοὸς ἔ-

πλασεν, (1) ἐκ δὲ τῶν Πατριαρχῶν μάλιστα τὸν Ἰακὼβ, διὰ τῶν πρὸ τῆς τελευταίας ὥρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ διαταγῶν περὶ κηδείας, πιστεύοντα αὐτὸν καὶ ἀνακηρύττοντα τὸ περὶ Ἀθανασίας ψυχῆς Δόγμα· ἔβλεπον ἔτι αὐτοὶ καὶ ἐν μὲν τῇ Ἐξόδῳ Κεφ. ΙΕ', τὸ, « Εἰσαγαγὼν, καταφύτευσον εἰς ὄρος κληρονομίας σου, εἰς ἕτοιμον κατοικητηρίου σου, ὃ κατειργάσω Κύριε ἁγίασμα, ὃ ἡτοίμασαν αἱ χεῖρές σου· Κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι »· καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐννόουν αὐτοὶ διὰ τοῦ ὄρους τῆς κληρονομίας, καὶ τοῦ ἑτοίμου κατοικητηρίου, καὶ τοῦ ἁγιάσματος, τοῦ ἑτοιμασθέντος ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ βασιλεύοντος τὸν αἰῶνα, καὶ ἐπ' αἰῶνα, καὶ ἔτι, εἰμὴ τὴν ἐπουράνιον καὶ αἰώνιον, καὶ ἁγίαν κληρονομίαν καὶ βασιλείαν, τὴν ἀπ' αἰῶνος ἑτοιμασθεῖσαν ὑπὸ Θεοῦ εἰς κατοίκησιν τῶν πιστευόντων εἰς αὐτὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλασσόντων· ἐν δὲ τῷ Δευτερονομίῳ Κεφ. ΙΒ'. ἔβλεπον αὐτοὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ, « Πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου, καυθήσεται ἕως ᾅδου κατωτάτου »· καὶ ἐπίστευον, ὅτι διὰ μὲν τοῦ ἐκκέκαυται, τὴν πρόσκαιρον παιδείαν, διὰ δὲ τοῦ ἐκ-

(1) Ἡ τῶν προτεθέντων πρὸς ἀνασκευὴν ἀνάπτυξις, καθὰ προσφυὴς καὶ σύμφωνος πρεπόντως τῷ σκοπῷ τῶν Θείων τῆς Γραφῆς λογίων οὖσα, ἐλήφθη ἐκ τῶν περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων διδασκαλίας περὶ φύσεως ψυχῆς σημειώσεων τοῦ λοιδίμου Σοφοῦ Ν. τοῦ Θεοτόκη.

καυθήσεται ἕως ᾅδου κατωτάτου, τὴν μέλλουσαν αἰώνιον κόλασιν ἐσήμαινεν· Ἐπὶ δὲ ταύταις ταῖς ἐκ τῆς Πεντατεύχου λαμπροτάταις μαρτυρίαις, ἐπληροφοροῦντο αὐτοὶ περὶ τοῦ Παλαιοτάτης ἀρχαιότητος ἱεροῦ Δόγματος τούτου, τοῦ ἐξ αὐτοῦ τοῦ γενάρχου ἀρχομένου, ὡς ἐρρέθη, κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ τοῦ πρὸ Χριστοῦ ἔτη χίλια, καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς Σοφίας, ὑπάρξαντος καὶ αὐτοῦ ἔτη τετρακόσια πρὸ τοῦ Χριστιανικοῦ ἔτους (1), καὶ καθαρᾷ ἐκφράσει, ἐν τῷ, « ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ Θεοῦ» συγγράφοντος τὴν ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ τῶν δικαίων μακαριότητα, καὶ τὸν ἀπελπισμὸν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν βιβλίων τῶν Μακαβαίων, καὶ τῆς πρὸς Ἀντίοχον λαμπρᾶς μαρτυρίας περὶ ἀναστάσεως καὶ αἰωνίου ἀναβιώσεως, τῶν ἀθλησάντων ἑπτὰ ἀδελφῶν μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν. Τέλος δὲ ἠκούσαμεν καὶ τὴν σαθρὰν ταύτην ἔνστασιν περὶ τοῦ Δόγματος τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, ὅπερ οἱ ἀρνού-

(1) Ὁ προσεκτικῶς ἀναγινώσκων τὰ πρῶτα δέκα Κεφάλαια τῆς Σοφίας Σολομῶντος, δὲν ἀμφιβάλλει παντελῶς περὶ τοῦ ὅτι ταῦτα συνεκροτήθησαν ἐκ διαφόρων λόγων τοῦ Βασιλέως αὐτοῦ, ληφθέντων ἀπὸ τῶν πολλῶν αὐτοῦ βιβλίων, περὶ τῶν ὁποίων αἱ βίβλοι τῶν Βασιλειῶν λαλοῦσι· ταῦτα δὲ τὰ ἐκ τῶν πολλῶν γνωμικῶν τοῦ Σολομῶντος, συνέλεξεν Ἰουδαῖός τις πρὸ τῆς τοῦ Σειρὰχ Σοφίας, καὶ τῶν βιβλίων τῶν Μακαβαίων, ἔτη ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα, καὶ προσέθετο ὁ Ποιητὴς αὐτὸς καὶ τὰ ἐννέα ἔτι Κεφάλαια.

μενοι αὐτοὶ καὶ τὴν τούτου ὕπαρξιν, πλάττουσιν, ὅτι οἱ Φαρισσαῖοι δῆθεν ἐπινοήσαντες, προσέθεντο εἰς τὸ περὶ Ἀθανασίας τῶν ψυχῶν ὡς παράρτημα· ἀλλὰ τί σημαίνουσι τὰ μετὰ ἔτη τινὰ τῆς τοῦ Μωϋσέως τελευτῆς μεταγενεστέρας βίβλου τοῦ εἰς τὸν Θεὸν δι' ὑπερτάτης ἀρετῆς εὐαρεστήσαντος δικαίου Ἰὼβ ἐφεξῆς λόγια, τὰ στιχηρῶς περιεχόμενα ἐν τῷ ΜΒ'. Κεφαλαίῳ ταύτης; « Καὶ ἐτελεύτησεν Ἰὼβ Πρεσβύτερος, καὶ πλήρης ἡμερῶν. Γέγραπται δὲ πάλιν ἀναστήσεσθαι αὐτὸν μεθ' ὧν ἀνίστησιν ὁ Κύριος, » ῥήματα, τὰ πολὺ φῶς χορηγοῦντα εἰς ἡμᾶς, ὡς τὸν τῆς Ἀναστάσεως λόγον διαρρήδην ἀνακηρύττοντα· τί δὲ δηλοῦσι καὶ τὰ πρὸ Χριστοῦ περίπου ὀκτακόσια ἔτη ῥήματα ταῦτα τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, Κεφ. ΚϚ'. « Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ, καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ; » εἰμὴ τὴν τῶν εὐσεβῶν καὶ ἀσεβῶν, τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων Ἀνάστασιν· καὶ τούτων οἱ μὲν εὐσεβεῖς καὶ δίκαιοι ἀναστήσονται εἰς ζωὴν δόξης καὶ εὐφροσύνης, οἱ δὲ ἀσεβεῖς καὶ ἄδικοι εἰς Ἀνάστασιν ἀτιμίας καὶ αἰωνίου κολάσεως· τὰ αὐτὰ δὲ οὐ προφητείας ῥήματα, ἀλλ' εὐαγγελικῶν ῥήσεων, καὶ ὁ Προφήτης Δανιὴλ Κεφ'. ΙΒ' συνείρει. «Καὶ πολλοὶ (τουτέστι πάντες) τῶν καθευδόντων ἐν γῆς χώματι ἐγερθήσονται· οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμὸν καὶ αἰσχύνην αἰώνιον». Ἀλλὰ τὸ μέγα αὐτὸ καὶ ἀξιά-

γαστον τῆς τῶν νεκρῶν Ἀναστάσεως Δόγμα ἐγένετο ἐκδηλότερον καὶ σαφέστερον ἀπὸ τῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ῥημάτων, ὅτε οἱ ἀρνούμενοι τὴν ἀνάστασιν Σαδδουκαῖοι, μετερχόμενοι τοὺς ὑπούλους ὑποκριτικοὺς τρόπους, ὅσους ἡ πονηρία αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ἐπερώτησαν αὐτὸν περὶ τῆς γυναικὸς τῶν ἑπτὰ ἀδελφῶν ἀνδρῶν αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ἐφίμωσεν ἀπὸ τῶν τῆς παλαιᾶς Γραφῆς λογίων, εἰπὼν πρὸς αὐτούς· « ὅτι πλανῶνται μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς, μηδὲ ἀναγνῶντες περὶ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, κατὰ τὸ πρὸς Μωϋσῆν ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς βάτου, « Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ, οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων » · διότι πάντες οἱ εὐσεβεῖς πιστεύουσιν ἀδιστάκτως, ὅτι ἐν αὐτῷ μετὰ θάνατον ζῶσιν αἰωνίως, ὡς κατὰ χάριν υἱοὶ Θεοῦ, καὶ τῆς Ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Ἔνστασις Πέμπτη.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἠγνόουν τὸ περὶ Ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν Δόγμα, καὶ οὔτε παρέλαβον αὐτὸ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἐξ ὧν προσέλαβον τόσα ἄλλα· Ποιναὶ δὲ καὶ βραβεῖα, ἀπειλαὶ, ἐπαγγελίαι καὶ ἄλλα, κατὰ τὸ θρησκευτικὸν αὐτῶν Σύστημα, ἀνήγοντο προσκαίρως εἰς τὴν παροῦσαν ζωήν.

Ἀπάντησις.

Μὲ ὅλον τὸ ὅτι παρά τε τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τοῖς

Ἑβραίοις ἦτον γνωστὴ καὶ δεκτὴ, ὡς πολυειδῶς ἀπεδείχθη, ἡ περὶ τῆς μετὰ θάνατον ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς διδασκαλία, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐξ ἀδιακόπου ἀλληλοδιαδόχου παραδόσεως μεταβαίνουσα ἀρχαιοτάτη σωτηριώδης ἀλήθεια, ἔφθασεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν παρὰ τοῖς πρώτοις, ὥστε συνεφύρθη μετὰ πολλῶν ἄλλων δεισιδαιμονιῶν (1) τῶν ὁποίων μιμηταὶ ἀκριβεῖς ἐγένοντο οἱ δεύτεροι· πρὸς δὲ ἀπόσπασιν ἀπὸ τῶν τοιούτων δεισιδαιμονιῶν, ἀναγκαῖα ἦσαν τότε πράγματα αἰσθητὰ, καὶ ἱκανὰ νὰ πλήξωσι καὶ νὰ φοβίσωσι τὰς καρδίας τῶν Ἑβραίων· διότι τὰ παρόντα ἀγαθὰ καὶ κακὰ προξενοῦσι περισσοτέραν ἐντύπωσιν, ἢ τὰ μέλλοντα, ἐπειδὴ καὶ αἱ τοῦ σώματος ἐπιθυμίαι δὲν ἀφίνουσι νὰ ἰδῇ τις τὰ μέλλοντα, εἰμὴ μακρόθεν· τοιοῦτος λοιπὸν ἦτον ὁ τρόπος, τὸν ὁποῖον ὁ Μωϋσῆς μετῆλθε προτείνων εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ποινὰς καὶ βραβεῖα πρόσκαιρα, ὥσπερ νομοθισίαν τοῦ κοινοῦ δικαιώματος· ἀλ-

(1) Οὐ μόνον ἡ Ἱερὰ ἀλήθεια αὕτη τῆς τῶν ψυχῶν ἀθανασίας ἐγνετο ἀφύλλης πηγὴ τόσης πολλῶν δεισιδαιμονιῶν, ἀλλὰ καὶ παρεφέρθη δι' ἀλλεπαλλήλων τοιούτων ἐννοιῶν, ὥστε ἐδόξαζον κατὰ τοὺς λόγους τῶν Αἰγυπτίων ὑστεροχρόνων ἱερέων πρὸς τὸν Ἡρόδοτον ἐν βιβλ. β'. τὴν, μετὰ 3000 χρόνους, τουτέστι μετὰ τὴν, ἐν δὲ τούτῳ τῷ μακρῷ χρόνῳ τελείαν διάλυσιν τῶν βαλσαμωμένων πτωμάτων, μετενσωμάτωσιν· ταύτης δὲ τῆς περὶ ζωῆς ζωώδους μεταβάσεως ἀπὸ ζώου εἰς ζῶον τερατώδους δεξασίας, καὶ ὁ Πυθαγόρας, ἀκροασάμενος παρὰ τοῖς ἱερεῦσιν ἐν Αἰγύπτῳ, ὀπαδὸς ἐγένετο.

λὰ τοῦτο παντελῶς δὲν ἀπεμπόδιζε τὴν τῆς μελλούσης ζωῆς προσδοκίαν, καὶ τὴν τῆς συνειδήσεως φωνὴν, ὡς κανόνα ἀμετάβλητον τῆς ἑκάστου καρδίας· ἄλλως δὲ τί δηλοῦσι καὶ τὰ ἑξῆς ῥήματα τοῦ συνετωτέρου τῶν Βασιλέων τῶν Ἑβραίων, τὰ ὁποῖα ἐρρέθησαν (ὡς προειπώθη) χίλια ἔτη καὶ ἐπέκεινα πρὸ τοῦ Χριστιανικοῦ ἔτους, πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἱερουσαλὴμ; Καὶ εἶδον ἔτι ὑπὸ τὸν Ἥλιον τόπον τῆς Κρίσεως, ἐκεῖ ὁ ἀσεβὴς. καὶ τόπον τοῦ δικαίου, ἐκεῖ ὁ εὐσεβὴς· καὶ εἶπα ἐγὼ ἐν καρδίᾳ μου, σὺν τῷ δικαίῳ καὶ τὸν ἀσεβῆ κρινεῖ ὁ Θεὸς, ὅτι καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι, καὶ ἐπὶ παντὶ τῷ ποιήματι ἐκεῖ »· ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ταῦτα, τὰ τὴν νουθεσίαν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ περατοῦντα· « τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε, ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος, ὅτι σύμπαν τὸ ποίημα ὁ Θεὸς ἄξει ἐν κρίσει ἐν παντὶ παρεωραμένῳ, ἐὰν ἀγαθὸν, καὶ ἐὰν πονηρόν ».

Μετὰ τοσοῦτον νέφος τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἐκπεφασμένων ἱερῶν ῥήσεων, τῶν ἀνακηρυττουσῶν λαμπρᾷ τῇ φωνῇ δι' ἀκαταβλήτων μαρτυριῶν καὶ ἀναντιῤῥήτων ἀποδείξεων, τὸ περὶ Ἀθανασίας ψυχῆς, τὸ περὶ τῆς τῶν νεκρῶν Ἀναστάσεως, καὶ τὸ περὶ τῶν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ ποινῶν καὶ βραβείων Δόγμα, ὡς παλαιοτάτης Ἀρχαιότητος στεραὰν διδασκαλίαν, ἣν καὶ ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐμφαντικώτερον διεκήρυξε, καὶ τοῖς οὐρανίοις λόγοις

αὐτοῦ ἐστήριξεν, ἕπεται, ὅτι αἱ τοιαῦται ἐνστάσεις τῶν νεωτέρων, κακῇ τύχῃ Σαδδουκαίων, εἰσὶν εἰκασίαι γυμναὶ, μηδεμιᾷ ἀληθεῖ ἐρειδόμεναι ἀποδείξει, καὶ πλήρωμα αὐταὶ πᾶσαι παραλογίας. Ὢ πόσον ματαιοῦνται ἐν τοῖς τοιούτοις διαλογισμοῖς αὐτῶν οἱ φιλόσοφοι οὗτοι, οἱ δόξαντες εἶναι σοφοὶ τῷ ὄντι ἐμωράνθησαν!

Περὶ δοξασίας ἡμαρτημένης τοῦ ὅτι ἡ Αἴγυπτος ὑπάρχει πρόβολος τῆς Πανώλους νόσου.

Ἡ Ἰατρικὴ Ἐπιστήμη μετὰ τὸν Ἱπποκράτην καὶ ἐφεξῆς, μὲ ὅλην τὴν αὐτῆς Πρόοδον ἐπὶ Ἑλλήνων, Ῥωμαίων καὶ ἐπὶ τοῦ Μεσαιῶνος, διὰ τὴν ἀτέλειαν ὅμως αὐτῆς περὶ πολλῶν, οὐδὲ παρετήρησε τὴν ἔκτακτον καὶ παράδοξον διὰ τὴν ὁρμὴν τῆς θραύσεως, νόσον τῆς Πανώλους, διὰ δὲ τοῦτο οὐδὲ μίαν διατριβὴν περί τε τῶν ἀρχῶν, ὅπου αὐτὴ τὸ πρῶτον ἀνεφάνη, τοῦ ἀπὸ τῆς προσεγγίσεως μολυσμοῦ, καὶ τῆς διὰ μεταδόσεως τοῦ χαλεπωτέρου τῶν λοιπῶν ἐπιδημιῶν καὶ ὀλεθριοτέρου τούτου πάθους διαδόσεως, εἰς ἡμᾶς ἀφῆκεν.

Ὁ τοῦ Ἡροδότου νεώτερος ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα χρόνους συγγραφεὺς Θουκυδίδης (βιβλ. Β'.) εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ὁ περὶ τοῦ εἴδους τῆς λοιμώδους νόσου γράψας, ὅστις ἐξιστορεῖ, ὅτι αὐτὴ ἤρξατο ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας, μετέβη εἰς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, διεδόθη καθ' ὅλην τὴν ὑπὸ τοὺς Πέρσας ἐπικράτειαν, καὶ διαπορθμευθεῖσα ἐνέπεσε διὰ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων. διὰ σημείων ὡσαύτως χαρακτηριστικῶν τῶν συμπτωμάτων τῆς πανώλους μετὰ τὸν Θουκυδίδην συνέγραψε καὶ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασεὺς περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ συμβάσης

κατὰ διαφόρους ἀρχαίους ἐποχὰς λοιμώδους ταύτης νόσου, καὶ ὁ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἐπομένως Ἱστορικῶν περὶ τὸ 550 ἔτος Χριστοῦ, ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Αὐτοκράτορος συγγράψας Προκόπιος ὁ Κεσσαρεὺς, ὁ ὁποῖος ἐπίσης λέγει, ὅτι ἡ λοιμώδης νόσος ἤρξατο ἐξ Αἰθιοπίας καὶ Αἰγύπτου (διαδοθεῖσα ἀναμφιβόλως ἀπὸ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς) καὶ διεξεπλώθη μετὰ μεγάλης ὁρμῆς καὶ θραύσεως καθ' ὅλον τὸν ἐγνωσμένον τότε κόσμον. Περιγράφει ὁ ῥηθεὶς ἐπ' ἀκριβείᾳ ὅλα τὰ συμπτώματα, τὴν ὑπερβάλλουσαν φλόγωσιν, τοὺς κατὰ τὰ ὦτα, τὰς μασχάλας καὶ τοὺς μηροὺς βουβῶνας, τὴν παραφροσύνην, τὰς καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὅσον φακῆς μέγεθος, θανατηφόρους φλυκταίνας.

Ὅτι δὲ τὰ θερμὰ κλίματα εἰγένοντο τὰ σπάργανα, ὡς εἰπεῖν, διαφόρων ἐπιδημιῶν καὶ αὐτῆς τῆς Πανώλους, τοῦτο εἶναι ὁμολογούμενον ἀλλὰ θετικῶς ποῖον ἆρα μέρος τῶν θερμῶν κλιμάτων ὑπάρχει μετὰ βεβαιότητος ὁ γεννέτης ὡς πρόβολος τοῦ μεταδοτικοῦ ὀλεθρίου αὐτοῦ πάθους, ἡ περὶ τούτου ἀλήθεια, μὲ ὅλην τὴν συνδρομὴν διδομένων τινῶν, λογίζεται ὑποθετική.

Οἱ μνησθέντες δύω συγγραφεῖς λέγουσι ναὶ, ὅτι ἡ Πανώλης ἤρξατο ἀπὸ Αἰθιοπίας καὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐκεῖθεν μεταδόθη πανταχοῦ, ἀλλὰ τὸ παρ' αὐτῶν λεγόμενον περὶ τῶν ἀρχῶν, ἐξ ὧν ἐπήγασε τὸ θανατηφόρον κακὸν, εἶναι μᾶλλον ὑποθετικὴ εἰκα-

σία, ἡ πραγματιώδης ἀπόδειξις. δὲν ἀρνούμεθα, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν Ἱστορικῶν αὐτῶν λοιμώδης νόσος ἐφάνη ὡς ἀρξαμένη ἐξ ἐκείνων τῶν μερῶν, ἀλλὰ πρέπει τάχα εὐκόλως νὰ πεισθῶμεν, ὅτι ἡ Αἰθιοπία καὶ ἡ Αἴγυπτος εἶναι τῷ ὄντι ἡ Ἑστία τῆς Παιώλους; καὶ διατί ὡσαύτως νὰ μὴ παραδεχθῶμεν τὸ ὅτι αὐτὴ μετεδόθη ἀπὸ θερμοτέρου κλίματος τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς;

Ἡ λοιμώδης αὕτη νόσος ἀνέρχεται εἰς ἀφεστηκυῖαν ἀρχαιότητα, ἔχουσα τὰς ἀρχὰς εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων τῶν τῆς παλαιοτάτης ἀρχαιότητος Ἱερῶν τῆς Γραφῆς Βιβλίων ἐδάφιά τινα παρέχουσιν ἀφορμὰς εἰς τὸ νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν μεμακρυσμένων ἐκείνων χρόνων ὑφίστατο ἡ τοῦ λοιμοῦ τούτου μάστιξ· (α) διότι τί ἄλλο σημαίνουσιν αἱ ἐν τῷ Δευτερονομίῳ ἐπαπειλούμεναι ἀραὶ τοῦ Μωϋσέως κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν διὰ τῆς πονηρᾶς νόσου καὶ τοῦ Αἰγυπτίου ἕλκους; εἰμὴ τὴν ἐπιδημοῦσαν καὶ τότε

(α) Περὶ τῆς μαστιζούσης καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐκείνοις χρόνοις τὴν Αἴγυπτον λοιμώδους ἐπιδημικῆς νόσου ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἐν τοῖς διασωθεῖσιν ἀποσπασματίοις τοῦ ἐκλελοιπότος πρὸς τοῖς ἄλλοις, τεσσαρακοστοῦ ὑστάτου βιβλίου τῆς αὐτοῦ Ἱστορίας, λέγει ταῦτα· "κατὰ τὴν Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν, λοιμικῆς περιστάσεως γενομένης, ἀνέπεμπον οἱ πολλοὶ τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ ἐπὶ τὸ δαιμόνιον ,,

εἰς Αἴγυπτον καὶ θραῦσιν ποιοῦσαν μεταδοτικὴν πονηρὰν ταύτην νόσον, γνωστὴν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας.

Παρ' αὐτῶν τῶν τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς βιβλίων εἰσέτι πληροφορούμεθα περὶ τῆς γενομένης εἰς τὴν Ἄζωτον πρὸς τοὺς Φιλιστιαίους ὑπὸ θανατηφόρου νόσου θραύσεως, περὶ τοῦ ἐπὶ Δαβὶδ συμβάντος ὑπὸ ὀξυτάτης λοιμώδους νόσου ὀλέθρου. Ἐπὶ Ἐζεκίου, ὑπὸ τῆς καταλαβούσης ὑπὸ λοιμοῦ ταχυτάτης φθορᾶς τοὺς Ἀσσυρίους, τὸ δὲ πρᾶγμα, κἂν ἀνάγεται εἰς τὸ ἀόρατον αἴτιον, δὲν ἀποκλείεται ὅμως τὸ αἰσθητὸν μέσον, τουτέστιν, ἡ ὀξυτάτη καταστρεπτικὴ τοῦ λοιμοῦ τούτου νόσος, διὰ τῆς ὁποίας καὶ οἱ Φιλιστιαῖοι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Ἀσσύριοι τὴν θανατηφόρον πληγὴν ἐδοκίμασαν.

Ἀποδειχθείσης, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀρχαιοτέρων τοῦ κόσμου Ἱερῶν βιβλίων, τῆς ὑπάρξεως τῆς ὀλεθριωτάτης λοιμώδους νόσου, ἡ ζήτησις ποσάκις αὕτη ἆρα μετὰ τὰς ῥηθείσας τρεῖς θραύσεις, ἐπεδήμησεν ἔτι μαστίξασα καὶ τὴν Συροπαλαιστίνην, κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐκείνους χρόνους, διὰ τὴν σιωπὴν τῆς Γραφῆς, ὡς περὶ δεινῆς μὲν ἐπιδημικῆς νόσου, ἀλλὰ κοινῆς καὶ κατὰ περιόδους ἀναφαινομένης, καὶ μὴ ἀναγομένης πάντοτε εἰς τὸ ἀόρατον αἴτιον, εἰς ἡμᾶς τοῦτο μένει ἄδηλον, καθὼς ἐπίσης ἐστὶ σκοτεινὴ καὶ ἡ διάρκεια τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐκείνων περιόδων, καθ' ἃς διέμεινεν ἡ

Αἴγυπτος ἀπηλλαγμένη τῆς θανατηφόρου ταύτης μεταδοτικῆς νόσου, διὰ τὰ δυστυχῆ εἰς τὴν σπουδὴν καὶ μάθησιν συμβεβηκότα, τὰ ἐξαφανίσαντα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ πολλὰς τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων τῶν συγγραφεισῶν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων Ἱερέων, ἐξ ὧν ἀποσπασμάτια τινὰ τοῦ Μανεθῶνος διεσώθησαν, αἱ ὁποῖαι διελάμβανον, τυχόν, καὶ περὶ τῆς ὀξυτάτης καὶ ἀνιάτου ταύτης νόσου καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, ὡς περὶ φαινομένου ἐκτάκτου καὶ φρικτοῦ, εἰμὴ τοῦ πυρὸς ἐγένοντο παρανάλωμα. Ἄπορον, πῶς τὸ μὴ ἀποδεδειγμένον αὐτὸ καὶ ἄδηλον περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τῆς ὁλεθρίου νόσου, ὅθεν κατ' ἀρχὰς καὶ ἐκ ποίων αἰτίων ἐναλήθων προέκυψε καὶ ὑφίσταται μέχρι τούτου, ἀνανεουμένη κατὰ περιόδους αὐτὴ καὶ καταθραύουσα τὴν ἀνθρωπότητα μετὰ τοσαύτης ἀπερινοήτου ὀξύτητος, παρέσυρε συγγραφεῖς τινας καὶ μετὰ Χριστὸν εἰς τὸ νὰ ὑπολάβωσιν τὸ ὅτι ἡ Αἴγυπτος ὑπῆρξε τὸ σπάργανον ταύτης, ἴσως διὰ τὴν προληπτικὴν δοξασίαν τῶν τότε χρόνων, καὶ ἀλληλοδιαδόχως τῶν ἐφεξῆς μέχρι τούτου, τὴν φρονοῦσαν ὅτι μετὰ τὴν παῦσιν τῆς πλημμύρας τοῦ Νείλου, τὰ ἐναπομένοντα εἰς λάκκους καὶ χθαμαλοὺς τόπους ὕδατα γίνονται τὰ αἴτια τῆς πανώλους διὰ τῆς σήψεως τῶν πολυειδῶν ἐντόμων, καὶ ὅτι ἡ γειτνιάζουσα Συροπαλαιστίνη καὶ ἄλλα μέρη, κατὰ τὸν περιηγητὴν Θεβενότον καὶ ἄλλους,

οὐδέποτε σχεδὸν ἤθελεν εἶσθαι ὑποκείμενα εἰς τὴν νόσον ταύτην, ἐὰν δὲν μετέδιδον αὐτὴν, οἱ ἐκ τῆς κατὰ πᾶσαν πενταετίαν, (ἀστεῖον) μολυνομένης Αἰγύπτου ἐξερχόμενοι ὁδοιπόροι. Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου ὅτι ὑπῆρξεν εὔκρατον καὶ ὑγιεινὸν, ἀρκούντως πληροφορούμεθα περὶ τούτου παρὰ τοῦ Β'. βιβλίου τοῦ Ἡροδότου, ὡς διατρίψαντος ἐν Αἰγύπτῳ καὶ αὐτόπτου τῆς εὐκρασίας τῆς χώρας, τῆς τοῦ ἀέρος καθαρότητος καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὑγιείας, διὰ τὸ ἧττον ἀμετάβλητον, ὡς λέγει, τῶν τεσσάρων ὡρῶν τοῦ χρόνου (α)· τὰ αὐτὰ δὲ περὶ τούτου συνείρει καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ βιβλίῳ, καὶ ὁ Στράβων ἐν τῷ ΙΖ'. εἰς τὴν εὐκρασίαν τοῦ κλίματος συνεισέβαλε τὰ μέγιστα καὶ ἡ ἄοκνος φροντὶς καὶ προμήθεια τῶν τοσούτων Φαραὼ καὶ σοφῶν Ἱερέων περὶ αὐξήσεως ἔτι μᾶλλον τῆς καθαρότητος τοῦ ἀέρος καὶ τῆς τῶν κατοίκων ὑγιεινῆς προφυλάξεως, οὐ μόνον διὰ πεποιημέ-

(α) Ὁ ἀὴρ πανταχοῦ ἀπεδείχθη πειραματικῶς, ὅτι ἐστὶ σύνθετος ἀπὸ ὀξυγόνου καὶ ἀζώτου, μετ' ὀλίγης ποσότητος ἀνθρακικοῦ ὀξέως, ἀλλ' ὁ τῆς Αἰγύπτου περιέχει καὶ μόρια ἀμμωνικοῦ ἅλατος, διὰ τοῦτο καὶ προξενεῖ εἰς τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους μᾶλλον τὸν ὀμματόπονον. Πρατηρητέον δὲ, τὸ, ὅπου πλεονάσσουσι τὰ μόρια τοῦ κινδυνώδους ἀνθρακικοῦ ὀξέως προξενοῦσιν ἀμέσως τὸν θάνατον, ὡς δῆλον, ἀπό τε τῶν κλεισθέντων εἰς δωμάτια μετὰ καιομένων ἀνθράκων, καὶ τῶν καταβάντων ἀπροσέκτως εἰς κεκλεισμένα πρὸ χρόνων πολλῶν ὑπόγαια.

νων γαιολόφων κατὰ τοὺς χθαμαλωτέρους τόπους, πνιγώδεις καὶ δεισαέρους, πρὸς ὑγιεινὴν κατοίκισιν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ πρὸς καταφυγὴν αὐτῶν τε καὶ τῶν ζώων ἐπὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως καὶ πλημμύρας, ἀλλὰ καὶ διὰ πολλῶν τοῦ ποταμοῦ κατεσκευασμένων διωρύγων, πρός τε ῥαδίαν κοινωνίαν, μετακομιδὴν τῶν προϊόντων, ῥοὴν ἐλευθέραν τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου, καὶ προφύλαξιν διὰ τὴν στάσιν αὐτῶν καὶ σῆψιν, ἀπὸ δυσωδῶν ἀποφορῶν καὶ τοῦ ἐντεῦθεν μολυσμοῦ τοῦ ἀέρος.

Ἀλλ' ἆραγε οἱ τοιοῦτοι προφυλακτικοὶ τρόποι, ἴσχυσαν ν' ἀπεμποδίσουν διόλου καὶ ἐπὶ τῶν Φαραὼ βασιλέων, καὶ ἐπὶ τῶν Περσῶν, καὶ ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων τὴν ὑπάρχουσαν πρὸ αἰώνων εἰς τὸν κόσμον ἐπιδημικὴν θανατηφόρον ταύτην νόσον ἐν Αἰγύπτῳ; ἀμφιβάλλομεν ἐὰν ἡ ἀναφερομένη παρὰ τοῦ Ὁμήρου ἐπὶ τῆς πολιορκίας τῆς Τρωάδος 1200 χρόνους πρὸ Χριστοῦ λοιμώδης νόσος, ἣν ἡ Πανώλης, ἐδύνατο ἆρα ἡ ὑπὸ τῆς ΙΘ'. φαραωνιτικῆς τότε δειναστείας διοικουμένη Αἴγυπτος ὑπὸ τῆς ὑπαρχούσης καὶ ἐπιπολαζούσης ἐπιδημικῆς ταύτης ὁλεθρίου νόσου νὰ παραμείνῃ ἐξῃρημένη καὶ πεφυλαγμένη; δύσκολον τῷ ὄντι πρᾶγμα. Ἓν ἐνδόσιμον παρέχει τὴν ἐφεξῆς παρατήρησιν. Οἱ Αἰγύπτιοι, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, μετ' ἄκρας φροντίδος καταγινόμενοι εἰς τὸ νὰ φυλάττωσιν ἀνεξαλείπτως τὴν μνήμην τῶν συμβασῶν συμφορῶν μετερχόμε-

νοι αὐστηρὰν δίαιταν, καθαριζόμενοι καθ' ἕκαστον μῆνα δι' ἐμετικῶν, κλυσμάτων καὶ λουτρῶν, μήπως ἔπραττον τὰ προφυλακτικὰ ταῦτα, ὑπὸ προσοχῆς μὲν τῶν ἄλλων ἀσθενειῶν, ἀλλ' ὑπὸ φόβου μᾶλλον τῆς δεινῆς καὶ καταστρεπτικῆς ταύτης νόσου; καθότι αὐτοὶ ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς ἀκρασίας πεφορτισμένος στόμαχος ἦν ὁ τῶν ἀσθενειῶν παραίτιος, καὶ ἐξ ἐναντίας ἡ δίαιτα καὶ καθαρότης ἀντιπαρατατικὴ πρὸς τὰ μολύσματα. (α)

Τῶν διασωθέντων εἰς ἡμᾶς ἀρχαίων Συγγραφέων παράδοξον μὲν τὸ αἴτιον τῆς σιωπῆς περὶ τοῦ ὀξυτάτου, φλογιστικοῦ μεταδοτικοῦ τούτου πάθους, τοῦ προσβάλλοντος μετὰ τοσούτης σφοδρᾶς ὁρμῆς, κατακαίοντος, φθείροντος καὶ διαλύοντος μετὰ πολλῆς ταχύτητος δι' ὀλίγου τὸν ἔνδον ὀργανισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς χώρας ἐκείνης μετὰ βεβαίας πληροφορίας, ὅθεν τὸ κακὸν αὐτὸ κατὰ πρῶτον ἐφάνη καὶ διεδόθη, ἀλλὰ παραδεξότερον τό, διατί καὶοἱ σοφοὶ ἄνδρες τῶν Ἑλλήνων οἱ κατελθόντες εἰς Αἴγυπτον ἐπ' αὐξήσει τῶν γνώσεων αὐτῶν εἰς τὰς σχολὰς τῶν ἐκεῖσε σοφῶν Ἱερέων, οἱ ἐξετάσαντες τοσαῦτα

(α) Τὰ τοιαῦτα προφυλακτικὰ μέσα μετέρχονται καὶ τὴν σήμερον, ἐπιπολαζούσης τῆς πανώλους, οἱ προφυλαττόμενοι, τουτέστιν τὴν καθαρότητα, τὸ τοῦ σώματος πλύσιμον, τὴν μεταλλαγὴν τῶν ἐνδυμάτων, τὴν δέουσαν δίαιταν καὶ μετριότητα εἰς τὰ πρὸς τροφὴν, καὶ τὴν ἀποχὴν τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ὡς τονικῶν, ἐρεθιστικῶν καὶ προδιαθετικῶν εἰς τὴν πανώλην.

φυσικὰ καὶ ἠθικά, δὲν ἀφῆκαν εἰς ἡμᾶς οὐδὲν ὑπόμνημα περὶ τοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτῶν ὑφισταμένου καὶ διαδιδομένου πανταχοῦ θανατηφόρου τούτου φαινομένου· Ἴσως διὰ τὴν μὴ συνεχῆ ἐμφάνειαν τότε τῆς νόσου καὶ τὴν ἄγνοιαν, ὑπολαμβάνοντες ὡς μίαν καὶ ταύτην τῶν λοιπῶν κατὰ περιόδους βαρυτάτων ἐπιδημιῶν, ἢ τυχὸν δὲν εἶχον τὰ φυσικὰ αὐτῆς ἰδιώματα τότε τοσαύτην δραςήριον ὁρμὴν, οἵαν, διὰ τὰς τῆς ἀτμοσφαίρας ποικίλας μεταβολὰς καὶ τὴν ἐν διαφόροις καιροῖς ἀτμῶν καὶ ἀναθυμιάσεων διαφορὰν, ἐπομένως προσελάβοντο, καί τοι βεβαίως εἰπεῖν, δὲν δυνάμεθα, διὰ τὸ ἄδηλον, ἐὰν αἱ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους συμβᾶσαι ἐπιδημίαι ἦσαν πᾶσαι ὀλέθριοι νόσοι πανώλους.

Εἰσὶ μὲν καὶ τὴν σήμερον οἱ φρονοῦντες, ὅτι ὁ Νεῖλος ἐκτὸς τῶν περὶ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ βάλτων καὶ τῶν λιμνῶν, μετὰ τὴν πλημμύραν, ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κοίτην, τὸ ἐναπολειφθὲν μέρος τῶν ὑδάτων αὐτοῦ εἰς τοὺς λακκώδεις τόπους περιλιμνάζον, γεννᾷ πλῆθος ἐντόμων, ἡ δὲ ἀνάλυσις τούτων καὶ σῆψις, καὶ ἡ ἀνάζεσις τῶν μιαρῶν μορίων, καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν δυσώδης ἀποφορὰ μολύνουσα τὸν ἀέρα, γεννᾷ τὴν Πανώλην. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Νεῖλος ἐτησίως τακτικῶς πλημμυρεῖ καὶ πάντοτε ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀναβάσεων αὐτοῦ ἀφίησι κατ' ἔτος εἰς λακκώδεις

τόπους ὕδατα ἀκίνητα καὶ σηπόμενα, ἄρα ἀφθύκτως εἴπετο, δοθείσης τοιαύτης γελοίας προλήψεως, νὰ γεννᾶται ἀνεξαλείπτως ἐκεῖσε κατὰ πᾶν ἔτος ἡ Πανώλης. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι οἱ δοξάζοντες ὅτι ἡ Πανώλης ἀνεπήγασεν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀναπηγάζει πανταχοῦ, ὅπου βαλτώδη ἱστάμενα ὕδατα, σῆψις καὶ δυσωδία ἢ τὸν ἀέρα μολύνουσα. ἀλλ' ἡμεῖς ἀποδεδειγμένως γνωρίζομεν πολλοὺς τοιούτους, μάλιςα εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος, ἠμελημένους, ἀνεργάστους καὶ ἀκαλλιεργήτους τόπους, ὅπου συναζόμενα, ἢ ὑπὸ πλημμύρας ποταμῶν, ἢ λιμνῶν ἅλατος, ἢ βροχῶν, ὕδατα, καὶ ἄνευ δεούσης ἀρχικῆς προνοίας, διὰ τὸ ἀκίνητον αὐτῶν σηπόμενα καὶ φθειρόμενα, ἐξατμίζουσι βρωμερὰς ἀναθυμιάσεις, μολύνουσι τὸν ἀέρα, καὶ προξενοῦσι μὲν ἐπιδημικὰς, ἀλλ' ἄλλου εἴδους ἀσθενείας, καὶ πρὸ πάντων ὀλεθρίους, κακοήθεις λοιμώδεις πυρετοὺς, οὐχὶ ὅμως πανώλην. Ἡ ὀλέθριος αὕτη νόσος, ὅπου καὶ ἂν ἀνεφάνη εἰς τὰ θερμὰ κλίματα κατὰ πρῶτον, ὡς μεταδοτικὴ διεξεπλώθη πανταχοῦ εἰς τὸν κόσμον, πατάξασα κατὰ περιόδους Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν, Ἄρκτον καὶ Μεσημβρίαν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἡμισφαιρίου, καὶ θανατώσασα πληθὺν ἄμετρον ἀνθρώπων, ἕως οὗ περὶ τὸ μέσον τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος, ἐγνώρισεν ἡ Εὐρώπη τὰ ἰδιώματα τοῦ φρικτοῦ τούτου πάθους, καὶ προέλαβε διὰ τῶν συστηθέντων λοιμοκαθαρτηρίων τὴν διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ κακοῦ εἰς τὰ τῆς Δύσεως μέρη μετάδοσιν.

Εἰς δὲ τὰς Ἀνατολὰς ἐμφωλεύσασα, καὶ διαδιδομένη ἐξακολουθεῖ διὰ τὰς φθοροποιὰς ἰδέας τῆς προλήψεως, καὶ τὴν μὴ προφύλαξιν, τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους θανατηφόρον αὐτῆς θραῦσιν.

Ἡ φύσις, τὰ διάφορα ἰδιώματα, τὰ ἀποτελέσματα τῆς φρικτῆς ταύτης νόσου εἰσὶν ἀκατάληπτα, διότι ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας ὕψιστος Θεὸς ἀφῆκεν αὐτὴν ἑαυτὴν διατρέχουσαν τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, ἣν πανσόφως ἐποίησεν, εἰς δὲ τὴν πορείαν τῆς καθορισθείσης ἐναρμονίου ὁρωμένης τάξεως τὰς συμβαινούσας τῶν φαινομένων αἰτίας, τίνι λόγῳ αὗται γίνονται, καὶ ποίᾳ δυνάμει, νὰ κατανοήσωμεν δὲν δυνάμεθα· μὲ ὅλον τὸ ὅτι ὁ ἐρευνητικὸς ἀνθρώπινος νοῦς ἀνέκλεψε τῆς φύσεως τινὰ αἴτια, ἀλλὰ καθὼς εἰσέτι αὐτὸς δὲν ἐγνώρισε τὸ τελικὸν ἀληθὲς αἴτιον, οὔτε τῆς πρὸς τοὺς πόλους ροπῆς καὶ διευθύνσεως τοῦ μάγνητος, οὔτε τῆς ἐφελκτικῆς ἅμα καὶ ὠθιστικῆς ἠλεκτρικῆς ὕλης τὴν δύναμιν, οὔτε τοσούτων ἄλλων ὁρωμένων ἀποτελεσμάτων τὸ αἴτιον, οὕτω καὶ τὸ τῆς φρικτῆς ὀξυτάτης καὶ καταστρεπτικῆς ταύτης νόσου, ἐκ ποίας ἄρα δυνάμεως προέρχεται ἡ τοσαύτη ἀνυπόστατος ὁρμὴ, δι' ἧς προσβάλλει εἰς τὰς ζωτικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας, σήπει καὶ καταστρέφει δι' ὀλίγου ἀληθαπεύτως τὴν τοῦ ἀνθρώπου διάπλασιν, πόθεν ἡ ποτὲ μὲν προδιάθεσις, ποτὲ δὲ ἀντιδιάθεσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ κολλητικὸν

τοῦ μιάσματος, καὶ τὶς ὁ λόγος τοῦ νὰ προσεπικτᾶται αὐτὴ διάφορα ἰδιώματα κατὰ τὴν τῶν κλιμάτων διαφοράν, καὶ ἐν μὲν τοῖς συγκερασμένοις κλίμασι νὰ λαμβάνῃ νομὴν ἰσχυροτέρας θραύσεως, ἐν δὲ τοῖς θερμοῖς καὶ ἐν τοῖς καταψύχοις, ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τῆς τε καύσεως καὶ τοῦ ψύχους διακοπὴν καὶ παῦσιν, δὲν εἶναι τάχα καὶ τοῦτο πρὸς ἡμᾶς ἓν ἀποτέλεσμα τῶν ἀκαταλήπτων καὶ ἀνεξηγήτων αἰτίων τῆς ποικίλης τὰς δυνάμεις φύσεως;

Προερρέθη ὅτι τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου δὲν εἶναι παράγωγον, ἀλλὰ δεκτικὸν τῆς Πανώλους διὰ τῆς ἀλλαχόθεν εἰς αὐτὴν μεταδόσεως, καὶ ἐὰν ἐκεῖσε τὴν σήμερον μετήρχοντο αὐστηροτέρας διὰ τῶν λοιμοκαθαρτηρίων προφυλάξεις, ἤθελε καταφανῶς ἀποδειχθῆ τὸ σφαλερὸν τῆς προλήψεως τῶν φρονούντων τὴν χώραν ἐκείνην πηγὴν ἀνεξάντλητον τῆς πανώλους. Οἱ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Συγγραφέων τοῦ Θουκυδίδου διασωθέντες εἰς ἡμᾶς, οὐδὲ ὑπεμνημάτισαν, ὡς προειπώθη, ἰδιαίτερόν τι, οὔτε περὶ τῆς φύσεως τῆς ὀλεθρίας ταύτης νόσου, πρὸς διαφορὰν τῶν ἄλλων ἐπιδημικῶν ἀσθενειῶν, οὔτε περὶ τῶν ἐποχῶν, καθ' ἃς ἐκ διαλειμμάτων κατέλαβεν αὐτὴ τήν τε Αἴγυπτον καὶ ἄλλας χώρας.

Τὸ ἐξ Αἰθιοπίας λεγόμενον, πρὸ 430 χρόνων Χριστοῦ, παρὰ τοῦ Θουκυδίδου, ὡς προκαταρκτικὸν τῆς λοιμώδους ταύτης νόσου, δίδωσι συμπερασμόν τινα ὁμοιαληθείας, ὅτι ἀπὸ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς

ἐπήγασε, πιθανόν, κατὰ πρῶτον τὸ λαοκτόνον αὐτὸ νόσημα (α)· κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γεωγράφου Ἀρτεμιδώρου, τὴν ἀναφερομένην παρὰ τοῦ Στράβωνος, (βιβλ. ΙΖ) μέρη τινὰ τῶν ἐνδοτέρων τῆς Ἀφρικῆς ὡς μὴ κατομβρούμενα, ὑπόκεινται εἰς λοιμώδεις νόσους διά τε τὴν ξηρασίαν καὶ τὰς βορβορώδεις λίμνας ἐκεῖσε. Πρὸς δὲ ἐπιβεβαίωσιν τούτου ἔχομεν ὡσαύτως καὶ τὰς πληροφορίας τῶν νεωτέρων, τῶν δυνηθέντων νὰ παρεισδύσωσιν εἰς τινα μέρη τῶν ἐνδοτέρων τῆς ἀγνώστου ἔτι ὁλοσχερῶς εἰς ἡμᾶς Ἀφρικῆς, οἵτινες λέγουσιν, ὅτι ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν τῆς Ἀφρικῆς κεῖται λίμνη τις μεγάλης ἐκτάσεως ἀσφαλτίτις καὶ δυσώδης, περὶ τὴν ὁποίαν τὰ κείμενα ὄρη ἀποπέμπουσι καὶ αὐτὰ βρωμερὰς ἐκθυμιάσεις, ἀφορήτους ἀνθρώποις τε καὶ ζώοις, μολυνούσας τὸ περιέχον τοῦ ἀέρος τῆς ἐκεῖσε χώρας. Ἐνδεχόμενον λοιπὸν ἀπὸ τῆς τοσαύτης τῶν λιμνῶν ἐκεῖ δυσωδίας καὶ τοῦ μολυσμοῦ, ἀντὶ ἄλλης φλογώδους ἀσθενείας, ὅτι ἐγεννήθη διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς καύσεως τοῦ κλίματος, αὐτὴ ἡ ὀ-

(α) Φαινόμενον παράδοξον, ὅτι οἱ τοῦ τῆς Αἰθιοπίας καὶ Ἀβοσσινίας γένους, καὶ αὐτοὶ οἱ μαῦροι, ἐπικρατούσης τῆς πανώλους, λαμβάνουσι τὸ μίασμα μὲ περισσοτέραν εὐκολίαν καὶ ταχύτητα, ἀποθνήσκοντες δὲ ὀλίγου. Πόθεν λοιπὸν τὸ τοσοῦτον παρατηρούμενον δεκτικὸν τῆς θανατηφόρου νόσου πρὸς αὐτοὺς πρὸ πάντων; μήπως ὡς σχετικὸν κοῦ κλίματος, ἐξ οὗ ἐπήγασεν ἡ πανώλης;

λεθρίας φύσεως νόσος, καὶ μεταδοθεῖσα ἀλλαχοῦ προσελάβετο ἄλλα συμπτώματα καὶ ἀποτελέσματα χαλεπώτερα, διότι παρατηρεῖται, ὅτι τὸ ὁμοειδὲς νόσημα προσεπικτᾶται διάφορα ἰδιώματα κατὰ τὴν τῶν κλιμάτων διαφοράν.

Ἄλλος τις νεώτερος περιηγητὴς κατ' Αἴγυπτον, Ἰατρός, καὶ συγγραφεὺς, Γάλλος τὸ γένος, Κύριος Παριζὲ (Mr. Pariset) τῆς αὐτῆς δοξασίας ἐχόμενος τοῦ ὅτι ἡ Αἴγυπτος ἐστὶν ἡ γεννέτης τῆς Πανώλους, διϊσχυρίζεται ἀποφαινόμενος, ὅτι, ἐφ' ὅσον ἐν Αἰγύπτῳ διεκράτει τὸ ἔθος τῆς τῶν σωμάτων ταριχεύσεως (βαλσαμώματος), οὐδὲ ὑπῆρξε πανώλης· ἂν δὲ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, ἀναμφιβόλως οὔτε ὁ Ἡρόδοτος, οὔτε ὁ Σικελιώτης Διόδωρος οἱ τοσαῦτα περὶ τῶν ἠθῶν καὶ νομίμων τῶν Αἰγυπτίων διηγούμενοι ἤθελον καὶ τὸ σημαντικὸν τοῦτο τὸ περὶ ὑγιείας τῆς χώρας ἐκείνης σιωπήσει· καὶ ὁ μὲν Διόδωρος τὰ πρὸς τοὺς τεθνεῶτας τῶν Αἰγυπτίων νόμιμα διὰ τριῶν τάξεων ταριχευμάτων (βιβλ. Α'.) εἰς τὴν τῶν ἀρχαίων αὐτῶν ἐθῶν ἰδιότητα ἀποδίδωσιν, οἵτινες διὰ τῆς διατηρήσεως τῶν σωμάτων τῶν Πατέρων αὐτῶν καὶ προγόνων εἰς τάφους πολυτελεῖς, ἤθελον δὶ οὗ νὰ βλέπωσι τοὺς προτετελευτηκότας ἀκραίους οὐ μόνον κατὰ τὸ ἀνάστημα τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς χαρακτῆρας τῆς μορφῆς, ὁποῖοι αὐτοὶ ἦσαν, καὶ οὕτω νὰ μιμῶνται τὰς πράξεις αὐτῶν. Ὁ δὲ Ἡρόδοτος (βιβλ. Β'.) ἀποδίδωσι τὸ

τῶν σωμάτων ταρίχευμα εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν Αἰγυπτίων, τῶν δοξαζόντων, κατὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς διδασκαλίαν, (τὴν ἀλλοιωθεῖσαν καὶ παραφρασθεῖσαν ὡς προερρέθη) τῶν ὑστεροχρόνων Ἱερέων, τὴν μετὰ παρέλευσιν τριῶν χιλιάδων δἠθεν χρόνων, καὶ τὴν τελείαν τότε διάλυσιν τῶν σωμάτων, τερατώδη μετενσωμάτωσιν· ὅθεν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο περιπαθῶς κατεγίνοντο διὰ τοσούτων τελετῶν, βαλσάμων, ἐνταφιασμῶν, καὶ τοσαύτης ὑπὲρ τούτων ἐξαισίου δαπάνης, ἵνα διαφυλάξωσι τὰ πτώματα κρείττονα φθορᾶς καὶ διαλύσεως, καὶ μὴ ταχέως γένηται ἡ τούτων μετενσωμάτωσις. Ἰδοὺ τὸ πραγματιῶδες αἴτιον τῆς τῶν σωμάτων ἐν Αἰγύπτῳ ταριχεύσεως, καὶ οὐχὶ τὸ παρὰ τοῦ ῥηθέντος Ἰατροῦ Γάλλου, κατὰ τὴν ἰδιοπλαστίαν αὐτοῦ, παριστάμενον!

ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ.

τῶν Σφαλμάτων μὲν ἐκείνων, τῶν δυναμένων νὰ ἀλλοιώσωσι τὴν ἔννοιαν, τὰ δὲ τούτων λοιπὰ, τὰ στιγμαῖς, κόμμασι, τόνοις, πνεύμασι καὶ λοιποῖς μὴ καθαρῶς τυπωθεῖσι, ὡς πολλὰ, καὶ δυνάμενα νὰ κατανοηθῶσι, κατελείφθησαν εἰς τὴν τῶν ἀναγινωσκόντων διάκρισιν.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

Σελίδι	Σφάλματα		Διορθώσεις.
ΣΤ'.	ηὐξήνθη	—	ηὐξήθη.
ΚΔ'.	Ἀρχεία	—	ἀρχαῖα.
Κς'.	ὑπῶ	—	ὑπὸ.
ΚΖ'.	Ὑκονὼς	—	Ὑκσὼς.
ΚΗ'.	Ἄναριν	—	Αὔαριν.
ΛΑ'.	Εἰρηνείας	—	Εἰρηναίας.
Σελ. 19.	ἡ αὐτο	—	ἡ αὐτοί.
—	ἦσαν	—	ἦσαν.
54.	καταρχὰς	—	κατ' ἀρχὰς.
58.	κοιόνων	—	κιόνων.
59.	αδελφή	—	ἀδελφή.
61.	Αβατον	—	Ἄβατον.
—	Οσιριν	—	Ὄσιριν.
72.	Ἑμεῖ	—	Ἑρμεῖ.
—	μομελημένος	—	μεμελημένος.
76.	Λουκίνου	—	Λουκίου.
82.	ἄξωνα	—	ἄξονα.
101.	εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ	—	εἰς τὴν γυναῖκά του.
122.	κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον ὑπάρδον ὑπάρχειν	—	κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον ὑπάρχειν . . .
—	ἀνάγλυφων	—	ἀνάγλυφον
125.	ὁ Μήροις	—	ὁ Μήρις
151.	μελαγχρόη,ο	—	μελαγχρόου,
166.	λεώντων	—	λεόντων.
215.	περὶ ου	—	περὶ οὗ
236.	προξενοῦσιν	—	προξενοῦσεν.
248.	Σημ. θεμελιοῖ τ.	—	θεμελιοῖ τῷ.
260.	Σημ. ἡμικεκαλυμμένα	—	ἡμικεκαλυμμέναι.
267.	Σημ. ἐνδωτέρω	—	ἐνδοτέρω.

Σελ.	Σφάλματα.		Διορθώσεις.
279.	Μέλεα	—	Μέλεκ.
296	ὁ αὔλαξ	—	ἡ αὔλαξ.
350	δι' ἑνὸς αὔλακος κοινωνοῦντος	—	διὰ μιᾶς αὔλακος κοινωνούσης
351	τοῦ	—	τῆς αὔλακος.
358	Ἀσσὰν	—	Ἀσσυὰν.
386	ἐρεστηκότες	—	ἀρεστηκότες.
392	ὡς βαστάζουσαι	—	αἱ βαστάζουσαι.
405	διαγωγίου	—	διαγωνίου
410	Νολεις	—	Πόλεις.
523	νὰ χωρισθῇ	—	νὰ χωρηθῇ.
425	Ντολεμ. . .	—	Πτολεμαῖος.
437	Σημ. . . Καριεῖς	—	Κᾶρας.
438	ἀπορίας ἄξιαι	—	ἀπορίας ἀξίαι.
440	Ἀθηναῖος	—	Ἀθήναιος.
450	Τιαβάρια	—	Τιαράβια
470	πλούσιαι	—	πλουσίαι.
473	μεμὰ	—	μετὰ
484	Νομ»	—	Νομὸν.
492	Ἰσίδιον	—	Ἰσόδιον
493	Σημ. . . καταστροφὴν	—	καταστροφὴν
—	Σημ. . . τῆς ἀσεβείας τοῦ	—	τῆς ἀσεβείας του.
505	Σεράπιον	—	Σεραπίων.
—	Λυβα	—	Ἄμβα.
507	Σημ. Εἴδωλον	—	Εἴδωλον.
510	κακὰ ᾧ	—	κατὰ τῷ
529	τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα	—	τριάκοντα καὶ τεσσάρων χρόνων.
530	μιαιρωνίαν	—	μιαιρονίαν.
531	Σημ. θυτία	—	εἰς θυσίαν.
533	παρεστήθη	—	παρεστηχθη.
541	αἰχματώτων	—	αἰχμαλώτων.
—	αὐτόθι. μετὰ τοῦ εἰκοστοῦ	—	μετὰ τοῦ εἰκονικοῦ
562	Μακαβαίων	—	Μακκαβαίων.
565	ὡς πρόβολος	—	καὶ πρόβολος.
574	ἀμφιβάλλομεν ἐὰν	—	ἀμφιβάλλομεν· ἐὰν κτλ.
—	αὐτόθι δεινασταίας	—	δυναστείας.

886 86 3419